

8/7906

TÖRTÉNELMI TÁR.

KIADJA

A M. TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK

HOZZÁJÁRULÁSÁVAL

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT.

SZERKESZTI

DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

UJ FOLYAM I.

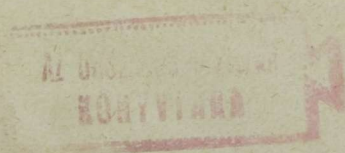

1900-diki ÉVFOLYAM.

BUDAPEST.

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT TULAJDONA.

1900.

M. N. MUZEUM
Levéltári Osztálya
Cs. Sándor Imre
gyűjteménye
1934. év 40. szám.

TARTALOM.

	Lap
Római emlékek a magyar egyház XV-ik századi történetéből. Közli <i>Beke Antal</i>	1
Eszterházy Miklós levelei Nyáry Krisztinához. I. II. közl. Közli <i>Dr. Merényi Lajos</i>	16, 264
A magyar kamara számadásai 1583, 1584, 1600 évekről. A m. tud. akadémia tört. bizottságának másolat gyűjteményéből	61
XVII. századi házassági pörök, az abauji ref. egyházmegye jegyző- könyvében. Közli <i>Révész Kálmán</i>	103
A báró Perényi család levéltárából. Közli <i>Dr. Komáromy András</i>	119
Adatok a székelyek történetéhez. Közli <i>Dr. Balló István</i>	135
Kemény János és Lónyay Anna levelezése 1656—1662. Közli <i>Tóth Ernő</i>	161
Tüzes Gábor emlékirata Magyarország kormányzásáról. A m. tud. akadémia tört. bizottsága másolat gyűjteményéből	219
Munkácsi leltárak s udvartartási iratok (1680—1701). Közli <i>Dr. Thaly Kálmán</i>	321
A Csicsery család levéltára. I. közl. Árpád és Anjoukori regesták. Közli <i>Dr. Kárffy Ödön</i>	385
A szabad hajdukra vonatkozó levelek és okiratok Közli <i>Dr. Komáromy András</i>	411
Két újabb leltár az aacheni magyar kápolna szerelvényeiről. Közli <i>Pór Antal</i>	481
A Fejérpataky család leveles ládájából. Közli X—Y	489
Szirmay Tamás ezredes verses bucsuztatója	513
Miksa főherceg emlékirata az 1596 évi mezőkeresztési csatáról. A m. tud. akadémia tört. bizottságának másolat gyűjteményéből	551
Gróf Petheő Zsigmond kassai vice-generalis levelei herceg Lob- kowitz Venczelhez. A m. tud. akadémia tört. bizottságának másolat gyűjteményéből	568

VEGYES KÖZLÉSEK.

	Lap
Székely Antal tudósítása a hadádi csatáról (1562). Közli Y—s	141
Gyulay Pál két végrendelete (1592). Közli <i>Hegyi Ödön</i>	145
Gróf Csáky István utasítása konyhamestere részére (1643). Közli <i>Sváby Frigyes</i>	147
Teuffenbach Rudolf Dunáninneri főkapitány jelentései Balassa Zsigmond elfogatásáról (1616). Közli <i>K. A.</i>	149
Kassa város levéltárából. Közli <i>ifj. Kemény Lajos</i>	155
Bocskay István történetéhez. Közli <i>K. A.</i>	160
A debreczeni szűcsök czéhlevele 1449-ből. Közli <i>Dr. Illéssy János</i>	296
Pray György leveleiből. Közli <i>Sörös Pongrácz</i>	298
Végrendeletek (1509—1588). Közli <i>Csóma József</i>	310
Bakich Mihály végrendelete (1600). Közli <i>Dr. Merényi Lajos</i>	317
Rozgonyi István levele Zsigmond király perpignoni tartózkodásáról (1415). Közli <i>Dr. Áldásy Antal</i>	449
Eszterházy György püspök végrendelete (1663). Közli <i>Dr. Merényi Lajos</i>	452
Balassa Menyhért lefoglalt ingóságainak leltári kivonata (1549). Közli <i>Beigel István</i>	457
Adatok Perger Illés történetíróról. Közli <i>Dr. Illéssy János</i>	464
A nagyenyedi Bethlen collegium rektorának kötelességeiről (1709). Közli <i>Dr. Dézsi Lajos</i>	466
Szerencsi Sámuel n.-enyedi deák reversalisa (1674). Közli <i>D. L.</i>	467
Tanulói útlevel külföldi iskolába (1664). Közli <i>y—j</i>	468
Gecsey Dóra nászhozománya 1548, Gecsey Marton ingóságainak össze- írása 1551, Panka István hagyatéka 1596. Közli <i>Csóma József</i>	469
Kassa város levéltárából (1446—1623). Közli <i>ifj. Kemény Lajos</i>	473
A Szodoray család levéltárából. Közli <i>Benkó Imre</i>	592
Levéltári kutatások. Közli <i>Komáromy András</i>	600
<i>Név- és tárgymutató.</i> Összeállította <i>Maróthi Rezső</i>	608

RÓMAI EMLÉKEK

A MAGYAR EGYHÁZ XV-İK SZÁZADI TÖRTÉNETÉBŐL.

Régi vágyam teljesedett, midőn 1898 évi októbertől 1899 évi június hónapig a szentvárosban, Rómában, a magyar történelmi intézet diszes villájában lakhattam. Fő foglalkozásom a vatikáni levéltár látogatása volt, hol, hogy előzékeny figyelemben részesültem, azt *Fraknói Vilmos* cz. püspök ur ajánló leveleinek, és becses utasításainak köszönhetem. Olyan gazdag levéltár, mint a vatikáni, nincsen. Oly szives, oly pontos, oly értelmes kiszolgálás sincs; a ki ezekről tájékozva nincs, tegyen próbát. Meg fog győződni, hogy vatikáni levéltár csak egy van a világon.

Levéltári kutatásaimat két csoportba osztva, mutatom be a Történelmi-Tár tisztelt olvasóinak.

Első csoportba teszem azon okmánykivonatokat, mik főleg az erdélyi egyházmegyére vonatkoznak, és V. Márton pápa korától VI. Sándor pápa koráig (1417—1492) terjednek; könnyű volt ezen okmányokból pontos kivonatokat készítenem, mert az okmányokat a vatikáni levéltár hitelesített másolói által lemásoltattam, és a másolatokat a *Monumenta Vaticana* Okmánytár szerkesztőségének felhasználás végett rendelkezésére bocsátottam.

Második csoportba tettem azon okmányok rövid jelzéseit, a mik VIII. Incze pápa (1484—1492) korára vonatkoznak. Ezekben törekedtem mindent kijegyezni, a mi a Supplicatiók több mint 120 folio-köteteiben valami módon a régi magyar egyház viszonyaira vonatkoznék. Csak a supplicatiók kötetéről szólnak jegyzeteim, mert az ezen időre eső összes vatikáni források átvizsgálására, ha kedvem volt is, nem jutott időm.

ELSŐ CSOPORT.

Okmánykivonatok 1418—1492-ig.

1418. jan. 26. Konstáantz. V. Márton pápa Hene Dénest, az apostoli poenitentiaria irnokát erdélyi kanonokká kinevezi, bár már Székesfehérvárt is kanonok volt, és birta a szent Vitusról és Modestusról nevezett köveskáli plébánia javadalmát is; ugyanitt a kolosmonostori apát ki van küldve, hogy Hene Dénest az erdélyi kanonoki javadalomba igtassa be.

Martini V. liber 180, folio 90.

1418 jun. 18. Gebennis. V. Márton pápa tordai Zompon Gergely János erdélyi papot erdélyi kanonokká kinevezi, azon javadalomba, mely Tristán kanonok lemondása folytán megürült, s melyet István erdélyi püspöktől már megnyert s békében birt, igtatásra küldvén a kolosmonostori apátot.

Martini V. anni I. liber F. folio 117.

1419. jan. 30. Konstáantz. V. Márton pápa Artánházi Antal, egri megyei papot erdélyi kanonokká kinevezi, igtatásra kirendelvén a kolosmonostori apátot.

Martini V. annus II. liber 180. folio 297.

1419. jul. 31. Flórencz. V. Márton pápa az István erdélyi püspök halálával megürült erdélyi püspöki székre, György szepesi prépostot kinevezi, értesítvén egyuttal erről az erdélyi káptalant (melynek választását megsemmisíti) és a többi érdeketeket, magát Sigmond királyt is.

Martini V. annus II. liber 32. folio 281.

1419. okt. 12. Flórencz. V. Márton pápa György választott erdélyi püspöknek megengedi, hogy bármely katolikus püspöktől magát püspökké felszenteltesse, hűségi esküt is tévén ezen alkalommal.

Martini V. annus II. liber III. folio 90.

1422. febr. 13. Róma. V. Márton pápa a szász-kézdi kápolna javára egy év, és negyven napos bucsut enged, a boldog szüz ünnepére kisasszony napjára, neki lévén a kápolna is felszentelve.

Martini V. liber I. C. folio 46.

1422. máj. 10. Róma. V. Márton pápa megerősíti Mora Barnabás egri megyei hevesi főesperestet azon erdélyi káptalani javadalom birtokában, melyet az előtt Mora Tamás birt, és ő István erdélyi püspöktől megnyert, lévén ezen javadalom évi jövedelme ezüstben tizenkét márka.

Martini V. liber 63. folio 71.

1422. okt. 12. Róma. V. Márton pápa Kusali István, László, Mihály, György, Dénes, és még egy László — nevű erdélyi mágnásoknak, kik Kusalyban a minoriták javára klastromot alapítottak, a szent lélek tiszteletére, ezen alapítást, a parochia jogai sérelme nélkül, megerősíti, — értesítvén erről az erdélyi püspököt.

Martini V. annus VI. Rubrum. 220. folio 4.

1424. jan. 13. Róma. V. Márton pápa Jákobi Miklós csanádmegyei papot erdélyi kanonokká kinevezi, s megerősíti azon javadalomban, mely Kerekegyházi Mihály kánonok halála után megürült, s melyet György erdélyi püspöktől már elnyert volt.

Martini V. annus VII. liber I. C. folio 193.

1424. febr. 14. Róma. V. Márton pápa Balás csanádi prépostot erdélyi püspökké kinevezi.

Martini V. anni VII. liber. 1. A. folio 57.

1424. febr. 14. Róma. Jakabfi Miklós erdélyi (és váradi) kanonok, Balás erdélyi püspök procuratora, ennek nevében befizet az apostoli kincstárba 1500 aranyforintot.

Obligat. S. Collegii Cardinalium ab anno 1422—1428. Volumen 595. folio 68.

1424. febr. 21. Róma. Konrád váradi prépost, Balás erdélyi püspök nevében igéri, hogy az apostoli kincstárnak le fogja fizetni összes tartozását.

Obligat. S. Collegii Cardinalium, Vol. 595. folio 69.

1427. szept. 26. Róma. V. Márton pápa György választott erdélyi püspöknek megengedi, hogy magát erdélyi püspökké bármely katolikus püspökkel felszenteltethesse.

Martini V. annus X. liber 130. folio 276.

1427. okt. 6. Róma. János erdélyi pap, az erdélyi székes-egyházban a XI ezer vértanu oltárának igazgatója, Lépes György erdélyi püspök nevében az apostoli kincstárnak befizetett 1500 arany forintot.

Obligat. S. Collegii Cardinalium, Volum. 596. folio 6.

1427. decz. 7. Róma. V. Márton pápa losonczy Dezső Jánosnak azon alapítását, melyvel Felfaluban, Régen közelében. szent Mihály főangyal tiszteletére templomot, és a minorita testvérek számára klastromot alapított, megerősítvén, küldi az erdélyi püspököt a helybenhagyás végrehajtására, s a klastrom átadására.

Martini V. annus XI. liber 1. B. folio 111.

1429. márcz. 19. Róma. V. Márton pápa az erdély megyei Szent Miklósról nevezett parochia templomának (ecclesia parochialis Santi Nicolai de Cuicryehss (Boncz nyires? vagy valamely hasonló község??), Transsilvaniensis dioecesi,) mely romjából csak nagy költséggel épülhet fel, szent Miklós ünnepe alkalmára bucsukat enged.

Martini V. annus XIII. liber 1. A. folio 79.

1447. febr. 10. Róma. Szirmai Tamás erdélymegyei pap könyörög V. Miklós pápához, hogy engedje neki a jánki parochialis egyház javadalmát, melynek évi jövedelme 24 arany forint.

V. Miklós Supplicationum Cod. 655, folio 294.

1447. márcz. 20. Róma. Szirmai Tamás pap és egyuttal patronus panaszolja V. Miklós pápának, hogy az erdélyi megyébe tartozó Sasvár [Szászváros? Sárvár?¹⁾] nem világos, melyik] szent Miklósról nevezett parochialis temploma javadalmára a nemesek szoktak papot praesentalni, de éveken át egyiket beteszik, a másikat elűzik, így a sasvári templom szenved. Azért Szirmai Tamás kéri, hogy ezen évi 20 aranyforintnyi jövedelmű parochiát a pápa bizza rá.

Nicolai V. Suplicationum Codex 649. folio 124.

1447. ápr. 3. Róma. V. Miklós pápa Szirmai Tamást, az erdélyi megye papját a »Sasvar«-i Szent-Miklós temploma plébánusává kinevezi, az igtatásra kiküldvén az esztergomi érsek és az erdélyi püspök helyetteseit.

Nicolai V. anni I. liber II. A. folio 241.

1448. ápr. 6. Róma. Vizaknai Miklós vicze vajda könyörög V. Miklós pápának, hogy a boldog. szüzzről nevezett azon klastromot, melyet Pókafalván a pálos remeték használtak, de mely a török háborúk viszontagságai folytán elhagyatva romokban hever, engedje át a szent ferencz rendű minorita testvéreknek, hogy jó karba jöhessen. És a Mihálcz falván lévő paroch. templomot, melyet a törökök lerontottak, hasonlóképpen engedje át a minoriták gondozására.

Nicolai V. Supplicationum Cod. 658. folio 130.

1450. ápr. 12. Róma. V. Miklós pápa, Hunyadi János kormányzó kérésére, Hunyad-várában, a benne lévő keresztelő szent Jánosról nevezett kápolna részére bucsukat enged.

Nicolai V. Regesta vaticana, volum, 391. folio 250.

¹⁾ Egyik sem, hanem az Ugocsa vármegyében fekvő *Sásvár*, Szirma tőszomszédságában, a Tisza partján, hol az Árpádok korában nevezetes főesperesség volt.

1450. ápr. 12. Róma V. Miklós pápa értesülvén, hogy Hunyadi János kormányzó Diódon, az erdélyi megyében, a szent ferencz rendű minorita testvérek javára templomot és klastromot épített, ezek jókarban tartása végett bucsukat enged.

Nicolai V. Regesta Vaticana vol. 391. folio 249.

1450. ápr. 12. Róma. V. Miklós pápa Hunyadi János kormányzónak erényeit magasztalva, megengedi, hogy ő és családja a jubileum alkalmából, Váradon három napot áhítatosan eltöltvén s a székes egyházat látogatván, ugyanolyan bucsukat nyerhessen, mint ha Rómában a Szent Péter és Pál templomait, a laterani templomot, és a boldog szűz nagyobb templomát meglátogatta volna, miket országos gondjai miatt meg nem látogathat.

Nicolai V. Regesta Vaticana, vol. 391. folio 249.

1453. jan. 12. Róma. V. Miklós pápa a leleszi prépostot, egri lektor kanonokot és erdélyi főesperestet kiküldi, hogy vizsgálják meg László szatmári főesperes panaszát, mely szerint, midőn Jakab daróczi plébánus a szatmári főesperestséghez tartozó dézmákat elfoglalta, és a főesperest ezeket Gyulai Miklós tasnádi helyettes előtt magának visszaadatni követelte és visszanyerte: Jakab a kalocsai érsekhez Rafaelhez felebbezett, ki a tasnádi vikarius ítéletét megsemmisítette. Erre a szatmári főesperest a pápához felebbezvén, a czimzetteket küldi a pápa a két pernek megvizsgálására és eldöntésére.

Nicolai V. Annus VII. liber II. folio 81. (ex annis 1437—1455.)

1453. márcz. 13. Róma. III. Kallixt pápa a váradi püspöknek, és a váradi prépostnak, a lektor kanonoknak rendeli, vizsgálják meg Imre tordai főesperest panaszát, mely szerint őt Máté erdélyi püspök ok nélkül megfosztotta a főespereségtől, elfogatta és elzáratta, Máté nagy-orboi plébánus püspöki helyettes által, és Imre a pápához felebbezvén, a püspöki helyettes a felebbezés ellenére őt excommunicatio alá vetette. Azért a czimzettek megvizsgálván az ügyet, ha Imre főesperest panaszát igaznak találják, őt a büntetések alól mentsék fel.

Callixti III. Datar. Bullar. liber I. G. anni I. folio 68.

1453. aug. 11. Róma. V. Miklós pápa az esztergomi érseknek, az egri püspöknek és kolosmonostori apátnak átírja Nagyfalvi Miklós régeni plébánus azon kérését, hogy ámbár Régen város három része a losonczi Bánfi Istváné és csak egynegyed része az ő testvéréé Alberté, és a parochia temploma a Bánfi István részében van, és ő jogosult is a kegyuri jog gyakorlatára, mégis Albert báró, őt (Nagyfalvi Miklóst),

elutasítván, Péter pankotai plébánust a régeni templom javadalmára az erdélyi püspöknek praesentálta, és abban, bár helytelenül, megerősítette. Azért innen Miklós plébánus és István báró között egyfelől és Albert báró, meg a pankotai pap között másfelől, per keletkezvén, András erdélyi prépost Nagyfalvi Miklóst, mint helyesen praesentált régeni papot, a per eldőltségig a javadalomba bocsátotta. Ekkor a per folyama alatt az erdélyi püspök valami okból István bárót excommunicatio alá vetette, ki az apostoli szentszékhez felebbezett. Mihály szebeni dékán, római megbízás folytán, Istvánt a patronust, és Mihályt a régeni papot felmentette a büntetés alól, de ezek ellenére Darózi András bácsi prépost, Rafael kalocsai érsek nevében, Istvánt, Mihályt, s a velök tartó feleket ujból excommunicatio alá vetette, akik ujból Rómába felebbeztek jogaik védelmére. Azért most az elől nevezetteket megbizza, hogy István és Miklós kérelmére, ha ők arra méltók, kapjanak felmentést és elégtételt a kalocsai érsek és az erdélyi püspök ellen.

V. Nicolai V. annus VII. liber I. B. folio 218. (ann. 1447—1455.)

1453. szept. 20. Róma. V. Miklós pápa az esztergomi érseknek, egri püspöknek és kolosmonostori apátnak, Nagyfalvi Miklós régeni plébánus és Losonczi István erdélyi báró kérése szerint, Bertalan régeni plébánus halála után István báró, a régeni templom pátronusa, Miklóst a régeni javadalomra az erdélyi püspöknek praesentálta, de a püspök Péter pankotai plébánust fogadta el Albert bárónak (István testvérének) ajánlására, a mit az érsek is megerősített. Ebből a két kegyur és a két plébánusjelölt között per támadt, mit Andás erdélyi prépost (super dissensione patronatus et praesentatione praesentatorum) Nagyfalvi Miklós javára eldöntött ugyan, de Miklós még sem foglalhatván el javadalmát. Rómába felebbez: erre Mihály szebeni dékán Miklóst a javadalomban megerősíti. Losonczi István patronus és Miklós plébánus tehát a jogerőre emelkedett ítélet végrehajtásáért könyörögvén, a pápa a czimzeteket küldi az ügy végleges elintézésére.

Nicolai V. annus VII. liber I. B. folio 273. (ann. 1447—1455.)

1454. jul. 9. Róma V. Miklós pápa az erdélyi püspököt megbizza, hogy intézze el Mihályfi Péter (Petri Michaelis de Maitiis,) (sic) házassági ügyét, kinek neje Agnes ragályos betegségben szenved. s kinek ezt a betegségét Péter nem ismerte, mert ily betegséggel Agnest — még ha királyné lett volna sem vette volna feleségül.

Nicolai V. annus VIII. liber I. D. folio 81.

1454. jul. 9. Róma. Mihályfi Péter nemes (»de Maytis, miles dioecesis Transsilvaniensis) könyörög, hogy mentse fel

a pápa őt azon el sem hált házasság kötelékéből, melyet kötött Agnessel, ki ragályos betegségben szenved, melyet, ha ismert volna, még ha királyné lett volna sem vette volna el feleségül.

Nicolai V. Supplicationum anni VIII. liber. III. (467.) folio 133.

1455. jan. 15. Róma. V. Miklós pápa Jakab erdélymegyei, daróczi plébánus beneficalis perének további végleges elbírálását a leleszi prépostra, és az erdélyi főesperesre bizza.

Dataria Nicolai V.

1455. máj. 19. Róma. Szász György erdélyi kanonok, kanon jogi doktor, a szász-kézdi boldog szűzről nevezett plébánia javadalmát, melynek évi jövedelme kétszáz arany forintnyi, birván könyörög, hogy avval együtt egy más egyházi javadalmat is szerezhessen, és holtig birhasson.

Callixti III. Supplicationum anni I. liber II. (473.) folio 28.

1455. jan. 5. Róma. Vetési Albert erdélyi főesperest kanonok könyörög, hogy a főesperesség-javadalma mellett más egyházi javadalmat is szerezhessen.

Callixt. III. Regest. Supplement. annus I. liber III. (475.) folio 1.

1455. jun. 5. Róma. A szászsebesi boldog szűzről nevezett parochialis templom javára, melyet a törökök kiraboltak, kifosztottak és leégettek, III. Kallixt pápa bucsukat enged.

Callixti III. Regest. Supplem. annus I. liber II. folio 214.

1455. jun. 5. Róma. Vetési Albert a jogtudományok doktora erdélyi főesperest kanonok, királyi követ, könyörög Kallixt pápához, hogy engedje meg neki hajnali időben szent misét mondani, továbbá engedjen neki teljes bucsuval gyóntató atya választhatásra jogot, és halál esetére a teljes bucsut terjeszse ki Pudentiára, a kérelmező anyjára, Miklós nevű testvérére, Anna, Priska és Dorottya nővéreire (és ezek férjeire); tovább több megnevezett személyekre.

Callixti III. Regest. Supplement annus I. liber III. folio 196.

1455. jun. 5. Róma. III. Callixt. pápa Hunyadi János kormányzónak, László nevű fiának, Miklós vajdának és feleségének, a halál órájára teljes pápai bucsukat enged.

Callixti III. Regesta Bullarum. Volum. 437. folio 232.

1456. okt. 12. Róma. Hangács Albert pécsi prépost könyörög III. Kallixt pápához, hogy a Vetési Albert erdélyi prépostságra történt előléptével megürült erdélyi főesperességet elnyerhesse, mire már a magyar király praesentálta, és János biboros követ, követségi hatalmánál fogva ajánlotta.

Callixti III. Regest. Supplement. anni II. liber IV. (486.) folio 293.

1458. jul. 1. Róma. III. Kallixt pápa Vetési Albert. apostoli főjegyzőt, Mátyás veszprémi püspök halála folytán veszprémi püspökké nevezi.

Callixti III. Datarium Bullarum anni IV. liber I. D. folio 142.

1459. jan. 17. Róma. Franczos András esztergom megyei pap, Szebenben, elbeszélvén, hogy midőn László király idejében Szeben körül ellenséges csehek, magyarok, oláhok s törökök pusztitanának, ő fegyvereivel »ex necessitate patriam defendendo« — sajátkezüleg, a mint hiszi, embert ölt, azért a papi gyengédség hiánya miatt, II. Pál pápához könyörög felmentésért.

Pii II. Regest. Supplementorum Volum. 748, folio 22.

1462. jun. 2. Róma. Tordai Sigmondi Lukács esztergomi kanonok könyörög II. Pius pápához, hogy János, ugocsai főesperesnek lemondása után ő nyerhesse el az ugocsai főesperesség javadalmát, évi tizennégy márka ezüst jövedelemmel, az erdélyi megyében.

Pii II. Regest. Supplicationum. Codex 854. fol. 116.

1463. febr. 11. Róma. Szász György a kánon jogok doktora, szász-sebesi plébánus, könyörög II. Pius pápához, hogy vegye fel őt a római egyház szolgálatába a káplánok vagy acolithusok közé.

Pii II. Regestum Supplicationum. Cod. 865. folio 55.

1463. márcz. 12. Róma. II. Pál pápa rendeletére Tordai István egri kanonok panaszát vizsgálja Dobokai Miklós ügyében, a kolosmonostori apát és a tordai főesperest, az erdélyi egyházmegyében.

Pauli II. Dataria anni VI. libr. F. fol. 22.

1464. jun. 7. Róma. A magyarországi tartományi perjel (prior provincialis) és az erdélyi testvérek könyörögnek II. Pius pápához, hogy miután a szebeni magistratus, a török háborúk félelme miatt, a szent domokos rendje szerinti, szent kereszt-ről nevezett klastromot, mely Szeben város falain kívül állott kettős toronnyal és erős kőfal kerítéssel, nehogy ellenség kezébe kerüljön, leromboltatta, s abból a város falait kijavította, s a szerzeteseknek a város falain belől más klastrom építését ígérgette, most pedig, bár a király által is utasítva volt, ígéretét beváltani vonakodik, parancsolja meg neki egyházi fenytésekkel a pápa, az alkalmas helyen építendő klastrom megadását a város falai között.

Pii II. Regestum Supplicationum. Codex. 803. folio 234.

1464. jul. 1. Róma. László István zágrábmegyei subdiaconus, az erdélyi egyházmegyében a dobrácsi szent-Katalin-kápolna igazgatója könyörög, hogy Rómában, akármely katolikus főpap őt a papi rendekbe felszentelhesse.

Pii II. Regest. Supplicationum. Cod. 893, folio 218.

1464. nov. 3. Róma. Miklós erdélyi püspök könyörög II. Pál pápához, hogy engedjen neki gyóntató-anya választására jogot. és adjon teljes bucsukat.

Pauli II. Regest. Supplement. Cod. 806, folio 211.

1471. decz. 26. Róma. Patach János, az erdélyi megyében a szent Tamásról nevezett Thiwnotzi (darócz? törts-i? nem világos!) templom plebánusa könyörög, hogy Rómában akármelyik katolikus főpap őt a papi rendekbe felszentelhesse.

Sixti IV. Regestrum Supplicationum. volum. 16. folio 158.

1472. decz. 15. Róma. IV. Sixtus pápa Miklós erdélyi püspök halála után, Veronai Gábor szent Ferencz-rendi papot, erdélyi püspökké kinevezi.

Sixti IV. Dataria, Anni II. libri I. folio 339.

1473. ápr. 22. Róma. Dengelegi Bernard (miles dioecesis Transsilvaniensis) könyörög, hogy a dengelegi, szent Mihályról nevezett parochialis templomnak engedjen IV. Sixtus pápa bucsukat.

Sixti IV. Regestrum Supplicationum. Volumen 20. folio 280.

1473. jun. 16. Róma. Pellisius György erdélyi pap, elbeszélvén. hogy midőn ő a Delchemeni (detrehem?) parochialis templomban papi szolgálatot tett, bizonyos laikusok ellene egy László nevű káplánt befogadtak, és ez, sok botránnyok után, őt eretneknek nevezte azért, mert szükség esetében, a végső halálveszedelemben egy gyermeket természetes vízzel megkeresztelt, mit a káplán szentelt vízzel újra keresztelt; ebből veszekedés és vetélkedés kerekedvén, György egy késsel megsértette a káplánt, a ki néhány nap múlva meghalt; most fordulván a lelkiismerete, a pápához IV. Sixtushoz folyamodik, és a papi gyengédség hiányából eredő szabályszerűtlenség miatt felmentést kér.

Sixti IV. Regestum Supplicationum, Cod. 921. fol. 46.

1475. ápr. 29. Róma. Vinger János az erdélyi egyházmegyében Lekencze városában, a falakon kívül fekvő, szent István-királyról nevezett kápolna igazgatója, személyesen Rómában lévén, IV. Sixtus pápához könyörög, hogy bármily katolikus főpaptól a papi rendeket felvehesse.

Sixti IV. Supplicationum Codex 965. folio 116.

1476. jan. 16. Róma. Mihályfi Benedek. a várad megyei Mindszenten, Alberti András az erdélymegyei Ujfaluban plébánusok, és Jánosfi János az egri megyében Tarjánban a szent Lucia oltára igazgatója könyörögnek IV. Sixtus pápához, hogy a papi rendeket felvehessék.

Sixti IV. Regest. Supplicationum. Cod. 1125, folio 100.

1480. febr. 16. Róma. IV. Sixtus pápa György kalocsai érsek halála után Pétert az erdélyi székesegyház prépostját, kalocsai érsekké kinevezi.

Sixti IV. Dataria apostolica.

1488. jun. 11. Róma. Subich Vitus zágráb megyei pap, Sonacza plebánusa könyörög Incze pápához, hogy ezen plébániával együtt birhassa a tinini megyében fekvő, szent-Erzsébet-ről nevezett plébániát is élete fogytáig.

Innocentii VIII. Regest. Supplicat. Codex Num. 1132, pag. 16.

1489. ápr. 8. Róma. VIII. Incze pápa a csanádi prépostot, főesperest és kántor-kanonokot megbizza, hogy Valkoi Rafael János erdélyi kanonok peres ügyét megvizsgálva, végezzék el Herczegszánthói Mihály erdélyi kanonok ellenfél ellen, ki Valkói stallumát lefoglalja és bitorolja. Geréb László erdélyi püspök és pápai követ ezen ügyet helyettese János, továbbá Lippai Tamás és Heltai Pál kanonokokra bizta vala ugyan, de később a további eljárást betiltotta. Valkoi sértve érezvén magát, s félvén ellenfele pártfogóitól, Rómában keres menedéket, és a czimzettekben birói kiküldötötteket nyert.

Innocentii VIII. Regesta Supplic. Cod. 1133. folio 51—52.

1489. ápr. 8. Róma. Valkoi Rafael János erdélyi kanonok, saját ügyében kéri Incze pápát, hogy miután csanád-megyei biróságot küldött, ennek érdekében függeszse fel VIII. Bonifác pápa rendeletét »de non evocando a proprio iudice. ultra unam vel duas diaetas.« nehogy emiatt az eljárás fennakadjon.

Innocentii VIII. Regesta Supplicationum Codex 1133, folio 52.

1489. máj. 18. Róma. Tost Miklós váczi megyei szécsi plébánus, Incze pápa előtt könyörög, hogy bármely katolikus főpap őt a papi rendekbe felavathassa Rómában.

Innocentii VIII. Regesta Supplieationum, Cod. 1133. folio 103.

1489. máj. 19. Róma. Monoszlói Csupor István zágráb megyei áldozó pap, Váralja nevü birtokán a minoriták részére egyházat, s ebben kápolnát alapítván, kéri Incze pápát, engedjen a Mária-ünnepekre a mondott kápolnának bucsukat.

Innocentii VIII. Regest. Supplicat. Nro 1183. folio 26.

1489. máj. 21. Róma. A pécsi aranyművesek társasága kéri Incze pápát, engedjen a Szent-Bertalan templomban lévő ur színe változása című oltárnak évenkénti bucsut.

Innocentii VIII. Regesta Supplicationum. Cod. 1133. folio 167.

1489. máj. 26. Róma. Reozohalo (sic) Mihály a pécsi Szent Bertalan-templom plébánusa, az oltárpapokkal együtt együletet alapítván, az ő halála után a tagok kéri Incze pápát, hogy a Szent Bertalan tiszteletére alapított »*fraternitast*« pápailag erősítse meg.

Innocentii VIII. Regesta Supplicationum. Cod. 1133. folio 170.

1489. máj. 26. Róma. Sclan Péter zágrábmegyei pap, Babon község plebanusa, jelen lévén Romában könyörög Incze pápa előtt, hogy bármely katolikus főpap őt pappá felszentelhesse.

Innocentii VIII. Regesta Supplicationum, Cod. 1133. folio 201.

1489. máj. 26. Róma. Modván Tamás pécsi polgár, a pécsi, Szent Bertalanról nevezett templomban, az Ur színváltozása címén oltárt alapítván, átadja Sigmond pécsi püspöknek oly kikötéssel, hogy az oltár birtoka *taxa-collecta-contributio* alá ne essék, s míg ő él, ő legyen a patronus, halála után pedig a patronatus szálljon át a pécsi aranyművesek czéh-mesterére. S mind ezen intézkedéseket megerősíti VIII. Incze pápa, Modván Tamás könyörgésére.

Innocentii VIII. Regesta Supplicationum. Codex 1133. folio 75.

1489. máj. 30. Róma. Mihályfi Dénes a pécsi megyében a Szent Bertalan templom plébánusa kéri a pápát, hogy a Szabó Jakab pécsi polgár által a templomnak ajándékozott két patika és egy malom birtokát erősítse meg, úgy hogy azok a Szent-Háromság-oltár papjaihoz tartozzanak, bizonyos feltételek mellett.

Innocentii VIII. Regesta Supplicationum Cod. 1133. folio 209.

1489. jun. 2. Róma. Dukanich Fülöp, a modrusi egyházmegyéből busanai plébánus jelen lévén, és javadalma miatt szorongatva lévén Romában, kéri Incze pápát, engedje meg, hogy bármely katolikus főpap őt a papi rendekbe felavathassa.

Innocentii VIII. Regesta Supplicat. Nro 1133. folio 98.

1489. jun. 3. Róma. Razynai Gál zágrábmegyei pap Razynában a szent kereszt oltár vikáriusa, jelen lévén Romában Incze pápa előtt könyörög, hogy a papi rendeket ott, bármely katolikus főpaptól felvehesse.

Innocentii VIII. Regesta Supplicat. Cod. 1133. fol. 264.

1489. jun. 9. Róma. Benedikti Tamás veszprémi megyei, székesfehérvári kanonok a boldog szüzzől nevezett templomban, Incze pápához könyörög, hogy bármely katolikus püspök őt a papi rendekbe felszentelhesse.

Innocentii VIII. Regesta Supplicationum Cod. 1133. folio 268.

1489. jun. 29. Róma. Fadi Molnár János Kelemen, a veszprémi megyében Fok község plébánusa panaszolja, hogy midőn késő időben, bortól ázott fővel látná, mint sértegeti és sebesíti meg egy Barnabás nevű ember az ő nevelő atyját Fábri Balázst, úgy hogy ezen sérelem miatt egy évig a panaszos házában Fábri Balázs ágyban fekvő ember lett: e miatti haragjában mondogatá a már lábadozó betegnek, jó lenne elmenni együtt, és megverni Bertalant, a Barnabás pártfogóját, ki most a szabadban jár. Balás szót fogad, Kelemen fegyveresen lóra ül, üzöbe veszik Bertalant, a ki hasonlóképpen fegyveresen jött velök szembe, de Kelemen lóhátról Bertalant megsebesítette, Balázs pedig egy fejszével főbe ütötte, úgy hogy tántorogva lerogyott. Ekkor Kelemen egy karddal ráütött Bertalanra, úgy hogy rövid időre meghalhatott volna.¹⁾ De az ördög rossz tanácsadó lett; Balás törekedett megölni Bertalant, nehogy életbe maradván elárulja őket; és meg is ölte. E miatt Kelemen lelki furdalást érez, és a papi gyengédség hiányából eredő szabályszerűtlenség miatt Incze pápa előtt felmentésért esedezik.

Innocentii VII. Regesta Supplicat. Cod. 1134. folio 161.

1489. jul. 12. Róma. Jánosfi Domokos az eгри egyházmegyében kanonok és Natalja plébánusa az eгри völgyben, személyesen könyörög Incze pápa előtt, hogy a kánon jog alaposabb tanulhatása végett engedélyt kapjon a polgári jog tudomány tanulmányozására.

Innocentii VIII. Regesta supplicationum Cod. 1134. folio 195.

1489. jul. 14. Róma. Szent Györgyi Márton pécsi megyei pap, és szabadművészetek doktora, Incze pápa előtt engedélyért könyörög, hogy Rómában a római jogot elismert jogtudósok előadása szerint tanulhassa.

Innocentii VIII. Regesta Supplicat. Cod. 1134. folio 199.

1489. jul. 31. Mátyás király ajánlja a pápának a passau Lichtenstain Erasmust, ki csak 11 éves, hogy bármily egyházi javadalmat elnyerhessen.

Innocentii VIII. Regest. Cod. 1135. folio 76.

---

¹⁾ Nem elég világos. A »rövid időre« való meghalás talán azt jelenti, hogy Kelemen pap csak ártalmatlanná akarta tenni Bertalant. Szerk.

1489. aug. 18. Róma. Mátyás király nejével együtt, kéri hogy Lichtenstain Kristóf Velesperg nevű birtokán, Passau közelében, a minorita szerzetesek helyett, franciscanus observani testvérek települhessenek meg, mit Incze pápa megengedett.

Innocentii VIII. Regesta Supplicat. Cod. num. 1135. folio 180.

1489. szept. 20. Váradi Benedek Mihály, a váradi megyében, midőn Krakóban tanult a szép művészetek baccalaureusa lett, de már kánonjogot tanul, s azért kéri a pápát Inczét, mentse fel őt azon eskü alól, mely szerint köteles lenne két év alatt a krakói egyetemen, további fokozatok elérése végett tanulni.

Innocentii VIII. Regesta Supplicat. Cod. 1136. folio 246.

1489. okt. 3. Róma. Pálfi Márton és Mártonfi Albert pécsi megyei papok engedélyt kérnek Incze pápától, hogy Rómában még négy éven át polgárjogot tanulhassanak.

Innocentii VIII. Regesta Supplicat. Cod. 1137. folio 214.

1489. okt. 10. Róma. Mátyás király megdicsérvén a pálos remeték jó erkölceit, a rendfővel együtt Incze pápát kéri, hogy ezen rendnek minden eddigi kiváltságait »*motu proprio, et ex certa scientia*« erősítse meg.

Innocentii VIII. Regesta Supplicat. Cod. 1137. fol. 277, 278.

1489. decz. 5. Róma. Geréb László erdélyi püspök és káptalana felsorolják azon búcsukat és kedvezményeket, melyekkel a római pápák a gyulafelhérvári székes egyházat kitüntették, és könyörögnek, engedje Incze pápa ezen szent Mihály főangyalról nevezett templom javára, főleg azok javára kik a templom épülete fentartására segítséget adnak, a Portiunkula-templom bucsu-privilegiumát, úgy hogy évenként május 7-e előtt és után, a mikor a templom felszentelését ünnepelni szokták, három-három napon át, nem csak hat felszentelt és approbált pap, mint eddig vala, de tizenkét pap, mint gyóntató atya legyen pápai bucsu-engedélyekkel kinevezve, kik az oda gyűlő hívek áhíthatos gyónását kihallgassák. És megnyerik ezen engedményt 25 esztendőre.

Innocentii VIII. Supplicationes Cod. 1140. folio 30.

1490. jan. 4. Róma. Márton pécsi áldozó pap elnyervén Bécsben a szépművészetek doctori fokozatát, már kánon jogot kíván tanulni, s azért könyörög Incze pápa előtt, hogy mentse fel őt azon szokással és esküvel is erősített kötelezettsége alól, melyet már egy évig teljesített, hogy t. i. a bécsi tanulók javadalmának használatáért, két éven át bizonyos zsoldárokat,

és imádságokat elvégezzen, miket több okok miatt kellő áhítattal végezni alig képes.

Innocentii VIII. Supplicationum Codex no. 1142. folio 70.

1490. jan. 12. Róma. Demeter zágráb megyei pap, Brunne nevű község plébánusa személyesen jelen lévén Rómában könyörög, hogy őt bármely katolikus főpap a papi rendekbe felszentelhesse, és hogy altare portatile privilegiumát is megnyerhesse.

Innocentii VIII. Supplicationum Cod. 1143. fol. 14.

1490. jan. 16. Róma. Váradi Benedek Mihály, váradmegyei pap Krakóban elnyervén a szépművészetek baccalaureus fokozatát, már kánon jogot tanul Paduában és újból könyörög Incze pápa előtt, mentené fel őt azon esküvel erősített kötelességtől, hogy két év alatt a krakói egyetemen további fokozatos előléptetéseket szerezzen.

Innocentii VIII. Supplicationum Codex 1143. folio 126.

1490. jan. 7. Róma. Bálint székesfehérvári olvasó-kanonok kéri a pápát Inczét, hogy miután ő köteles két papot tartani, a kik naponkint, hajnalban, a boldog szűz tiszteletére tartoznak énekes miséket elvégezni: télben adventi időben ezen papok elvégzik ugyan a Rorate-miséket az áhítatos nép jelenlétében, de kétségben vannak, vallyon nem kell-e ekkor is naponként kétszer misét mondaniok? Azért könyörög, hatalmazná fel őt Incze pápa annak kijelentésére, hogy adventi időben ezen papok a kettős misék végzésétől fel vannak mentve.

Innocentii VIII. Supplicationum Cod. 1142. folio 215.

1490. jan. 17. Róma. Párvi István fia Boldizsár, akolithus, az egri megyében Bogdánban plébánus, jelen lévén Rómában könyörög Incze pápához, hogy a papi rendeket bármely katolikus főpaptól felvehesse.

Innocentii VIII. Supplicationum Cod. 1143. folio 104.

1490. nov. 8. Róma. Márton egresi apát Csanádmegyéből keservesen panaszolja Incze pápának, hogy az egresi szerzetben (ordinis Cisterciensis) tolvaj, rabló fraterok vannak, kelyhek, ezüstös képeket, szőnyegeket etc. elhordanak, s midőn Pál diakonus az általa a sekrestyéből kilopott dolgokkal futott, oly időben, mikor Márton apát Budán fáradozott az apátság érdekében, a király udvarában: a szerzet házi emberei őt elfogták s a szerzetbe visszahozták. De a szerzetben Pál diakonus új erőre kap, s azt a frateret, a ki őt visszahozta, megtámadja, földre tiporja, torkon fojtogatja; csak a szerzet kastellánusa menti ki a letiport frateret a dühös diakonus kezéből, de meg is adta az árát, mert a diakonus most rá rohant, és

küzdés közben egyik újat fogaival harapdosva, szájából még akkor sem bocsátotta ki, midőn szája már tele volt aludt vérezel, s miatta nem tudott beszélni. Végre a fraterok megkötözik és tömlöczbe vetik a diakonust. Ekkor hazajő az apát, és hallván a történeteket »meglátogatja« a diakonust, leveteti róla a lánczot, mert tudta, hogy morbus caducusban szenvedett, de benn hagyja a börtönben, s adat neki enni, inni, csak bort nem. De Pál, hogy-hogy nem? meghalt, sicut Domino placuit, s a dologból nagy botrány lesz. Semsei Pál a hatalmas báró megrohanja a szerzetet, elfogja, és elzárja az apátot a plébánus házában, s innen egyenesen Budára hurczoltatja a pápai követ Angelus ortei püspök elébe. Itt is egy ideig börtönben ül az apát és csak kezesek mellett, és 150 arany forint kauczió mellett engedik meg neki, hogy távozzék két hónapra. de annak idején, ha hijják, köteles jelentkezni. Az apát távozás közben Rómába fut »ad sedem pietatis et justitiae« s mert Semsei báró ellen, és a pápai követ ellen otthonn nem mert jogi orvosságokat keresni, most kéri »ut restituatur in integrum.«

Innocentii VIII. Supplicationum Codex Num. 1139. folio 213, 214, 215.

1492. jun. 12. Róma. IV. Sixtus pápa eltörölvén Mátyás király kérése folytán a váczai megyében fekvő benedek rendü mogyoródi apátságot, és javait az ó-budai prépostságba bekebelezvén, Szatmári Ferencz jelenleg ó-budai prépost, könyörög Incze pápa előtt, hogy Mendo Dénest, ki igényt tart a mogyoródi apátság javaira, és azok végett erősen perel, elutasítva, az ő erőlködése ellenére engedje azon javakat az ó-budai prépostság birtokába.

Innocentii VIII. Supplicationum Codex 1187. folio 287.

1492. jul. 7. Róma. Az esztergomi iskola tanulói (universi scolares collegii Christi pauperum nuncupati, in ecclesia Strigoniensi) könyörögnek Incze pápa előtt, saját kiváltságaik jobb védelmére néhány védelmező (Conservator) kinevezéséért.

Innocentii VIII. Supplicationum Codex 1187. folio 287.

Közli: BEKE ANTAL.

ESZTERHÁZY MIKLÓS LEVELEI.
NYÁRI KRISZTINÁHOZ 1624—1639.

ELSŐ KÖZLEMÉNY.

I. 1624. apr. 3.

Nemzetes és nagyságos, nekem jót akaróm és kedves Hugom Asszony.

A kegyelmed jó akaratjában való magam ajánlása után, kívánok hosszú élettel és jó egészséggel minden kívánta jókot kegyelmednek megadatni.

Asszonyom ő kegyelme, a kegyelmed szerelmes anyja, Szentiványi uramnak írt levele, és viszont nekem sógor uram ő kegyelme *Nyári István* uram a mit írt, készerítenek arra, hogy kegyelmedet e kis írásommal meglátogassam; mely, mivel nem tud pirolni, ím ott is bátorságot vett a hol még talán szállás sem adatott neki. Mindazáltal bizván a kegyelmed jóvoltában, ha tudna pirolni is levelem, el merném küldenem a kegyelmed köszöntésére és látogatására, kit hogy kegyelmed — mint első leveletem kegyelmedhez — jóakarattal is lásson. kérem kegyelmedet.

Tudom annak okáért sokan sokat idegenül is szóllottanak kegyelmednek én felőlem, kiben nem mentem magamat; mivel ugyanazon vádlóim voltak mentőim is ott, a hol azt mástól tilalmazták, a mit magoknak akartanak és kívántanak. De talán jobban megösmervén azt, a kiről ez ideig másképen szóllottanak, jobban szólnak ők is ezután. Kegyelmed azokban nem szükség hogy megbotránkozzék azért. Sőt, hogy a jóban való dologban akadékszerzők szavának helyt magában verni ne hagyjon, igen méltó. Kire kérem is kegyelmedet, elhívén bizonynyal hogy a mitől sok irígyi tilalmazták kegyelmedet, abban még sok jó és örvendetes napokat fog látni kegyelmed.

E mellett, hogy engem tartson jóakarattal, és a mi-nemű kis ajándékot nagy kedvből kegyelmednek küldtem, azt vegye kedvesen: kérem azon is kegyelmedet.

Ennekutánna, szállást adván leveleimnek kegyelmed, gyakrabban írásimmal látogatom kegyelmedet; kit hogy Isten megtartsa és jó egészségben engedjen látnom, kívánom.

Költ *Bécsben*, Sz. György havának 3. napján 1624.

Kegyelmednek

jóakaró bátyja
szolgál kegyelmednek
Gróff Eszterházi Miklós.

Kívül: A nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak, nekem jóakaró és kedves hugom asszonynak adassék.

II. 1624. máj. 29.

Édes Hugom-Asszony! Kegyelmednek ajánlván magamat, kívánok Istentől egészséges hosszú életet kegyelmednek.

Magát mint levelét kívántam inkább látnom mostansággal kegyelmednek. Mindazonáltal ez is igen kedves volt, és nagy szeretettel is vettem kegyelmedtől hogy levelével látogat. Azonban reméllem, hogy magát is Isten rövid nap egészségben adja kegyelmedet látnom, mely hogy annyival hamarabb is legyen, kérem kegyelmedet: maga is törekedjék asszonyom anyánknál ő kegyelménél és sógor uramnál is a kegyelmed szerelmes bátyjánál, hogy ne késsék oda kegyelmedek, hanem siessen föl közünkben. S noha kívánnám szívem szerint ha asszonyom anyánk ő kegyelme is föl jöhetne kegyelmedekkel, de ha ő kegyelme betegsége miatt valamint el nem jöhetne is, kegyelmedek mégis minden uton azon legyen hogy följöjjen. Istennek így tetszván, bátran gondviselésem alá ajánlhatja kegyelmedek mind az előttünk álló dolgokat, s mind magát kegyelmed édes hugomasszony!

Az én képeket, hogy kedvessen vette kegyelmed örömet értem; de nem a képeim csak, hanem már magam is kegyelmedé vagyok, kit hogy ne képeimben, hanem hogy személyem szerint lásson igen hamar való nap kegyelmed: szívből kívánom.

Továbbá kér azon kegyelmed, hogy ne feledkezzen kegyelmedről, és hogy magam egészségéről is írjak kegyelmednek. --- Azért édes hugomasszony én akarva sem felejtetem; egészségem pedig Istennek legyen hála igen jó vagyon, melyben kegyelmedet is értvén lenni, annak örvendek és kívánom, hogy azon jó egészségben Isten kegyelmedet sok esztendeig megtartsa.

A kis keszkenyőcskét is nagy kedvessen vettem kegyelmedtől, kiért kész volnék más ajándékot küldeni; de csak hamarsággal kölle ez leveletem írnom, és előbb-előbb postára adnom, hogy annyival hamarabb juthasson kegyelmedek kezében.

En, édes hugomasszony, noha még akkor nem tudtam kinek csinálom, de igen szép kertet készítettem, Isten így akarván kegyelmedért; kiben igen nyílnak a rózsák és egyéb virágok, melyeknek szedésére akarnám ha haza sietne kegyelmed; a hova hozza Isten kegyelmedet mennél hamarabb igen jó és kedves egészségben.

Sógorasszonyomnak ő kegyelmének kérem kegyelmed mondja szolgálatomat.

Ezekkel tartsa meg Isten kegyelmedet jó egészségben.

Költ *Kismartonban*, 29. Maji 1624.

Kegyelmednek

jó akaró bátyja
szolgál kegyelmednek
Gróff E. Miklós.

P. S. *Szentiványi Mihály* uram küldte egy kegyelmednek írt levélnek a mását hozzám, melyet *Thurzó Györgyné* asszonyom ír, ki bizony dolog elég soványan van írva;¹⁾ de soványbak magokban mind kegyelmedhez s mind én hozzám. Gonosz ember, a mint látom, ő kegyelmek előtt az az ujbári generális.

Böcsölet adassék annak a jó asszonynak a kit említ, de nem tart ott elmém. Jó hogy nagyobb akadékot nem találjak.

Választ adhat kegyelmed ő kegyelmének, hogy a mi a kegyelmed szerelmes anyjának és atyjafiainak tetszett, véli hogy Istennek is azon tetszett; és így, mivel ugyan Istentől is vagyon a házasság, nehéz volt nem engedni Istennek; kiről ha szólunk hagynak, megmentjük magunkat, és elhitessük magokat is, hogy semmi gonoszt nem cselekedett kegyelmed ebbeli cselekedetivel. — Mégis Isten kegyelmedet tartsa meg és adja rövidnap jó egészségben látnom.

Boritékán: A nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak, nekem szerelmes hugomasszonynak.

(*Thurzó Györgyné levele.*)

Szolgálatom és magam ajánlása után kívánok az Úr Istentől kegyelmednek minden jókot nagy boldogul megadatni.

Vettem a kegyelmed levelét. Abban a maga állapotjának megváltoztatása felől mit írjon kegyelmed, megértettem; kit a kegyelmed levelének hozzám érkezése előtt is értettem másoktól. Ahol kegyelmed azt írja, hogy a kegyelmed szerelmes anyjának és atyjafiainak ez lévén akaratjok és tetszéseik,

¹⁾ *Thurzó Györgyné* e levelét a kismartoni főlevéltárban fenmaradt eredetiről szószerint közöljük.

az szerint cselekedett kegyelmed: juthat kegyelmednek eszébe hogy az előtt való esztendőkbén mikor hire futamodott volt hogy Generális Uram ¹⁾ ő kegyelme *Thurzó Kristófné* asszonyomot elakarná venni, a kegyelmed szerelmes anyja és nénje micsoda itélettel voltanak Generális Uram felől, énnálam lévén, mit mondottanak őkegyelmek őkegyelme felől.

Most immár, ha ő kegyelmeknek és kegyelmednek így tetszett, kegyelmetek tudja.

Ezzel Isten éltesse és áldja kegyelmedet.

Datum *ex Arce Lethava*, 1. die Maji, Anno 1624.

Kegyelmednek szolgál az néhai tekintetes és nagyságos gróf *Thurzó György* v. M. O. P. meghagyott özvegye

Czobor Erzsébet mpr.

Kívül: Az tekintetes és nagyságos *Bedegi Nyári Krisztina* asszonynak adassék hiven kezéhez ez levelem.

III. 1624. a u g. 31.

Szerelmes Atyámfia. Kivánom Istentől, hogy megáldjon, és sok esztendeig jó egészségben megtartsion.

Értvén egészségben léteteket édes atyámfia, örömet hallottam. Mi is Istennek hála békével és egészségben vagyunk; csakhogy szintén megkezdtük a bécsi lakást unni, a hol ha sokáig tartóztat a mi kegyelmes urunk, hanem ha magad jösz érettünk édes atyámfia s kiváltasz bennünket, de különben haza sem kezdünk talán mehetnünk, annyira be eszszük és iszszuk itt magunkat. Mindazáltal ha szökve köll is, de haza szökünk az öregét végezvén dolgainknak s kiválképen *Bicse* dolgát, holott általmenvén már a közönséges jót néző dolgokon, magunkat sem felejthetjük. Melyet csuda, mely nagy szorgalmatossággal szorgalmaz most az öreg asszony és mellette palatinus uram is, kiben ma reméllem, olly vég leszen, hogy meghül eddig való reménységek is, s ujab bú éri őket.

Melyet elvégezvén, Isten velem lévén hozzátok sietek, ha örömet látnátok, minthogy már vigasztalótok találkozott Hubiar Mihály; de talán leteszitek . . . érettünk, ha most asztalfőre ültettétek is.

A pénz dolgában én *Eszterházi Pál* uramnak azt a tanoságot adtam, hogy ha lehet tallérra váltsa először azt a pénzt, s azután hasznosban vásárolhat ember mindenféle baromot rajta; kivel — vélem — azt is cselekeszi.

A kis keszkönyöt, szerelmes atyámfia, köszönöm. Kiről

¹⁾ *Eszterházy Miklós*, ujbári főkapitányra czéloz.

sógor urammal azt találtuk, hogy nem azért küldetett ez a keszkönyőcske ide, mintha tiszta nélkül szükölködtünk volna, hanem hogy megváltsa magát. Kire készek is volnánk édes fiam, csak hogy nem tudom mint kezdjük ezt megválthatni, ha valamint magunk is zálogban esünk és magunkat is nektek kölletik innet kiváltani. Megváltjuk mindazáltal, ha nem egyébbel, magunkkal.

A lovakot én behozatom, noha még bizonyosan innet való szabadulásomnak napját nem tudom; de szándékom az, hogy — Isten velem levén — hétfőn vagy kedden otthon legyek. Adja Isten találjalak jó egészségben benneteket.

Költ *Bécsben* 31. Augusti 1624.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Gróff E. Miklós.

Kivül: Nemzetes, nagyságos *bedegi Nyári Krisztina* asszonynak, etc. Nekem míg élek szerelmes atyámfiának adassék.

IV. 1624. szept. 10.

Szerelmes Atyámfia. Isten megtartson és megáldjon.

Mi tegnap jókorban érkezünk ide Istennek hála békével és jó egészségben, a hol meddig leszen késésem nem tudom, mivel hogy igen nagy dolgok érkeztenek ő fölsége eleiben. Reméllem mindazáltal, hogy talán holnap vagy holnapután minden bizonynyal hazamehetünk. Azonban, édes atyámfia, magad maradván is vigasztald magadot, ha nem egyébbel is olvasgatásokkal és a kis gazdának és szolgának szolgálatjával. Most, édes fiam, csak ezt akarom megírnom, minthogy csak hirtelen kölle tőletek is eljőnöm.

Isten tartson meg kívánatos jó egészségben sok esztendeig.
Datum in *Ebersdorff* 10. Septembris 1624.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Gróff E. Miklós.

Kivül: A nemzetes nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak — Nekem szerelmes atyámfiának adassék.

V. 1624. szept. 25.

Szerelmes Atyámfia. Hogy az Úr Isten megáldjon és sok esztendeig jó egészségben megtartson. szívből kívánom.

Mi, Istennek neve dicsértessék, a Dunán, noha elég hajsza-bajszával, mindazáltal békével és jó egészségben érkezünk s költöztünk tegnap által, s ma — Isten velem levén — Nagyszombatban megyek magam a szegény *Horvát Gús-*

pár uram temetésére, s ott sem késvén *Ujvárbán* sietek, a hol meglátván az állapotot, mindjárt viszont irok, és tovább magunkat mihez kölljön alkalmaztatnunk megmutatja az üdő. Azonban én felőlem édes atyámfia semmit ne törődjél. A jó Isten, a ki eddig gondunkot viselte, nem hagy el ezután is.

Basa Pétert édes fiam küldd utánam és írd tőle állapotok felől.

Most egyebet mit írjak nincsen, hanem kívánom, hogy Isten megtartsa jó egészségben.

Költ *Prácsán* 25. Septembris 1624.

Szerelmes hitvösöd

míg él

Gróff E. Miklós.

Kívül: A nemzeti és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak, — nekem szerelmes atyámfiának adassék.

VI. 1624. oct. 3.

Szerelmes Atyámfia, hogy Isten megáldjon és sok esztendeig jó egészségben megtartsa, szívből kívánom.

Elvettem az elmúlt hétfőn írt leveledet is, kiből jó egészségteket értvén, örömmel vettem s kívánom, hogy azon jó egészségben Isten ennekutána is sok esztendeig megtartsa édes atyámfia.

Értem azt is, hogy *Pogány Sigmundné* asszonyom ott vagyon, kit nem bánok sőt akarom, noha ő kegyelme helyett magamot akarnám inkább ott vigasztalónak; melyet reméllek, hogy Isten rövid nap meg is ad, csak kérjék Istentől a nyiri atyafiak is.

A borszürethez talán idején kezdtenek azok a mi embe-reink, és ha én otthon lettem volna, utóbb is szedettem volna a magam szőlőit nem előbb. S egy vagy két jó szőlőt, ha őrzéssel köll meglenni is, legutól köll hagyni mikor minden szőlőköt megszedtenek volna. Kit — magadhoz híván a tisztviselőket — én szómmal is meghadd édes fiam nekik. Mert az leszen a jó bor, ha valamente (igy!) kevesebb leszen is, kit ezután gazdasszony borának híhatunk; jóllehet, minthogy a gazda otthon nincsen és mind csak a gazdasszony szüret: méltán gazdasszony borának tarthatjuk a többit is.

Megirtam a lánzséri tisztartónak is, hogy a *nyéki* hegyen magam szőlőjében termett borokat is mind oda *Kis-martonban* vigyék. Szorgalmazd ugyanazont azért édes fiam magad is.

A főtörlőket elvettem, s éretted kedvessen is. Vagyon is szükségünk bizony dolog reá, mert gyakorta izzad a fejünk.

Kiben mivel nincs vigasztalónk, ottan ezekkel a keszkönyökkel töröljük le a veritéküinköt. Kit édes atyámfia nem azért irok mindazáltal, hogy szánatni akarnám magamot, mert talán szánóm sem találkoznék: hanem irom azért, hogy valami magán való gyönyörűségnek ne tulajdonítsa az apró atyafi késedelmünköt, ha mi történnék is. De nem ijesztlek evvel is édes fiam, holott talán csak három vagy négy nap alatt is bizonyost irhatok vagy ide való jöveletek felől, vagy az én haza menetelem felől.

Azonban, hogy Isten jó egészségben megtartson benneteket, szivből kívánom.

Költ *Újvárbán* 3. Octobris 1624.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Gróff E. Miklós.

Kívül: A nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak, nekem szerelmes atyámfiának adassék.

VII. 1624. oct. 9.

Szerelmes Atyámfia, kívánom szivem szerint, hogy Isten megáldjon és sok esztendeig egészségben megtartson.

Én, édes Atyámfia, tegnap ide jöttem vala *Komáromban* bizonyos előttünk álló dolgaink végett. De itt nem késem, hanem Isten velem lévén im ismég visszasietek *Újvárbán*, azholott meg nem késhetem sokat, hanem ide költetik jönöm, bizonynyal remélvén hogy kezdeti nem fog már haladni a törökkel való végezésnek, kit bizony dolog szivem szerint várnék, mert ottan el jöhetnétek hozzánk; noha talán édes atyámfia ti már a jó borszüretből és egyéb gazdasszonyságból nem is kívánkoztok ide a mi zsellyérségünkbe, de talán megszántok azért bennüinköt.

E mellett, mivel tudom oda igen szük a hal, im szerelmes atyámfia itt kettőt szörözvén össze az ide való dunai halakban, oda küldtem őket; kérlek édes fiam vedd kedvessen, möllyet hogy jó egészséggel is költsetek el kívánom.

Most egyebet mit irjak nincsen, minthogy nem régen is írtam; hanem hogy Isten jó egészségben megtartson benneteket, szivből kívánom.

Költ *Komáromban* 9. Octobris 1624.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Gróff E. Miklós.

Kívül: A nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak, énnekem szerelmes atyámfiának adassék kezében.

VIII. 1624. decz. 21.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg jó egészségben.

Mi tegnap nagy idején érkeztünk ide a Dunapartra Istennek hála békével. De fölötte nagy hab lévén a Dunán, nem mertek a révészek által hozni bennünket; hanem elvégre megunván a várakozást, a jó Isten hírével mi neki indulánk a Dunának. S noha eleget szabódék *Pater Hajnal* a Duna közepe felé hogy visszatérjünk, de mivel a másik part is csak egyannyira volt már: Isten szép békével által segített bennünket. Kire nézve, mivelhogy későn jöhettünk által, ma az itt való dolgoktól nem reméllem, hogy hozzátok mehessek. Hanem ha valami új dolgunk nem érkezik, holnap estvére — Isten velünk lévén — haza ügyekezünk.

Azonban édes fiam, ti otthon imádkozzatok mi érettünk is, és egészségtekre gondot viseljetek. Tartson meg Isten benneteket.

Költ *Komáromban* 21. Decembris 1624.

Szerelmes hitvösöd
mig élünk
Gróff E. Miklós

Kívül: A nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak, énnekem szerelmes atyámfiának adassék.

IX. 1625. febr. 19.

Szerelmes Atyámfia, az Ur Isten megáldjon és sok esztendeig tartson meg jó egészségben.

Mi ide, Istennek neve dicséértessék, jó egészségben és békével érkeztünk, noha nem kevés szele volt a Dunának és csaknem kárt is vallottunk; mindazonáltal Isten megtartott bennünket.

Itt meddig késünk, nem tudom. De a szokás szerint ha módunk leszen benne és örömet láttok bennünket, megmeglátogatunk e napokban benneteket.

Édes fiam, a te terhed megszólalván avagy csak megjelentvén magát, kötelezett arra hogy róla is gondolkodjál. Azért a te bőjtödnek már vége vagyon. Ne fáraszd tovább magadot. Hanem a kis atyafi, a kis emberkére nézven is, a kis konyhán szükséges hogy húst főzettessen magának. Erről a *Pater Hajnallal* is beszéllettünk; egyebet se cselekedjél édes fiam benne. Isten azonkívül is jó neven veszi a jó igyekezetet.

Ugyan csak a magad csináltatta kis konyhán is főzhetnek magadért mindennap valahány tál étket húsból. Ezt pedig engedelmisség alatt is akarom édes fiam hogy megcselekedjed,

mert az anyaszentegyház nem mostoha anya, hanem édes anya, és az ő fiait s leányit semmi oly dologra nem készeríti, a kiből ártalma következhetnék egészségének.

Más az, édes fiam, mi — amint látod — kapitány emberek vagyunk és a mi alattunk valóktól leginkább az engedelmességet kívánjuk. Arra az engedelmességre nézvéen is azért, kívánjuk, hogy abban édes fiam egyebet ne cselekedjél, hanem hust főzess magadnak és avval élj, lám megmutattuk a bõjthöz való jóakaratumkot is már.

Továbbá, édes atyámfia, emlékezem reá, hogy babicsáltunk két nyereségem után harmadszor is ilyen okon, hogy kilencz órával az után ha én onnét eljövök a ki egyikünk a másikunkot előbb megszólíthatja, hát azé legyen a nyereség. De mivel arról szó nem volt ha az a szólítás irással legyen-e avagy szóval: ím én szólítlak édes fiam, és tied a babicsa s enyim a nyereség.

De talán ez a nyereség pört támasztana köztünk. Hanem azon legyünk, hogy otthon is megnyerjelek édes fiam, s mennél hamarabb penig. A mikor hogy egészségben lássalak. szívből kívánom.

Költ *Komáromban* 19. Febr. 1625.

Szerelmes hitvösöd
mig él
Gróff E. Miklós.

Boritékán: Az én szerelmes atyámfiának a nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

X. 1625. febr. 22.

Szerelmes Atyámfia, hogy Isten nagy jó egészségben megtartson és sok esztendeig éltesse, szívből kívánom.

Turzó Györgyné asszonyom levelét elvettem, kiben ím látok valahány hideg és száraz szót, de abban nekünk sem kedvünk sem penig gyönyörüségünk semmi nem lehet, s amint csak az üdõt is vontatják.

Nekem azért édes fiam nagy sok okokból az tetszik, hogy még egy ilyen levelet írj neki, a minemõt ím én alá-küldtem; mert a szép szót ő csak meg szóval váltja meg, hanem ugyan érteni köll adni, hogy más uton is gondot akarunk gyermekünkre viselnünk. S most ím szintén jókor is mennek hozzája az ő felsége új parancsolatjával. Megválík arra mit felel. Szóval is kedvetlenséggel köll izenni neki, hogy még az oktalan állat is nehezen szenvedt azt, mikor, minden természet ellen, szülöttét tôle elveszik. Sõt, hogy mind ő fölségének s mind nekem meg sem szünöl esedezni, míg gyermekid

meg nem adatnak, *Tani Ferencz*nek meg köll azt is mondani. Egyébaránt bízván ők a te szelidségedhez, bizony édes fiam mind csak szóval fognak tartani, és esztendőt töltvén mind a jószágban s mind a gyermeskék gondviselésében, annyival nehezebben adják azután ki őket.

Mi mindazonáltal semmit el ne mulaszszunk a dologban, lássuk micsoda kimenetele leszen. S csak ettől az én mostani sok galibáimtól menekedhessem is, meglátja a jó asszony, hogy megmutatom kivel legyen dolga.

A Tokajnál levő jószágról is semmit nem ír, s talán nem is izent, maga izentünk vala arról is ugyan *Tani Ferencz* által. Tégy emlékezetet azért édes fiam arról is, mit mond hozzája, és ha akarja-e pör patvar nélkül megadni, avagy azért is gyűlölködnünk köll-e vele.

Csákiné asszonyom ha *Bécsbe* fölmegyen, akarom hogy ő kegyelme az én házamnál szálljon, és örömetst irok *Kismartonba* hogy, a miből lehet gazdálkodjanak ő kegyelmének. Küldöm csak holnap is szolgálmat affelé s irok ő kegyelméről mind *Bécsbe* s mind *Kismartonba*.

A minap, édes fiam, szennyesen látván a kezeidet, im valami mosdani való szappant küldtem, nem ugy azért mintha szennyesen is azok a kezek enyimek és kedvesek nem volnának, mindazonáltal inkább mint magam kezeire, hogy gondom vagyok, akarám ezzel is megmutatnom.

A perczekért is valami pomagranatokat küldtem; möllyeket hogy ti miérettünk, s mi tiérettetek a perczeket egészségben költhessük, kívánom. Valami mandolát és riskását is küldtem ugy értvén hogy ott szűken vagyok, és valami kevés szirmot is a babicsán nyert keszkönyőnek varrására; noha bezeg édes fiam azon csak meg nem hagyhatlak, mivel ha nem három is de kettő már a nyereség.

Magam, Istennek legyen hála, békével és jó egészségben vagyok, mölyben hogy rövid nap lássalak tikteket is édes atyámfia jó egészségben: szívből kívánom.

Költ *Komáromban*, 22. febr. 1625.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Gróff E. Miklós.

XI. 1625. máj. 10.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg sok esztendeig kívánatos jó egészségben.

Nem kevés fáradsággal és sietve is, mindazáltal Istennek hála egészségben jutottam ide a tractának helyére, a hol

többire hivatkozva találtam az én emberemet. Hanem érkezvén, meg kezdtük szorítani a dolgot, én úgy reméltem, hogy, ha mi akadéunk esnék a békesség dolgában is (kit nem gondolok), de késedelmünk itt már semmi uton nem lehet, mivel ím az ünnepek is előttünk, és nekem azon kívül is szükségképen Bécsben köll ismét lennem pünkösd után való vasárnap.

Azonban holmi aprólékimot ím haza küldtem egy társzekerben és háttas lovaimban is hármat. A ládát édes fiam tegyék a tárházban, s a lovak felől öcsém uramnak írtam.

Ezek után magam is haza fogok sietnem, csakhogy ezeket a fejetlen lábakat rendben köll már vennem, s ennyire vivén a békesség dolgát is, félben nem akarom hagyni Istennek is úgy tetszvéen.

Az atyafiaknak írj valamit édes fiam mennél hamarosabb; emberemet küldöm hozzájuk. A mi szegény anyánk jobbadon kezdett lenni, talán a fejében való nyavalya azzal fog a köszvénynyel kimenni, a ki most rajta vagyon. Igen kívánnám hogy Isten csak addig is éltetné még egyszer beszélhetnék szegénynyel.

Magad egészségére édes fiam kiváltképen most igen vigyázz, kiről kérlek tudósíts engem is.

Tartson meg Isten benneteket kívánatos jó egészségben sok esztendeig.

Költ *Szögyénben* 10. Maji 1625.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának a nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XII. 1625. máj. 28.

Szerelmes atyámfia áldjon meg Isten és tartson meg jó egészségben.

Noha sok akadék és késedelem után mindazáltal, legyen Istennek hála, mi a törökkel való békességet el végezünk, és ím fölszabadolék én is abbeli gondjaintól s hozzátok sietek. De mivel onnét Kismartonból is föl köllene Bécsben mennem, egy fáradsággal ugyan most végezem azt is el s ma — Isten velem levén — be igyekezem Bécsben, a holott nem késvén haza megyek és ugyan meguntatom otthon magamot édes fiam magamot. (igy!)

Adja Isten találjalak egészségesen benneteket.

Szemezen, 28. Maji 1625.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának, a nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XIII. 1625. jul. 13.

Szerelmes atyámfia. Áldjon meg Isten, és tartson meg is sok esztendeig jó egészségben.

Mi tegnap ebédre ide *Lakompakra* akarván jönnünk, *Megyeri* uram előnkben jött szintén Sopronig, s nem hagyta békét míglen reá nem beszélt, hogy kértét *Nádasdi Pál* uramnak hijában ne hagyjam, hanem betérjek ő kegyelmekhez, mivel harmadnapról fogvást mind várnak s igen meg is ütköznének benne, ha be nem térnék. Kire nézve ott ettünk tegnap ebédet ő kegyelménél. Elég vígan tartának bennünköt, édes fiam, s erőssen szökénk is, ki felül én végre ugyan elszökém, mert nem tudok vala mint megválnom az én szerelmes sógoromtól, kinél kimondottam, mint bánt nálunk létében, s igen menté magát, hogy más adott akkorbéli kedvetlenségére okot.

Itt ma délig Isten akaratjából holmi dolgaimot végezvén, ebéd után meg a jó és víg lakásra megyünk, kinek én igen neki eredém édes fiam. Mindazáltal ugyan nem felejtünk azért benneteket el mind ennyi jó közt is.

Holnap azon vagyok hogy, ha tovább nem is, de meg ide vissza jőjtek, és — Isten velem lévén — kedden ebédre haza verekedem. Azonban mi időben legyetek oda haza, kérek édes fiam ezen levélvívótól ird meg mingyárást énnekem.

Itt a szép kertet, hogy nem láthatod édes atyámfia bizony bánom. De ha Isten megtart bennünköt és békével adja hoznod a várandó vendéget, valami bizonyos időre ugyan lakóul jőjjünk ide, mert fölötte szép helynek látszik most ez énnekem.

Megyeri asszonyom ugy értem ott vagyon édes fiam nálad, kit örömet értek s ajálom szolgálatomat is ő kegyelmének, s kérem ne bánja, ha ő kegyelme oda ment hozzád vigasztalásodra, ha az urát *Megyeri* uramot én is azonban magam mellett tartván *Hrubi Gyuróval* vigasztaltatom magamot, ki tegnap is vacsorán igen megvetette vala magát.

Most egyebet mit írjak, hanem hogy Isten kívánatos jó egészségben adjon látnom, szívből kívánom, s Isten adjon jót is.

Lakompakon 13. Julii 1625.

Szerelmes hitvösöd
míg él
Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának a nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XIV. 1625. oct. 20.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben.

A tálakot és pókát meghozták. A tálakot megcsináltam, s a pókát egészségtekért elköltjük.

Se magatok, se a gyermekeskék most e változó üdővel ki ne járjatok, s hogy *Istóknak* a fejét melegen tartsák, hadd meg édes fiam.

Magunk, Istennek hála, jó egészségben vagyunk; s ím a *zsolnai* tisztartó ugyan elhozta a skófiu aranyat, elég számárság tőlök, de már vissza nem úzhetjük vele, kit megküldtem. És tótnak való kását is küldtem s a póka helyett két fogoly madarat is.

Tartson meg Isten benneteket.

Datum raptim, 20. Octobris *Soprony* 1625.

Szerelmes férjed
míg él
Gróff E. Miklós

P. S. Édes fiam ott az ágyunk fejénél a sublyákon vagyon két kesztyű, kérlek küldd mingyárt ide.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának a nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XV. 1625. oct. 28.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg jó egészségben.

Hogy tegnap előtt a hideg édes fiam rajtad nem volt, örömet hallom s azt még örömesben hallanám ha örökös bucsót vett volna tőled.

Mi itt türhető egészségben de gondban elégben vagyunk.

Ha a hideg elhagyna édes fiam, udvarhoz köllene jönnöd. Irj kérlek felőle. Avagy talán két nap alatt én is megint kifutamodhatom hozzátok

Az eleven gyömbért megküldtem. Jóféle. Kevesenkint élhetni vele.

Most újságunk semmi nincs.

Isten tartson meg édes fiam.

28. Octobris, in *Sopron*, 1625.

Szerelmes férjed
édes fiam mig él,
Gróff E. Miklós.

XVI. 1625. decz. 6.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben.

Mi Istennek hála édes fiam ide *Nagyszombatban* békével és egészségben jutottunk s szintén sokadalomra értünk ide, de ezennel eloszol. És embert látok csak sokat. Egyébaránt *Velenczéből* nem sok árost látok itt; megvegyük mindazáltal a vásárfiát.

Az atyafiaknak meghagytam, hogy hozzád menjenek édes fiam. Reméllem el nem mulatták. A birsalma liktáriomot is megviszik s megfutathatjuk a *Dorkó* nénénk főztével.

Meddig mulatunk itt, nem tudom. De késni nem akarnék. Irok viszont más alkalmatossággal, s cselekedjétek azt édes fiam ti is.

Isten veletek.

Nagyszombatban, 6. Decembris.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XVII. 1626. márcz. 9.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben.

Mi itt igen hozzá fogtunk a pörléshez; kinek sokan igen örülnek, de némellyek meg igen vakarják a fejeket belé. S a többi között *Nyári Miklós* uram Pápáról is úgy hallom el akar szaladni, ki nehezen is állana meg ha fiam a te atyafiságod nem használna neki. Bár neked köszönje azért pörinek könnyebbségét.

Im valami vizát hoztak, kinek a felét oda küldtem, költsétek édes fiam egészséggel.

Magunk, Istennek hála, egészségben vagyunk, noha elég fáradságos gondban.

Isten veletek.

Pozsonyban, 9. Martii 1626.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának, a nemzetes és nagyságos Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XVIII. 1626. márcz. 13.

Szerelmes Atyámfia. Áldjon meg Isten és tartson meg is.

Mi, Istennek hála, békével és egészségben vagyunk. Az apáczák jó kesztőczével tartnak, s talán imádságokkal is. A pogácsákat — mivel kolláczióra küldted édes fiam — még

el nem költöttük, mert collatió nem szabad sokat enni, s vélem hogy a vaját és magatok fáradságát is kimélném. Azért is rendeltétek collatióra azon pogácsákat, tudván azt is hogy úgy tart tovább.

Mindazáltal az oskatuláját ím vissza küldtem, s azonban sós perezczel tartjuk magunkat, akivel itt bővelkődünk.

Most egyebet mit irjak édes fiam nincsen, hanem hogy Isten jó egészségben megtartsion benneteket, kívánom.

Pozsonyban 13. Martii 1626.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának, a nemzetes és nagyságos Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XIX. 1626. márcz. 27.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten.

Ezek az én emberim szintén elfárasztottak engem. Meg köll azért válnom tőlök, és Isten megtartván, hétfőn igyekezem innét megindolnom. Adja Isten találjalak jó egészségben benneteket.

Azonban ugy értem fiam, hogy néha kijártok. Möllyet magában nem bánok; de hogy holmi csavargó népnek ott alá s föl való járását nem gondoljátok meg, és csak egy szekérrel s két három lovas inassal vagytok kinn: nem dicsérhetem. Lám van azért mód benne, s ha mikor ki mentek, mind szekér s mind lovas és gyalog is több lehet veletek, holott ezt magunk állapotja is kívánja.

Adja Isten, édes fiam, lássalak egészségben benneteket.

Raptim. 27 Martii 1626.

Gróff Eszterházi Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának a nemzetes és nagyságos Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XX. 1626. aug. 27.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben benneteket.

Mi ide, Istennek hála, békével és jó egészségben vagyunk, s vigyázunk és szorgalmatoskodunk, hogy békességben tarthassuk Hazánkat. S úgy tetszik nem is haszontalanul. Mert mind *Betlen* fejedelem s mind a török igen megütközött és meg is tartózott az én ide szállásomban. S hiszem Istent, hogy jó és hasznos szolgálatot fogok Hazámnak tennem.

Noha bizony elég gondal, munkával és fáradsággal vagyok, de Istenért s az ő anyaszentegyházáért, s Hazámért és ti érettetek is örömet cselekeszem; jóllehet tegnap kifutottam vala *Talba* a sok gond közöl, de nem lehettem azért

szintén üres a dologtól ott is. Mindazonáltal jó mulatóságunk volt.

Mansfeld szinten csak erősen viseli a veszedelmet, *Betlen* fejedelem is nagy hallgatásban kezdte lenni. Jót ad Isten édes fiam.

Isten tartson meg benneteket.

Raptim, 27. Augusti 1626.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XXI. 1626. szept. 4.

Szerelmes Atyámfia áldjon meg Isten.

Im valami vizát hoztanak ide, kiből részlettünk nektek is édes fiam, költsétek egészséggel.

Mansfeldet utol érték már és erre jönne örömet által, de eleiben is állattunk, itt is rajta vagyunk a mint lehet. Isten, elhittem, megszégyeníti.

Egyébaránt békével vagyunk, hanem tartunk a törökök álnokságától is.

A mi dolgunk fáradság és vigyázás. S ti édes fiam imádkozatok. Isten tartson meg benneteket.

Pozsonyban, 4. Septembris 1626.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XXII. 1626. szept. 5.

Szerelmes Atyámfia, áldjon még Isten és tartson ő szent fölsége.

A pénzt meghozták; kit jól cselekedtél édes fiam, hogy megküldtél, mert együtt ha nem füzethetnék, fogva vinnének a hadak ollykor *Betlennek*.

A dániai kevély és bolond királyt megszégyenítette Isten. Minden hadát fölverte *Tilli*; maga valami városban szaladott. Isten megszégyeníti a többit is.

Váltig szorgalmatoskodunk és törődünk mindenfele, várjuk a jó Isten segedelmét és áldását munkánk mellé.

Magatok egészségére viseljete jó gondot édes fiam, és nekem gyakorta írjatok.

Isten veletek.

Pozsonyban, 5. Septembris 1626.

Gróff E. Miklós.

Kívül: A nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak, etc. nékem szerelmes atyámfiának adassék.

Kismarton.

XXIII. 1626. szept. 14.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és hogy tartson is meg jó egészségben benneteket kívánom.

Mi most itt *Sentén* vagyunk. Holnap *Nagyszombatban* igyekezem, és meglátván mit akarjon *Betlen* fejedelem: ahoz köll nekünk is alkalmaztatnunk magunkot, ki a minapi futása után eddig még mind vesztegséggel volt. Ezután mit fog cselekedni, megmutatja az üdő. Az én haza menetelemet is ahoz kölletik rendelnem édes fiam.

Azonban a mint legjobban lehet viseljete szorgalmatos gondot magatokra és javaitokra is.

Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Költ *Sentén* 14. Septembris 1626.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

XXIV. 1626. szept. 18.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg jó egészségben ő szent fölsége.

Nagyszombatból im én ismég visszajöttem, elrendelvén az oda való dolgokat. Mindenünnen csak a nagy fáradság öregbül; holott ezek a hadak és a generális is, *Bolstan*¹⁾ herczeg, azt kívánja hogy mint a hollófiókot őket is mind csak az én gondviselésem tartsa, és hogy mindenütt én legyek velek is. Látja az Isten, hogy majd lépni sem tudnak mások gondviselése nélkül. Kik igen csintalan népek is. Számtalan károkat tesznek.

A török is rablott ott *Kistapolcsány* és *Gimes* táján, sokat égetvén és nem keveszámú rabokat is vivén el. Kit csak távol néztek a mi emberink. Kételen vagyok azért közikbe mennem, mert egyébaránt ezek kevés haszonnal lesznek itt.

Mansfeld Sz.-Körösztnél sánczolta be magát. Eléggé fogyatják a rosszakot mindenkép.

Isten mindezekben adjon jó véget.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben benneteket.

Pozsonyban 18. Septembris 1626.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

¹⁾ Wallenstein.

XXV. 1626. szept. 27.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és hogy tartson meg is jó egészségben kívánom.

Én *Pozsonyból Nyitrára* és Nyitráról ide *Ujvárra* jöttem Istennek hála jó egészségben. Innet ím ezen órában indolok a hadakkal *Nógrád* felé, a benne levőket megsegíteni, mivel igen keményen fogott a török hozzájuk, noha ők is igen keményen és jól viselik magokat belől. Mi azért úgy indolunk, hogy megütközünk a törökkel ha ott érjük.

Fülek felé érkezett *Betlen* fejedelem is, ki igen kezdte menteni magát, hogy semmi idegen szándékkal nem volna, és tractátát kíván.

Úgy vagyok, Isten veri a hadakat. De a mennyire én a dolgot emberi mód szerint megítélhetem, reméllem bizony mind egyiket s mind másikat megszegyeníti Isten.

Azonban édes fiam, vigyázzatok és imádkozzatok ti is, mert Isten után minden jövődő állapotunk egyedül csak ebből függ.

Isten veletek.

Ujvárban, 27. Septembris 1626.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

A pozsonyi postamester uram küldje el bizonyosan, kéretik.

XXVI. 1626. oct. 18.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben.

Sok nyughatatlanságom, busulásom és fáradságom után valami gyermeki nyavalya ugymint a harmadnap hideg kezdett borzogatni; kire nézve hogy csendesben lehessen ím *Pozsonyban* megyek, a hol két három napot mulatván és holmi szükséges dolgokat elrendelvén, nem késem, hanem haza futamodom édes fiam hozzátok. Azonban legyetek otthon vesztegségben és jó gondviselésben. Reméllem Isten akaratjából addig elmarad tőlem ez az én hivatlan vendégem is.

Isten tartson meg benneteket édes fiam.

Bazinban, 18. Octobris 1626.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

XXVII. 1626. nov. 19.

Szerelmes Atyámfia. Áldjon meg Isten.

Régi beszéd, hogy szegény ember szándékját boldog Isten rendeli. Én azért én ma sem mehetek haza; számtalan a galiba rajtam. S a szándék penig az volna, hogy innet *Fraknóra* mennék, de még azt szintén el nem végeztük magunkban, hanem Isten azt adván érnünk holnap végeznünk fölöle.

Azonban ha ma estvére valami madarkákat és fogoly madarakot is küldhetnél, édes fiam, akarnám.

Isten veletek.

Ujhelyben, 19. Novembris.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszonynak.

XXVIII. 1626. nov. 30.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben.

Istennek hála immár egynehány napja hogy engem a hideg elhagyott s elbocsátám a doctort is mellőlem. De mint-hogy a nyavalya *funttal jön* azt szokták mondani *s lattal megyen el*: még nem szintén erősödhettem meg. Reméllem mindazáltal, hogy Isten rövid nap megadja mindenképen való egészségemet.

A magad állapotját a mi nézi édes fiam, nem tudom mint számláljátok a hónapokat, de az én ítéletem szerint még majd három hét volna ide hátra, mivel én innet akkor harminczadik napján mentem Bőjtmás havának haza, a möly napnak negyed nappal esett akkor az ujság: és így, mingyárt attól a naptól számlálván is, legalább ennek a mostani hónap újságára köllene várnod, jóllehet azt ti tudjátok talán jó fiam jobban. Én akarnám azért, ha úgy lenne, mivel az előtt tudom én is haza mehetnék, s kívánnám is hogy akkor otthon lehetnék.

A békesség dolgában váltig fáradozunk s reméljük hogy Isten jó véget is ad benne.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben benneteket.
Pozsonyban, ultima Novembris 1626.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XXIX. 1626. decz. 2.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben benneteket.

Horrát Páltól írtam tegnap előtt. Most sem írhatok

egyebet, hanem Istennek hála jobbadon kezdtem lenni; de a sok gond és busulás között nehezen vehetem föl magamot.

Hozzátok édes fiam örömetst elmennék s talán soha még így nem is vágyakoztam haza; de ezek miatt az istentelen bolond nép miatt nem mehetek még illy hamar el. Reméllem mindazáltal, hogy rövid nap jó végít adja Isten a békességnek, s örömmel fogok közitekbe mehetni. Im Szent-Miklós napja is előttünk; bánom igen azt is, hogy akkor sem lehetek együtt veletek.

A magad állapotját édes fiam a mi illeti, abban Isten ő szent fölsége legfőbb és első gondviselő. Onnét köll várunk és kérünk a segedelmet. Kiben hogy veled is legyen ő szent fölsége, azon köll esedeznünk. Azonban talán Isten adja hogy én is haza mehetek még addig. Mert nekem mind úgy tetszik, hogy még e jövődő ujságra fog ez a mi várandó vendégünk eljönni; ki jóllehet csak jőjön békével, ám ottan ne mutassunk mi üdőt neki.

Ismég írj édes fiam mingyárást énnekem, hadd értsem mi időben vagytok.

Költ *Pozsonyban*. 2. Decembris 1626.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XXX. 1626. decz. 9.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten, és hogy meg is tartson jó egészségben benneteket szívből kívánom.

Vettem édes fiam tegnapi napon írt leveledet, kiből értvén hogy békével és jó egészségben vagytok, örömetst értem. Istennek hála, napról napra én is már föl kezdek épölni. Csak szabadolhatnék innét a sok gond közöl! De jó végét reméllem ennek is rövid nap, möllyet már félben nem hagyhatok, hogy valamint ezek a mi emberink ennél is, a kiben most vannak, nagyobb galibában ne jussanak. Noha ma szándékom az volt, hogy csak egy vagy két napra is haza futamodjam, minthogy *Betlen* követi is urokhoz kérdőre vittek holmi dolgokat s e három négy nap alatt a békesség dolgában semmit sem cselekedhetünk, de a Duna miatt nem mehetek. Nem késem mindazáltal Isten úgy akarván.

Isten tartson meg édes fiam.

Pozsonyban 9. Decembris 1626.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának, Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XXXI. 1627. júni. 17.

Szerelmes Atyámfia, Áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben.

Mi ide csak szintén ma ebéd tájban érkeztünk, mert a minemű útra jöttünk, nagy sokat kerültünk. És tegnap *Rohoncz*ról nem is akara elbocsátani *Battyániné* asszonyom, a hol elvesztém a babicsát, minthogy nekem látja Isten eszembe sem jutott, és egyébaránt is csufos vendégségben valánk nagy sok dob trombita között, és tomburás, török énekes, cigány hegedős, korcsomára való cizinbolimbosok (igy!) is bőven voltak. Ugy annyira, hogy ha a tilalom nem leszen vala édes fiam tőlem, eljöttemkor, nehezen állhattam volna meg, hogy táncznak és nagy erős szökésnek ne ereszkedtem volna. De még az egyszer megállám. Nem tudom, ha több vendégségekkel kezdenek érni bennünköt, mint maradhatunk meg.

A vizitalhoz — Isten velem lévén — holnap kezdek derekassan, noha ma is ugyan jól ittunk azért már benne. Reméllem, hogy Isten egészségemre adja.

Valami bor és liszt híjával vagyunk. Hadd küldjön az a *lakompaki* tisztartó *Lánzsérből* vagy két középszerű hordóval, de levonassa.

Három-négy nap alatt meglátom mint adja Isten s irok ismét. Ez az út messze szabású édes fiam, vagyon bizvást hat mélföld a mőre mi jöttünk. S az átalítja penig igen gonosz.

Magatok egészségére ti is otthon édes fiam viseljete szorgalmatos gondot, és szolgáljátok a mint jobban lehet Istent ő szent fölségét.

Isten tartson meg benneteket.

A *Savanyóvíztől*.¹⁾ 17. Junii 1627.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának a nagyságos *Nyári Krisztina* asszonyinak.

XXXII. 1627. júni. 20.

Szerelmes Atyámfia, hogy Isten megtartson kívánom.

Mi a vizitalhoz tegnap hozzá kezdettünk, s egyébképen jól volnánk, de igen essős üdönk jár, és egy igen rossz faluban elég sárban, vízben vagyunk.

A gyermekskére idején gondot köll viselni; vádol *Botytyániné* asszonyom a másiknak is halálával bennünköt, mintha neki is nem holtak volna gyermeki meg.

Mulatságunk kevés vagyon. Hanem azt a táblát koczká-

¹⁾ Tarcsán.

jával és fájával is küldd ide édes fiam, s talán az ostáblát is, hogy ha ki nem járhatunk, legyen még is valami belső mulatáságunk.

Isten tartson meg benneteket.

Tarcsán, 20. Junii 1627.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

XXXIII. 1627. a u g. 25.

Szerelmes Atyámfia. Áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben benneteket.

Ide *Szombatban*, Istennek hála, békével érkeztünk és egészségben is. Fáradunk a jó békességben, melyet, Isten velünk levén, végben is igyekeztünk vinni mennél hamarab.

Azonban édes fiam ti is imádkozzatok, és rólunk se feledkezzetek.

Isten tartson meg benneteket.

Szombatban. 25. Augusti 1627.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

XXXIV. 1627. s z e p t. 15.

Szerelmes Atyámfia. Áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben.

Mi Isten akaratójából a jó békességet elvégeztük mindenképen, és nem késve már haza is megyünk. De mivel még a török el nem oszlott: valahány nap itt kölletik késnem; azután haza sietek Isten velem levén. Adja Isten lássalak egészségben benneteket.

Magunk, Istennek hála, türhető egészségben vagyunk. Isten tartson meg édes fiam tikteket is.

Sentén. 15. Septembris 1627.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

XXXV. 1627. s z e p t. 16.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is sok esztendeig jó egészségben.

A mint megirtam vala, édes fiam, mi a békességet Istennek hála végben vittük. Kire nézve nem köllene itt késnünk már tovább. De mivel még azok a rossz törökök el nem osz-

lottak, valahány nap itt köll nekünk is mulatnunk. Nem késünk mindazáltal; haza sietünk.

Azonban im *Vizkeleti Jánost* oda bocsátom a *Turzó* asszonyokkal való végezéssel, és viszen valami káptalanbeli papokat is. Szükség azért édes fiam hogy te is valljad azt az én velök való végezésemet és azt is, hogy el nem idegeníted az árváktól javokat. Azonban én is haza sietek; adja Isten találjalak jó egészségben benneteket.

Sentén, 16. Septembris 1627.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyáry Krisztina* asszonynak.

XXXVI. 1627. szept. 19.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben.

Nagy kedvem ellen vagyok már itt. Szintén eluntam a nagy sok fáradságot; de nem akarnék úgy járnom mint a ki a Dunát által uszsa s a karaján belehal. Elvégezvén azért már a békességet, úgy vagyon, el köllene oszlanunk. De mivel az áruló, a török, mégis táborban vagyon, félek csalárdságától, ki még e jövő szombatn akar eloszlan. Azonban ugyan azon leszek azért, hogy megszabadoljak tőlök és hozzátok siessek; noha ő fölsége is kivánt Bécsben. E mellett a *bécsi* házért, a kit most vettünk, kölletik még adnunk ezer rénest és száz egész tallért. Kiért ha *Tasi Gáspár* hozzátok fog küldeni, ha azoknál a rossz tisztviselőknél pénz nincs, küldd abból föl Bécsbe édes fiam, a mely tallérul pénz nálad vagyon.

Magunk, Istennek hála édes fiam, békével és tűrhetőképen vagyunk.

A pátereket köszöntöm. Isten veletek.

Sentén. 19. Septembris 1627.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyáry Krisztina* asszonynak adassék.

XXXVII. 1628. márcz. 21.

Szerelmes Atyámfia áldjon meg Isten.

Tegnap itt semmit sem végezheténk s ma is -- a mint látom -- nem kezdünk mind által mehetni a dolgon.

Mindazáltal azon leszek, hogy estvére haza menjek. Adja Isten találjalak jó egészségben édes fiam benneteket.

Litván. 21 Martii 1628.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gr. *Nyáry Krisztina* asszonynak.

XXXVIII. 1628. máj. 11.

Szerelmes Atyámfia áldjon meg Isten.

Édes fiam immár az éjjelre ugyan itt maradunk Isten akaratjából, mivel ugy leszen alkalmas a holnapi fürödés is; kívánom azért, hogy Isten jó éczakát adjon.

E mellett az én tutorom *Jó Miklós* a rózsa ujsága mellett elfelejtette a retekbeli ujságot oda vinni; im elküldtem azért azt is: adjon Isten sok ujságokat együtt érnünk, s tartson meg Isten jó egészségben.

Nagyheflánt, 11. Maii 1628.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

XXXIX. 1628. máj. 12.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten.

Mi itt a villámlás és mennydörgés alatt, nagy jó hűvös és szellős helyen, jó izüvet aludtunk az éjjel s Istennek hála békével is. S talán édes fiam ez a jó hűvös és szellős hely el is kezd hódítani az én rekkenő meleg és gondos házikómtól avagy cellámtól. Noha a dolog itt is utánunk jár.

Tyuk és kalács köll azért fiam hozzá, ha haza akartok ismég hódítani bennünköt.

Azonban a bécsi patikarius vagyon itt, kitől mindenkor szoktuk az orvosságokat vásárlani; köll valami pénzt neki adnom. Kérlek édes fiam a pénzes ládából a gyermekek talléri-ból, mivel a többi ott arany, küldj száz tallért ide.

Isten velünk.

Nagyheflánt, 12. Maii 1628.

Comes N. Eszterházy.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

XL. 1628. máj. 13.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten.

Mi itt ma csak szintén kilencz óra tájban ültünk a fürdőbe, elmulatván legjobb idejét fürödésünknek; kire nézve most már ebéd után későbbben ülhetünk be.

Ügy rendeltem azért magamban, hogy már ma itt kinn maradok hanem holnap jó reggel megfürödvén, hét óra tájban bemenjek, ottbenn hallgatván misét és predicatiót, s ebéden is ugyanott akarván vendégek lenni.

Azonban, hogy Isten jó egészségben megtartsa benneteket édes fiam, kívánom.

Nagyhefflán, 13. Maii 1628.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XLI. 1628. júl. 17.

Szerelmes Atyámfia. Hogy Isten megáldjon szívből kívánom.

Én itt a nagy rút erdős és sáros földön bujdosom most s még ma *Devecserbe* igyekezem, a hol semmit nem késem, hanem Isten velem levén, holnap a Savanyóvíz felé megyek.

Szándékom az hogy *Hollós* nevű faluban szálljak, s holnapután ugymint szerdán a Savanyóvíz táján akarok lennem. Ha azért *Szombatheli Márton* uram ott vagyon és *Dániel Deák* is, izend meg nekik: oda jöjenek csak hozzám, és ha másonnét is mi levelet hoznak, ott találhatnak vele.

Isten tartson meg édes fiam.

17. Julii *Nosztupon, 1628.*

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XLII. 1628. jú l, 19.

Szerelmes Atyámfia, hogy Isten sokáig megtartsa szívből kívánom.

Mi im ezen órában indulunk innét a Rába mellől meg. Még ma a Savanyóvíz felé¹⁾ szándékozunk, Isten velünk levén. Noha be nem érünk, mivel igen gonosz az út, ugyannyira, hogy tegnap a minemü uton jöttünk nem tudom ha jártam-e vala(ha) rosszabb utakat annál.

Istennek hála, mindazáltal békével általjöttünk mindenütt.

Ma ebéden *Hosszutótinál* leszünk, s talán vacsorára *Rohonczon* avagy a tájon minthogy utunkban vagyon. Én igen elkésem, kit bánok.

Magatok állapotjáról semmit nem írtál fiam ettől a levélhozó szolgánktól; nem tudtam mire vélni.

Isten tartson meg édes fiam.

Eökeörvárott, 19. julii 1628.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

¹⁾ Tarcsára.

XLIII. 1628. j u l. 20.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is benneteket jó egészségben.

Mi a sok rossz sáros és vizes utak miatt im csak szintén most érkezénk ide a savanyu vízhez. Talán életemben sem jártam rosszabb utakat mint most. Ugyan csudálták is az emberek, hogy eljöhettünk. Istennek hála mindazáltal békével és egészségben jutottunk ide, noha nem kevés lovunk sántolásával. És szolgálaimnak talán két vagy három lova is holt meg.

Bánom ugyan, hogy illy későn érkeztem ide, mert törődöm édes fiam a te állapotodon is, kiről ezután írok.

Ujságunk semmi ollyas nincs; hanem im valami karmazinokot küldtem édes fiam, s noha most talán lassu gyalog vagy, de jó lesz ezután is, Isten megtartván.

Holnap vagy ezután bővebben írok. Küldtem valami *tokot* is péntekre és szombatra.

Isten tartson meg édes fiam.

Tarcsán. 20. Julii 1628.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

XLIV. j u l. 24.

Adjon Isten édes atyámfia sok Szent Krisztina asszony napját apródiddal együtt jó egészségben érned.

Mi itt im Isten akarattjából hozzá kezdettünk a vizital-hoz, ki most igen jó is. Ide érkeztenek *Csákiné* asszonyomék is, de *Bottyániné* asszonyom még itt nincsen. Mondják azért, hogy be akar jönni.

Azonban mi Szent Krisztina asszony bélesét ugyan megsüttetjük, és ha *Csáki Istvánné* asszonyom vendéget hív reája, közleni fogjuk velek. Mert én nem hívom ugyan őket. — Ha pedig idegen senki nem leszen is, minekutánna már ma hét spalmust és egy olvasót mondtam volna édes fiam éretted, emlékezetteddel el fogjuk a bélest is költeni.

Üdök, Istennek hála, igen jók járnak; a vizet annyival kedvesben ihatjuk.

A *Ferbolttert* ¹⁾ hivasd magadhoz édes fiam s mondd meg neki, hogy a kertben való városfalát ő mingyárt vakoltassa s csináltassa. a folyosót is ott; mert én azt a várostól nem kérem, hanem csak a minemü rossz kis tarackkocskájok ott vagyon, hogy azt vinnék más helyre, ezt jelentse meg nekik.

¹⁾ Verwalter-tisztartó.

Holott ha azzal a kapujokkal bírok, a ki a várföldén vagyok, annyival inkább avval a darab fallal.

Adja Isten édes fiam lássalak egészségben benneteket.
Tarcsán, Sz. Krisztina asszony napján.

Gróff E. Miklós.

Külön mellékelt lapon: Hogy Isten édes atyámfia sok szent Krisztin asszony napját adjon jó egészségben csendes életben és magunk közt való egyességben érned, mind apródidal együtt, szívből kívánom.

És ezért hét psalmussal, Krisztus Urunk öt sebeinek emlékezetire öt miatyánkkal s még annyi üdvözlettel, egy rosáriommal, és egy napi bőjttel kötlek meg. Megtartván emlékezetemre e kis képecskét is.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XLV. 1628. a u g. 2.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben szívből kívánom.

A mint édes fiam, megírtam vala, én mindenestől is e két három nap alatt érzetem hasznát a savanyóvíz italnak. Kire nézve, a kik régen iszszák ezt a vizet, közönségesen mondják, hogy félelmes volna még tíz nap alatt is elhagyni italát. De törődöm ismét ti rajtatok édes atyámfia, mivel illy távol vagyok. Kit ha tudtam volna az előtt, inkább ez után jöttem volna ide.

Írj azért kérlek édes fiam, mingyárást minden állapotról, tudhassam ahoz alkalmaztatnom magamot; mert, ha megmaradhatnék addig, csak szintén ez jövő hétfőn indolnék innét; mivel minnyájan a kik itt vannak ellenzik elmeneteletem.

Mégis kérlek édes fiam, írj mingyárást énnékem. Isten az ő jó voltából tartson meg benneteket.

Tarcsán, 2. Augusti 1628.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XLVI. 1628. s z e p t. 25.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben.

Panaszolkodnám búimra édes fiam, ha haszna volna; de már az Istennek így tetszvé, úgy köll lenni mint Isten akarja. Csak a jó Isten ugyan az, ki mindezeknek elviselésére erőt ad.

Számtalan a dolog. Holnap azért még én talán haza

nem mehetek. De nem késem. Haza sietek édes fiam hozzátok. Adja Isten találjalak jó egészségben benneteket.

Magam, Istennek hála, mind ennyi dolog közt is türethetőképen vagyok.

Tartson meg Isten édes fiam benneteket.

Raptim 25. Septembris *Viennae* 1628.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XLVII. 1628. oct. 31.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten.

Szintén fáradva vagyok édes fiam, úgy tetszik mintha füstölögne a fejem. De így köll már ennek lenni. Istennek hála egészségem mégis türethető, vagyon mind ennyi fáradságimban is.

Im valami gesztenyét küldtem, ki úgy tetszik teljesebb a fraknai makknál; költsétek egészséggel.

Tartson meg Isten édes fiam.

Pozsonyban, 31. Octobris 1628.

Gróff E. Miklós.

A gyermekének ha megy a hasa, másik olajjal köll kenni a hasát.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XLVIII. 1628. decz. 18.

Szerelmes Atyámfia. Áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben benneteket.

En Istennek hála ide *Galantára* tegnap noha későn de békével érkeztem s tégedet is ide várván édes fiam, az atyafiak szintén.

Beczkóból jött vissza ide *Eszterházi Dánielné* asszonyom, s csak előttem érkezett Dániel uram maga is meg, s itt várt *Bottyáni* uram is.

Tegnap azért nagy szeretettel levén együtt, im ezennel indulok *Nyitra* felé. Nem tudom a Vágon mint mehetek által, mivel mondhatatlan hidegek járnak ide, és tegnap is igen nagy bajjal jöttünk a Dunán által, úgy hogy ha magunk nem nógatuk volna a révészeket, szintén Bécsre köllött volna kerülnünk.

Mindazáltal Istennek hála békével által jöttünk.

Nekem édes fiam nálad nekül igen izetlennek tetszik a Bicsére való menetel, és ott az ünnepeken is csak magamnak lennem; de kedvünk ellen is szolgálunk köll az üdőnek.

Azonban a téli szekeret ugyan megcsináltassátok azért édes fiam. Hadd menjen maga föl a számtartó és végezzen a szekércsinálóval, s készítsék el mennél hamarabb. De úgy köll csináltatni, hogy ketten ketten ülhessenek egymás mellett. És ne székekre legyen, hanem csak ugyan ülésre, jól megtöltvén az ülés alját és mellékit. S azon kívül a minemű üvegeket becsinálnak is a bőr közé, köll valahány olyan üveget készen is hozatni, hogy ha mellik eltörnék: csinálhatnánk mást helyette, holott talán Isten ugy adja hogy kevés napok alatt együtt fogunk ismét lehetni. Azonban imádkozzatok édes fiam értünk.

Isten tartson meg édes atyámfia jó egészségben benneteket.
Galantán. 18. napján decembernek.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

XLIX. 1628.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten.

Megindulván *Nagyszombatból*, a Dunákon akarunk vala haza felé mennünk. De semmi uton a nagy zajok miatt arra nem meheténk. *Pozsonyra* is penig mind azon zaj miatt s mind a pestisre nézve nem merészlénk mennünk, hanem neki váltván a hegyeknek, *Szomolyánra* jöttünk tegnap ugy mint szerdán, és ma onnét ide *Sasinba*, a hova kerülve gonosz uton és rút üdőben is im ezen órában érkezénk.

Ma tovább ennél ugy látom nem mehetünk. Hanem Isten megtartván azon volnék, hogy holnap *Bécsbe* verekedném; noha azt mondják hogy kilencz mélföld ide. Ott is — tudom — vagy két napot késnem köll; kit örömesben inkább most cselekeszem meg, hogysem szokások szerint hazól is föl-hivatnának.

És így hétfőn avagy kedden ha haza mehetek. Elsietek édes fiam mindazáltal Isten megtartván.

Adja Isten, lássalak mind fejenként jó egészségben benneteket.

Sasinban. ma csütörtökön.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak.

L. 1628. decz. 29.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten.

Mi ide be *Bécsbe* Istennek hála békével és egészségben érkezünk, s békével találtuk az itt valókat is.

Ma igen idején költünk vala, virattig csaknem két mélföldet jöttünk.

A lovakot haza küldtük, mivel minden igen drága itt; hanem írok felőlök a mikor ide kölljön ismét jöniök.

Örömet nem késném minthogy sok akadémekkel is van itt a dolog.

Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Bécsben, 29. Decembris 1628.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LI. 1629. márcz. 28.

Szerelmes Atyámfia áldjon meg Isten.

Nem örömet hallom édes fiam, hogy a gyermekek ott *Kismartonban* himlőben hálnak. Nem jó azért szerencsétetni a gyermecskéket, hanem Isten hírével kötözzetek *Fraknóba* bátor(?); de mivel kevesen vagytok, a várban jobb lennetek. csak a kapu fölött való házakban szállhattok talán. Én sem késem.

Vasárnap ebéd után, Isten velem lévén, meg akarok indolnom és hozzátok sietek. Adja Isten, édes fiam, lássalak és találjalak jó egészségben benneteket.

Isten tartson is meg sokáig.

Szombatban, 28. Martii 1629.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LII. 1629. ápr. 24.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten s tartson meg is apródiddal együtt jó egészségben.

Én elég sok galibás dolgokban vagyok foglalatos itt is. Szintén ide is jöttek négy új törökök utánam. Kikre nézve úgy itélem, hogy még valami két vagy három napig való mulatásom fog itt lenni, s azután haza mehetek.

Azonban édes fiam imádkozzatok érettünk otthon, és a mire érkeztek viseljetek gondot is. S mikor köllessék a lovakot behozni: megírom ezután; s azonban ha az a hosszú tisztartó valami élést küld, szükségünk vagyon arra is.

Tartson meg Isten édes fiam benneteket jó egészségben.

Bécsben, 24. Aprilis 1629.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LIII. 1629. á p r. 25.

Szerelmes Atyámfia áldjon meg Isten.

Meg kezdem édes fiam únni én itt a lakást s talán az erszényem is, de semmi uton meg nem menekedhetem tőlök. Bejött érsek uram is, s ő is egyik oka várakozásomnak.

Pénteken azért ebéd után, avagy szombaton Isten velem levén, azon leszek, hogy menjek közölök.

Az atyafiaktól jött levél onnét alól; möllyet im megküldtem édes fiam. Úgy látom, *Bornemisszára* kész volna hadat indítani a sógorasszony a malomért. Noha úgy hallom másoktól is, hogy volt hamissa *Bornemisszának*.

Isten édes fiam, tartson meg jó egészségben benneteket. Raptim.

25. Aprilis 1629. *Bécsben*.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

LIV. 1629. á p r. 27.

Szerelmes Atyámfia áldjon meg Isten benneteket.

Szinte elbusultam a sok rossz dolog miatt itt már, de nem válhatom meg császár urunktól, tegnap két izben is reám izent, hogy semmi uton el ne menjek s féltvén hogy ugyan kiszököm innet közölök, maga házabeli emberét küldte immár nyolcz óra után hozzám, hogy ma bemenjek ő fölségéhez és maga is fog kérni, hogy el ne menjek bár csak két nap már.

Im szintén oda megyek azért ő fölségéhez, de tudom nem fogom kibeszélhetnem magamot előbb hanem ha hétfőn.

Akarom azért, küldd be édes fiam a lovakot jó idején, talán megmenekedhetünk tőlök.

Isten tartson meg jó egészségben édes fiam bennünket.

Bécsben, 27. Aprilis 1629.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

LV. 1629. a u g. 28.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg is appródidal együtt sok esztendeig.

Én ide *Nagyszombatban* Istennek hála békével s egészségben érkeztem, a hol nagy sok egymással veszekedő ember várt. Azon vagyok hogy szelidítsem a vadját az embereknek, s büntessem is a gonosszát.

Meddig késem itt, magam sem tudom; szándékom mind-

azáltal, hogy Isten velem levén három négy nap alatt dolgaimat itt végezve hozzátok siessek. Adja Isten lássalak egészségben benneteket.

A kalastrom egyházára a minemű tornyot köll csinálni, im a formáját megküldtem, add a számtartónak édes fiam meghagyván neki, hogy a szerint csináltassa.

Isten tartson szerelmes atyámfia benneteket.

Nagyszombatban. 28. Augusti 1629.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

LVI. 1629. okt.

Áldjon meg Isten édes fiam.

Ide békével érkeztem, de törődöm a gyermek állapotján és nem vethetlek elmémből ki benneteket. — Ugy értem, most nehul egymásután kétszer háromszor is vagon a gyermekékén a himlő; csak valamint meg az ne lenne rajta! Mégis köll azért abban a porban, a kit én adtam az előtt, gyöngyvizében adni neki, és féltetni még ujabban tőle. — Azon kívül is igen jó por az, és a gyöngyvíz is.

Sietséggel tudósítatok édes fiam állapotokról, s adja Isten, halljak minden jót felőletek.

Ha valami szegezés(?) és annál nagyobb dolog is találná, — kitől oltalmazza Isten, — más víz is vagon a kis patika ládácskában; nem a gyöngyvíz, sem a fahéjvíz, hanem a harmadik palaczkban van. Azt köll neki gyakran megadni inni. Isten veletek.

Sztrecsenben, ma vasárnap.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

LVII. 1629. oct. 31.

Szerelmes Atyámfia Isten tartson meg egészségben benneteket.

Édes atyámfia igen busulok a gyermecske dolgán és magatok busulásán is. A doctort semmi uton ma el nem küldhetem a kényes rosszat, hanem a patikáriusnak írt, a kit dicsér, s vele köll a dolgot közleni.

Holnap mindazáltal igen reggel elmegyem a doctor, hanem *Széleskutra* még az éjjelre hat lovat köll eleiben

küldeni, hogy annyival hamarabb mehessen oda. Délre talán ott lehet.

Isten, édes fiam, tartson meg békével benneteket.

Pozsony, ultima Octobris 1629.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak.

LVIII. 1629. nov. 1.

Szerelmes Atyámfia hogy Isten megtartson jó egészségben benneteket, szívből kívánom.

Im a Doctort is oda küldöttem. A mint ő beszél, nem himlő a gyermekskén való hévség hanem catarnus. A mint lehet ne hagyjátok nyavalyást édes fiam; de fölöttébb sem köll azért törődni rajta, hanem megcselekedvén mi a mivel tartozunk, a többit az Isten gondviselésére köll hagynunk.

Én itt mint valami tövisen úgy ülök mind a sok busító emberek miatt, s mind reátok nézvén édes fiam; de nem tudok mit tennem, Istennek így tetszvé, mint ő szent fölsége akarátját, úgy köll magunkon viselnünk. Haza igyekezem sietnem azért én is mindenképen.

Isten, édes fiam, tartson meg benneteket.

Pozsonyban, 1. Novembris 1629.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak.

LIX. 1630. ápr. 25.

Szerelmes Atyámfia, hogy Isten megáldjon és jó egészségben meg is tartson benneteket, kívánom.

Mi ide tegnap *Pozsonyban*. jó idején beérkezünk Istennek hála békével és egészségben is. Csakhogy az urakban még itten senkit nem találtam, úgy látom mind csak én reám várakoztanak. Reméllem azért már nem késnek, bejönnek ők is.

A lovakot im haza küldtem, de meghagyjad édes fiam, hogy hijában ne egyék ott az abrakot, hanem a kertbeli épölethez hordjanak követ rajtok.

Magatok égességére, édes fiam, legyen szorgalmatos gondotok s a *Laczkó* körül éljete a rendelt orvosságokkal. S minden héten legalább kétszer írjatok állapototok felől, s irok én is.

Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Pozsonyban. 25. Aprilis 1630.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LX. 1630. ápr. 27.

Szerelmes Atyámfia, áldjon meg Isten és hogy egészségben meg is tartson, szívből kívánom.

Ugy reméllem vala, hogy ő fölsége ez jövő hétfőn bejön; de meg csütörtökre hallasztották, minthogy az ország népe is kiválképen csak az én bejövetelem után kezdett gyűlni.

A gyermekcskék állapotját értem. Nem köll hagyni Örszécskét is. Ismég adni köll neki abban a meggyliktáriomban, hogy erőt ne vegyen a nyavalya rajta.

Széleskutra még most fiam ne jőjjetek, mert mindenestől is nyolczadnapja hogy himlőben ott gyermek holt meg, s az előtt több is holt. Hanem várasztani köll még valami nyolcz nap, s ha még is késnének itt, osztán kijöhettek.

Isten veletek édes fiam.

Pozsonyban, 27. Aprilis 1630.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

LXI. 1630. máj. 2.

Szerelmes Atyámfia áldjon meg Isten jó egészségben megtartson benneteket, szívből kívánom.

Elvettem édes fiam leveleteket s örömet értem, hogy türehető állapottal vagytok, kiről hogy ismég érthessek kívántatik.

Krisztinkát nem árt ha aláhozzák. Csakhogy jó tanoságot köll a doctoroktól venni felőle, és ahoz is köll a dolgát alkalmaztatni.

Magam, Istennek hála, türehetőképen vagyok, noha bizony nagy munkában és fáradságban. Tegnap jöve ő fölsége is be igen szép csendessen és békével; s böcsölettel is fogadtuk ő fölségét. — Addig mindazáltal veszteg legyetek ott édes fiam, míg nem irunk.

Isten tartson meg jó egészségben édes fiam benneteket.

Pozsonyban, 2. Maii 1630.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

LXII. 1630. máj. 3.

Szerelmes atyámfia áldjon meg Isten.

Mi még Istennek hála békével vagyunk és derekassan hozzá is fogtunk már a dologhoz, kit ha hamar elvégezhetnénk, igen kívánám. Még vagy két három nap várakoztatok ott;

irok azután ha be köll-e jönötök édes fiam, avagy csak *Széleskutra* jöjetelek.

Az előtt fontam csak fiam számotokra s ím most már himvarróvá is lettem. *Szécsiné* asszonyom 13 keszkönyöt küldött a *Homonai* kisasszony számára, a kire nyilván reá szolgáltatnak.

A szegény *Pongrácz Mihály* igen nehezen vagyon. Ma utolsó kenetet is adatánk neki. Ugy látom elhagy bennünköt szegény, kin bizony busulok, s megváltára (?) ugy tetszik sokon.

Isten veletek.

Pozsonyban. 3. Maii 1630.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

LXIII. 1630. o k t. 9.

Szerelmes atyámfia, hogy Isten megáldjon és megtartson, szívből kívánom.

A mi alföldi bolondink, és az erdélyi állhatatlan nép is, újítják az én gondomot és dolgomot; kiről noha alkalmas rendeléseket tettem e két nap, de mégis tovább köll ide mulatnom, és ma Isten velem levén kifutamodom egy kevésse *Nagyszombatba* is, mivel cancellarius uram még sem tudá alájönni. De azon leszek, holnap ismeg bejőjek, és értvén cancellarius uram által való császár akaratját, szombaton estvére avagy vasárnap meg haza futamodjam. Azonban édes atyámfia ott imádkozzatok és egészségtekre vigyázzatok.

Tartson meg édes fiam Isten jó egészségben.

Pozsonyban. 9. Octobris 1630.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszony-nak.

LXIV. 1630. o k t. 30.

Szerelmes atyámfia áldjon meg Isten és tartson meg is benneteket.

Hogy *Kismartonból* eljöttünk, mingyárt másnap írt leveledet édes atyámfia *Magyarbélien* vettem vala; de mindazoltától fogvást sem érthetek semmit is felőletek. Lám, jó atyámfia, mennél tovább halladunk tőletek, annál inkább felejtetek.

Kérlek azért írjatok igen gyakran, s csak küldjétek *Pozsonyban* a postamester kezébe a leveleket: ő utánunk küldi.

Valami posztót, tafotát és nem tudom mi mást is hagytam vala Bécsből, hogy hozzanak, kit reméllem megvittének. Azt is utánnam köllene azért küldeni.

Magam Istennek hála tűrhető állapottal vagyok, de elég búval és gonddal.

Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Nyitrán, 30. Octobris 1630.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

LXV. 1630. nov. 4.

Szerelmes atyámfia, hogy Isten megáldjon és jó egészségben megtartson, szivből kívánom.

Megadá édes atyámfia, *Marsowszki* leveleteket, möllyet örömet láttam és kívántam is látni, nem hallván semmi bizonyost felőletek mindazolta is miolta *Magyarbélről* eljöttem. Irjatok azért édes fiam gyakorta, s a mint ez előtt is megírtam nem szükség szintén onnét bizonyos embernek ide jönni, hanem csak küldjék a pozsonyi postamester kezébe a leveleket s az bizonyosan megküldi énnekem.

A gyermekecskék, hogy hurutnak, talán csak a kijarástól vagyon, hogy kinn futkosnak. Azért a minemő szirupot csináltatott a doctor azelőtt nekik hurut ellen, olyant köll most is csináltatni. *Krisztinka* számára is köll hozatni olyan szirupot a kivel azelőtt is élt. És a mellett mosogassák is a szemét a *nagymartoni* vízzel. S minthogy ez a mostani üdő csaknem olyan mint a *martius*, igen méltó, hogy egészségtekre jó gondot viseljetek édes fiam.

En ide, Istennek hála, mind tűrhetőképen voltam. Hanem az elmúlt héten igen kezdett vala az egyik fogam fájni, ki miatt bizony dolog nagy kinokot is vallottam, úgy, hogy ugyan nem leheté egyéb benne, ki kölle vonatnom. Mely fog helyéről majd negyedfél óráig mind szünetlenül jött a vér, ki megállván nagy bajjal, igen megkönnyebbitette a fejemet, s most Istennek hála békével és egészségben vagyok, noha sok alkalmatlanságok közt és nem kevés búval és gonddal is. De ezt hozván az üdő és hivatalom is kívánván, meg köll felelnünk neki.

Itt elég pocsolya és sár között is vagyunk, s fölötte rossz üdők is járnak. De reméllem, sokat itt nem fogunk már mulatnunk, hanem avagy szinte *Kassa* felé vonszon bennünköt azoknak az embereknek sok rendbeli bolondságok, avagy haza oszlunk. *Sennyei Sándort* küldtem én is be Erdélyben, s onnét várok. S talán Isten adja, hogy innét is utban igazíthatjuk azt a sok eszeveszett cselédet. Azonban édes fiam ti imádkozatok érettünk s mi munkáloszunk (így!)

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben benneteket.

Nyitrán. 4. Novembris 1630.

Gróff E. Miklós.

P. S. Nyavalyás *Zanpakné* asszonyom sok galibái közt is noha szerette ez világot, el kölle mindazáltal hagyni, s ma negyednapja halt meg.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

LXVI. 1630. n o v. 6.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg az Isten benneteket.

Noha csak tegnapelőtt is irtam édes fiam, mindazonált akarám most is megírnom hogy, Istennek legyen hála, békével vagyunk. Meddig leszen itt még késésünk nem tudom, sem azt, ha köllessék-e tovább mennünk, mivel *az a rossz tündérország a holdnál is változóbb*, s onnét köll nekem is várnom.

Azonban imádkozzatok édes fiam érettünk, mivel bizony elég nagy galibában és gondban vagyunk.

Isten tartson meg benneteket édes fiam.

Nyitrán. 6. Novembris 1630.

Gróff E. Miklós.

Kívül: A szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

LXVII. 1630. n o v. 13.

Szerelmes atyámfia, hogy Isten megáldjon és jó egészségben megtartson, szivből kívánom.

Az elmúlt pénteken *Kismartonból* írt leveledet, édes fiam, nekem itt *Nyitrán* tegnap, ugy mint kedden, adták meg; kiből értem egészségben való léteteket. Örvendettem rajta. Kívánám, hogy Isten ezután is megtartson jó egészségben benneteket. Én is, Istennek legyen hála, most türhetőképen vagyok; noha bizony számtalan bú és gond között vagyok, s ugy látom, hogy csak a jó Isten malosztja is tart, mert meg köllene ennyi gondban szakadnom.

Hallom édes atyámfia, hogy *Tresztyánszkiné* asszonyom is ott vagyon veletek, möllyet örömet értek. Kinek szolgálatomot ajánlván, hogy veled együtt édes fiam imádkozzék ő kegyelme érettem, kérjed én szómmal.

A *barátoknak* oda kötözését is kedvessen hallom. S azon köll lennünk, ha Isten megtart bennünköt, bemutassuk föl-avagy megszentöléssel Istennek abbeli kevés munkánkot is.

Annak a rossz bécsi szabó Gergelnek attam volt pénzt valami posztóra és tafotára, kit ha meg nem küldött, szorgalmaztatni köll tőle, és késelem nekül hadd küldjék utánmam.

Hirünk édes fiam, egyéb nincsen, hanem hogy az a veszedő két bolond király e napokban szemben voltak egymással, és hogy az a rossz Gubernator arra felelt volna *Rákóczinak*.

hogy neki engedi a fejedelemséget, csak várja meg, hogy hirdessen gyűlést az országban, s ezzel a reménységgel jött vissza *Váraddá* Rákóczi, ha a holdkint meg más ész nem érné az erdélyieket és ujabban meg nem változnak.

Mi itt vigyázunk mind ő reájok s mind a törökre. Azonban mindenüvé vannak követink, s talán adja az Úr Isten, hogy nem leszen hijában való fáradságunk és költségünk. Kikben, hogy Isten mennél előbb jó véget adjon érnünk: mi munkával, s ti édes fiam imádsággal segítsetek. Tartson meg Isten mind fejenként jó egészségben benneteket.

Nyitrán. 13. Novembris, 1630.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának, Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak, adassék.

LXVIII. 1630. decz. 23.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg az Isten.

Én Nyitráról eljövén *Bánra* jöttem nagy nehéz és rossz utakon. Onnét tegnap ide *Trencsénben* csak, nagy hatalmas hidegben és fergegben.

Isten jól adta volt édes fiam, hogy el nem hoztalak magammal benneteket, mert soha nem tudom, mint ótalmazhatuk volna meg a szegény gyermeckéket a hidegtől.

Innet ím szinten most indolunk, de még ma sem érünk *Bicsére* a nagy gonosz ut miatt, és a nagy hovas s fergegtes üdőben. Mindazáltal Istennek hála türhetőképen vagyunk egészségünkben.

Isten édes fiam tartson meg tiktetek is jó egészségben. *Trencsénben.* 23. Decembris 1630.

Comes N. Eszterházi.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának a nemzetes és nagyságos *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LXIX. 1631. jan. 13.

Szerelmes atyámfia áldjon meg Isten, és hogy jó egészségben meg is tartson benneteket, szívből kívánom.

Mi ím ide *Eperjesre* érkezénk tegnap. S ma Isten akaratjából bemegyek vala *Kassára*, de valami biróválasztások leszen s holnapra hallasztám, hogy akadékot nekik ne csináljak.

Fáradságunk és munkánk már is elég vagyon, s *Kassán* ugy hiszem több leszen, mindazonáltal Istennek hála egészségem türhetőképen szolgál. S ugy látom örömet is látnak ezek az emberek. Váltig gazdálkodnak, lőnek, vigadnak mindenütt.

A sógorasszony is igen ajánlja magát. *Rozgyonban* vagyon.

Kivánta, hogy oda térjek ugyan most utamból, de nincs módunk benne.

Rákóczi postáját küldte ki Kassára. Kivánja, hogy mind a két felől letennék a fegyvert, és levelet adnék, a ki mellett követit küldhetné mind császár urunkhoz, s mind én hozzám; kivel mit köllessék cselekednünk, az üdő megmutatja.

Ez alatt édes fiam imádkozzatok érettünk, s mi is azt cselekeszszük, s e mellett im szolgálunk és fáradunk is érte. Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Eperjest, 13. Januarii 1631.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LXX. 1631. j u n. 15.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Én egyik tengerről a másikra járok. Számptalan dolgot adtanak itt is. S tartok tőle, hogy Úrnapjára haza nem mehetek. Érte leszek mindazáltal, hogy megszabaduljak tőlök.

A sokadalom édes fiam még itt tart, de kevés pénzünk hozzá. Mert a mi keveset föl hoztunk, csak a bécsi por piac is megemésztí azt.

Adja Isten lássalak édes atyámfia jó egészségben benneteket.

Bécsben, ma Szent-Háromság napján. Anni 1631.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LXXI. 1631. s z e p t. 28.

Szerelmes atyámfia, hogy Isten megáldjon és megtartsion benneteket, szívből kívánom.

Csakhogy annyival hamarabb megmenekedhessem innet, a lovaimot sem küldtem vala haza. De úgy látom, ha nyakokon ülne is az ellenség ezeknek, ők mindazáltal régi megszokott puhaságokat s késedelmességeket ugyan nem hagyják. Ugy látom azért, hogy még szerdán ha én haza mehetek.

Az oda föl való német hadak megverettek. Császár hada volt nyertes, noha kár nekül ezek sem voltak.

Bécsben, 28. Septembris 1631.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LXXII. 1631. oct. 3.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Unalmasban, egy napról másra való hallogotással alig voltam még itt valaha. De nem tudok megmenekednem tőlök.

A sok gond, bú és törődés s bűz között is nagy nádha rekedezéssel ereszkedék reám. Ha nem egyéb, mentségemre leszen nyavalyám, s úgy is kimegyek holnap, Isten velem levén.

De nem köll engem várni. Ha későn lehet is, ki indolok innét.

Bécsben, 3. Octobris 1631.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

LXXIII. 1631. nov. 2.

Szerelmes atyámfia áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben benneteket.

Mi Isten akaratjából ím elkezdénk itt az octávát. Meddig tart még magam sem tudom. Istentől s az üdőtől köll várunk. Azon leszünk mindazáltal a mint leghamarébb jó végét érhessük.

Magam állapotját a mi nézi, elég sok gond és dolog közt vagyok, türhetőképen mindazonáltal, kívánván hogy Isten, édes fiam, tikteket is megtartson sokáig jó egészségben; kiről hogy gyakran értsek kívánom.

Im ez a mi nősző praefectusonk is haza vette magát. Ha köll, oda küldhetjük.

Szombatban, 2. Novembris 1631.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak.

LXXIV. 1631. nov. 4.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Mi az octávához igen hozzá nyúlánk. Számtalan a pörlekedő ember, kiben amit leverhetünk el nem mulatjuk.

Édes fiam a lengyelországi vásárlásról való jegyzést én eltévesztettem valahol, s a pénzt is az oda valót ott hagytam. Irjatok uj lagistromot és jegyzést azért, s ím a tárház kulcsát is oda küldtem, s az a pénz ott vagyon valami fekete ládában, mingyárt a vasas ajtó mellett, kit ugyan *Horvát Ferencztől* vagy inkább *Horvát Páltul* küldhettek édes fiam ide.

A szegény *Kéri Jánosné* asszonyom megholt nyavalyás. Kinek esetit bánom, mivel ím csak nem is imádkozhatunk érette.

Isten tartson meg, édes fiam benneteket jó egészségben.
Raptim *Nagyszombatban*, 4. Novembris, 1631.

(*Révai László* a hugát vasárnap adja haza. de én oda nem mehetek.)

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak.

LXXV. 1631. nov. 10.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten és tartson meg sok esztendeig.

Örömet értem édes atyámfia egészségteket, s kívánom, hogy Isten ezután is megtartsion benneteket. De a kis *Juliánka* hurutját nem köll semminek vélni, hanem idején eleit köll venni.

Az octáva szolgáltatásához ím mi szintén hozzáfogánk. Számtalan a pörös ember, de sokan kezdtének alkudni is. A többi között nyavalyás *Szécsi Mihál* is ide citáltatott volt. s azonban itt még más nagy biró eleiben idézték, a hol keményebb számadása kezdett lenni. Ki tegnap hala meg nyavalyás. Vélem, nem bánja *Bottyániné* asszonyom, noha más akadék még olly találta, a kin — elhittem — nem keveset fog busulni; mivel, a mint értem, azt a nagy bécsi német Hajnal leányt ugyan elvette fia Ádám.

Im valami egy oskatula sáfránt küldtem édes fiam, kit itt álomszakadással és csaknem verítéköl szedetnek velünk. S a mellett a szállásomon is a minemű lugoskert vagyon, annak a gyümölcsében is küldtem, noha nem szintén most érik.

A lengyelországi vásárlásra gondom leszen. csak érkezhessen emberimet elküldeni.

Az erdélyi követeket ma bocsátám vissza. Elég busulásom vala azok miatt is.

Kérlek édes fiam, irjatok magatok állapotjáról ismég.

Tartson meg Isten jó egészségben édes fiam benneteket.
Szombatban, 10. Novembris 1631.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LXXVI. 1631. nov. 17.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Mi ím mégis váltig pörlünk és itélünk itt. De, a mint látom, már sokat itt nem késhetünk, mivel igen kezdenek a gonosz hírek *Prága* felől ufolni.

Azonban ím a mi praefectusonkot is haza küldtem, hogy lásson az ott való dolgokhoz.

Magunk, Istennek hála, még eddig tűrhetőképen voltunk, noha elég sok gonddal és busulással. Kérlek édes fiam ti is viseljétek gondot egészségtekre és imádkozzatok mi érettünk is.

Tartson meg Isten benneteket.

Nagyszombatban, 17. Novembris 1631.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak.

LXXVII. 1631. nov. 21.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten benneteket.

Noha e napokban csaknem mindennap írtam, akarék mindazáltal ez alkalmatossággal is írnom.

Mi még megvagyunk édes fiam, de fáradni kezdtem a sok rossz dolog közt. Valami nátha és főfájás kezdett bántani. De szokott orvosságaimmal elejét veszem és talán vasárnap ismét kifutamodom is *Galantára*.

A prágai hírek megcsendesedének, kire nézve még tovább köll itt maradnunk. Azon vagyunk mindazonáltal, Isten velünk levén, hogy hozzátok siessünk; kívánván szívem szerint hogy Isten jó egészségben adjon látnom édes fiam benneteket.

Szombatban, 21. Novembris 1631.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LXXVIII. 1631. nov. 22.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten s tartson meg is jó egészségben.

Im én csaknem mindennap írok, de onnét ritkán veszek levelet. Kérlek, édes fiam, írjatok magatok egészsége felől.

Azelőtt hol fontam s hol szőttem édes atyámfia, s ím most már tilolok is. Kiből küldtem egy szekér kendert a röst gazdasszonyokért, a kivel az álmósokat serkengesse.

Nagyszombatban, 22. Novembris 1631.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak.

LXXIX. 1631. decz. 1.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Im mi mégis itt vajuszunk. Számtalan mindenfelől a galiba rajtam. Bizony dolog, nagy szívem szerint haza mennék,

de már félben nem hagyhatom az octávát. Elküldtem mindazáltal császár urunkhoz s kérem hogy megengedje eloszlásunkat; kire két nap alatt bizonyos választ várok. S ha szabadságom lehet, csak egy nap sem mulatok; hanem Isten velem levén, haza sietek.

Adja Isten lássalak egészségben édes fiam benneteket.

Nagyszombatban, 1. Decembris 1631.

(Im valami sert küldtem édes fiam a borért.)

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámtíának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LXXX. 1631. decz. 6.

Szerelmes atyámfia. Áldjon meg Isten és tartson meg is benneteket jó egészségben.

Nagy reménységem vala, hogy Isten akaratjából Szent Miklós napjára haza mehetek édes fiam hozzátok. kiről írtam vala is ő fölségének. De semmiképen meg nem engedék.

Előbb azért már Szent Tamás napjánál nem arányzom, hogy haza mehessünk. De akkorra, Isten megtartván bennünket, mindenképen azon vagyunk, hogy haza verekedjünk.

Otthon létemben panaszkodtál édes fiam, hogy az idei borok igen erősek fognak ott lenni, kire nézve *Révai László*-tól kérettem *újhelyi* tiszta borokat. Kit ím megküldött. De szükséges, hogy onnét való más bort adjatok meg annyit, ha nem többet is édes fiam; ne mondjanak valamint udvaritlanak benneteket.

Magam nem tagadhatom, hogy bizony fáradt erővel vagyok. Nincs csak egy órám is békességes. Nagy nátha, hurut is vala rajtam, ki már tákolni kezdett. Be sem zárhatom magamot mint néha otthon, mert úgy is csak magam vagyok, s még nehezebb elmélkedéssel.

Most itt édes fiam vásár vagyon; de én semmit nem tudok benne. Haza vivén mindazáltal Isten bennünket, ha nem egyebet, magunkot adjuk vásárfiában be. Adja Isten, lássuk jó egészségben édes fiam egymást.

Szombatban, Szent Miklós estéjén 1631.

Gróff E. Miklós.

Borítékán: Az én szerelmes atyámtíának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LXXXI. 1631. decz. 8.

Szerelmes atyámfia, hogy Isten jó egészségben sokáig megtartson, szivből kívánom.

Nagy bizodalمام vala, hogy Szent Miklós napjára haza

mehetnek. De semmi úton az itt való galiba emberektől meg nem menekedhetem, s ő fölségétől sem nyerhetek szabadságot reá. Végig köll azért már várnom az octávát, s Isten velem. lévén, a mint minap is megírák, Szent Tamás napjára ugyan azon leszek, hogy haza verekedjem. Adja Isten, édes fiam. lássalak egészségben benneteket.

A körösztcecskét és képecskét is meghozták édes fiam, s az bizonyos: szűköm itt a körösztviselésből nincsen. De a ki reám adta, az adhatván malosztot is hozzá, érette örömet viselem, és mindezeket az ő Szent rendelési alá is ajánlottam.

Azonban mindazáltal a Szent Miklós emlékezetire küldött körösztöt is örömet vettem a képecskével, kívánván hogy Isten sok Szent Miklós napját adja érnünk jó egyességben, szeretetben és békességben.

Magam mégis hurutok. Noha tágolt valamente már, de talán immár ez innen tova édes fiam ugyan állóvá kezd én rajtam lenni. Jóllehet, ha innét ebből a rút undok sáros városból megszabadulhatnék, remélleném, megszabadolnék mostani katarusomtól is.

Ezek után kívánom, édes fiam, hogy Isten sok esztendeig megtartson jó egészségben benneteket.

Nagyszombatban, 8. Decembris 1631.

Úgy hallom *Draskovítné* asszonyom ő kegyelme ott vagyon édes fiam melletted, kit örömet értek s ajánlom szolgálatomat is ő kegyelmének. S kérjed is édes fiam ő kegyelmét, hogy míg én is haza megyek, maradjon ott ő kegyelme nálatok; megszolgálom én is ő kegyelmének.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LXXXII. 1632. apr. 27.

Szerelmes atyámfia Aldjon meg Isten.

Tegnap estefelé érkezvén csak *Fraknóban* ez rút üdőben és gonosz uton, nem járhattam meg a várat. Hanem ma mind ebédig ott voltam, elbocsátván előre a szekeret s ebéd után magam is megindolván paripákon, im három óra tájban érkeztem ide *Lakompakra* — Istennek hála — békével; a hol ugy hallám, hogy az éjjel *Battyániné* asszonyom ő kegyelme *Csáki* urammal együtt és az apródokkal is mind *Nyéken* háltanak, és onnét ma hozzátok igyekeztenek. Bánom azért mind ő kegyelmükre nézve s mind magadra édes fiam, hogy előbb nem tudtam. Mert megvártam volna ő kegyelmeket, avagy *Fraknóból* is visszatértem volna. De mivel ez most így esett, ha ez

levellem ott éri ő kegyelmeket — mivel tudom elsietnek. — kövessed édes fiam ő kegyelmeket én szómmal. Isten visszahozván ő kegyelmeket az új vendégekkel együtt, udvarlani fogok én is ő kegyelmöknek. S minthogy tudom, már holnap ott sem érném ő kegyelmeket, sok dolgaim lévén itt is *Nádasdi Pál* uramot is ide várván hozzám s ugyan holnap a várban is *Lánzsérban* föligyekeztvén: haza már holnap nem mehetek. De ha Isten békével megtart, csütörtökön estére haza verekedem. A mikor hogy Isten jó egészségben engedjen édes fiam látnom benneteket, kívánom.

Lakompakon, 27. Ma kedden 4 óra tájban dél után 1632.
Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonyának.

Cito, Cito, Cito, Citissime.

LXXXIII. 1632. ápr. 28.

Szerelmes atyámfia, hogy Isten megáldjon, szívből kívánom.

Kardinál uram tegnap ebédre érvén ide *Lakompakra*, ebéd után elsiete. És minnek utánna elbucszúzott volna tőlem, nagy jó kedvvel való lakása után utnak eredvén, tartozásom fölött is akarván udvarlanom ő kegyelmének: hire nekül szinte *Udvardig Senyei* uram házához kísértettem, a hova igen későn, estve nyolcz óra után, érkeztünk. Onnét ma reggel mene el. És ugy tértünk mi is meg. Kinek igen tetszett szívünknek és emberségünknek kimutatása, ugyannyira hogy könnyezve bucsúzik el ma tőlem. Isten adjon jó utat a jó dologban fáradozó jó urnak.

Mölyre nézve már haza, holnap estvére ha mehetünk; mivel *Fraknóra* is térek.

Adja Isten, lássunk jó egészségben édes fiam benneteket.

Lakompakon, ma szerdán három óra tájban. 1632.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonyának adassék.

Közli: DR. MERÉNYI LAJOS.

A MAGYAR KAMARA SZÁMADÁSAI
1583., 1584. ÉS 1600. ÉVEKRŐL.

Extractus super omnibus proventibus camerae hungaricae. hac tertia angaria anni praesentis 1583 perceptorum atque erogatorum. Ex officio contrascribatus pro camera Hungarica.

Perceptio restantiarum.

Restantia angariae secundae anni praesentis 1583. quae in hac tertia angaria pro percepto ponitur, facit hung. flor. 1994 den. 53.

Summa per se.

Perceptio restantiarum dicae.

Ex comitatu Trinciniensi de restantia anni 1576 in paratis administrati flor. 22 den. 50.

Ex eodem comitatu de restantia anni 1577 in paratis administrati flor. 18.

Ex comitatu Nogradiensi de restantia anni proxime praeteriti 1582 in paratis administrati hung. flor. 85.

Ex comitatu Mosoniensi de restantia anni 1576 in paratis administrati flor. 3 den. 60.

Ex eodem comitatu de restantia anni 1577 in paratis administrati flor. 10 den. 57.

Ex eodem comitatu de restantia anni 1579 in paratis administrati flor. 21.

Ex eodem comitatu de restantia anni 1582 in paratis administrati flor. 77 den. 25.

Ex comitatu Zaladiensi de restantia anni 1582 praesentati sunt in quietantia magnifici domini Georgii comitis a Zrinio ung. flor. 424.

Ex eodem comitatu idem dicator vectigalium Ambrosius Pethó, de restantia anni eiusdem 1582 praesentavit in sua propria quietantia, quos ipse ad rationem salarii magnifici domini Balthasaris de Bathian percepit, hung. flor. 424 den. 25.

Summa perceptionis restantiarum dicae flor. 1086 den. 17.

Perceptio procentuum dicæ anni præsentis 1583.

Ex comitatu Barsiensi de proventibus anni præsentis 1583 in paratis administrati hung. flor. 350.

Ex comitatu Zoliensi, in paratis administrati flor. 477.

Ex comitatu Thuroczyensi, in paratis administrati flor. 324 den. 50.

Ex comitatu Arvensi, in paratis administrati flor. 135.

Ex comitatu Mosoniensi, in paratis administrati flor. 300.

Ex eodem comitatu præsentati sunt in quietantia Eliae Mar magistri victualium, hung. flor. 108.

Summa perceptionis procentuum dicæ flor. 1694 den. 50.

Perceptio gratuitorum laborum.

27. die Julii, relicta quondam Michaelis Wirth, in rationem restantiarum gratuitorum laborum præfati mariti sui, flor. 942 hung. den. 46 præsentavit in quietantia egregii Joannis Ruethart, rationis arcis Eisenthatensis hung. flor. 263 den. 73¹/₂.

Summa per se.

Perceptio taxæ liberarum civitatum.

8. die Julii et 27 Septembris, cives hujus civitatis Posoniensis in rationem taxæ flor. 6000 hung. per suam majestatem ipsis anno præsentis 1583 impositorum in paratis administraverunt flor. 2164.

28. Julii, cives civitatis Trincsiniensis ratione taxæ anno præsentis 1583 ipsis impositæ, in paratis administraverunt flor. 200.

5. die Augusti, cives civitatis Szakolczyensis taxam ipsis anno præsentis impositam in paratis præsentaverunt. Id est. flor. 400.

Penultima Augusti, cives oppidi Modor in rationem taxæ flor. 400 hung. per suam majestatem ipsis anno præsentis 1583 impositorum, in paratis administraverunt hungar. flor. 200.

Summa perceptionis taxæ civitatum flor. 2964.

Perceptio restantiarum tricesimalium.

Ex tricesima Zemczyensi de restantia anni proxime præteriti 1582, præsentati sunt in quietantia Petri de Paar magistri postarum Posoniensium ipsi ratione debiti flor. 9000 hung. soluti flor. 1500.

Ex tricesima Thyrnaviensi de restantia anni ejusdem 1582 in paratis administrati hung. flor. 34.

Ex eadem tricesima de restantia anni ejusdem præsen-

tati sunt in diversis quietantiis ac in erogationibus specificatis hung. flor. 1030 den. $98\frac{2}{3}$.

Ex tricesima Levensi de restantia anni 1582 in paratis administrati flor. 53 den. $111\frac{1}{2}\frac{1}{3}$.

Ex tricesima Zsolnensi de restantia anni ejusdem 1582 in paratis administrati hung. flor. 21.

Summa perceptionis restantiarum tricesimalium flor. 2639 den. $10\frac{1}{2}$.

Perceptio proventuum tricesimalium anni praesentis 1583.

Ex tricesima Zempczieni de proventibus anni praesentis 1583 in paratis administrati flor. 5698 den. 37.

Ex tricesima Thyrnaviensi in paratis administrati flor. 7399 den. 50.

Ex eadem tricesima in diversis quietantiis ac in erogationibus specificatis praesentati sunt flor. 1067 den. 60.

Ex tricesima Galgocziensi in paratis administrati flor. 1502 den. 40.

Ex tricesima Zsámbokrethiensi in paratis administrati flor. 3.

Ex tricesima Újheliensi in paratis administrati flor. 640.

Ex tricesima Trincsiensi in paratis administrati flor. 337.

Ex tricesima Szakolcziensi in paratis administrati flor. 180 den. 85.

Ex eadem tricesima praesentati sunt in quietantia Monachorum Szakolcziensium flor. 25.

Ex eadem tricesima praesentati sunt in quietantia Petri Horvath cursoris suae majestatis Constantinopolitani flor. 35.

Ex tricesima Levensi in paratis administrati hung. flor. 21 den. $77\frac{1}{2}\frac{1}{3}$.

Ex tricesima Puchoviensi in paratis administrati flor. 159 den. 38.

Ex tricesima Zsolnensi in paratis administrati flor. 100.

Ex tricesima Novisoliensi praesentati sunt, in quietantia Georgii Harttleyterii capitanei Weterizoliensis flor. 72.

Ex eadem tricesima, praesentati sunt, in quietantia Urbani Hueber capitanei Arcis Wigles flor. 72.

Ex tricesima Sassiniensi. in paratis administrati flor. 129 den. 50.

Ex eadem tricesima praesentati sunt, in quietantia Petri Horváth cursoris suae majestatis Constantinopolitani flor. 34.

Ex eadem tricesima praesentati sunt in quietantia Michaelis Ochyarovith flor. 32.

Ex tricesima Varboviensi, in paratis administrati hung. flor. 25 den. 6.

Summa perceptionis proventuum tricesimalium flor. 17534
den. $43\frac{1}{2}\frac{2}{3}$.

Perceptio contrabandorum.

18. die Julii, Cristophorus Markoviczky tricesimator Ujheliensis de diversis contrabandis anno praeterito 1582 per ipsum deprehensis in paratis administravit hung. flor. 30. den. 22.

Eadem die, idem tricesimator, de contrabandis anno praesenti 1583 per ipsum deprehensis in paratis administravit flor. 69 den. 78.

Eadem die, idem tricesimator de contrabandis anno praesenti per ipsum deprehensis praesentavit in quietantia Dorotheae Szilády, relictæ quondam Jakobi Székel contrascribæ Warboviensis, ipsi ratione gratiæ praefati mariti sui flor. 75 hung. soluti hung. flor. 65 den. 50.

Summa perceptionis contrabandorum flor. 165 den. 50.

Perceptio proventuum Archiepiscopatus Strigoniensis.

Egregius dominus Ladislaus Zelemeri, administrator proventuum archiepiscopatus Strigoniensis, de pretio medietatis decimarum civitatis Losonziensis anni praeteriti 1582 in paratis administravit hung. fl. 600.

Idem dominus Zeleméry de pretio quartæ partis decimarum districtus Stommffensis anni 1582. in paratis administravit flor. 75.

3. die Septembris, Stephanus Baranyay, provisor curiæ archiepiscopatus Poseniensis ipsi ratione debiti flor. 10,000 hung. soluti flor. 1000.

Summa perceptionis proventuum archiepiscopatus Strigoniensis flor. 1675.

Summa perceptionis facit, in hac tertiâ angaria flor. triginta millia ac sedecim hung. denarios triginta duos.

Id est flor. 30016 den. 32.

Sequitur erogatio praescriptorum proventuum.

Salaria dominorum praelatorum ac baronum.

Reverendissimo domino Stephano Radetio episcopo agriensi, locumtenenti in Hungaria, sacratissimæ caesareæ regiaeque majestatis consiliario ac camerae hujus praefecto etc. pro complemento salarii sui officii locumtenentialis angariae quartæ, anni proxime praeteriti 1582 soluti sunt flor. 103 den. 58.

Eidem reverendissimo domino pro salario suo angariae primæ et secundæ anni praesentis 1583 soluti sunt flor. 1250.

Reverendissimo domino Stephano Fejérkeői episcopo wes-

primiensi ac sacr. caesareae regiaeque majestatis consiliario etc, ratione salarii annui dati flor. 25.

28. die Augusti, egregius Ambrosius Pethő, dicator comitatus Zaladiensis in rationem flor. 1000 hung. ipsi per magnificum dominum Balthasarem Bathiani etc ex salario suo pro possessione Szentelek deputatorum, ex dica ejusdem comitatus Zaladiensis, percepit hung. flor. 424 den. 25.

Egregio domino Joanni Joo, sacr. caesareae regiaeque majestatis secretario, ratione salarii annui dati hung. flor. 400.

26. die Septembris, egregio domino Fausto Weranczio, similiter secretario suae majestatis, ratione salarii annui dati flor. 100.

Summa salariorum dominorum praelatorum ac baronum flor. 2302 den. 83.

Salaria membrorum camerae.

Reverendissimo domino praefecto, ceterisque consiliariis nec non membris camerae huius, ratione salarii eorum anni praesentis 1583 in hac tertia angaria successive soluti sunt hung. flor. 1333 den. 51. — Summa per se.

Salaria diversorum officialium.

Prima die Augusti Egidio Gheringh magistro postarum in Petronella, ratione salarii sui annui, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt hung. flor. 16.

Egregio domino Petro Horváth cursori suae majestatis Constantinopolitano, in rationem salarii sui annui, medio tricesimatoris Szakolczyensis et Sassiniensis soluti sunt flor. 69.

Nicolao de Candia praefecto navalis Posoniensis, pro complemento salarii sui angariae secundae anni praesentis 1583 dati flor. 9. den. 60.

Eidem Nicolao de Candia ratione salarii angariae tertiae anni praesentis 1583 dati flor. 21.

Duobus custodibus ejusdem navalis Posoniensis, pro complemento salarii eorum angariae secundae et ratione tertiae angariae anni praesentis 1583 dati flor. 22. den. 42.

Joanni Taglich bombardario arcis Posoniensis, pro complemento salarii sui angariae secundae anni praesentis 1583 soluti sunt flor. 8.

Eidem Joanni Taglich, ratione salarii sui angariae tertiae anni praesentis 1583 dati flor. 16.

Ultima Septembris, Casparo Edero fabro lignario arcis Posoniensis, pro salario suo angariae secundae anni praesentis 1583 soluti sunt hung. flor. 14 den. 40.

Summa salariorum diversorum officialium flor. 176 den. 42.

Intertentio et pensiones arcium.

9. die Julii, Egregio domino Joanni Bornemisza de Tengheld ratione pensionis annuae dati flor. 3.

28. die Augusti, magnifico domino Georgio comiti a Zrinio etc. ratione pensionis arcis Dubovacz medio dicatoris comitatus Zaladiensis soluti sunt flor. 424.

Reverendissimo domino Stephano Radetio episcopo Agriensi, locumtenenti in Hung., sacr. caesareae regiaeque majestatis consiliario, ac camerae hujus praefecto etc. pro pensione sua episcopatus Agriensis angariae quartae anni proxime praeteriti 1582 soluti sunt hung. flor. 800.

Eidem reverendissimo domino pro pensione sua ejusdem episcopatus Agriensis angariae primae et secundae anni praesentis 1583 soluti sunt flor. 1600.

Summa intertentionis et pensionis arcium flor. 2827.

Provisiones.

10. et 20. die Julii, Josepho Ethiekio interpreti turcico, ratione provisionis annuae dati flor. 62.

17. Julii, Ambrosio Sipos vajvodae Comaromiensi ratione provisionis annuae dati flor. 10.

Eadem die, Mathiae Izdenczy similiter vajvodae Comaromiensi ratione provisionis annuae dati flor. 10.

Eadem die, Nicolao Veoreos, ratione provisionis annuae dati flor. 10.

Eadem die, Helene Oláh relictæ quondam Pauli Kalauz ratione provisionis annuae dati flor. 10.

18. die Julii, Michaëli Ochyarovith, ratione provisionis suae annuae, medio tricesimatoris Sassiniensis, soluti sunt flor. 32.

19. Julii et 14. Augusti, Dionisio Németh vajvodae Séliensi, ratione provisionis annuae dati flor. 32.

23. die Julii, Monachis Szakolczyensibus ratione provisionis eorum annuae, medio tricesimatoris Szakolczyensis soluti sunt. flor. 25.

22. et 26. Augusti, Marino Raguseo ratione provisionis annuae dati flor. 120.

Summa provisionum flor. 311.

Solutiones militares.

8. die Julii, Octavio Baldigara architecto suae majestatis in confinia antemontana cum commissario misso, pro sumptibus itinerariis soluti sunt hung. flor. 64. den. 80.

Eadem die eidem Octavio Baldigara ratione salarii sui dati sunt flor. 100.

17. Julii, Georgio Hartleytnero, capitaneo Weterizoliensi

in rationem menstrui subsidii militum germanorum sub ipso existentium, medio tricesimatoris Novizoliensis, soluti sunt hung. flor. 72.

Eadem die Urbano Hueber capitaneo arcis Wigles, ratione stipendii militum germanorum sub ipso existentium, medio tricesimatoris Novizoliensis soluti sunt flor. 72.

Praesidium Jauriense.

9. die Julii, Eliae Már substituto curatori victualium Jauriensium ad solutionem pecuniae carniū militibus germanis Jauriensibus institutae, dati sunt flor. 300.

Ultima die Augusti, eidem Eliae Már in eandem rationem medio dicatoris comitatus Mosoniensis soluti sunt flor. 108.

Praesidium Comaromiense.

Ultima die Septembris, militibus germanis Comaromiensibus ut in nundinis festi divi Francisci ibidem Comaronii celebrandis, pro ingruente hieme necessaria sibi comparare possint, ad manus Thobiae Trother soluti sunt flor. 2000.

Solutio militum in partibus regni Hungariae superioribus existentium.

Secunda die Augusti, *Sebastiano Tekely* in rationem flor. 5000 hung. per Stephanum Thar, civem Debreczeniensem in vino et mercibus anno praeterito 1582 camerae scepusiensi mutuo datorum et per eundem Thar in Tekelium translatorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 160.

Summa solutionis militaris flor. 2876. den. 80.

Erogatio solutori aulico facta.

Prima die Augusti, generoso domino *Joanni Sambuko Historiografo suae Majestatis.* in complementum flor. 1360. Rhen., nomine pensionis aulicae suae do. debitorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 620. den. $66\frac{2}{3}$.

Secunda die Augusti, Danieli Slegher expeditori bellici penes cameram aulicam, in rationem emeriti stipendii sui aulici, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt hung. flor. 137. den. 60.

Summa erogationis solutori aulico facta flor. 758. den. $26\frac{2}{3}$.

Solutio debitorum et interesse.

Ultima die Julii, Petro de Paar magistro postarum Posoniensium in rationem flor. 9000 hung. suae majestati in paratis et panno anno praeterito 1581 mutuo datorum, medio tricesimatoris Szempciensis soluti sunt flor. 1500.

Prima die Augusti, generosae dominae Catharinae Pálffy relictæ magnifici quondam Joannis Krusith, in rationem flor. 7954 hung. den. $12\frac{2}{3}$ memorato quondam domino Krusith, ratione stipendii militaris debitorum medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 299. den. 50.

Eadem die et 2-da Augusti, Gabrieli Sitkai in rationem debiti quondam Achaczy Chyany flor. 16000. hung., medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 97.

Secunda die Augusti, Francisco Kempero tricesimatori Poseniensi, illi flor. 500. hung., quos camerae huic ad solutionem pensionis arcis Zelin mutuo dederat medio tricesimatoris Thyrnaviensis sunt exoluti. Id est flor. 500.

Eadem die, generoso domino Stephano Pálffy capitaneo in Sitna et Chiabragh in rationem flor. 4956 rhen. 33 cruc. magnifico quondam Joanni Krusith pro certa quantitate panni debitorum et ad fratres Palfianos et dominum Stephanum Illyés-házi, vigore præfati Krusith testamenti devolutorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 220.

16. Augusti, Petro Morle negociatori Cassoviensi in rationem flor. 1500. hung. ad necessitates suae majestatis bellicas anno 1577. mutuo datorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 9.

3. die Septembris, Joanni Lauzero civi Poseniensi in rationem flor. 10000 hung. suae majestati in paratis et mercibus anno præterito 1582 mutuo datorum, medio Stephani Baranyai provisoris domus archiepiscopatus Poseniensis soluti sunt flor. 1000.

Ultima de Septembris, monachis Poseniensibus ratione interesse de summa 1000 flor. hung., divo quondam Ferdinando imperatori anno 1552. mutuo datorum, dati sunt hung. flor. 100.

Summa solutionis debitorum et interesse flor. 3725 den. 50.

Solutio in usus annonarios suae majestatis facta.

23. die Julii, Jodoco Kroy civi Wiennensi in rationem flor. 25000. rhen. per suam majestatem ad usus annonarios deputatorum dati sunt hung. flor. 10,285 den. $26\frac{2}{3}$.

Summa per se.

Solutio pro decimis.

23. die Julii, generosae dominae Dorotheae Eordeogh, relictæ quondam Emerici Sághy, ex restantia decimarum Fausto Werancio debitorum dati sunt flor. 10.

Summa per se.

Erogatio pecuniae gratuitorum laborum.

27. die Julii. Joanni Ruethart rationistae arcis Eisen-
thatensis in vino ur. $88\frac{3}{4}$ mensure Eisenthaten. singulam ur.
pro solidis 27 et viennensibus computando, (sic!) medio relictæ
quondam Michaelis Wirth exactoris gratuitorum laborum.
soluti sunt flor. 263 den. $7\frac{1}{3}$. — Summa per se.

Expensae commissariorum.

12. die Julii, Nicolao de Candia praefecto navalis Poso-
niensis, ex mandato suae majestatis in Gmunden misso ad
sumptus itinerarios soluti sunt flor. 24.

24. die Julii, juxta mandatum suae majestatis Wofgango
Swanzer et Matheo Stuff iuris doctoribus, ad institutam a sua
majestate commissionem negotiorum Ecchianorum huc Poso-
nium missis, ratione diurnorum expensarum, binos flor. hung.
in dies singulis computando, ad dies 31 quibus in hac com-
missione operati sunt dati flor. 124.

Eadem die, eisdem doctoribus ratione vecturae, qua sin-
guli in descensu et ascensu usi sunt, dati flor. 12.

Reverendissimo domino Stephano Fejérkeőy episcopo
Wesprimiensi etc. qui cum caeteris commissariis, in negotio
revisionis debitorum olim domini comitis Ecchi a Salmis, per
dies 31 interfuit, binos in dies flor. hung. computando, dati
sunt flor. 62.

Penultima die Julii, generoso domino Valéntino Ernnyay-
nero consiliario, qui in negotio praefati quondam comitis Ecchi
a Salmis Viennam profectus fuit, pro vectura et expensis, per
dies quinque soluti sunt flor. 12 den. 50.

Summa expensarum commissariorum flor. 234. den. 50.

Erogatio ex gratia suae majestatis facta.

Prima die Augusti, Thobiae Lichtenperghero scribae
cancellariae camerae hujus, in rationem gratiae flor. 77 hung.
den. 75. medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt hung.
flor. 38 den. 82.

12. die Augusti, Nautis Posoniensibus, pro laboribus
eorum die noctuque in transvehendis postis per Danubium
praestitis, ex gratia suae majestatis dati flor. 8.

17. die Augusti, relictæ quondam Mathei Berke in
Sziget trucidati, in rationem gratiae suae flor. 60 hung. trienni
spatio exolvendorum, dati sunt flor. 10.

27. die Augusti egregio domino Francisco Waradiensi,
secretario camerae hujus, in rationem gratiae suae flor. 100
hung. dati flor. 25.

Summa erogationis gratiae flor. 81 den. 82.

Erogatio contrabandorum.

18. die Julii, Dorotheae Szilády, relictæ quondam Jacobi Székel contrascribæ tricesimæ Warboviensis, in rationem gratiæ præfati mariti sui flor. 75 hung. ex diversis contrabandis per tricesimatorem Újheliensem anno præsentis 1583 depraehensis, medio ejusdem tricesimatoris soluti sunt flor. 65 den. 50.

23. Julii, Christophoro Markowiczky tricesimatori Újheliensi, expectativa gratia sua ex diversis contrabandis per ipsum depraehensis est exoluta. Id est flor. 100.

Summa erogationis contrabandorum flor. 165 den. 50.

Eleemosynæ.

In hac tertia angaria anni præsentis 1583 nomine eleemosynæ expositi sunt flor. 31 den. 62.

Summa per se.

Expensæ minutiores ad quotidianas camerae hujus necessitates factæ.

In hac tertia angaria Sigismundo Koczpek civi ac mercatori Wiennensi, ratione pretii papiri et specierum attramenti anno præterito 1581 ab ipso empti et pro aliis necessitatibus in usum camerae hujus emptis ac particulariter conscriptis erogati sunt flor. 55 den. 88²/₃.

Summa per se.

Summa erogationis facit in hac tertia angaria florenos viginti quinque millia quadragentos triginta octo hungaricos ac denarios nonaginta quatuor cum una tertia. Id est flor. 25,438 den. 94¹/₃.

Si itaque erogatio a percepta summa detracta fuerit, restabunt pro quarta angaria in perceptum ponendi floreni quatuor mille quingenti septuaginta septem hungarici ac denarii triginta septem cum duabus tertiis. Id est flor. 4577 den. 37²/₃.

(P. H.)

*Extractus super omnibus proventibus camerae hungaricæ hac quarta angaria anni præsentis 1583. perceptorum atque erogatorum. Ex officio contrascribatus pro camera Hungarica.**Perceptio.*

Restantia angariæ tertiæ anni præsentis 1583, quæ in hac quarta angaria pro percepto ponitur, facit hung. flor. 4577 den. 37²/₃.

Summa per se.

Perceptio restantiarum dicae comitatum.

Ex comitatu Barsiensi, de restantia anni praeteriti 1582 in paratis administrati hung. flor. 182 den. 75.

Ex comitatu Soproniensi de restantia anni praeteriti 1576 in paratis administrati flor. 6.

Ex eodem comitatu de restantia anni 1577 in paratis administrati hung. flor. 2 den. 50.

Ex eodem comitatu de restantia anni 1582 praesentati sunt in quietantia magnifici domini Johannes Chyrom, ipsi in rationem flor. 200 hung. in frumento ad usus Canisienses anno praeterito 1581 datorum soluti flor. 11.

Ex comitatu Weszprimiensi de restantia anni proxime praeteriti 1582 in paratis administrati hung. flor. 100.

Ex eodem comitatu de restantia anni ejusdem 1582 praesentati sunt in quietantia generosi domini Stephani Illyés-házi, ipsi ratione precii victualium in usus Canisienses anno 1579 subministratorum soluti hung. flor. 300.

Summa perceptionis restantiarum dicae flor. 602 den. 25.

Perceptio proventuum dicae anni praesentis 1583.

Ex comitatu Barsiensi de proventibus dicae anni praesentis 1583 in paratis administrati flor. 700.

Ex comitatu Thurocziensi, in paratis administrati hung. flor. 325 den. 76.

Ex comitatu Arvensi in paratis administrati hung. flor. 157.

Ex comitatu Liphoviensi in paratis administrati hung. flor. 607 den. 50.

Ex comitatu Mosoniensi in paratis administrati hung. flor. 360.

Ex eodem comitatu praesentati sunt in quietantia Eliae Mar substituti curatoris victualium Jauriensium flor. 121.

Ex comitatu Jauriensi praesentati sunt in duabus quietantiis ejusdem Eliae Mar hung. flor. 300.

Ex eodem comitatu praesentati sunt in quietantia iudicis juratorumque civium ejusdem civitatis Jauriensis ipsis ad rationem provisionis eorum soluti hung. flor. 100.

Ex comitatu Soproniensi in paratis administrati hung. flor. 459 den. $80\frac{2}{3}$.

Ex eodem comitatu praesentati sunt in quietantia egregii Georgii Enghellhart curatoris annonae Hamburgensis ipsi ad refectorem molendini Ghensdorfiani soluti hung. flor. 400.

Ex comitatu Castriferrei in paratis administrati hung. flor. 1050.

Ex comitatu Zaladiensi in paratis administrati hung. flor. 400.

Summa perceptionis proventuum diceae flor. 4981 den. $6\frac{2}{3}$.

Perceptio taxae liberarum civitatum.

Quinta die Novembris, cives civitatis Zagrabiensis in complementum taxae flor. 150 hung. anno praeterito 1582 ipsis impositorum in paratis administraverunt, hung. flor. 20.

4 die Decembris, cives oppidi Modor in rationem taxae flor. 400 hung. anno praesenti 1583 ipsis per suam majestatem impositae in paratis administraverunt hung. flor. 130.

9 die Decembris, cives septem liberarum civitatum montanarum in rationem taxae flor. 3500 hung. anno praesenti 1583 per suam majestatem ipsis impositae in paratis administraverunt hung. flor. 1592 den. 50.

12 et 23 die Decembris, cives hujus civitatis Posoniensis in rationem taxae flor. 6000 hung. anno praesenti ipsis impositae in paratis administraverunt hung. flor. 1636.

18 die Decembris, cives civitatis Soproniensis in rationem taxae flor. 5000 hung. per suam majestatem ipsis anno praesenti 1583 impositae in paratis administraverunt flor. 1000.

20 et ultima die Decembris, cives civitatis Thyrnaviensis taxam ipsis anno praesenti impositam in paratis administraverunt hung. flor. 3000.

Penultima die Decembris, cives civitatis Trinciniensis in rationem taxae flor. 400 hung. per suam majestatem ipsis anno praesenti 1583 impositae in paratis administraverunt hung. flor. 124 den. 90.

Summa perceptionis taxae liberarum civitatum flor. 7503 den. 40.

Perceptio censuum.

Cives oppidi Modor in complementum anni eorum census flor. 800 rhen. pro anno praesenti 1583 debitorum, in paratis administraverunt hung. flor. 540.

Ultima Novembris, cives civitatis Szakolczyensis, pro tricesimis de vinis eorum extra regnum venditis debitis, in paratis administraverunt hung. flor. 50.

Summa perceptionis censuum flor. 590.

Perceptio restantiarum tricesimalium.

Ex tricesima Szempeziensi de restantia anni praeteriti 1582 praesentati sunt in quietantia Antonii Theromini Pitti negociatoris Wiennensis ipsi ratione interesse de summa debiti flor. 2700 hung. soluti flor. 500.

Ex tricesima Thyrnaviensi de restantia anni ejusdem 1582 in paratis administrati flor. 46 den. $25\frac{1}{2}$.

Ex eadem tricesima praesentati sunt in quietantia Petri de Paar magistri postarum Posoniensium ipsi ratione debiti flor. 9000 hung. soluti, hung. flor. 40.

Ex tricesima Szakolczyensi de restantia anni praefati 1582 in paratis administrati flor. 35 den. 61.

Summa perceptionis restantiarum tricesimalium flor. 621 den. $86\frac{1}{2}$.

Perceptio proventuum tricesimalium anni praesentis 1583.

Ex tricesima Szempczyensi de proventibus anni praesentis 1583 in paratis administrati flor. 3358 den. $69\frac{1}{3}$.

Ex eadem tricesima in diversis quietantiis ac in erogationibus specificatis praesentati sunt flor. 7928 den. $61\frac{1}{3}$.

Ex tricesima Thyrnaviensi in paratis administrati hung. flor. 5198 den. 69.

Ex eadem tricesima in diversis quietantiis ac in erogationibus specificatis praesentati sunt flor. 12755 den. $66\frac{2}{3}$.

Ex tricesima Galgoczyensi in paratis administrati hung. flor. 1085.

Ex eadem tricesima in diversis quietantiis praesentati sunt flor. 3675 den. 95.

Ex tricesima Zsámbokretiensi in paratis administrati flor. 34 den. 91.

Ex tricesima Ujheliensi in paratis administrati flor. 843 den. $81\frac{1}{2}$.

Ex tricesima Trinciniensi in paratis administrati flor. 507 den. 12.

Ex eadem tricesima praesentati sunt quietantia generosi domini Georgii a Nostich consilarii camerae hujus ipsi in rationem gratiae suae flor. 1500 hung. soluti flor. 50.

Ex tricesima Szakolczyensi in paratis administrati flor. 84 den. $2\frac{2}{3}$.

Ex eadem tricesima praesentati sunt in quietantiis supradicti domini Georgii a Nostich ipsi in rationem praefatae gratiae 1500 flor. hung. flor. 50

Ex eadem tricesima praesentati sunt in quietantiis duabus Monachorum Szakolczyensium, ipsis ratione provisionis eorum annuae soluti flor. 50.

Ex eadem tricesima praesentati sunt in duabus quietantiis Nicolai de Candia praefecti navalis suae majestatis Posoniensis, ipsi partim ratione gratiae partim vero provisionis nomine soluti flor. 89 den. 72.

Ex tricesima Levensi in paratis administrati hung. flor. 750.

Ex tricesima Buchoviensi in paratis administrati hung. flor. 125.

Ex tricesima Zsolnensi in paratis administrati hung. flor. 166 den. 75.

Ex eadem tricesima in diversis quietantiis ac in erogationibus specificatis praesentati flor. 1400 den. 20.

Ex tricesima Thurdosiniensi in paratis administrati hung. flor. 21 den. 40.

Ex eadem tricesima praesentati sunt in quietantia magnifici domini Stanislai Thurzó flor. 312 den. $74\frac{1}{2}$.

Ex tricesima Novizoliensi praesentati sunt in quietantia Georgii Hartleytteri Veterizoliensis ac Urbani Hueber arcis Vigles capitanei ipsis ratione menstrui subsidii militum germanorum ibidem existentium. soluti flor. 144.

Ex tricesima Sassiniensi in paratis administrati hung. flor. 70 den. 50.

Ex eadem tricesima praesentati sunt in quietantia Michaëlis de Reva janitorum regalium magistri etc. hung. flor. 70 den. 50.

Ex tricesima Varboviensi in paratis administrati hung. flor. 23 den. 61.

Ex tricesima Baziniensi in paratis administrati hung. flor. 3. den. $44\frac{2}{3}$.

Summa perceptionis proventuum tricesimalium flor. 38809 den. $35\frac{2}{3}$.

Perceptio contrabandorum.

Egregius dominus Franciscus Ocskay tricesimator Thyronaviensis de diversis contrabandis per ipsum anno praeterito 1582 depraehensis ac in erogationibus specificatis praesentavit in sua ipsius propria quietantia, quos ipse in compl. expectativae gratiae suae percepit hung. flor. 16 den. $36\frac{2}{3}$.

22. die Octobris, Georgius Zibroth tricesimator Zsámbokretiensis de contrabando per ipsum anno praesenti 1583 confiscato ac in rationibus suis specificato in paratis flor. 26 den. 9.

Ultima Decembris, Joannes Királyfiai tricesimator Varboviensis, de contrabandis per eum anno praesenti depraehensis praesentavit in quietantia relictæ quondam Jacobi Székel contrascribae tricesimæ Varboviensis ipsi in complementum expectative gratiae praefati mariti sui flor. 75 hung. soluti flor. 9 den. 50.

Eadem die, Petrus Bogárdi tricesimator Szakoleziensis

de contrabando per eum anno praeterito 1582 confiscato, praesentavit in sua ipsius propria ac Francisci Orozthonii, collegae sui quietantia, quos ipsi pro expectativa eorum gratia anno 1580 ipsis per suam majestatem clementer collata perceperunt hung. flor. 100.

Eadem die, idem tricesimator de eodem contrabando per eum anno praeterito 1582 deprehenso, praesentavit, in quietantia Michaëlis Katich ipsi pro gratia sua per serenissimum archiducem Ernestum collata soluti hung. flor. 28.

Eadem die idem tricesimator de eodem contrabando administravit in quietantia Michaëlis Parnasii, alias scribae cancellariae camerae hujus ipsi ratione expectative gratiae suae flor. 100 hung. soluti flor. 13 den. 20.

Summa perceptionis contrabandorum flor. 190 den. 15²/₃.

Perceptio mutuo contractae pecuniae.

28. die Novembris, Jodocus Kroy civis ac negociator Viennensis ad necessitates camerae hujus, nimirum ad solutionem arendae decimarum archiepiscopalium ad rationem suae majestatis perceptorum flor. mille. Ad solutionem salarii vero Petri Krabat magistri postarum in Moson et Etheven similiter flor. mille hung. mutuo dedit. Id est flor. 2000.

15. die Decembris, Zacharias Gotzl civis hujus civitatis Posoniensis ad necessitates camerae hujus nempe ad solutionem salarii reverendissimi domini Martini Pethe de Hethes episcopi Vaciensis mutuo dedit hung. flor. 400.

Summa perceptionis mutuo contractae pecuniae flor. 2400.

Extraordinaria perceptio.

Ultima Decembris, referentur in rationibus illi flor. 40 rhen., qui stupatoribus Bavaricis in Gmunden et Viennae ad sumptus itineris dati et his eisdem die 28. Martii ex salario eorum diurno juxta mandatum suae majestatis detracti sunt, faciendi hung. flor. 32. Summa per se.

Summa perceptionis in facit hac quarta angaria, flor. sexaginta Millia trecentos et septem hungaricos ac denarios quadraginta sex cum medio et duabus tertiis. Id est flor. 60307 den. 46¹/₂²/₃.

Erogatio praescriptorum proventuum.

Salaria dominorum praelatorum ac baronum.

Reverendissimo domino Stephano Radetio episcopo Agriensi, locumtenenti in Hungaria, ac sacratissimae caesariae regiaeque majestatis consiliario etc. ratione salarii sui officii locumtenentialis angariae tertiae anni praesentis 1583 dati flor. 337 den. 82²/₃.

29. Decembris reverendissimo domino Georgio Drascovichio, archiepiscopo Colocensi, episcopo Jauriensi, regni Hungariae cancellario, ac sacratissimae caesareae regiaeque majestatis consiliario etc. ratione salarii annui dati flor. 200.

Reverendissimo domino Stephano Fejérkeői, episcopo Vesprimiensi ac sacratissimae caesareae regiaeque majestatis consiliario, ratione salarii annui dati flor. 82.

Reverendissimo domino Martino Pethe de Hethes episcopo Vaciensi, ac sacratissimae caesareae regiaeque majestatis consiliario, ratione salarii sui consiliariatus, dati flor. 500.

Reverendissimo domino Nicolao Teleghdino episcopo Quinque ecclesiensi, ac sacratissimae caesareae regiaeque majestatis consiliario, ratione salarii sui consiliariatus, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 400.

Reverendissimo domio Stephano Mathesio episcopo Usanadiensi, ac sacratissimae caesareae, regiaeque majestatis consiliario, ratione salarii sui consiliariatus, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt hung. flor. 100.

Spectabili ac magnifico domino Nicolao Comiti de Bathor judici curiae ac sacratissimae caesareae, regiaeque majestatis consiliario, ratione salarii judicatus curiae, ad manus Michaëlis Bay, praefecti arcis Deven, et Mathiae Murakeozy procuratoris, dati, medio tricesimatoris Thyrnaviensis Galgocziensis et Zempczyensis flor. 1400.

Spectabili ac magnifico domino Georgio Comiti a Zrinio, Tavernicorum regalium magistro ac sacratissimae caesareae, regiaeque majestatis consiliario, ratione salarii annui dati flor. 222.

Ultima die Decembris, magnifico domino Michaëli Revay janitorum regalium magistro ac consiliario suae majestatis ratione salarii annui, medio tricesimatoris Sassiniensis soluti sunt flor. 70 den. 50.

Magnifico domino Nicolao Istvánffy officii palatinalis regni Hungariae locumtenenti ac sacratissimae caesareae, regiaeque majestatis consiliario, ratione salarii annui dati flor. 31 den. 16.

Eidem magnifico domino Nicolao Istvánffy etc. ratione salarii sui, medio tricesimatoris Zempczyensis, soluti sunt flor. 200.

Magnifico domino Andreae de Alzaz, personali praesentiae in judiciis locumtenenti ac sacratissimae caesareae regiaeque majestatis consiliario, ratione salarii anni, medio tricesimatoris Galgocziensis et Zempczyensis soluti sunt flor. 360.

Egregio domino Joanni Joo sacratissimae caesareae,

regiaeque majestatis secretario etc. ratione salarii annui dati flor. 100.

Summa salariorum dominorum praelatorum ac baronum flor. 4003. den. $48\frac{2}{3}$.

Salaria membrorum camerae.

Reverendissimo domino praefecto, ceterisque consiliariis necnon membris camerae hujus pro complemento salarii eorum angariae tertiae et ratione quartae anni praesentis 1583 succesive dati sunt flor. 1842 den. $78\frac{1}{3}$. — Summa per se.

Salaria diversorum officialium.

16. Novembris, Petro Horwath, cursori suae majestatis Constantinopolitano, ratione salarii sui anni dati flor. 20.

22. Novembris et ultima Decembris, Petro de Paar magistro postarum Posoniensium in rationem salarii sui ac postarum sub se existentium, medio tricesimatoris Thyrnaviensis ac Szempziensis soluti sunt flor. 1848 den. 73.

Eidem Petro de Paar, ratione equorum, quos sub diaeta anno superiori et praesenti extraordinaria intertenuit, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt hung. flor. 57.

14. die Decembris, Petro Krabat in Moson et Etheven postarum magistro, ratione salarii sui medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 76. den. 80.

24. die Decembris, eidem Petro Krabat, ratione salarii sui dati flor. 1023 den. 40.

Egregio domino Simoni Freydenhoffer perceptori Moravico, ratione salarii sui, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 102. den. 80.

Ultima die Decembris, egregio Michaëli Mathiasoviczky perceptori schedarum tricesimalium in Silesia Tessini collocat. ratione salarii sui ad duos equites et totidem pedites, medio tricesimatoris Zsolnensis soluti sunt flor. 242. den. 20.

Eadem die Nicolao Perekedy directori causarum fisci regii, ratione salarii sui medio tricesimatoris Szempziensis soluti sunt flor. 175.

Eadem die Nicolao de Candia praefecto navalis Posoniensis, pro complemento salarii anni sui praesentis 1583 dati flor. 60 den. 60.

Duobus custodibus ejusdem navalis Posoniensis pro complemento salarii eorum anni praesentis 1583 dati flor. 34. den. 18.

Eadem die Joanni Taglich bombardario arcis Posoniensis, pro complemento salarii sui angariae secundae et tertiae anni praesentis 1583 dati flor. 32.

Eidem Joanni Taglich. ratione salarii angariae quartae, dati flor. 14.

Eadem die Casparo Eder fabro lignario arcis Posoniensis, pro salario suo angariae tertiae anni praesentis 1583 dati flor. 14 den. 40.

Summa salariorum diversorum officialium flor. 3701 den. 11.

Intertentio arcium.

Ultima die Decembris, generoso domino Stephano Illyésházi, in rationem precii victualium in usus Canisienses anno 1579 subadministratorum, medio dicatoris comitatus Vesprimiensis soluti sunt flor. 300.

Eadem die eidem domino Illyésházi in praefatam rationem ex restantia comitatus Vesprimiensis dati flor. 100.

Eadem die magnifico domino Joanni Chyoron ratione precii frumenti anno praeterito 1581 ad usus Canisienses subministrati flor. 2000 hung. medio dicatoris comitatus Soproniensis soluti sunt flor. 11.

Summa intertentionis arcium flor. 411.

Pensiones.

3. Novembris, egregio domino Joanni Bornemisza de Tengheld ratione pensionis suae annuae dati flor. 25.

Summa per se.

Provisiones.

9. die Novembris et ultima Decembris, Monachis Szakolcziensibus ratione provisionis eorum annuae dati sunt medio tricesimatoris Szakolcziensis hung. flor. 50.

14. Novembris Nicolao de Candia in eandem rationem medio tricesimatoris Szakolcziensis soluti sunt flor. 28. den. $15\frac{1}{2}$ ¹₃.

Eidem Nicolao de Candia praefecto navalis Posoniensis, ratione provisionis suae annuae dati flor. 21 den. 60.

16. Novembris Josepho Ethieco interpretaeti suae Majestatis turcico, ratione provisionis suae annuae, dati hung. flor. 20.

18. Novembris Ambrosio Sipos vajvodae Comaromiensi ratione provisionis annuae dati flor. 14.

Eadem die Mathiae Izdenczy similiter vajvodae Comaromiensi ratione provisionis dati flor. 14.

Eadem die Nicolao Vörös ratione provisionis dati flor. 14.

Eadem die relictæ quondam Pauli Kalauz ratione provisionis annuae dati flor. 8.

25. die Decembris, civibus civitatis Jauriensis, ratione

provisionis eorum annuae pro lignis ad excubias militum praesidiariorum administrandis institutis, medio dicatoris comitatus Jauriensis soluti sunt flor. 100.

Ultima die Decembris, Christophoro Jeszernyczky tricesimatori Szempczyensi ratione provisionis annuae dati flor. 50.

Eadem die egregio domino Stephano István vice-capitaneo Levensi, ratione provisionis suae annuae, medio tricesimatoris Galgocziensis soluti sunt flor. 100.

Die eadem Sophiae Kebel, relictæ quondam Thomae Bornemisza in rationem flor. 200 hung. ipsi loco provisionis in biennium exolvendorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 100.

Eadem die Marino Raguseo, ratione provisionis annuae dati flor. 4.

Eadem die relictæ quondam Michaelis Terche in complementum provisionis praefati mariti sui usque ad diem obitus, medio tricesimatoris Zempczyensis soluti sunt flor. 74.

Summa provisionum flor. 597 den. $75\frac{1}{2}\frac{1}{3}$.

Solutiones Militares.

17. die Novembris et ultima Decembris, egregio Georgio Hartleittero capitaneo militum germanorum Veterizoliensium, in rationem menstrui subsidii eorundem militum germanorum, medio tricesimatoris Novizoliensis et Zolnensis soluti sunt flor. 515.

Iisdem diebus Urbano Hueber capitaneo arcis Vigles, in rationem menstrui subsidii militum germanorum ibidem existentium, medio eorundem Novizoliensis et Zsolnensis tricesimatorum soluti sunt flor. 187.

22. die Novembris, Hugoni Blotio, praefecto bibliothecae suae Majestatis, in rationem flor. 2176 rhen. quondam Thomae Sibenburghero fabricarum augustarum praefecto, ratione salariorum per suam majestatem debitorum ac ex testamento ipsius Sibenburgheri in ipsum Hugonem Blotium translatorum, medio Tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 580 den. $26\frac{2}{3}$.

Eadem die et ultima Decembris, egregio domino Ferdinando Zamaria, supremo capitaneo Ujváriensi, in rationem flor. 2000. hung. ad rationem stipendii militaris sibi solvendo deputatorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis et Galgocziensis soluti sunt hung. flor. 1000.

10. die Decembris, ad quietantiam solutorum suae majestatis bellici 12. die Novembris anno praesenti emanatam, Joanni Mestero capitaneo Tihaniensi, pro pensione duorum annorum ac in praeparationem ejusdem castrî Tihan, dati sunt hung. flor. 454. den. $3\frac{1}{3}$.

16. Decembris, Josepho Sticzelio lustrationum sua majestatis magistro, in solutionem dimidii mensis stipendium militum germanorum in Leva existentium, soluti sunt flor. 312 den. 50.

Ultima Decembris, Wolffgango Stubenwol civi ac negotiatori Viennensi, illi flor. 3149 rhen. 47 cruc. quos ad necessitates suae majestatis bellicas die 22. Januari anno praesenti mutuo dederat, medio tricesimatoris Thyrnaviensis et Galgocziensis sunt exoluti. Id est hung. flor. 2699 den. 76.

Praesidium Jauriense.

14. die Novembris, Eliae Már substituto curatori victualium Jauriensium, ad solutionem pecuniae carniū militibus germanis in praesidio ibidem existentibus solvendo institutae, dati hung. flor. 1400.

25. Novembris et 25 die Decembris, eidem Eliae Már in eandem rationem, medio dicatoris comitatus Mosoniensis et Jauriensis soluti sunt flor. 421.

Solutio militum in partibus regni Hungariae superioribus existentium.

22. die Novembris, Joanni Rottenburgher civi Norimbergensi, in complementum flor. 2300 hung. per Stephanum Thar civem Debreczeniensem camerae Scepusiensi mutuo datorum ac per eundem Thar in praefatum Rottenburgher et consortes ejus translatorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt hung. flor. 739 den. 50.

28. Decembris eidem Joanni Rottenburgher, in rationem alterius debiti flor. 5000 hung. per praefatum Stephanum Thar ad necessitates confiniorum superiorum regni Hungariae partium, camerae Scepusiensi in vino mutuo datorum et per eundem Thar in praefatum Rottenburgher translatorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 505.

Ultima Decembris, egregio domino Sebastiani Tekely in rationem debiti flor. 5000 hung. anno praeterito 1582 per Stephanum Thar camerae Scepusiensi mutuo datorum et per eundem Thar praefatum Tekely translatorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis, Galgocziensis et Szempeziensis soluti sunt flor. 3461. den. 50.

Eadem die, eidem domino Sebastiano Tekely, in rationem alterius debiti flor. 6000 hung. per saepedictum Stephanum Thar camerae Scepusiensi in vino ad usus praesidiariorum suae majestatis anno praeterito 1582 mutuo datorum et per eundem Thar, in praefatum Tekely translatorum, medio tricesimatoris Szempeziensis soluti sunt hung. flor. 628.

Summa solutionis militaris flor. 12903 den. 56.

Erogatio (az eredetiben hibásan *solutio*) *solutori aulico facta*.

Ultima Decembris, Petro Lasvich civi ac figulo Posoniensi, pro laboribus in arce Posoniensi sub proxima praeterita dieta juxta particularem extractum et signaturam curatoris palatii suae majestatis praestitis dati flor. 18 den. 24.

Eadem die, Vito Svarz civi et serario Posoniensi, pro laboribus anno praesenti sub dieta in arce Posoniensi juxta signaturam curatoris palatiorum suae majestatis factis, dati flor. 29. den. 6.

Eadem die, Georgio Wick civi vitriario Posoniensi, pro labore suo, quem in reficiendis foenestris anno praesenti in arce Posoniensi, juxta signaturam curatoris palatiorum suae majestatis praestitit dati flor. 26 den. 84.

Eadem die, Erhardo Vonunkel civi et arculario Posoniensi, pro labore in arce Posoniensi sub dieta anno praesenti juxta particularem laboris conscriptionem praestito, dati flor. 26 den. 10.

Eadem die, Jakobo Thobiae muratori Posoniensi, ratione laborum anno praesenti sub dieta in arce Posoniensi per ipsum praestitorum, dati flor. 2 den. 52.

Eadem die, Petro Deschitz lignorum aedilium civitatis Posoniensis curator, in rationem flor. 62 den. 46 hung. pro lignis diversis generis ad restaurationem habitationum suae majestatis in arce Posoniensi, per curatorem palatiorum anno praeterito 1582 ab ipsis acceptis debitorum, dati flor. 37.

Summa erogationis solutori aulico facta flor. 140 den. 76.

Solutio debitorum et interesse.

26. die Octobris, magnifico domino Stanislao Thurzo ratione interesse de summa flor. 24000 rhen. dati flor. 750.

17. Novembris et ultima Decembris, eidem magnifico domino Stanislao Thurzo, in praedictam rationem, medio tricesimatoris Thurdosiniensis et Zsolnensis soluti sunt flor. 921 den. 74¹/₂.

22. Novembris, Antonio Theronimi Pitti negociatori Viennensi, in rationem flor. 2700 suae majestati anno praeterito 1580 mutuo datorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 200.

Eidem Antonio Theronimi Pitti ratione interesse de praedicta summa medio tricesimatoris Szempeziensis soluti sunt hung. flor. 500.

Eadem die et ultima Decembris, generoso domino Stephano Illyesházy, Joanni Pálffy et Sarae Nyáry relictæ quondam Thomæ Pálffy, in rationem flor. 4956 rhen. 33 cruc. magnifico quondam Joanni Krusith, pro certa quantitate panni debitorum

et ad fratres Palffyanos et dominum Stephanum Illyésházy vigore praefati Krusith testamenti devolutorum, medio tricesimatis Thyrnaviensis et Szempeziensis soluti sunt hung. flor. 1574 den. 66.

23. Novembris, Petro Morle negociatori Cassoviensi, in rationem flor. 1500 hung. ad necessitates suae majestatis bellicas anno 1577 mutuo datorum, medio tricesimatis Thyrnaviensis soluti sunt flor. 209.

Eadem die et ultima Decembris, egregio domino Gabrieli Sitkey in rationem debiti quondam Achaczii Chiany flor. 16000 hung. medio tricesimatis Thyrnaviensis et Galgocziensis soluti sunt hung. flor. 208 den. 15.

Eadem die Conrado Pechlero civi Viennensi in rationem interesse de summa flor. 7000 rhen. suae majestati anno 1578 mutuo datorum, medio tricesimatis Thyrnaviensis soluti sunt flor. 79.

5. die Decembris, Petro de Paar magistro postarum Poseniensium, in rationem flor. 9000 hung. anno praeterito 1581 in paratis et panno suae Majestati mutuo datorum, medio tricesimatis Thyrnaviensis soluti sunt flor. 40.

7. die Decembris, Antonio Muskan et relictæ quondam Viti Knop civis Poseniensis, in rationem flor. 8000 hung. ad confiniorum regni hungariae necessitates anno praeterito 1582 suae majestati in paratis et mercibus mutuo datorum, dati sunt flor. 260.

10. die Decembris, Danieli Rechlinghen serenissimi archiducis Ernesti culinae praefecto, in complementum deputationis suae 2166 tall. soluti sunt hung. flor. 456 den. $56\frac{2}{3}$.

Eadem die eidem Danieli Rechlinghen, ratione interesse de flor. 1000 rhen. in praedicta summa continentibus a 5. Februarii, usque 14. Decembris anni praeteriti 1581, dati flor. 43 den. $23\frac{2}{3}$.

14. et ultima Decembris, magnifico domino Andreae Kylman capitaneo Comaromiensi in rationem flor. 17356 rhen. ac 48 cruc. partim rationem stipendii militaris, partim vero gratiae nomine suae do: debitorum, medio tricesimatis Thyrnaviensis ac Galgocziensis soluti sunt flor. 800.

Iisdem diebus, Josepho Sticzelio lustrationum suae majestatis magistro, in rationem flor. 1000 hung. anno praeterito 1582 ad necessitates camerae hujus mutuo datorum, medio tricesimatis Thyrnaviensis, Galgocziensis et Zempceziensis soluti sunt flor. 500.

28. Decembris, Nicolao Pistaloczio doctori medicinae, in rationem flor. 2950 hung. ad solutionem pensionis arcis Zelin

anno praesenti 1583 camerae huic mutuo datorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 1046 den. 39.

Ultima Decembris, generosae dominae Catharinae Pálffy relictæ quondam magnifici quondam Joannis Krusith, in rationem flor. 7954 hung. den. $\frac{2}{3}$ memorato quondam domino Krusith, ratione stipendii militaris debitorum, medio tricesimatoris Szempeziensis soluti sunt flor. 601 den. 50.

Eadem die generoso domino Stephano Illyésházy, in rationem debiti flor. 2551 rhen. 22 cruc. in se et magnificum dominum Maximilianum a Dietrichstani, vigore testamenti magnifici quondam Joannis Krusith devolutorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis et Szempeziensis soluti sunt hung. flor. 1005 den. 27.

Eadem die, Michaeli Keöver civi Zempceziensi, in complementum deputationis Martini Pentner civis Holomucensis, flor. . . 871 hung. den. $65\frac{1}{3}$, medio tricesimatoris Zempceziensis, soluti sunt hung. flor. 602 den. $65\frac{1}{3}$.

Eadem die, Joanni Rach, in rationem 2000 hung. per suam majestatem Gabrieli Kendy deputatorum, medio tricesimatoris Galgocziensis soluti sunt flor. 83.

Eadem die, Annae Krechmer, coniugi tricesimatoris Szempeziensis, in rationem residui debiti quondam patris sui Blasii Krechmer civis et pannicidæ Budensis, flor. 1562 den. 50. hung. medio mariti sui præfati ex proventibus tricesimæ Szempeziensis suæ administrationi soluti sunt flor. 781 den. 25.

Eadem die, egregio domino Stephano Lengyel in rationem 5000 tall. per suam majestatem sibi debitorum, medio tricesimatoris Szempeziensis soluti sunt flor. 125.

Summa solutionis debitorum et interesse flor. 10787 den. $41\frac{1}{2}\frac{2}{3}$.

Solutio ad usus annonarios suæ majestatis facta.

24. Decembris, Jodoco Kroy civi ac negociatori viennensi, in rationem flor. 25000 rhen. in usus annonarios die 12. Octobris anni 1582 ex proventibus camerae hujus solvendo deputatorum ac in eundem Kroy die 7. Decembris, anno præfato 1582 translatorum, dati sunt hung. flor. 9793 den. 12.

Ultima Decembris, egregio domino Georgio Enghardt, curatorî annonæ Hamburgensis ad refectiorem molendini Ghensdorfiani, medio dicatoris comitatus Soproniensis soluti sunt hung. flor. 400.

Summa solutionis in usus suæ majestatis annonarios factæ flor. 10193 den. 12.

Solutio vinorum in usus suae majestatis emptorum.

20. die Octobris, civibus oppidi S. Georgii in complementum precii vinorum flor. 706 hung. ac den. 80 pro sua majestate caesarea et serenissimis archiducibus anno praeterito 1582 ab ipsis emptorum, dati sunt hung. flor. 306 den. 80.

Summa per. se.

Solutio decimarum in usus suae majestatis finitimarum arcium arendatarum.

Ultima Octobris et die 10 Decembris, generoso domino Ladislao Zeleméry administratori proventuum archiepiscopatus Strigoniensis, in rationem arendae decimarum in usus suae majestatis finitimarum arcium superioribus annis arendatarum, dati sunt hung. flor. 2000.

Summa per se.

Expensae commissariorum.

8. die Novembris, Georgio Kopácsy procuratori, qui in castra Chywn accersitus fuit, pro vectura et expensis dati flor. 1 den. 50.

Generoso Domino Valentino Ernnleytnero consiliario camerae hujus ad cognoscendam investigandam differentiam inter egregium dominum Stephanum Csemethey et Michaëlem Raytter, curatorem annonae Canisiensis de loco molae Ghencz et diversis injuriis ac damnis illatis motam profecto, pro vectura et expensis octo dierum dati flor. 20.

Egregio domino Francisco Kampero tricesimatorei Posoniensi, ad praedictam commissionem jussu suae majestatis profecto, pro vectura et expensis octo dierum dati flor. 20.

19. Novembris, Valentino Ernnleyttnero consiliario camerae hujus, ad perlustrandas et transferendas tricesimas ultradanubianas ex mandato suae majestatis profecto, pro vectura et expensis octo dierum dati flor. 20.

7. die Decembris, Casparo Sebald gustandum vina Georgiana et Soproniana ex aula misso, in sumptus itinerarios dati flor. 24.

Generoso domino Valentino Ernnleyttnero, consiliario camerae hujus, ad emendum vinum pro usibus suae majestatis et serenissimorum archiducum ad S. Georgium cum praedicto gustatore misso, pro vectura et expensis dati flor. 7 den. 50.

10. die Decembris, egregio domino Georgio Zichy, vicecomiti comitatus Mosoniensis, pro onore depositionis novi judicii quod in causa possessionis Chywn secundum processum juridicum fieri debuit, dati flor. 3.

Ultima die Decembris, egregio domino Nicolao Perekedy,

directori causarum fisci regii, ad arcem Arvam in negotio repulsionis contra generosam ac magnificam dominam Catharinam a Zrinio expedito pro vectura et expensis dati flor. 20.

Summa expensarum commissariorum flor. 116.

Erogatio ad necessitates pontis navalis facta.

In hac quarta angaria Martino Pys civi Posoniensi, pro clavis ad necessitates constructionis pontis navalis ab eo emptis et ad diversos operarios in domo arsonali laborantes, juxta particularem conscriptionem erogati sunt flor. 20.

Summa per se.

Erogatio ad extergendas armaturas arcis Posoniensis facta.

Ultima Decembris, Joanni Taglich, curator armamentarii arcis Posoniensis, juxta benignum suae majestatis mandatum, ad extergendas quaedam armaturas, ferrugine obductas, in arce Posoniensi existentes, dati hung. flor. 21 den. 20.

Summa per se.

Erogatio ex gratia suae majestatis facta.

26. Octobris, 8 et 22 Novembris, ac die ultima Decembris, generoso domino Georgio a Nostich consiliario camerae hujus, in rationem gratiae suae flor. 1500 hung. medio tricesimatis Trinciniensis Szakolcziensis, Thyrnaviensis, Galgocziensis et Szempeziensis soluti sunt flor. 500.

14. Novembris, Casparo Alfödy ex speciali suae majestatis gratia dati hung. flor. 10.

17. die Novembris, egregio domino Francisco Váralyiensi, secretario camerae hujus, in rationem gratiae suae flor. 100 hung. suae dominationi per suam majestatem in refusionem dammorum ex incendio domus suae acceptorum collatae, dati flor. 25.

23. die Novembris et ultima Decembris, generoso domino Valentino Ernnleutnero consiliario camerae hujus, in rationem gratiae suae flor. 1500 hung. per suam majestatem anno 1580 dominationi suae clementer collatorum, medio tricesimatis Thyrnaviensis, Galgocziensis et Szempeziensis soluti sunt flor. 550.

14. die Decembris, Georgio Laurentio veredario Rosenbergeni, in rationem gratiae suae flor. 100 hung. anno praesenti ipsi collatae, medio tricesimatis Thyrnaviensis soluti sunt flor. 50.

Ultima Decembris, relictas quondam Antonii Kunith, in rationem flor. 300 hung., quos sua majestas ipsi in remunerationem servitorum praefati mariti sui ex speciali gratia contulit, dati flor. 12.

Eadem die, generoso domino Georgio Hosszútóthy consiliario camerae hujus, in rationem gratiae suae flor. 300. hung. anno praesenti 1583 dominationi suae collatorum dati hung. flor. 1000.

Eadem die, Cipriano Caroli Biledsky, nomine gratiae egregio Ferdinando Weidner per suam majestatem anno praesenti collatae, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 800.

Eadem die, generoso domino Valentino Ernleuttnero consiliario camerae hujus pro munere nuptiali, quod ipsi sua majestas die 8. Maji anno praesenti 1583 contulit, medio tricesimatoris Szempziensis soluti sunt hung. flor. 80.

Eadem die, Joanni Taglich bombardario arcis Posonien-
sis, illi flor. 50 rhen., quos sua majestas ex speciali sua gratia contulit, medio tricesimatoris Szempziensis sunt exoluti hung. flor. 40.

Eadem die, Nicolao de Candia praefecto navalis Posonien-
sis, ratione gratiae suae flor. 100 rhen. anno praesenti per suam majestatem ipsi collatorum, medio tricesimatoris Szakol-
cziensis soluti sunt flor. 61 den. $55\frac{1}{2}\frac{1}{3}$.

Summa erogationis gratiae flor. 3128 den. $55\frac{1}{2}\frac{1}{3}$.

Erogatio contrabandorum.

Egregius dominus Franciscus Ocskay tricesimator Thyrnaviensis, in rationem expectativae gratiae ex diversis contrabandis per ipsum anno praeterito 1582 depraehensis percepit flor. 16 den. $36\frac{2}{3}$.

Ultima Decembris, Dorotheae Szilády, relictæ quondam Jacobi Székel tricesimæ Várboviensis contrascribæ, in complementum expectativae gratiae praefati mariti sui flor. 75 hung. medio tricesimatoris Várboviensis ex diversis contrabandis per ipsum depraehensis, soluti sunt hung. flor. 9 den. 50.

Eadem die, Petrus Bogárdy tricesimator ac Franciscus Oroszthoni contrascribæ tricesimæ Szakolcziensis, expectativam gratiam eorum anno 1580 per suam majestatem ipsis clementer collatam ex contrabando, anno 1582 per ipsos confiscato, perceperunt, id est hung. flor. 100.

Eadem die, Michaëli Kathich, gratia per serenissimum archiducem Ernestum collata, medio dicti tricesimatoris Szakolcziensis et contrabando, anno 1582 per ipsos confiscato, ex exoluta, id est flor. 25.

Eadem die, Michaëli Parnasii alias scribæ cancellariae camerae hujus, in rationem expectativae gratiae suae flor. 100 hung. medio tricesimatoris Szakolcziensis ex contrabando anno 1582 per ipsum depraehenso, soluti sunt hung. flor. 13 den. 20.

Summa erogationis contrabandorum flor. 164 den. $6\frac{2}{3}$.

Eleemosyna.

In hac quarta angaria nomine eleemosynae juxta particularem conscriptionem erogati sunt flor. 19 den. 60.

Summa per se.

Expensae ad aedificia domus camerae hujus factae.

16. die Decembris, generoso domino Valentino Ernleuttnero, consiliario camerae hujus, illi flor. 71 ac den. 52 hung., quos ad certas reparationes ruinosarum partium hujus domus camerariae, juxta particularem conscriptionem exposuit, sunt exoluti. Id est flor. 71 den. 57.

Summa per se.

Expensae minutiores ad diversas necessitates camerae hujus factae.

In hac quarta angaria pro papiro et specibus attramenti Viennae a Sigismundo Koczpek empto: pro (re)paratione fenestrarum ac fornacum, ac pro lignis ad calefaciendum habitatorum camerae hujus emptis et pro aliis necessitatibus, particulariterque conscriptis, expositi sunt flor. 93 den. 92.

Summa per se.

Summa erogationis facit florenos quinquaginta Millia quingentos quadraginta septem hung., ac den. septuaginta unum cum medio et una tertia. Id est flor. 50547 den. $71\frac{1}{2}\frac{1}{3}$.

Si itaque erogatio a percepti summa detracta fuerit, restabunt pro prima angaria anni 1584 in perceptum ponendi flor. novem mille septingenti quinquaginta novem hung. ac den. septuaginta quinque cum una tertia. Id est flor. 9759 den. $75\frac{1}{3}$.

De praedicta summa restantiarum flor. 9759 hung. ac den. $75\frac{1}{3}$ anno 1584 die nona Februarii generosi domini Egidii Ghatttermair solutoris suae majestatis bellici servitori ad solutionem militum in confiniis existentium dati flor. 7200.

Eadem die, generoso domino Joachimo a Szinczendorff consiliario suae majestatis, in sortem provisionis suae dati flor. 500.

15. Februarii, supradicti solutoris suae majestatis bellici servitori ad solutionem dimidii mensis stipendium militum germanorum Jauriensium dati flor. 1681 den. 20.

Restant in paratis in aerario flor. trecenti septuaginta octo, den. quinquaginta quinque cum una tertia. Id est flor. 378 den. $55\frac{1}{3}$.

Extractus Proventuum ac erogationum Camerae hujus Hungaricae angariae tertiae anni praesentis 1584. Ex officio contrascribatus pro camera Hungarica.

Perceptio.

Restantia angariae secundae, anni praesentis 1584, quae in hac tertia angaria in perceptum ponitur, facit flor. 257 den. $38\frac{1}{2}\frac{2}{3}$.

Summa per se.

Perceptio restantiarum dicae.

Ex comitatu Trinchiniensi de restantia anni praeteriti 1574 in paratis administrati flor. 14 den. 40.

Ex eodem comitatu, de restantia anni 1575 administrati flor. 77.

Ex eodem comitatu, de restantia anni 1578 praesentati sunt flor. 40.

Ex eodem comitatu, de restantia anni 1579 administrati flor. 31.

Ex comitatu Comaromiensi, de restantia anni 1583 praesentati sunt, in quietantia Ioannis Cervi magistri victualium Comaromiensi flor. 645.

Ex comitatu Varasdiensi, de restantia anni eiusdem 1583 praesentati sunt in quietantia magnifici domini Christophori Ugnad regni Slavoniae Bani flor. 1451.

Ex comitatu Vesprimiensi, de restantia anni eiusdem 1583 praesentati sunt, in diversis quietantiis in erogationibus specificatis flor. 564.

Summa perceptionis restantiar. dicae flor. 2822 den. 40.

Perceptio proventuum dicae anni praesentis 1584.

Ex comitatu Barsiensi, de proventibus dicae eiusdem comitatus, anni praesentis 1584 in paratis administrati sunt flor. 540.

Ex comitatu Soproniensi, in paratis administrati flor. 321 den. 50.

Ex comitatu Castriferrei, in paratis praesentati sunt flor. 100.

Summa perceptionis proventuum dicae flor. 961 den. 50.

Donativum regium.

Vigesima Julii, egregius quondam Christophorus Orldodý, alias dicator comitatus Trinchiniensis, restantia eiusdem comitatus, donativi regii, medio Joannis David, in paratis administravit flor. 7. den. 50.

Summa per se.

Perceptio census.

Vigesima quarta die Julii, cives oppidi Maros censum eorum annuum, pro anno 1582 et 1583 debitorum, in paratis administraverunt flor. 80.

Summa per se.

Perceptio restantiarum tricesimalium.

Ex tricesima Zempdziensi de restantia anni proxime praeteriti 1583 in paratis administrati flor. 19 den. 60.

Ex eadem tricesima, de restantia anni eiusdem praesentati sunt, in quietan. magnifici dni Francisci de Rewa flor. 500.

Ex tricesima Galgocziensi restantia anni eiusdem 1583 praesentati sunt, in quietantia generosi domini Ladislai Zelemerÿ flor. 77.

Ex tricesima Solnensi, de restantia anni 1582 in paratis administrati flor. 20 den. $99\frac{1}{2}\frac{2}{3}$.

Ex tricesima Sassiniensi de restantia anni 1583 praesentati sunt, in quietantia Josephÿ Ethiekÿ flor. 25.

Summa perceptionis restantiarum tricesimalium flor. 642 den. $59\frac{1}{2}\frac{2}{3}$.

Perceptio proventuum tricesimalium anni praesentis 1584.

Ex tricesima Zempdziensi, de proventibus anni praesentis 1584 in paratis administrati flor. 3299 den. 75.

Ex eadem tricesima, praesentati sunt in quietantia Eliae de Runttorff, capitanei militum germanorum in Ujvár existentium flor. 100.

Ex tricesima Thyrnaviensi in paratis administrati flor. 300.

Ex eadem tricesima, in diversis quietantiis ac in erogationibus specificatis, praesentati sunt flor. 1367 den. 60.

Ex tricesima Galgocziensi in paratis administrati flor. 1092.

Ex tricesima, Ujheliensi, in paratis administrati flor. 548.

Ex eadem tricesima, in diversis quietantiis praesentati sunt flor. 150.

Ex tricesima Trinchiniensi, in paratis administrati flor. 363 den. 50.

Ex tricesima Zakolcziensi, in paratis administrati flor. 82 den. 42.

Ex eadem tricesima, in diversis quietantiis praesentati sunt flor. 108 den. 72.

Ex tricesima Levensi, in paratis administrati flor. 149 den. $39\frac{1}{2}$.

Ex tricesima Thurdosiniensi, in paratis administrati flor. 58 den. 7.

Ex eadem tricesima, in diversis quietantiis praesentati sunt flor. 382.

Ex tricesima Novizoliensi, praesentati sunt in quietantia Georgii Harttleitter capitanei Veterizoliensi flor. 100.

Ex tricesima Sassiniensi, in paratis administrati flor. 157 den. 69.

Summa perceptionis proventuum tricesimalium flor. 8259 den. $14\frac{1}{2}$.

Perceptio mutuo contractae pecuniae.

Vigesima 2-da Septembris, Excellentissimus dnus Nicolaus Pistalocius doctor medicinae, in subsidium solutionis militum germanorum Jauriensium, camerae huic mutuo dedit flor. 600.

Summa per se.

Summa perceptionis proventuum angariae tertiae facit florenos tredecim millia sexingentos ac triginta hung. denar. quinquaginta tres, cum medio, et una tertia. Id est flor. 13630 den. $53\frac{1}{2}\frac{1}{3}$.

Erogatio praescriptorum proventuum.

Salaria dominorum praelatarum ac baronum.

Reverendissimo domino Stephano Radetio episcopo Agriensi locumtenenti in Hungaria, sacr. caesar. regiaeque majestatis consiliario ac camerae hujus praefecto etc. pro salario sui officii locumten. angariae primae, anni praesentis 1584 dati flor. 625.

Prima Julii, Reverendissimo domino Nicolao Telegdino episcopo Quinqueecclesiensi ac sacr. caesareae, regiaeque majestatis consiliario, ratione salarii sui annui, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 100.

Vigesima septima Julii, egregio domino Fausto Weranczio, sacr. caesareae, regiaeque majestatis secretario, ratione salarii annui, medio tricesimatoris Ujheliensis soluti sunt flor. 50.

Summa salariorum dominorum praelatorum ac baronum flor. 775.

Salaria membrorum camerae.

Reverendissimo domino praefecto, ceterisque consiliariis nec non membris camerae hujus, ratione salarii eorum, anni praesentis 1584 in hac tertia angaria soluti sunt flor. 1113.

Summa per se.

Salaria diversorum officialium.

Tricesima die Augusti, Egidio Gheringh magistro postarum in Petronella constituto, in rationem salarii sui anni

proxime praeteriti 1583, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt. flor. 192.

Egregio domino Petro Horwatt, cursori suae majestatis Constantinapolitano, ratione salarii sui anni dati flor. 265.

Nicolao de Candia praefecto navalis Poseniensi, in complementum salarii sui angariae secundae, anni praesentis 1584 dati flor. 21 den. 20.

Eidem Nicolao de Candia, ratione salarii sui angariae tertiae dati flor. 12.

Duobus custodibus eiusdem Navalis Poseniensi, ratione salarii eorum anni praesentis 1584 dati flor. 13. den. 80.

Joanni Taglich bombardario arcis Poseniensi, pro complemento salarii sui angariae secundae, anni praesentis 1584 dati flor. 20.

Eidem bombardario, ratione salarii sui angariae tertiae dati flor. 6.

Summa salariorum diversorum officialium flor. 530.

Intertentio et pensiones arcium.

Reverendissimo domino Stephano Radetio, episcopo Agriensi, locumtenenti in Hungaria, sacr. caesareae, regiaeque majestatis consiliario ac camerae hujus praefecto, pro complemento pensionis suae episcopatus Agriensis angariae quartae, anni proxime praeteriti 1583 dati flor. 314.

Decima septima Augusti, magnifico domino Joanni Chyoron, in rationem pensionis arcis Devechier, medio dicatoris comitatus Vesprimiensi soluti flor. 500.

Summa pensionis et intertentionis arcium flor. 814.

Provisiones.

Septima Julii, monachis fratribus Posony degentibus, ratione provisionis eorum annuae dati flor. 25.

17. Julii, Helenae Olah, relictae quondam Pauli Kalauz, ratione provisionis annuae dati flor. 10.

19. Julii, Josepho Ethiekio, interpretaeti suae majestatis turcico, ratione provisionis suae, medio tricesimatoris Sassiniensis soluti sunt flor. 25.

Eidem Josepho Ethiekio, in eandem rationem dati sunt in paratis flor. 45.

21. Julii, Monachis Zakolczyensibus, ratione provisionis eorum annuae dati flor. 25.

24. Julii, Gabrieli Rasciano ratione provisionis annuae dati flor. 5.

26. Julii, Ambrosio Sipos vajvodae Comaromiensi ratione provisionis annuae dati flor. 20.

Eadem die Mathiae Izdenczÿ, similiter vajvodae Comaromiensi, ratione provisionis annuae dati flor. 20.

29. Julii, Marino Raguseo, ratione provisionis annuae dati flor. 33 den. 72.

9. Augusti, Nicolao Veores, ratione provisionis annuae dati flor. 20.

16. Augusti, egregio domino Stephano Feldwárÿ ratione provisionis annuae, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 200.

Summa provisionum flor. 428 den. 72.

Solutiones militares.

22. et 28. Julii, egregio domino Georgio Hartleuttero, capitaneo militum germanorum Veterizoliensium, in rationem menstrui subsidii eorundem militum germanorum, dati medio tricesimatoris Novizoliensis et Turdosiensis flor. 166.

28. Julii, Sebastiano Schaher vigiliarum magistro praesidii arcis Vigles, in rationem menstrui subsidii militum germanorum in praefata arce Vigles existentium, medio tricesimatoris Thurdosiniensis, soluti sunt flor. 66.

17. Augusti, gener. domino Egidio Ghassermair, consiliario ac solutori suae majestatis bellico, ad solutionem stipendii militar. Benedicti Mogor militis Papensis, medio dicatoris comitatus Vesprimiensis soluti flor. 64.

Magnifico domino *Christophoro Ugnod* (így!) regni Sclavoniae bano, ratione stipendii militum banalium, medio dicatoris comitatus Varadiensis soluti flor. 1451.

21. Augusti, militibus germanis Ujvariensibus in rationem hebdomadarii subsidii, ad manus Eliae de Runtorff capitanei eorundem militum germanorum, medio tricesimatoris Zempczienensis soluti flor. 100.

25. Septembris, eisdem militibus germanis Ujvariensibus in praefatam rationem, dati flor. 200.

Praesidium Jauriense.

24. Julii, et 21. Septembris, militibus germanis Jauriensibus. in rationem hebdomadarii subsidii, ad manus Eliae Már magistri victualium Jauriensium dati flor. 1100.

Praesidium Comaromiense.

Egregio domino Joanni Cervo, magistro victualium Comaromiensium, ad emptionem victualium militibus germanis ibidem existentibus, medio dicatoris comitatus Comaromiensis soluti sunt flor. 645.

Solutio militum in partibus regni hungar. superior. existentium.

Quarta Septembris, Andreae literato Lippay, in rationem flor. 1050 hung. ad necessitates Agriensis ante hac administratorum, ac ex proventibus camerae hujus ipsi exolvend. deputat. dati sunt flor. 50.

Summa solutionis militaris flor. 3842.

Solutio debitorum et interesse.

6. et 25. Julii, magnifico domino Francisco de Rewa, in rationem debiti flor. 3000 hung. anno 1576 suae majest. mutuo datorum, medio tricesimatoris Zempczienensis et Thyrnaviensis soluti sunt flor. 550.

8. et 27. Julii, magnifico domino Stanislao Thurzo, ratione interesse de summa flor. 24,000 rhen. suae majestati mutuo datorum, medio tricesimatoris Thurdosiniensis, soluti sunt flor. 799 den. $39\frac{1}{2}$.

12. Julii et 20. Septembris, Thobiae Weis civi Viennensi, in rationem debiti flor. 18,000 rhen. anno praeserito 1583. suae majestati in paratis et mercibus mutuo datorum, dati flor. 821 den. 50.

27. Julii, egregio domino Josepho Sticzelio in rationem flor. 1000 hung. anno 1582. camerae huic mutuo datorum, medio tricesimatoris Ujheliensis et Zakolczienensis soluti flor. 300.

Jodoko Kroy, civi ac negociatori Viennensi, in rationem flor. 1000 hung. anno 1583 ad solutionem salarii Petri Krabat camerae huic mutuo datorum, dati flor. 300.

Ultima Augusti, magnifico domino Casparo Petheó de Gherse, in rationem 14,000 tall. unacum censu 500 tall. magnifico quondam Joanni Petheó patri suo per suam majestatem debitor. medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt flor. 125 den. 60.

Eadem die, magnifico domino Nicolao Palffy, comiti comitatus Poseniensis etc. in rationem debiti flor. 21,790 cruc. 37. per suam majestatem anno 1583 suae Do. solvendum deputatorum, medio tricesimatoris Thyrnaviensis soluti sunt. flor. 700.

Summa solutionis debitorum flor. 3596 den. $49\frac{1}{2}$.

Solutio in usus annonarios suae Majestatis facta.

Jodoko Kroy, civi ac negociatori Viennensi, in complementum flor. 25,000. rhen. ad usus annonarios suae Majestati mutuo datorum, dati flor. 921 den. $12\frac{2}{3}$.

Eidem Jodoco Kroy, ratione interesse de praefata summa dati flor. 1078 den. $87\frac{1}{3}$.

Summa flor. 2000.

Solutio decimarum in usus suae Majestatis arendatarum.

Ultima Julii, generoso domino Ladislao Zeleméry administratori proventuum archiepiscopatus Strigoniensi, in rationem arendae decimarum ad rationem suae Majestatis collectarum dati flor. 77.

Dorotheae Eordeogh, relictæ quondam Emerici Saghi, ratione decimarum Fausto Weranczio debitarum, ipsaeque dnae deputatarum, dati flor. 25.

Summa solutionis decimarum flor. 102.

Expensae pro taxa literarum fisci regii.

17. Julii, Matheo de Bene Ethe, notario capituli ecclesiae Posoniensis, pro expeditione diversar. literar. in negociis fisci regii, per eum particular. conscriptar. dati flor. 12.

Summa per se.

Expensae commissariorum.

22. Augusti, Thomae Chÿernelÿ prothonotario palatinali, ad inquisitionem Kysmarkiensem ex mandato serenissimi archiducis Ernesti profecto, ad sumptus itineris dati flor. 100.

Summa per se.

Restauratio domus camerae hungaricae.

Secunda Augusti, Martino Pys et Leonardo Parthingher, . . domus camerae hungaricae in subsidium reparationis padimentorum . . dati flor. 6.

Summa per se.

Gratia imperatoria.

24. Julii, relictæ viduae Mathei Berke, in sortem gratia suae flor. 60 hung. triennio exolvendor. dati flor. 10.

6. die Septembris, relictæ egregii quondam Anthonii Kunith, in rat. flor. 200 hung. per sacr. caesareae majestatem, anno 1582 in remunerationem servitiorum praefati mariti sui ex speciali gratia collatorum, dati flor. 28.

18. Septembris, Helenae Michaelis Geöry et Barbarae Casparis Comaromi, vaivodarum Comaromiensium relictis, in complementum gratiae flor. 60 hung. dati flor. 30.

Summa erogationis gratiae flor. 68.

Eleemosyna.

In hac tertia angaria nomine eleemosynae erogati sunt flor. 9 den. 87.

Summa per se.

Expensae minutiores ad varias necessitates camerae huius factae.

In hac tertia angaria, ad quotidianas camerae necessitates, secundum particularem conscriptionem, expositi sunt den. 22.

Summa per se.

Summa erogationis facit, flor. tredecim millia, quadringentos quadraginta octo, ac denar. triginta cum medio. Id est flor. 51 flor. 13448 den. 30¹/₂.

Si itaque erogatio à percepti summa detracta fuerit, restabunt pro quarta angaria in perceptum ponendi, flor. centum octuaginta duo, ac denarii viginti tres cum una tertia. Id est flor. 182 den. 23¹/₃.

*Extractus proventuum camerae Hungariae primae anni 1600.
Pro camera Hungarica.*

Perceptio restantiarum dicae.

De restantiis dicae comitatus Poseniensis anni praeteriti 1598 in paratis administrati sunt flor. 14.

De restantiis dicae comitatus Nittriensis anni 1593 et 1596 in paratis administrati flor. 214 den. 13.

De restantiis dicae comitatus Barsiensis anni 1598 administrati sunt flor. 750.

De restantiis dicae comitatus Zaladiensis anni 1598 in quietantia magnifici domini Francisci Nádasdy, eidem ad exolutionem militum hung. per do. suam ex pecunia dicae inter tentorum . . praesentati flor. 200.

Latus flor. 1178 den. 13.

Perceptio restantiarum tricesimalium.

Ex restantiis tricesima Zempczieni anni praeteriti 1599 in parati sunt flor. 856 den. 37.

Ex restantiis tricesima Thyrnaviensi anno praeteriti 1599 in paratis administrati sunt flor. 150.

Ex restantiis tricesima Novisoliensi anni praeteriti 1598 in paratis administrati sunt flor. 200.

Ex restantiis tricesima Illawiensi anni praeteriti 1598 in paratis administrati sunt flor. 4 den. 52.

Ex restantiis tricesima Puchowiensi anni praeteriti 1599 in paratis administrati sunt flor. 290.

Ex restantiis tricesima Thurdosiniensi anni praeteriti 1599 in quietantia egreg. dom. Pompeji Paar magistri postarum Poseniensium, eidem in rationem salarii veredariorum in Hungaria passim sub ipso existentium flor. 143 den. 50.

Latus flor. 1644 den. 39.

Perceptio proventuum tricesimalium.

Ex proventibus tricesima S. Joannis anni praesentis 1600 in paratis administrati sunt flor. 26.

Ex proventibus tricesima Ujheliensi anni praesentis 1600 in paratis administrati sunt flor. 663.

Ex proventibus tricesima Thrinchiniensi anni praesentis in paratis administrati sunt flor. 350.

Ex proventibus tricesima Puchowiensi anni praesentis 1600 in paratis administrati sunt flor. 150.

Latus flor. 1189.

Perceptio census civitatum et oppidorum.

Prudentes ac circumspecti domini N. Judex ceterique jurati cives civitatis Tyrnawiensis censum eorum annum pro praeterito 1599 per ipsos debitum praesentaverunt in paratis flor. 400. Per se.

Extraordinaria perceptio.

Magnificus dominus Stephanus Illésházy comitatum Thrinchiniensis et Liptoviensis comes ac consiliarius sacrae caesareae regiaeque majestatis, ratione perennalis emptionis arcis Thrinchiniensis in paratis tentavit flor. 4000. Per se.

Perceptio taxae liberarum civitatum.

Cives civitatis Psoniensis in complementum taxae ter mille quingentorum, anno praeterito 1599 per suam majestatem . . . in paratis praesent. flor. 1000.

Cives civitatis Soproniensis de restantiis Taxae anni 1598 present. flor. 1903 den. 75.

Idem praesent. in eandem rationem restantiae anni 1598 flor. 362 den. 59.

Jam dicti domini cives in rationem taxae anno praeterito 1599 impositae praesent. in quietantia magnifici domini Francisci Nádasdy, in rationem solutionis militum hung. flor. 1438.

In paratis in eandem . . praesent. flor. 124.

Latus flor. 4828 den. 34.

Mutuo contracta pecunia.

Prudentes ac circumspecti domini N. judex, caeterique jurati cives civitatis Tyrnawiensis ad instantiam camerae huius pro eiusdem camerae necessitatibus mutuo dederunt flor. 800.

Prudentes ac circumspecti domini N. magister civium, caeterique jurati cives civitatis Psoniensis ad instantiam camerae huius mutuo dederunt flor. 2160.

Generosus dominus Joannes Joo . . dicae mutuo dedit flor. 1000.

Cives oppidi Modor ad instantiam et literas camerae huius pro eiusdem camerae necessitatibus mutuo dederunt flor. 600.

Latus flor. 4560.

Universa summa perceptionum angariae huius primae anni praesentis millesimi sexcentesimali const. flor. septem decim millia septingentos nonaginta novem, denar. octaginta sex. Id est flor. 17799 den. 86.

Erogatio praescriptorum proventuum.

Salaria dominorum praelatorum et baronum.

Illustrissimo atque reverendissimo domino Joanni Kwthassy archiepiscopo Strigoniensi, Sacratissimae caesareae regiaeque majestatis consiliario etc. in Hungaria locumtenenti, in rationem salarii consiliariatus soluti flor. 100.

Magnifico domino Nicolao Istvánffy propalatino regno Hungariae ac consiliario sacratissimae caesareae regiaeque majestatis, in rationem salarii consiliariatus soluti flor. 25.

Spli ac magnifico domino Nicolao Pálffy, cubiculariorum regalium magistro ac consiliario sacr. caesar. regiaeque Majestatis, in rationem salarii consiliariatus soluti, quos ex diversorum antiquis restantiis . . . flor. 1100 den. $70\frac{2}{3}$.

Spli ac Magnifico domino Francisco Nádasdy agazonum regalium magistro ac consiliario sacr. caes. regiaeque majestatis, in rationem salarii consiliariatus soluti flor. 200.

Latus flor. 1425 den. $70\frac{2}{3}$.

Salaria reverendissimi domini praefecti, consiliariorum ac caeterorum membrorum camerae huius.

Reverendissimo domino praefecto, consiliariis caeterisque camerae huius membris in rationem salarii eorundem angariae huius primae soluti anni praesentis flor. 1006 den. $43\frac{2}{3}$. Per se.

Salaria diversorum officialium.

Egregio domino Pompeo de Paar magistro postarum Posoniensium, in rationem salarii veredariorum in Hungaria passim sub ipso existentium soluti flor. 603 den. 50.

Relictae viduae egregii quondam Joannis a Paar, magistri postarum Posoniensium, in rationem restantis salarii quondam mariti sui soluti flor. 40.

Christophoro Soror (?) veredario in Petronell degenti ratione sui salarii soluti flor. 30.

Relictae viduae Marerianae, ratione restantis salarii

quondam mariti sui veredarii in Trashirchen (?) degenti soluti flor. 30.

Gregorio Smenigh praefecto domus suae majestatis navalis, in rationem sui salarii soluti flor. 50.

Joanni Sulthonhamer custodi praefatae domus navalis soluti flor. 7.

Christophoro Piler similiter custodi praefatae domus soluti flor. 7.

Latus flor. 767 den. 50.

Erogatio in usus suae Majestatis annonarios facta.

Spli ac magnifico domino Nicolao Pálffy de Erdőd, comitatum Poseniensis et Comaromiensis comiti, partium regni hung. infer. generali capitaneo, sacr. caesariae regiaequae majestatis consiliario, in complementum flor. 40.000. hung. per Dominationem suam . . in usus suae majestatis annonarios frumento et vino subadministrator. soluti flor. 809 den. 29¹/₃. Per se.

Solutio provisionum.

Monachis Poseniensibus, ratione annua eorum provisionis soluti flor. 10.

Nicolao Veores vajwodae olim Comaromiensi, in rationem annuae eiusdem provisionis soluti flor. 10.

Latus flor. 20.

Solutio arendae decimarum.

Illustrissimo atque reverendissimo domino Joanni Kuttassy archiepiscopo strigoniensi et per regnum Hung. suae Majestatis locumtenenti, in rationem arendae decimarum Geom(ö)riensium soluti sunt. flor. 500. Per se.

Solutio pensionum.

Reverendissimo domino episcopo agriensi et camerae huius praefecto, domino Stephano Zuhar (?) in rationem pensionis agriensis soluti sunt suae reverendissimae dominationi flor. 200. Per se.

Solutiones militares.

Generoso domino Michaeli Jeller (?) solutori suae majestatis bellico, ex pecunia Spect. ac magnifici domini Stephani Illésházy, ratione perennalis emptionis arcis Trinchiniensis, suae majestati deposita, soluti flor. 4000.

Serenissimo princ. domino Archiduci Mathiae, in rationem flor. 7665 rhen. quos Blasius Tatthner civis viennensis, ex debito suo flor. 8682 den. 25. hung. sibi per egr. Gregorium

Eordegh ex stipendio militaris legitime cesso, Lenhardo Wassenpergh senatori et hic rursus praelibatae suae . . (serenitati) 4 die 8-bris cessit ad manus et quietantiam Egr. Stephani Pefenhawfer eiusdem suae majestatis solutoris aulici, soluti sunt flor. 1000.

Jam praedicto domino solutori bellico ad urgentes quasdam necessitates soluti flor. 1000.

Eidem domino solutori bellico sub dieta soluti flor. 1000.

Spect. ac magnifico domino Francisco Nadasdy partium regni Hung. cis Danub. supremo capitaneo, sacr. caesar. regiaeque majestatis consiliario, ad exolutionem stipendii militaris militum hungarorum per D. suam anno praeterito soluti per solutorem Zaladiensem flor. 200.

Latus flor. 7200.

Eidem domino Nadasdio ad exolutionem praedictorum militum ex taxa civitatis Soproniensis soluti flor. 1438.

Militibus germanis Comaromiensibus, ratione pecuniae eorum carnalis soluti sunt flor. 200.

Militibus germanis in praesidio Jauriensi degentibus, ratione pecuniae eorum carnalis soluti flor. 700.

Annae Gaspar quondam Cramer relictæ, sibi per Thomam Diak Soproniensem, de emerito stipendio Gabrielis quondam Sfereni cesso, (?) ad manus generosi domini Herositi Bohoni (?) soluti flor. 38 den. 40.

Militibus Tattensibus, antea in *Czalokis* (sic!) nunc vero *Tata* degentibus in rationem flor. 4000 soluti flor. 122 den. 60.

Latus flor. 2499. Summa solutionis militar. facit. flor 9699.

Solutio vinorum in usus suae Majestatis aulicos emptorum.

Civibus civitatis Soproniensis pro pretio vinorum in usus suae Majestatis ac principis Mathiae anno praeterito 1599 emptorum soluti flor. 1903 den. 75. Per se.

Erogationes sub dieta anno praesenti celebrata factae.

Egregio domino Kiliano Salesinger serenissimi principis Archiducis Mathiae palatii curatoris ad reparationem januarum, fenestrarum et ex purgationem arcis nec non coemptionem usibus praelibatae suae (serenitatis) lignorum . . . soluti flor. 891 den. 20.

Ad usus camerae aulicae utpote cancellariae, officinae rationariae et domi consiliariatus lignorum flor. 29 sub dieta emptorum soluti flor. 58.

Latus flor. 949 den. 20.

Expensae dominorum commissariorum.

Duo decima Januarii, Ego Leopoldus Peck proventuum camerae huius perceptor, Viennam in deportanda pecuniae summa flor. ter mill. hung. magnifici dom. Stephani Illésházy jureperennialis emptionis arcium Trincin et Suran majestati suae superadditorum, pro vectura et expensis ex proventibus fidei mere concreditus percep. flor. 16.

Die eadem Danieli Pruzinsky scribae officinae rationariae camerae huius, Viennam in negotio Echiano per postam ablegato in bonam rationem expensar. soluti flor. 10.

Die 12. Januarii, Valentino Kriw cursori (?) camerae huius in negotio quodam, certo cum persona capitulari, Trinchinum ad do. Stephanum Illésházy ablegato, in bonam rationem expensarum soluti flor. 20.

Die ultima Januarii, Ego Leopoldus Peck proventuum camerae huius perceptor, Viennam flor. quatuor mille hung. per spect. ac magnificum do. Stephanum Illésházy in rationem praescriptam superadditorum pro . . vectura et expensis per me factis ex proventibus mihi concreditus percepi. flor. 18.

Die 10. Februarii, Ego Leopoldus Peck proventuum camerae huius perceptor, Modriam ad revisionem silvarum suae majestatis ibidem habitarum, ablegatus et in negotio hoc per spacium trium (dierum) pro vectura et expensis ex proventibus mihi concreditus percepi. flor. 10.

Latus flor. 74.

Die 20. Februarii, Ego Leopoldus Peck proventuum camerae huius perceptor, cum egregio domino Francisco Nagmihali similiter camerae huius secretario, in certo quondam negotio per cameram hanc in Modor illinc Thirnaviam ablegati pro vectura et expensis per nos ibidem factis flor. 14.

Die ultima, Egregio domino Matthiae Andrassi reverendissimi do. locumtenentis prothonotario in negotio Echiano ordinato commissario ratione diurnarum expensarum sol. flor. 16.

Die 14. Martii, Egregio domino Stephano Somogyi directori causarum regalium in rationem expens. diurnorum et itinerar. sub praesenti dieta factarum sol. flor. 30.

Latus flor. 60. Summa solutionis dom. commissar. facit. flor. 134.

Solutio gratiae.

Generoso domino Joanni Joo personali praesentiae iuxta mandatum camerae aulicae die 6 praeterito anno 1599 pro munere emptiali (sic!) soluti flor. 100. Per se.

Restauratio putei arcis Posoniensis.

Fabro Serario Posoniensi Joanni Wiltth, pro diversis ferramentis puteo applicatis generis specificatis sui extractus soluti flor. 7 den. 10.

Pro decem Bankiis (sic!) salis pol.¹⁾ qui in eundem puteum iniecti erogati flor. 7 den. 20.

Latus flor. 14 den. 30.

Expensae minutiores.

Ad quotidianas camerae huius et minutiores expensis in hac prima anni praesentis angaria iuxta particularem consignmentem erogati flor. 56 den. 67 Per se.

Elemosina.

Ex flor. trecentis, quos sua majestas caesarea pauperibus et miseris singulis annis clementer nomine Elemosinae erogandos concessit, in hac prima anni praesentis, angaria erogati flor. 34 den. 64. Per se.

Universa summa erogationum angaria huius prima praesentis anni facit flor. septemdecim mill. sexingentos et viginti, denar. quadraginta novem cum duabus tertiis. Id est flor. 17620 den. 49²/₃.

Si itaque erogatio a percepti summa detrahatur, manebunt in aerario flor. centum septuaginta novem, denar. triginta sex cum una tertia. Id est flor. 179 den. 36¹/₃.

Leopoldus Peck impr.

(P. H.)

(A magyar tud. akademia történelmi bizottsága számára a *Jerney* gyűjtemény I. kötetéből 1864-ben másoltatott. Rendkívül hibás másolat, melyben olvashatatlan, és értelmetlen szavak, sőt mondatok vannak, úgyhogy a helyes szöveg megállapítása gyakran teljes lehetetlenség volt. — Szerk.)

¹⁾ A másolatban »polemii« (?), — talán »sal polonicus« = lengyel só.

XVII-İK SZÁZADI HÁZASSÁGI PÖRÖK AZ ABAUJI REF. EGYHÁZMEGYE JEGYZŐKÖNYVÉBEN.

A XVIII. század közepéig a protestánsok házassági pöreiben saját egyházuk papi törvényszékei ítélkeztek, az évenként tartani szokott u. n. zsinatokon, melyeknél a következő fokozati különbségek tűnnek fel: synodus generalis (Gr.), semi-generalis, (Sgr.), partialis (Pr.) és semipartialis (Spr.) Ez elnevezéseknek nem mindenütt egyenlő fogalmak felelnek meg. Ott, hol az egyházak nemcsak egyházmegyei (tractus), de egyházkerületi (superintendentia) kötelékében is állottak, legtöbbször, de nem mindig, a generalis zsinat az egyházkerületi, a partialis az egyházmegyei papság összejövetelét jelenti, bár az egyházmegyéknél is találunk nemcsak partialis, de generalis zsinatokat is. A mai tiszáninneri ref. egyházkerület területén pedig, egész 1734-ig nem létezett az egyházkerületi kötelék, illetőleg a püspöki vagy superintendensi hivatal, hanem az egymással csak szövetségi egybeköttetésben állt 4 egyházmegye (abaujvári, borsodi, zempléni és ungi) teljes önállósággal intézte belügyeit, mindenik tartott úgy generalis, mint partialis zsinatokat s csak nagy fontosságú közös ügyek elintézése végett tartottak néha együtt, a legidősebb esperes elnöklése alatt, közös zsinatot; sőt arra is több eset van, hogy a tiszáninneri egyházmegyék esperesei és kiválóbb papjai közös zsinatot tartottak a tiszántúli kerület vagy püspökség vezetőivel.

A szintén önálló abaujvári egyházmegye (mely a múlt század végéig nemcsak a politikai Abaujmegye területére, de Szepes és Sáros megyékre, sőt Zemplén, Torna és Szabolcs vármegyék egy részére is kiterjedt) a saját papi gyűlésein vagy zsinatain ítélkezett, és pedig végérvényesen, a területén

lakó hivek házassági pöreiben. A zsinatok jegyzőkönyvei ma már csak 1689-től kezdve vannak meg, de ez időtől fogva is, temérdek egyház- és művelődéstörténeti feljegyzések mellett, rendkívül becses s eddig még nem ismert adatokat szolgáltatnak a *régi egyházi házassági jog és eljárás* megismeréséhez. Ez okból nem tartám hiábavaló fáradságnak az 1689-től 1700 végéig terjedő 12 év alatt folytatott *házassági perek*ről szóló feljegyzéseket, a mint következnek. lemásolni és közrebocsátani.

* * *

1689. febr. 2. Abaujvár. Gr.

— Tiszt. Németi János uram leánya felől, Sára felől deliberáltatott, hogy másszor maga jó készülettel jöjjön elő. (II. 612.)

— Tiszt. Érsekujvári Orbán uramnak, leánya mellett, Ujvári Éva asszony mellett (de petito divortio) tett instantiáját megértvén a sz. eccla, tett ilyen deliberatumot: Mivelhogy sem a causans személyek magok mindketten nincsenek jelen, sem pedig az attestatiók hóhéri saevitieséről Kálmán Jánosnak a sz. eccla előtt nem producáltattanak: annak okáért incumbál megemlített Ujváry Évának, hogy másszor illendő készülettel compareáljon a sz. eccla előtt; Kálmán Jánost is, a hol találja, admoneáltassa, hogy vele együtt az ő idejében compareáljon. Annál inkább, ha a saevitiesnél nagyobbat próbálhat, a mely divortiumot tehetne, elkövesse. (II. 613.)

— Szinán lakozó Dölve Mihály, mivelhogy nominalis feleségével, Tehányban lakozó néhai Varga Jánosnéval consummatum matrimoniuma nem volt soha, az asszonynak Annóknak hitetlensége és engedetlensége miatt (mely illendő testimoniumokkal edoceáltatott), azért megemlített nominalis feleségétül, mint hitit meg nem tartótul, absolváltatik. Úgy pedig, hogy az asszonyi állapot, ha máshoz adná magát, mint paráznát magistratus által persequalja. Az asszony, mint hitetlen, kötélben vettetik.

— Bárczán lakozó Csima Lőrincz, hitetlen és parázna feleségétül, Molnár Katátul absolváltatik.

— Pákonyon lakozó Jobbágy György felől deliberáltatott, hogy hiti hagyott feleségét tovább is keresse.

— Felső Láncon lakozó Tóth Annók felől deliberáltatott, hogy hiti hagyott urát még tovább is keresse. (Az esperes későbbi bejegyzése :) A deliberatum szerént, a mint mellette levő levele bizonyította, kereste, nem tanálta, sem felőle semmit Munkács megvételeitől fogva nem hallott, melytül . . .

hitre mondván 1692 die 12. martii absolváltam, juxta I. Cor. 7. v. 15. et App. 35. in Art. 15. (II. 614.)

— Mádon lakozó Vadkerti Gergely felől deliberáltatott, hogy másszor illendő készülettel jüjjön a sz. eccla eleiben, alperese ellen, és az alperest is citáltassa.

— Deliberáltatott ez is, hogy tiszt. esperes uramnak fele conferáltassék annak, a mi jön a causansoktól.

— A notariusnak minden causatul egy pultura. A formáta megpecsétlésétől hat pultura. Az exactornak tizede annak, a mi be jön a causansoktól. (Ezt a bejegyzést későbbi kéz keresztül húzta.)

1689. május 10. 11. Tornyosnémeti. Pr.

— (Tokaj.) Mivel Kálmán János in synodo partiali Tornyos Némethini celebrata, anno 1689. die 11 Maji, nyilvánvaló paráznának, hitetlennek, gyilkosnak találtatott, itaque in perpetuo vinculo mansit. Innocens persona vero, Érsekujvári Éva, separata est, et ipsi in novum matrimonium libertas concessa est, tantum sit in Domino. (II. 616.)

— (Tokaj.) Catharina Veres a suo marito, Nicolao Szócz. manifeste adultero et infideli, liberata, solvitur; marito perpetuum vinculum imponitur. (II. 617.)

— Catharina Szócz, virgo, a sponso Stephano Ladáni vel Erdély, ut illam rejiciente, negligente separatur.

— (Mád.) Sára Vadászi, a marito Stephano Rási, infideli continuo petit solutionem. Quia identidem a senatu Madiensi admonitus de cohabitatione cum hac uxore sua, vicissim cogat ipsum magistratus, ut teneat, cum uxore sua cohabitet.

— Mária Liperti a Lehotai Mathia cupit separari, ut desertori, infideli; sed sequatur virum suum, tentet eum, an velit illam recipere; testimonium ministri habitationis seu loci, ubi reperiet, adferat.

— (Telkibánya.) Catharina Kerekes, a marito Georgio Buda, absente jam per annos, nihil audiens de eo, ab eo separari (cupit.) Expectet, forsan vivit, aut redibit.

— (Mindszent.) Anna Molnár a suo marito Michaelae Takác, Ruteno, cupit separari, ut ab infideli, impotensi; sufficienter probatum est, ratum conjugium non fuit, digna solutione. libertate pronunciata (?) jurata de eo, quod nullum congressum cum eo habuit.

1691. február 21. Alpár. Pr.

— (Mád.) Johannes Andrási velit absolutionem ab uxore Anna Varju, quae transivit legitime liberata ad secundas nuptias, quia diutissime vir ab ipsa absentavit infidelis, se

obtulerit ei recipiendam, sed rejecit. *Delib.* Prior maritus neglexit justam fidelitatem erga uxorem; ideo manet in vinculo. Mulier via bona secuta ab eo absolutionis, potest sancte manere in matrimonio cum secundo marito (II. 618.)

— Catharina Szaniszló, quis (!) pro mortua ob adulterium cum circumstantiis reputabatur, petit a marito Ladomeri Johanne desertore libertatem. *Delib.* datur ei illud, quod petit, nubat in Domino.

— (Tállya.) Andreas Nagy et Maria Tóth sponsales. Vir non vult ad se recipere mulierem. *Delib.* Nunc potius dissentientes dissolvuntur.

— (Tállya.) Stephanus Deres non vult ad se recipere uxorem, priusquam non reconciliet ecclesiam. (II. 619.)

— (Szántó.) Josephus Próna duxit talem mulierem. quae habuit virum Debrecinensem, Michaellem Varjas, qui modo adest. *Delib.* Decepit secundum mulier maritum; Josephus Próna solvitur ab illa; mulier prius Szantoviae poeniteat, postea priorem maritum sequatur.

— (Pányok.) Georgius Jobbágy a fugitiva Annok cupit separari, quia deseruit ipsum infideliter, elapsi sex anni. *Delib.* Licet ei novum contrahere matrimonium, cum jurando (?) paratus erat, neque inpunitam permittet eam, dum potuerit.

— (Péder.) Michael Toth a Catharina Herczeg uxore vult sejungi, dicendo eam verificam, virum suspectum proclamavit, loco habitationis maledixit. *Delib.* Nulla ratio absolutionis profertur, cohabitent.

— (Felső Méra.) Csobádi Annók rejecta et relicta a Johanne Vetés marito, patiaturs misera, expectet.

1692 február 27. Kér Gr.

— (Fáj.) Pásztor János kíván absolváltatni feleségétől Szőlősi Katától, mivel nyilván való paráznsága után halálra sententiáztatván, járult hozzája mind földes ura, mind felesége grátiája. *Delib.* Mivel az asszony grátiát adott és megelevenítette férjét, ha a legény az asszonyt magához veszi, egyben mehetnek; de ha nem akarják, egyik félnek sem adatik szabadság, hanem in perpetuo vinculo maradnak.

— (Mád.) Maklin János kíván absolutiót feleségétől, Mercsányi Katától, ezt mondván, hogy megfattyadzott és mellőle el állván, ily okkal, hogy törvényre compareál; nem cselekedte. *Delib.* Mivel még ez személyeknek igyek többé a sz. ecclán nem forgott, tetszik a szent generálisnak, hogy tovább is citálja feleségét, nem lakván most messze tüle.

— (Tállya) Nyilas Panna kér absolutiót jegyes mátkájá-

tul, Bályinkás Istvántul, mert tüle hitetlenül odahagyatott. *Delib.* Absolváltatik a leány.

— (Tállya.) Bósvai Mária kíván felszabadíttatni jegyes mátkájátul, Balás Jánostul, mivel két esztendőttől fogva elhagyatott. *Delib.* Férjhez mehet a leány.

— (Ladány.) Barta Miklós akar elválni feleségétül, Báthori Erzsébettül, mert nyilván való, parázna. *Delib.* A legény absolváltatik; az asszony kötélben vettetik férje életéig.

— (Alpár) Tót Bálint absolváltatni akar feleségétül Cseh Erzsébettül, mert infidelis és parázna. *Delib.* Absolváltatik Tóth Bálint.

— (Tokaj.) Kis Pál absolváltatni kíván Szólát Pannátul. *Delib.* Nem találván a szent generális elégséges okot, most nem absolválja.

— (Jabloncza.) Csobádi Annók akar elválni férjétül Veres Istvántul, mert verekedő és nem asszonyhoz való. *Delib.* Mivel elég ok nincs a férfiban, melyért separáltassék az asszony, el nem választatnak.

— (Füged.) Mészáros János kíván absolutiót feleségétül Tóth Erzsébettül, mert infidelis és nyilván való parázna. *Delib.* Valamikor akar, megházasodik, az asszony ligában marad.

— (Csány.) Varga András el akar válni feleségétül Rác Katátul, ezt mondván, hogy infidelis és parázna. *Delib.* Nyilván való lévén az asszonymnak mind infidelitása. mind paráznasága, elválasztatik a férfi.

— (Szent András.) Kovács Erzsébet kíván absolváltatni férjétül Szücs Istvántul, mert elhadta. *Delib.* Menjen férje keresésére az asszony.

— (Az esperes kezével:) N. B. Felső Lánecz. Anna Toot absolutionem petens ob corporis debilitatem et alias causas; finita sancta synodo, praesente me. Vide deliberatum inter causas in syn. Ujvár agitatas, ubi . . . . comparuit. 1689, 2. febr.

1692. junius 17. Dobsza. Pr.

(Kis-Kinyis.) Szathmári Ferencz és Helena Kola nevű feleségével, az szent partialis előtt istenesen egybe békéltek, kézbeadással. (II. 623.)

— Katharina Bérzi virum suum accusavit, quod non habeat genitalem potentiam. Haec causa dilata est.

— (Tokaj.) Geszteli Helena a viro suo divortium desiderat propter impotentiam sui viri Czudo (Csuda?) János. Ezek összebékélttenek, itaque cohabitent.

— (Alsó-Tokaj.) Johannes Gombkötő et uxor Elisabetha Szabó. Causa horum visa est et determinata. Vir suam uxorem coiret, et cohabitent pacifice.

— (Tokaj.) Paulus Kis et Anna Biró. Horum causa visa est et sic determinata est, ut vir suam uxorem requirat et reducat in domum suam, ac Tokaienses exemplariter puniat (!) et si mulier in contumacia sua perduraverat, tum sanctam sedem requirat.

— (Mád.) Johannes Maklin separata est a sua adultera uxore, a Catharina Mercsányi, sub hac conditione: si iuraverit, quod proles non ab ipso generata est. Quod juramentum et deposuit et liberatus ab uxore, ac ad novum matrimonium libertas ei concessa est. Uxor vero in perpetuo vinculo mansit.

1693 január 23. (A hely nincs feltéve.) Pr.

— Generosus Dnus Michael Herczeg, incola Gönciensis, quod uxor ejus ante tempus pepererit, erga eam fuit suspicax; sed in conspectu ecclesiae legitimata est ejus proles. (II 624.)

— (Szántó) Balog Dorkó a suo marito fidefrago et adultero absoluta est, et ad novas nuptias ei libertas concessa est Georgius Dömény in perpetuum vinculum conjectus.

— Item Varga Kata a Johanne Tót, Gyerkenini habitante liberata est, ac utrisque ad nubendum libertas data est, quoniam utraque (!) se se contempserant.

1693. julius, (A nap hiányzik.) Mád. Spr.

(Tokaj.) Paulus Kis petit absolvi ab uxore sua contumaciter infideli et malitiosa desertrice. *Delib.* Anna Szólát, uxor Pauli Kis, malitiosa viri desertrix et contumaciter infidelis, nec duplicatae citationi obediens, ad mortem viri vinculatur, et ecclesiasticae censurae subjicitur Vir vero innocens liber pronunciat. I. Cor. 7. v. 10. 15.

1693. augustus 21. Fíged (Fügöd) Pr.

— (Tokaj.) Helena Geszterédi, consors Johannis Csodo, petit absolutionem a marito infideli. *Delib.* Ultimata causae hujus decisio rejicitur ad synodum generalem proxime habendam. (II. 625.)

— (Szend.) Johannes Ország, sedux ex captivitate Turcarum sexennali circiter, petit absolutionem ab uxore Catharina Gál, jam alteri nupta, et simul bonorum a se acceptorum restitutionem. *Delib.* Johannes Ország ducat uxorem, quam vult, Catharina Gál maneat cum marito posteriori interim tenet restituere bona prioris mariti.

— (Visoly.) Anna Szócz petit absolutionem a sponso suo milite Germano. *Delib.* Fiat.

— (Komáromcz.) Catharina Lévai petit separationem a marito N. N. *Delib.* Decisio hujus causae differtur ad synodum sequentem.

— (Novaj.) Elisabetha Bakó petit absolutionem a marito N. N. *Delib.* Differtur ad syn. sequ.

1693. szeptember 2. Vajkócz. Pr.

— (Göncz-Ruszka.) Elisabetha Kriszton petit absolutionem a sponso Emerico Kovács, propter vitam antecedentem imputatam. *Del.* Mivel a legény adott okot, hogy a leányzó idegenkedgyék túlle, alkalmatlan s feslett életével; — a leányzónak, igaz, hogy nem kellett volna hertelenkedni maga ajánlásával; mindazáltal mivel in sponsalitiis semmi ajándék nem volt, mely erősítette volna a consensust, mindkettő absolváltatik. (II. 627.)

1693 deczember 15. F. Szend. Pr.

— (F. Szend.) Mivel hogy Nagy Mihályt felesége Fekete Panna, hitetlenül elhadta egész tizenkét esztendőig, abban magát megvakmerősítette és oda való csavargásában, maga vallása szerint meg is hasasította: annakokáért Nagy Mihály absolváltatott ilyen conditióval, hogy mondgyon hitet róla, hogy okot nem adott hitetlen feleségének az elmenetelre, és ha vele lakott volna istenesen, ő is vele lakott volna; és hogy az a tereh is, melylyel az asszony kérkedett, nem ő tőle való volt; a mint hogy ez iránt hitit is, coram facie sedis, letette; melyre nézve az asszony férje haláláig kötélben vettetett.

1694. június 16. Medgyaszó. Gr.

— (Tállya.) Anna Krakкаи petit absolutinem a marito Jacobo Szabó, quia infideliter abjecit jam ab annis septem, neque vult uxori reconciliari. *Del.* Sunt utriqui alterius a nobis religionis, ideoque sancta synodus se non immiscet negotio illorum.

— (Szántó.) Klára Kassai petit absolutionem a sponso Samuele Mészáros, quia sine consensu parentum facta est desponsatio. *Del.* Absolvitur.

— Elisabetha Biró petit divortium a marito Michaelae Bolondos, quia ab annis sex infideliter deseruit. *Delib.* Absoluta est.

— Johannes Horváth petit absolutionem ab uxore Elisa-

betha Korcsmáros, quia infideliter reliquit et laboravit in marito occidendo. *Delib.* Vi fassionum penes se habitatum, politice agat cum uxore, non citatâ etiam illâ.

— Nicolaus Magyar petit absolutionem ab uxore Elisabetha Tóth. *Delib.* Cohabitent.

— (Arka.) Johannes Selybik petit divortium ab uxore Marinna Tóth. *Del.* Absolvitur ab uxore, manifeste adultera.

— (Nádasd.) Dorothea Sánta petit absolutionem a marito Petro Ternei. *Del.* Non est sufficiens causa separationis inter hos, idcirco reconcilientur et cohabitent.

— (Szerencs) Catharina Salomon petit absolvi a marito Johanne Szabó. *Delib.* Absoluta est a marito infideliter desertore.

— Catharina Szabó petit absolutionem a sponso Johanne Kondás. *Delib.* Absoluta est, propter infidelitatem sponsi,

— (Halmaj) Anna Tóth petit absolvi a sponso N. N. *Delib.* Absoluta est.

— (Monak.) Stephanus Szűcs petit absolutionem ab uxore Elizabetha Kovács, quia menstruum ejus ab annis retro sex continuo defluit. *Delib.* Vir absolvitur, mulier in ligam conjicitur, qui non scavit (?) marito morbum suum, nec congressum ab eo tempore habuerit.

— (Ladány.) Helena Lakatos petit absolutionem a marito Paulo Varga. *Delib.* Causa horum in terminum alium prorogata, differtur.

— (Csobaj.) Barbara Oláh petit divortium a marito Johanne Balog adultero et infideli. *Delib.* Quia prima haec est mulieris instantia inquisitioque in Tokaj et Csobaj peragenda primum, deinde suo compareat tempore.

— (Sz. Jakab.) Anna Csoko petit liberari a marito Johanne Lengyel. *Delib.* Causa hujus ulterius differtur, querendus interim maritus.

— Catharina Herczeg petit absolvi a marito Michaele Tóth, quia infidelis desertor est. *Del.* Differtur causa hujus ad tempus synodi sequentis.

— (Torna-Uj-falu.) Martinus Pauli petit absolvi a sponsa infideli N. N. *Delib.* Quia suo tempore ecclesiam non requisivit, sed confugit ad extraneos, ideo abeat ad suas vices.

1695. febr. 9. Búd. Pr.

— (Göncz.) Anna Barlok petit divortium a marito Nicolao Havasalföldi, quondam est desertor infidelis. *Delib.* Prima hic auditur instantia mulieris, ideoque differtur ad synodum gralem proxime habendam. (II 630)

— (Tállya.) Anna Toth petit divortium a marito Daniele

Mezei, desertore, infideli. *Delib.* Juret mulier ab annis sex se nihil de marito desertore plane audivisse, nec in abitum mariti consensisse, nec a desertione prima ullam consuetudinem cum marito habuisse. Quod coram facie synodi praestitit, ideoque absoluta est.

— (Szerencs.) Catharina Salamon duobus se sponsis obligavit, primum Francisco Péter, post Paulo Aranyi. Quorum causa ita est finita. Paulus Aranyi ducat libere, quam vult, mulier autem esto Francisci Péter.

— (Szántó.) Johannes Horváth petit absolutionem ab uxore desertrice infideli Elisabetha Korcsmáros. *Delib.* Quaerat uxorem, reducat domum. Literas Rosnavia apporet, et synodo grali repraesentet.

— (Kis-Kinis.) Maria Csato petit absolutionem a marito Francisco Szilágyi, quia deseruit infideliter uxorem ante annum. *Delib.* Differtur ulterius, et uxor maritum quaerere jubetur.

— (Szeszta.) Andreas Gáti excommunicatus petit ingredi in ecclesiam, qui uxorem deseruit. *Del.* Haec causa ad synodum gralem differtur. (II 631)

— Post acta synodi. Juditha Nagy in capillis, a sponso fugitivo et fure, ob idque captivo, Johanne Salygo liberatur.

1695. június 22. Szina. Gr.

— (Tokaj.) Catharina Szabó, a marito Stephano Zoltán petit divortium, quia incestuosus est. *Delib.* In foro politico ulterius horum causa dijudicanda, interea mulier libere manere poterit apud aedes G. D. Hadadi. Vir citatus, non comparuit.

— Catharina Balog petit divortium a marito Samuele Szabó, quia tres habet uxores, *Delib.* Cum certo constet, tres illum virum habere uxores, absolvitur.

— (Mád.) Elisabetha Bodnár postulat divortium a marito Michaele Kovács, quia desertor, infidelis est. *Delib.* Quaerat maritum, qui Debrecini dicitur esse.

— (Göncz.) Anna Barlók petit divortium a marito Nicolao Havasföldi, quia desertor, infidelis est. *Delib.* Juret mulier, se nihil audivisse a primo tempore desertionis de marito desertore, nec ullo ejus beneficio usam esse, quod et praestitit coram facie synodi; ideoque absoluta est juxta art. 25. in Majoribus, et 35 in Append.

— (Ujvár.) Sánta Dorko petit absolvi a marito Petro Toth. *Del.* Conjungantur; si nolit mulier, excommunicetur.

— (Tarczal.) Gregorius Szabó si ostendat certa signa poenitentiae, absolvatur, uxor vero secunda libertata est.

— (Felső Kéked.) Stephanus Szász petit absolvi ab uxore

Catharina Horvát ob infidelem desertionem. *Delib.* Expectet, forte redibit.

— (Ladány.) Martinus Meleg petit absolutionem a sponsa N. N. Absolvitur. Mulier vero ob contumaciam, quia non comparuit citata, excommunicatur et vinculo injicitur.

— Helena Lakatos petit divortium a marito Paulo Varga, infideli desertore. *Delib.* Quia certo pretio emit litteras absolutorias a marito, nec ita pridem relicta est ab eodem, manet in vinculo; si vero vir redibit, conjungatur ei. — Non solvit.

— *Medgyaszó.* Michael Kovács petit absolutionem ab uxore Helena Tormás, quia adultera est. *Delib.* Mivel processuban vagyon dolga, s novumra appellált, deliberatumát a medgyaszaiaknak s monaki tiszteknek nem bontogatja a sz. eccle; folytassa dolgát az úton, melyen kezdette.

— (Him.) Catharina Tirpák petit divortium a marito Sáfár, quia desertor est. *Delib.* Quia accepit non pridem literas a marito, in quibus ad se uxorem vocat, causa ejus differtur.

— (Komáromcz.) Catharina Lévai petit absolvi a marito Andrea Gasi, quia abjecit et repudiavi team ob claudicationem in saltando choreas. *Delib.* Quia carnalis copula inter hos non intercessit, mulier absolvitur. Vir autem propter infidelitatem et quia jam duas defraudavit, in perpetuum ligatur.

— (Komjáti.) Elisabethae Sóka causa sic finitur: Agat poenitentiam ob adulterium et certo tempore ligetur ob maritum.

— (Kis Kinis.) Mária Tsató petit absolutionem a marito Francisco Szilágyi, quia infideliter deseruit. *Delib.* Differtur haec causa, quia tempus longum desertionis non est, nec ullas secum attulit literas attestatorias.

— (Detek.) Tóth Michael petit absolvi ab uxore Margaretha Tóth. *Delib.* Vir absolvitur, uxor in perpetuum ligam injicitur.

— (Ptrügy.) Juditha Pap petit divortium a marito Johanne Gulyás. *Delib.* Testes plures quaerat, suoque tempore compareat. — Non solvit.

— (Golop.) Stephanus Nagy petit divortium ab uxore Maria N. N. quia desertrix, infidelis est. *Delib.* Anni 12. effluxerunt a desertione, ideo absolvitur.

1696. február 15. Visoly. Sgr.

— (Tállya.) Szemercsáni Chatarina petit libertatem, quia ob adulterium separatus et maritus. *Delib.* Alázza meg az asszony magát, és külső jelekben mutassa meg azt, míg más gyűlésen elővételődik. (II. 634.)

— (Ladány.) Helena Lakatos petit divortium a marito

Paulo Varga, infideli desertore. *Delib.* Quia ab annis sex maritus infideliter deserens, nullibi repertus, nequicquam de eo auditum sit, super quibus juramentum deserta deposuit, libera pronunciata est.

— (Ladány.) Paulus Osvád sponsus, a sponsa sua renunciantem contumaciter ipsi, liber pronunciatus est.

— (Komjáti.) Elisabetha Sóka petit libertatem nubendi. *Delib.* Morte viri ab ejus lege liberata est. (II. 635.)

— (Csobaj.) Stephanus Göder petit absolvi ab uxore sua adultera. *Delib.* Quia comprobavit testibus sufficientibus, suo etiam addito juramento, nubet in Domino. — Non solvit.

— Judita Pap, petit absolvi a marito Joanne Gulácsi, infideli et adultero. *Del.* Absolvitur.

— (Szerencs.) Demetrius Kis petit absolutionem ab uxore Judita Dancs, eo, quod sit turbatae mentis et sordida. *Delib.* Cohabitent. — Non solvit.

— (Monak.) Elisabetha asszony a viro suo Johanne Nemes petit absolvi, quod sit mensis turbatae et saepe eam aliis venum exponat. *Delib.* Cohabitent.

— (Szántó.) Kabai Dániel petit divortium ab uxore, quia sit adultera. *Delib.* Probet colligendo testes sufficientes, et suo tempore producat. — Non solvit.

— (Léh.) Petrus Balajti petit absolvi a sponsa sua ipsum retractante. *Delib.* Citantur ad sequentem synodum.

— Margareta Tót petit absolvi a vinculo. *Delib.* Manebit in vinculo, ad mortem viri, contra quem adulterium commisit.

— (Tornyos Németi.) Joannes Kis, quia sufficientibus testibus comprobavit uxorem suam resilientem rem habuisse cum militibus extraneis, et defacto nupsisse militi germano; in super eam quoque, quam sibi desponsavit, esse liberam, libertatem habet ad secundas nuptias ineundum.

— (Petri.) Johannes Salgai petit absolvi ab uxore sua Elisabetha Fodor adultera. *Delib.* Agant prius in foro politico suam causam, tam requirant ecclesiam.

— (Ujvár.) Petrus Ternyei petit absolvi ab uxore sua resiliente et contumaci. *Delib.* Reducat et cohabitent. Non solvit.

— (Benyék.) Martinus Pásztor petit absolvi ab uxore sua, Judita Takács, resiliente. *Delib.* Reducat, diligenter de ea inquirat.

— (Szina.) Catharina Enics, sponsa, petit libertatem nubendi. *Delib.* Quia sponsus ejus Georgius Dudás aliam impregnavit, nubat. Non solvit. Spondet Dominus Németi pro ea ad numerum unius floreni.

1697. február 23. Felső Méra. Sgr.

— (Tokaj.) Kassai Szabó Kata kíván elválást férjétől Zótány Istvántul ob incessum ipsi intentatum. *Del.* Manet deliberatum synodi in Anno 1695. 22. junii in Szina celebratae. (II. 637.)

— (Tállya.) Catharina Szmercsanyi a vinculo absolvitur.

— (Tarczal.) Thomas Pelsőczy ab Anna Szantha adultera separatur, et ad secundas nuptias transmittitur, mulier vero in vinculum conjicitur.

— (Báj.) Arva (Anna?) Nagy desiderans divortium a Michaelae Komáromi, consequta est, viro in ligam conjecto.

— (Szántó.) Johannes Horváth ambit libertatem ab Elizabetha Thot, resiliente et adultera. *Delib.* Vir separatur, uxor in vinculum conjicitur.

— (Szántó.) Dániel Kabai petit divortium a Catharia Kocsis. adultera. *Delib.* Vir absolvitur, mulier ad mortem viri in vinculum conjicitur.

— (Szántó.) Michael Molnár ab uxore Anna Farkas, resiliente contumaci absolvitur; mulier vinculo perpetuo ligata. (II. 638.)

— (Kér.) Johannes Pap Tölczeki cum Elisabetha Nevelös conjugium petit. *Delib.* Differtur.

— (Szerencs.) Georgius Ivánkó ab Elizabetha Nagy petit divortium. *Del.* Differtur in synodum generalem.

— (Kolláth.) Elizabetha Tempe a marito suo Stephano Thot infideli divortium petit. *Del.* Instans absolvitur, reus conjicitur in vinculum perpetuum.

— (Nádasd.) Ternei Péter feleségét Sánta Annát visszaadatni kívánja. *Delib.* Cohabitent.

— (Kéked.) Szász István Horváth Kata nevű feleségétül elválni kíván. *Del.* Sancta synodus postulato, ut justo annuit.

— (Somos.) Helena Dubniko a marito infideli divortium petit. *Del.* Absolvitur, vir in vinculum conjicitur.

— (Olcsvár.) Johannes Aszguthi ab uxore resiliente, contumaci Elizabetha Nagy divortium petit. *Del.* Vir absolvitur, mulier in vinculum conjicitur.

— (Petri.) Gregorius Csorba ab uxore Catharina Juhász T. Némethiensi resiliente, divortium petit. *Del.* Differtur.

— Andreas Kiss, a Maria Majoros, infideli et adultera divortium petit. *Del.* Absolvitur, Maria in vinculum conjicitur.

— Barbara Nagy, a Georgio Kiss, sponso fugitivo, libera pronuntiat.

— (Novaj.) Anna Horváth a Marito Michaelae Vass, ob

crudelitatem inimicam petit divortium. *Del.* Ad tempus sint separati a thoro.

— (Petri.) Johannes Sallay ab uxore adultera divortium petit. *Del.* Vir absolvitur, mulier conjicitur in vinculum perpetuum.

— (Szend.) Catharina Szöllösi a Johanne Pásztor divortium petit propter infidelitatem et adulterium. *Del.* Absolvitur mulier instans; vir reus vinculatur.

— (Szemere.) Catharina Kiss fidem militi germano polliciens, libertatem petit. *Del.* Non conceditur.

— (Kis Kinyizs.) Mária Csató a Francisco Szilágyi, viro suo petit divortium. *Del.* Quia constat eum esse in vivis, non absolvitur.

— (Detek.) Margaretha Török a Michaele Tóth ob adulterium separata, etiam post instantiam iteratam relinquitur in vinculo.

— (Monak.) Nemes János feleségétől külön lakhatik, de nem separáltatik.

— (F. Méra.) Mazur Katka in sponsalibus constituta a Stephano Sárosi separatur, quia juvenis alteri fidem postea dederat.

— Anna Thót a Márton Deák libertatem petit, quia vir multos habet uxores. *Del.* Absolvitur.

— Eliáss Borbála Ajtai Péter urátul válni kíván. *Delib.* Non absolvitur.

1699. februar 11. Monak. Syr.

— (Csobaj.) Elisabetha Nagy, a marito Gergio Rásai infideliter deserta, divortium petit. Verum, quia prima haec illius instantia est, ad ulteriorem synodum delegatur. Amplius adhuc, ut maritum inquirat, monetur. (II. 640.)

— (Tállya) Dorothea Nagy, a marito Andrea Kis deserta, absolutionem postulat. *Del.* Quoniam dictus Andreas Kis a conjuge sua ultra septennium abfuit, quin vocatus, contra fidem conjugii suae datam redire renuit, ideo conjunx ejus, Dorothea Nagy, absolvitur.

— Stephanus Breznai ab uxore sua Anna Sánta divortium quaerit. *Del.* Quia dicta Anna Sánta in sede judria dominorum terrestrium ob adulterium supplicio capitis damnata est, dictus Breznai igitur ab ea absolvitur.

— (T. Némethi et Petri.) Catharina Juhász, a marito suo Gregorio Csorba absolutionem postulat. Verum, quia sufficientes divortii rationes, praeter crudelem conjugis suae tractationem reddere nequit, manet in vinculo matrimoniali.

--- (Miglécz.) Petrus Albert, a conjuge sua, Anna Tót, quam quater domum suam deduxerat, se iterum desertum queritur, proinde ab ea divortium petit. Verum ad ulterius eam quaerendum mittitur.

--- (Dobsza) Michael Kun, a conjuge Catharina Veres perfide desertus, absolvi postulat. *Del.* Eat quesitum conjugem suam et inventam reducat.

— (Ináncs) Stephanus Polyi ab uxore sua Anna Mészáros, a qua per novennium abfuit, militarem operam suae Majestati contra Gallos praestans, absolutionem petit. *Del.* Quoniam conjugem suam adulterii accusat, ideo producat testes fide dignos, monitur.

--- (Monak) Matthias Mészáros, quoniam conjugem suam Annam Sánta, quae vivente primo marito, in adulterio deprehensa erat, de quo nondum poenitentiam publice egit, sciens in matrimonium accepit, idcirco una cum conjuge, ut publicam agat poenitentiam, monetur, imponitur.

--- (Tállya) Catharina Kovács, a marito Johanne Balszemes, a quo se infideliter desertam queritur, absolutionem petit. *Del.* Causa ejus differtur, atque ut testes fidedignos ex locis, in quibus habitavit, producat, monetur. (II. 641.)

1699. *julius 8. Garadna. Gr.*

--- (Tarczal.) Johannes Makra a conjuge sua Elisabetha Fekete, propter morbum inguinis, divortium petit. *Del.* Quoniam morbum conjugit suae ante conjugium maritus novit, non absolvitur, sed uxori suae cohabitare debet. (II. 642.)

— (Csobaj.) Elisabetha Nagy a Georgio Rásai marito divortium quaerit. *Del.* Quia maritus a longo tempore infideliter abest, neque interea temporis conjux de eo quicquam audivit, quod juramente confirmavit, ideo absolvitur. (II. 642.)

— (Felső Méra.) Stephanus Dobzó conjugi suae adulterae adhaerere vult. *Del.* Prius uxor purgetur, deinde, si velit, copulari potest.

— (Petri.) Gregorius Csorba a conjuge Catharina Radáts divortium petit. *Del.* Quia perfideles testes Catharina Radáts et infidelis desertrix, et adultera deprehensa est, ideo in perpetuum vinculum conjicitur, Maritus vero absolvitur, libere ducat, quam velit.

— (Buzita.) Anna Tót infideliter a marito suo Andrea Látrán deserta petit divortium. *Del.* Causa ejus ad ulteriorem revisionem differtur.

--- (Ujvár et Nádasd.) Petrus Ternyei et Dorothea Santa etiam nunc divortium postulant, sanctam synodum requisiverunt; sed repulsi sunt.

— (Miglécz.) Anna Mészáros a marito suo Petro Albert petit divelli. *Del.* Mittitur ad forum politicum.

— (Szina.) Johannes Kis ut Annam Orosz a se vitiatam in conjugem ducat, a muliere cogitur. *Delib.* Quia uterque poenitentiam publicam egit, etiam ulterius in foro politico negotium suum procurent.

— (Szakaly.) Elisabetha Pisák a marito Andrea Molnár adultero petit divortium. *Del.* Quoniam dictus Andreas Molnár in Polonia uxoratus deprehensus est, ideo mulier absolvitur, ita tamen, ut dictum Andream Molnár etiam ulterius persequatur. (II. 643.)

— (Leh.) Stephanus Oltsvári, rector lehiensis, in causa uxoris suae desertricis, sanctam synodum requisivit. *Delib.* Etiam ulterius uxorem suam persequatur.

1699. október 29. Dobsza. Sgr.

— (Tállya.) Dorothea Nagy a Georgio Monaki divortium petit. *Del.* Quia adhuc tantum in sponsalibus sunt uterque absolvitur, ita tamen, ut vir libertetur et ad alias nuptias transmittatur; mulier vero ad vinculum ad tempus conjicitur. Soluta est etiam mulier Szerencsini Ao. 1700 die 7. Jan.

— (Felső Méra.) Gregorius Mérai a sua conjugue manifeste adultera divortium petit. *Delib.* Remittitur ad forum politicum; jus suum persequatur contra conjugem adulteram.

— (Megyaszó.) Helena Tormás a marito suo Michaele Kováts petit divortium. *Delib.* Maritus praesens non est, ideo ad sequentem synodum maritum debet citare.

— (Baxa.) Eva Kováts a marito Johanne Szendrei petit divelli. *Del.* Quia nullam justam causam potest producere, ideo marito potestas datur reducendi uxorem.

1700. február 17. Nádasd. Sgr.

— (Dobsza.) Perillustris ac generosus dñus Stephanus Girintsi per procuratorem suum a filia spect. ac gr. dni. Georgii Níkházi Anna Níkházi divortium petit ob has rationes: 1. Nul- lum habuit consensum personá praenominata ad matrimonium cum praedicto perillustri dno. Stephano Girints contrahendum. 2. Quod juramentum tempore copulationis super matrimonio eidem domino non dedit. 3. Quod post solemnitates nuptiales eidem praedicto domino, tamquam marito suo cohabitare, debitum conjugale reddere noluit.

— *Delib.* Ex concensu utriusque partis, tam grosi. dni. Steph. Girintsi, ejusdemque patris, grosi dni. Francisci Girintsi, quam generosae Annae Níkházi, patrisque et consanguineorum

praesentiam, placuit Sanctae Synodo easdem personas dissidentes reconciliare, utque cohabitent, rogare. Quod et factum, nam statim reconciliatio facta est.

— (Megyaszó.) Andreas Enyi ab uxore sua Catharina Fazekas, infideli desertrice petit divortium. *Del.* Quia dicta Catharina Fazekas non comparuit, neque sigillo et admonitioni Rdi. Dni. Senioris paruit, dicta Fazekas excommunicabitur, neque cultus publicus in domo parentum ejus conceditur, cum dicta contumax persona ibi habitat, frequentibusque choreis ibi indulget. (II. 644.)

— (Monak.) Petrus Putnoki, a conjuge sua, adulterii accusata, Catharina Ugróczi absolvi petit. *Del.* Quoniam conjugem suam ex districtu alio, alii seniori subjacente duxit, ibique habitavit, ad eum districtum relegatur et ibi causam persequatur.

— (Leh.) Stephanus Otsvári, a conjuge infideliter desertrice. Maria Bekény, divortium petit. *Del.* Ulterius etiam usque ad sequentem generalem synodum conjugem desertricem persequatur, quaerat, atque ad amovendam suspicionem cum vidua quadam, ex Leh secedat in aliam ecclesiam.

— (Tokaj.) Maria Balczér a Francisco Jász petit divelli, eo, quod alvum continere non possit. *Delib.* Transfertur causa ad synodum consequenter futuram.

— (Szántó.) Stephanus Pető ab Anna Kovács adulterii accusata, divortium petit. *Del.* Offeritur ipsis reconciliatio. Quia vero vir reconciliari non vult, cum is ipse fuerit, qui causam adulterii conjugi praebuit, ideo vir in vinculum conjicitur.

— (Hécze.) Georgius Kórós a conjuge Catharina Tomi divortium petit. *Del.* Differtur ejus causa, veniat alias, testimonialibus munitus, conjugemque suam citet.

— (F. Méra.) Caspar Mérai ab Anna Gál, adultera conjuge, petit divortium. *Del.* Vir absolvitur a conjuge Anna Gál, eo, quod judicialiter, in foro politico adultera deprehensa et judicata est, quamvis vitam ex gratia obtinuerit judicium. Mulier tamquam adultera in perpetuum vinculum conjicitur. Quia vero dicta mulier, post latam etiam sententiam, perfrictam frontem ostendit, ideo deliberatum est, ut ad poenitentiam quidem admittatur.

— (Böd.) Johannes Szász a Barbara Kohut tamquam adultera divortium petit. *Del.* Quia testimoniales habet suspectas, loco, ubi, anno et die, quibus scriptae sunt, non indicatis, neque mulier perfideles testes adulterii convicta est, ideo ad ulteriorem revisionem mittitur, clariora ut quaerat et offerat testimonia.

— (*Alpár.*) Elizabetha Kováts ab Andrea Sido, adulterii accusato, petit divortium. *Del.* Quia nominatus. A Sido praesens non est, mulier non absolvitur, virum ulterius quaerat et persequatur, maxime, quia occasionem ipsa dedit marito discedendi.

— (*A. Méra.*) Paulus Lubai a conjuge Elizabetha Sarkadi, manifeste adultera, divortium petit. *Del.* Quia dicta mulier, tamquam adultera, cum suo complice adultero discessit, neque ubi nunc sit, scitur, ideo praedictus Paulus Lubai absolvitur.

— (*Miglécz.*) Petrus Albert, a conjuge Anna Mészáros, adulterii suspecta, divortium petit. *Del.* Differtur haec causa, ad ulteriorem synodum: uxorem profugam, sicuti deprehensa fuerit, citare debet.

— (*Inántz.*) Elizabetha Nagy Szikszoviensis desponsata a Georgio Pólyi, sed ab eodem repudiata, divelli petit. *Del.* Differtur ad Synodum generalem, citet illum Georgium Pólyi, reddat causam repudii.

1700. *julius 12. Tállya. Part.*

— (*Megyaszó.*) Dnus Andreas Enyi etiam nunc causam suam cum conjuge desertrice, Catharina Fazekas, revideri cupit. *Del.* Quia D. Andreas Enyi proclivem se ostendit ad recipiendam suam conjugem, Cathar. Fazekas; haec vero prorsus contumacem (se) praebuit, ideo ille libere cultum Dei frequentabit, haec plena excommunicatione excommunicabitur, neque in domo parentum suorum eidem habitare conceditur. (II. 645.)

— (*Tállya.*) Conjux Michaelis Hilai, Maria Szétsi, filiam Davidi Petridi desponsatam, eidem reddi cupit. *Del.* Differtur ad ulteriorem synodum, quia iudices convocator inhoneste tractavit.

Az abauji ref. egyházmegye legrégibb jegyzőkönyvéből közli:

RÉVÉSZ KÁLMÁN.

A BÁRÓ PERÉNYI CSALÁD LEVÉLTÁRÁBÓL.

I.

1420. mart. 11. A leleszi konvent Zsigmond királynak Budán
1420. febr. 13-án kelt rendeletére Perényi Péter országbíró és
fiát a Szathmár megyei Dobos birtokba ellenmondás nélkül
beiktatja.

Omnibus christi fidelibus presentibus pariter et futuris presentium noticiam habituris Nicolaus prepositus et Conventus ecclesie sancte Crucis de Lelez, salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod nos literas serenissimi principis domini nostri domini Sigismundi, dei gracia romanorum regis, semper augusti, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regis nobis directas, honore et reverencia quibus decuit recepimus in hec verba: *Sigismundus* dei gracia Romanorum rex, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, etc. rex, fidelibus suis Conventui ecclesie de Lelez salutem et graciam. Dicitur nobis in personis viri magnifici comitis *Petri de Peren*. Judicis curie nostre, ac Symonis et Johannis filiorum eiusdem, quomodo ipsi in dominium cuiusdam possessionis *Dobos* vocate, in comitatu Zathmariensi existentis, ipsos ex donacione *Gregorii de dicta Peren*, ac adhibicione nostri regii consensus continentis, legitime vellent introire, si contradiccionis cuiuspian ipsi non obviaret in hac parte. Superquo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Blasius vel Petrus aut Georgius sive Michael de Chazar, seu Petrus de Jarmy neve Stephanus de eadem, seu Ladislaus Cantor de Janosy, sin Balthasar de Gwth, aut Mathyas de Pazon, aliis absentibus homo noster, ad faciem predictae possessionis *Dobos* vocate, vicinis et commetaneis eiusdem universis inibi legitime convocatis et presentibus, accedendo, introducat prefatos comitem Petrum ac filios eiusdem, dicte possessionis in dominium, statuatque eandem, ipsis comiti Petro et suis filiis perpetuo possidendam, si non fuerit contradictum, contradictores vero si qui fuerint evocet ipsos

contra antefatos comitem Petrum et suos filios nostram specialem in presenciam ad terminum competentem rationem contradiccionis eorum reddituros; et post hec ipsius possessionarie introduccionis et statucionis seriem cum nominibus contradictorum et evocatorum si qui fuerint, terminoque assignato, eidem nostre speciali presencie fideliter rescribatis. Datum Bude, feria tertia proxima ante festum beati Valentini martiris, anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo. Regnorum autem nostrorum anno hung. etc. tricesimo tercio, Romanorum vero decimo. Nos igitur mandatis dicti domini nostri regis obtemperantes ut tenemur, unacum prefato Petro de Chazar, homine eiusdem domini nostri regis unum ex nobis, videlicet fratrem Thomam presbiterum ad premissa peragenda nostro pro testimonio transmisimus, qui demum exinde ad nos reversi, nobis concorditer retulerunt, quod ipsi feria secunda proxima post festum beati Mathie apostoli proxime preteritum ad faciem prescripte possessionis Dobos nominate, in dicto comitatu Zathmariensi adiacentis, vicinis et commetaneis eiusdem universis inibi legitime convocatis et presentibus accessissent, ubi legitimis et consvetis diebus permanendo, prefatosque comitem Petrum ac Symonem et Johannem filios eiusdem in dominium dicte possessionis introducendo, eandem ipsi comiti Petro et filiis suis, cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis premissis iure ipsis incumbenti statuissent perpetuo possidendam, nullo penitus contradictore inibi apparente. In cuius rei memoriam stabilitatemque perhempnalem presentes literas nostras privilegiales alphabetoque intercisas sigilli nostri appensione munimine roboratas duximus concedendas. Datum quinto decimo die diei statucionis prenotate, anno domini supradicto.

Hártyán lilaszin selyemkőczon függő töredezett pecséttel.

II.

Buda, 1504 febr. 6. Ulászló király Perényi Imre étekfogó mesternek és kétágon levő maradékainak Abaujvármegye örökös főispánságát adományozza.

Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. nec non Slesie et Luxenburgensis Dux Marchioque Moravie et Lusacie etc. ad perpetuam rei memoriam. Cum omnibus, qui in summo rerum moderandarum fastigio collocati principem vitam ducunt proprium et peculiare munus esse, idque ad famam gloriamque illustrandam momenti plurimum afferre consueverit ut in universos, qui eorum dicioni subsunt, se se . . . muniticos et perbenignos prebeant, illos vero cumlucioribus honorum magistratuumque insignibus excolant, qui non modo maiorum suorum stemmatibus ac sanguinis splendore nituntur, verum

etiam industrio, studio, fide denique et integritate ita meruerunt, ut omni favore graciaque regia jure optimo condignissimi censeantur. Eo enim beneficii conferendi genere tum maxime cujusque principis splendore . . . eius patet diffusiusque in dies propagatur subditorum quoque animi ut eadem consequantur erecti ad obsequia propensius obeunda magis ac magis inflamantur, sane igitur animaduertentes non modo egregiam et splendidissimam prosapiam de hoc regno semper optime meritam, verum eciam preclaram et intemeratam fidem fidelitatem ac gratissima obsequia fidelis nostri magnifici *Emerici de Peren.* dapiferorum nostrorum regalium magistri ac Abaujvariensis Comitum, que idem sacre imprimis huius Regni nostri Hungariae corone et deinde majestati nostre a primordio regiminis nostri cum magna nostra et regni nostri utilitate magno semper et indefesso animo exhibuit et impendit, quibusque se dignissimum quavis nostra clementia et liberalitate reddidit; quo igitur tam insignis et nobilis ipsius domus vel nostra tempestate hoc in corrupto fidei et meritorum suorum monumento illustrior reddatur, et Emericus ipse posterique sui ad eam ornandam nomenque et gloriam ejusdem augmentandam, quo nichil certe potest esse preclarius acrius intendant animum Nobisque et successoribus nostris regibus Hungarie tanto ampliora servicia exhibere studeant, quanto uberiori gracia et honore conspexerint se esse a regio culmine prosequutos, honorem Comitatus praedicti Abaujvariensis, quem nos eidem Emerico Pereny durante primum tantum modo nostro bene placito et deinde infra eius vitam benevole contuleramus, quemque idem etiam modo a nobis tenet et habet, exnunc jam eidem Emerico sed et haeredibus et posteritatis ipsius universis perpetuo et irrevocabiliter simulcum omnibus suis jurisdictionibus atque proveniuntibus dandam et conferendam duximus, decernentes quod idem Emericus Pereny sui que praefati heredes et successores universi, eiusmodi honorem comitatus perpetuo deinceps tenere et conservare, ac illo ejusdemque titulo instar aliorum perpetuorum Comitum huius regni uti, frui et gaudere possint et valeant. Ita videlicet quod ipse Emericus, haeredesque sui nobis, successoribus nostris universis pro eorum debito in omnibus obedientes et fideles se se prestare, diligenterque et fideliter omnia mandata nostra exequi ac ea que in hoc sui officii sunt bonomodo semper exercere debeant et teneantur. Immo damus, et conferimus decernimusque presencium per vigorem. Quo circa nobis fidelibus nostris universis et singulis nobilibus et alterius cujusvis status et conditionis possessionatis hominibus praedicti Comitatus Abaujvariensis presentibus et futuris presentes visuris harum serie firmiter committimus et mandamus,

quatenus a modo deinceps perpetuis semper successivis temporibus praefatum Emericum Pereny haeredesque et successores ejusdem universos pro vestris veris et perpetuis comitibus tenere et recognoscere, ac ad eos tanquam veros perpetuosque Comites vestros audire et attendere, iudicioque et jurisdictioni eorundem stare et parare, ipsisque et consequenter vice comitibus eorum. *quos scilicet iidem vestri in medium locaverint*, in omnibus licitis et consuetis obedire semper et obtemperare modis omnibus debeatis et teneanimi, et aliud nullo modo facere presumatis. Presentes vero quas secreto sigillo nostro quo ut Rex Hungarie utimur impendenti communiri fecimus, post earum habiturum semper reddi volumus presentanti. Datum Budae, in festo b. Dorotheae virginis et martiris. Anno Domini millesimo quingentesimo quarto Regnorum nostrorum Hungarie etc. Anno decimo quarto. Bohemie vero tricesimo quarto.

Ad relationem spectabilis ac magnifici domini Petri Comitis de Bozyn et de sancto Georgio Judicis Curiae Regiae ac Wayvodae part. Transyl. etc.

(Hártyán, sárga és lilaszin selyem zsinóron függő pecséttel.)

III.

Buda, 1505. jan. 25. Ulászló király Perényi Gábor és István testvéreknek és utódjaiknak a vörös pecsétviasz használatának jogát adományozza.

Commissio propria domini Regis.

Nos Wladislaus dei gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Significamus tenore presencium quibus expedit universis, quod nos qui in subditos nostros maxime autem benemeritos et eos qui ceteris virtute atque industria prestant . . . per benignosque nos ostendere proprium ac peculiarem munus nobis ducimus, idque ad famam et gloriam nostram illustrandam plurimum accedere arbitramur, attendentes debitaque consideratione pensantes preclaram fidem et gratissima obsequiorum merita fidelis nostri *Magnifici Gabrielis de Perén*, magistri cubiculariorum nostrorum, que idem nobis et regno nostro summo studio animique constantia exhibuit, nam tam et si domus et familia illa de qua originem traxit ab antiquo splendida in hocce Regno nominatissima fuerit et per celebris, ipse tamen Gabriel Pereny non contentus majorum suorum gloria, genus suum magnificum virtutibus semper eximiis contendit declarare atque exornare, quibus gratiam, munificenciamque nostram regiam sibi mirifice conciliavit accumulavitque, ex quibus vel hoc generaliter presentibus inseruisse

satis arbitrati sumus, quod ipse ab inicio ingressus ad hoc regnum nostrum, nos et curiam nostram secutus in cunctis rebus nostris et regni fidei sue commissis, presertim vero certis legacionibus, quas interdum non sine sui grandi fatiga ac incommoditate obiuit, fidelitatem, prudentiam simul et diligenciam non a nobis modo verum et aliis omnibus facile per se tulisse est visus. Pretermittimus eius prudentissimum consilium quo interdum apud nos in rebus nostris utens non parvam sibi apud nos laudem peperit, nec unquam pretermisit sibi per nos sive in nostris privatis sive regni nostri publicis rebus iniunctum atque commissum, quod non fidelissime ac ex nostra sententia fuisset executus; ut igitur Nos quoque ejus meritis aliquantisper respondisse videamur utque ipse ejusmodi suorum apud nos meritorum memoria merito letari possit, eidem Gabrieli Pereny ac magnifico Stephano similiter Pereny fratri eiusdem carnali, id de mera liberalitatis nostre munificencia duximus annuendum et concedendum annuimusque et concedimus per presentes, ut ipsi eorumque heredes et posteritates universi a modo perpetuis temporibus successivis quo-ad sigilla cera rubea instar aliorum cera in sigillis utencium uti et frui possint, litterisque eorum quas cum ipsorum signo et anulis cum cera rubea consignaverint semper et ubique vigor et fides adhibeatur et haberi censeatur. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras sigilli nostri secreti, quo ut Rex Hungariae utimur munimine roboratas eisdem Gabrieli et Stephano ipsorumque heredibus et posteritatibus universis duximus concedendas. Datum Bude, die dominica post festum conversionis beati Pauli apostoli. Anno domini Millesimo Quingentesimo quinto, Regnorum nostrorum Hungarie etc. Anno decimo quinto, Bohemie vero tricesimo quinto.

(Hártyán kék és sárga selyem zsinóron függő pecséttel.)

IV.

Buda, 1512. márcz. 25. II. Ulászló király a horvát-dalmát-tótország bánágot bizonyos kölcsönösen megállapított föltételek mellett Perényi Imre nádorra ruházza.

Nos Wladislaus Dei Gracia Rex Hungarie et Bohemie etc. Significamus tenore presencium quibus expedit universis. Quod quum honor banatus Regnorum nostrorum Dalmacie, Croacie et Sclavonie superioribus his mensibus vacasset, magna nobis et per necessaria cura de eisdem Regnis nostris et presenti statu eorundem incubuit, quo ipsa Regna utpote specta-

tissimos et singulares ramos precipuaque membra sacre incliti huius Regni nostri Hungarie Corone, ex ea desolacione atque devastacione in quam per hec tempora ab hostibus fidei coniecta et redacta sunt, a periculoque ipsis impendente eripere et in tutum et quietum statum collocare, ac nobis heredibus nostris huicque Regno integra et salva conservare possemus, et hoc non nisi cum solucione magne summe fieri posse et oportere perspexissemus: sic igitur nobis diu multumque in eo laborantibus, cui nam potius pro presencium temporum conditione et statu ipsa Regna nobis et Serenissimo domino Ludovico Regi filio nostro charissimo et successoribus nostris Regibus, sacreque predictae Corone huius Regni nostri fideliter conservanda et manutenenda committeremus: utilio rem et magis idoneum ho ipso tempore et in rebus gerendis dexterio rem, fide denique et integritate erga nos et ipsam sacram coronam prestancio rem et de quo dictis Regnis maior spes exurgere posset, fidele nostro spectabile et magnifico *Emerico de Peren* comite perpetuo Abaujvariensi et Regni huius nostri Hungarie Palatino Iudiceque Comanorum nostrorum neminem reperimus. Nam recenti adhuc tenemus memoria integerrimam fidem et fidelitatem preclaraque et a nobis benemerita servicia eiusdem domini Comitis et Palatini, que idem inter alia sua fidelia servicia vel his proximis annis nobis in alio Regno nostro Bohemie fere per unum et medium annum agentibus fidelissime nobis exhibuit. Nam quum ipsum in persona nostre Majestatis hic in Regno nostro sine omni provisione reliquissemus, omnemque curam tam Regnorum nostrorum quam castrorum finitimorum sacre huius Regni Corone subiectorum humeris suis imposuissemus, diligentissime atque utilissime eiusmodi rerum et negociorum Regnorum nostrorum curam habuit, ex post que nobis ex hinc redeuntibus et cum eodem de omnibus suis expensis in huiusmodi absencia nostra factis rationem posuissemus, habita ratione, licet in triginta tribus milibus florenis eidem debitores remansissemus, ex qua summa maiorem partem ad conservacionem castrorum finitimorum, residuam vero ad alia negocia et necessitates Regni, expensasque suas in tali nostra absencia fieri debentes exponere coactus fuerat, tamen ad singularem petitionem nostram de eadem summa viginti milia florenos majestati nostre omnino relaxavit et condonavit. Preterea dum nos urgentibus quidem arduissimis necessitatibus, Slesiam ad dictam sacram Coronam Regni Hungarie spectantem poste intrassemus et similiter sine omni provisione eundem dominum Palatinum hic in Regno nostro Hungarie in persona nostre majestatis commissemus et eciam tunc non parvam summam ad conserva-

cionem castrorum finitimorum de propriis exposuisset, de quibus tamen omnibus eundem contentum reddidimus, nobis tandem deo duce exinde feliciter redeuntibus, sicuti in priori nostra absentia ita etiam in ista altera totum hoc Regnum nostrum et castra finitima eiusdem domini Comitis et Palatini singulari cura et incomparabili industria salva et illesa ab omni periculo reperimus. Hiis igitur et aliis eiusdem Palatini serviciis diligentissime consideratis et in animo nostro revolutis, requisitum eundem dominum Comitem et Palatinum habuimus ut pro nostra imprimis erga eum singulari perpetuaque ac memorabili gracia et benevolencia, amore deinde patrie que cuique charissima esse debet, onus simul et honorem ipsorum Regnorum nostrorum pro voto nostro susciperet, susceptamque ea fide, constancia, ea denique prudencia atque animi sollercia qua in ceteris rebus regni huius publicis scilicet et privatis dignissime semper dum usus tulit se gessit, moderaretur et conservaret, et contra continuos infidelium insultus defenderet. Qui se se sicuti bonum et sincerum ac principi suo obedientissimum fidelem decuit, non retrahens, voto in hoc nostro (licet importabile onus sibi videratur) se satisfacturum animo promptissimo obtulit et ut facilius predicta Regna nostra eliberaremus, nobis in solucionem ipsius summe quam pro liberatione eorundem facere debemus, quindecim milia florenos in subsidium ex sua liberalitate et pro sua nobis serviendi promptitudine donavit et contulit. Confisi itaque de fide et fidelitate atque integerrima erga nos et serenissimum Regem Ludovicum filium nostrum charissimum constancia eiusdem domini Comitis et Palatini, eidem honorem banatus predictorum Regnorum nostrorum Dalmacie, Croacie et Sclavonie simul cum capitaneatu nostro Segniensi ac castris ad eundem capitaneatum pertinentibus cum ea omni consveta jurisdictione atque auctoritate qua huius que ceteri eorundem Regnorum nostrorum bani et capitanei ipsa regna et capitaneatum pro officiolatu tenuerunt, durante nostro bene placito dandum duximus et conferendum, decernentes ut ipse dominus Comes et Palatinus deinceps honore et titulo huiusmodi banatus et capitaneatus nostri libere fungi et uti, iudicia in ipsis Regnis nostris usitata facere et iusticiam unicuique administrare et omnia que ad officium suum in ipsis Regnis pertinere videbuntur, libere item exercere possit et valeat. Ita tamen quod idem Regna ipsa nostra et castra finitima in ipsis existentes, que in manibus suis et suorum erunt, nobis et dicto Serenissimo domino Ludovico regi filio nostro amantissimo successoribusque nostris Regibus et sacre corone et Regno Hungarie fideliter et diligenter conservet, tueatur et defendat. Et dum nos aut

ipse dominus Ludovicus rex vel successores nostri reges legitimi banatum et honorem ipsorum Regnorum nostrorum et capitaneatum Segniensem et castra ad eundem pertinentes ab eodem domino Comite et Palatino rehabere voluerimus vel voluerunt, illa mox habita satisfactione iustorum sallariorum suorum nobis aut eisdem nostris successoribus sine omni difficultate et renitentia, quesitaque ulla occasione reddere et restituere manusque suas et suorum omnium de eisdem Regnis et castris ac capitaneatu excipere et excepi facere teneatur et sit astrictus. Assecuramus nichilominus eundem dominum comitem et palatinum de assecucione ipsius banatus et capitaneatus ut et ipse interea melius ad id providere et se apromptuare possit, quod interea non quiescemus donec eundem in ipsum officium banatus et capitaneatus collocabimus et manibus suis assignabimus. Promittimus insuper et ipsum dominum Comitem et Palatinum in hoc quoque assecuramus, quod si contingeret Thurcorum Imperatorem vel aliquen bassam cum exercitu valido et tanta multitudine cui resistere viribus suis non posset, contra ipsum et dicta Regna nostra venire, nos per ipsum requisiti et de hoc certificati nequaquam ipsum deseremus sed omni auxilio et iuvamine eidem adesse volumus. Item licet domini prelati et barones et regnicole in proxima preterita congregacione festi beati Georgii martiris pro conservacione et defensione dicti Regni Croacie unacum sallario banorum longo maiorem summam pecuniarum deputaverint, tamen idem dominus Comes et Palatinus sicuti in cunctis alys nostris et Regni nostri rebus et negociis juxta voluntatem et desiderium nostrum nobiscum egit, ita et in hysque consideratis alys diversis et quidem ponderosis expensis nostris, eam summam solummodo ad viginti quinque milia florenorum in pecunys et tria milia in salibus, ad requisitionem nostram benevole relaxavit. Ita quod idem dominus Comes et Palatinus pro hoc uno primo anno pro sallario et conservacione et defensione eorundem Regnorum nostrorum habeat dicti vigintiquinque milia flor. in pecuniis et tria milia in salibus, racione quarum pecuniarum et salium idem dominus Comes et Palatinus gentes quas racione banatus bani conservare et ultra hoc centum equites et centum pedites pro conservacione consveverunt, integre semper conservare et ultra hoc centum equites et centum pedites pro conservacione et defensione dicti Regni nostri tenere debeat. Preterea ex ysdem prefatis pecunys ad sexingentos equites de gentibus dicti Regni Croacie bene et bono ordine instructos, pecunias et provisiones facere, similiter eciam strasas tenere teneatur. Assecuramus etiam et certificamus eundem dominum Comitem et Palatinum, quod nos predictam

summam viginti quinque milia flor. in pecunijs et tria milia in salibus pro isto uno anno persolvi faciemus. Quod si post ex . . . dicti unius anni huiusmodi banatum idem dominus Comes et Palatinus vel ipso defuncto heredes sui ulterius tenere noluerint et nos propterea requisierint, teneamur ipsum banatum et predicta Regna nostra cum capitaneatu ab eodem vel ab haeredibus suis, posita tamen debita ratione et satisfactione, recipere et auferre. Damus insuper eidem domino Palatino presentibus plenam facultatem, ut ipse quoscunque nobis et consequenter eidem domino Comiti et Palatino quoad huiusmodi officiolatum rebelles ac negociorum et proventuum nostrorum turbatores prout justum erit corripere et castigare possit. Ex quo autem ipse dominus Comes et Palatinus ratione sallarij huiusmodi banatus nostri contemplacione in eam summam condescenderit, ut ipse quoque de rehabitione sui sallarij certior reddatur, assecuramus eundem presentibus quod tricesimam Zagrabiensem cum alijs ad eandem pertinentibus, de manibus aliorum ubi modo habetur, eliberabimus et pro isto primo anno in quinque milibus flor. sicuti hucusque tenerunt, idem quoque dominus Comes et Palatinus in sortem dicti sallarij sui teneat. Cum autem viae et itinera, que nunc propter impedimenta sunt insegura et minus utilia, si summa ipsa quinque milium flor. ex ipsa tricesima non completeretur, extunc residuitatem ejusdem summe de alijs proventibus nostris supplere teneamur. Dum vero viae et itinera ipsa reformari et in tutum redigi poterunt, proventusque tricesimarum per hoc accrescent et augebuntur, tenebitur ipse quoque dominus Comes et Palatinus predictam tricesimam in maiori summa prout scilicet tunc cum eo concordabimus tenere. Annuimus preterea et concessimus, quod futuram contributionem seu subsidium de regno nostro Slavonie primitus offerendum, ipse dominus Comes et Palatinus per suum proprium hominem dicari et connumerari exigique facere possit. Ita tamen quod ultra eam summam quam nos eidem exinde ratione sallariorum suorum ipsius banatus deputabimus se intrmittere non debeat sed ea omnia que deputationem suam excedent, nobis fideliter administrare faciat. Deputationes autem quascunque et cuicumque in illo Regno Slavonie ex ipsa dica fecissemus vel faceremus aut thesaurarij nostri fecissent vel facerent, presentibus cassamus et annullamus, immo damus, conferimus et promittimus et assecuramus annuimusque et concedimus harum nostrarum secreto sigillo nostro quo ut Rex Hungarie utimur impendenti communitarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Bude in festo annunciationis beatissime virginis Marie, Anno domini Millesimo

quingentesimo duodecimo, Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo tertio, Bohemie vero quadragesimo tertio

Wladislaus Rex manu propria.

(Eredetije hártján, pecsétje zöld és sárga selyem zsinóron függ, a fészek körös-körül letöredezett, de maga a vörös viaszba nyomott pecsét teljesen ép.)

V.

Baden, 1517 sept. 27. Miksa német császár Perényi Imre nádort és maradékait római szent birodalmi herczegségre emelven, ősi czímerét megbövíti.

Maximilianus divina fauente clementia Romanorum Imperator, semper augustus, ac Germaniae, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Rex, Archi Dux Austriae, Dux Burgundiae, Lotharingiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Lymburgiae, Lucemburgiae et Geldriae, Landgravius Alsatae. Princeps Sueciae, Palatinus in Habsburg et Hannoveriae, Princeps et Comes Burgundiae, Flandriae, Tyrolis, Goritiae, Arthesiae, Hollandiae, Seelandiae, Ferreti, Kyburgi, Namurci et Zutphaniae, Marchio Sacri Romani Imperii Super Anasum et Burgoviae dominus Phrysiæ, Marchiae — Slavonicae, Mechliniae, Portus, Naonis et Salinarum etc. Ad perpetuam rei memoriam. Deus optimus maximus genus humanum vario multiplicique graduum et ordinum discrimine sejungens hoc praecipue Imperatoribus et regibus veluti proprium ac peculiare munus esse voluit, ut subditorum commodis atque incremento assidua cura, perennique studio invigilarent, et omnes conatus, omnemque potentiam ad illorum dignitatem, qui reliquis praesertim virtute ac sanguine praestant augendam, illustrandamque converterent, cum nihil scilicet aptius nihilve accomodatius ad retinendam amplitudinem, imperiumque propagandum constitui posse videretur, quam si hÿ, quibus Regnorum habenae moderaminaque committantur, in quam plurimos eosdemque de rebus humanis quam optime meritos liberalitatis et munificentiae partes exerceant, quosque verae laudis sectatores et clarissimorum facinorum emulos instuentur hos mirificis gloriae titulis claros et insignes reddant. Quae nos quidem animo saepius evolventes, nihil prius nec antiquius habemus, quam, quos veris laudibus et ingeniis moribus atque ornatissimo pulcherrimarum virtutum agmine praeditos esse dignoscimus, hos nimirum, ne suo praemio fraudetur virtus, ad eminentioris fastigii culmen educere, quandoquidem eo latius nominis splendorem diffundere videbimur, quoad plures hoc ipso decore dignissimos nostra beneficentia emanaverit. Nam tanto clarius liberalitatis fulgor elucescit,

quanto ejus insignia latius, patentiusque extendantur. Haec quippe remunerandi ratio et regium decus magis magisque ad externos propagat et subditos ad res egregias obeundas his quasi praemiis propositis acrius vehementiusque inflamat: Idcirco multum diuque frequenti cogitatione agitantes, Magnificum et Spectabilem *Emericum de Peren* Regni Hungariae Palatinum et perpetuum Comitem Abaujvariensem sincere nobis dilectum ea in nos semper fide diligentia sedulitateque fuisse, ut cum optimo quoque in his omnibus, quae ad nostram et dicti regni dignitatem attinent, facile certaverit nullique in negotiis et impigre et strenue ac exacte abeundis inferior apparuerit. Animadvertentes denique generosam ac clarissimam prosapiam ejusdem palatini, quae non in exigua quadam regione insignis, sed in universa pene Europa non belli minus, quam pacis artibus cognita et praefato denique regno duris saepe ac dubiis temporibus praesidio et tutelae fuit, verum etiam constantem ut praefertur fidem fidelitatem et gratissima ejusdem obsequia, quae quondam felicis memoriae serenissimo regi Uladislao et nunc serenissimo filio et fratri nostro charissimo regi Ludovico atque sacro sanctae coronae praefati regni Hungariae, ut non absque magna utilitate, ita cum maxima animi nostri satisfactione, ingenti semper et indefesso animo exhibuit et impendit, propter quod et splendidissimum et in isto regno eminentissimum honorem, magistratumque palatinatus omnium consonis suffragiis assecutus et regia quoque liberalitate atque gratitudine constitutus et designatus fuerit cum universa posteritate perpetuus comes Abaujvariensis. Harum igitur omnium rerum intuitu plurimum cogimur esse solliciti, quibus potissimum rationibus ejusdem Emerici meritis correspondeamus, quae tot tantaque sunt, quae merito non solum ab isto regio culmine, sed a nostra quoque caesarea auctoritate conveniens praemium et dignum ornamentum reportasse videant. Motu ergo proprio animo deliberato et sano principum, comitum, baronum nostrorum et sacri imperii fidelium dilectorum accedente consilio, ex certa nostra scientia et caesareae plenitudine potestatis praefatum Emericum, ejusque haeredes et successores ex lumbis ejus legitime natos et natiuros utriusque sexus nostrum et sacri imperii ducem et principem, duces et principes facimus, creamus, erigimus adtollimus et ad ducum et principum ordinem gradum fastigium et pileum clementer evehimus et illistramus, ac ducalis nominis, honoris, insignibus et *titulo Sokloys* (sic!) per praesentes auctoritate Romana caesarea gratiosius insignimus, necnon aliorum ducum et principum nostrorum et sacri Imperii numero et consortio benigniter aggregamus. Decernentes praesenti nostro caesareo

edicto firmissimo, quod ex nunc in antea futuris perpetuis temporibus praefatus Emericus ejusque posteritas ut supra ab universis et singulis cujuscunque conditionis, praeeminentiae status et dignitatis etiam regalis, ducalis aut pontificalis existant, pro veris illustribus ducibus *Sokloys* principibusque sacri Imperii habeantur, teneantur, dicantur et honorentur, prout nos eos et quemlibet eorum insolidum pro se et ejus ut supra legitimis haeredibus et descendentiibus *duces Sokloys* et principes sacri imperii dicimus, appellamus et notamus. Volentes et statuentes eadem auctoritate nostra et potestate praefata, quam omnibus et singulis privilegiis, indultis, immunitatibus, libertatibus, juribus consvetudinibus honoribus, dignitatibus, praeeminentis, fastigiis, praerogativis, auctariis, exemptionibus, gratiis et favoribus uti, frui, gaudere et potiri valeant et debeant, quibus caeteri nostri et sacri imperii duces et princeps freti sunt, seu uti, frui et gaudere poterunt quomodolibet in futurum consvetudine vel de jure, dummodo praefato serenissimo regi Ludovico et successoribus ejus regibus Hungariae pro eorum debito in omnibus obedientes ac fideles sese praestent, diligenterque et fideliter mandata eorum, quae convenit et officii sui sunt, prout in antea, exequantur et exercent. Quo vero hujusmodi ducalis gradus et illustratio luculentius claresceat, motu, scientia et potestate quibus supra, gentilitia arma, quae ad ipsum nuper magnificum et spectabilem palatinum et comitem nunc illustrem ducem Emericum quacunque concessione devenerunt, illustrare quoque et melioribus exornare additamentis dignum existimavimus: Videlicet scutum quadripartitum lineis aureis, cujus infima area posterior, suprema anterior coelestini aut lazarei coloris continent, in fundo areae auream coronam margaritis, lapidibusque praeciosis fulgentem, supra quam est caput humanum ferme Harpyae avis monstruosae rapacissimaeque figuram et similitudinem repraesentans, area vero infima anterior et superior postrema rubei coloris in se leonem aurei coloris coronatum ad instar sursum gradientis continent. Ad utramque autem scuti aciem galea redimita laciniis coelestinis croceis sive aureis ac rubeis continet pennam justa colores ipsius scuti distincte coloratam. In quarum medio consistit Angelus coronatus indutus veste crocea seu aurea et stola coelestini coloris crucibus distincta aureis et alis extensis itidem coelestini coloris ambabus manibus comprehendens. Scuti acies in hanc immutavimus, melioravimus, exornavimus modum et formam videlicet in scutum rubeum quadripartitum etiam distinctum lineis auro splendentibus, in cujus areis infima posteriore et suprema anteriore leo aureus ad instar gradientis sursum et in areis infima

antere et superiore posteriore grypho aureus habens uterque in unguibus coronam auream et zedulam collo circumligatam, in qua haec verba annotata leguntur: *Maximi Caesaris Maximiliani munus* continent. Et in medio hujus scuti est aliud parvum scutum coelestini coloris, in fundo coronam auream habens, supra quam est caput humanum ferme Harpyae avis monstrosae rapacissimaeque figuram et similitudinem repraesentans. Supra scutum vero stant duae galeae tormentales croceis sive aureis coelestinis et rubeis laciniis redimitae, quarum posterior continet supra se anteriorem partem aurei Gryphonis cum corona aurea et zedula veluti in scuto, galea autem anterior continet partem itidem anteriorem leonis aurei. Inter galeas ipsas Angelus consistit ad instar ejus, qui descriptus est paulo ante in memoracione gentilitiorum et avitorum armorum. Prout haec omnia melius pictoris arte, hic in medio elaborata cernuntur. Quae et auctoritate nostra Caesarea, in quantum opus sit, de novo concedimus, elargamur et donamus per praesentes. Volentes et decernentes praesenti edicto nostro caesareo perpetuo duraturo quod praefatus illustris Emericus et ejus haeredes et successores ut supra, hujusmodi armorum insignia sic a nobis illustrata et adaucta ex nunc et in antea futuris perpetuis temporibus in torneamentis, hastiludiis, bellis, duellis, scutis et vexillisque erecta ante se more ducum et principum sacri Imperii pro libitu et exigente voluntate sua ducere poterint, sepulturis quoque sigillis, signetis, annulis et aliis clenodiis seu actibus ducum et principum tam joco quam serio ubique locorum et terrarum, uti veri duces et principes deferre et gestare, eisque frui, uti et gaudere libere possint et valeant, non obstantibus quorumcumque consuetudinibus et ordinationibus, statutis, privilegiis praesentibus et futuris, quae quoquo modo contra hujusmodi illustrationem et erectionem facere possent: quibus per praesentes expresse derogamus et derogatum esse volumus. Nulli ergo omnino hominum cujuscunque fuerint gradus, conditionis et status, liceat hanc nostrae creationis, erectionis, illustrationis, concessionis, decreti, derogationis, voluntatis et gratiae paginam infringere, aut ei in toto sive in aliqua ejus parte contravenire. Si quis autem id attentare praesumpserit nostram et imperii sacri indignationem gravissimam ac poenam mille marcharum auri puri toties quoties contrafecerit se noverit irremissibiliter incursum, quarum medietatem fisco nostro caesareo, residuam vero partem injuriam passorum usibus decernimus et applicandam. -- Harum testimonio literarum sigilli nostri appensione munitarum. Datum in oppido nostro Badensi die vigesima septima mensis Septembris anno domini

millesimo quingentesimo decimo septimo. Regnorum nostrorum
Romani Tricesimo secundo, Hungariae vero vicesimo octavo.

Maximilianus mpr.

ad mandatum caesareae
Majestatis proprium
N. Ziegler mpr.

Praesentem copiam cum suo vero et genuino originali
armorum insignia pictoris arte in medio elaborata complec-
tente confrontatam, eidemque de verbo ad verbum conformem
esse testor. Szöllös Végardo, die 21. Junii 1741.

Andreas Kürthy de Fajkürth
I. Cottus Ugocsiensis surrogatus
notarius mpr.

(P. h.)

VI.

1526. május 15. Perényi Gábor Miklós olasz építőmesterrel
szerződésre lép.

Conventio facta est per magnificum Dominum Gabrielem
de Peren cum magistro Nicolao de Mediolano muratore in
anno domini *Millesimo Quingentesimo vigesimo sexto*. feria
tertia post festum ascensionis domini, tali conditione, ut idem
magister Nicolaus tenebitur inter turrin et domum vicinum
Capituli videlicet Jauriensis, murum per circuitum usque
ad altitudinem turris elevare, hoc est ad altitudinem trium
domorum et in angulo domus a parte campo et domo capi-
tuli Jauriensis erigere a fundamento unum necessarium, et
ante illam domum, a parte curia atrium per totam latitu-
dinem curie preparare, cujus latitudo erit ulnarum quinque
et medium. Quod atrium inferius totum *Bolt* habeat et in fine
illius atrii, a parte praedicta domo Capituli Jauriensis,
facere unam cameram ulnarum septem, et penes illam came-
ram facere unam Capellam parvam ulnarum trium et medium.
quae tam superius tam inferius *Bolt* habeat et facere gradum
a curia ad illum atrium et portas ac fenestras ac caminos
apponere.

Ut tenebitur praeterea a parte domo domini *Andree
Báthory* ¹⁾ a turri usque ad stubam in fine pallacii existentem,

¹⁾ A Perényieknek több házuk is volt az ország fővárosában. Egy
Budán a *Mindszent* utczában állott, melyet Ulászló király *Poki Péter*
hűtlensége és halála folytán 1495. jun. 15-én adományozott Perényi Mihály,
Gábor és István testvéreknek; a másikat a *Beech kapu*-nál Vincze Tamás
és Baranyai Márton házának szomszédságában, 1516-ban *Herke Pál* pesti
polgártól 160 frtért vette Perényi Gábor. (Családi levéltár.)

parietes usque ad altitudinem duorum domorum erigere, altitudo autem inferiorum domorum erit 4 ulnarum cum medio, superiorum autem ulnarum octo, et fiet domus inferius 5 et superius similiter 5, necessaria autem vetera duo tenebitur renovare et erigere ut et domibus superioribus serviant. Quae omnia in signatura et forma ejusdem domus clarius aperiebunt.

Dabuntur autem pro hys laboribus eidem magistro Nicolao per eundem dominum Gabrielem de Peren in monetis cupreis flor. *trecenti septuaginta quinque* ut singulos centum denarios pro uno floreno numerantur et computantur, et lapides, lateres, cementum, arena et aqua, laboratores autem tam muratores quam parvos laboratores, qui muratoribus serviant, idem magister Nicolaus per se tenere tenebitur. Fideiussor autem factus est pro eodem magistro Nicolao, circumspectus magister Franciscus Italus aurifaber Budensis, ut idem magister Nicolaus labores praedictos perficiat.

Inprimis autem dati sunt eidem magistro Nicolao pro hys laboribus fl. 1.

(Conceptus.)

VII.

1560. decz. 3. Perényi Ferencz Szikszó városát feleségének Bebek Katalinnak leköti.

Én Perény Ferencz etc. vallom én ezen levelemnek általa. ezt, hogy mikor az Ur Istennek ostora ez elmúlt időkbén én rajtam esett vala, ki miatt feleségemmel, gyermekimmel egyetemben fogságban estem vala, ugyanakkoron az én feleségem minden marháját tudniillik aranynivét ezüstnivét, drága köves ruháit és egyébféle marháját én mellettem elvesztette vala, mely nyomoruságot és kárt ártatlanul és büntelen szenvedett én mellettem. Annak okáért, hogy az én szerelmes társamnak az ő nagy nyomorusága és kár szenvedésiért, kit én mellettem ártatlanul szenvedett, hálaadatlan nem akartam lennem, és hogy halálom után is nem akarom hogy ezekért kárban maragyon mindenestül fogva. Ennek okáért az én levelemnek szeriben vallom és kötöm az én feleségemnek *Zyxót* az én városomat, ki vagyon Abaujvármegyében, négyezer frtban ilyen móddal, hogy ha énnekem történik holtom, zálogban legyen nálla. Az várt (?) is az a felyül megírt summában, hogy sem az én fiaim sem penig az én atyámfiai addig az várost ő tölle el ne vehessék, se hozzá ne nyulhassanak, mig nem ez négyezer frtot az én feleségemnek megadgyák. Amikor penig megadgyák az summát, tehát az én feleségem is tartozzék minden okvetetlen mingyárást az én fiaimnak az várust meg-

erezteni. Ennek bizonságára attam az én levelemet, melyet én kezemvel irtam és pecsétemvel megerősítettem. Ez levél költ Cassán Szent Ferencz napján. Anno domini 1560.

Idem qui supra. mpr.

(P. h.)

VIII.

1571. febr. 12. *Perényi Ferencz özvegye Bebek Katalin végrendelete.*

Testamentum conditum a magnifica Dominia Chaterina Bebek, relicta quondam magnifici domini Francisci Perénj. Anno domini 1571. 12 mensis febr.

Imprimis in nomine sanctae et semper benedictae trinitatis, Patris, filii et spiritus s. animam meam commendo in sinum Dei aeterni, qui me viventem sibi in templum sanctum repurgaverat. Corpus autem meum commendo terrae ex qua sumptum fuit, sepeliendum in templo *Nagidensi*.

Deinde dignitatem tutoriam filii mei et filiarum mearum delego imprimis domino meo Clementissimo Sac. Roman. Caesar. atque Regiae majestati Maximiliano, deinde vero Reverendissimo ac magnifico domino praefecto Camerae, ultimo reliquis camerariis majestatis.

Tercio, filiam meam minorem natu *Chaterinam Perénj* committo aedulationi egr. domini Stephani Várday generi mei, maiorem autem natu *Barbaram* committo curae magn. domini Valentini Bánffj. Ita tamen ut filius meus Georgius Perénj ex bonis quae possessurus est de vestitu illarum prospiciat.

Quarto, omnibus creditoribus, deinde etiam famulis, quibus debemus, Georgius Perénj ex proventu bonorum, quae possessurus est, satis faciat.

Facta autem est haec testamentaria dispositio praesentibus magnifico Valentino Bánffj, egregiis Joanne Paczóth, Emerico Bornemissza Thoma litterato, *Caspere Carolio ministro Ecclesiae*.¹⁾ Item domina Margareta Perénj, Barbara Kükemezey etc. Actum Cassoviae die et anno ut supra hora diei 12. Valentinus Bánffj mpr. Joannes Paczóth mpr. Bornemissza Imre. *Caspar Carolius*.

(Papiron, 6 záró czímeres gyűrű pecséttel.)

¹⁾ A *Biblia* fordító.

ADATOK A SZÉKELYEK TÖRTÉNETÉHEZ.

I.

Szentgyörgyi és Bazini János gróf erdélyi vajda és székely ispán a sepsi, kézdi és orbai székelyek Zabolán tartott közgyűlésének végzéseit megerősíti és kiadja. Zabolán, 1466. január 22.¹⁾

Siculorum prescripta lex. Tempore Divi Mathie Regis ob insurrectionem contra Regiem (így!) 1466. facta.

Nos Johannes comes de Sancto Georgio et de boziyn, vajvoda Transilvaniensis Siculorumque Comes omnibus Christi fidelibus tam praesentibus, quam futuris praesens scriptum inspecturis Salutem in omnium Salvatore.

Cum unaquaeque gens proprys eorum legibus et iuribus gubernetur, et si in eorum legibus et iuribus illesi per eorundem superiores et potiores conservetur, terram de eorum populositate ampliant et decorant, sin autem patitur de facili desolari et domom super domom (így!) cadit.

Regia si quidem serenitas considerans fideles suos *Siculos* in confinis Regni sui Partium Transilvaniarum in Sedibus videlicet *Kezdj, Sepsi et Orbaij* commorantes per Potiores in eorum medio existentes, multifarie multisque modis, imo oppressionibus gravaminum esse deditos. Ac de eorum proprys legibus et Iuribus ab antiquo per divos incliti regni Hungarie Regies (így!) eisdem gratiose collatis et approbatis, per pretactos Potiores penitus eiectos et evulsos, compatienterque ipsorum miserie et oppressionibus, quibus eidem per eorum Potiores angariabantur, volens quoque Sua Serenitas nos inter medium ipsis opponere, revisis dictorum Siculorum antiquis legibus et iuribus, ipsos perpetua et antiqua solidemus libertatum prorogativa, pro qua altissimmo deo gratas actiones et Regie Serenitati perpetue fidelitatis valeant exhibendam seruitutem.

¹⁾ Ezen fontos oklevélből igen kevés töredéket közölt Szabó Károly a *Székely Oklevéltár* I. k. 205, 206. ll.

Adiunctis itaque nobiscum nonnullis Magnificis et Egregijs et Nobilibus Potioribus videlicet pretacti regni Partium Transilvaniarum scilicet *quam plurimis Siculis de universis Sedibus Siculicalibus Comitatusque universis et singulis*, tam Potioribus quamque Comitatum prenotatorum Sedium hominibus antiquisque eorum legibus et iuribus, quibus ab antiquis usi sunt et gauisi, Recensitis tenoribus quarundam literarum, quorundam *illustris Principis Domini Johannis de Hunyad* Regni Hungarie gubernatoris, quibusnam legibus et iuribus ipsos Siculos potiri ac fieri commiserit, visis et intellectis eisdem innorans (így!) in persona *Serenissimi Principis et domini domini Mattie dei gratia Hungarie Dalmatie Croatiae Regis domini nostri gratiosissimi preter prenomatos Potiores et Communitatem dispositionem et ordinationem perpetue eorum irrevocabiliter articulis et vinculis sub infra nominatis fecimus et conclusimus obseruandam.*

Primo ordinatum est, ut *communitas Siculorum seruituti Maiorum et Seniorum non sit subiecta*, sed quemcunque maluerint liberam seruiendi habeant facultatem, demptis duntaxat, qui in proprys terris Seniorum manent. Etiam hi non possint seruitores conseruari et seruituti subiungari, sed se, dum voluerint, libere moraturi alio transferre valeat.

Ittem statutum est, ut eadem *communitas Senioribus seu Maioribus, metere, falcare, et ad quevis seruitiorum genera de iure non sit obligata*, nisi ad ea eorum aliquis sub alterius induti valeat rogantibus.

Ittem si *Communitatum aliqua sub alterius Senioris protectione consuetudine ipsorum requirens, ire voluerit et se alteri submittere liberam habeant facultatem ad quodcunque genus voluerit, sine omni impedimento et exactione aliquali.*

Ittem compositum est, ut quemadmodum duodecim Jurati in Sede Kezdÿ sunt constituti, ita et *in alijs prescriptis duabus Sedibus duodecim Jurati eligantur*, quorum *tertialitas de Senioribus, dualitas vero ex Communitate ipsa* constituentur ad discernendas et definiendas in medio eorum omnium causantium causas, qui per circulum et revolutionem unius integri anni in huiusmodi honore et vigore persistent, et sic singulis annis sequentibus, iurati ipsi mutuatim, si opus fuerit, constituentur, ubi et *Primipilus seu Capitaneus*, nec non *Judex terrestris* scilicet *Judex regius* dictarum Sedium tempore suo intersit, et omnia iura fructibus et prouentibus horum, videlicet Capitanei et Judices ipsi duodecim Jurati extradent, nec quisquam ultra ipsorum juratorum administrationem dicti Capitanei et Judices, scilicet neque Seniores inquirere possint, et si *Judex regius* voluerit *Judicem terres-*

trem . . . . per anni circulum pro suis iuribus et birsagys ad prestandam iurium rationem compellere et astringere potestatem habeant. Ipseque Judex regius pro suis iuribus et birsagys teneatur venire ad Sedem Judiciariam.

Item volumus, ut nullus omnino hominum *quempiam viatorem* per has prouintias proficiscentem, partibus regionum Christicolarum existentem in personis rebusque et bonis ulla-tenus impedire seu damnificare presumat, nisi a regia Maiestate aut Comitte Siculorum habuerit quis hoc literatoriis in mandatis.

Ordinavimus etiam, ut quicumque et ad quemcunque *exercitum universalem, vel partialem* versus quascunque partes ipsi Siculi profecturi essent, nullus eorum victualia, vel alia bona, aut res absque pretio a quocunque modo accipere debeant, qui si receperit, in amissione unius manus, aut oculi eruitione conuincantur.

Item *ut sacerdotes* in medio eorum existentes, *prelatis* eorum obedire teneantur, et ut singulis sinodis, singuli sacerdotes interesse debeant, et quicumque sacerdotum exinde literarum episcopales pro sui parte presentare nequierint, tales extra plebaniam ipsorum eiciantur.

Item volumus, et animo deliberato decreuimus, ut *universa iuditia, et iuditorun genera* sub elevatione cuiusdam nefandi *Nicolaj Koris* dicti Capitanei, usque modo, qualitercunque, et sub quocunque colore, medio tempore guerratis facta, vana, lassa, et viribus caritura per omnia reuocanda relinquatur.

Item ordinavimus preterea, ut *nullus hominum in villa*, in qua hereditates et iura non habent, absque consensu villaticorum commorandi causa descendere possit.

Item *ut Judex terrestris*, ultra tres equites nullibi descensum inter eos facere debeant, et quilibet Judex terrestris solum unum *vicegerentem* in persona sua constituere valeat, qui in sua persona procedat, et non plures, neque idem vicegerens aliquae vel aliquos loco sui substituat, sed per se tantum, in persona dicti Judicis procedat alioqui processibus aliorum in vigore permaneant.

Statuimus quoque super omnia premissa, ut quicumque dictorum *Siculorum Maiorum vel Minorum* in dictis Sedibus, quibus scilicet presentes rixe et guere inchoate fuerant, hanc nostram ordinationem in commodo perpetuo attemptauerunt, ut videlicet communitatem ipsam rursus in servitutum pristinam tenere et redigi voluerint, extunc offensus seu damnificatus contra huiusmodi libertatis prerogatiuam, Juratis ipsis hec narrare debeant, ubi scilicet talis offensio facta fuerit, comperta superinde certitudinis veritate, *Jurati* tandem *Comitti Siculorum* pro tempore constituto scire dare debeant,

ipse vero *Comes*, talem vel tales in amissione capitum modo premissis excessibus, rebus quoque, et bonis universis privari debeat ulla absque spe gratiae.

Item postremo statuimus ut si *ipsa Communitas dictorum Sicularum* temporum in processu huiusmodi seditiones, rixas, guerras et discordias, aut his similia, particulariter vel universaliter incitaret, extunc talis vel tales in amissione capitum ac rerum et bonorum suorum universorum conuincti sint. Necnon notam perpetue infidelitatis incurrant et insuper cuncta iura et libertates ipsorum, omnibus ex diuorum regum annuentia usi fuerant et gavisii, amittant eo facto. Et interseruimus etiam, ut *res et bona Seniorum* tempore prenarrate guerre per dictam communitatem ablatas et receptas, eisdem usque diem tertium datarum presentium reddi debeant, *domusque dictorum Seniorum*, per eandem communitatem aut destructe aut igne combuste, usque festum Nativitatis beati Johannis baptiste proxime venturae sub prescripta pena note perpetue infidelitatis reedificare per sepe dictam communitatem debeant et ad ea obligati existant.

Ad que omnia premissa et que ius premissorum singuli dicti *Potiores* et *Maiores*, ac tota communitas se sponte obligarunt coram nobis vinculis sub prescriptis. In quorum omnium premissorum veritatem, firmitatemque perpetuam presentes literas nostras pendentis sigilli nostri munimine roboratas, eisdem duximus concedendas. Datum in villa *Zabola*, feria secunda in festo beatorum Fabiani et Sebastiani Martirum. Anno Domini Millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto.

(Betühiven egy XVI. századbeli másolatról, mely a csíksomlyói rk. főgymnasium tanári könyvtárában őriztetik.)

II.

A székelység adózása a XVI. században.

A székelység ravássáról való articulus és institutio.

Első, hogy az fő nép és lófejek, kik az ő lófőségben ősoktól és dédesektől (így!) reájok szállot gyöker szerint lófőségben vadnak, ezek meg ne rótassanak, de régi szokás szerint jó szerrel hadakozáshoz készek legyenek.

Második articulus, hogy az földön lakók minden rendbeliek megrótassanak.

Harmadik, az mely embernek hat forint érő morhája vagyon, hozzá számlálván . . . és egyéb lábas harmát, egy forintot agyon király ő felségének.

Negyedik. Az kinél falu nyila vagyon, ő felségének megrótassék.

Ötödik. Az kinél az falunak két nyíla vagyon, ez adót agyon ő felségének.

Hatodik. Az kinek öt forint érő marhája vagyon, ötven pénzt agyon az királnak.

Hetedik. Az kinek öt forint alatt vagyon, három forint érő marhája vagyon, huszonöt pénzt agyon ő felségének.

Nyolczadik. Az főnép szolgálai, kik lovok hátán ő felségének hadban és egyéb szükségekben urokkal egyetemben szolgálnak, kiknek uroktól ruházatt yok vagyon, esztendőre szegőtségeképpen fizetések vagyon, meg ne rőtassanak, de azt felőlök hit szerént megmongyák, kik legyenek azok.

Kilenczedik. Minden falu az mely nap megrótatik, tizenötöd napon tartozzék székes helére az királybiráknak az adót beszolgáltatni szokot, tereh azvagy birság alatt.

Tizedik. Felelőköt kedeg az lófejek dolga felől minden faluban az lófejek közzül négyet az királybirák válaszszanak. Azonképpen az szegény nép közzül is négy felelő választassék.

(XVI. századbéli másolata a csíksomlyói rk. főgymnasium tanári könyvtárában.)

III.

Báthory István csíkszentgyörgyi Texe Jánosnak birtokait, mert Békes Gáspár mellett harczott, elveszi s hűséges hívének, Székely Györgynek adományozza s egyszersmind nevezettet lófőiségre emeli. Gyulafehérvárt. 1575. szept. 10.

Nos Stephanus Bathory de Somlio, Vaivoda regni Transylvaniae et Sicularum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium dominorum consiliariorum nostrorum humillimam supplicationem nobis propterea factam, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fidelis nostri *Georgij Zekelij*, filii providi et Agilis Alberti Domokos, in possessione Siculicali *Chekefulva*, et sede Chyk commorantis, quae ipse iuxta possibilitatis suae exigentiam, pro locorum et temporum varietate, summa cum animi sui promptitudine, praesertim vero in proxima nostra expeditione bellica, adversus *Casparem Bekes*, notorium atque proscriptum hostem nostrum, regni que nostri, suscepta exhibuit et impendit, ac in futurum quoque exhibiturus et impensurus est. Eundem igitur *Georgium Zekelij* in coetum et numerum verorum huius regni Transylvaniae *Sicularum primipilorum* annumerandum, aggregandum, eligendum et cooptandum ac e coetu et numero reliquorum plebeorum Sicularum, inter quos hactenus extitit, eximendum duximus, prout annumeramus, aggregamus atque eximimus per presentes. Annuentes eidem ex certa

nostra scientia et animo deliberato concedentes, ut ipse *Georgius Zekely*, nec non haeredes et posteri sui universi, ueri et nati primipili habeantur et reputentur, ysdemque libertatibus, immunitatibus, indultis et prerogativis, quibus caeteri veri, nati primipili huius regni nostri Transylvaniae, utcumque de iure uel consuetudine utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui et gaudere possint ac valeant. Ita tamen, ut idem *Georgius Zekely* haeredesque et posteri sui universi [bonis equis], loriceis, franeis, gladys, clypeis, hastis ac alys quibuslibet instrumentis militaribus, bene instructi omnibus expeditionibus bellicis interesse debeant et teneantur. Pro maiori autem erga ipsum declaratae benevolentiae nostrae argumento, totalem et integram domum seu curiam primipilarem alias *Joannis Texe*, primipili hostis et rebellis nostri, in possessione *Zent-Georgij* vocata, in sede nostra Siculicali *Chykh* existentem, habitam, ex eo, quod idem *Joannes Texe* immemor fidei et fidelitatis suae, nobis et huic regno debitae, dicto *Caspari Békes* notorio infideli et hosti nostro adhesisset ac cum eo alysque infidelibus contra nos atque regnum arma sumere veritus non fuerit, per hocque iuxta iudiciariam deliberationem fidelium nostrorum dominorum regnicolarum, in comitys eorum generalibus ad festum Beati Jacobi Apostoli proxime praeteritum, ex edicto nostro in civitate nostra *Colosvariense* celebratis, factam una cum alys factiosis in notam perpetuae infidelitatis incurrisse dinoscitur, ad nos consequenterque collationem nostram rite et legitime devolutam et redactam, simul cum terris arabilibus, fenetis et alys suis utilitatibus et pertinentibus quibuslibet, ad eandem domum et curiam primipilarem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis ac antiquis limitibus existentibus memorato *Georgio Zekely* suisque haeredibus et posteritatibus universis, ex plena et mera auctoritate nostra dandam, donandam et conferendam duximus. Imo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam, pariter et habendam salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quas nos in formam privilegii nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerunt reportatae. Datum in civitate nostra Alba Julia, decima die mensis Septembris, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo quinto.

Stephanus Báthory nupia
de Somlő.

(Eredeti pergamenen; a zsinór és a függő pecsét le van tépve. Antal József csikmenasági plébános birtokában.)

Közli: DR. BALLÓ ISTVÁN.

VEGYES KÖZLÉSEK.

SZÉKELY ANTAL TUDÓSÍTÁSA A HADADI CSATÁRÓL.

Dálnoki *Székely* — igazi nevén *Waska* — *Antal* I. Ferdinánd királynak híres csapat vezére, Thelekessy Imre és Zay Ferencz kassai főkapitányoknak hű fegyvertársa és mint régen mondták volna, sokat hallott, látott, próbált, sok csatákon forgott, jó vitéz ember vala. Erdélyből, a székelyek földjéről származott és kezdetben *János királyfia* pártján harczolt, de Bornemissza Pál püspök 1556-ban, a zsoldján szolgáló vitézekkel együtt Ferdinánd pártjára térítette, a kinek hűségében aztán mind haláláig állhatatosan meg is maradt.

Mikor az öreg Thelekessy 1557-ben elindult, hogy felső Magyarországot Izabella király asszony vezéreitől Ferdinánd számára vissza hódítsa, Székely *ungvári* kapitány volt és Ferdinánd hadainak szerencsés előnyomulása jó részt, az ő tapasztalt, kipróbált vitézségének is tulajdonítható. Együtt foglalták el Perényi Ferencztől a közönségesen *Kankó várának* nevezett szőlősi kastélyt, együtt verték meg 1558 október 13-án Szikszó közelében Kaza falunál *Velizsán* füleki bég rabló seregét, közös erővel szorították vissza Balassa Menyhértet *Kis Várda* alól, 's alig van a felső magyarországi szerencsés hadjáratnak olyan nevezetesebb eseménye, melyben *Székely Antal* részt ne vett volna.¹⁾ De nagyobb vitézi híre és becsülete főleg azután támadt, hogy Thelekessy Imrét *Zay Ferencz* váltotta föl a kassai főkapitányságban. Ő volt, a ki *Heraclides Jakabot* bevitte Moldvába, és tönkre vervén az oláh sereget, az elüzlött Sándor vajda helyébe a görög kalandort tette meg vajdának.²⁾ Annak utána visszatérvén, mint *kis várdai* kapitány sokat ártott a János Zsigmond pártjának és mind hatalmaskodó,

¹⁻² Dr. Komáromy András: *Thelekessy Imre* (Hadtört. Közlemények 1889) Thallóczy Lajos: *Zay Ferencz*.

erőszakos ember az egész Tisza vidéket irgalmatlanul sanyargatta. Rövid idő alatt temérdek jószágot harácsolt össze Szathmár, Szabolcs, Bereg és Ugocsa vármegyében, 's mikor a mezőben rá nem öklelhetett az ellenségre, fogta magát, összegyűjtötte a *nyíri pajkosokat*, és városokat, kastélyokat, szentegyházakat rabolt, dult, égetett és fosztogatott.¹⁾ Hiába panaszkodtak ellene a vármegyék, nem volt a ki megbüntesse, mert jó vitézségét, rettenthetetlen bátorságát az udvarnál sokra becsülték és hű szolgálatait a királyok bőségesen jutalmazták.²⁾

Mikor Balassa Menyhért Ferdinándhoz pártolt és Zay Ferenczcel együtt már abban mesterkedett, hogy *János király fiát* kiverik Erdélyből, 1562 mártius 4-én *Hadadnál* nagy viadal lőn, mely a Báthory István, Némethy Ferencz és Radák László vezérlete alatt lévő erdélyi pártnak tökéletes vereségével végződött. Székely Antal a győzelem oroszlán részét magának tulajdonítja, mint Pesthy Ferenczhez írott alább következő leveléből is kitűnik:

Keszenetemet és szolgálatomat irom kegyelmednek mint bizott uramnak és barátomnak. Továbbá az hír köztünk ez. Tudgya azt te kegyelmed mikor az más pártra indulánk, azt tudgya kgd. Azért az viadal dolgát akarám kgdnek tuttára adnom, hogy mint lőn. Mikor azért szemben indulnánk, seregeket megszerzettük volna. immár jöllehet az más párt nagy sokan vala, mert *Telegdy Miklós* nállam vagyon fogva, azt mondgya, hogy voltak 7 ezeren, az miénket látta, hogy menyin voltunk. Az más párt fenn egy hegyen némi részéből magát be vágták vala, hogy az mi seregünket meglátták az hegyből, azt mondgya *Telegdy Miklós*, hogy azt monták, hogy ezeket csak lóval letapostassuk. Az Isten úgy akarta Ő felsége szerencsájával, hogy ki állanak, nagy szélt ütének mert felesen valának. Szárnyul tul ő közüllek *Csiáky Pál* és *Telegdy Miklós*, *Telegdy Mihály*, *Bornemiszsza* ki Bebeknét vötte, ezek voltak János királ fia pártjára. Egy részével az hadnak ezek ellen szárnyul *Menyhárt* uram volt,³⁾ az derék sereggel kapitán uram volt, én is vele voltam. Az szárnyának hogy neki indulának, mert nagy szélt ütött vala az más párt, nem sok idő mulván megfutamának. Az hegy mellett az hol magokat be vágták vala, egy kis cseres vala, völgyecske, az ő álgyujok és taraczkjok volt onnan az felől vala az kis cseres és az völgyecske felől (igy!). Az völgyben *Némethy*, *Báthory István*, *Radák Lászlóval* puskásokkal és az derék sereg lovaggal

¹⁻² Budai: *Polgári Lexicon* III. Országos Levéltár. *NR.A* fasc. 219 nr. 39. fasc. 757 nr. 19. stb.

³⁾ T. i. Balassa Menyhért, a ki már ebben az időben elpártolt János Zsigmondtól.

az János királ fia (pártjával?) oda állottak volt. Ebben mikor reája indultunk senki egyet sem látott sem kapitán uram sem Menyhárt uram, hanem az ki szárnyul volt azt tuttuk, hogy csak az legyen az ő seregek. Némethy Ferencz azt akarta, hogy mikor mi onnan az szárnyát üzzük, minket hátban ökleljenek. *Rác Farkas* ki Egerben lakik, jöve igen hamar hozzám, mert szárnyul az álgyuk felől egyik részével én voltam az más párt ellen. Az *Rác Farkas* az egeri meglátta volt, igen hamar hozzám jöve, megmondá, hogy ha reája nem gondolunk tehát ezennel az ő fsge hadát hátban öklelik. Megtekintvén én magam is, ha igaz az beszéd vagy nem, hát látám ha ugy vagyon, mint ő mondgya. Én mindeneknek megmondám, hogy minden ember az ő tisztességét megnézővén szemben mennék velek, hogy hátban ne ökleljenek. Én azért hamarsággal reá gondolék, az németeket és az várdai gyalogokat szárnyul vettem. Mikor azért szemben juték Némethy Ferenczczel, Báthory Istvánval és Radák Lászlóval, egyszersmind három kopjával találának, ha azért az uraim nem érkeznek vala, talám meg is ölnek vala, mert az kopjátörés után Némethy Ferencz, Báthory István, Radák László hegyes törrel igen kezdenek rajtam lenni, kinek miatta most is sebes vagyok, jóllehet az én magam hegyes töröm is rajtok eltörék. Egy szolgámat mellettem, kinek neve *Patóchy Miklós* megölék, más szolgámnak *Székel Balázsnak* az karját hegyes törrel által üték, lovamat is alattam megsebesíték. Az ő álgyujokat, taraczkjokat nekünk sütögeték, hogy kinek fejét, kinek lábát elvitte az álgyu golyóbis. Egy tizedes drabantnak is, ki ő felségének régi drabantja. *Egry Benedeknek* lába fejét az álgyu golyóbis elvitte, jóllehet azért hogy még él ő maga. Ezt irhatom kgdnek, hogy az várdai drabantokban is sok el hulla. Isten akarattyaából azért bennünk fölötte is sok el nem hullatt. Isten ákarattyaából főhadnagy is, kik ő felsége számára vadnak azok közzül több sebes nálamnál nincsen, szegény legények vannak azért sebesek. Továbbá azért Isten, ő fsge szerencsájával, mihelt Némethy Ferenczet, Báthory Istvánt, Radák Lászlót megfutamtatám, tehát az ő derék seregek ottan megfutának. Ebben sem kapitán uram, sem Menyhárt uram semmit nem tuttak, hanem annak utánna.¹⁾ Még azt is kiáltották *no hozzá, mert ez az Székel Antal!* ezt sok jámbor hallotta és látta, hiszem azt, hogy még ő magok sem tagadgyák meg, mert hogy szemben voltam velek, mert egy hegyes töröm eltörött rajtok. Bizony, hogy még enyire egy viadalban is reá nem vettek volt, hanem esmég Nádudvarnál, hogy Petrowyttal megvittunk vala, hol az lábamat vágták vala, kiben most is merő az lábam. Mint azért kgdnek megirtam felyül is, sebes az hadnagyk közül nincsen több nállamnál, se az urak hadnagyiban, jóllehet hogy szeginy legi-

¹⁾ Egy másik egykoru másolatban, kiegészítve: *tutták meg.*

nyek vadnak. Ha az csalókat eszünkben nem vettük volna akkor, tehát csak Isten választott volna benne. Azért kgdnek azt is irhatom, hogy az viadalban nyertünk két öreg faltörő álgjut, két lövető álgjut, öt taraczkot, egy sereg bontót. Fő foglyok vannak fogva Csáky Pál, Bornemissza, az ki Bebeknét vette, Telegdy Miklós. Isten tartsa meg te kegyelmedet minden jóvával, Ex bello *Hadadiensi* 4. martii Anno 1562.

Nekem pedig az seb az bal kezemen vagyok, szintén az karom tövén. jóllehet, hiszem Istent, meggyógyulok ebből.

Anthonius Zékelly capitaneus Sacrat.

Caes. Regiaeque Majestatis de Kys Várda.

Továbbá az vár dolga felől ezt irhatom kgdnek, hogy imáron egy mélföldön voltunk az segítséggel, hogy az *Balassy Menyhárt* szolgája megatta volt az várat, negyed napnál tovább nem tartotta. Azért esmég ez mai napon atták hátra, de törés semmi nem volt rajta, hanem az palánkon, azon által ment az golyóbis. Továbbá azt irhatom kgdnek, hogy ő benne sokan megholtanak, az miénkben is szeginy legények vesztek, sebesek is vannak.

Czim: *Egregio domino Francisco Pesthy, administratori proventuum sacrae. Caes. Majest. Romanorum etc. domino nostro semper confidentissimo.*

(Országos Levéltár. Missilisek.)

A nagy vitéz embernek szomorú vége lett. Mikor ugyanis 1575-ben *Békés Gáspár* mellett Báthory István erdélyi vajda ellen indult volna, 's az indulás előtt kevéssel valami változása történvén, a tüzhelynél magát olajjal kenetné »*magu tulajdon felesége gyilkosokat küldött reá, a kik ötet hirtelen megölték*«¹⁾ Az oklevelekből tudjuk, hogy felesége Mágyi Péter ugocsvármegyei előkelő nemesnek *Zsófia* leánya volt, a ki gonosz-ságáért fejének és minden jószágának elvesztésével lakolt. Miksa király a bűnös asszonynak, a ki »*inmemor fidei et honoris sui, dei et hominum timore postposito, eundem Anthonium Zekell alias Waska de Dalnok, maritum suum, nescitur quo maligna spiritu ducta, conductis ad id sicariis et latronibus, nihil tale formidantem in domo sua propria, animo deliberato crudeliter interfeci curasse*« — Varsányban, Apagyon, Tégláson, Zeleméren, Mágyon, Nádudvaron, Szoboszlón, Helmeczen, Battyánban stb. fekvő birtokait is *Akli* nevű egész faluját 1576 ápril 2-án Csernelházi Csernel Tamás ítélőmesternek és Joó Balázsnak adományozta. (*Kir. könyvek* IV. k. 447. l).

ys.

¹⁾ Budai: *Polyári Lexicon* III. k.

GYULAY PÁL KÉT VÉGRENDELETE.

Az 1592. év deczember havában Báthory Boldizsárnak egy csapat zsoldos katonája rontott a Maros partján Szász-Régen mellett fekvő abafájai kastélyra 's annak urát *Gyulay Pált*, a fejedelem Báthory Zsigmond egyik legbensőbb emberét, »*virum de Republica optime meritum*« — mint Bethlen Farkas írja — a fejedelemtől kieszközölt engedély alapján fölkonzulták.

Gyulay Pál, úgy látszik, maga sem igen bizott urában, mert az alatt az egy esztendő alatt (1591 novembertől), melyet Báthory Boldizsár haragjától való féltében visszavonulva töltött, a fejedelemnek 1590. sept. 20-án kelt »*assecuráló levelé*«-re hivatkozva két végrendelet is csinált. sietősen rendelkezve minden vagyonáról. Az első végrendelet 1592. január 25-én, a másik ugyanazon év augusztus 1-én kelt. Testvéröccse *Gyulay János* Báthory Zsigmond biztosító levelét 's a két végrendeletet a következő évben átiratta a gyulafejérvári requisitorokkal. A nevezett hiteles helynek 1593. september 6-án kelt kiadványa birtokomban van 's erről közlöm az alábbi végrendeleteket, melyek többek között Gyulay Pál irodalom pártoló voltáról is tanuságot tesznek. Deák és görög könyveit, melyek Kovacsóczy Farkas kancellárnál voltak — Brassó város könyvtárának hagyta. Ezekről emlékezik Kovacsóczy 1590. aug. 3-án kelt végrendeletében, mondván »Gyulay Pálnak is vagyon ott (»az könyvesházban«) egy *fulka* könyve, azokat is adják ki neki«.

Bethlen Farkastól tudjuk, hogy Gyulay maga is tollforgató ember volt. Klaszikus citatumokkal ékes levele, melyet 1585. aug. 29-én barátjához *Sibrik György* váradi kapitányhoz írt, olyan nagy becsben állott Erdélyben, hogy valahányszor új kapitány vonult be Váradra, a felesketéskor buzdításul és oktató képen mindig felolvasták előtte ezt a levelet.

* * *

I.

Én Gywlay Pál Abafáján Thorda vármegyében lakozó, adom emlékezetre mindeneknek az kiknek illik az én levelemben, hogy én, az én kegyelmes Uramnak, Báthory Sigmundnak, Erdélyország fejedelmének figgó pecsétetes levelével való kegyelmes assecuratiója szerint, mellyel ő nsga nekem *Abafája* nevű falumról és régeni hegyben való szőleimről, melyek mind Thorda vármegyében vannak, és *Zowáta* nevű falumról, mely Maros Székben vagyon, szabad, tellyes és örökös dispositióra való hatalmat és szabadságot adott, assecurálván arról, hogy ez felyül megnevezett jószágimat valakinek vagy valakiknek szóm, avagy irásom által adom vagy

hagyom, azoknak ő nsga az én dispositiomra fejedelmi consensusát aggya (mely kegyelmességeért és fejedelmi szavának és assecuratiójának tökéletes megtartásáért ő nsgának is legyen kegyelmes az ur Isten, és alatta valói legyenek tökéletesek minden ő nsgához való hívségökben, miképen ő nsga is alatta való híveihöz igéretiben és adományában tökéletes) teszek ilyen dispositiót:

Hogy először. ha Isten engemet mennyei jó voltából férfiu és leány magzatokkal, avagy egyik, akár melyik ágban való maradékkal megáld, azoknak és azok maradékinak, fiu és leány ágban valóknak egyenlő képpen hagyom ez felyül megnevezett jószágimat. Ha pedig ő szent felsége tellyességel magvam szakattul veszen ki ez világbul, kiben legyen az ő kegyelmes akarattya, tehát ez megmondott jószágimat *Gywlay János* öcsémnek, Felső Járába lakozónak és hugaimnak: *Zalay Sárának* és *Kathának*, az néhai *Thordán* lakozó *Zalay Balás* leányinak és ezeknek mindkét ágban való maradékinak egyenlő képpen hagyom. Mely én dispositiomnak bizonyására, magam kezével egészségem és elmém helyén lévén, irtam ez levelet, és pecsétemmel megerősíttem. — Abafáján Szent Pál fordulása napján. *Ezeröttszázkilenczvenkét esztendőben.*

II.

Én *Gywlay Pál* Abafáján *Thorda* vármegyében lakozó, meggondolván azt, hogy embernek halála bizonyos, halálának órája bizontalan, mind elmémben 's mind testemben egészségem lévén, mindeneknek előtte hálákat adok az én kegyelmes Istenemnek, minden rajtam való lelki és testi kegyelmes áldásiról. Annak utánna minden ingó-bingó javaimról, akármi névvel neveztesenek teszek ilyen testamentumot:

Legelőször az én kegyelmes Uramnak, országunk fejedelmének az nagy fedeles aranyos kupát hagyom.

Az mely deák és görög könyveim *Cancellarius* Uramnál vannak, melyeknek mind *registroma* vagyon, hagyom az *Brassai* város *Bibliothecájának*.

Az *colosvári* és *székely-vásárhelyi* scholákban tanuló szegény deákok segítségére hagyom az ezör forintot, mellyel nekem *Colosvárott* lakozó *Poztómethó János* deák adós, mely adosságért *Wass György* uram nekem husz ház jobbágyát kötötte, mely dologról *Gerendi János* uram és *János* deák *thordai* kamora ispán uram, közbírák lévén, attanak levelet, mely levélben való igazságomat hagyom az megmondott két városbeli scholáknak, bizonnal hiszem, hogy ebben *Wass György* uram, az szegény scholának nem igyekezik kárt tenni. Hogy pedig az én kicsiny segítségemnek több ideig való hasznát vehessék az szegény deákok, a megmondott ezör forint adassék jámbor és embörségös adósembör kezébe

interessre, melynek esztendőnként való nyeresége egyaránt oszlassék az két scholának. mely pénznek gondviselői legyenek, ha ilyen keresztyén embörhöz illendő gondot felakarnak venni, az colosvári és vásárhelyi bíró uraim. kik ha ez gondot fel nem vennék, az colosvári és vásárhelyi plebánusok tanácsából lássák az scholák. kire bizzák.

Az három gyermeknek. *Sámuel Garázdának, Ördög Boldizsárnak* és *Müzka Mihálynak* külön-külön hagyok mindeniknek száz száz forintot. Ezökön kívül és az ezör arany forinton és két száz talléron kívül. melyeket árva hajadon hugaimnak *Zalay Sárának* és *Catának* még ezelőtt házasságokra hattam és nekik megattam. minden ingó-bingó marhámot és javaimot. akármi névvel neveztessenek. hagyom feleségemnek *Füzy Borbálának* és *Gyulaj János* öcsémnek és az felyül megmondott két hugomnak *Zalay Sárának* és *Catának*, az néhai *Zalay Balás* leányinak, kiknek osztozások előtt szolgálaim és *Sándor Gergelyné Sónia* asszony elégittessenek meg az készpénzbül.

Testamentomosimnak vallom az én bizodalmas és jó akaró uraimat *Bocsykay István* uramat, *Cancellarius* uramat, *Kendy Ferencz* uramat, *Gálffy János* uramat, *Bánffy Boldizsár* uramat, *Bornemisza Boldizsár* uramat, *Forró János* uramat és *Gerendy János* uramat, kik, ha bizonyosak abban, hogy én ő kglmeket életemben tiszta szívvel szerettem és böcsüllettem. csak azon kérem. legyenek oly jóval az én szegény atyámfiainak. az mely jót ő kglmek is holtok után posteritásoknak tekéletes barátitól kívánnának. Testamentomom executori legyenek *Bánffy Boldizsár* uram. *Forró János* és *Gerendy János* uraim. kik holtom után mingyárt *Péterlakát* bocsássák *Gywlay János* öcsémnek kezében, mely faluban való magam és maradékaim tellyes igazságát *Gywlay János* öcsémnek és két ágban való maradékinak attam. Irtam ez testamentomot magam kezével die prima augusti, anno 1592. Abafáján, mely testamentom úgy legyen állandó, ha életem haladván, mást nem teszek.

Közli: HEGYI ÖDÖN.

SZEPESVÁR, 1643. APRIL 28. GRÓF CSÁKY ISTVÁN
UTASÍTÁSA KONYHAMESTERE RÉSZÉRE.

Instructio pro Culinae Magistro.

Kivántatik elsőben is, hogy konyhamesterünk tisztére szorgalmasan vigyázzván, igaz és hív legyen minden dolgokba, és az tékozlást eltávoztassa, arra is szorgalmas légyen, hogy az szakácsok tisztán és jól főzzenek, és így is adják fel, minden szerszámakat az étkeknek igazán megadassa vélek, az fazekakra is reá vigyázzon, hogy minden estve megmossak őket az kuchták és egyéb eszközök is tisztán tartassanak.

Ha ki találkoznék vagy az szakácsok között, vagy akár minimű rendek között, az ki becsületét neki meg nem adná, szót nem fogadna, és hivatalyában akadékot tenne, ki miatt meg nem felelhetne tisztinek, azokat mindgyárt értésére adjon fő porkolábunknak, igazicsa el az porkoláb közöttök az dolgot.

Az asztalokra igen reá vigyázzon, hogy kinek-kinek igazon megadassa az rendelt tál étkeit; elsőben is az mi asztalunkra fogvatkozás nélkül légyen az étek adás s napjában *ötven tál étket* adasson az mi asztalunkra.

Azután adasson étket az udvaribíró asztalra illendőképben, mivel ott néha többen 's néha kevesebben vadnak, ahoz kelletik alkalmaztatni az étek számát is. — Ennél az asztalnál lesznek az *uraim* is, kik az mi asztalunkhoz be nem férnek.

Az öreg aszony és leányaszonyok asztalára is napjában tizenkét tál étket adasson. Ágotának is cselédestről (sic) adjon napjában négy tál étket, csak légyen megrakva illendőképben az tál.

Az muzsikusoknak ételeket igazzon adassa ki, úgy mint napjában *tizenkét tál étket*, és az tálokat jól megrakassa. mivel felesen vadnak.

Minden bokor kocsisnak napjában három tál étek adassék. ezenképpen az magunk fő lovászinak is, affélének pedig az lovász mestertől igazán végére menjen, mert néha meg többülnek, néha meg kevesednek azok is. Az Prebendásoknak is, hogy igazán ki adják ételeket. arra is vigyázásának kell lenni az konyhamesternek.

Az első fogás az mi asztalunkról légyen az inasoké és pohárnokoké, az másik fogás az jobbitással az étekgogóké.

Az konyhamester mindaddig jelen legyen az konyhán, miglen kinek kinek a mi rendelésünk szerint az jó étket ki nem adattya, és jó maga vigyázzon, hogy semmi alkalmatlanság ne történjék az étek feladásba.

Az maga étele, ha akarja külön lehet az konyha házban, ha akarja az fő szakácsokkal ehetik; hogy pedig tisztán tarthassa az konyhát, egy hites drabantot tartozzék adni az porkoláb az konyhára az ki szavát fogadja az konyhamesternek, és idegen embert s' másokat is, az kiknek ott dolgok nem lészen. be ne bocsásson az konyhára.

Ezeket híven és igazán s jó rendet praestálván az konyhamester, ugy várhattya nekünk is jövendőbeli jóakaratumkat.

Datum in arce mea Scepusiensi die 28. aprilis 1643.

Comes Steph. Csiaki m. p.

Külczim: Instructio pro egregio Paulo Rosnai culinae magistro.
(Eredetije a gróf Csákyak lőcsei levéltárában: K. 112-ik Cs. 37. szám.)

Közli: SVÁBY FRIGYES.

TEUFFENBACH RUDOLF DUNÁNINNENI
FŐKAPITÁNY JELENTÉSEI
BALASSA ZSIGMOND ELFOGATÁSARÓL.

A »*Hadtörténelmi Közlemények*« 1897-ik évi folyamában, a *Történelmi Tár*-ban megjelent régibb közlemények kiegészítéseül, ösmertettük a Balassa Zsigmond hűtlenségi pörében kihallgatott tanuk vallomásait, előre bocsátván, hogy mikor a főurnak a törökkel való szövetekezése kitudódott és hire járt, hogy a büntetéstől való félelmében Lengyelországba akar szökni, II. Mátyás király megparancsolta *Teuffenbach Rudolf* dunáninnyi országkapitánynak, hogy őt haladéktalanul kézre kerítse. Teuffenbachnak nyilván azt adták utasításul, hogy lehetőleg minden zaj nélkül végezze el a dolgot, mert a nádor jó előre figyelmeztette az udvart, hogy a törvényes eljárás mellőzése bizonyára nagy felháborodást és elkeseredést fog okozni az országrendek között s épen azért nem is igen sietett s bár a király rendeletét az 1615. év december havában kapta, végrehajtására csak is akkor gondolt, mikor már bizonyosan hírül hozták, hogy Balassa embereit a budai basához küldvén »*csak azt várja, hogy vissza térjenek és azonnal hozzá fog gonosz intentumjához*«. Megírta tehát a nádornak, hogy Balassa szolgálait mindenütt leseti s ha kézre kerülnek, egy szempillantásig sem késik tovább, mert neki erős parancsolata van a királytól, hogy a veszedelmet megelőzze. »*Talán — ugymond — ez dolgot az nemes ország úgy nem érti, mint ő felsége és nagyságod, azért fogja tudni úgy rendelni Nsgod az dolgot, mivel hogy periculum in mora, hogy az nemes országnak ellen nem léssen, hogy ő felsége omnibus modis prosequálja Balassit*«. ¹⁾

Harmadnap aztán meg is indult a közeli végekből, hamarosan összegyűjtött hadakkal és Kékkő vára alól az itt következő leveleket küldé Thurzó György nádornak.

I.

Illustrissime domine domine et pater confidentissime etc.

Érkezek bizonyosan oly hirem, hogy Balassy Zsigmond uramnak hire lévén, hogy ő felsége meg akarja fogatni, hogy elakarna menni, sietve jöttem ide és az várat körül fogattam. Az ő felsége népére erőssen lövetett taraczkkal, de innét mi felölünk senki még ezideig csak egy puskát sem lőtt hozzájuk. Az *elmúlt éjjel* másodmagával kibocsátkozott volt az várból, de az strázsáinkat eszében vévén, ismég vissza szaladott az várban. Én mindazon volnék, hogy ő felsége parancsolattyának omnibus

¹⁾ Történelmi Tár 1881. évf. 551. 1.

modis eleget tehetnénk, és ha lehet szép szóval beszéljenek ki az várból. Ezután mint s' hogy válik el dolgaink, Nsgdat azonnal tudositom felölle és Nsgdtul is választ várok. Áldgya meg Isten Nsgdat minden kívánta jókkal. Datum sub Kékkő 7. januarii Anno 1616.

Illustrissime D. Vestrae

servitor et filius addictissimus
Rudolphus a Teuffenbach mpr.

II.

Illustrissime domine etc.

Megírtam az előbbeni levemben Nagyságodnak mi állapotban találtam itt az dolgot, most azért Nsgdnak azt írhatom, hogy látván Balassy uram, hogy az elmenetelben nincsen immáron módja, az ellenkezésben hátra hagyott és beszélgetésért az várból ő maga kijött hozzám, és az sok beszélgetés után azt végeztük, hogy velem együtt Ujvárbán bejön és ott várja ő felségének továbbra való resolútióját és akaratját és így mindennemű kár és violentia nélkül indultunk együtt mai napon Ujvár felé. Nagyságod is ezeket értvén tudgya immár az dologhoz magát alkalmaztatni. Áldgya meg Isten Nsgodat minden javaival. Datum sub Kékkő die 7. januarii hora 4. pomeridiana. Anno 1616.

Illustrissimae D. V.

servitor et filius addictissimus
Rudolphus a Teuffenbach mpr.

(Országos Levéltár. Act. Thurz. fasc. 7 nr. 46. és 73 nr. 36.)

Ugyanazon napon a királyt is tudósította Teuffenbach a történetek felől, igérvén, hogy miharabb részletes jelentéssel fog szolgálni arról, hogy és mikép történt Balassa elfogatása? — Mikor tehát 1616. január 9-én a rab urral *Érsek-ujvárbá* érkezett, első dolga volt megírni az alább következő, eredetileg németül szerkesztett jelentést:

III.

»Legalázatosabban jelentem felségednek, hogy töllem telhetőleg mindent elkövettem hogy legkegyelmesebb parancsát sikeresen végrehajtsam.

Először is azon voltam, hogy az idő rövidségéhez képest a lehető legjobb furfanggal értesítő kémre tegyek szert a várbán. Erre a célra, az ilyen dolgokra fölöttébb alkalmas *Horvát Istvánt* használtam, meghagyván neki, hogy az elmúlt Vasárnapon este fele menjen el a Kékkőtől körülbelől egy mértföldnyire fekvő *Zelie* nevű faluba, hová (mintha csupa véletlenségből

történnék) felséged főkapitánya *Morgenthaler* Fülöp is elmegy. Ebben a faluban lakik ugyanis Balassynak egykori lovászmestere, a ki még most is jó viszonyban van régi urával. Ennek a háza előtt találkozzanak Horvát István és a főkapitány, a ki csodálkozni fog azon, hogy Horvátot ott találja. Erre Horvát elpanaszolja, hogy megszökött tőlem, mert a múlt nyáron társaival Esztergom alatt valami juhokat hajtott el a töröktől és mivel mostanában Felséged parancsa szerint mindazokat el kell fogatnom, a kik a békekötés előtt a töröknek kárt tettek. társaival együtt őt is elakartam fogatni, de megszökött és most Lengyelországba készül. *Morgenthaler* megsajnálja és a volt lovászmester előtt azt tanácsolja neki, hogy menjen Balassyhoz, a ki szintén Lengyelországba készül és saját személye biztonságára néhány embert is visz magával. Ha tehát szolgálatába akar szegődni, kérje meg a lovászmestert, hogy ajánlja őt Balassynak. Ha pedig Balassy előbb látni akarná, menjen el a várba és panaszolja el a maga nyomorúságát. Ha Balassy szolgálatába fogadja, akkor, hogy több bizodalommal legyen hozzá, kérje meg, hogy feleségét és gyermekét is magával hozhassa, a kik, míg ő Lengyelországban jár, Balassynak valamelyik várában vagy falujában maradhassanak. Ha Balassy rá áll, mondja meg neki, hogy üldözött társai közül valami 35-en szanaszét a környékbéli falvakban rejtőzködnek. jó volna tehát ezeket is megfogadni, nehogy az alatt, míg ő családjáért megy, elszéledjenek. Csak azt ígérje meg nekik, hogy szállásukról és élelmükről gondoskodni fog.

Balassynak akkortájtban alig volt 25 embere a várban, a többi szanaszét a faluban tartózkodott. Annak utánna Horvát a maga jól fölfegyverzett 35 társával foglalja el a várat, és kergesse ki onnan Balassy hajduit. Nagyobb biztonság kedviért a mieink a várból jelt adtak volna *Morgenthaler* főkapitánynak, a ki lesben álló 150 emberével esetleg megsegítette volna őket.

De az egész terv csak addig sikerült, míg a lovászmester fölment a várba, hogy Balassynak előadja a dolgot. Mert, noha személyesen kívánt vele beszélni, az asszony fogadta, a ki meghallgatván ajánlatát, azt felelte, hogy az ura nincsen otthon. lovas kalandra indult, így tehát nem határozhat a dologban. Nekiünk tehát, ámbátor igen jól tudtuk, hogy Balassy otthon van, nem lehetett tovább mennünk, mert sejthettük, hogy gyanakodik és nem akartuk gyanuját még inkább fokozni. Le kellett tehát mondanunk a praktikáról s' mivel pedig attól is tarthattunk, hogy ha Balassy időt nyer, az egész vállalat megghiusul: Horvát István és a nógrádi főkapitány néhány hajduval és huszárral — a nekik adott utasításhoz képest — *január 3-án* éjjel hozzá fogtak, hogy titkon meghágják a várat. — Minthogy azonban holdvilágos, csillagos éjszaka volt, a várbeliek észre vették őket és erősen

tüzelni kezdtek. De mindössze is csak egy hajdú sérült meg a karján.

Minekutánna pedig sem a praktika, sem a vár meghágása nem sikerült, felséged hadi népe, utasításom szerint, bekerítette a várat a palánkok mögé helyezett megfelelő számú őrszemekkel. Ötven hajdu egy patak mellett álló szalmafüdes fakunyhót szállott meg. Erre Balassynak 25 huszárja mutatkozott, de mikor látták, hogy a vár már körül van kerítve és mi megmondtuk nekik, hogy takarodjanak dolgukra, csakhamar ismét elpárologtak.

Balassy Zsigmondot tehát Kékkő várában hirtelenében úgy bekerítették, hogy sem élelmi szerekkel, vízzel, liszttel, hussal és fával, sem pedig védelemre alkalmas emberekkel nem volt ellátva. sőt még cselédjei sem voltak mindnyájan mellette, összesen 32 fegyver fogható embere volt a várban.

Látván tehát a dolgok állását, megírta a nádornak s a megyének, hogy saját várában megtámadták, kérvén, hogy fogják pártját és oltalmazza meg az ország szabadságát. Ezt a levelet. Balassy vallomása szerint, egyik szolgája csempészte át, mivel egyfelől embereinket csekély számuknál és a vár nagy kiterjedésénél fogva nem helyezhettük el oly sűrűn, mint kellett volna, másfelől pedig a sok rejteket és kibuvót sem bírtuk még jól megfigyelni. De csakhamar több emberünk érkezett Gyarmat felől s az őrszemek úgy megszorodtak, hogy ezentúl senki sem juthatott se be, se ki; mikor tehát *január* 5-én egy szolgája éjnek idején utra kelt és átsurrani igyekezett, vigyázóink rajtacsípték, de nem találtak nálla semmi írást. Váltig azt erősítgette, hogy féltében meg akart szökni.

Hogy a legcsekélyebb mulasztás se történjék, magam *január* 4-én alezredesemmel és 500 lovas és gyalog hadi néppel Érsekújvárból felkerekedtem és Nógrádnak indulván Börsöny faluban megtudtam a dolog állását s Gyarmat felé vettem utamat, hová 5-én éjjel meg is érkeztem. Onnan csakhamar előre küldtem embereimet a vár fekvésének és helyzetének, nemkülönben a várat körül záró csapatainknak megtekintése végett. Elindulásomat tudattam a nádorral, a kivel a körülményekhez képest levelezést folytattam. Egyuttal a vármegyékhez is írtam, hogy eljárásom legkevésbé se alterálja őket, merf ő felségének másolatban mellékelt parancsából mindent bőségesen megérthetnek.

Január 6-án a várbeliek lövésekkel és tüzes szerszámokkal hajdúinkat fentemlített állásukból kizavarták és a patakig szorították. A kunyhó porig leégett, a hajdúk pedig egy közeli kerítés mögé húzódtak és ott meg is maradtak. Alezredesemmel előre menvén, déltájban oda érkeztem és mindent szemügyre vettem. Estefelé összes hadierőnk is, mely mindenfelől összegyülekezve körülbelül 1600 főre rugott, 3 ágyúval, 2 mozsárral és a többi

szükséges lőszerekkel és szerszámokkal oda érkezvén, táborunkat a nagy hideg miatt a vártól oldalvást fekvő kis erdő mellett üttetem föl, hogy a katonaság legalább melegedhessen.

Annak utána megjelentetem Balassynak, hogy ő felsége parancsából jöttem és magamhoz hivattam őt, hogy bővebben tudassam vele felséged szándékát és akaratát. Balassy azonban eltagadtatta hogy otthon volna és maga helyett az asszonyt küldé a vár fokára. azzal az üzenettel, hogy ura nincsen otthon, vele szemben pedig ne erőszakoskodjanak. Arra kértem tehát (az asszonyt), hogy ha Balassy nincs is a várban, bocsásson be engem 100 emberemmel, hogy ő felsége parancsát végrehajthassam. igérvén, hogy senkinek semmi kára vagy bántódása nem lesz.

Míg ezen jó sötét és késő éjszakáig tárgyaltunk. azalatt Balassy kifurta a vár falának egyik oldalát, s a szabad ég alá jutván mindenképen menekülni igyekezett. De mikor meggyőződött arról, hogy a vigyázók figyelmét el nem kerülheti, megint csak visszatért a várba. Ekközben az asszony és a vár népe azt hívén, hogy urok már kiszabadult, elhatározták, hogy alezredesem és a többi kirendelt embereim előtt leeresztik a hidat. Épen megakarták cselekedni, sőt már ki is nyitották a zárat, mikor Balassy visszabujt a lyukon és közöttük teremvén rájuk kiáltott, és mindenkit fegyverbe szólított. Annak utána az alezredeshez intézvén szavát, elmondá, hogy szökni akart és fölöttébb panaszkodott, hogy saját várában így megmérték támadni. holott — úgymond — ő felsége a nemesi kiváltságokat az ő számára is ép úgy biztosította, mint másoknak. Ki is jelentette, hogy másnap reggel hajlandó lejönni hozzám, föltéve, hogy kellő biztonságra számíthat.

Én addig is készen tartottam az ágyúkat, a gyalogságot pedig az utakra, a vár alatt lévő kerítések mellé és egyéb alkalmas helyekre rendeltem, hogy reggel aztán, ha a szükség kívánja, komolyabban léphessenek föl.

Január 7-én virradóra az alezredest többed magával ismét oda küldtem a várhoz, követelvén, hogy Balassy tegnap tett ígéretét váltaná be, mert egyáltalában nem szándékozom tovább az időt vesztegetni. Egyuttal az ezredes, meghagyásomhoz és Balassy kivánságához képest, esküvel fogadta, hogy Balassy — ha velem megegyezni nem tudna — kíséretével együtt bántatlanul vissza térhessen a várba.

Balassy most 6 fogatos kocsiját kérte, mely a váron kívül lévő szinben állott, hogy feleségestül jöhessen ki hozzám. Én tüstént saját kocsimat bocsátottam rendelkezésére, de ismételten arra kértem, hogy az asszonyt, kinek az effélékhez semmi köze, ne hozza magával. Erre azt felelte, hogy felesége semmi áron

sem akar elmaradni tőlle, engedjem hát vele jönni. Hogy az ügy e miatt haszontalan késedelmet ne szenvedjen, hát bele kellett nyugodnom. Így aztán Balassy csakhamar megjelent előttem felesége és 4 szolgája kíséretében. igen panaszkodván, hogy nagyon különösnek és csodálatosnak tartja az egész eljárást. mert lelkiösmeretét tisztának érzi és mindenkor kész volt Felségednek engedelmeskedni, valahányszor Felséged parancsolt neki. Sok alkalma nyilhatott volna a menekülésre, de neki esze-ágában sem volt ilyesmi (pedig nagyon is szeretett volna menekülni, hiszen meg is próbálta). Különben az ország szabadságát még élete árán is kész megoltalmazni, de mivel egyáltalában semmi oka, és soha távolról sem gondolt arra, hogy felségednek ellenszegüljön. kivált mikor lelkiösmeretét Felséged irányában mocsoktalannak érzi s minthogy továbbá felesége és gyermekei vannak, a kikről gondoskodnia kell. azért tehát eljön velem Érsekújvárra és bárhová, a hová Felséged ezentúl parancsolni fogja. Ezt előttem becsület-szavára fogadta.

Midőn azonban azt is kívántam tőlle, hogy Felséged őrségét fogadja be a várba, minden ígétét vissza akarta vonni, azt vetvén okul, hogy Felséged — a dolog látszatából itélve — gyermekeinek jószágát is elakarja kobozni. Figyelmeztettem, hogy ez teljesen alaptalan föltevés, különben pedig ha Felséged csakugyan elakarná foglalni a birtokokat, a vár magában véve, a hozzá tartozó falvak nélkül, úgy reá mint családjára nézve érték-telen volna. Végre hosszas alkudozás és reábeszélés után sikerült rábirnom, hogy fogadjon be várába 50 hajdút, s ezek aztán délután az alezredessel meg *Diák Mihálylyal*, a ki azelőtt füleki alezredes volt, Felséged parancsolatja szerint bevonultak a várba.

Balassy és hitvese az Isten szerelmére kértek, hogy engedjem még ezt a napot és éjet a várban együtt tölteniök, de én nem tettem. egyrészt mert nagy hideg volt és csapataink a szabad ég alatt tanyáztak, másrészt pedig óvatosságból, nehogy az ő emberei ezalatt összegyűljenek és akadályomra legyenek. Így aztán ígétemhez képest bebocsátottam őt a várba, a honnan az őrség bevonulása után pár óra múlva 4 szolgával 6 lóval és kocsival visszatért hozzám.

Január 9-én Balassyval együtt Érsekújvárba érkeztem, és ez ügyben felségednek további kegyelmes parancsát várva legalázatosabban esedezem, méltóztassék legkegyelmesebben elrendelni, hogy Balassy innen valamely más alkalmas helyre vitessék.«

Kívül: Tieffenbach ezredes úr jelentése arról, mikép fogta el Balassa Zsigmondot.

(Az országos levéltárban egykorú másolatban őrzött német jelentés fordítása.)

Az udvar nagy meglepéssel vette tudomásul az érsekújvári főkapitány jelentését, de csak a következő *február hó* elején intézkedett, hogy Balassát erős fedezett alatt a pozsonyi várba szállítsák. Itt azonban előbb még megkellett vizsgálni a tömlöczöket s rendbe hozni az ajtó- és ablakvasakat, záratokat stb., úgy hogy *Koháry Péter* érsekújvári vicze-kapitány csak *mártius 5-én* érkezett Balassával és az időközben szintén kézre került *Komáromy Miklóssal* Pozsonyba, a kit abban a tömlöczben zártak el, a honnan egykor *Thelekessy Mihály* egyenesen a vérpadra lépett, Balassát pedig a *Zokoli Péter* helyére szállásolták s tartására a kamara hetenként 4 frtot rendelt.¹⁾

K. A.

KASSA VÁROS LEVÉLTÁRÁBÓL.

I.

A kassai vargák czéhlevele a XV. század végéről.

Nos liberae regiaeque civitatis Cassoviensis iudex primarius *Stephanus Vancsay*, Emericus Szent-Mártoni, Petrus Sándi. Stephanus Szendrei. Andreas Illavati, Gabriel Zemléni, Andreas Pelsőczy, Stephanus Kuti, Andreas Koasznaí. Joannes Mader, Samuel Szerémi, Michael Glaczinger et Martinus Senk senatores, memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nostri venientes in praesentiam oppidi Rócze incolae seu sutores, nominanter domini Paulus Zattersak, Emericus Rigis, Petrus Bartik, Michael itidem Zattersak, Martinus Bartik et Petrus Póláczkó debita cum instantia nos requirentes, quatenus praenominatis incolis honestae cehae sutorum hujatum Cassoviensis articulos sub authentico extradare vellemus et dignaremur, quorum quidem tenor sequitur hunc in modum:

*Nos Joannes Russdorfer*²⁾ tunc temporis iudex, Joannes Veikart, Paulus Dirholcz, Joannes Szobranczi, Michael Svarcz, Stephanus Raicher Clemens Szepesi, Georgius Festó, Joannes Rublander, Petrus Doctor. Christianus Grundiser, Gregorius Snaider et Andreas Gvottker civitatis cassoviensis senatores, notum reddimus universis, quibus convenit praesentium tenore nostrarum vigore, posteaquam in nostra civitate existens quaelibet ceha a bonae memoriae praedecessoribus nostris et vel maxime quidam e medio nostri notabilibus libertatibus et iuribus, ut quilibet secun-

¹⁾ Országos levéltár Act. Thurz. fasc. 80. nr. 27. és N. R. A. fasc. 984. nr. 27.

²⁾ Russdorfer kassai főbiró a XV. század végén.

dum opificium suum absque alterius praeiudicio et remora beatius progredi possit donati exitissent, respectu huius demissa cum alacritate, honestae sutorum cehae senes etiam nos requirentes. ipsorum instantia et digno postulato contradicere nequivimus, sed cehae suae infra specificatos articulos et libertates scriptotenus extradandos esse censuimus bonoque maturo praehabito consilio perpendendo publici boni cursum uniformi voluntate confirmantes etiam extradeditimus, quorum series et punctis constat subsequenter. *Primo.* Quae persona in hanc ceham vult incorporari, eidem prae omnibus aliis literas genealogiales seu honesti ortus ac tyrocinii et qualiternam semet alibi gesserit in suo opificio testimoniales procuranda sunt, deinde iu concisura operis, magistralis *Remeksaru* dicti et confectione idonea et perita esse, videlicet unum par rugatarum ocrearum, unum par rusticarum ocrearum, duo paria *Pössel* dicta, rubrum et nigrum ex tribus frustis constantium plicatarum ocrearum *Prêmes Saru* nuncupatarum, unum par item mulieri deserviens, unum par plicatarum ocrearum, unum par calceorum unacum fibulis et unum par foeminae deserviens nigrarum ocrearum *Gombossaru* vocatarum conficere debet, pro his cutes ceha contribuit et quidem ad ceham spectantes postmodum cehae tenetur tribus florenis magistris et uno floreno pro bibale ac pro medio floreno etiam ceram cehae. postquam in ceham adoptatus fuerit, concivitatem redimere tenetur. *Secundo.* Socio artificii huius antequam specimen magistrale seu opificii non demonstraverit, non licet cum puella vel vidua sponsalitia contrahere, secus enim cehae libertate gaudere non potest. *Tertio.* Qui socius ipsius specimen artificii conficere nequit. per totum annum eiusmodi suum *Remek* non prodest, verum medio hoc tempore suum opificium melius addiscat. *Quarto.* Non licet uni magistro tribus sociis et uno tyrone plures in sua officina servare. *Quinto.* Si quispiam cehalis magister ob defectum oculorum vel aliam infirmitatem laborare nequiverit, extunc a quocunque magistro socius accipiatur. si in opificio omnimode aptus est et huic qui sanitatis defectum patitur, tradatur ac contra hanc ordinis observationem nec socius neque vero magister ullatenus se opponat, alias magister propterea punietur et socius absque labore manebit, juxta cehae consuetudinem, similiter hic ordo observatur, si cuius mulieris e vivis decedat maritus, exceptis illis, qui magister vel vidua extraordinariis infirmitatibus onerata esset, a quibus socio semet detinere necessum foret, utpote *pestis et lepra* etc. *Sexto.* Unus magister alterius magistri familiam abalienare nullo modo velit, nam huius est poena quatuor librae cerae. *Septimo.* Si quis magister quatuor magistris et cehae inobediens est, talis duabus libris cerae loco mulctae tenetur. *Octavo.* Si quispiam magistrorum contra magistrum socium suum in ceha

aliquam querelam habet et ibi querelam deponere vellet, suam querelam ex passione aliqua exaudire nollet et sine causa deferret, una libra cerae eius mulcta. *Nono.* Si quis socius vel tyro magistrum ibidemque inceptum laborem desereretur et vellet in civitate apud aliquem magistrum laborare, hic communiter coram tota ceha in quatuor libris cerae puniendus erit. *Decimo.* Si quis magister socium vel tyronem suscipit ad laborem, huic socio vel tyroni iuxta cehae consuetudinem per quatuordecim dies licitum est per modum probae si vero ulterius suam mansionem suo magistro compromisit, extunc usque ad diem computus tenetur laborare, id est per unum integrum quadrantem anni.

Unde nos petitioni suprafatorum incolarum oppidi Rócze tanquam aequitati consonae nostrum assensum praebere cupientes, praespecificatos articulos *ex hungarico idiomate* in latinum translatos praesentibus nostris de verbo ad verbum sine diminutione vel augmento quopiam inseri facientes superinde hasce nostras testimoniales sub authentico et usuali civitatis nostrae sigillo maiori appensive communitas futura attactorum incolarum seu sutorum nempe Róczeinsium pro cautela deservituras extradandas et concedendas esse duximus. Actum *Cassoviae vigesima mensis Julii anno 1711.*

(Lajstromozatlan.)

II. 1626. márcz. 30.

Nemes, bölc, tisztelendő, kedves jóakaró Uraim.

Az szent Uristentől kegyelmeteknek kegyelmet, csendes békességes megmaradást, az tekintetes Respublicának mindenekben öregbülését és minden testi-lelki áldásokat szivem szerint kívánván, ajánlom az én kevés tehetségem szerint való minden üdöbeli kész szolgálatomat. Aminthogy nemes, bölc, tisztelendő Uraim onnan hazul eljűvén, kegyelmeteknek továbbá való kedves jóakarója, Isten után oltalma és gondjaviselése alá ajánlottam volt magamat, az üdőben az nevezetes respublicának, bírása levén az nemes és böcsületes Lang János uram, akképen távol létemben azon kegyelmetek jóakarójának reménségem szerint nem kevés hasznát vöttem: az kegyelmetek adakozását mondom, mellyel kegyelmetek Isten tisztességére, az ecclesia hasznainak előmentére és az közönséges jóra nézván, engemet mostani fáradságos utaimban, tanúságimban gyámolítani akart. Erről amint illendő, nem csak most kegyelmetek előtt emlékezem hálaadóképen, hanem mindenek előtt és minden alkalmatossággal, adósnak vallván e mellett és kötelezván magamat, hogy békességes haza forduláson után (mellyet az Uristen kedvessen engedjen meg) a mennyire Ő Főlsége kegyelmét nyújtja és elégséget ad, kegyelmeteknek

szolgáljak. Hogy pedig ahhoz jobb módjával készüljek és az klték felőlem való reménségének, sőt méltó kivánságának méltóképen megfelelhessenek, szükségesnek ítéltem lenni (klték engedelme és tetszése mindazáltal ehhez járulván avagy ellent nem tartván benne), hogy még ez esztendőben vesztegségben legyek. helyemből ki ne bontakozzam, mely helyet kényszerítettem itt *Angliában* választanom, másutt annyira való alkalmatosságom sem lévén tanúságimban és munkáimban való előmentemre. Az Uristen az egész földet most, amint eszünkben vesszük, az próbakőre akarja vonni. midőn az egész világnak avagy csak annak országának minden erejek annyira öszverontatnak, hogy a melyek a békességnek mintegy örökké megmaradandó nevével. titulusával ekkedig kevélykedtenek, azok is immár ez közönséges veszedelemben várakozások, reménségek ellen láttatnak bekevertetni! Német országot, mely ennek előtte minden tudománynak és drága erkölcsnek helye, sőt az Istennek mindennemű javainak mintegy tárháza volt, az Uristen utolsó pusztulással. vad parasztsággal és egyéb büntetésivel fenyegeti. Annak *nevezetes scholái csaknem latroknak barlangjaivá löttenek, amelyekben minden fene vadság és erkölcstelen tökéletlenség uralkodik*, akikben a mely szülék Istent félik. magzatjokat szeretik. lelkekismereti őket arra nem vivén, (amint sokaktól magam hallottam) azon magzatjokat az tanuságnak okáért küldeni nem akarják. Egyéb helyekről az keresztényeknek szörnyű üldözések és egyéb veszedelmes akadályok miatt nem is emlékezem. Ezek azért így levén, noha itt sem mindenekben kedvem szerint vagyom az állapot. Isten parancsolatjától intettetvén. eszességgel kelletik magamat viselnem. hogy tudniillik ez veszedelmes üdőkben, midőn minden gonoszság eláradott. csak a mi jó, azt válasszam, kövessem. az gonoszt ellenben megvessem. eltávoztassam. Amelyre amint Istennek tött fogadásimmal nem egyszer köteleztem magamat, úgy mostan és mindenkor klték előtt is arra ígérem magamat: mindenképen azon leszek, hogy Istennek gazdag áldása velem lévén, kltéknek jövődében sokkal nagyobb haszonnal szolgálhassak, hogy sem mint ennek előtte lehetett. Az klték tovább való jóakarójában semmi kétségem nincsen. sőt kérem kltéket, hogy a mint azt sokképen hozzám megmutatta, azonban megmaradván, engemet szegény szolgájának tartson és mostani járásimban. munkáimban szokott segédelmét nyujtsa. Mindenkoron azon igyekeztem. hogy az üdővel, mint drága, megböcsülhetetlen kincscsel egyetemben az költséget is, melyet kltéknek és egyéb jóakaró uraimnak, emberimnek adakozásából vöttem. jól helyheztetném: kérem is klyltek, hogy egyéb vélekedésben felőlem klték ne legyen. Kérem továbbá az szent Uristent tökéletes és buzgó indulattal, hogy ő Felsége kltéket az nevezetes respublicával egyetemben mindennemű kedves, boldog és kívánatos állapottal látogassa.

tartsa és áldja meg. Engedje e mellett, hogy hazámban megtér-
vén, kltéknek kívánsága szerint derék haszonnal szolgálhassak.

Oxonii Anglorum XXX. Mart. MDCXXVI.

Patriae suae desideratissimae et nominis
vestri amplissimi studiosissimus servus,
civis, filius

Benedictus Pakaj Cassovius.

Kívül: Nobilissimis et prudentissimis dominis, domino iudici et
reliquis regiae liberaeque civitatis Cassoviensis senatoribus amplissimis
dominis et patribus omni observantiae cultu mihi prosequendis.

Cassoviam.

Alatta más kézzel: Exhibitae 18 Junii 1626.

(Eredetije 6165/9. sz. a.)

III. 1718. j a n. 22.

Ad ecclesiam Sator Uyheliensem spectantis imaginis bea-
tissimae virginis Jauriensis attestationem pro priori datam hisce
confirmo ac bona conscientia repeto, quod pecunia sumptibusque,
defunctae consortis perillustris domini Martini Krucsay praefata
imago per me depicta. Quod vero nomen suum curaverit inscribi
piae memoriae admodum reverendi domini Pauli Zveley per hoc
non obstat, quia pro solutione aliunde a domini Krucsaiana mihi
praestita defuncto admodum reverendo domino per hoc compla-
cere volui. Quare ne ulteriori dubitationi locus supersit, priorio-
rum attestationalium literarum mearum maius robur et firmamen-
tum hasce iteratas attestationales propria manu subscriptas et
sigillo proprio munitas dedi. Datum in Rad, die 22. Januarii,
anno 1718.

Antonius Govorkovics
pictor m. p.

Coram me fratre Bonaventura Ferencsik,
praesidente residentiae Radensis O. M.
conventualium S. F.

(Rányomott pecséttel, lajstromozatlan.)

IV. 1729. febr. 5.

Infrascriptus recognosco, quod medio mei generosus dominus
Andreas Bálintffy pro summo templo curaverit fieri pro vexillo
maiori imaginem sanctae Elisabethae ex una, ab alia vero parti-
bus familiam sacram, pro quo labore mihi ungaricales florenos
duodecim conveni quidem, verum dimidium convent...? pecuniae
eidem summo templo condonavi, et non plus, quam hung. florenos
6. a domino Andrea Bálintffy levavi. Datum Cassoviae die 5-a
Februarii 1729.

Stephanus Izbighi.

Kívül: »Recognitio domini Stephani Izbegy pictoris super
florenos 6.«

(Templomgondnok számadása 19954. sz. a.)

Közli: I. F. J. KEMÉNY LAJOS.

BOCSKAY ISTVÁN TÖRTÉNETÉHEZ

1605. jun. 13.

Stephanus dei gratia Hungariae, Transylvaniaeque Princeps et Siculorum Comes etc.

Generose ac magnifice domine fidelis nobis honorande. Salutem et propensam nostram benevolentiam.

Megadák az kgd levelét az kgtek vármegyéjéből való böcsületes követek, ugymint Pongrácz Hyeremias és Sándor János uramék, az kgd supplicatiójával együtt. Dicsértessék az Ur Istennek szent neve, hogy kgd országunk szabadsága és az közönséges jóknak előmenetelit meggondolván, kgd is immáron egyetért velünk.

Az mi Lÿptóban lévő Uyvár dolgát illeti, az előtt megtalált Sándorffiné asszonyom ez dolog felől bennünket és a dolgot különben atta előnkben. Azért az kgd supplicatióját Sándorffiné asszonyomnak includálván küldgyük, megértvén az asszony mit felel reá, az mi az igazság az mellett akarunk megmaradni.

Az mi az kgd őstül maradt jószágát, ugymint *Kékkő*, *Divén*, *Salghó* és *Gyarmath* tartományát illeti, hogy Rédey uram Némethy Gergelynek és egyebeknek osztogatta legyen, tudhattya kgd, hogy ez mostani állapotra némelyek fegyverrel készerítetttek. némelyek pedig jó akarattyokból állottak. Azért az hajduságnak, az idő minthogy így hozta, egy kevés korig kedveznünk köll, Isten föllebb vivén bennünket, módot keresünk, hogy kgdnek kedveskedhessünk.

Az mi pedig Szerémy Theodosius uram és kgd között való dolgot illeti, hogy Illésházÿ uram bosszuságból el ítélte volna jószágát kgdtül, akkor az időben Trincsin vármegyének főispánya lévén, mi most azt meg nem változtathatjuk, hanem in suspenso hadgyuk, mivel törvényből ment ki, az ország törvényére meg esküdtünk. Ha kgdnek injuriája következött, kgd suis modis keresse. Illésházy uram idegen országban lakik és mostann is tractatusban vagyon német császárral dolgai felől. Tarcsa meg Isten kgdt jó egészségben. Datum in libera civitate nostra Cassoviensi die 13. mensis Junii. Anno Domini 1605.

Stephanus mpr.

S. Káthay mpr.
cancellarius.

Madacsány mpr.
secretarius.

Kívül: Generoso ac Magnifico domino Sigismundo Balassy de Gyarmat etc. fideli nobis honorando.

(Eredetije a b. Balassa családnak a nemzeti muzeumban őrzött levéltárában.)

K. A.

KEMÉNY JÁNOS ÉS LÓNYAY ANNA LEVELEZÉSE. 1656—1662.

Gyerőmonostori Kemény János erdélyi fejedelem levelezése nemcsak saját, de Erdély és általában kora történetére nézve nagyon tanulságos adatokat nyújthat. Erdély történetének éppen abban a viharos korszakában játszott kiváló szerepe midőn a német és török hatalom küzdelme folyt egymással, azonkívül mint politikus és államférfi, mint előkelő író is biztosítékul szolgálhat erre.

Ez a meggyőződés késztetett arra, hogy a Barcsai Ákos erdélyi fejedelem történetére vonatkozó adatok kutatása s az Erdélyi Múzeum-Egylet könyvtárában levő *Br. Wesselényi*-család levéltárának rendezése közben kezembe került leveleket leírjam és közzétegyem.

Ezek között Lónyay Annának 12 levele van, melyeket mind Kemény Jánosnak írt. Ezek valódi mintái lehetnek a levélírásnak. Vallásos megnyugvással tűri Istene ostorát, s ha olykor-olykor foggy is türelme, nem békételenkedik a gondviselés ellen, hanem remél s bízik jegyese szabadulásában.

A túlnyomó részt azonban Keménynek nejéhez intézett levelei képezik, számszerint 51, melyeket mint jegyesének Lengyelországból, majd tatár fogságából írt, később pedig mint erdélyi fejedelem nejének. Ezek közt az utolsó levele nejéhez, mely valószínűleg az utolsó is volt életében, 1662 jan. 16-án, 6 nappal a nagy-szöllösi ütközet előtt kelt. Mintha sejtené szomorú végzetét, fájdalmas hangon panaszol nejének. Balsejtelmé nem is csalt. Ott esett el a harc mezéjén.

E levelek történelmi jelentőségéről szólani felesleges, mert azoknak becses volta nyilvánvaló e kor történetének kutatói előtt.

I. 1656. decz. 18.

Édes kis asszonykám.

Kegyelmed nekem iratta levélből örömmel értett egészségének hosszas állandóságát Istentől kívánom. Az kis keresztfiacskám betegségén bizony szívből szánakozom, meggyógyításával örvendeztesse Isten kegyelmedet. Nekem is most hozák híriül, kisebb fiamat az hurut vesztegeti s hihető rosszabbul van mint írják, felesége pedig mint orbáncz, hurut, nátha miatt igen rosszul van. Fejérvárra írtam, doctort vigyenek hozzájuk. Magam az én időmhöz és alkalmatlan életemhez képest, Istennek hála, szenvedhető egészséggel vagyok, gondtal eléggel az mellett. Nem reménylem, az innepet is itt megvárhassam, csak az lengyel követ érkezék, az tatár holnap elmegyen. Kozák is érkezik. Fogarásban kell tekintenem és mivel mostani oda ki jártomban nem mulathatok pusztá házaimnál, kevés dolgomat is végezhetem. Igyekezem módját keresni ismét kitekintésemnek, úgy is tetszik intézéseem szerint, ha előbb nem is egy avagy két nappal, de vizkereszt napjára szurdoki hitvány házamhoz fogok mehetni, hogy ha az jó Isten engedi. Az keresztfiacskámat, ha Isten könnyebbíti kegyelmednek melyik házánál míg való mulatása fogna lenni, szívesen kívánnám érteni és úgy tetszik, nem pennára való okokért nem volna most szükség Medgyesre kimenni.

Az Sibón némely embertől lött beszélgetéseket a mi illeti, elein sarmasági módon való emlegetésnek hittek, mely helyet mivel most én birok, akarom Sibó magára öltözte (így!) Istennek hála pedig egyéb okot nem találhatott (noha az is szabados volna), mert nem egy ország, nem csak közemberek tudják, hanem fejedelmek, királyok, császári személyek, böcsülettel éltem vénségemig. Más részről is egyebet eddig oly szabadoson nem mondhatott. Ha egy fővényység s más tékozlás és gondviseletlenség egymást érthetik, az kettőből egy tisztességes mérték szerint való állapot következhetik. Engemet ő kegyelme igen szánt, magamat megítéltettem odamenetelemmel, eljött volna máshuva is, más részről bizony távoztatnám, de magam felveszem örömet az ítéletet emberektől, csak tessék Istennek s az kinek tetszeni kell. Udvarnál ekkoráig bizony semmi szilaj (?) hír nincsen. Ő kegyelme tegnap estve lón emlékezetben, asztalnál tizezer aranyig csufolódának velem. Még szemben lónk mind jól valánk, az kigyó mérget veszen magához, ha földre száll, bár azelőtt kívánatott legyen is mérge, magam próbáltam, eljövetelem után lött valami konkolya. Kérem igen kegyelmedet, ne felejtse igaz szívvel jó kívánóját egészsége hírével és az gyermek gyógyulásával is örvendeztetni. Ne is

legyen idegen az erdélyi szolgától, noha azokat az hol nem veszik is, erővel s kivánsatlan vendégek és parancsolva is szeretik jární az hol lehet. Maradjon Istennek áldása kegyelmeden. 1656. 18. Decembris, estve Monostoron.

Kegyelmednek igaz szívbéli szeretettel szolgál

Kemény János m. pr.

Külön papíron: P. S. Eltem megunása vagy annak kívánása felől való visszás magyarázatjáról írnom nem szükség, látója Isten az szíveknek, azoknak állások szerint is íté. Isten eleiben hatandó átkától kegyelmed szomszédasszonyának nem tartok, egyébiránt is szavaim, hogy ismeretes ember fundáljon, nem gondolom. Tudom az ördög az ő tagjai által szokott munkálkodni, de véghez többet nem vihet, csak mit az Isten enged. Ott az iránt pedig, hogy minden kövek megmozgattatni fognak, nem kétlem, sőt ha elmém fel nem érte volna is, nagy méltóságú embereknek volt arról velem való beszédek, csak addig tart a jóakarát, miglen galibás dolgaikból kigázlásokban segíthetek és mig valami más persvasio is bántja, azontúl nem csak magamra szálatok, de gyermekemnek is feleségével nem lesz békés lakásuk. Akarom mindeniknek próbája életemben legyen meg. Minthogy pedig az mostani állapotoknak szorgos voltához képest is (kiről az én írásom kívül is nem csak elegend, talán annál feljebb is ért kegyelmed) én már is arra csináltam fundamentomot, ha az jó Isten engedi, hogy kegyelmeddel való szemben lehetesemért vehessek arra való utat magamnak. Kérem felette igen kegyelmedet, jöjjön oly kívánatos válaszom, ne pironkodjam el szomszédasszonyából csak meg sem látása s vele szólhatása nélkül, Isten titkában vannak mindenek és az is, ha mikor vagy valaha adatik e csak azon alkalmatosság is. Az kegyelmed szomszéd asszonya is az fenn említett időtájban hol fog lenni, örömet érteném, ő sem jönne másszor Sibóra, de én is nem kívánnám.

Külczim (külön papíron): Az néhai tekintetes és nagyságos hadadi Vesselenyi István uramnak özvegyének, nagyságos *Lónyay Anna* asszonyának adassék.

II. *Datum nélkül.*

Édes kis asszonykám.

Hogy nemcsak ebédjére ígér jó kedvvel látást, de lelkünkre vigyáz és Isten ígéje hallgatására is serkent, veszem igen kedvesen és az jó intésnek engedelmes is akarván lennem, ha az jó Isten engedi, jó reggel indulván praedicatio idejekorban azon leszek, Sibóra érkezhessem. Ott való nap töltésről s egyebekről is Isten engedelmeiből magunk beszéljünk. El is

hidje kegyelmed legrövidebb napjaim közül, kiket eddig értem, az holnapi fog lenni. Jó éjszakát és boldog napra virradást engedjen Isten kegyelmednek. Irtam Szurdokon, szombaton estve hat óra tájban.

Kegyelmedé, mig él

Kemény János m. pr.

Templomban vagy hon legyen az praedicationhallgatás, kegyelmednek rendelésében álljon.

Külczim : Nekem jó akaró kedves asszonykámnak nagyságos *Lónyay Anna* asszonynak adassék.

III. *Datum nélkül.*

Édes kis asszonykám.

Minden tőlem lehető dolgokban azt tevő lenni akarok, valamit most parancsol, de ennél is inkább megterhelődvén borral, sokképen bántódom meg, melyek mint böcsületemben járó dolgok, elhiszem nem kedveltettnek kegyelmednek is. Ne ítélje idegen dolognak, ha nekem jót kíván, hogy ha el vonzom magamat, sőt fejem fájdalmának orvoslására kegyelmedtől várok segítséget. Azonban kívánsága szerint való életet, jó éjet adjon Isten kegyelmednek. Sibón csütörtökön estve.

Kegyelmedé lenni kíván, mig él

Kemény János m. pr.

Külczim : Nagyságos *Lónyay Anna* asszonynak.

IV. *1657. jan. 1.*

Édes kis asszonykám.

Vettem szeretettel nekem iratott kegyelmed levelét, abból örömmel értett egészségének hosszas állandóságát s az kereszt-fiacskám egészségének is vastagodását Istentől szívesen kívánom. Én élek még az mint lehet az sok alkalmatlanságok és fáradozások között s előbb ha nem lehet is, de hogy ha az úr Isten valami akadályt reám nem bocsát, vizkereszt napjára okvetetlen Szurdokra érkezésemet rendeltem, némely rész hadakkal az tájékon kellett nem megegyeznem. Cselédimet ma indítom. Magamnak udvarhoz Szamosujvárra kell térnem. Kisebb fiamat is Kapi urammal im most bocsátom anyjokhoz, bizonyos okból nem akarván velem járásokat. Ott kin megláthatom őket annak idejében. Megnyugodva legyen kegyelmed elméje, azon becsületére magaménál feljebb vigyázni bizony kívánok, de úgy tetszik. minden előttem lévő terhes nehézségeknél nagyobb szomorúságomra lenne az, ha kegyelmed megláthatása s vele szemben beszédem nélkül kellene és bizonytalan végű és csak Isten

titkában levő utamra mennem. Lehetetlen dolog, hogy én Hadadra mehessek, rövid az idő előttem, de minden pokrócz nélkül való czégér lenne oda menetelem. Sibó keresett utamban leszen, kegyelmednek van módja oda jövetelében. Kérlek felette igen édes kis asszonykám, ne szánd fáradtságodat Sibóig eljönni érettem, ha élek több fáradtsággal igyekezem megkölesönözni. Engedje az jó Isten kívánatos egészségben láthassam kegyelmedet. 1657. 1. Jan. Gerenden.

Igaz szívbeli szeretettel való jóakaró atyjafia lenni kíván holtig kegyelmednek

Kemény János m. pr.

Ez esztendőben ez lévén első levélirásom, kívánom Istentől, boldogítsa minden vérért kegyelmednek, több sokakkal együtt.

Külczim: Az néhai tekintetes és nagyságos Vesselényi István uram özvegyének, nagyságos *Lónyay Anna* asszonynak, nekem jóakaró asszonyomnak adassék.

V. 1657.

Édes kis asszonykám.

Hogy az úr Isten ez új esztendőt több sok számúakkal boldogítsa, kegyelmednek kedvesivel tiszta szívvel kívánom.

Kegyelmed levelét egyébiránt igen szeretettel vettem, de bontakozott egészségének értésén igen szomorkodom és meggyógyulását Istentől kívánom. Magam felől írhatom, én is élek ugyan, az mint lehet, de néhány idők alatt való, mind sok postálkodás s mind elmebeli törődés, közöslég mértékletlen élet is, megbontogatta egészségemet.

Sibóra való kegyelmed fárasztását az emberek ítéletére nézve bizonságom Isten, én is igen sajnálom, feljebb kívánván vigyáznom becsületire, mint sem magaméra, de megorvosolhatatlan okok kényszerítenek, az mint szóval jámbor szolgáljától bővebben izentem kegyelmednek. Követvén azért ez kívánságommal való terhelésről, kérem mégis szeretettel, vegye fel érettem ebben való nehézséget és ne mulassa el velem szemben létét s tudósítson pedig mind egészségéről s mind ezbeli akaratjáról. Egyéb dolgokról, ha Isten és kegyelmed is akarja, szemben beszélünk, kit engedjen az jó Isten láthassam kívánt állapotban.

Irtam Décsén szombatra virradólag. 1657.

Kegyelmednek igaz szívbeli szeretettel, szolgálni kíván, mig él

Kemény János m. pr.

Külczim: Az néhai tekintetes és nagyságos Hadadi Vesselényi István uram özvegyének, nagyságos *Lónyay Anna* asszonynak adassék.

VI. 1657. jan. 12.

Édes kis asszonykám.

Hadadból iratott kegyelmed levelét vettem szeretettel, de abból értett gyenge egészségét az mint szomorúan olvastam, úgy tiszta szívből is kívánom, adja meg Isten előbbi jó egészségét, és annak hírével, hogy kegyelmed engemet is hamar való napon megörvendeztetni ne késsék, kérem szeretettel. Magam felől irhatom, én is úgy vagyok Isten kegyelméből eddig lovamról és lábaimról le nem vett hitvány nyavalyám, de egyik lábommal igen gyengén vagyok. Tovább Isten mint adja lételemet, van maga titkában és hatalmában. Az benedekfalvi lakozásban egyéb nem lehetett, kivel nyult is hitvány nyavalyám, de Gezdánfalváról csakhamar ebédlés után elsiettem.

Medgyesi házához betérésemet, hogy nem ellenezte volna, vettem igen kedvesen, de gazda asszonyval lehet nem ékes az szép ház s a nélkül pedig mintha öltözetlen, úgy benne lakozni is izetlen. Talán hoz Isten oly jó alkalmatosságot mászori ez földön járásomban, mostani heányossága az házaknak helyiben találhatik, s akkor azoknak gazdájok asszonyát szivesben látogatására térhetek be, azon is igyekeztvén, ne találtsam olyan kedvetlen vendégnek, mint az mostan ott levők. kiktől hogy nyilván oltalmaznom még most szabados nem lehetett, szívem fájdalommal mulattam. Több békével együtt elég szenvedések lött nyavalyásoknak, vége leszen ennek is. Minthogy pedig iratásához képest már hivatlan vendégnek nem tartathatom, ha nyavalyám nyul, ki tudja ispatály helyett, annak szenvedésére ha Medgyest nem kezdem-e választani és ott kvártérozni, melyet mindazáltal Istentől más alkalmatosságban kívánnék. Onnan való gazdálkodtatását vettem igen kedvesen és Isten ha éltet azon leszek, haszontalan vendégire ne költötte és vesztegette legyen.

Lisztiusné asszonyomtól izent dolgon nem kevésbé törődöm. Isten ne szenvedje az gonosz igyekezeteket, kegyelmedet pedig kedvesivel védelmezze azoktól. Egyébiránt, hogy természeti szelidséggel és csendes lelkiismerettel fogja szenvedni, azon megnyugodtam. Mindazáltal Isten is az magokra vigyázókat szokta őrzeni, nem kell azért azt is elmulatni. Több alkalmatosságok között pedig fogok Dóczy uramtól izenni egy ember felől is, kinek hitele és avagy csak az némely emberek mesterkedésekre való vigyázás kedvéért nem árt kegyelmednek ő kegyelmétől érteni. Dóczy uramat ugyan jól leballagatom Lengyelország felé, ha akadályunk nem leszen s nekem is nagyobb nyavalyám. Semsey György uram nem lévén megelégedve az hadadi tudakozással, mélyebb helyre is mászott. Urunktól magá-

tól tudakozta, igaz-e az mi felőlünk való hír. Pongrácz uram is tegnap új hírül vitte asszonyunknak. Ezekről magammal volt szavok ő nagyságának, kikre illendő válaszok is, melyekről is Dóczi uramtól izenek. Érkezhetik oly hír és dolog, más materiáról, elmélkedjenek az emberek. Eddig Istennek hála semmi ellenkező szél nem fujt. Mi ez jövő szerdának, sőt csütörtöknek is előtte csak Viskről is nem fogunk indulhatni; napok telnek az általköltözésekbe és ha akarja kegyelmed, addig is hallhatok hírt maga és kedvesi felől. Elégnél most is több írásommal kegyelmedet nem terhelem, hanem az szent Istennek kegyelmében ajánlom. 1657. 12. Jan. Szinyér-Váralján.

Kegyelmedé, mig él

Kemény János m. pr.

Beczky uram mellett lőnek törekedések hon maradása felől, én is segítvén emelni kereke rudját mint igen jót akaró uramat, eddig igen izetlenül van, tovább más módját találja-e, nem tudom.

Külczim: Az néhai tekintetes és nagyságos Hadadi Vesselényi István uram özvegyének, nagyságos *Lónyay Anna* asszonynak adassék.

VII. 1657. jan. 29.

Édes kis asszonykám.

Mostani állapotokban levő nagy nehézségeimet felette igen többíti az, hogy nem reménylhetek hallást is kegyelmed egészsége felől, kitől ha el rekesztetem is, de csak az jó Isten tartsa meg. Talán még nem csak hallásával, de látásával is megörvendeztetem. Magam felől írhatom, rendes reménység kívül is az úr Isten eddig igen jó egészséggel áldott meg, otthon csak negédeskedett mind láb, fő s egyéb természet, itt látván, meg kell lenni, ahoz szabta magát. Tovább az jó Isten mit ad, vagyon csak ő felsége titkában. Ha az Isten életben megtart s módját látom, ez után is írni el nem mulatom, de kegyelmednek abban kevés módját látom. Dóczi uramnak szóló leveletem ha megolvastatja kegyelmed, nem bánom s juttassa kezéhez. Több írásommal kegyelmedet nem terhelem, hanem az úr Istennek kegyelmében ajánlom kedvesivel együtt kegyelmedet. Irtam Szineviczban 29. Jan. 1657.

Kegyelmedé, mig él

Kemény János m. pr.

Külczim: Néhai nagyságos Vesselényi István uram özvegyének, *Lónyay Anna* asszonynak adassék.

VIII. 1657. febr. 1.

Édes kis asszonykám.

El nem akarván mulatnom az mikor az alkalmatosságot kaphatom, ez szennyes papirostra írott levelem által is, hogy ne látogassam. Adja Isten, tanálja levelem kedves egészségben. Magam felől írhatom: mostan is én Istennek nagy jó voltából eddig reménységem felett való igen jó egészségben voltam és első bejövetelemben ez országban Isten az én kegyelmes uram szerencséjére velem levő vitézinek szép nyereségecskét is ada. Első elbocsátott csatám zászlókat, feles eleven rabokat, musquetásokat azoknak tisztviselőivel együtt hozának. Az lengyel inas is már meg van az úrfiak számára, ha el nem szökik, tovább is Istennek hála nem rövidültenek meg, kinek kegyelmében nincsen kétségem. Most több írásra nem érkezem, hanem Istennek minden áldását kívánom kedvesével együtt kegyelmednek. 1657. 1. Febr. Stry várához nem messze.

Kegyelmedé, míg él

Kemény Jánss m. pr.

Külczim: Néhai nagyságos Vesselényi István uram özvegyének, nagyságos *Lónyay Anna* asszonynak adassék.

IX. 1657. febr. 13.

Édes kis asszonykám.

Ez negyedik levelem kegyelmedhez. Egyiket Szikszai Szigmond uramtól küldöttem, hogy Kövesden adja be más levelekben becsinálva. Másikat Husztra Kamondi és Németh Mihály uramnak levelei között. Harmadikat maga emberei által. Kívánám igen ha lehetne értenem kegyelmednek kezéhez juthatásokat; én pedig maga szolgálai által minapiban küldött levelen kívül im ezt vettem csak az mostanit, de nem csudálhatom, mert módját magam is nem igen esmérhetem. Kegyelmednek örömmel értett egészségét hogy Isten sok időkre megtartsa, magaménál bizony feljebb kívánom. Írhatom pedig én is magam felől Isten kegyelméből ez ideig reménységem felett való igen jó egészségem szolgált s talán az mi másokat emészt, az nyomorúság és nyughatatlanság, engemet az éleszt, az mint hogy ekkoráig többet olyan, mint sem könnyű életet éltem. Az én kegyelmes uram dolgaiban is ez ideig Isten fáradozásimat megáldotta, az mint minapi elől bejüttömben lött ő nagysága szerencséje után második előljáró utam kegyetlen sanyarú időben lévén, Ilvó alá benne levőket arra vönni, hogy mind nemesség, vitézlő rend városiak követjőket küldvén, im most tractálnak ő nagyságával. Mit végezhetünk velök, az idő megtanít. Tovább is pedig mind egészségem s mind egyéb dolgaink felől az jó Isten mit rendelt, vagyon ő felsége

titkos hatalmában. Én az mikor alkalmatosságom adatik írni, el nem mulatom, de mivel az dolgoknak még csak kezdetiben vagyunk, úgy tudom ez után érünk sullyára, melyhez képest az írásban való mód is talán nehezebb leszen. Már az kozák és oláh hadakkal megegyeztünk, s ím ma indulunk, előbb Zámbor s onnan Krakó felé. Én az Szamostól fogva társzekereimet, az mármarosí hegyek aljától fogva lószekereimet is nem láttam, megítélhető dolog azok nélkül léteből az sok alkalmatlanság, de Istennek hála, mind szenvedhetők. Szolgám által az minemű dolgokat adtam vala kegyelmednek értésére az némely embereknek mesterkedésekre nézve, szükségesnek ítéltem, hogy tudja kegyelmed is és az mint részéről tökéletességet hittem, úgy áldjon Isten meg, az minemű álhatatosságot szívemben is lát. En nem írhatok mostan az én vén szolgámnak, kit kegyelmed szolgálatjára hagytam, nem is tudom holott éli világát. Ez levelemből az mit illik közölje vele kérem, hadd tudja, hogy élek s mint legyek, igyék egészségemért. Több írásommal nem terhellek, hanem édes kis asszonykám az úr Istennek kegyelmében ajánlalak. (így!) Irtam Sztry várában. 1657. 13. Febr.

En ha életben Isten jó voltából megfordulhatok hazámban, tartom magamat jámbor öreg ember szolgámnak írásához és biztatásához örömet adván hitelt kívánt válaszu írásához. Ez levelem küldésének módjában ha vétek esik, oka az, mivel sógor uram szolgálái hozták kegyelmed levelét is. Mostanában, hogy kegyelmednek embere jühessen én hozzám, módját nem látom, mert nyomunkban az pusztaság és tolvajság is nem engedi. Más út ha nyílik, az idő mutatja meg.

Kegyelmedé, mig él

Kemény János m. pr.

X. 1657. febr. 17.

Édes kis asszonykám.

Én mégis élek ugyan s egyébiránt egészségben, de az én Istenem felette igen meg szomoríta. Szívem szerént való tökéletes kedves öcsémtől, Kemény Boldizsár uramtól tegnap déli esti három óra után nagy alkalmatlanul és véletlenül megfoszta, mely sok okok között annyival keservesebb, hogy alkalmatlan helyen s magam életében esék rajta, az hova mind rendelésen kívül jött utánam s mind tilalmozásom ellen ment és vitetett az veszedelmet kereső órától. Nincs mit tennem Isten ellen. Ez példára nézve mint az atyafiságos kötelességre, ha elmehet békével, Kemény Simont bocsátom bátyja testének kivételére. Magam már egyébiránt is az életben eleget töltvén el, itt

maradván várom Istenemnek felőlem is ehrendelő akaratját, mely nélkül tudom keresztény emberen semmi nem esik. Kévánok igen sok gond és szomorúságok közt kegyelmed egészségének hallásával vigasztaltatni. Most egyébről nem írhatok, hanem az én jó Istenemnek ha kedves, engedje az napot érhetnünk, melyben egymást kívánt állapotban láthatunk. 1657. Zámbor mellett. 17. Febr.

Kegyelmedé, míg él

Kemény János m. pr.

Külczim: Az néhai tekintetes és nagyságos Vesselényi István uram özvegyének, nagyságos *Lónyay Anna* asszonynak adassék.

XI. 1657.

Édes kis asszonykám.

Ellenkező dolgok távozni s egyszersmind közelíteni, de magamban érző dologra nem kell példa, sem okoskodás, ki mennyivel inkább távozom, szívem annál inkább közelít és siet vissza. Nehéz ugyan, hogy ezentúl nem tudom mikor írhatok, annál inkább hallhatok kegyelmed felől, de mivel az szív legelsőbb és főbb rész emberben. hiszem Isten annak vágyódását fogja követni magam személyem is mások ítéltetése szerint nem sok időnk mulással, noha részemről az órák is napoknál hosszabbnak tetszenek.

Daczó uramat tovább vinnem az itt való szoros állapotok nem engedék, ki által mint igen meghitt böcsületes emberem által, kegyelmednek talán terhelődésével is, sok dolgokról izentem, mert úgy kívánták az állapotok is, instructiom szerint megfogja jelenteni. Kérem szeretettel adjon hitelt szavainak és alkalmaztassa is mind magát s mind engem tudósítasson úgy, az mint az dolgok kívánják.

Ezek után az tökéletes szeretet parancsoló és rendelő Isten tartsa kegyelmedet kívánatos jó egészségben s annak híre hallásával örvendeztessen engemet is. 1657.

Kegyelmedé, míg él

Kemény János m. pr.

Külczim: Néhai tekintetes és nagyságos Hadadi Vesselényi István uram özvegyének, nagyságos *Lónyay Anna* asszonynak adassék.

XII. 1657. febr. 28.

Édes kis asszonykám.

Ez ötödik, sőt talán hatodik levelem, hogy ha kezéhez juthattak, adja Isten, találtak légyen kedves egészségben. Mostan is magam felől írhatom, én még élek és noha mind szomorú, s mind sok terhek alatt, mindazáltal nekem Istennek

dicsértessék eddig egészségem jó vagyon; tovább ő Felsége hatalmában és titkában van, mit rendelt légyen felőlem, az minthogy im most is derekas út s dolog van előttem. Kivánék igen kegyelmed egészséges hírével örvendeztetni, kiben, ha mikor mód adatik, hogy el ne mulassa, kérem is szeretettel, de az utánunk levő helyeken az nem lehet, hanem ha Krakó felé Makovicza tájékról nyittatnék út, az honnan az udvarbiró és egy német secretariussa urunknak, ki ott lakik, kezemhez fogják juttatni. Egyéb dolgokról nem írhatok, hír elég van kegyelmedék közt elhiszem, Isten tudója csak az dolgok végének. Az Úr Isten édes kis asszonykám engedje valaha, mikor ő felségének tetszik, kívánt egészségben és állapotban láthassalak. 1657. 28. Febr. Lánctut és Jaraszló között.

Kegyelmedé, mig él

Kemény János m. pr.

P. S. Megirtam vala leveletem, de azonban Bramisló városának megszállására kelletvén menvén (így!) el nem küldhettem, az honnan is az én jó Istenem ezuttal egészségesen, szerencsésen visszahoza. Tovább is azon Isten kegyelmében bízom, az ki engedje jóvoltából azt is, hogy kívánt állapotban láthassalak édes kis asszonykám.

Külczim: Az néhai nagyságos Vesselényi István uram özvegyének, nagyságos *Lónyay Anna* asszonynak adassék.

XIII. 1657. márcz. 22.

Szolgálók kegyelmednek mint jóakaró asszonyomnak, sok jókkal áldja Isten kegyelmedet.

Az miképen kegyelmed tanáltatott volt még jószágirúl velünk bejött lovasi dolgából, az miben az barátim megtanáltak, nem volt fogyatkozások.

Ez után is nem hagyom őket, ha mi szükségesek lészen, eddig békével voltak. Az után az mely más rendbeli emberi kegyelmednek jüttek az többi után, Munkácsnál nem jühetvén el, Makovicza felől urunk embereivel békével beérkeztenek, de mivel elegen vannak azokon kívül is, mihelyt bátorságos út nyilik, azok esmét vissza mehetnek s el is bocsátom őket első alkalmatossággal. Mostan azért csak ezekről akarám kegyelmedet tudósítani érthesse állapotjokat. Tartsa Isten jó egészségben kegyelmedet. 1657. 22. Mar, Tarnován.

Kegyelmednek jó akarattal szolgál

Kemény János m. pr.

Külczim: Néhai nagyságos Vesselényi István uram özvegyének adassék

XIV. 1657. ápr. 16.

Édes kis asszonykám.

Én mostan is akarom ez irásommal köszöntvén látogatnom kegyelmedet, mely hogy boldog állapotban találja és felőlök kívánt híreket is hallanom Isten engedjen, szívből kívánom. Magam felől írhatom, én is eddig még Isten jóvoltából egészségben éltem különben, hanem ez napokban egyik lábamnak fájdalma kezdett vala háborgatni valamennyire, de az is megtágíta, látva talán, nincs ideje afféle kényeskedésnek, tovább való dolgoknak Isten titka és hatalmas tudója, ide be való mulatásunk idejének. Az szerént kérem igen kegyelmedet, ez előtti levelemben írott mód szerént levele által egészsége és egyéb szükséges dolgokról tudósítani ne mulasztja el. Meghózzák Makoviczáról. (?) Egyéb dolgokról mostan nem írhatok, itt valókról haszontalan oda írnom, melyekben egyébbel, ha kívántatnék is, nem segíthetek imádságnál. Az otthon valókról viszont ennyi földről nem szükséges, elhiszem, kiki dolgához lát. Engedje az úr Isten kis asszonykám, találjalak örvendetes állapotban, midőn az jó Istennek tetszik, melynek az mint kívánója, úgy idejének is hamar való megérésének alkalmatosság keresője vagyok, noha pünkösöd előtt magam sem reménylem. 1657. 16. Apr.

Kegyelmedé, míg él

Kemény János m. pr.

Külczim : Az néhai tekintetes és nagyságos Vesselényi István uram özvegyének, nagyságos *Lónyay Anna* asszonynak adassék.

XV. 1657. nov. 15.

Édes kedves hugom.

Én Istennek hála még egészségben élek. Akarom kegyelmedet köszöntvén, magamat is eszébe juttatnom. Szabadulásomnak ideje s módja függ az erdélyi állapottól, milyennek eddig való indulatja közel mutatott az végéhez, ha meg nem lett is, ahhoz képest Isten és az idő engem is megtanít. Én, míg Isten lelkemet testemben tartja, kegyelmedhez való atyafi szeretetemben változás nélkül maradok, ha hasonlóul veszi kegyelmed is. Több irásommal az levélvivő bizonytalansága miatt kegyelmedet nem terhelvén, ajánlom az szent Istennek kegyelmében kegyelmedet. 1657. 15. Novembris.

Kegyelmedé, míg él

Kemény János m. pr.

Külczim : Nekem jóakaró asszonyomnak, kedves hugomnak X. X. adassék.

XVI. 1658. ápr. 4.

Árva állapotombeli tiszta szível való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Az úr Isten kegyelmedet megáldja s mostani rabságából szabadítsa szívem szerint kívánom. Alkalmatoságom adatván az íráshoz, nem akarám elmulatni, hogy kegyelmedhez ne írjak s kegyelmed egészségéről is ne értekezni, kiről kívánom adjon Isten jó hírt hallanom. Magam állapotjáról kegyelmedhez írhatom, még én is élek mint ennyi sok bajoskodások és szomorúságok között. Bizony dolog, hogy szomorú szívvel vagyok az mostani állapotnak ennyi sokképpen való változása miatt félvén attól, hogy kegyelmed szabadulásában is sokképpen akadály ne legyen, mindazonáltal csak azt hittem el magammal, hogy valamikor az jó Istennek tetszik, nem lehet annyi akadályos dolog, hogy meg nem szabadítja kegyelmedet. Kérem az Istenért kegyelmedet, hogy a mikor módja leszen az írásban, ne nehezteljen tudósítani. Tudja Isten pedig, hogy én az írást nem neheztelleném, csak találnék mindenkor módot az beküldésében s szomorúan is értem ugyan kegyelmed panaszát leveléből, hogy még mikor Katona Mihály uram kiérkezett volt, akkor még egy levelemet sem vitték volt be. Én immár Felvinczi uram kezében négyet küldöttem, ő kegyelme azt írja ugyan, hogy mindeniket az urfi, Kemény Simon uram levelével együtt be küldötte, de én immár igen reménytelen vagyok azokhoz, hogy egyik is kegyelmednek kezéhez akadt volna, hanem most keresvén újabb módot benne így is megpróbálom ha bevihetik e avagy nem, mert látja Isten nekem csak akkor vagyon valami csendesedésem busulásomtól az mikor kegyelmednek avagy levelét láthatom vagy fölöle egészséges hírt hallhatok. Mig Isten ebben az rossz világban tart, abban az atyafiságos jóakarásban akarok meg is maradni. Több írásommal kegyelmedet nem bántom, tudom azonkívül is elég sok busulási vannak kegyelmednek s nem akarom kegyelmedet többel terhelnem, noha volna materiám az írásra. Tudom ide ki való állapotok felől az urfi Kemény Simon uram bijon (?) tudósítja kegyelmedet.

Ezeknek utánna kívánom, hogy Isten kegyelmedet szabadítsa, mindennemű dolgaiban vezérelje, melyet az én Istenemtől szívem szerint is kívánok. Hogy ha azután meghalnék is, mégis csendesebb lenne a halál is, mert ezzel a szomorúsággal bizony ez életet is meguntam. Datum ex X. die 4. Aprili 1658.

Kegyelmednek tiszta szívvél szolgáló atyafia

X. X.

Lónyay Anna Kemény Jánosnak.

XVII. 1658. ápr. 10.

Édes kedves hugom.

Elmulék tiz hete szolgálaim innen való elmenéseknek, kik által is, de az előtt is és ezzel negyedik leveletem írtam már kegyelmednek. Válaszim nem jövésének okául az idegenséget avagy az alkalmatlanságot tulajdonítsam, nem tudhatom. Én azért mostan is akarom mind köszöntenem s mind kegyelmednek magamat eszében juttatnom. Adja Isten tanálja boldog állapotban írásom kegyelmedet és legyen is meg arról való kívánt választ vételem. Én még élek, de már az sok alkalmatlanságok után néhány napok alatt megbontakozott egészséggel. Szabadulásomnak alkalmatossága ismét megbomlék az vajdák változása miatt, már előbb nem remélem, hanem avagy megvártatják velem itt helyben mire válik Erdélynek s annak fejedelemségének állapotja, avagy felőlem magokban tudó szándékjokat igyekeznek végben vinni; kezekben lévén, szabadok velem az mire Isten bocsátja. Ha kiküldött szolgálám oda mehetne kegyelmedhez bővebben tudósíthatna. Szigethi Péter uramat küldtem ki mostan, de nem reménylem, mert sietni kell vissza, Felvinczi Zsigmond, fiam pedig Simon kegyelmedet tudósíthatják. Én mig élek kegyelmedhez való tökéletes indulatomban maradván, kérem maga felől tudósítson s örvendeztessen. Ezek után pedig tartsa az úr Isten boldog állapotban és azonban engedje hamar időn láthatnom is. Írtam Sidó várban 1658. 10. Apr.

Mostan tatár chán rabja s ha él kegyelmedé leszen

J.(ohannes) K.(emény) m. pr.

Külczim: Nekem kedves hugomnak adassék.

XVIII. 1658. ápr. 13.

Édesem.

Tiszta szívből való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Az úr Isten kegyelmedet megáldja s mostani rabságából szabadítsa, szívből kívánom.

Akarom kegyelmedet levelem által látogattatnom s magamat is eszében juttatnom, mert már ugyan sok ideje, miolta kegyelmed felől semmit sem hallottam, ki miá micsoda törődéssel lehetek, azt csak az egy Isten tudja. Kérem kegyelmedet, ha mikor módja adatik tudósítson maga egészségéről. Magam állapotjáról írhatom, még én is nyomorgok ez hitvány világon mint ennyi sok busulások közt, az ki úgy látom, hogy nem apad, hanem mindennap árad ez mostani sok alkalmatlan változásokhoz képest, kiből olyan gondolatom vagyom, hogy

kegyelmed szabadulásában is sok akadály foganattal lenne, nem hogy szabadulásában nem lenne akadály, de úgy látom, hogy még felőlem való hírhallás is ritkábban kezd lenni. Az Isten valóban látogat mindkettőnket, nem hogy egymással való szembenlételünk lehetne, de még irásunk is ritkán lehet. Mindazonáltal csak meg kell az Istennek irgalmassága alatt aláznunk magunkat s békével kell szenvednünk mindaddig, míg Istennek tetszik. Kérem kegyelmedet maga szabadulásának állapotja felől is ha lehet tudósítson. Miolta Katona Mihály uram kijött, az mint az . . . volt . . .¹⁾ állapotját . . . nem kevés ugyan, de arra is Isten reásegítené kegyelmedet sok jóakarói is abban segítenének kegyelmeden. En kegyelmednek immár ezzel hatodik levelet írom azolta, miolta azt a kis czédulát bevitték volt. Négyet Felvinczi uram kezében adtam. O kegyelme azt írja, hogy beküldötte a mint azelőtti levelében is kegyelmedhez írtam, ezelőtt valót pedig Bethlen Farkas uram kezében adtam és ezt is ő kegyelme kezében küldöttem. Azt írja ő kegyelme ezelőtt valót hogy elküldötte gondolván azt, hogy talán mindezek közül vagy egy kezében kerül kegyelmednek. Most kegyelmednek egyébről nem tudok írni, az míg Isten éltet kegyelmedhez való atyafi szeretetben akarok élni. Kivánom hogy az úr Isten kegyelmedet áldja meg, mentől hamarébb szabadítsa. Datum ex X. X. die 13. Aprili anno 1658.

Kegyelmednek szeretettel szolgáló atyafia

X. X.

Lónyay Anna Kemény Jánosnak.

XIX. 1658. máj. 24.

Tiszta szívvel való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Az úr Isten kegyelmedet megáldja s sok esztendőig éltesse tiszta szívből kívánom.

Kegyelmed nekem írott levelét, melyet kegyelmed die 10. Aprili irt, meghoztak ide 14. Mai, kiből értem meg akkoráig kegyelmed életét. Azért az én istenemet áldom, de ugyan kegyelmed leveléből értem, egy néhány napoktól fogva való egészségének megváltozását. Az bizony szomorúságomnak megújulásával vagyon. Az én Istenemet szívem szerént kérem, hogy kegyelmednek gyenge egészségét fordítsa jó egészségre, ha mikor ő felségének tetszik, engedje jó egészségben láthatnom. Kegyelmed panaszát leveléből értem, hogy még eddig csak egy levelemet sem vette. Tudja az én Istenem, hogy nem én vagyok az oka, mert ezzel nyolczadik levelet írom kegyel-

¹⁾ Az irás halványsága és kopottsága miatt olvashatatlan.

medhez, négyet az előtt Felvinczi Zsigmond uram kezében adtam, ő kegyelme Kemény Simon uram kezében adta maga levelével együtt, most Felvinczi uram kezében ezelőtt harmad nappal egyet küldöttem, minthogy félvén attól, hogy elmegyén Szigeti uram, s ez a kegyelmed levele még kezemben akad, együtt erre való választéttel nem érik, mindazáltal im erre is újabban választöttem, melyet postán küldöttem be, ha elérik Szigeti uramat vele, mert tudja az Isten, nem hogy az íratást restelleném kegyelmednek íratni, de ha magam mehetnék fáradságomat magamnak sem szánnám, de ha az Isten most abban lehetetlenséget vetett közünkben, arról sem tehetek, mert könnyebb volna nékem az a fáradság, ha mehetnék kegyelmeddel való beszélgetésre, hogy sem mint ez a törődés, a kiben én vagyok, kit tud csak az Isten. Mindazáltal mások is lehetetlenség, hogy ezekben ne vennék, nem győzhetem úgy még magam természetit, hogy eltitkolhassam teljességesen azbeli szomorúságomat, mert az Isten az, a ki azt cselekedtethetné velem, de magam erejétől nem lehet.

Értem mit írjon kegyelmed, hogy magát akarta eszemben juttatni ez levelecskéjével. Azt gondolom, hogy ha akkor juttatná kegyelmed magát eszemben, a mikor kegyelmed elmémben nem volna, ritkán találkoznék az az alkalmatosság, melyet én igen veszek eszemben magamon s úgy is ismerem magam állapotját, hogy nem hogy változnék elmém kegyelmedhez való atyafi szeretetemben, de naponként öregbedik, melyet elhittem, hogy Isten cselekeszik. Mig Isten éltet engem ebben a változással teljes világban, addig kegyelmed atyafi szeretetében akarok élni mind messze és mind közel való lételeben. Irja kegyelmed, hogy idegenségnek gondolja eddig való nem írásomat, azért bizony bűn, ha kegyelmed úgy gondolkodik én felőlem. Kérem is kegyelmedet, ezt a gondolkodását tegye le, mert bennem olyan változó elme nem található, noha talán ha némely embereknek tetszését fogadhatta volna, az is megtaláltatott volna bennem, (kinek Isten gondolatjától is oltalmazzon). Kegyelmed szabadulásának állapota hogy újabban változott azt én ezek miá az változások miá magam is által láttam volt, ki miá lehetett-e törődésem avagy nem, azt kegyelmed magáról meggondolhatja. Kérem azért az én Istenemet, hogy kegyelmedre vigyázzon s szabadulásában is engedjen módot s kérem kegyelmedet, hogy maga is alkalmatossága adatván ahhoz, mesterkedjék benne, gondolván meg engemet is, ha engem nem is maga gyermekit, kiknek úgy látom, hogy kívántatnék kegyelmedhez való közellételek. Szigethi Péter uram ide nem jöhetett ugyan, sietvén ő kegyelme is vissza. Ugy értem, Felvinczi Zsigmond uram tudósított ugyan

a mint az üdő engedte. Én azért elhittettem azt magammal valamikor Istennek tetszik kegyelmedet megszabadítja, melyet tiszta szívvel kívánnék az én Istenemtől. Ha szóval izenhettem volna kegyelmednek, én is talán bővebben izenhettem volna, de ha az lehetetlenség nem engedi, nem tehetek róla. Én csak azon kérem kegyelmedet, akármilyen alkalmatlan hírt innét Erdélyből halljon is, ne törődjék miatta, mert a nélkül is nagyon kegyelmednek törődése elég, a ki miá bizony félttem is kegyelmedet betegségtől, a kit eddig is nagy irgalmasságának tartottam Istennek, hogy életét megtartotta. Kegyelmedet most bővebb írással nem bántom, tudom az urfi, Kemény Simon uram s mind pedig Felvinczi Zsigmond uram bővön ír s mind izen kegyelmednek az ide való állapotokról. Ezeknek utánna az Istennek áldását kívánom kegyelmedre mindennemű dolgai-ban. Datum X. X. die 14. Maji. Anno 1658.

Kegyelmednek tiszta szívvel szolgáló atyafia

X. X. m. pr.

P. S. Kegyelmednek pedig mind a négy rendbeli levelem kezemben került s ugyan a miá vagyok nagy törődéssel, hogy az én levelem közül még akkoráig kegyelmednek kezében nem került csak egy is. Mi lehessen oka, nem tudom. Az Istenért kérem kegyelmedet maga egészségéről tudósítson ha lehet, mert immár addig elmém meg nem nyugszik, míg kegyelmed egészsége felől ismét újabb hírt nem hallhatok.

Külczim: Tekintetes és nagyságos Gyerőmonostori Kemény János uramnak én nekem jóakaró uramnak adassék.

Hátjegyzés: Data 14. Maji. Allata 15. Julii.

XX. 1658. szept. 28.

Tiszta szívvel való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Az úr Isten kegyelmedet megáldja s minden ellenségei ellen oltalmazza tiszta szívvel kívánom.

Minemű nagy örömmel hallottam volt kegyelmednek Tergovistyre való hozását, azt én kegyelmednek írni meg nem tudom, gondolván azt, hogy talán az Isten mind én rajtam s mind kegyelmeden még is könnyörül s kegyelmedet az kegyelmed ellenségének öröme s engem az én ellenségim öröme tovább nem sanyargat, hanem kegyelmed szabadulásával engemet is az Isten megvigasztal. Naponként azt vártam, de Szinán ez órában itt Huszton lévén, az urnak az fejedelem ő nagysága levelét hozták, kiben írja ő nagysága Erdélynek fejedelemségében változását, ki miá micsoda rettenetes törődésem lehessen gondolkodván kegyelmed szabadulása felől, avagy vissza vétele

felől, azt én írni meg nem tudom. Hanem én egyébre kegyelmedet nem kérhetem, hanem az Jézus Krisztusnak kinszenvedésére kérem, hogy ne szánja magától az mit maga keresett volt, hiszen magamra nézendő jószágomból is az mi kevés maradott, készebb leszek megválni s azzal is segíteni kegyelmed sarczát csak az én Istenem nekem azt engedje megérnem, hogy még életben kegyelmedet láthassam, mert az Istent hívom bizonyságul, hogy soha kegyelmednek méltóságos állapotjára nem vágyok, hanem csak szabadulására. Hiszem, az mely Isten mely eddig gondunkat viselte, azon Isten ez után is gondunkat viselné. Az Istenért kérem kegyelmedet, ha módja lészen benne, engem tudósítson maga egészségéről és állapotjáról. Én is még nyomorgok; életennek bizony megünásával vagyok.

Ezeknek utánna Istennek szent áldását kívánom kegyelmedre mindennemű dolgaiban. Datum in Huszt, die 28. Septembris anno 1658.

Kegyelmednek tiszta szívvel szolgál

X. X. m. pr.

Külczim: Tekintetes és nagyságos *Gyerőmonostori Kemény János* uramnak, énnekem jóakaró uramnak adassék.

Hátjegyzés: 28. Septembris data 10. Octobris allata.

XXI. 1658. nov. 4.

Árva állapotombeli tiszta szívvel való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Hogy az úr Isten kegyelmedet megáldja s mostani rabságból is szabadítsa s boldogabb napokra juttassa tiszta szívvel kívánom.

Kegyelmed nekem Buczagságról (?) 13. Octobris írt levelét 28 eiusdem vöttem, melyből kegyelmed akkoráig való életét s egészségét értem. Azért az én Istenemnek nevért áldom. Értem ugyan kegyelmed leveléből, hogy inkább írhatja mostani állapotjában nyomorúságát hogy sem egyéb állapotját, azt elhiszem, hogy már sok üdöktől fogva kegyelmed élete nem egyéb, hanem csak nyomorgás, busulás, ki miá én is micsoda törődéssel vagyok, tudja csak az egy Isten, kit igen kezdtem érzeni, hogy meg is emészt aprónként, melyben ha segíthetnék, sem költséget, sem fáradságomat, sem magam törődését bizony nem szánám, de kegyelmed törődésében s busulásiban egyébbel nem segíthetek, hanem az egy Isten előtt való esedezésemmel. Elég szomorú s nehéz ugyan ezeknek az mostani állapotoknak változása, de mit tehetünk róla, mert az Isten cselekeszi velünk. Noha az emberi okoskodás sokképpen vagyon ugyan, ha némely dolgok nem löttek volna talán

ez is másképpen lött volna, mindazáltal elhittem, hogy keresztény emberen Isten akaratja nélkül semmi nem eshetik.

Ez előtt egy néhány héttel irtam volt kegyelmednek én is egy levelecskét, melyet Felvinczi Zsigmond uram kezében küldöttem volt. Irja is kegyelmed, hogy be is küldötte volt kegyelmednek, akad-é kegyelmed kezében avagy nem, csak az egy Isten tudja. Most is azért nem akartam elmulatnom, mivel Felvinczi Zsigmond uram ő kegyelme írja, hogy beküld kegyelmedhez. Nekem is megyen ugyan egy szolgám el, melyet oly tanúsággal bocsátottam, hogy ha bátorságos leszen az bemenetel, kegyelmed szolgájával együtt bemenjen, ha pedig maga be nem mehet, leveletem csak kegyelmed szolgái kezében adja. Akarnám ugyan ha bemehetne. Tudom, hogy egyéb el sem mulattatja vele, hanem csak az lehetetlenség. Kegyelmed leveléből értem, hogy kegyelmed maga állapotja felől semmi bizonyost még akkoráig nem tudott írni. En nekem is azért micsoda busulásom lehessen kegyelmednek bizonytalan állapotja miá, tudja csak az egy Isten. Az előtt egynehány üdővel tiszta szívvel hallom vala kegyelmed közelébb való jövetelit, minden órában vártam azt, hogy immár Isten kegyelmednek szabadulást ad, noha mindenkör tartottam ettől az kiben estünk. Most is pedig nem tudhatom immár állapotja kegyelmednek, miben legyen. Az chám elmenésétől fogva, az mint értem Török Demeter uram még az előtt jött volt ki, kiről hogy kegyelmed tudósítson s mind maga egészségéről s mind állapotja miben legyen, kérem, noha, az mint Kemény Simon uram leveléből értem Barcziai Akos uram ajánlja ugyan magát, Isten tudós benne, mint leszen. Én kegyelmedet semmire nem kérem, hanem ha mi magán áll szabadulásában, azt kegyelmed ne halogassa, mert Isten kegyelmedet az sarcz megadásra is reá segíti. Idegenekből támaszt Isten kegyelmednek abban segítséget. Az mi én reám nézendő dolog lenne, abban bizony tiszta szívvel cselekszem. Mi haszna kegyelmednek vagy nekem abban, ha mind ez világ enyém vagy kegyelmedé volna is, ha magunk boldogtalanságban vagyunk. Hiszem Isten ezután is gondot visel reánk, csak Isten kegyelmednek szent fiáért adjon szabadulást.

Magam állapotjáról kegyelmednek írhatom mind ennyi veszedelmes állapotok között is, áldott Istennek neve, békével maradtunk s egészséggel is szintén most szenvedhetővel vagyok, noha az elmúlt napokban gyarló egészséggel voltam s el is voltam (?) vala, hogy az én Istenem megelégléné sok törődésemet s abból az rossz világból kivészen, de Istennek másképpen tetszett volt. Mostani veszedelmes állapotokhoz képest kár nélkül én is nem maradtam ugyan, de másokéhoz képest

Istennek hála kevés jószágomban és szenvedhető kárt vallottam. Tovább Isten már mint maraszt bennünket az sok villongáshoz képest, vagyon ő szent felsége titkában. Káromat nem is emliteném csak az Isten kegyelmednek szabadulást adna, most gondot viselne Isten egy napról másra én reám is. Ha szolgám bemehetne szóval kegyelmednek sok dolgokról bővebben szólhatna. Most azért kegyelmedet több írásommal nem bántom. Ezeknek utánna Istennek szent áldását kívánom kegyelmedre s mostani állapotjából örvendetes napokra való jutást. Datum X. X. die 4. Novembris. Anno 1658.

Kegyelmednek tiszta szívvel szolgál

X. X.

Külczim: Az tekintetes nagyságos *Gyerőmonostori Kemény János* uramnak, én nekem jóakaró uramnak adassék.

Hátjegyzés: 4. Novembris data 1658. Exhibita 3. Januarii 1659.

XXII. 1658. nov. 6.

Tiszta szívvel való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Hogy az úr Isten kegyelmedet megáldja, sok esztendőig éltesse s mostani boldogtalanságából is örvendetesebb napokra juttassa, tiszta szívvel kívánom.

Ez előtt harmad nappal magam szolgáját indítottam volt be, hogy Felvinczi uramnál várja meg Szigeti Péter uramat, mert gondolván azt, hogy ha ő kegyelme erre nem jöhet, újra ezen szolgámtól írt levelemben bővön írtam volt minden dolgokról. Ma azért Szigeti Péter uram is ide érkezvén hozzám, nem akarám elmulatnom, hogy kegyelmednek ne írjak. Mi Istennek hála most szenvedhetőképpen vagyunk mind annyi változások között is, csak Isten kegyelmed felől is engedné közelebb való hírt s örvendetest hallanom. Kérem is kegyelmedet, mikor módja leszen az írásban, ne nehezteljen maga egészségéről s mind mostani állapotjáról tudósítani. Én elég sok gondolkozással s törődéssel vagyok kegyelmed mostani állapotján, de mind csak úgy kell lenni, az mint az jó Istennek tetszik. Szigethi Péter uramtól ő kegyelmétől kegyelmednek szóval minden dolgokról izentem. Ezeknek utánna Istennek szent áldását kívánom kegyelmedre mindennemű dolgaiban. Datum X. X. die 6. Novembris. Anno 1658.

Kegyelmednek tiszta szívvel szolgál

X. X. m. pr.

P. S. Én az Istenért kérem kegyelmedet, az mi magán áll szabadulásában, abban ne késedelmeskedjék, ne halogassa, mert Isten kegyelmedet reá segíti annak az sarcznak

megadására onnat is, az hol nem reménylené, hiszen nincs embernek drágább dolog maga életénél. Mindezekről is kegyelmednek bővön izentem Szigethi Péter uramtól.

Külczim: Tekintetes és nagyságos *Gyerőmonostori Kemény János* uramnak én nekem jóakaró uramnak adassék ez levelem.

Hátjegyzés: 9. Novembris data 1658. 3. Januarii allata 1659.

XXIII. 1659. jan. 25.

Árva állapotombeli tiszta szívvel való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Hogy az úr Isten kegyelmedet megáldja s mostani rabságából örvendetesebb napokra juttassa tiszta szívből kívánom.

Kegyelmed nekem die 11. Novembris Kislán (?) irott levelét die 3. Januarii vettem, kiből kegyelmednek életben, egészségben való lételét értettem. Azért az Istennek hálákat adtam, ellenben pedig kegyelmednek visszavételét s rabságának nehezülését értettem, azon szívem szerént busulok. Hogy ha segíthetnék abban kegyelmednek, tudja Isten tiszta szívvel cselekedném, de az mint az Istennek tetszik csak úgy kell lenni. Ez előtt egy néhány héttel írtam volt kegyelmednek egy levelet, melyet Felvinczi Zsigmond uram kezében küldöttem volt, talán eddig elküldötte ő kegyelme, mert még ez előtt megértettem volt már kegyelmednek vissza vételét, ki miá micsoda törődéssel voltam, maig is vagyok, azt csak az egy Isten tudja. Engem az én Istenem az én büneimért valóban czélül tón az keserűségnek, de mind úgy legyen, az mint az jó Istennek tetszik. Csak ő felsége adjon erőt az elszenvedésére.

Kegyelmed leveléből értem, hogy kegyelmed eddig való hűségemet kegyelmedhez köszöni s áldást kíván érette reám s mind kedvesimre. Köszönetet nem érdemel az én kegyelmedhez való hűségem, mert nem cselekedtem olyant semmit, az mivel kegyelmedhez nem tartoznám, sőt ha tudnék többet cselekedném. Hivom Istent bizonyságúl, mert nem hogy nekem kegyelmed boldogtalan sorsa idegenséget szerezne, de sőt inkább naponként nagyobb atyafiságos kötelességet szerez, mert az mikor boldogtalanóság kegyelmeden vagyon, én rajtam is úgy vagyon. Kegyelmed én reám való áldásáért pedig kegyelmednek Istentől én is hasonló áldást kívánok. Kívánom, hogy valaha az én Istenem kegyelmedet az életben az én szememmel engedje meglátnom, hogy tessék ki e világon is, hogy noha az úr Isten ostorozott mindkettőnket, de nem vetett el szemei elől az Isten. Pedig nekem soha olyan napot érnem ne engedjen, valamedig Isten kegyelmedet ez világon élteni, hogy legkisebb idegenség is csak gondolatomban jöjjön, mint hogy ter-

mészetem sem hozta az állhatatlanságot s nem is tanultam volt soha. Miképpen rekedett utja kegyelmed szabadulásának, kegyelmed leveléből értem. Attól én mindjárt féltem, mihelyt az állapotok változának. Akárki lenne fejedelem, csak adna Isten csendességet köztök s kegyelmednek is több keresztény rabokkal együtt lehetne szabadulása, mert eddig mint lehessen kegyelmednek is szabadulása, nem tudom. Maga írása szerint, noha bizony elhiszem, sem most sem az előtt kegyelmed méltóságát magának nem kívánt, de talán az emberek nem mind egy értelemben vannak arról is. Az Istentől én is bizony kegyelmednek soha méltóságát nem kívánnék, hanem csak szabadulást. Lenne azé az méltóság, az ki bírhatná. Mikor lehessen pedig az fejedelmek közt egyesség, tudja csak az Isten, az mint ez mostani világot látom. Most azért egyszer úgy reményelem vagy jobban vagy ennél is rosszabbúl leszünk igen hamar. Ha kegyelmed nézhetné az mostani felfordult világot, csudálkozással nézhetné. Engem az én Istenem valóban veszedelmes állapotban hagyta erre a gyámoltalanságra, de tudom, hogy mindezeket az Isten cselekeszi velem. Azoknak az ebeknek kiszökése kegyelmed mellől mint lött, az miá is elég törődéssel voltam s vagyok. Azok az ebek valóban tagadják mint hűtleveletet s mind pedig azt, hogy kegyelmed lött volna kezes érettek s alkalmatlan szóval fizetnek úgy látom kegyelmednek az sok jóért, kiváltképpen ez az kettő ez ki ide kiljebb vagyon, harmadikat nem tudom, mivel az ide nem igen közel hozzám. Noha kegyelmed írását nekem küldötte volt Vinczi uram onnét belől s azt el nem titkoltam, hanem sok emberséges embereknek küldöztem, tessék ki azokból is az ő rosz cselekedetek, elég sok böcsületes ember érdemnek szerént való ítélettel vagyon ugyan felőlök. Immár ezután mint leszen dolgok megválnak.

Irja kegyelmed, hogyha mit segíthetek kegyelmed dolgaiban mások által is elhitte, hogy el nem mulatom. Hidje kegyelmed az mi lehetetlen azt nem cselekedném, de az mi lehetséges bizony tiszta szívvel cselekedném, nem mások által, hanem magam is, mert elmentem én immár az mellől, hogy kegyelmedhez való hűségemben titkolás lehetne, hanem minden ember előtt nyilván való dolog valaki engemet ismer, ámbár akármit mondanék is én, de meg tetszik én rajtam az, hogy nem színnel való busulás vagyon rajtam, mivel nagy emberek előtt is akaratom nélkül is sokszor sok könnyet kellett hullatnom s most is gyakorta kell, mert az Isten egyedül az, a ki az szívemet vigasztalásra fordíthatja, de magamtól nem lehet. Köntösöm is pedig ugyanazont mutatja s némely embereknek való válaszádsomban is kitetszett, mivel sem nem halogathattam sem nem váraoztathattam senkit. Így ez mint kegyelmednek

feljebb is írom ez mindeneknél nyilván vagyon, noha bizony sok írást foglalna be ez. Az mikori dolognak tudják az én beszédem szerint, most arról nem írok.

Kegyelmed levelében írja, hogy az Istent békételenségemmel meg ne bántsam. Bizony dolog ugyan, hogy valóban nehéz szenvednem, de én is az én Istenemnek szüntelen esedezem rajta, ha ő felsége ezt az próbát reám bocsátotta, adjon békeséges türést, mert a mikor elgondolom magamban az én sok keresztemet, úgy tetszik, hogy megijedek magamtól, de mindaddig kell szenvednem, míg az jó Istennek tetszik. Mégis mind semminek tartanám az magam törődését, de az kegyelmedét nehezebbnek tartom, mint hogy rettenetes szenvedés. Szívem fájdalmával vagyok azon is, hogy én csak másoktól hallom kegyelmed rabságában való nehezülését s kegyelmed nekem meg nem írja. Nekem azzal kegyelmed nem könnyebbséget, hanem inkább nagyobb busulást szerez, hogy másoktól hallom meg. Hiszen én sem vagyok drágább kegyelmednél, hogy kegyelmed mind az busulást, mind az rabságát szenvedni. Hadd szenvedjem én is az busulást, ha az rabságát nem szenvedhetem is. Vajha eddig kegyelmed keresztény országban lőtt volna, ugyan messze lőtt volna is, felkerestem volna. De ha Isten most ilyen lehetetlenséget vetett közünkben, arról nincs mit tennem. Magam állapotjáról kegyelmednek írhatom még én is nyomorgok ez hitvány világon. Most szenvedhető egészségben vagyunk mindnyájan. Kérem kegyelmedet ha mikor módja vagyon az írásban mind maga állapotjáról s egészségéről tudósítson. Indítottam most is egy szolgámat be Erdélyben, onnat kegyelmedhez menne ha bemehetne, az szóval is tudna beszélni sok dolgok felől. Tudom egyéb vele el sem mulattatja, hanem az lehetetlenség, ha be nem mehet. Szigethi uram ha bemehetett volna, kegyelmednek ő kegyelmétől szóval bővön izentem volt és ha tudnék miben kegyelmednek rabságában segíteni, se fáradtságomat se kincs értékimet azért bizony nem szánám. Az én Istenemtől ez világi életben semmit úgy nem kívánék, mint kegyelmednek szabadulást, mindazáltal elhiszem azt is, hogy valamikor az jó Istennek tetszik, megengedi. Bőv írásomról kegyelmedet kérem megbocsásson.

Ezeknek utánna az Istennek szent áldását kívánom kegyelmedre mindennemű dolgaiban.

Datum X. X. die 25. Januarii anno 1659.

Kegyelmednek tiszta szívvel szolgál atyafia

X. X. m. pr.

Hátjegyzés későbbi más írással: Litterae Keményianae et Annae Lonyaianae ad se invicem missae.

Lónyay Anna Kemény Jánosnak.

XXIV. 1659. febr. 9.

Édes kedves hugom.

Mind leveleit kegyelmednek két rendbelieket elvettem szívennek vigasztalodásával. Egészségben létét mindazokból s mind Szigethi uram szavaiból örömmel értvén, mind pedig felőlem való szorgalmatoskodását jámbor szolgájának látásomra küldésének rendelése felől hallván. Kegyelmed ha elfáradott volna nyavalyás életem látására igen akartam volna ezeket édes kedves hugom, én elégségesképpen sem megköszönni, sem meghálálni nem tudhatom, hanem az igaz szeretet, tökéletességet és az jó teremő és rendelő s parancsoló Isten azokkal az jókkal az hol és kikkel kívánja, jutalmaztassa meg kegyelmednek. Nekem is pedig, ha az jó Isten életben szabadulásomat adja, higyje el azt, hogy hasonló tökéletes szívből származott szeretettel igyekezem visszafizetni.

Irtam novemberben és decemberben kegyelmednek, kit nem mulathattam ugyan el, de egyébiránt nehezen cselekedtem nem írhatván egyebet busulására lehető akkori állapotomnál, melyet nem nevelni, sőt bizony vérem hullásával, vagy ha azzal azt szerezhethném, életem fogyásával is inkább távoztatni kívánnám. Nem tudom juthattak kezéhez, nem-e.

Mostani nyavalyás állapotom felől is pedig írhatom kegyelmednek, én mégis egészséges életben nyomorgok és ha újabb akadály esmét nem gördülne, kiváltképpen csendesednek az erdélyi háborúk is, úgy látszanék, hogy most egyszer esmét közel hozta volna Isten szabadulásának határát, melyről minemű szokások szerént való esküvéseket tettek az nemzetbeliek és micsoda eszközök s alkalmatosságok kívántassanak szabadulásomnak módjához, Szigethi uram által megérti kegyelmed. Ugy áldjon meg Istenem, hogy ha csak azon állott volna, az mint jó talán némelyek vélekedtenek is, nem magam szabadulásom, hanem egyedül kegyelmed busulásinak enyhítése, gonoszakaróinknak kegyelmednek nem töltse (így!) s kegyelmeddel együtt lehetésemért örömmel adtam volna ki régen minden értékemet.

Kegyelmedet azért szeretettel intem, mégis várja csendes lélekkel és békételenség nélkül Istennek rendelését, Szigethi uram előtt izenetimnek pedig hitelt adván, higyjen és tartson engem koporsóig változás nélkül igaz szívebeli atyafiának. Ezek után az úr Isten éltesse és vigasztalja kegyelmedet. 1659. 9. Febr. Kaloda nevű Sidó várban.

Kegyelmed rabatya fia

Kemény János m. pr.

Külczim: Nekem kedves hugomnak adassék.

XXV. 1659. jun. 11.

Az én szomorú állapotombeli tiszta szívvel való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Hogy az úr Isten kegyelmedet megáldja s mostani boldogtalan életéből is örvendetes állapotra juttassa, szívem szerint kívánom.

Ez előtt majd két hónappal írtam vala kegyelmednek, melyet Felvinczi uram kezében küldöttem volt. Nem tudom, hogy ha akadt e kegyelmed kezében avagy nem. Abban írtam vala kegyelmednek az én igen kedves nagyobbik fiamnak haláláról, hogy az én Istenem megostorozott az én életemig való szomorúsággal, melynek temetésinek napját, ha Isten addig életben megtart, úgy rendeltem ez jövő vasárnaphoz egy hétre. Ha szabad volna ugyan panaszolkodni az Istennek látogatási miatt embernek, én nekem is volna min panaszolkodnom, mindazonáltal csak úgy kell lenni, az mint Istennek tetszik. Azoltától fogva bizony gyarló egészséggel voltam, két heti ha vagyon, hogy fenn kezdtem lábadozni, tovább Isten mit végez el felőlem ő, felsége hatalmában vagyon. Szigethi Péter uram miolta kijött, azolta kegyelmednek sem levelét, sem emberét nem láttam, tudja Isten az miá is mennyi törődéssel voltam. Im negyed vagy ötöd napja, hogy értettem mind Kemény Simon uram ő kegyelme, mind Felvinczi Zsigmond uram leveléből, hogy Török Demeter uram, Boros Havasalföldében érkezett volna. de még sem magokat, sem kegyelmed levelét nem láttam. Irják ugyan ő kegyelmek akkoráig mikor Borosék kiindultak, Isten kegyelmedet életben s egészségben megtartotta volt. Kegyelmed szabadulásának jó hírvél is vigasztalnak ugyan ő kegyelmek. melyet hogy az Isten megengedjen s minden abbéli akadálytól kegyelmedet megoltalmazza, szívem szerint kívánom, mert ha Isten kegyelmeden s mind rajtam nem könyörül, úgy veszem eszemben magamon, hogy én meg nem emészthetem az busulást, hanem ő fog engemet megemészteni, mert emberi gondolat szerint úgy tetszik szenvedhetlen volna azon által menni, az kivel Isten bennünket ostoroz. Mindazonáltal csak az Isten adjon békességes tűrést mind kettőnknek. Egyébiránt meg kell az Istennek kezei alatt magunkat aláznunk. Kérem azért kegyelmedet mind maga egészségéről s mind egyéb állapotjáról mikor módja leszen benne tudósítson, gondolván azt, hogy talán Boros kiérkezik már minden órában s akkor kegyelmednek én is ismét írok.

Szigethi Péter uram lévén itt nálam, bémenvén Erdélyben, nem akaram elmulatni, hogy most is kegyelmednek ne írjak, csak az Isten tudja micsoda lelkem reszketésével vagyok már, mit hallok kegyelmed állapotja felől. Mindazonáltal csak

azt töttem fel czélul, hogy soha nem lehet annyi ellenség, ha mikor Istennek tetszik, hogy meg nem szabadítja kegyelmedet, melyet hogy az úr Isten engedjen mentől hamarébb, tiszta szívvel kívánom.

Ezek után Istennek szent áldását kívánom kegyelmedre.
Datum X. X. die 11. Junii 1659.

Kegyelmednek tiszta szívvel szolgál

X. X.

P. S. Ha Isten engedné hogy Szigethi Péter uram kegyelmeddel szemben lehetne, mostanság ő kegyelme szóval kegyelmednek többet tudna beszélni minden dolgok felől.

Lónyay Anna Kemény Jánosnak.

XXVI. 1659. jul. 1.

Szomorú állapotombeli tiszta szívvel való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Az úr Isten kegyelmedet megáldja s mindennemű dolgaiban szerencsésen vezérelje, tiszta szívvel kívánom.

Az előtt két hólnappal nekem Kaloda várában írott kegyelmed levelét Boros meghozta öt hétre, mely kegyelmed írásából egyszersmind Boros szavaiból is értettem kegyelmednek akkori beteges állapotját, mely miá nem kicsiny törődéssel voltam mind addig is, valameddig Kemény Simon uram ő kegyelme leveléből kegyelmed egészsége felől újabb hírt nem hallottam. Most azért úgy értvén onnat kegyelmedtől jött emberektől, hogy Isten kegyelmednek jobb egészséget adott, melyet tiszta szívvel kívánok, hogy Isten sok esztendeig tartson meg. Magam állapotjáról írhatom kegyelmednek, én mint ennyi sok szomorúságok között még vajudom ez hitvány világon gyöngé egészséggel lévén ugyan, de még az is csuda, hogy ennyire vagyok. Miólta Isten az édes fiam halálával megszoríta, azólta gyakorta nyomtam az hitvány ágyat. Ez előtt két rendbeli levelemben kegyelmedet tudósítottam volt mind magam állapotjáról s mind az édes fiamnak haláláról. Egyiket Felvinczi Zsigmond uram kezében adtam volt, másikat Szigethy Péter uram kezében adtam volt. Nem tudom akadt-e kegyelmednek kezében, avagy nem.

Ez este érkezvén Kemény Simon uram ő kegyelme levele, értem az ő kegyelme írásából, hogy Isten kegyelmedet közelebb hozta, melyet szívem szerint akarok s kívánom, hogy Isten kegyelmed szabadulásának nem csak hírének hallásával, hanem magának látásával is örvendeztessen meg bennünket. Irja kegyelmed, hogy ha kegyelmednek Isten szabadulást ad is, nagy két nyavalyát hoz magával: egyik a vénség s másik az szegénység. Az nem igen csudálatos nyavalya én nállam, mert

az mind az kettő én nállam is föltaláltatik, s az ki magamban föltaláltatik, mást azért megunnom nem lehet, mert úgy tetszik nékem is, hogy sok üdöket élhettem volna azzal az erővel, az kit három esztendőül fogva sok busulásim miatt eltöltöttem. Csak Isten tudja most is gyakorta mint vagyok, búsulással most is nagygyal vagyok, ugyan félvén azon, ha az pénzének hamar be nem viteli miatt kegyelmednek valami baja lészen. Mindazonáltal az mely Isten eddig kegyelmedre gondot viselt, elhiszem azon Isten ezután is gondját viseli minden dolgaiban kegyelmednek.

Rédey uramnak és kegyelmednek is úgy tetszett bizonyos okokra nézve, hogy Vinczi uram ő kegyelme egynehány napokig legyen várakozásban, mindazáltal úgy látom, hogy immár az miben lehet ő kegyelme is valóban siet, az miben lehetett én is mind lovaimmal, embereimmel segítettem ő kegyelmét. Im Borost is ismét bebocsátottam ő kegyelmével együtt s meg is hagytam neki, hogy azon légyen, hogy kegyelmeddel mentül hamarébb szemben lehessen. Kérem azért kegyelmedet, hogy mind maga egészségéről s mind mostani dolgairól tudósítson.

Ezek után Istennek szent áldását kívánom kegyelmedre mindennemű dolgaiban.

Datum X X. die 1. mensis Julii anno 1659.

Kegyelmednek tiszta szívvel szolgál

X. X.

Külczim: Tekintetes nagyságos *Gyerőmonostori Kemény János* uramnak énnékem jóakaró uramnak adassék ez levelem.

Hátjegyzés: Data 1. Julii 1659. Alatta 9. Julii 1659.

XXVII. 1659. jul. 27.

Édes kedves hugom.

Kegyelmed leveleit elvettem szeretettel. Boros Pált akkor bocsátom, mikor Isten engedelmeből erdélyi határból írhatom levelemet. Reménységem kívül itt esett mulatásom felől tudom sokképpen való vélekedések vannak. Nem magam nyavalyámnak szépítésére s igaztalan dologgal kegyelmed elméjének csendesítésére, hanem tartozó tökéletes szeretetbeli valósággal írom, hogy mások kezessége miatt pénzek bé nem érkeznén, vagyon akadályom. Hiszem Istent azon is által viszen. Egyébiránt az mi titkosabb, de félelmesb gonosz rettegtethetne (kivéven azt, hogy Isten ellen haszontalan rugoldozni, ha meg akar ostorozni) abban oly gyámolt idegenből támasztott Istenem, hogy kívánni jobbat alig tudhattam, az ki oly tökéletes szívbeli szeretettel vagyon ez ideig hozzám, melyben egészben meg vagyok nyugodva és hiszem Istent hamar nap már lészen kiindulhatásom, kíván-

ván, hogy kegyelmedet engedje boldog állapotban láthatnom az én jó Istenem. 1659. 27. Julii. Tergovistyén.

Kegyelmedé, míg él

Kemény János m. pr.

Vasaimból ujabban most egyszer megmenekedtem esmét és már vagyok az vajda keze alatt. Istennek hála becsületben és az mint szavaiból esmerem úgy is akar bocsátani.

Külczim : Nekem kedves hugomnak adassék.

XXVIII. 1659. aug. 5.

Tiszta szívvel való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Az úr Isten kegyelmedet megáldja mindennemű dolgaiban, szívem szerint kívánom.

Kegyelmed nekem 27. Julii Tergovistyéről írott levelét 2 die Augusti vettem, melyben kegyelmed mit írjon, megértettem; kegyelmed egészségben való létét is magam emberétől értettem; kívánom, hogy Isten kegyelmed egészségét sok üdőkig tartsa meg. Magam állapotjáról kegyelmednek írhatom, gyenge egészséggel vagyok. Mit írjon kegyelmed Havasalföldében való késése felől, azt elhiszem, hogy ott is majd több volt az mások baja kegyelmedé, mint magáé is. Némelyeknek mint vihetik be sarczát, nem tudom. Ide pedig kegyelmed felől való vélekedést az mi illeti, oltalmazza Isten kegyelmedet attól, hogy annak századrésze is úgy volna, az mint az emberek ide kihirdetik; jót nem igen hirdetnek ide kegyelmed oda való késése felől, hanem inkább alkalmatlan híreket, jó ugyan az is, hogy kegyelmed az miben lehet másoknak is szolgál még maga boldogtalanságával is, de az késedelem akármikor sem jó, kiváltképen ez mostani üdőben, mindazonáltal tudom kegyelmed jobban meg tudja gondolni, mit cselekeszik. Kegyelmed leveléből értem, hogy Isten kegyelmednek idegenből is mutatott gyámolt, az mely látni való dolog, hogy nem ember, hanem Isten cselekedte, melyért az úr Istennek nagy háladással tartoznak. Elhiszem azért, hogy az mely Isten kegyelmednek eddig gondját viselte, az után is azon Isten leszen kegyelmednek vezére mindennemű dolgaiban, noha némely dolgok rettegtethetnének ugyan, de tudom, hogy csakugy leszen, az mint az jó Istennek tetszik. Boros elbocsátását az mi illeti, mikor kegyelmednek tetszik akkor legyen, noha örömet látnám már egyszer azt az levelet, az melyet kegyelmed Erdélyből írna, mindazonáltal elhitem, hogy annak is meg kell lenni, mihelyt az jó Isten akarja. Kegyelmed leveléből értem, hogy most Isten kegyelme által megmenekedett vasaitól; elhiszem, hogyha (kit Isten távozt-

tasson) most verték volna fel az vasat kegyelmed lábaira, nem írna még kegyelmed, mindazáltal meghallottam volt mástól is. Úgy látom, hogy mikor Isten kegyelmed állapotjának valami könnyebbségét adja, arról örömet tudósít; ha pedig nehezebbül állapotja, azt nem írja meg, nekem még nehezebb, hogy másoktól hallom meg. Talán azért az Isten már megelégteli eddig való nyomorúságát kegyelmednek s nekem is eddig való törődésimet s csendességet ad mindkettőnknek. Most kegyelmedet bővebb írással nem terhelem. Kivánom, hogy Isten hamar való nap adjon kegyelmed felől örömdetes híreket hallanom. — Ezek után Istennek szent áldását kívánom kegyelmedre mindennemű dolgaiban. Datum X. X. die 5. Augusti, anno 1659.

Kegyelmednek tiszta szívvel szolgál

X. X. m. pr.

Külczim: Tekintetes és nagyságos *Gyerőmonostori Kemény János* uramnak etc. nekem jóakaró uramnak adassék ez levelem.

Hátjegyzés: X. X. X. data 5. Aug.

XXIX. 1659. aug. 19.

Édes kis asszonykám.

Mind az sokféle akadályokat s mind pedig külömb külömb emberi vélekedéseket az isteni hatalom meggyőzván azt is ime megengedé, hogy hazámban békével érkezhettém. Akarom azért arról mind tudósítanom s mind egészségéről értekezni, kinek hírével hogy örvendeztessen, kérem szeretettel. Azonban egyéb dolgokról szóval izenvén Boros uramtúl, hosszas írással nem terhelem, hanem kívánom az én jó Istenemtől, engedje hamar időn egészségben láthatnom kegyelmedet. 1659. 19. Aug. Brassóban.

Kegyelmedé, mig él

Kemény János m. pr.

Külczim: Nekem kedves hugomnak adassék.

XXX. 1659. aug. 24.

Tiszta szívvel való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Az úr Isten kegyelmedet áldja meg mindennemű dolgaiban.

Kegyelmed levelét Boros meghozta, kiből értem kegyelmednek egészségben való lételetét s részint mind Erdélyben való érkezését, melyért az úr Istennek neve legyen áldott. Elég emberi reménység kívül lött kegyelmednek mostani állapotja, mindazonáltal az emberi erő megfogyatkozik, az isteni segítség ott mutatódik meg. Kivánom, hogy ennek utánna is Isten áldja meg mindennemű dolgaiban.

Magam állapotjáról kegyelmednek írhatom, Istennek hála

most szenvedhetőképpen vagyok, noha bizony sok busulással az mostani visszavásott világban mind egy s mind másképpen. Nem akartam azért elmulatnom, hogy levelem által kegyelmedet meg ne látogassam. Kivánom adja Isten kegyelmed felől örvendetes hírt értenem. Ez levelem megadó jámbor szolgámtól egyéb dolgok felől szóval izentem kegyelmednek. Kérem kegyelmedet maga egészségéről tudósítson. Most kegyelmedet több írásimmal nem bántom, tudom, hogy a nélkül is kegyelmednek elég foglalatossági vannak. Ezek után Isten áldását kivánom kegyelmedre s engedje Isten mikor ő szent felségének tetszik kegyelmedet jó egészségben látnom. Ex Hadad.¹⁾ 24. Aug. 1659.

Kegyelmednek tiszta szívvel szolgál

X. X.²⁾

Lónyay Anna Kemény Jánosnak.

XXXI. 1659. aug. 29.

Tiszta szívvel való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Az úr Isten kegyelmedet megáldja minden dolgaiban, szívem szerint kivánom.

Kegyelmed levelét György deák meghozta, hogy kegyelmedet egészségben értem lenni, azon szívem szerint örülök. Kivánom, hogy Isten kegyelmednek egészségét ennek utánna is tartsa meg sok esztendőig. Magam egészségéről kegyelmednek írhatom, szintén most Istennek hála szenvedhető egészségben vagyok, noha bizony két három napok alatt sok busulással az mostani alkalmatlan állapotok miá, tartván ebben is kegyelmednek akadályától. Kegyelmed parancsolatja szerint György deákat nem késleltettem, hanem mindgyárást az hova útja volt, újabb lovakon elbocsátottam s az előtti levelek is, kik nálam voltak, kegyelmednek megküldöttem. Az nagyobbikát meg is néztem volt, minthogy az idő akkor úgy hozta volt. Adná Isten, hogy ő nagysága tartoznék még az bémeneteltől, de nem tudom mint teszen, hanem ha kegyelmed izenetire cselekednék valamit ő nagysága, kegyelmed kijöretele is féltő, hogy meg ne gátlodják, ha ő nagysága befelé indul. Valamikor Isten kegyelmedet hozza, mindenkor igen tiszta szívvel látom. Kérem kegyelmedet tudósítson ismét maga állapotjáról. Ezek után Istennek bő áldását kivánom kegyelmedre.

Datum X. X. die 29. Augusti, Anno 1659.

Kegyelmednek tiszta szívvel szolgál

X. X. m. pr.

¹⁾ Hadad ki van húzva s csak x-el jelölve. Nyilván elfelejtkezett s kiírta, de később kihúzta.

²⁾ Előbb ki volt írva *Loniai*, de kihúzta.

P. S. Kegyelmed parancsolatja szerint az Pozsonyban menő embert várakoztatom.

Külczim: Tekintetes és nagyságos *Gyerőmonostori Kemény János* uramnak és nekem jóakaró uramnak adassék.

Hátjegyzés: Data. 29. Aug.

XXXII. 1659. szept. 13.

Az erdélyi veszedelmező állapotok miben forogjanak, arról nem írok; sokak rosszak. Szóval György deák uram által izentem és tovább való szándékomról is, de abban bizonyosság nem lehet. Isten hatalmában és az idő titkában vannak azok, sok-sokképen változhatnak, de magunkra az mi néz, az halál vagy reménytelen elrekedés egyéb nem változtatja meg. Isten engedelme járulván, kegyelmed látogatására igyekező szándékomat, melynek eddig való haladása is szívemnek megiríthatatlan szomorúságával vagyon, de nincsen mit tennem az isteni rendelés ellen. Egy általvetőben rakva küldtem kegyelmed gondviselése alá, sarczomra rendelt aranyakat, ötezerig valót, s egyéb portékát is. Nem tartván hívebb komornikomtat ez világban és mint kinek ajánlottam fejemet s magamat is nem kételkedem, meg nem tartana jövő szükségemre gondolkodván az történhető ki tudjáról ha többitől elrekesztene is az szerencsének valamely boldogtalansága, azt megtalálhatom kegyelmednél. Miglen Hadadban leszen mulatása kegyelmednek az is ott el lehet, azután a hol maga leszen vagy Medgyesen vagy Huszton az is ott legyen. Egyebekről szóval izentem kegyelmednek. Adja az szent Isten édes kis asszonykám hamar időn láthassam kívánatos állapotban kegyelmedet. 1659. 13. Sept.

Kegyelmedé, míg él

Kemény János. m. pr.

Oda fel bocsátandó szolgálmat az mint alkalmasosbbnak ítélheti bocsássa úgy kegyelmed

Külczim: Nekem kedves hugomnak adassék. X. X. X.

XXXIII. 1659. szept. 29.

Édes kis asszonykám.

Erdélyben érkezésemnek mennyi napjai, azoknál sokkal számosabbak voltak félelmes busulásim. Elhagyván egyéb dolgokból állókat, jelentem csak ez egyet, hogy az ország és fejedelmek nem hagyván békét kénytelenségből kellett vala egyvelednem az ő veszekedéseknek megcsendesítésében való fára-

dozásban, melyek közben Rákóczy urunk reménytelen lévén az fejedelemséghez jutáshoz, Barcsay uramnak pedig abban megmaradhatáshoz, így külön-külön mindenik akarták az én nyakamban vetni, melyről mint ilyen veszedelemben kevert állapotról én egyikkel is végezni, arról senkivel is tractálni nem akarván, noha az ő nagyságának részéről elég írások és szók löttének. Mindazáltal alattomban az kínált állapotot mindenik féltvén, voltam miatta mindeniktől nem kevés félelemben, lévén is mellettek elég izgató is. Mindazáltal az igaz ügyet látó Isten eddig eziránt is gondomat viselvén, békével maradtam és immár hiszem Istent, megszűnik attól féltésem, mert egyik elfuta, az másikat Isten vezérléséből fejedelemségre bevivők kit Isten boldogítson. Ezekhez képest hiszem Istent az gyűlés¹⁾ végződén, én is mindjárt kiindulhatok kegyelmed látogatására. Mostan azért akarom levelemmel köszönteni, adja Isten találja írásom szerencsés órában kegyelmedet. Én még élek Istennek hála szenvedhető egészségben, szóval bővebbet izentem kegyelmed jámbor szolgájától. Most több írással nem terhelem eltökélt szándékkal lévén hamar nap szembe beszélgetésre, ha az jó Isten engedi, az ki engedje is jó egészségben láthatnom kegyelmedet. Radnothon 1659. 20. Septembris.

Kérem kegyelmedet elmenni Hadadból egy kevés ideig. Hugom Bethlen Ferenczné asszony tegnap mene el tőlem betleni házához, titkon várván indulása felől. Egyébiránt leánya látogatására menetelének alkalmatosságával kegyelmedhez is megyen én akaratomból és fog megvárni engemet is.

Kegyelmedé, mig él

Kemény János m. pr.

Külczim : Nekem kedves hugomnak X. X. X. adassék.

XXXIV. *Datum nélkül. Kemény János Lónyay Annának.*

Az úr tőlünk titkolja, talán félti, másutt azt a dolgot tractáltatja nagy jeltől értem. Csak vigyázd az állapotot; adja az jó Isten legyen meg.

Beteges atyádfia tied, mig él

Kemény János m. pr.

Külczim : Az édes Lónyay Annának.

---

¹⁾ A m. vásárhelyi országgyűlésen szept. 24. midőn II. Rákóczy Gy. 3-szor ült vissza Erdély trónjára, pro forma ismét választást tartottak s a jelöltek közé Keményt is oda tették utolsó helyre. Első volt Rákóczy, 2-ik helyen Rhédey Ferencz, 3-ik helyen Kemény.

XXXV. *Datum nélkül.*

Édesem.

Mint felőletek való szorgalmatos gyötrődésim között tegnap három rendben is írtam, nem meghatározván, hanem az ott való állapotokhoz képest, kit én távolról nem annyira, mint magatok érdeketek szabadságtokra hagyván ott való maradástokat vagy indulástokat, de ime most éjjel 1 órakor érkezének Száraz Mihály és Borbély Andrásék. Délyest indultak, már akkor az ellenség tábora minden részére bizonytalan, de Ilobától megindult volt s noha meghódoltak volt, de Váralja égett és az mint ők intézhették útjokban, Apát, Szamoselkét és több helyeket is égni látták. Medgyes mind maradhatott, van Isten titkában. Szentpáli uramék még oda vannak, ha azért akár engem kerestek, akár Zólyomiért Husztot, de ha az Szamoson által nem, hanem ezeknek valamelyikére akar indulni, tegnap s az éjjel annyira jöhetett, hogy onnan való indulásodat, ha volt volna is szándékod bátorságosnak nem tartom, mert míg levelem oda érkezik, míg készülnétek, csak abba is idő telnék. Az ott való maradásban azért ezek szükségesek: 1. Elésnek valamint s hogy bekapása, az szükségben pedig akárkiéhez is hozzá szoktak nyúlni. 2. Zólyomit én emberim őrizzék, megvasazzák, enni-valót házában hordjanak, hozzája külön magunk embere nélkül ne járjanak; ezeket szép csendesen az úrral meg kell értetni. 3. Kivántatik az egyesség és bátorság, mely ha leszen, mi hiveink, kikben megnyugodunk, Bánfi uram, Kálnoki uram, Madarász német kapitány, magyar hadnagyok bizony árnyékoktól meg nem ijednek, azokon kívül levők is tanálkoznak, lovaknak szükségtelennyében talán elhozhatnak. Ez az dolog már nem késhetik Varastall (?), kit ez tájékra nem remélek, hova megyen, elválik. Én is az Tiszán által szállok, csatával ha mit segíthetek Medgyesnek. Légy bátran azért édesem, mert oly helyben vagy, Isten ostorán kívül ott ellenségtől nem félhetsz. Esmét tudósítlak. Az úr Isten segéljen és vezéreljen dolgaitokban, engem is örvendeztessen édes szivem. Irám szombatira virradólag éjjel két órakorban.

Tied édesem míg él Isten után

Kemény János m. pr.

P. S. (*Külön papíron*). Az asszony ő kegyelme lovasi eddig mindnyájan békével és egészségben vannak. Volt és leszen is vigyázás, gondviselés reájok; ez után sem leszen fogyatkozások.

Külczim: Nagyságos *Lónyay Annának*, kedves feleségemnek adassék.

XXXVI. 1660. jun. 11.

Édes feleségem.

Tegnapi leveledet elvöttem. Én is még élek megirhatatlan busulással. Tegnap egyik rendbeli szolgálóm Farkas Asszónál tovább nem mehettek az ellenség miatt, más rendbeliek Magasfalváig. Mindkét rendbeliek törökkel megellenkezés után jüttek vissza. Tegnap egész Magasfalváig az vizen innen, túl Farkas Aszóig mindent égettek. Az egész éjjel is mind nagy égések lőnek az Szilágyságon. Isten tudja, ha valahol valami maradhat-e. Ma meddig terjed mind égetések, mind jüvések, ezután tudjuk meg. Az szándék maig mind erre felé hirdettetik. Im indítok még egy ökör társzekeret, azzal valami élést is. Esmét vannak oda emberim, az hírhez képest rendelem menésemet. Ez éjjel is az várban nem háltam. Istenért kérlek édes atyámfia én rólam ne busulj, mert mód nélkül nem cselekszem. Javallanám azt, hogy az szekereket költöztetnétek által Szöllösre Perényi Zsigmondné asszonyom házához. Magad csak könnyű szívvel maradjál Nyalábban újabb írásomig. Esmét tudósítlak édesem.

Adja Isten lássalak egészségben. Irám 11. Junii, Medgyesen.

Kemény János m. pr.

Az szekerek oda érkeztén (a)z kalapos süveges tetejű bőr (lá)dában vannak levelek; az várban az én szekrényimhez (ke)lletik felvinni. Esmét más leveles bőrláda is rövid, (az)t is hasonlóképpen. Ezek felett esmét vannak málhák, (eze)knek némelyikében köntösök, némelyben katonaszerszá(mo)k vannak, azokat is ott kell berakni.¹⁾

Külczim : Nekem kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annának* adassék.

XXXVII. 1660. jun. 28.

Édes feleségem.

Akaralak ez írásommal mostan is látogattatni. Adja Isten tanáljon boldog órában. Én még élek szenvedhető egészséggel és im mostan indulok haza felé, lassacskán járok. Kemény Simon bement mások biztatására. Bethlen János, Keresztesi Ferencz uramék s többek is Medgyesen voltak Kemény Simonnal. Bethlen Ferenczné asszonyom és Farkas öcsém felől Bethlen János uram is már gyengébben ír. Hiszem Istent, megszállja szíveket. Gergely öcsém dolga nehezebb. Sibóiak magok alkalmasint maradtak, az malmok is meg vannak, de az falú mind oda.

¹⁾ Szélén leszakadva.

Az több falúknak is, kinek népe oda, falúja megmaradott, kinek falúja elégett, népe benn maradott. Az kár megbecsülhetetlen, de nem tehetünk róla, mert Isten dolga. Bocskai uram igen szívesen vár mind az asszonylyal ő kegyelmével együtt. Ne vegyed kedveket ő kegyelmeknek, ha kívánják meglátogatásodat ő kegyelmek. Apagy urammal végezz az pénz megadása hol legyen és az káptalanban való fassio az Kis Námény dologból s mint akarják ő kegyelmek, mert én örökben veszem és evictiot kívánok az summáig ő kegyelmétől. Az is az szokás.

Én édes atyámfia esmét tudósítlak. Ha ez levelem ott fenn érne, beszélj Csáki urammal, Szurdok elégett, akarja ő kegyelme, hogy építtessem. Az előtt kétszáz forintig volt szabados, azzal csak jó istálókat sem építhetni. Ha ő kegyelmének nem léssen kedve hozzá, hiában nem költök; van elég pusztá házam, kit kelljen építenem. Az Palkó is Istennek hála egészségben van. Most egyebekről nem írhatok, hanem kívánom Istentől engedje hamar való nap jó egészségben láthassalak. 1660. 28. Junii, Szerdahelytt.

Kemény János m. pr.

Külczim: Nagyságos *Lónyay Annának*, nekem kedves feleségemnek adassék.

Hátjegyzés: Kapi György uramat kérem, leveletek egy gyalog ember által küldje meg.

XXXVIII. 1660. jul. 2.

Édes feleségem.

Szinnyéről írott leveledet meghozá tegnap Csáki uram szolgálja. Örömmel értettem egészségedet. Én is Istennek hála az gyermekekkel együtt egészségben vagyok, egyébiránt híreink rossz voltán busulással. Erdély György uram levele érkezék tegnap 28. Junii. Adorjántól írja, mind fővezér s mind Ali pasa parancsolatja érkezett Barcsay fejedelemhez, hogy az budai vezérrel és mellette levőkkel mindjárt menjen Ali pasához, hogy szemben beszélhessen vele, melyet meg kellett cseleküdni kedve ellen is. Azt is parancsolják, az ötszáz-ezer tallér és két esztendei adója az országnak, mely teszen százhatvanezer tallért, mindjárt készen legyen, mert mind kard élére hányatnak. Az is íratik azon levélben, hogy Ecsedet, Patakot megszállják, elrontják, Rákóczyhoz tartókat fiával és hajdúsággal együtt eltöröljék. Én is nem vagyok elfelejtve, nagy erővel jó az az Ali pasa; úgy látom hátra van nagyja az romlásnak és veszedelemnek, ha az úr Isten nem könyörül, én nem hiszem tatár is ne érkezék. Ezekhez képest édes

feleségem ha megindultál is, de még tartózkodjál és vagy Eperjesen vagy Kapiban vagy Bártfán. Lőcsén az hol alkalmasbbnak lenni esméred vagy Szepesben, de én úgy tetszik, inkább javallanám Eperjesen szerezz és fogadtass egy szállást, hová mind portékáinkat iktathassuk s mind magunkat megvonhassuk, mert úgy látom ez darab földről elszorulunk. Marháinknak is valami legelőhelyet szerezz Bocskai és Dévényi uraméktól. Talán Dévényi uram is szállást adna, de Kassán maradásunkat sok okokból nem javallom. Valami élést szerzésre is édesem adnál pénzt ki, hogy vennék búzát, talán már olcsódni is fog. Magadnak pedig alájövésed felől hagylak szabad akaratomra, ha az hír félelmes lesz, nem csak küldök elődben, de magam is megyek. Ha azért nem érkezik elődben levelem, tartsad jelül, hogy még nem szorgos az félelem. Mind magad törődését félem s mind az lovak elállítását szánom s akkor nem fognak szolgálhatni, mikor leginkább kellene. Az hol lehet abrakolják őket. Ha magad ugyan hazafelé igyekezel is, de nekem az tetszenék, hogy az egyik hintón levő háznépet mind szekerstől, lovastól valahol el kellenék hagynod, sőt magad ládáiban való olyas portékát is, hogy Medgyesen ha kivántatnék, rakhatna többet ember beléje. En levelemet Námény, Tárkány, Szerdahely, Inczeg felé igazítom. Ha oly félelmes állapot nem lesz, magadnak is Kis Lónyánál által javallanám Námény felé jüvésedet, mert veszedelmes gonosz utak amazok Som felé. Istenért kérlek édesem, ezekre igyekezzél gondot viselni, engemet pedig mindenekről, kiváltképen pedig egészségedről tudósíts. Ha magad elhaladtad levelem vételéig Eperjest, Bethlen Ferenczné asszonyom által végben vitedheted, szolgálakat küldvén vissza és írván is. Ő kegyelmek is már ehez képest alá ne siessenek. Én felőlem ne busulj édesem, biztonnyal hidjed, ha mi félelmes hír érkezik, mindjárt megyek. Adja az úr Isten láthassuk egymást boldog állapotban. 1660. 2. Julii, V. Náményban.

Kemény János m. pr.

Minden bizonynyal nem késem ide haza, elmegyek az holott találni foglak édesem; azért csak meg legyen az helyszerzés s magad ne siess. Most érkezék hirem, Ali pasa mellé tatár is érkezett. Nem sokára az marhákat is feljebb indítom; jobb magunk költsük el mint sem ellenség.

XXXIX. 1660. jul. 7.

Áldjon meg az úr Isten édes feleségem minden jókkal. Akarálak mostan is mind láttatni s mind pedig tudósítani. Adja Isten írásom találjon boldog állapotban. Én is

mind az gyermekekkel együtt tegnapi napon Istennek hála békével érkeztem haza és egészségben Nyalábra és Husztra is tértem volt. Elég sok vélekedéssel voltam s vagyok mostan is édesem az magad haza jövedel felől félvén esmét ujabb s hirtelen való rezzenéstől, mindazáltal távol egymástól és mások hátok megett való tekergésedet is fájjalom. Az mint azért írtam volt ennek előtte, elhiszem, igyekeztél valahol valami szállást szereztetni az olyan szükségre, hogy ha Isten házunktól való kiszorulással látogatna bennünket, az azért maradjon abban és helyben, hanem elmémet azon nyugodtattam meg, hogy Isten áldásával vévén ez leveletem, indulj meg és jüjdgélj haza, veled levő minden cselédiddel együtt. Námény felé jöjj pedig édesem. Ennekfelette im valami leveleket küldöttem Tokajban szólókat szükséges dolgokról. Veled levő szolgálóinktól küld meg és hozzanak választ is, tám van palatinus uram levele az legényeknél Balinónál (?) és mostan menteknél is. Az ide való állapotok ebben vannak: Barcsai fejedelmet hivatták is ugyan, de nem is igyekezett magát elvonni s ment azbeli reménységgel, hogy mind Váradról elméjeket elvonhassa az pogányságnak, kik is több helyekre is szándékoznak, s mind az rettenetes summát, mely immár nevedett hatszázezer és hatvanszáz tallérokra, vagy szakíthassa, vagy halaszthassa és az pogányság kijövetelit is tartóztathassa. Micsoda kimenetelit adja Isten, ő felsége titkában van. Kemény Simon Istennek hála békével volt eddig Erdélyben. Isten tudja csak, mint takarodhatunk be jószágunk elveszése és az félelmes hírek végett. Ha az pogányság esmét vissza fordul, mit legyünk cselekedők, arról való elmélkedésemről és egyebekről is izentem Jármu uramtól.

Adja az úr Isten édes szívecském láthassalak jó egészségben hamar való nap. 1660. 7. Julii, Medgyesen.

Istentől minden jókat kívánó atyádfia

Kemény János m. pr.

P. S. Sibón gyermekkel, szolgálókkal együtt vészett oda No. 15 asszony és leány is no. 5., de Turboczán, Rónán kevés maradt. Az több helyekben szenvedhetőképpen. Hadadi jószág is az szerént és kövendi, de az szurdoki oda van. Az váradiak már mindenfelé reménykednek, meg akarja szállani az pogányság. Én nekem is írtak. Ne késsél édesem haza jönni, ki tudja mi dolog érkezik, nem tudom holott találsz.

Külczim : Nekem kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annának* adassék.

XL. 1660. jul. 10.

Mostan is akarálak láttatni és magam felől is tudósítani. Adja Isten tanáljon írásom jó egészségben. Én is Istennek hála élek még szenvedhető egészséggel gyermekeinkkel együtt. Kemény Ferencz Szurdokra mene, Palkót Medgyesen hagytam, tegnap ide kelletvén szükséges okokból jönnöm. Ha hírem érkezik vala, elődben mentem volna Náményig, de mivel nem érthettem semmit, ahoz képest reggel vissza megyek Medgyesre. Dolgaink számtalan sokak rajtunk. Szathmár immár császár számára van, Várad nagy félelemben. Mégis tovább az jó Isten mit fog reánk bocsátani, van ő felsége titkában. Addig örömet nem indulok vala Hadadban, ha nem veled együtt. Tudósíts édesem kérlek mind egészséged s mind jöveteled felől. Adja az úr Isten láthassalak kívánatos egészségben. 1660. 10. Julii, Kis Náményban.

Kemény János m. pr.

Ez írásom közben érkezék jobb hír, hogy az váradiaiak vissza takarodnak, kik már házok népét Szathmárig költöztették volt. Talán Isten meggátolja az pogányságot.

Külczim: Nekem kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annának* adassék.

XLI. 1660. jul. 13.

Édes feleségem.

Szerdahelyről írott leveledet az estve vettem. Egészségedet örömmel értem. Jó szívvel is várlak bizony édesem, csak hogy az rossz hírekre nézve így tudva, bátor ne fárasztottalak volna, mert az Várad megszállása bizonyos lévén, Istennek rendével való hatalmát kivévén, megtarthatása reménytelen s féltő. Nem állapodik meg az pogányság, hanem küljebb is terjed. Ha Szöllös felé jössz előbbi írásom szerint, ne hogy elhoznál valamit Husztról és Nyalábról, de sőt inkább az mik nélkül el lehetsz, elhagyjad valamelyik helyen. Huszton pedig ugyan szállást is kell kérned magadnak is, ki tudja alig ha nem ott kelletik magadnak megnyomorodnod, kit Isten távoztasson szent fiáért. Tudom az nehéz utazó lovak mind elállanak, ha Szöllös felé jössz. Adja Isten édes szívem áthassalak jó egészségben. 1660. 13. Julii, Medgyes.

Kemény János m. pr.

Külczim: Nekem igen kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annának* adassék Szöllösre.

XLII. 1660. jul. 13.

Édes feleségem.

Küldöttem Szöllös felé is elődben, im Námény felé is, akarván láttatni és tudósítani. Én az gyermekkel együtt Istennek hála egészségben vagyok, de busulással az félelmes hírek miatt. Ugy tudván édesem, hogy Námény felől békességes utad lehet, egyéb dolgokról való írásommal nem terhellek, hanem ezzel az szent Istennek ajánlván, kívánom, engedje egymást láthatnunk jó egészségben. 1660. 13. Julii. Medgyesen.

Kemény János m. pr.

Külczim: Nekem igen kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annának* adassék Náményban.

XLIII. 1660. decz. 5.

Édes feleségem.

Ez hetedik levelemben is csak azont írhatom, hogy még élek, gyomrommal mégis gyengén. Bethlen Farkas uram az estve érkezék meg Kemény Simontól, vele együtt Haller Gábor, Bethlen János uramék is, kik erős reversalis alatt szabadon vannak. Nyelvek jól jár, sziveknek Isten látója. Tovább való dolgainkat Isten mint fogja vezérleni, van ő felsége titkában és hatalmában. Ha pogányság nem érkezik, több hadat én nem kívánnék jünni, mert rettenetes istentelenségeket mivelnek ezek is, fizetéssel is nem győzöm. Eljövetelemtől fogva az egy levelednél többet nem láttam. Tudósíts édesem egészségről és egyéb szükséges dolgokról. Adja az én jó Istenem, halljak örvendetes állapotokat felőletek.

Vásárhelyt, 1660. 5. Dec.

Tiéd édesem, mig él
Kemény János m. pr.

Az atyafiakat szeretettel köszöntöm.

Külczim: Az én kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annának* adassék.

Hátjegyzés: Sibórol éjjel-nappal vigyék Medgyesre.

XLIV. 1661. jan. 2.¹⁾

Édes feleségem.

Tudod jól, hogy az én Istenemtől világi dolgokban semmit szívesebben nem ohajtottam, mint hogy veletek együtt csendes életben tölthetném el hátra levő kevés napjaimat és szolgálhat-

¹⁾ E levelet kiadta Deák Farkas (Lásd Századok, VII. 1873. 490—491. ll.) de a mellékletet nem közli.

nám Istenemet. De nem engedék az gonosz lelkű emberek ez előtt, mostan pedig az én Istenem im ez szegény és utolsó veszedelemben forgó hazának gondjaviselésének súlyos terhét tevő fejemre, mely még boldog időben is mely bajos lött legyen, nyilván van mindeneknél, mennyivel inkább hát mostan, de mit tudok tenni, mert embernek hazájáért nem méltóságos állapotban de barom pásztori alacsonyságba is kellene szolgálni nem csak teherviseléssel, hanem élete elfogyatásával is pedig s az mi ennél is nagyobb, midőn tudom, hogy minden hivatal Istentől van, amaz nevezetes három dolgoknak pedig igazgatását ugyan kiváltképen magának tartotta az felséges Isten: házasság, hadverés, fejedelemség állapotját, engednem kelle Istenem rendelésének és hazám kívánságának. Úgy vezérelvén Isten szíveket ez országnak minden rendének és ezelőtti fejedelemnek is, hogy ő kegyelme szabad akarattja szerint minden kérés nélkül, az mint azelőtt is igen sokszor, úgy most is megkinálá az országot fejedelemsége letételével s le is tevén ő kegyelmének succedálván inkább az az kívánság, mint nekem, hogy nyugodalmas életet élhessen, bizonyos jószágokkal akara megelégedni és így az egész ország, régen nem hallatott egyezséggel adák reám ez terhet. Vagyon az felséges Istennek titkában, veszedelmünkre leszen-e mind országostól, vagy pedig méltatlan eszközévé akart ő felsége tenni, hogy ez szegény haza gyarapodást vehessen, az ő szent akarattjának kell be teljesedni. Félelmes állapotunk van igen, mert megdühödött ellenünk az pogányságnak hatalmas ereje, elhagyattattunk minden nemzetektől, némeleknek csufjai, másoknak csudáivá lettünk; de nem rövidültek meg az irgalmas Istennek kezei, az egy jó jól látszik, az országnak nagy egészség, melyre, mint Isten munkáira remélhetünk áldást. Közel való félelmes híreink Istennek hála még nincsenek, immár egyéb dolgainkhoz látunk Isten kegyelméből. Ezeket így akarván értésedre adni édes atyámfia, segítetek ti is Isten előtt való esedezésekkel, az ki legyen meghallgatója és tartson meg is benneteket jó egészségben. 1661. 2. Januarii, Rhégenben.

P. S. Az Barcsay uram elbucszása lőn az esztendőnek utolsó napján, az választás ez esztendőnek első napján.

Istentől minden jókat kívánó atyádfia.

Kemény János m. pr.

Külön papiron: Levelem írása után mely szomorú hírem érkezett legyen az székelység állapotjáról, ime Petki uram levelét in specie küldöttem. Ezek már így levén, nem látom módját késhessem csak kedvemnél is előbb ne kényszerítessen

az menetelre, ha lehet pedig Alparét és Szurdok felé fogok kimenni.

Az Paternek szóló levelemet ha az generál kezéhez küldöd feljuttatásra, avagy Csáki uram juttatná bizonyosobban el. Az postákon lássad édes atyámfia, siető az dolog; ha nem találják, adják érsek uram kezéhez.

Külczim : Nekem kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annának* adassék.

Hátjegyzés : 6. Januarii Horvát János uram hozta.

XLV. 1661.

Édesem.

Én hirtelen nem írhatván sokfelé, az másik derék levelemet azért írtam olyan formán, hogy pariáltatván néhány felé jóakaróinknak megküldözhesed, hadd vegyék az hírt hamarább. Az mint tudom, éjjel nappal írják oda fel. Nekem pedig tetszik, hogy Rhédei uramnak, Károlyi Adámnak és az generalnak, Bocskai uramnak, Vai Péter uramnak, ha Kassán van Pater Wesselényinek, Perényi Zsigmondné asszonyomnak, ő tudom mindjárt küldi Homonnai uramnak, úgy is kell írni. Szepesben az öcsédnek, Dévényi uramnak, Perényi Imre és Gábor uraméknak. Már azon leszek minél hamarább az oda fel való küldés is lehessen és az török közé is. Magad felől édesem rendelésem ez, ha Isten valami akadályt nem bocsát előmben, mihelyen az várakat kézhez vétethetem, mindjárt éretted küldök; azért allatomban te is úgy készülj. Annak pedig mikor ideje leszen, az huszti hordónak és az Dévényi uram elvitte szekrénynek is Medgyesen kell tanáltatni, mert azok nélkül én igen nehezen és gyalázatosan lehetek: pénzes szeke- ren kell, ha különben nem hozatni, az hol magunk jószága nincsen. Tudom Bocskai uram is kifizeti. Maguknak emberi is legyenek, mert küldök én oly kísérőket érted. Egyéb portékát is miket kellett elhozni, akkor megírom. Az lovakat is be kell hozni az ménlovakon kívül. Az ebeket is mind Medgyesről, Hadadból. Az gyermekeket és veled levő uraimat s asszonyomékat szeretettel köszöntöm. Utad Kővár felé és Szamosujvár felé fog lenni, én is akkorra arra felé igyekezem de esmét tudósítlak. Az szathmári katonák és János mesterek meghozták az leveleket. Az török gyülekezeti nem jó hír. Károlyi uram azt írja, oszolni kezdetek; meg kell láttatni bizonyosban. Hadadiak ne hódoljanak az generál és Károlyi uramnak is arról írnak. Egyet fogunk érteni, megelőzzük az

porhadat, Székelyhidat fogjuk megrakni, hogy háta megett bizhassunk jószágainkkal.

Ezek után édes szívem az én jó Istenem tartson meg kedves egészségben.

Tiéd édesem, mig él

Kemény János m. pr.

Az gyalogok magaddal fognak bejönni, de kell fogadnunk azután Hadadban is néhányat. Az két német is ha előbb nem lehet, akkor jöjjön. Szegény Apafi István levelét meghozták.

XLVI. 1661. jun. 22.

Édesem.

Két rendbeli leveleidet vöttem; egészséged vastagodását Istentől szívből kívánom. Én is még élek szörnyű hőségben. Ali pasa levelét érted, Szinán pasa levelét is ma hozák azon tenorral. Úgy látszik tractát és hasonlást szerzést akarnának horgászni. Fenyegetőznek az ármások Kalotaszegre és több helyekre. Akarom hogy az Erdély Aranyas vize megfelelően nevének az kegyelmednek zavaros Tiszáját számosabbat azzal is megdulta. Az feredést adja Isten egészségedre édesem. Kálnaki uramat hozzád bocsáttam, kitől szóval is izentem. Ha tetszik édesem, Felvinczi uram által adasd eleiben az udvarnépének nevemmel utánnad minden körülletted levő rendek ő kegyelmétől hallgassanak. Az gombokat vissza küldöttem és csak ugyanazokat csináltasd édesem az fekete bársony mentére, csak gombházakat kellene aranyfonalas zsinorból csináltattni. Ne késsenek elkészíteni, külön én mostan irni nem érkeztem Felvinczi uramnak. Ez mellett ha valami oly rossz hír nem érkezik, én is ebédre hozzád megyek holnap. Annakokáért ez includált jegyzés szerént parancsoltasd meg cselekedjenek hon levő szolgálaim. Adja az úr Isten édesem láthassalak kívánatos egészségben. 1661. 22. Junii. Marosujvári táborban.

Szilágyit úgy készítsd édesem Felvinczi uramnak is megmondván, hogy Isten engedelmeből ha én holnap hazamehetek holnap után az Kővár felé menendő három lószekekre és negyedik az ökör szekér megindulhasson okvetetlen. Az por aranyat vissza küldtem, tartsd meg édesem; annak hirságát is megengedtem.

János Kemény m. pr.

Külczim : Nekem kedves feleségemnek nagyságos *Lónyay Annámnak* adassék.

XLVII. 1661. jun. 26.

Édesem.

Most érkezék bizonyosb hírem. Már az törökség bizonyosan megindult az Vaskapú felé; Brassóból is hozának levelet. Az tatárság megindult és tartnak attól, az előtti uton ne kezdjen ki jönni. Ezekhez képest már tovább az dolog nem haladhat, ma úgy készüljetez és holnap, hogy okvetetlen kedden megindulsz, ha ma nem is én is holnap által megyek s indulásodat meglátni akarom. Ez levelet, kit Csermeny Mihály írt, olvastasd meg és becsinálván leveledben, küldjed el Német Mihály kezéhez. Édesem, az élő Istenért kérlek Isten kegyelmében bizván módnélkül való busulással magadnak nyavalyát ne szerezz. Adja Isten lássalak egészségben. 1661. 26. Junii. Táborban Marosujvárnál.

Tied édesem, mig él

Kemény János m. pr.

Külczim: Nekem kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annának* adassék.

XLVIII. 1661. jun. 29.

Édesem.

Irnom kellene sok dolgokról, de minekelötte az lenne, Kemény Ferencz jöjjön által hozzám ugyan ma, úgy, hogy expediálhassam és holnap meg is indulhasson Kővárban bocsátó tanúságot adván. Irok még ma bővebben.

1661. 29. Junii.

Tied édesem

Kemény János m. pr.

XLIX. 1661. jul. 3.

Édesem.

Mindkét rendbeli leveleidet elvöttem. Él az Isten édes feleségem, hogy az búsulását te is nehezebben nem szenveded annak az rajtad levő fogyatkozásnak, mint én, de mit tudok cselekedni Istennek reánk bocsátott látogatási ellen. Midőn azért mind magatok, s mind veled levő böcsületes rendek pénzen nem kaphatnak, nincs több útja, erővel és zsákmánnyal vegyenek mind ló s emberbeli eleséget. Várban szorulástól Isten kegyelméből nem féltlek, mezőben sarjú, széna, abrak, buza elég van; malmok is vannak és így nem hal éhen meg sem marha, sem közrend, csak magatok számára pénzen szerezhetnétek valamit. Az falukon kertbeli vetemény is elég van, ha nincs ember, kitől pénzen vegyék, vegyék pénz nélkül. Az úr faluit óltalmazzák.

Az Rhédey uramnak állapotján nem kevésbé búsulva csudálkozom. Van valamely rossz ember, ki ijeszti, kételkedtetí és velünk összeveszteni igyekezi. Többet nem mivelhetek, hiszen hittel való assecuratiom van nálok, csendesítsétek, ha lehet elméjököt, ne nyugtalankodjanak. Náményban küldésedet egyébként javallanám édesem, csak hogy ment volna több katoná az kocsival, mert most sokféle ember jár. Csuda hírek van Rhédey uraméknak Lengyelországban menésed felől. Medgyesnek Istennek hála nincsen semmi nyavalyája.

Az szejmenekre azért látnám szükségedet, hogy az élés-hajtásban segíthetnének, de ha a nélkül el lehettek, én hasznokat venném s bátor mindkét zászlóalja szejmenséget küld hozzám magok szekerekkel együtt. Az német és magyar gyaloggal talán megérheted. Ha pedig szükségesnek látod ott maradásokat, nem ellenzem, beszélj Bánfi uramékkal felőle, de nekem úgy tetszik, jobb mellettem lenniük, mert már az ellenség is, az mi táborunk is távozván, máramarosiak is haza szállának s élésből megkönnyebbültök.

Lubiciczki, Csengeri uramék felől parancsoltam Bánfi uramnak.

Az mezei katonákat, ha nem szükséges, ne tartsátok ott. Medgyesről ha ut nyílik, élés felől parancsolok. Az egyéb dolgokról Bánfi uram levelében irtam. Adja az úr Isten édesem láthassalak s hallhassak is jó egészséget felölletek. 1661. 3. Julii Sásvárnál.

Isten után tiéd édesem, mig él

Kemény János m. pr.

P. S. (*külön papíron:*) Szándékom az, mig az hadak Tiszán költöznek, az alatt én is látogatásodra tekintsek édesem, de addig ne értse senki. Adja az én jó Istenem tanáljalak jobb egészségben.

Hátjegyzés: Ezt csak feleségem értse.

Külczim: Nagyságos *Lónyay Annának*, kedves feleségemnek adassék.

I. 1661. jul. 13.

Édesem.

11. praesentis iratott leveleddel Balaythi (?) 12. érkezék. Az Török Demeterrel ment katonák ekkorig nem érkeztek, hova lettek, nem tudom. Az Ali pasa elmenetelének híre itt is lengedez, de még sem egyik, sem másik felől valók nem elég bizonyosak s hitelesek; meghalljuk naponként. Ha tudnám az németség nem csak tavaly módon táboroz, hanem belé kapott a törökben, biznám akkor arra vonyódnak, de mivel olyat nem tudok, ahoz képest csalárdságtól tartok, mert a tatár is bizo-

nyosan eljött, föld alá nem bujt; hová lett, nem tudhatjuk. Paraszt ármásoktól nem tartok nekünk árthasson. Starembergnek küldenem sem idejét, sem hasznát ekkorig nem látom. Hajdú Péter tanácsadásától nem tagadhatom, félek, mert semmi jó jelét nem látom; az Praesidiumok küldése magokért van, nem mi értünk. Ez irásom alatt tegnap estve érkezék leveled az Demeterrel ment katonák által. Csak lenne vége már az német ígéretnek, mert az szászságnak elállításától igen tartok látván hibázni biztatásomat. Már amaz portai levél is közikben érkezett. Az ezer gyalog ha elérkeznék, jó szükséges helyekben telepítvén, az embereknek jámbora bizakodnék, latra félemlene. Valóban rákháton jár Palatinus uram is mind Nemegyeivel együtt; még elferedik egy holnapig talán Stubnyán. Talán az szolnoki bég ment akkor Váradra, kiről Székelyhidből írják Ali pasát. Így tudjad azért édesem, mihelyt Ali pasának, avagy más derekas hadnak Váradhoz érkezését bizonyosan érthetem, én is Szamosujvár felé közelíték, de tartok igen attól az hír magokkal együtt ne érkezzék.

Bánfi Dienesné asszonyomat kedve ellen ne tartóztasd, noha nem szinte akarom, de hogy Medgyesről javait elvigye különben hanem ha az ura írta, azt ő kegyelme ne cselekdgye, meg mondjad. Tudod jól édesem, Bánfi uram azt kívánta, alá jövén ott találja, talán csak Szentpálinéra nézve cselekszi ha az úrától nincsen arra való tanusága, ha az urától van pedig, kívánnám érteni. Az máramarosi utakat sziükséges volt megvizsgáltatni s tudni idején, de mások ne értsék mi végre; vizáradástól mostanában nem igen félhetni. Egy éjszakai hálás ha lenne is havas alatt, nem árt. Im Tunyogit az lovak orvoslására elküldtem. Az ellenség tegnap estvéig helyben volt Haczakban. Várad felé vigyáztassatok igen, Staremburg csak az Tiszát fogja-e őrzeni? Adja az úr Isten édes szivem, halljak minden jókat felőletek. 1661. 13. Julii Miriszlónál.

Borbély Györgynek ha az gyermek lovak közül aljasából egyet adhatnál édesem, igen akarnám.

Tied édes szivem Isten után, míg él

Kemény János m. pria.

Külcím: Nagyságos Lónyay Annámnak, kedves feleségemnek adassék.

Hátjegyzés: 13. Julii expedita.

LI. 1661. jul. 21.

Édesem.

Akarálak mostan is irásom által mind látogatni s mind tudósítani. Én Istennek hála eddig szenvedhetőképen vagyok egészségségemben. Harczok felől hírem egyéb nincsen, hanem az.

estve későn érkezék Kapi uram szolgája, szekerét ...¹⁾ vissza küldte Vincztől, mert arczczal jött katona, ki csatára volt Haczkra. Nyelvet nem kaphattak, de az pogányságot ott találták, kit ők háromezerig valónak ítéltek és hogy Ali pasa Karánsebesnél volna még az az vélekedés, de nem bizonyos. Csík és Brassó felől is az az hír érkezett, noha nem szinte magamnak írták, hogy bizonyoson tatárság érkezett volna Havasalföldében, csak ma is meghalljuk bizonyosban. Tetszésem ezekhez képest az, hogy ha van jobb mód benne, Ujvárból ne indulj mig nem parancsolom, de ha az veled levőkre nézve Dézsen piac is lévén alkalmasbbnak esmérítek, Dézsig elmeneteledet javallom, ott lévén mindaddig, mignem én innen tudósítlak, hanem ha Várad felől lenne valami rossz hír, kire onnan kívül vigyázhatnak, ekképen az veled levők is nem támaszkodnak csak reád, ha pedig leszen, mind az három zászlóalja gyalog, puskásság az városon lakjék, egyik-egyik zászlóalja mindenkor palotán legyen.

Német Mihály uram írja, már minapi irásomhoz képest várakoznak az kővári németek; újabban neki irott levelemet Kemény Simon sietséggel küldje.

Van ily dolog is, Zólyomi bizonyoson Váraljáról megindult volt törökhöz menve. Erdődig mivel vissza szaladott, mert Tarzsokék is akkorban voltak Darócz táján az élés kedvéért Szathmárból is utána (k)ülték volt, úgy szaladott vissza, éjjel indult volt meg, már annálinkább valamely felé elfog, annak okáért Hadadban mindjára vigyázzanak onnan Sibóra, Székelyhidra, Csehbe; Székelyhidra tegyenek hírt s vigyázzanak reá. Kemény Ferencz az kővári puskásokkal, nemességgel menjen haza mindjára és vigyáztasson s ha előbbi írása szerint egyenest hozzám indul is Zólyomi, de ha lehet, sőt el se mulassa, megtartóztassa, de kár tétel nélkül, feliratván javait ha másképen akadnak reá, annálinkább. Engem tudósítson, ha eddig el nem ment, hol vagyon; megvizsgáltatván mindenütt, okoson és titkosan legyenek ezek.

Szamosujvárra kővári németek fizetéseket megküldöttem, mustrálják meg és fizessenek nekik.

Dániel deák ott maradjon, Kálnaki uram vegye registumban.

Heiszttertől az ő felsége curierje utban van, legyen böcsülettel látása, kisirtetése. Levelemet éjjel nappal küldje Kemény Ferencz, mert siető.

Édesem az nálad maradt ezer aranyból ötszázat küldj Medgyesre; azt tegyék az veres lapos ládában, abból

¹⁾ Betűk összefolyása miatt kiolvashatatlan.

vegyenek ki ezer tallért és vigyék Német Mihály uram kezéhez, Heiszter uramnak számára van tanuságok nekik felőle, akár pedig ha az magad pénzből, akarom, de csak az tallérod-ból küldvén s az aranyat megtartva. Ide vissza leveledet mostan Kemény Ferencz elküldheti két kővári legényektől. Az pénzeiteket Portusról meghozta Kürtösi, Felvinczi uram eligazítván, el is küldöm.

Mostan többet nem írhatván, Istennek kegyelmes gondjaviselésében ajánlalak benneteket édes szívem. 1661. 21. jullii, m. ujjári táborban.

Tied édesem mig él

Kemény János m. pr.

Külczim: Kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annának* adassék.

LII. 1661. jul. 23.

Édesem.

Mind ennyi nehéz állapotok között is Istennek hála egészségem szenvedhető. Tegnap Szamosujváratt voltam német s magyar vendégségben; Karádit jól tartók tekenős békával. Adja az úr Isten halljak felőled is kívánt egészséget. Bánfi uram által jött ajánlásokban én nem kételkedem és contentus is vagyok, csak hogy azon közben itt az pogányság igen pusztít. 19. praesentis szállott az ellenség Déva tájékjára, azon napon reggel akarták megkerülni Kapi és Bige uramékat, de Istennek hála vigyázva lévén, békével eljüttek. Azon hadak üzték Fejérvárig őket s vissza mentek az táborra. Már Dévahoz akarnak-e fogni, nem-e, ez után tudjuk meg.

Midőn indulásodnak kellene lenni, tehát az brassai gyalog maradjon Kővárban, azonkívül az régi ott való gyalogság, viszont az magunk németei félék és az csapat praesidiumja. Ezek tesznek három százat, kiken kívül egyébféle rendek is közel százra telnek s elégséges praesidium leszen. Magaddal két zászló alatt legalább száz magyar, két zászló alatt szejmen is leszen, puskásokon s egyébféléken kívül. Branyicskay pedig és az székelyhidi németek fele helyben lakják Medgyesen, azokon kívül kiket Hadadban küldhetettek.

Az kiket Kálnaki uram eddig meg nem esketett, vigye végben, külön neki sem írhattam.

Ha onnan mozdulásodnak kellek lenni, javallom s bizony bátran meg is lehet, Kálnakiné asszonyom ott maradását s többeket is Karádinét is Kemény Ferencz tutelaja alatt legyen. Lubiniczkiné lássa ha lesz mint menni és mivel élni; bizony szánom miattok busulásodat. Petki uramék megállapodtak volt.

Az ezer németek hogy el jüjjenek, az hírekhez képest én nem hiszem. Ha jünne, én hasznát úgy vehetném, hogy ha Besztercze felől Görgényben, Fogarasban küldenék benne s máramarosi passusok őrzésére az oláh püspök is ott maradhat.

Savanyú vizes palaczkokat örömet hozatnám, de annak nincs útja. Török Demeterék és Nagy Miklósék házoknépei mind el mentek, úgy tudom Vécs felé s van tanuság reájok való gondviselés felől.

Ha Isten bennünket megmaraszt, Bánfi uram jámbor szolgálatjáról nem leszek feledékeny. Cancellarius uramnak választ írni idejében illendő.

István deák a szekerekről le ne rakodjék.

Bánfi urammal való dologból az iratott czédula dolgából én is egyező formában írtam.

Kemény Ferencz gyűrüje most kisebb gond. Én külön most is sem Kemény Ferencznek, sem Kálnaki uramnak nem írhattam. Contentus vagyok vele, ha a császár németi az felső várban lesznek. Kulcsa is bátor álljon az német commendánsnál, kiváltképen ha az porkolábot, avagy csak valahány magyar gyalogot is fel lenni szenvednek; igyekezzenek szép egyezésben élni velek.

Hartman János kezes levele vagy az keresztes leveles táskában, vagy másikban, kiben valami urbariumok vannak, vagy harmadikban, kin van írva P. Ha ezekben nincsen, bizonynyal vissza küldtem, de ott kell keresni. Kőváriakból némelyeket levelekkel hocsáttam haza, hogy otthon szolgáljanak s ezt is kell cselekedtetni velek, a többit egy alkalmatossággal megmustrálom. Ezek után édes szívem tartson meg az úr Isten kedves egészségben.

1661. 23. Julii Bonczidánál.

Tied édesem, mig él

Kemény János m. pr.

Külczim: Nagyságos Lónyay Annának, kedves feleségemnek adassék.

LIII. 1661. aug. 2.

Édesem.

Istennek hála ekkorig békével helyben vagyunk. Ez éjjel égések látszának az Szamos melyé(ken) Medgyes, Váralja tájékjára. Tegnap Tóthfalunál kergették meg Domahidiéket. Ez éjjel jöve szaladott katonája megszakadozván; nem tudom még kijühetett benne s kit fogtak el. Vécsről jött ember ide nem jöve, talán Szabó Mátyás tudná, ha látott ott affélét Medgyesen. Itt való szükségünk felől az praefectus fogott írni, ha eljöhetnének az derék utat tartsák, mert ha ujúl az rossz hír, tudósítlak.

Édesem mind egészségedet, mind egyéb dolgokról tudósíts és magadat megtartóztassad az Istenre kérlek az rendkívül való busulástól. Bánfi uramnak az egyéb dolgokról küldtem instructiót, megláthatod. Adja az én jó Istenem, hallhassam jó egészségedet. 1661. 2. Aug. Sásvári mezőben.

Tied édesem Isten után, míg él

Kemény János m. pr.

Külczim: Nagyságos *Lónyay Annának*, kedves feleségemnek adassék.

Hátjegyzés: Talléros és költő pénz meunyi fog ott maradni, tudósítsanak.

LIV. 1661. aug. 5.

Édesem.

Im én most indulok Isten kegyelméből, ma Rosályhoz akarok szállani, ha valami akadály nem tanál, azontúl való dolgokról bizonytalan vagyok. Medgyesen most esmét megrezenetek, s ily rémuléseket nem is ismertem mint most. Czifra Hasszánt írják, volna hatezer magával Bánya tájékján és hogy Tóthfalut is elégette volna; Bánya meg is hódolt volna Apainak, váraljaiak is küldtek hódolni. Ez derekas törökséget ott lenni nem hiszem, de hogy tegnapi napon mint másfél százig való tatár szathmári kapú elől Hostát felől néhány rabot vitt el, bizonyos. Onnan felül minemű leveleim érkeztenek, legyen, im azoknak mását megláthatod, az urral és Bánfi uram(mal) is közölvén Petki urnak és beszterczeieknek szóló leveleket, s azokkal együtt az párokat is bizonyos alkalmatossággal küldjétek meg, sőt ott is pariáltatván, Felvinczi uramnak is küldjétek egy párt, hadd bizakodjanak. Az szekerek még el nem érkezének s bánom. Ezentúl az parasztság miatt is bajos leszen az járás, kiváltképen keveses embernek. Heiszter elhivatta Medgyesről a pattantyust, innét küldtem mást helyette, jót. Az estve bocsáttam Szentpáli uramat az Györggyel, ötszáz lóval Medgyes felé. Gyenge egészségedet az úr Isten vastagítsa, Palkót is gyógyítsa. Az ott való fogyatkozásoknak orvaslására reá segít Isten, csak ellenségtől maradhattok békével; már az mi táborunk is valamit távozván, az nép is haza takarodik. Sibajtól vöttek Medgyesen valami marhákat, ha ott az vármegyéről lenne az féle, ezeket Kányhámra hajtatnám, mert szükös vagyok; tudósítatok. Más rendbeli katonákat fogok küldeni. Az asszony ha el megyen is, magad ott maradását az idő és állapotok mutatják meg. Az általvetőből ha kirakatod is az néhány aranyakat az tölgyfa ládában, nem bánom, ha pedig csak általvetőstől

tevődik is valamelyik jó ládában, meg lehet s bár úgy is legyen. Postalovaknak s másféléknek is küldése ha leszen szükséges, ez után tudósítlak. Pénzünk elég kevés van édesem, kin igen törődöm, messze van vége dolgunknak. Valahová tötték az bort, de itt bizony ez is nem maradt, ki kell kerestetni, egyik volt az szejmenek szekeren, másik az magyar gyalogén. Csak Isten az hazát maraszsa meg, építjük Hadadot is. Im Rhédei uram is megérkezik; innét nem lehet, az után vissza bocsátom. Mind-ezekről nem írhattam Bánfi úrnak, közöld. Isten legyen veletek édes szívem.

1661. 5. Aug. Sásvárnál.

Isten után tied édesem, mig él

Kemény János m. pr.

Külczim: Nagyságos *Lónyay Annának*, kedves feleségemnek adassék.

LV. 1661. aug. 13.

Édes szívem.

Midőn az pogányságnak én utánnam vonyódását nemcsak várnám, sőt ugyan keresném, mindennek reménysége kívül Nyaláb s kétség nélkül Huszt felfordulásának híre engemet holt elevenné teve; az úr Isten cseleküdte volna azt az napot melyben az ti rettenetes félelmes szorongatástokat rettegém. Nincs tanács az Isten ellen, valamit kerültem, minden okoskodással, látom abban estem. Tudom jól ezekben az jó Rhédei uram mind Zólyomi miatt ejte s ő kegyelmének köszönhetem. Ha életem letételével szabadíthatnálak, úgy áldjon meg Isten, minden szempillantásban cselekedném. Im mit irnak az német hadak érkezése felől, az oda küldött levelekből megértheted. Sollicitálásokra most ismét Rhédei Ferencz uramat küldöttem és minden utakat módokat elkövetek, valamelyekkel segíthetek, csak az Isten segéljen és bátorítson tikteket is, emberi mód szerint, az mely erő csak kisebb helyet is meg nem árthat, de rettegtet az, hogy féltekben az emberek mind meghódnak, mind Zólyomit kiadják az én romlásomra, s mind ha erejek leszen reá tikteket, avagy elrémitvén az én emberimet is, mint ha az az hely azzal maradna meg, azokat is kiadásra birják, nem pedig az én parancsolatom szerint, sőt ha ellenkeznek, az kétféle nép közt hasonlós leszen. Ezt hozá nekem az nekik való kedvezésem és hitelem. Ki fogyok tovább erről való írásomból, hanem biztatlak minden elkövethető dolgokkal, de legfeljebb édes szívem az én jó Istenemnek csudálatos kegyelme és jó gondjaviselése, oltalma alá ajánla-

lak, az ki mind tikteket, s mind engemet vigasztaljon szent fiáért. 1661. 13. Aug. Bodrog mellett, Zemplény ellenében.

Tied édesem, míg él

Kemény János m. pr.

Külczim: Az én kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Anná-*
nak adassék.

LVI. 1661. aug. 17.

Édesem.

Mindenik rendbeli leveleidet meghozták vala, de mivel Czirjék által csütörtökön küldvén, ma annak heted napja lévén, nem érthetek vala felőletek. Ahoz képest felette szomorú búsulással valék, valami félelmes megszorult állapotokra magyarázván, kire nézve, hogy közzebb (így!) lehessenek, tegnap meg is indulván, eddig jüttem vala, s im ma érkezék Szász Imre, áldassék az Urnak neve érette, ki megvigasztala felőletek való hír hallással. Az Úr Isten vastagítsa egészségedet is. Im szinte ma egybe hivatván Sellyei uramat Görgey urammal. az kapusi doctoros praedicatorral, nyavalyád felől beszélgettem s orvosoltatásod felől végeztem is, csak Isten jóvoltából adna egy kis pihenést. Magam felől írhatom, mind ennyi alkalmatlanságok között is ekkorig szenvedhető egészséggel vagyok. Az némentségnek érkezése felől csalhatatlan az reménység, az lovasában feles el is érkezett, nem fog hibázni, hogy holnap mindenestől is el fogna érkezni, embereim oda vannak szorgoztatására Palatinus uramhoz, Rhédey Ferencz generálhoz. Teleki uramék im most is mit irnak, Bánfi uram levelében includálva küldtem, tovább mi leszen, Isten tudja. Az mely huszti nemes emberrel Madarász két katonái érkeztek vala, kik az oláh legényeket is kísérték, régen visszabocsátottam levelekkel. Félek az útban szerencsétlenség tanálta, hogy Imre indulásáig nem érkeztek volt, kívánnék értenem felőlök. Az medgyesieket és Erdélyt én is újabban felette igen féltem. Az egyéb dolgokról most nem írhatok, Czirjéket bizonyosbbal küldöm, ha Isten engedi. Bánfi uramnak irtam, az mikről neked nem. Egy csomócskában papirosban csinálva valami orvosságos port hoztak, mire való, kinek ki küldötte, nincs az levelekben semmi írás.

Rhédey László uram nálam volt egészségben, Patakra ment, ma ismét visszajő. Ezek után édes szívem az Úr Istennek kegyelmes gondja viselésében ajánlalak benneteket. 1661. 17. Aug. estve felé Bolyban, Helmeicz mellett.

Isten után tied édesem, míg él

Kemény János m. pr.

P. S. Nem tudom kiktől és micsoda alkalmatosságból van Rhédey uramnak és az asszonynak panasza. Kérlek édes atyámfia, paráncsolj minden rendeknek, hogy ő kegyelmét semmiben ne busítsák, kedvezzenek.

Külczim: Nekem kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Anná-*
nak adassék.

Hátjegyzés: Az leányom küldjön levél között összesodrott czérnát.

LVII. 1661. aug. 19.

Édesem.

Meghozák Munkácsról is leveledet tegnap. Áldom Istent életben lételednek értéséért és hogy bontakozott egészségedet vastagítsa ő felsége, kívánom. Irtam tegnapi napon bővebben egyéb dolgokról, de felette sok törődéssel vagyok minden, gróff uram, Bethlen János uram is félvén attól, hogy az pogányság vissza ne forduljon esmét reátok, kihez képest van olyan szándékunk, onnan is benneteket kiljebb mozdítsunk, melyben noha felette sokak az nehézségek, de nagyobb annak rettegése, hogy ha szállott várban szorítanának benneteket. Minek-okáért ez állapotban im ez dologra vigyázzatok: Ha az ellenség felől oly híretek van, hogy avagy Erdély felé, avagy másuva az Szamoson által ment, úgy csak az helyben való maradásnak módjához készüljessetek s élést szerzeni igyekezzetek. Ha pedig ti is olyat értetek oda s mi is ide, hogy az ellenség mégis mulatoz Medgyes tájékán, vagy valahol ott az Szamoson innen, jele, hogy lövő szerszámát várja és vagy vissza reátok szándékozik, vagy Szathmárt szállja. Ha Szathmárt, azt tudom megsegítik, de ha reátok szállja Husztot, az ti olyan helyben rekedtetek mind félelmes s mind szomorú. Annak okáért az feljebb irt dologra vigyázzván, ha olyat értetek, készüljetez lovakat behozatván, mert éretetek küldök. Rhédey László uram, az úr és asszony kísérésére maga is elmegyen, én is cancellárius uramat el fogom bocsátani. De mind német magyar gyalognak Radák urammal ott kellett maradni, ennek pedig egyéb módjairól bővebb tanuságot ez után fogok adni, most csak az készület dolgáról akarék elől tudósítani benneteket. Az segítség dolgáról nem tudok mit írni, én csak nem bolondulok meg. Az német tiszték felette igen biztatnak, az magyarok ellenkezőképen, azonban szörnyű panaszokat tesznek hadainkkal köztök létel miatt és abból is sok rosszakat várok. Magadnak írom csak, hogy, hanemha magyarországi várakat, vagy Erdélybe is oly helyet, kiben praesidiumjok van szállanak meg, úgy megsegítenek de egyébiránt Erdély megsegítése felől bizony

kétséges vagyok, noha im csak az estve is Teleki uramtól és az generaloktól micsodás leveleim érkeztenek, oda küldtem, meglátván, Erdélybe is be kellene küldeni, talán az többit meg ott éri, ha pedig ugyan megmozdulásnak kelletnék lenni, onnat két hintó, harmadik Palkó és negyedik egy konyha kocs, ötödik pohárszék, hatodik ajtónálló, hetedik sütő-mosó szekér, ha lehetne egy társzékér, noha semmi öreg ládát elvinni nem kellene helyről. Hova és ott való életről ez után irnék, mert halállal vetélkedő keserűség nekem, s tudom bizony neked is, még is tovább mások hatók (?) megszorulások. Az leveleket az urral és Bánfi urammal is közöljed, mert külön levelet nem irhattam, rettenetes dolog leszen, ha ily ajánlásokban is hiba leszen. Tudósíts édesem kérlek Istenért az szegény medgyesiek felől is; nem tudok semmit, féltem rettenetesen őket. Az úr Isten szent fiáért könyörüljön rajtunk és titeket is tartson egészségben. 1661. 19. Aug. Bolyban.

Tied édesem Isten után, mig él

Kemény János m. pr.

Rhédey László és Bethlen János uramék ha szinte valamiben különbözöt láttatnának is irni, de az megirt conditiótól és ellenség állapotjától függ az dolog és kényszerítő okon kívül még is mások csufságára s örömére ha lehetne nem küldenének; az úr Isten könyörüljön rajtunk.

LVIII. 1661. aug. 23.

Édesem.

Mind két rendbeli leveleidet elvettem az többekkel együtt. Mind egészségtelenséged, szerelmesidnek sirjok felbontása, elfelejthetetlen káraink mennyire gyötörjenek engemet is, azt én bizony megírni nem tudom. Nincsen mit tennünk, mert Isten bocsátta reánk, ő vigasztalhat meg is; kétségben esésre juthatnánk, ha csak rajtunk esett volna, de úgy látom, mind ezfélekben, mind egész nemzetül vagyunk részesek, hála adással kell vennünk. Minthogy nekünk az veszedelmesb, ugy az is félelmesb, hogy az pogányság Erdélyre ne menjen, az hová nehezebben remélheti ember az németységnek is bevihetését; eddig el vált, ha menni akart, ha mégis késik, lövő szerszámot vár s Medgyest igen féltem, kire képest mind házadnépét, s mind javainkban az mi derekasb volna, házi öltözeteket, sátorokat igen akarnám, ha ki kapathatnám, de ez félelmem csak addig lenne, mig immár az németséget megindíthatnám.

Az előtt írott leveleid mind kezemhez jöttek volt, azon

ne búsulj. Zólyomi dolgáról vett levéllel kell contentusoknak lenni, míg Isten más módját mutatja. Az lovakat az átkozott fiak hogy Erdélyben bevitték, rettenetesen busulok rajta; én bizony kevés reménységgel is vagyok felőlök, ha lehetne, ki kellene hozatni. Magad nyavalyád felől édesem, hogy az doctorokkal való beszédemet némely okokból haszontalannak íratod, csudálom, ám én igen dicsekedhetem mind gazdasággommal, ifjúsággommal s egyebekkel is egyaránt, mert az úr Isten reánk mindezeket nagy bőséggel, pedig legyen az ő szent akarata.

Im vissza küldtem azt a port, én nem tudom ki küldte és kinek, talán az asszonyok az uroknak valamelyik, én nem tudtam kinek kell adni.

Sapkával való kedveskedésedet magadtól, leányomtól is az czérnát jó néven vöttem; idejében meg is viselem, de még az németekkel nem egyeztem.

Az nagy embereknek való kedveskedésszel (!) én is igen álmodozom, németnek való lovam, ki vala az fakó, azt palatinus uram elkérette. Az spanyol gyermek lovat is elajándékozám, ha kevés portékáimhoz juthatnék, abból kellene arra válogatnom.

Az fejedelem asszonynak fiastól meggyónása bizonyos.

Im ez éjjel minemű levelem érkezett újabban Teleki uramtól, hitelesb voltáért azon levelet küldtem, magát várnám, mihelyt érkezik, Czirjéket is mindjárt indítom Erdélyben s ujjobban is írok magadnak is. Én az szíveket nem láthatom elvállik már mint teljesítik, azonban én is előbb nyomakodom, Kis Ar tájékján reméllem Tiszán általkelésemet. Az úr Isten tartson édes szívem jobb egészségben. 1661. 23. Aug. Kapuson innen, Palád nevű falúnál.

Isten után tied édesem, míg él

Kemény János m. pr.

Kemény Ferencznek is irass, biztasd édesem.

Külczim: Nekem kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annának* adassék.

LIX. 1661. aug. 25.

Édesem.

Tegnap előtt íratott leveledet az többivel együtt meghozák most estve. Az egyéb dolgokról való írásomat hátrább kell hagynom, mert mostan ez sietőbb. Az pogányság útjának híre noha sokfelé van, de bizonyos vagyok benne, Kővár vidékén az Szamos melléke táján volt még harmadnappal ezelőtt. Ha lézengője (?) másutt is láttatik és utat Erdély felé mutat, de ha meg nem csalam az némettség dolgából, csal-

hatalatlanul hiszem, igen be nem terjed. Ennek im ez is jele: most oda be mind Csepregivel és bányai birákkal leveleket iratott az pasa, hogy kimegyen az országból, csak csináljanak más fejedelmet. Én hozzám is Szikszay Szigmondot bányai polgárral együtt expediálták azon dologból való tractára pasa uti levelével, addig az birót hat tanácsbeli emberekkel az táboron tartják árestumban, míg válasz megyen. Erre az ebeket nem kereszténység viszi, hanem az kanocz bűz, ki közelitvén, úgy hiszem nem czikáz (?) igen be Erdélyben az eb, de ennek is (noha késő, mert sokat kerengett Szikszay Szigmond) orvoslására im valami leveleket irattam, igyekezetek sietéssel beküldésére, mert azok is az ebek Beszterczére küldték.

Teleki uram is újabban most érkezék; minden bizonynyal az némettség utban van, ki miatt kétséges vagyok, Husztra hogy érkezett, mikor láthassalak benneteket.

Rhédey uramnak mit irtam legyen, megolvassván, csináljátok be és adják meg és Bánfi uramnak is, csak ahoz tartsák magokat s vagy nehéz, vagy sem, de csak hozzája nyúljanak. Most elsőben az medgyesi német s magyar gyalogot parancsolom oda menniek, kik élést hajtsanak minden felett akárki jószágárúl, s ha nem elég, többet is küldök; nálam az főgeneral ordinanciája a Heiszterhez (?) az ezer gyalog felől, él az Isten, azokat is oda küldöm, ha mégis szótfogadatlankodnak. Az lovak ott nem lételén megirhatatlanul busulok. Félttem is, mind oda vesztek feleségek seggihez vágyódásért az áruló kurva fiak. Ugy tudom, fogtanak vinni esmét levelet Csepregiétől Husztba, arra csak vigyázások. (így!) Nekem is pedig hogy irtak legyen, ha tetszik, azt Rhédei uramnak jelentsétek meg. Valahány citromot küldöttem édesem, költsétek egészséggel. Az Kun István jószága félének az mi hasznát most az füst alatt vehetitek, lássátok és szolgáltassatok is velek, az hol kívánatik és az miben lehet. Jüvendőben mint s hogy férhetnék hozzá, Isten és az idő tanít meg bennünket. Holnap, ha Isten engedi, Kászonhoz szállok, az után az Tisza költözéséhez kezdek.

Ezek után az Úr Istennek áldása maradjon édes szívem rajtatok. 1661. 25 Aug. Dobronban.

Tied édesem Isten után, míg él

Kemény János m. pr.

Külön papiron: Édesem, minden igyekezettel azon vagyok s reménylem el sem mulik, hogy látogatásodra mehessek akármi fáradsággal is, ha valami okok meg nem gátolnak, elmulhatatlanok.

Külczim: Az én kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annámnak* adassék.

LX. 1661. decz. 2.

Édes feleségem.

Az két öszvéreket az szathmári német generál(is)nak elküldöttem nyergestől, praesentáltasd, levelet ő kegyelmének az szathmári katonáktól fogok küldeni, kik az ő kegyelme levelét is hozták az országnak. Valami vízát parancsoltam küldeni számodra édesem, adja Isten jó egészséggel költenetek; Kemény Simon is küldött czitromokat. Ujabb dolgot nem írhatok, hanem Zólyomi uram küldötte praefectusát hozzám mentegetéssel és ajánlással; igaz voltát az idő mutatja meg. Brassóiak irtak ugyan az több szászságnak, hogy egyetértenek velök, de követjök nem érkezék mind eddig is. Nem vagyok szinte gyanú nélkül hozzájok, mindazonáltal az ország egyességétől talán el nem szakadnak. Ezek után tartson meg az úr Isten édesem kedves egészségben 1661. 2. Decembris, déllyest Régenben.

Tied édesem. mig él

Kemény János m. pr.

Im az szalacsi katonákat mostan, az előtt az vasadiakat haza bocsátottam, ha ellenségink nem lennének, az pórsággal együtt.

Külczim : Nagyságos *Lónyay Annának*, nekem kedves feleségemnek adassék.

LXI. 1661.

Nekem úgy tetszik, Bánfiné asszonyom és Telekiné asszonyomék is Örményes, Kamarás, Buza valamelyik helyben várakozzanak, csak tudósítsanak, hol tanáltatnak ha kevántatik. Ezeket így adjad értésekre.

Az élést nekem úgy tetszik, rakják le Gerenden, el fog kellni ott is. Felvinczi uram az mit fel akar küldeni, ki nélkül Gerenden el lehetne, küldje el; az szegény szekeres embereket ne tartóztassa ott.

Eleven pisztrángokat küldtem vala az estve, költsed egészséggel édesem.

Felvinczi uramnak külön nem írhattam, konyhára való marhák dolgából beszéllek ugyan az praefectussal, de mivel másutt is tudom nincsen, nem biztatom, hanem pénzzel is szereztessen, most az háborúban tudom az szegénység olcsón vesztegeti. Az bor most Gerenden tudom elkellne készpénzen is, ha mit konyhatartásban segíthetne. Az sóvágok dolgából jól cselekedte, tudósított ő kegyelme.

Isten áldjon meg édesem. Szereda 1661.

Kemény János m. pr.

Az sidók (?) feleségére leszen parancsolatom, Felvinczi uram, kiról irt.

Külczim: Nekem kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annám-nak* adassék,

LXII. *Datum nélkül.*

Édesem.

Az kevés aranyféle pénzen kívül tallér és poltura az mennyi van, éppen hasonfelét hagyasd magaddal, hasonfelét pedig az szekerekkel, gyaloggal, lovassal együtt igen jó gondviselés alatt küldjed hozzám, mert az hadak fizetésére kívántatván, nem mindenkor érhetjük közel. Mind elhozandó, mind ott maradandó pénznek mennyiségéről pedig tudósítsatok édesem. Az arany mind ott maradjon.

LXIII. 1662. jan. 16.

Édesem.

Rogozról irtam későbbi leveletem, azulta nem volt semmi bizonyosság s azért nem írhattam. Mostan is egyebet nem írhatok, hanem hogy velem levőkkel együtt Istennek hála eddig békével és egészségben is vagyunk, de busulással igen nagygyal, mert ettől mind félvén eleget írogatok-reájok s addig mulatozának, kóborlának az Mezőségen, hogy azonban az elmúlt csütörtökön, úgy mint 12. praesentis, Medgyesből törökjével együtt békével kiment Apafi Mihály Segesvár felé; ott megállapodott-e, vagy tovább ment, még bizonytalan. Ugy hallom csak ma is, én is utamat arra rendelem. Az kurtányok elmentek, úgy hozák, Apafi híre nélkül, Veres Thoronynál által Havasalföldében. Iesztenek váltig mind Várad, Vaskapú felől és az, két Oláhországról is. Ország nevével Dézs tájékán érkeztek vala az három nemzettől követek, Apafi nem írt magannak és az uraknak is. Most Kemény Simont is oda intitulálták, nem várák meg az választ. Hírt hallván menetelünkről, elindultanak, azt tudták messze, avagy szinte Medgyesen tanálnak követségek, ott (?) tartózkodjam és hatalmas császárral végezzem dolgomat, ők örömezt uralnak; az gyulai Alaybék is publice izente tőlök. Tudják jól magok is alkalmatosb ember nem volna az fejedelemségre, de mit tehetnek, miglen hatalmas császár meg nem engesztelődik. Tovább mit fog hozni az alkalmatosság, van Isten hatalmában. Esmét tudósítlak: az öreg Lázár Istvánné, Mikola uram fiacskája és Kamuthi Miklósné is együtt fekúsznek halva, Lázár István uramra szép jószág szállott onnan. Hadadban az gyalogság pénzen sem kaphat semmit s elszöknek. Parancsold meg az

ott levő tiszteknek, azon áron, az mint Szathmárt vehetik, adjanak buzát nekik és az fizetésből kitartván, azon pénzen vegyenek mást Szathmárt az medgyesi házhoz. Az sibóit javallanám Kővárba is szálltatni. Az gyermekeket atyai szeretettel köszöntöm és most nem lévén többről mit írnom, kívánom, engedje Isten édes szívem halljak jó egészséget felőletek. 1662. 16. Januarii Rüksön.

Tiéd édesem Isten után, mig él

Kemény János m. pr.

Ha városba szorúl Apafi, segítség hamarább jű s magad bejüveteled is nem annyira bátorságos, ha ki megyen, hamarább behivathatlak. Nagy oka lehet, s nem is kívánatos, az Sámsondi késedelmének; félek attól igen.

Petki uramtól tudósíts, az leveleket küldözd meg édesem.

Külön papiron: Én attól félek csak, mi kicsinné nehezedik is az dolog ez nemesekkel; úgy ne járjak, mint az nyáron és ide ne hagyjanak.

Külczim: Az én kedves feleségemnek, nagyságos *Lónyay Annának* adassék.

Közli: TÓTH ERNŐ.

TÜZES GÁBOR EMLÉKIRATA MAGYARORSZÁG KORMÁNYZÁSÁRÓL.

Il Governo dell' Ongaria. L' anno 1701.

NOTAZIONE.

- I. Suppone questo trattato la legitima causa di ridurre il Governo.
- II. Che tale sia la clementissima intenzione di Sua Sacra Cesarea Real Maestà.
- III. L'applicazione efficace di quelli, che saranno impiegati.
- IV. Che non siano impediti nei loro ufficii.
- V. Il Regio Diploma per metterlo in esecuzione.
- VI. La compilatione delle Leggi, uniformate a questo Governo.
- VII. La riduzione perpetua in Corpus Juris.

Augustissima Sacra Cesarea e Reale Maestà.

La moderna conspirazione Dell' Ongaria, manifesta all' Aug^{ma} Vostra Sacra Cesarea e Real Maestà, le fellonie d' una ribellione scoperta, ma non stirpata. Ella germoglia dall' antiche radici, et intrecciandosi con Prencipati, dà indicii di salire al governo della Corona. L' odio della Nazione più universalmente s' estende dell' interesse di Religione; perch' è più commune. Con difficoltà questo si sradica, e l' altro nell' ereditaria tradizione facilmente germoglia. Onde quanto più intenso è l' odio, e più grave il giogo forastiere agl' Ongari, tanto più hà da temere la Monarchia. L' Augustissima Sua Casa d' Austria, non è, ne sarà mai sicura di quell' ereditaria Corona, se quel braccio Maestoso e Reale, ch' impugna il scetro d' un clemente governo con gl' instrumenti dell' armi e della Legge, non sbarbica le radici di tanti mali.

Il punire li ribelli, è atto di Giustizia: il perdonarli, è Clemenza; mà il toglierli l' occasione di mai più ribellarsi, è obbligo di Maestà. Dall' immaturo Sistema di questa ribellione, non basta, che si stirpi il male già minacciato; ma è necessario,

che senza strepito et dilazione, dalla contingenza e motivo presente si cavi quel bene, che può e deve stabilir la Corona.

Le libertà del Regno sono tanto grandi, che devono osservarsi o limitarsi. Si pienamente s' osservano, Vostra Sacra Cesarea e Real Maestà non è più sicura della Corona; perchè l' autorità sarà nel Regno, e non in Corte: et il Ministero sarà Ongaro, non forastiere. Se poi non si osservano, si corre il pericolo della Corona eterna; perchè sono promesse e giurate.

Tre sono le strade per sicuramente procedere. I° La dispensa Apostolica del giuramento, per ridurre le libertà pregiudiciali alla quiete commune. II. Il dietale consenso dei quattro Stati, ch' approvino la riduzione perpetua. III. La decisione Canonica e civile, se avendo il Regno resignato la Libertà d' Andrea II. di resistere con armi alla Regia Maestà (supposto, che la maggior parte d'esso sia interessata) sii caduto in fellonia, et abbia perso li suoi privilegi.

Li remedii, che non patiscono dilazione, consistono:

I° Nella ben ordinata direzione del suo Aulico Ministero per quella Corona.

II. Nel formare e subordinare il Consiglio Nationale et il governo del Regno alla radicale autorità della Corte.

III. Nel governo dei Comitati delle città e Dominii terrestri.

IV. Nell' amministrazione dell' Economico.

V. Nel stabilimento dell'armi.

Di questi solo, come prima necessarii formo i progetti, et indi:

VI. Nel corso Giudiziale.

PROGETTO I.

D' una ben' ordinata direzione dell' Aulico Ministero per l' Ongaria.

Sono Sacra Cesarea Real Maestà tutte l'istanze di Corte, che attualmente regolano l' Ongaria, benchè tal volta privatamente corrotte ben ordinate e buone per provvedere alle quotidiane occorrenze di quella Corona; mà in esso non si tratta di legalmente stabilirla, et assicurarla sù il Capo de' suoi Augusti successori: perchè li comandi arbitrarii sono transitori: e li legali sono perpetui. Oltre ciò nella confusione delle cognizioni necessarie si pesca nel torbido: l' utile prevale all' onesto, il timore all' amore et all' autorità conferita non sempre corrisponde l' applicazione ò devuta, ò possibile.

Tutti li Decreti, che escano dalle dette istanze sono graziali per premiare il bene, e provisionali per rimediare o

rapezzare il male, che nasce; ma non sono per stirpare la radice dell' Ingiustizia Nazionale e Forastiera, da cui germoglia il danno del publico, e l'odio implacabile dei Popoli contro la sua Augustissima Casa. Prima di mettere buon' ordine nel Regno è necessario un ministero, che sempre si applichi per stabilirlo, per regolarlo colle Leggi, per governarlo con li suoi Reggii Decreti, e che tolga gl' abusi delle istanze e delle Cancellarie; onde si formano le seguenti proposizioni:

I. Che secondo le diversità dell' istanze di Corte si costituiscono tanti Reggii o intimi Conseglieri sotto formalità di Consiglio ò privato ò autorizzato, quali à nome di sua Cesarea e Real Maestà di continuo esaminino, e rivedino tutto ciò, che sarà proposto, trattato, deciso, conchiuso, diferito, e dall' istanze spedito per l' Ongaria: acciò avanti la Regia risoluzione e sottoscrizione, tutti li maneggi et affari di qualsisia genere passino per quel dritto canale.

II. Tutto ciò, che pregiudicialmente contro la Regia Maestà e publica causa della Giustizia in qualunque istanza, Commissione, e Cancellaria è stato risolto e spedito (uscendo alla luce) sia da questo Consiglio scrutinato, per referirne à Sua Cesarea e Real Maestà gl' errori commessi e danni inferiti.

III. Dichiarata la direzione et esame di questo Consiglio, restino sospesi tutti li maneggi, Commissioni e spedizioni dell' altre istanze, che in qualsivoglia materia concernano lo stabilimento del Regno, ò il rimedio degl' abusi introdotti, se prima con esso non saranno comunicati, e per espressa Regia licenza permessi.

IV. Tutte le istanze, Cancellarie, Commissioni pubbliche ò private, passate, presenti e future, dentro e fuori del Regno costituite ò da costituirsi, per il di lui buon governo siano obligate di riferire e dare à questo Consiglio gl' instrumenti, gl'atti e protocolli dei suoi maneggi, quando per autorità Regia e Cesarea saranno comandate.

V. Che la Cancellaria aulica d' Ongaria in tutti li suoi atti sia sogetta alla revisione di questo Regio Consiglio.

VI. Che tutte le suppliche e memoriali concernenti l' interesse publico ò privato passino per questo Consiglio, e decretati da esso, vadino indi alle sue istanze ordinarie.

VII. Se il Consiglio sarà autorizzato, che in esso vi sia pure il sommo Cancelliere del Regno con altrettanti Referendarii Alemani, quante saranno le materie da trattarsi: nel qual caso li Decreti di questo Consiglio, si daranno à spedire alle altre Cancellarie, ò pure in certi casi si potranno privatamente al Consiglio del Regno.

VIII. Non autorizzandosi il Consiglio, ne col sommo

Cancelliere, ne con formale Cancellaria, richiede però sempre un Referendario di Stato, un Militare, e un Camerale, che non sii altrove impiegato, e ciò con un Vice-Cancelliere ò speditore, che conservi le scritture e li protocolli.

L' istituzione dei Conseglieri appresso la Regia Maestà, ch' assistino con essa per tutti li negozii del Regno, si vede legale nell' arti. 7. del Decreto III. d' Vladislao e nell' art. 10. del Decreto IV. nell' arti. 31. dell' anno 1526. di Ludovico II. e precisamente stando il Re fuori del Regno, si lege nell' articolo 9. dell' anno 1587. sotto Rodolpho.

La difficoltà è, che questi devano essere Nazionali e non forastieri. A ciò rispondo, ch' essendo il Re ereditario, deve avere quei Conseglieri che li conservino e non li disputino la Corona. Che questo Consiglio *est extra Regnum*, e mentre il Regno, hà i Suoi Conseglieri nella Cancellaria, dipende dall' arbitrio Regio il consigliarsi da chi li piace, purchè la Sovranità del Sovrano comando stia appresso la Regia Maestà.

Farà pure opposizione la Cancellaria Aulica Ongara, ad esempio dell' altre Cancellarie. A ciò rispondo, che quando il Regno d' Ongaria viverà in pace, come gl' altri Regni e Provincie ereditarie, se li concedaranno li medesimi privilegi. Non bastando la di lei auttorità, per stabilire il Regno, è necessario corroborarla con un Consiglio, che la metta su il piede della sufficiente auttorità, e la sostenza trà tante private e pubbliche istanze, chi gli la disputano e sminuiscono.

PROGETTO II.

Del formare e subordinare il Consiglio Nazionale, et il governo del Regno alla radicale auttorità della Corte.

Non hà il Regno, Sacra Cesarea Real Maestà, un Consiglio, che governi, ne che direttamente eseguisca, ò faccia eseguire li suoi Regii comandi e Decreti. Li quattro Stati del Regno non hanno altro auttorità, che nelle Diete. Li Comitati si governano da se stessi. Le città ò sono oppresse dai Magistrati Nazionali, ò aggravate dai forastieri. Da un' infinità di Cameralisti subalterni, che divorano, se non dissipano il suo Regio patrimonio et erario, è diretto il Camerale; e non riconoscendo altra Superiorità, che dai suoi promotori, intrecciano li loro privati interessi col titolo del ben publico. Li Generali, e Commandanti del Regno governano il Militare, e stendono anche le mani sopra il Politico, l'Economico, il Civile, il Legale, e più volte sopra l'Ecclesiastico. Tra tanto auttorità veramente eccessiva, altra dipendenza questi non hanno, che dalli suoi Consigli di Guerra, Dio sà, come infor-

mati, e rispettosi tal volta dalla prepotenza ò qualità dei soggetti nell' amministrar la Giustizia.

È confuso all' arbitrio d'ogni uomo il governo, e così gl' offesi e gl' oppressi escono fuori del Regno per il ricorso: e consummando se stessi con le proprie sostanze, cercano, chi gli esaudisca per ottenere Giustizia. È deplorabile il caso, mentre il rimedio, che risanò altri Regni e Provincie non s' applica alla languente et agonizante Ongaria.

Commette la Legge al Palatino l' universale governo ò in età minorene della Regia Maestà, ò nella di lei assenza. Tale auttorità, uguale alla Regia, è troppo pericolosa per un Re ereditario, mentre da una sola persona dipende l' arbitrio et il giudizio d'una Corona. Sotto Ferdinando I. nell' anno 1555. arti. I. et altri Re successori li furono aggiunti Consiglieri ad arbitrio della Legge, se si formasse un Consiglio nel Regno, in cui l' auttorità Palatinale ò del Regio Luogotenente pro tempore s' incorporasse: e la giurisdizione personale quasi Monarchica, passasse all' Aristocratica dei Baroni, e dei quattro Stati del Regno, sotto la subordinata direzione del già progettato Regio Consiglio di Corte, e totale dipendenza dalla Regia et ereditaria Maestà.

Numera il Tripartito del Regno nella parte I. tit. 94. *Sunt itaque veri Barones et Palatinus Regni Hungariae, Judex Curiae Regiae: Regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae Banus: Vaivoda Transylvanus et Siculorum Comes: Banus Zewirinensis: Item Tavernicorum: Janitorum: Pincernarum: Dapiferorum: Agazonum Regalium, et Reginalium Magistri, nec non Themesiensis et Posoniensis Comites.* Di questi soggetti dunque et altri potrebbe legalmente formarsi il Consiglio del Regno con le proposizioni seguenti:

I. Che il Presidente sia il Palatino, ò vacando il Palatinato, che sia il Regio Luogotenente, all' arbitrio della Regia Maestà nominato et detto: e mancando questi ambi, resti de jure il presidio al giudice della Curia Regia, quale sarà sempre il secondo del Consiglio.

II. A nome del Bano della Croatia, obligato alla residenza del Banato: del Vaivodato di Transilvania, appartenente al Regio governo; del Conte di Sicilia, qual' è la medesima Regia Maestà: del Bano Zewirinense, e Conte Temesiense, che sono titolari, la Regia Maestà possi nominare, et eleggere arbitrariamente altre tanti suoi Consiglieri, e di quelli particolarmente, che sono possessionati nel Regno.

III. Gli altri Baroni del Regno installati, che saranno nei suoi uffici, siano perpetui Consiglieri, obligati à risiedere, s' averanno l' età competente, ò à lasciare l' arbitrio alla Regia

Maestà di sostituirne altri ad tempus, sin tanto, che loro possono, ò siano capaci di risiedere, e d' esercitare la carrica.

IV. Stia in arbitrio della Regia Maestà la nomina de suoi Conseglieri, à nome dei suoi Consegli aulici di Guerra e di Camera.

V. Il Presidente, ò Vice-Presidente della Camera d' Ongaria con un Capitano Generale, ò Generale delle Regie milicie, all' arbitrio Regio, da nominarsi, àbbino sempre sessione e voto in questo Consiglio, quando voranno comparire, mà non nuovo stipendio.

VI. Il Palatino, ò il Luogotenente Regio, il Giudice di Curia, et il sommo Cancelliere del Regno nominino alla Regia Maestà dodici soggetti capaci, per ogn'uno dei quatro Ordini e Stati, dal numero dei quali la Regia Maestà arbitrariamente n'elegera otto à nome dei quatro Stati medesimi: cioè quatro per essere perpetui Conseglieri con lo stipendio, e quatro altri ad triennium senza stipendio, per le congregazioni straordinarie del Regno. Quando li Candidati non piaccino alla Regia Maestà, che si nominino altri.

VII. Volendosi la Regia Maestà servirsi ad tempus di questi Conseglieri del Regno, Nazionali ò Forastieri per il suo Regio Consiglio di Corte, ò per l'aulico Militare e Camerale, abbia il pieno e libero arbitrio di chiamarli et occuparli, senza obbligo di sostituirne altri. Dando però il voto nei Consigli di Corte, non l'averanno in quello del Regno.

VIII. L'auttorità Palatinale, Luogotenenziale, del Giudice della Curia, e di tutti gl' altri Baronati, et ufficii della Corona quivi compresi, sia ridotta et incorporata in questo Consiglio: ne fuori d' esso possi chiunque esercitare giurisdizione veruna, in qualsivoglia caso del Politico, del Giudiciale, del Militare, del Camerale ò dell' Ecclesiastico: salvo però il servizio privato, ch' à canto della Regia Maestà, vigore dignitatis et officii, devono fare li detti Baroni del Regno.

IX. Sarà in arbitrio della Regia Maestà di nominare et eleggere un' altro, ò pure due Conseglieri, che siano conservatori della Plebe, e delle Nazioni straniere, quando li piacerà.

X. Il luogo, l' auttorità, e la giurisdizione del Consiglio, sarà benignamente prescritta dalla Regia Maestà con l'uniformità più possibile alle Leggi del Regno, et alla necessità della publica pace e Giustizia.

XI. Occorrendo, che il sommo Cancelliere del Regno risieda nel Consiglio Regio di Corte, si elegerà dalla Regia Maestà il Vice-Cancelliere, ò il Conservatore del sigillo, per questo Consiglio, à cui toccheranno tutte le spedizioni, salvo quelle, che saranno fatte nelle congregazioni straordinarie, quali

toccaranno al sommo Cancelliere, se sarà presente. Non essendo detto sommo Cancelliere nel Consiglio Regio di Corte, abbia con tutto ciò il Consiglio del Regno, libera ed indipendente la sua spedizione, con gli ufficiali subalterni all' arbitraria Regia disposizione rimessi.

XII. Avendo Sua Sacra Cesarea e Regia Maestà promesso e giurato di celebrare le Diete nelli pubblici affari, e conoscendosi queste con l'universale Concorso della Nobiltà troppo dispendiose e pericolose per la pubblica pace, saranno nell' avvenire ristrettivamente tenute in questo Consiglio del Regno, con l'intervento dei già nominati Presidenti e Consiglieri, e con altri, che s' inseriscono.

XIII. Stabilito il Consiglio del Regno, si formeranno benignamente da Sua Cesarea e Regia Maestà sei Circoli per il governo del medemo, dai quali dipenderanno li Comitati, e le Città. Detto Consiglio pienamente congregato, nominerà vintiquattro soggetti à nome d'ogni Circolo possessionati e stabiliti in esso. Sei saranno Ecclesiastici, sei Magnati, sei Nobili dei Comitati, e sei à nome delle città. Di questi la Regia Maestà ne eleggerà quatro deputati triennali, per comparire nelle congregazioni straordinarie con plenipotenza, e non in altra occasione e forma, quando del medesimo Consiglio del Regno saranno citati.

XIV. Nelli casi e nei tempi legalmente prescritti per celebrare le Diete, si teneranno le congregazioni straordinarie, nelle quali compariranno et averanno de jure la sessione et il voto il sommo Cancelliere del Regno, con li Consiglieri del Regio Consiglio di Corte: e circa le precedenzae si starà sopra la formalità della Legge e dei Regii Diplomi.

XV. Mandandosi à queste congregazioni straordinarie da Sua Cesarea e Regia Maestà supremi Regii Commissarii, che godano li medesimi privilegii e prerogative, ch' àno nel Regno di Bohemia, e gl' Arciducali nelle Provincie ereditarie.

XVI. Oltre li Regii Commisarii, oltre tutto il Regio Consiglio di Corte e tutto il Consiglio del Regno, col sommo Cancelliere d' esso v' interverranno pure gli altri quatro consiglieri triennali dei quatro Ordini e Stati già nominati.

XVII. Subito che la Congregazione straordinaria sarà intimata al Consiglio del Regno, dalla Regia Maestà, si citeranno da esso li quatro deputati triennali à nome Dei quatro Stati, e li vintiquattro dei sei Circoli, da comparire in un mese di tempo.

XVIII. Il Regno di Croatia averà il jus d'inviare il suo Bano e quatro deputati à nome dei quatro Stati. Ciò sarà pure concesso alla Transilvania col suo Governatore, e con

due deputati dello Stato Cattolico, e due altri delle altre Religioni accettate, quando che starà sotto il governo e Leggi del Regno.

XIX. Il luogo et il tempo della Congregazione straordinaria, starà all' arbitrio Regio, purchè sia nel Regno.

XX. Il Consiglio del Regno e la Congregazione straordinaria, non innovaranno cosa alcuna nel Regno senza speciale facoltà della Regia Maestà, et intimazione del Real Consiglio di Corte. Averanno però facoltà d'invviare quattro deputati per il ricorso; mà di quelli, che sono ò del corpo del Consiglio, ò della Congregazione straordinaria, le di cui formalità più diffusamente si spiegaranno.

La prima difficoltà è nell' autorità Palatinale. À ciò rispondo, ch' ella si riduce al commune, e non si toglie. Oltre ciò avendo il Regno resignato la libera elezione della Corona al primogenito ereditario, hà resignato anche la presidenza del Palatino, per elegerne un' altro, e la di lui tutela à nome del Regno: onde l'erede da se stesso deve conservarsi la Corona, non il Regno che gli l' ha resignata.

La seconda difficoltà è, che il Sommo Cancelliere non entra in questo Consiglio. À ciò rispondo, esser egli più necessario in Corte, che nel Regno, come s' è detto, ad imitazione degli altri Regni e Provincie ereditarie. Di più rispondo, ch' egli come terzo Giudice ordinario, entra nei giudicii, non nel governo, in cui non v' entrava, quando li Consiglieri furono aggiunti alla dignità Palatinale, alli Arciduchi Governatori, et alla Regia Maestà, nel di cui arbitrio era d' elegerli. Di più rispondo, che questo è un Consiglio dei Baronati del Regno, trà li quali non è compreso il sommo Cancellariato. Di più rispondo, che il di lui gran sigillo, deve essere adoperato in Corte, per prescrivere al Regno: et al Consiglio del Regno, non tocca, che il sigillo Palatinale, ò altro consimile, per far' eseguire li Regii commandi.

La terza difficoltà è d' introdurre li forastieri nel Consiglio Nazionale. À ciò rispondo, che quando li quattro Stati àverano la libera elezione, doverano ancora àver parte nel governo, per mantenerla libera: ma essendo cascata in successione, deve e può la Regia Maestà servirsi di quei Consiglieri, che non gli la disputino più, mà gli la conservino ereditaria.

La quarta più grave difficoltà, è di ridurre le Diete del Regno; mentre la Maestà del Rè Giuseppe hà giurato: prout Diaetaliter fuerit conventum. In questo caso mi rimetto alle tre strade proposte avanti il primo progetto.

PROGETTO III.

Del Governo dei Comitati, delle Città e delli Dominii terrestri.

Sono, Sacra Cesarea Real Maestà, li Comitati del Regno una catena, ch' inceppa la Regia auctorità, perciò è necessario spezzarla ò dividerla, se si risolve il necessario stabilimento. Li supremi Conti sono colonne legali del governo dei popoli, mà fanno tremare la Regia Maestà, se commuovono la Corona: onde sù la base della Regia auctorità, non della Nobilitare si devono stabilire. L'elezione dei Vice-Conti è troppo libera, e la loro auctorità troppo grande; perciò una deve essere abolita, e l'altra ristretta.

Le Congregazioni Provinciali dei Nobili de' Comitati sono lo scrutinio dei Regii commandi, l'orditura, e tessitura dei tumulti, e le trombe proclamatrici delle Libertà. Risolvono ciò, che vogliono, impongono ciò, che li piace, eseguisciono ciò che li è comodo, e persvadono alla Plebe quel tanto, che può irritarla contro la Real Maestà; perciò devono annihilarli.

Non esce tanto male dalle Città, tenute in freno con li Presidii. Tuttavia il ridurle alla dipendenza del Consiglio del Regno, nell' elezione e governo dei Magistrati, è uno dei primi necessarii rimedii.

Hanno troppa auctorità li Signori terrestri sopra i suoi sudditi nel punirli, nell' aggravarli, e nel farli contribuire li loro annui censi e simili. Mettono et alterano loro Dacii e gabelle, e si stendono à quella giurisdizione, che non li conviene. Resta da essi aggravata la povera Plebe, priva d'ogni ricorso e ligata di non poter litigare, ne manifestare gl'aggravii. Perciò è atto di Giustizia, chè Vostra Sacra Cesarea Real Maestà benignamente prende la cura di sgravarla, e la preveda di quei Tribunali, nei quali non possi esser oppressa.

Sopragionge la gran moltitudine dei Nobili Curiali et Armalisti delli Comitati e Città: e non prestando servizio veruno al Rè ò al Regno, vivono con infiniti privilegii, per il mantenimento dei quali sono pronti ad ogni momento da prender l' armi. La molteplicità è troppo grande, e farne sempre dei nuovi, troppo pericoloso: perchè nella loro creazione perde il Regio erario, proffittano le Cancellarie, e quel plebeo fatto Nobile, per mantenere le sue Libertà, di suddito diventa inimico della Regia auctorità. Per stabilimento dunque del buon governo si formano le seguenti proposizioni:

I. Che li Comitati e Città dell' Ongaria, da specificarsi à suo tempo, seclusi quelli della Croazia e Transilvania si riduchino a formare sei Circoli distretti, ò governi subalterni cioè I. in Posenio; II. in Buda; III. in Cassovia: IV. in Zatmar ò gran Varadino; V. in Vesprimio; VI. in Ezzek.

II. Sarà nell' arbitrio di Sua Regia Maestà il nominare et eleggere li sei Governatori triennali ò perpetui, ò Nazionali, ò Forastieri possessionati: e tutti li subalterni aggiuntili, senza osservanza di Nazione: purchè questi e quelli non sint ex statu militari.

III. In ogni Governo vi sarà un Cancelliere, col sigillo determinato, indi un Consigliere à nome del Consiglio del Regno con un' altro Consigliere ò della Camera aulica, ò di quelle d' Ongaria; et un' altro à nome del distretto, ch' intenda le Leggi del Regno, e finalmente un Cassiere di tutto quel Circolo, con li suoi necessarii subalterni uffiziali.

IV. Col Governatore àveranno sessione e voto il Capitano Generale della milizia, come si dirà nel progetto militare: indi li trè sopradetti Consiglieri, quali tutti doveranno risiedere: e portandosi il Capitano generale in Campagna, sarà sempre dalla Regia Maestà sostituito un' altro pro tempore.

V. La giurisdizione et autorità di questo governo sarà ristretta nel trattare quei affari, e far eseguire quei comandi che d' ordine Regio li saranno intimati dal Consiglio del Regno: ne potrà innovare cosa alcuna più oltre dell' istruzione, che li sarà datta.

VI. Ogni Supremo Conte del Comitato, ch' è sotto il Governo, ogni triennio col Consiglio Comitattense, che li sarà assegnato pro tempore, nominarà alla Regia Maestà sei Nobili possessionati nel Comitato, dei quali uno sarà eletto per deputato, quale doverà sempre risiedere nel luogo del Governo. Così sarà pure permesso alli Magistrati Civili delle Città, che rispettivamente dal suo Governo dipenderanno.

VII. Il Clero d'ogni Governo goda pure la libertà di nominare sei soggetti, cioè trè Chierici, e tre Regolari possessionati, et accettati nel Regno, se vi saranno, dei quali Sua Regia Maestà n'elegherà un deputato, per risiedere come gli altri.

VIII. D'auttorità sua propria elegherà la Regia Maestà un deputato per la povera Plebe, e per le nazioni straniera.

IX. L'ufficio dei deputati non hà d'esser altro, che di proporre (però senza sessione e voto) al Governatore et alli Consiglieri assieme congregati, gl' affari vertenti ò commessi à nome dei suoi principali, eccetto che in materia giudiziaria, per cui vi sono à parte li suoi giudicii e Tribunali.

X. Altro obbligo sarà dei deputati cioè di comparire in Consiglio citati, d' eseguire e far' eseguire li Regii Decreti, quando saranno comandati.

XI. Giogendo al Governatore ò al Governo li Decreti e comandi del Consiglio del Regno, saranno letti nel con-

gresso di quelli, ch' ànno sessione, e non d' altri, dal Cancelliere, la di cui cura sarà, secondo la decisione fatta, non solo di risponsere, ma di spedire. Doppo letti gl'ordini, stà in arbitrio dei Congregati di chiamare quei deputati, dei quali averanno bisogno.

XII. Ogni Governo àverà proporzionatamente alli Comitati e Città dipendenti il sufficiente numero dei Notari Regii, da eleggersi arbitrariamente dalla Regia Maestà e da impiegarsi in ciò, che li prescriverà il Governo.

XIII. Per buon Governo dei Comitati si tolgono le Congregazioni Provinciali, invece delle quali il supremo Conte nominarà alla Regia Maestà trè Ecclesiastici, trè Magnati, e trè Nobili del Comitato possessionati e stabiliti ogni triennio, dei quali arbitrariamente sarà eletto uno d'ogni ordine e stato: e saranno questi tre Consiglieri aggiunti al supremo Conte, quale senza loro non averà facoltà veruna nel Comitato. Mancando d'uno stato ò dell' altro, si supplisca con nominare altri Nobili.

XIV. Perchè il Supremo Conte non sempre risiede nel Comitato, perciò gl' ordini, che dal Governatore ò Governo del Circolo saranno spediti al Comitato, s'indrizzaranno al Consiglio d'esso: acciò in sua assenza siano eseguiti, e col sigillo del Comitato spediti à chi vanno.

XV. L'authorità e giurisdizione di questo Consiglio Comitatenso, sarà pro tempore dal Consiglio del Regno prescritta.

XVI. In tutte le fonzioni pubbliche del Comitato, v' intervenga il Notaro Regio costituito, anche nell' aprire li dispacci: et à lui tocchi la spedizione dentro e fuori del Comitato.

XVII. Li Supremi Conti dei Comitati ogni triennio siano obligati di rattificare il giuramento nel Consiglio del Regno.

XVIII. Gl' eccessi del Supremo Conte, e dei Consiglieri del Comitato siano denunziati nel Governo del Circolo, e trasmessa da questo la denuncia al Consiglio del Regno, siano indi giudicati; mà la sentenza non sia eseguita senza l'approvazione e confermazione Regia.

XIX. L' elezione dei Consoli, Giudici giurati, e triennali Magistrati delle Città, sia fatta con la previa licenza del Governo del Circolo, con assistenza del Notaro Regio, sempre presente in tutti gl' affari e congressi. Indi sia confermata del medesimo governo, avanti cui gl'eletti daranno il giuramento, ò avanti il Delegato da esso: e li Senatori saranno solo sei.

XX. Li commandi, che li Magistrati Civili riceveranno dal Governo, sieno letti in pieno congresso avanti il medemo

Regio Notaro: e l'esecuzione sia da questo spedita, à chi deve effettuarla; e ciò col sigillo della Città.

XXI. Gl' eccessi e delitti dei Capi, e dei Magistrati, siano denunziati al governo del Circolo, e giudicati, e puniti à guisa degl' altri dei Comitati.

XXII. Il Consiglio del Regno, con la licenza del Regio Consiglio di Corte, per ordine Regio, possi mandare Commissarii nelli Governi per inquirire: e li Governi rispettivamente ne possino mandare nei suoi Comitati, e Dittà, quando giudicaranno necessario.

XXIII. Li Signori terrestri Nobili possessionati, Curialisti, et Armalisti dipendino dal Consiglio del Comitato in ciò, che per ordine Regio sarà prescritto dalli Governi, e dal Consiglio del Regno.

XXIV. Li Giudici, e Baili dei villaggi, devano essere confirmati dal Consiglio Comitatenso con assistenza del Notaro Regio, quale mandarà la conferma autentica al Governo del Circolo.

XXV. Li Cittadini, Contadini, li forastieri, e finalmente tutti i plebei, possino denunziare gl' aggravii, che patiscono dalli Comitati, dalli Magistrati, Signori terrestri e Giudici. La denunzia la faranno avanti el Nodaro Regio, quale mandarà autenticata al Governo, acciò li provveda: se però la querela sarà di poca considerazione, la farà comporre ò giudicare avanti il Consiglio del Comitato.

XXVI. L' obbligo dei subditi verso li loro Signori terrestri sarà intieramente prescritto dal Consiglio del Regno, et à suo tempo intimato dal Governo del Circolo.

XXVII. L' esazione delle contribuzioni dalli dominii terrestri, dalle Città, e Comitati sarà comandata per ordine Regio, e del Consiglio del Regno dal Governo del Circolo.

XXVIII. Li Comitati, Città, Popoli, Borghi, ville e villagii: Li supremi Conti, Consoli, Giudici giurati, Magistrati, Signori terrestri, Nobili possessionati, Curialisti, et Armalisti, produranno tutti li suoi urbarii, privilegi, immunità e prerogative rispettivamente avanti il Governo del Circolo: e protocollate che saranno, si faranno d'ordine Regio confermare ogni triennio dal Consiglio del Regno.

XXIX. Altre formalità del Governo più particolari con le dovute istruzioni si produrranno à suo tempo.

La prima difficoltà è nell' introdurre li Governi, mentre nell' anno 1681. art. 2. fu annullato un tal modo di reggere. A ciò rispondo, che per avere compiacciuto al Regno, seguì anche quel famoso spettacolo dell' anno 1683.

La seconda è, che s'annullano le Congregazioni dei Comi-

tati. A ciò rispondo, che mettendosi à terra le Diete del Regno, queste non sono più necessarie.

La terza è, che li Vice-Conti e Giudici dei Nobili non sono impiegati, nè nei Governi del Regno, nè meno nelli Consigli de' Comitati. A ciò rispondo, che il Vice-Conte nel futuro sarà Prefetto della sede giudiciale del Comitato, e li Giudici de' Nobili con gl' Assessori saranno assistenti, talche loro staranno per il corso continuo della Giustizia, come si dirà a suo tempo nel progetto Giudiciale.

La quarta è, che li Supremi Conti non vorranno dipendere dalli Governatori e dal Governo del Circolo. A ciò rispondo, che il Governo è semplice esecutore dei Regii commandi, et in conseguenza loro dipendono dal Rè, non dalli Governatori.

La quinta è del Notaro Regio. A ciò rispondo, che l' *homo Regius* è legalmente istituito.

PROGETTO IV.

Dell' Amministrazione dell' Economico.

Il Camerale dell' Ongaria, Sacra Cesarea Real Maestà, è un Chaos confuso: e quante più sono le commissioni, tante più crescono le confusioni. È difficile, se non impossibile, che li Commissarii Camerali possino resistere ò all' interesse, ò alli rispetti di quei gran Personaggi, dai quali dipendono. Molti negozii si ritrattono con Regie istruzioni dalli Commissarii inviati nel Regno, che si ritrattano in Corte: e ritornando essi, ò non si riferisce la Commissione, ò non s' eseguisce la relazione. Quelli ch' occultamente hanno dannificato ò Vostra Real Maestà, ò il pubblico, temono d' essere scoperti; perciò sempre raggirano per occultare la verità, e mantenersi nel posto. Vincendo una parte, di proprio genio si mandano i Commissarii: soccombendo l' altra, si formano nuovi progetti per impedire. In tanto non s' acquistano le dovute cognizioni, l' economica v' à in rovina, le cariche s' offeriscono al plus offerenti in privato, si moltiplicano senza utilità gl' Ufficiali, se peccano, non sono puniti, se si forma processo, non si procede à sentenza, ò mai s' eseguisce. Così la promozione troppo facile, la protezione troppo potente, il difetto d' un Tribunale, ch' invigili, li delitti impuniti, e la troppa libertà dei Cameralisti del Regno, sono l' origine di tanti mali.

Nel darsi e vendersi i beni fiscali, resta di sotto Vostra Sacra Cesarea Real Maestà di centenara di migliaia di florini. Ciò, che vale dieci, si stima per sei: e molte referade sono più scritte con l' oro, che con l' inchiostro; si che, ò v' interviene la malizia degna d' ogni castigo, ò l' ignoranza troppo pregiudiciale al suo Cesareo e Regio servizio.

Li Suoi Regii proventi e regalli, ò non fruttificano ciò, che possono, ò non sempre con fedeltà s' amministrano: ò sono stati donati, ò impegnati.

Se s' impongono contribuzioni, la Nobiltà se ne cava fuori. Gl' Ufficiali Nazionali e Forastieri vi profittono sopra, e la Plebe nelle ripartizioni ingiustissime resta poco meno ch' oppressa: per chè in pochi anni poveri scrittori diventano ricchi, e poveri Nobili si fanno grandi sopra le rovine pubbliche e private, et à spese del suo Regio Patrimonio. Onde si formano le seguenti Proposizioni:

I. Che da qualsisia Camera, Deputazione, Commissione pubblica e privata, interessata nell' economico dell' Ongaria, sia originaliter, aut authenticè consignato al Regio Consiglio di Corte lo Stato universale di quell' Economia, che si maneggia con le scritte.

II. Non si conchiuderà affare veruno Camerale: non si faranno promozioni, non si mandaranno Commissarii, ò Commissioni: non s' accetteranno rinoncie d'uffici senza il previo esame del Regio Consiglio dell' Ongaria.

III. Che nelli sei Circoli del Regno benignamente si mandino sei Commissarii, ò Ministri di Stato (e secondo il mio parere dalla Silesia, Bohemia, Moravia, e Provincie ereditarie, quali formino sei Regie Commissioni per conscrivere tutto il Regno in sei Circoli.

IV. In ogni una Commissione sia aggiunto un Consigliere di Guerra, e l' altro di Camera, ò aulica, ò Ongara, con li suoi subalterni.

V. Gionti alla Capitale del Circolo citaranno successivamente queste Commissioni, mà unitamente il Supremo Conte, e pubblici Ufficiali, e non altri d'ogni Comitato separatamente, e gl' intimaranno di risolversi senza dilazione di ridurre le sessioni colonicali coltivate e deserte à quella proporzione e quantità, che vogliono: purchè in tutto quel Comitato sia una sola regola, et una sola misura.

VI. Che nello stabilimento d'una sessione colonicale, ove mancaranno campi, si supplisca con vigne, et econtra con prati, ò con selve, secondo il territorio dei domini.

VII. Ogni Comitato porterà alla Regia Commissione del suo Circolo li Regesti, li protocolli, le repartizioni e quittance delle contribuzioni passate, che si troveranno.

VIII. Li Vice Conti dei Comitati, durante la Commissione, con li percettori d' essi, saranno onestamente tratti nella Capitale del Circolo, ne se li permetterà di partire, acciò possino rispondere: e le formalità d'inquire, si daranno à suo tempo in un progetto particolare.

IX. Detto Supremo Conte, con li publici Uffiziali citati che saranno alla Commissione, portaranno la specificazione distinta dei Signori terrestri e dominii secolari et Ecclesiastici, il numero dei Nobili possessionati, delli Curialisti et Armalisti, che si trovano in ogni Comitato.

X. Alle Commissioni, alle quali rispettivamente toccherà, si consegneranno pure li Regesti, scritture e protocolli universali dei tre Dicasterii di Posonio, di Buda, e di Cassovia, da quelli, che n' haveranno il Presidio, e dagl' altri, che vi assisteranno.

XI. Doppo queste notizie farà ogni Commissione conscrivere il Suo Circolo in un tempo medemo: et anche simul et semel li Comitati per via di persone pratiche, capaci e fedeli, quali potranno d' autorità Regia prendere ove saranno rispettivamente nel suo Circolo, ò Nazionali ò forastieri, dipendenti da qualsivoglia istanza.

XII. Sarà la conscrizione distinta e chiara per ogni Comitato delli Dominii, delle Allodiature Nobilitari, delle sessioni Curiali, delle fondi, delli predii, ch' appartengono à chi che sia. Indi di tutti li proventi, regali, censi, Dazii, et utilità, che anche col jus Patronatus delle Chiese hanno li possessori: e di ciò ne faranno fede con li suoi urbarii, ò si formaranno, se non si danno.

XIII. L' istruzione distinta d' inquirire sopra il titolo possessionis, e della revisione dei regii Decreti e diplomi et altre autentiche scritture, si produrrà à suo tempo.

XIV. Formarà ogni Commissione, un libro per ogni Comitato, in cui distintamente farà scrivere quanto sopra s' è detto, mà anche tutte le sessioni, coltivate e deserte, che secondo lo stabilimento d' esse si trovaranno in ogni dominio; Allodio, Curia, possessione, fondo, predio, e qualsivoglia altro bene.

XV. Due Nobili per ogni Comitato saranno sempre presenti alla conscrizione dei Commissari mandati, e quanto risulterà da essa, sempre lo sottoscriveranno, e lo faranno sottoscrivere nel fine dal Supremo Conte, et Uffiziali del Comitato, sigillato col sigillo del Comitato e del Regio Commissario. Il sigillo dal Comitato si farà indi dipingere nel libro.

XVI. Le medesime formalità s' osserveranno nel conscrivere le Città, nelli loro fondi, Case, beni, utilità, appartenenze etc. servatis servandis nel citare il Console, ò il giudice giurato, con una parte del Magistrato.

XVII. Inquirirà ogni Commissione, cosa appartiene alla Regia Maestà nel Suo Circolo: quali siano gl' Uffiziali Camerali: quale l' amministrazione e servizio, quanto il danno, et il rimedio con la sua autorità di risarcirlo.

XVIII. S' inquirirà per ogni Comitato e Circolo, e si conscriverà, quanto siano le fortezze, le piazzi, ò Regii presidii col numero delle milizie, che vi sòno, ò che sarebbero necessarie da qual Generalato, ò Comando dipendono: come sono proviandate, e pagate, e dove àno il fondo delle loro paghe.

XIX. Si farà diligente inquisizione, quanta provianda e fieno può somministrar ogni Circolo, quando si dasse l' occasione di comprarle: e quanta milizia forastiera potrebbe intratenersi, in ogn' uno d' essi: al qual fine la Regia Commissione potrà servirsi dei Commissari del Regno.

XX. Accuratamente si conscriveranno e visiteranno le fortezze e Castelli, ch' appartengono alli Signori terrestri, con le artiglierie, con l' armi, e milizie ch' àno.

XXI. Si conscrivaranno e visiteranno gl' Arsenali Regii: e s' inquirirà sopra la fattura dei Nitri e polveri: e sopra l' introduzione dell' armi e degl' armurieri, che travagliano nelle Città.

XXII. Si conscrivarà e visiterà, qual numero di Cavalli dei migliori potrebbe somministrare ogni Comitato e Città, quando la Regia Maestà ne avesse bisogno col suo danaro. Indi si specificarà, quante siano le tenute dei Cavalli, à chi appartengono, e come si pascolino.

XXIII. Si conscrivaranno le Fiere annue d' ogni mese e settimana, che si tengono in ogni luogo, Città e Comitato, e che mercanzie e vettovaglie si portano: e come si potrebbe istituere ò vantaggiare il commercio del publico, per terra ò per acqua.

XXIV. Supposta la prima conscrizione, sopra ogni sessione coltivata ò deserta successivamente si cavarà il frutto desiderato, e s' imponerà la radice del denaro, ò denari d' oro: cioè se una sessione sarà mediocre, due, se ordinaria, uno. Indi numerandosi le sessioni d' ogni Circolo per esempio al numero di dieci mille, e rilevandosi la radice di trenta mille denari imposti sopra dette sessioni, se ne cava che tassandosi il denaro d' oro à dieci fiorini nel tempo delle contribuzioni, quei trenta mille denari importano trecento mille fiorini: e se gli denari si vogliono duplicare ò nel numero, ò nel valore imposto, importano seicento milla. Così il Regno non hà più bisogno di repartizione annua.

XXV. L' istessa radice s' imponerà sopra le Città nei loro fondi, beni, e utilità, in tal forma, che sia sempre fisso il numero dei denari d' oro, che ad ogni Città appartiene. Il che si farà pure sopra tutti li dominii e Curie Nobilitari, quali non passano sotto la conscrizione delle sessioni Coloniali. Così ogni Circolo e Governo viene à sapere il numero dei denari, che gli appartengono.

XXVI. L'abuso degl' Allodii Nobilitari deve ridursi, cioè che se il dominio vale cento mille fiorini, se li conceda l' Allodio libero di dieci mille di capitale, ò più ò meno, come sarà giudicato, e l' allodio abusivo sia ridotto in sessioni colonicali tassate col denaro d'oro, dalla quale radice la Regia Maestà aumenterà di gran lunga le sue contribuzioni.

XXVII. L'esazione di questi denari d'oro sarà fatta dalli Regii Nodari già costituiti nelli Comitati, e nelle Città: ne li Signori terrestri averanno in altro da ingerirsi, salvo ch' esigere per se, ò per suoi provisorii dai loro Coloni, secondo la cedola inviatali del numero dei denari, e dare la somma cavata al medesimo Nodaro, quale non avendola in tempo, farà eseguire il detto Signor terrestre nei suoi beni col braccio del Consiglio del Comitato.

XXVIII. Li Curialisti, et altri, che non ànno sudditi, alla ricevuta della cedola del Nodaro circa li denari d'oro, che devono contribuire, li porteranno, ò trasmetteranno pure la somma contingente.

XXIX. L' esazione per ogni Comitato e Circolo sarà mensile, ò almeno trimestre, in tal forma, che se il Contadino ò qualsiasi altro obbligato al denaro, deve contribuire dodici fiorini annui, paghi suuccessivamente, come sarà stabilito: acciò le casse dei sei Circoli e Governi non siano mai sproviste: alli quali li Nodari Regii faranno corrispondere le somme, che cavano servatis servandis à suo tempo per spiegare il progetto.

XXX. Le somme, che saranno trasmesse ai governi siano numerate, riconosciute e registrate avanti il Governatore e suoi Conseglieri, indi consignate al Cassiere, quale non darà fuori cosa alcuna senza l' assignazione Camerale, ò che d' ordine d' essa li sarà fatta: avvertendo, ch' il Consiglio del Regno hà la direzione da far contribuire il paese, mà non l' autorità di distribuire le contribuzioni, ò di pagare gl' uffiziali, quali si siano; perche ciò tutto deve dipendere dal Consiglio Regio di Corte intimato indi alla Camera aulica, dalla quale usciranno le assignazioni e li commandi.

XXXI. Fatta l'inquisizione dei Conti dei Comitati, e dei trè Dicasteri, che sono nel Regno, si procede al premio dei fedeli, et alla pena dei delinquenti, con la restituzione del danno publico e privato: e con altre pene arbitrarie. E non sarà poca la somma, che se ne cavarà. Ciò tanto più deve eseguirsi, quanto maggiore mottivo somministrano le rotture presenti.

XXXII. Dalla conscrizione dei Regii proventi e del Camerale del Regno si produrrà à suo tempo il progetto necessario per stabilirli, e vantaggiarli nel mobile e nell'immo-

bile: nel fisso, e nel accidentale, e particolarmente nel Commercio.

XXXIII. Supposta la subordinazione della Camera Aulica al Regio Consiglio di Corte, senza cui non potrà ella trattare, ò conchiudere affare veruno concernente l' Economico, ò il Fiscale dell' Ongaria, si stabilirà una sola Camera per il Regno col Presidente, vice Presidente, et al più quindici Conseglieri, cinque dei quali alternatim, ogni triennio si mandaranno à resiedere negl' altri Governi dei cinque residui Circoli: e gl' altri resiederanno nel luogo, ove sarà stabilita, ò in Posonio ò in Buda.

XXXIV. Si come la Camera Aulica non può trattare ò conchiudere cosa alcuna senza il Regio Consiglio, così ne meno la Camera Ongara potrà trattare ò conchiudere senza l' Aulica.

XXXV. La Camera d' Ongaria governerà nell' Economico secondo le direzioni della Camera Aulica quel distretto, ove li toccherà di risiedere, e negl' altri cinque all' arbitrio di Sua Regia Maestà per Decreto del Regio Consiglio si mandaranno cinque Amministratori con le sue Cancellerie competenti: et ogn' uno di questi secondo le istruzioni dateli regerà l' Economico, e sarà costituito superiore à tutti gl' Uffiziali Camerali, quali saranno in quel Circolo, eccetto il Cassiere del Governo.

XXXVI. Ogni Amministratore dependerà da quel Consegliere Camerale, che rispettivamente sarà nel governo del suo distretto, in ciò, che per ordine delle Camere superiori Aulica ò Ongara li sarà comandato: e trovandosi l' Amministratore aggravato, danneggiato, impedito, ò offeso nel suo officio, et in quello dei suoi subalterni, da chi che sia, darà l' aggravio e la querela in scritto al Consegliere Camerale, quale la produrrà nel Consiglio del governo, e vi farà metter rimedio. Che se ciò non bastasse, il Consegliere invierà gli atti alla Camera d' Ongaria, quale dal Consiglio nazionale del Regno vi farà provvedere: e non bastando questo, vi trasmetterà il tutto alla Regia Camera Aulica, quale il tutto comunicherà al Regio Consiglio di Corte.

XXXVII. Dovendosi inquirire contro qualche Amministratore, ò Uffiziale Camerale, per non mandare nuovi Commissari, si darà l' ordine dell' inquisizione e del processo al Consegliere di quel Distretto, ò del più vicino, quale mandarà gli atti originali alla Camera d' Ongaria, e questo (occorrendo) all' Aulica.

XXXVIII. Non avendo la Camera jus gladii, li Camera-listi, che in poena sanguinis sono meritevoli d' esser puniti,

si rimetteranno pro judicio al Consiglio del Regno, l' esecuzione però della sentenza non seguirà senza la revisione del Regio Consiglio di Corte e Regia sottoscrizione.

XXXIX. Li delitti dei Cameralisti, quali solo mulctam pecuniariam incurrent, saranno giudicati dalla Camera Ongara, ma non eseguiti senza la confermazione dell' Aulica, che perciò a suo tempo si produrrà la serie dei casi della pena del sangue ò della persona, e degl' altri, ch' incorrono solo la pena pecuniaria.

XL. Li Conseglieri Camerali dei governi, se saranno delinquenti, dipenderanno nel giudizio dal Consiglio del Regno, e così anche gl' altri col Governatore: perchè in tal ufficio non sono come Camerali e Militari, mà come Conseglieri del Governo.

XLI. La revisione dei conti di quei Cameralisti subalterni alli Amministratori si farà dal Consigliere Camerale del Governo con assistenza dell' Amministratore e Contorollore d' esso ogni tre mesi, indi si mandaranno alla Camera Ongara. L' Amministratore però darà li suoi conti direttamente alla Camera stessa, anche ogni trimestre.

XLII. La Camera Ongara mandarà ogni quattro mesi li conti universali delli sei Circoli del Regno alla Camera Aulica: e questa li comunicherà al Consiglio Regio di Corte.

XLIII. Gl' Amministratori gionti nel suo ufficio formeranno il libro universale del suo Ecconomico, secondo l' istruzione particolare, che li sarà data.

XLIV. Nissuno Governatore ò Consigliere chi che sia, ò Amministratore dei Circoli, potrà possessionarsi in essi durante il tempo del suo officio: onde le amministrazioni non saranno perpetue, mà ad arbitrio della Regia Maestà.

XLV. Li Trigesimatori, et altri Uffiziali Camerali non potranno comprare beni stabili senza licenza della Camera Ongara et Aulica: e ciò oltre l' istruzione di non potere esercitare commercio veruno.

XLVI. L' Ufficio del sale, doppo questo stabilimento dei sei Circoli, si stima, che sia meglio amministrarlo con la direzione della Camera Aulica et Ongara in sei Regii Magazeni dei sei Circoli, sotto la cura degli Amministratori, e Trigesimatori, per non moltiplicare le spese e gl' Ufficii.

XLVII. Per provvedere il Regno dei sali si metteranno nelle Miniere gl' ispettori, con li subalterni necessari per le condotte: et in ciò si produrrà à suo tempo il progetto.

XLVIII. In ogni Circolo vi sarà un Commissario di Provianda, quale averà cura non solo di provvedere, comprare, e ricevere grani e biade, e foraggi; mà anche sarà soprainendente sopra li Molini Regii, e le farine, et impedirà il

commercio illecito secondo che li sarà prescritto. À lui anche toccherà la cura di far provvedere il pane per la milizia.

XLIX. Detti Commissari di Provianda riceveranno gl' ordini immediati dal Regio Consiglio di Corte e dalla Camera Ongara: et à quella renderanno li conti. Saranno però obbligati li Conseglieri et Amministratori dei Circoli di denunziare detti Commissari nella Camera Ongara ogni volta, che li vederanno eccedere nella giustizia. Indi la Camera Ongara manderà le querele all' Aulica.

L. Tutti gl' Uffizii subalterni Cámerali dei sei Circoli saranno dati con l' istruzione della Camera Aulica dal Regio Consiglio di Corte, di cui il capo è la Regia Maestà.

LI. Il Burgravio delle Città Montane averà cura di tutte le Miniere di metallo e minerali del Regno: et acciò possi supplire, sarà per Regio commando assistito dagl' Amministratori dei Circoli, quali nei loro distretti doveranno àver cura dei metalli e minerali, ma con dipendenza del Burgravio nel rendere i conti di questi soli maneggi, e non d' altri. Il Burgravio però averà la sua auctorità limitata.

LII. Circa la Transilvania e Croazia si differisce il progetto, atteso il diploma di quella, e la giurisdizione dei Stati della Stiria sopra questa.

LIII. Che si costituisca dal Regio Consiglio e dalla Camera aulica un provveditore generale Economico dell' armi, monizioni, et instrumenti per gl' Arsenali, e che detto sia ispettore generale di tutti li Nitri e polveri del Regno secondo l' istruzione, che gli sarà data.

LIV. Sono queste proposizioni per insinuare l' idea del progetto da dichiararsi più diffusamente con ordine più specifico e legale, quando sarà risolto lo stabilimento. Le difficoltà degl' Ongari saranno infinite, e la più principale sarà, che la Regia Maestà e la Corte non penetri la profonsa cognizione del Regno nella radice dei beni feudali e fondali: e tanto più, che la Nobiltà perde il maneggio della ripartizione, et esazione sussidiaria, in cui profitava, e con cui disputava li Regii commandi. Tuttavia le utilità sono più grandi, mentre la Regia Maestà amministra Giustizia, per sgravare la Plebe, per rendersela benevola, e per umiliare, non per tiranneggiare la Nobiltà, che con la rovina dei poveri, e perturbazione della pubblica pace pretende l' arbitrio d' un sempre confuso governo.

Non saranno minori l' opposizioni della sua Aulica Camera per la dipendenza dal suo Regio Consiglio di Corte: e per non lasciare scoprire li danni inferiti à Vostra August^{ma} Sacra Cesarea Real Maestà, et ad altri. Il suo Cesareo e Regio servizio così necessariamente richiede, che la profonda cognizione

e suprema direzione dell' Ongaria, particolarmente nell' Economico, non stia solo appresso li Cameralisti; ma anche appresso li Ministri di stato, acciò parlino con bocca propria, e non con aliena.

PROGETTO V.

Del Stabilimento dell' Armi.

Dal suo stato militare nell' Ongaria Sacra Cesarea Real Maestà dipende l' esecuzione di tutti i progetti, la sicurezza della Corona, e l' ereditaria possessione d' essa; mà da una ben' ordinata, stabilita, e disciplinata milizia, dipende anche la pace et universale Giustizia del Regno. Una nazione tanto feroce, et inimica del giogo forastiero, ò bisogna ritenerla con un forte sì, mà non troppo duro freno delle armi, ò tirando calci, lasciarla precipitare. Per domare un tal Bucefalo, non vi vuole, ch' un Alessandro; cioè dire un Cesare. Tutto il resto, che si fà dal suo Aulico Ministero, ancorchè sia ben comandato, mà non sempre ben eseguito, serve per metterli qualche freno; mà anche il più delle volte per irritarlo; perchè un Bucefalo indomito non vuol' altro, ch' un Rè et un Cesare. Già che l' Ongaria non vuol vivere in pace, bisogna, che Vostra Sacra Cesarea Real Maestà, gli la stabilisca con l' armi, non per fare con proprii sudditi e vassali la guerra; mà per impedire, che non la faccino, e non la possino più fare alla sua August^{ma} Casa, et alla nazione Alemana, la di cui moderna fortuna in quel Regno non è, ch' una ruota ò pietra morale, che à sediziosi comprime il petto et il Cuore. Consiste questo stato militare nella milizia forestiera, nella nazionale, nelli Presidii e Confini, e nella libertà dell' armi, sopra li quali ponti si fanno le seguenti proposizioni:

Milizia forastiera.

I. Che si facci l' ultimo sforzo di mettere in piedi nel Regno, e sotto la Corona, senza le compagnie franche, e di mantenere quaranta cinque mille combattenti, in tanto delle truppe Cesarea et ausiliare; indi col tempo tutte di Cesare, e per il Regno di continuo determinate, finchè detto Regno ò Corona sia in stato di sicurezza.

II. Non essendovi fondo nel Regio erario per questo fine, che si facci l' imprestito da privati, per un anno di tempo di due ò trè milioni da impiegarsi solo per il Regno d' Ongaria, capace in poco tempo, trà beni fiscali, restituzione dei Regii danni e contribuzioni sussidiarie possibili, e tollerabili, di soddisfare questo debito, e di rifondare nell' erario somme maggiori per altri bisogni.

III. Al Regio Consiglio, che sarà Deputato, si confidi detta Cassa di Guerra acciò senza dilazione, e frode sia impiegata per mettere in piedi detta milizia, e per mantenerla nel principio senza fare contribuire la Plebe, e dipendere dalla Nobiltà per la ripartizione e contribuzione nei Comitati, fin chè la Regia Maestà possi dare, e non ricevere leggi.

IV. Secondo la ripartizione fatta dei sei Circoli, si mandino adesso nel tempo delle' messi, e della falcatura del fieno li sei Commissari di provianda, et il settimo in Transilvania, acciò ogn' uno nel distretto assignatoli previamente compri e dia la caparra possibile per grani, Biade, e fieni, per formare e provvedere li Magazini nei luoghi più sicuri del detto distretto prima che maggior milizia entri nel Regno, con ordine Regio e Cesareo, che nissuno ardisca chi che sia d'esercitare commercio di grani, di biade, e di fieno, ne publico ne privato: e chi vuol vendere, deve vendere al Rè al prezzo corrente, e non ad altri.

V. Sette mille fanti, e cinque mille cavalli si mettono nella Transilvania. Di là del Tibisco, cioè da Tokaj sino à Zatmar, e gran Varadino, verso le parti di Moncach, e le inferiori di Arrad, cinque mille fanti, e quattro mille cavalli. Da Ezzek sino à Brod verso Petro Varadino nel Sirmio cinque mille fanti, e tre mille cavalli. Trà Segedino, Kesket, e Zolnoch alle parti del Tibisco due mille fanti, e due mille cavalli. Di là del Danubio verso le Città Montane Agria, Cassovia et Eperiez, quatro mille fanti e due mille cavalli: e di quà del Danubio, da Buda verso Alba Reale, Vesprimio e Caniza, quatro mille fanti, e due mille cavalli sarebbero più che necessari, cioè mille trà Posonio e Nitria, e mille tra Posonio e Sabaria. Non è questa milizia per mantenerla perpetuamente nel Regno, mà per ridurlo all' ubbidienza.

VI. Due sono le strade più brevi, che sua Augustissima Sacra Cesarea Real Maestà metta in piedi tanta milizia, che manca, oltre quella, che già è nel Regno. La prima, che il Regno di Bohemia e Provincie ereditarie in difalco delle contribuzioni annue diano la sola gente per vestirla à spese della Cassa militare, e per montarla à Cavallo nel Regno d' Ongaria, come si dirà qui sotto. La seconda è, che trovandosi detti paesi per vicinanza interessati, potrebbero per ogni, ò per due villagi somministrare un' uomo à proporzione del popolo senza grande incomodo loro, mentre si suppone, che le Truppe Cesaree vecchie, quali sono nel Regno, rimontate, e riclutate, che sono, arrivino à vinti quatro in vinticinque mille; onde le nuove residue non saranno impossibili à detti Paesi, ne alla detta Regia Maestà, à cui incombe nelle contingenze presenti di fare

l'ultimo sforzo: e di non dar campo alli sediziosi di tenere nuovi consegli.

VII. Consistendo la forza degl' Ongari nella Cavalleria leggiera, sarebbe utile di sminuirla e debilitarla con le loro proprie armi, che sono i Cavalli. Perciò il pensiero è d'instituire una Cavalleria Alemana e leggiera nel Regno: e che proporzionatamente dalli Comitati, si cavassero e comprassero à prezzo corrente (ovunque fossero) otto ò dieci mille Cavalli, per montare una parte di quella gente, che dalli Paesi ereditarii fosse data: et il resto s' applicasse per l' infanteria. Sarebbe questa la fissa Cavalleria del Regno da distribuirsi in tempo di pace, ò di Guerra, ò di ribellione, nelli sei Circoli, quali senza milizia fissa non potranno mai far' ubbidire li Comitati. Il resto delle Truppe vecchie campestri potrebbe custodire la Transilvania e le parti di là del Tibisco e del Dravo.

VIII. Perchè in occasione di tumulti le Città non sono l' ultime ò à rendersi, ò à ribellarsi, è necessario, che l' Infanteria sia alloggiata in esse, e che nei Borghi loro ben circondati con fosse e palizzate, et anche nei contorni più vicini, sia collocata la Cavalleria possibile, e proporzionata al bisogno; acciò possi subito congregarsi, obbligando gl' altri Comitati e Dominii vicini a somministrare le vettovaglie necessarie, e provisioni per li Magazini.

IX. Sei mesi dell' Anno deva accamparsi tutta la Cavalleria nei suoi distretti, s' altro ordine non averà di congiungersi: e che senza necessità di battaglia, ò d'assedio non si cavi l' infanteria, che in poco numero, dalle piazze.

X. Ad ogni uno di questi sei Corpi d' Armata sia costituito il Capitano Generale già detto, ogn' uno dei quali abbia il voto nel governo, e passi di buona corrispondenza con gli Governatori dei sei Circoli ò distretti del Regno: e dovendosi absentare per andare in campo, che sostituisca un Colonello almeno pro tempore, sino che ritorni alla sua sessione, senza sostituzione d' un Vice-Capitano Generale.

XI. Il Capitano Generale di Transilvania potrà dimorare in Hermenstad ò Alba Giulia. Quello di là del Tibisco in Zatmar ò in gran Varadino. Quello dell' Ongaria Superiore in Cassovia ò Eperies. Quello ch' è in faccia di Buda, in Zeghedino ò Zolnok. Quello di quà del Danubio in Vesprimio ò Canizza. Quello di Sirmio in Ezzek ò Pietra Varadino. L' ultimo dei due mille Cavalli vicino all' Austria, in Posonio ò Sopronio.

XII. Essendo troppo eccessiva l' auttorità dei Generali del Regno sin' al presente contro le leggi e l' equità introdotte, et anche per li suoi subalterni Uffiziali e provvisori, che se

non tirannegiano, dispoticamente aggravano, e commandano i popoli, stimo Sacra Cesarea Real Maestà, contrario al suo Cesareo e Regio servizio, che questi Capitani Generali proseguiscano nella medema auttorità. Perciò li sia assegnato un' annuo competente stipendio in fondo pecuniario, e contenti di questo, ne piglino, ne pretendino Regalli ò Dacii, ne esercitino altra giurisdizione, che la semplice militare, lasciando il governo politico, Civile et Economico, alli Governatori dei Circoli, e suoi Conseglieri, trà li quali egli è uno, acciò alla milizia non sia fatta ingiustizia.

XIII. Dichiarando sua Sacra Cesarea Real Maestà semel pro semper sette Capitani Generali del Regno, inchiuso quello della Transilvania, sieno queste dignità Castrensi vitalizie quanto allo stipendio, mà non perpetue per il commando in un Circolo e distretto. Perciò sia in arbitrio della Regia Maestà, di far passare questi Capitani Generali da un commando, e da un Circolo all' altro: acciò non stabiliscano le radici d' un' abusiva Economia, et incompetente auttorità. Ne possono di ciò dolersi, mentre ovunque sono mandati, hanno l' istessa dignità, l' istesso commando, e l' istesso stipendio. Ciò si può pur fare con le milizie, facendole passare da un Circolo all' altro.

XIV. Difficilmente può approvarsi, che a vecchi Generali ò gran Personaggi, quali non possono, ò non vogliono risiedere nel governo dei Circoli, si conferiscano questi Capitaniati Generali. Tuttavia se così piacesse a sua Sacra Cesarea Maestà per gratificare li benemeriti, sia nel di lei arbitrio di sostituire un Vice-Capitano Generale con la quarta parte dell' annuo stipendio, detratto dal Capitano Generale, che non risiede, talche se questo àvesse sei mille fiorini annui, non ne riceva che quattro mille e cinque cento, et il residuo sia per il Vice-Capitano Generale, per non aggravare l' erario.

XV. Tutto ciò, che sarà necessario et occorrerà per la milizia, che sarà alloggiata in un Circolo, ò accamperà in esso nell' estate, il Capitano Generale, ò il suo Vice-Capitano, lo proporrà nel governo, da cui secondo le istruzioni generali e particolari ò del Regio Consiglio, ò di quello del Regno, sarà provisto secondo le occorrenze tanto nel farli provvedere li necessarii alimenti e vettovaglie, quanto li foraggi e biade.

XVI. Li Capitani Generali mandaranno li suoi Uffiziali subalterni e le truppe dei suoi Circoli non nelli quartieri, che li piaceranno nel tal distretto; mà in quelli che d' ordine del Consiglio Regio, dal Governo li saranno assignati, ove dal medemo saranno provveduti. Così pura sarà dell' accampamento.

XVII. Dovendo passare le truppe da un Circolo all' altro,

li Commissari dei Regimenti, ò li *Quartier Meister*, si porteranno in tempo al governo di quel distretto, a cui daranno fede delli comandi ricevuti; et in virtù di quelli il medesimo governo darà li necessarij ordini alli deputati dei Comitati, per farli providere. La marchia delle Truppe sarà prescritta ò dal Regio Consiglio, ò dal Consiglio del Regno, ò dal governo del Circolo, non però dal puro arbitrio del Capitano Generale.

XVIII. Li Capitani Generali et Uffiziali subalterni militari dipenderanno dal Consiglio del Regno, e dal Governo per essere arrestati nelli eccessi, che faranno; mà non saranno giudicati, che dal Regio Consiglio di Corte, quale lascerà la prima istanza à quello di Guerra.

XIX. Li Capitani Generali eseguiranno tutti i Decreti e comandi, che dal Consiglio del Regno li saranno intimati per ordine del Regio Consiglio di Corte, la qual Clausola doverà sempre esser' inserita.

XX. Si dichiara, che nell' avvenire qualsisia Uffiziale militare non averà più autorità di disporre, ò far disporre cosa veruna per l' allogio, per il passaggio, per l' intrattenimento delle truppe e dei Cavalli, ò per il loro stipendio, nelli Comitati e distretti; mà questa disposizione starà appresso il Governo dei Circoli.

XXI. Il modo d' intrattenere le milizie, di provvedere le vetture, di riparare e risarcire gl' eccessi, di deporre e giudicare le querele, e dipunire li delinquenti tanto soldati che Nazionali, si progettarà à suo tempo con un' istruzione particolare.

XXII. Sua Sacra Cesarea Real Maestà benignamente dichiarerà un Tenente ò sotto Tenente Generale dell' Armi della Corona d' Ongaria, la di cui residenza sarà in Buda ò in Agria, ò alternativamente in tutti due li luoghi, à cui tutti gl' altri Capitani Generali, e Commandanti, ò Uffiziali militari della Corona doveranno obbedire in ciò, che d' ordine del Regio Consiglio e comando li sarà intimato: ne questo potrà innovare cosa alcuna nella milizia, e nel paese, che non gli sia dal detto Regio Consiglio prescritto.

XXIII. Detto Tenente Generale nel far' arrestare gl' Uffiziali e soldati ch' eccederanno contro il paese, averà l'istessa autorità nelli sei mesi d' inverno, che nelli sei dell' estate; quali arrestati mandarà al Consiglio del Regno ogni volta, che questo non preoccupi nell' arrestarli. Nei casi però, che sono tra soldati e soldati, goderà la prima istanza dei Regimenti, e l' ultima del Regio Consiglio di Corte.

XXIV. Ove risiederà il Tenente Generale, dimorerà

pure il Colonello Commissario con la necessaria Cancellaria e pagatoria del Commissariato Generale di Guerra, quale secondo gl' ordini datili dal Regio Consiglio cavara le somme assignateli sopra li Cassieri dei Circoli, e le distribuirà alle Truppe.

Milizia Nazionale.

I. Erigendosi li Capitaniati Generali dei sei Circoli, che si tolgano tutti gl' altri Generalati e Vice-Generalati nazionali e forastieri del Regno: seclusi quelli della Croazia e della Transilvania, dei quali si progettarà à suo tempo.

II. Il Palatino del Regno non sia più Capitano Generale dell' armi nazionali.

III. S' abolisca in perpetuo ogni insurrezione generale e particolare, esercituazione e spedizione militare nazionale dei quatro stati.

IV. Li Comitati, le Città, Supremi Conti, Signori terrestri Ecclesiastici e secolari, nobili possessionati e Curiali non possino più prender l' armi, ne per punire li malfattori, ne per giurisdizione dei suoi limiti senza precisa licenza del Regio Consiglio di Corte.

V. Per non ridurre all' estremità la Nazione Ongara, si cavarà da ogni Circolo del Regno un Supremo Capitaniato castrense con trecento Cavalli Ongari, e due Capitani subalterni, quali averanno l' istessa dipendenza, che la milizia forastiera: nella quale potranno ancora esser promossi gl' Ongari, quando si conformaranno.

VI. Detti Supremi Capitani con la sua milizia staranno nei luoghi e nei posti inquantierati, ò accampati, quali prescriverà pro tempore per ordine del Regio Consiglio ò il Consiglio del Regno, ò il Tenente generale dell' armi, ò il Governo del Circolo.

VII. Àverà detta milizia lo stipendio dei Dragoni Cesarei, presterà il giuramento di fedeltà, potrà essere comandata, inquirita e punita dentro e fuori del Regno, nonostante qualsiasi prerogativa.

VIII. Ciò, ch' occorrerà prò e contro questa milizia, si proporrà nel Governo del Circolo, ove si trovarà postata, e li suoi Supremi Capitani non averanno in esse ne sessione, ne voto, se non quando del Regio Consiglio saranno delegati.

IX. Trovandosi in campo, ò nei confini comandata, àverà la dipendenza dal Capitano Generale, che comandarà le truppe Alemane: dal qual posto di Capitano Generale non s' escludono quelle fameglie più conspicue dell' Ongaria, che sperimentate nella fedeltà dei longhi servizii, vorranno conformarsi al modo di vivere, di servire, e guerreggiare Alemano.

X. Oltre questi sei supremi Capitaniati Ongari non siano altri nel Regno; ma chi vuole servire nel militare, s' insinui e s' incorpori nelle truppe Alemane.

XI. Per non irritare totalmente la Nazione Rasciana, si li concedono tre fissi supremi Capitaniati Nazionali campestri, cioè uno sotto il Capitaniato Generale di là del Tibisco, l' altro in quello del Sirmio, ò d' Ezzek, et il terzo in quello di Buda sotto il Vice-Capitanato di Seghedino ò Zolnok, con l' istesse regole e dipendenze della milizia Ongara, salvo lo stipendio pecuniario, in vece di cui li sarà assignato in loco il fondo necessario e libero, per coltivare, et oltre ciò un fiorino il mese per ogni soldato ordinario, osservata la proporzione con gl' Uffiziali.

XII. Si riducano tutte l' altre milizie Rasciane del Regno, salvo quelle della Croazia, per le quali vi sarà il suo progetto.

XIII. Li Regimenti Ongari, che sono in piedi, quanto si può, si tenghino fuori del Regno, e volendoli ridurre, si formi con essi la milizia dei sei Capitaniati supremi nazionali, e gl' Uffiziali s' incorporino nelle truppe Alemane.

Presidii e Confini.

I. Oltre la milizia Alemana, che pro tempore starà nelle Città, quali non sono fortificate, siano tutte le piazze e fortezze tanto confinarie, che nel cuore del Regno presidiate con la milizia Alemana, ne mai con la Nazionale, eccetto alcuni piccoli Regii castelli, che fossero di poca considerazione, quali non si specificano.

II. Li presidii più principali nel Circolo e Capitaniato di là del Tibisco, seclusa la Transilvania, siano Arad, Jenu, Gran Varadino, Zatmar, S. Job, Kallò, e Monkatz. In Debrecino pare necessaria una Cittadella, ò almeno nella pallude non troppo lontana: quando l' erario possi supplire.

III. Sotto il Circolo e Capitaniato di Cassovia siano Tokaij, qual deve ridursi in miglior stato anche di qua del Tibisco, per assicurarsi il passo, et il ponte: Eperies, Cassovia, Agria, e Zendrovia. Indi fortificare Zipzs, e ripigliare Fillek, oltre piccoli Castelli per la comunicazione.

IV. Sotto il Circolo e Capitaniato Generale di Posenio, siano quelle piazze, che nel Comitato d' Arva si giudicaranno più à proposito di presidiare. Indi le Città Montane, Trencino, Leopoldstat, Nitria, Neuheusel, Gomorra, Giavarino, Sopronio, degno d' essere bene presidiato, Altemburgo Ongaro, et il Castello di Posenio, in cui si conserva la Corona.

V. Sotto il Circolo e Capitaniato Generale di Buda sia Novigrado, Hattvan, Colocza ò Baja, ò Zombor, uno dei quali

necessariamente bisogna uortificare per essere in paese tutto aperto: Zeghedino, Zolnok, ove starà il Vice-Capitano di Buda, Moach, e tutta la Ripa del Danubio sino a Strigonio. Indi Buda medema.

VI. Sotto il Circolo e Capitaniato Generale di Vesprimio, Simegh degno d' un buon presidio, ò d' essere demolito, Scharvar, ò pure un presidio nell' isola Raabau, Kanizza, Alba Reale, Cinque Chiese, e Vesprimio medemo siano costituiti.

VII. Sotto il Circolo e Capitaniato Generale d' Ezzek, siano il medemo Ezzek, Pietra Varadino e Brodt, tutto il Sirmio, e quelle piazze, che dal Generalato di Varadino li saranno forzi col tempo assignate.

VIII. Tanto di quà, che di là del Danubio, li presidii, che sono da Neuheusel, da Buda, e da Alba Reale, verso e sino all' Austria, siano provisti con Compagnie franche, mà in altra forma mantenute e pagate.

IX. Si formino compite per esempio trenta Compagnie franche, con quei stessi fondi, che da diversi paesi li sono assignati per stipendio: e queste si distribuiscano nelle piazze, che devono con tale milizia presidarsi: e purchè dette piazze abbiano sempre il numero delle Compagnie necessarie ò convenute con li paesi, si mandino ogni due, ò trè anni dà un luogo all' altro, per non lasciare infracidire i soldati in una piazza: perchè in tal forma la milizia s' esercita, e gl' Uffiziali pensano al militare, e non all' Economico, mentre non sono mai sicuri in un luogo, ne quei Paesi, che depongono li stipendii, possono offendersi, mentre à loro non tocca d' avere questa ò quella Compagnia, mà il solo numero già accordato.

X. Si tolgano li stipendii delle piazze morte à quei Commandanti Generali, Conseglieri, et altri, che senza servire le godono, con sminuire gl' ordinarii stipendii alli soldati più giovani: et il quantum delle piazze morte si rifunda nella Cassa per dar à tutti l' uguale stipendio. E se il fondo assegnato non bastarà con tale riduzione, più presto si sminuiscano cinque ò sei uomini per Compagnia, che permettere abusi si grandi, nei quali tutti profittano in danno del povero soldato.

XI. L' esazione degli stipendii per queste Compagnie dalli paesi assignati si facci dal Governo di quel Circolo, ove sono, e le somme si rimettano al Cassiere d' esso: ne mai si permetta, che le paghe caschino in altre mani, che dei pagadori costituiti.

XII. Il panno, che si dà per vestirle, sia mandato direttamente ai Governi, e li Capitani Generali d' esso averanno cura di fare, e di far fare giustizia al soldato nella qualità. nel tempo e nel prezzo.

XIII. Li commandi delli Presidii dell' Ongaria si stabiliscano in tre classi, cioè: delle piazze reali, delle fortezze, e dei castelli. Se le piazze Reali del Regno per esempio sono dieci, si costituiscano altre tanti Commandanti di quella Classe, e li sia stabilito un' uguale stipendio pecuniario per tutti, senza veruna altra pretensione qualsivoglia di regalli e simili. Di questi sua Cesarea e Real Maestà se ne serva per comandare nelli presidii, mà sia nel di lei arbitrio, anzi s' introduca per legge, di mutarli ogni due ò trè anni, purchè vadino sempre in una piazza di quella Classe, perchè così si li lascia l' onore e l' utile, mà si li toglie il comodo proprio e l' occasione di strusciare li Cittadini e li popoli. La regola medema serva per le altre due Classi, cioè delle Fortezze, e delli Castelli.

XIV. Nissuno possi essere promosso à questi commandi senza il previo giuramento d' osservare queste regole: ne altra giurisdizione abbiano li Commandanti, che del semplice militare: onde le querele contro loro si portaranno al Capitano Generale del Circolo, et egli le proponerà nel Consiglio del Governo ò per rimediare, ò per promuovere nel Consiglio del Regno l' accusa.

XV. Li delitti dei Commandanti, che non incorreranno pena Capitale, saranno ordinariamente puniti (fatta prima la restituzione dei danni) ò con darli commandi inferiori, e se non vorranno ubbidire, vadino via.

XVI. L' ordine della promozione da una Classe all' altra, cioè che vacando una piazza reale, sia sostituito un Commandante delle fortezze, stia nell' arbitrio di sua Cesarea Real Maestà: ne sarà stimata ingiuria la promozione d' un altro.

XVII. La medema regola s' osserverà con li Sargenti Maggiori delle piazze.

XVIII. Soggetti delle Famiglie conspicue dell' Ongari, ch' àno dato saggio della sua fedeltà e valore, e che si riducono al guerreggiare Alemano, possino absquè descrimine Nationis essere promossi à detti commandi e carriche subalterne.

XIX. Erigendosi questi commandi, si tolgono tutti li altri governi; Generalati militari, già trasportati nei Capitaniati Generali come si disse: ne in altra forma sia governato il militare del Regno, che dalli detti supremi Capitaniati e Commandanti.

XX. Tutti li fondi stabili e stipendiarii, e contribuzioni assegnati ò assegnate per la paga e sussistenza dei Generali e dei Commandanti, si riducano alla direzione e disposizione del Governo del Circolo per incassarli, e con questi si paghino li Capitani Generali e Commandanti del Regno secondo lo stabilimento annuo e l' assignazione, che sarà data.

XXI. Tutti li Dazii, regalli, e simili imposizioni, ch' avevano li Generali e Commandanti, se sono legali e giusti, siano nell' avvenire sotto la dispositione del Camerale, rispettivamente per ogni Circolo: e se sono ingiusti ò pregiudiziali, si tolgano, per sgravare e consolare li popoli.

XXII. Nissuno Capitano Generale ò Commandante, durante l' Uffizio, potrà in quel luogo, ove commanda, comprar beni ò tener in arrenda, ò esercitare Ecconomia nelle Allodiate, ò commercio con vettovaglie e mercanzie, e s' intendono tolte tutte le franchiggie militari per vendere vini. Potrà bensì comprare beni nel Regno, mà mai vicino al suo commando.

XXIII. Potranno li soldati delle Compagnie franche esercitare gl' opificii, et arti sue nei giorni, che saranno liberi dalla guardia: mà non li sarà permesso d' esercitare l' uffizio da contadino, con falcare fieni, tagliare grani e biade, e fare i cocheri, ne meno per suoi proprii Uffiziali; perchè tocca indi al Regio erario di reclutare le truppe, ch' in questi travagli si rovinano.

XXIV. Li gratuiti travagli dei Comitati, per fabricare ò riparare le piazze, ò fortezze, non saranno più nella dispositione dei Capitani Generali, e dei Commandanti; mà il Commandante ricevuto ch' àverà l' ordine, lo mandarà autentico al Capitano Generale del Circolo, quale lo proponerà nel Governo, e questo farà provvedere dei Comitati.

XXV. Li Capitani Generali, e Commandanti non daranno, e non permetteranno milizia veruna per eseguire beni possessori dentro e fuori dei loro Presidii senza espressa licenza del Regno, ò dal Governo. Il che s' intende anche per arrestare persone, eccetto, che fosse qualche caso di pocca considerazione dentro il presidio, ò nelli Borghi.

XXVI. Li Magistrati delle piazze saranno obbligati di formare un macello separato per la milizia, et una taverna per la birra, et il vino à un prezzo tassato dal Governo: ò permetterli, che lei stessa a suo beneplacito possi provvedersi: in qual caso non sarà lecito agl' Uffiziali d' ingerirsene col loro proprio danaro, ò deputare qualche soldato, ma costituiranno Cittadini à far tal Uffizio nelle Caserme militari. L' istesso faranno li Comitati con la Cavalleria, che non sarà quartierata nel fondo della Città, mà nel loro proprio.

XXVII. Li Capitani Generali e Commandanti lasciaranno esercitare la giurisdizione all' istanze del Regno, quali che siano, e particolarmente agl' Ecclesiastici.

XXVIII. Gl' Auditori dei Capitani Generali, e dei Commandanti non àveranno più auttorità d' esimere nobili, cittadini, ò contadini dalle proprie istanze: ne meno di farli arrestare, ò

di giudicarli, ò punirli, ò come si dice *cum multa pecuniaria*. Sarà la loro autorità semplicemente sopra la milizia et occorrendo casi di diverso foro, lasceranno procedere anche l'altre istanze.

XXIX. L' Artiglieria presidiaria dipenderà immediatamente dal Regio Consiglio di Corte directè intimatoli ò per via del Consiglio del Regno, ò del Governo, ò del Tenente Generale dell' Armi, mà sempre però per ordine del Regio Consiglio.

XXX. La Cavalleria, che sarà nei Circoli Confinariii invigilarà sempre all' ingresso di persone sospette, ò inimiche: e quella, che sarà distribuita nel Regno secondo il Comando dei Capitani Generali, batterà con piccoli distaccamenti per due ò trè giorni campagna, per invigilare ai ladri, et altri accidenti. Ciò però sarà proposto sempre al Governatore del Circolo, acciò faccia le disposizioni per le truppe necessarie senz' aggravio del Contadino.

XXXI. Li sei Supremi Capitani Ongari e li trè Rasciani con le sue truppe, ch' arrivano quasi à trè mile Cavalli, possono collocarsi nei Confini, mutandoli ora d' una parte, ora dall' altra; mà con tale moderatezza, che sia sempre maggiore, ò almeno uguale la Cavalleria Alemana, in mezzo alla quale doverà quella sempre distribuirsi.

XXXII. Nelli Confini li Capitani Generali e li Comandanti non averanno altra autorità, che la concessali dal Regio Consiglio di Corte et intimatali dal Regio Consiglio del Regno, ò dal Governo.

Libertà dell' armi.

I. Avendo il Regno resignato il jus resistendi et contradicendi: la Direzione et il governo dei Confini alla Regia Maestà: Essendo abolita la consuetudine d' eleggere il Rè con l' armi per l' ereditaria successione ceduta; e non essendo più consueto, che dalli Prelati e Magnati si formino le Bandiere legali, non pare più conveniente, che si permetta l' insurrezzione alli Nobili, e che si concedano con tanta libertà l' armi alli popoli, quali più non le impugnano, che ò per dividersi in fazioni, ò per latrocinii et omicidii, ò per insorgere contro il proprio Sovrano.

II. Non àverà il Regno altra milizia Nazionale salvo, che la sopradetta, e quella, chè alla Regia Maestà piacerà arbitrariamente di levare: e conseguentemente nissun Contadino ò suddito Ongaro, Rasciano, Alemano, Croato ò Valecho potrà tenere in casa, ò portare in privato, ò in publico armi da mano e da fuoco: ne li Signori terrestri e Nobili, ò

Ecclesiastici potranno diretta ò indirettamente somministrargliene sotto pene arbitrarie alla Regia Maestà per quelli, e nota d' infedeltà per questi.

III. Nell' Arsenale, che sarà in ogni Circolo del Regno, si portino l' armi, delle quali saranno per ordine del Consiglio Regio spogliati li Contadini.

IV. Li Nobili Armalisti, d' una sessione ò Curialisti, siano obligati nel governo del suo Circolo per se, ò per un' agente produrre le lettere della sua Nobiltà: e trovate legittime, si li darà in scritto la licenza di tenere in casa e portar armi tante, che bastino per le sue sole persone, quali dal medesimo Governo saranno intimate al Supremo Conte, al Consiglio del Comitato, et al Nodaro Regio: acciò questi sappino, che li può portare e tenere, ò nò. Perciò saranno tolte l' armi superflue, e riposte negl' Arsenali: e chi hà licenza tale, ogni anno sia obligato di farla ratificare nel Governo del Circolo, quale si regolerà secondo l' istruzione del Regio Consiglio.

V. Sia questa legge universale tanto nelli Comitati, che nelle Città, et i delinquenti dipendino della pena arbitraria della Regia Maestà.

VI. Siano permesse l' armi alli Nobili possessionati, mà con tale modalità, che non ne tenghino in casa ò non ne portino in publico più di quelle, che si richiedono per le loro persone, e per il numero di quei servitori, che appartengono allo stato della loro conditione. Che se n' averanno di più in casa, ò condurranno maggior Comitiva di servitù armata propria, ò d' altra gente maliziosamente condotta, possino essere disarmati d' ordine però del Regio Consiglio, da chi ne riceverà il commando.

VII. Li Signori terrestri Ecclesiastici e Secolari non possino tenere nei loro castelli e residenze pezzi d' artiglierie di metallo ò di ferro, che eccedono il calibre di mezza libra ferrea, e questi con moderatezza e licenza del Regio Consiglio. Altri pezzi più grandi li siano bonificati e rimessi nelli Regii Arsenali.

VIII. Detti Signori terrestri non potranno tenere Arsenale d' Armi da fuoco, ò da mano nei suoi castelli e residenze più di quelle, che dal Regio Consiglio li saranno permesse, e le residue saranno portate agl' Arsenali Regii sotto pena della confiscazione dei beni, ove saranno conservate, et occultamente nascoste. Al qual' effetto ogn' uno dei Signori terrestri deva insinuarsi al Regio Consiglio, con specificare le armi, che hà, et ottenerne la dovuta licenza.

IX. Non potranno li Signori terrestri conservare altra

gente armata nelli loro Castelli e residenze, salvo quella, che dal Regio Consiglio li sarà concessa, per la quale pure s'insinuaranno sotto medeme pene.

X. Non sarà permesso à Signori terrestri di fabricare nuovi Castelli con fortificazioni, Balloardi, fosse, e simili ripari militari, senza l' espressa licenza del regio Consiglio.

XI. Toccando à Sua Regia Maestà la difesa del Regno, et avendo il jus armorum, sarà in suo arbitrio di collocare e mettere soldatesca presidiaria in quei Castelli e residenze di quei Signori terrestri, che saranno ò necessarie, ò sospette alla pace e tranquillità Regia e del publico: et in tal caso detti Signori terrestri consegneranno, ò faranno fedelmente consegnare tutte l' armi e monizioni, ch' averanno, all' Ufficiale Regio militare inviato: sotto pene arbitrarie alla Regia Maestà, tanto per il Signore terrestre, quanto per il Capitano, ò provvisore del Castello.

XII. Le piazze ò Castelli, che prima sono stati presidii, e non vogliono tenere presidio forastiere, ò siano demolite nelli bastioni, ò pure conservate presidiarie.

XIII. Non si permettano più Arsenali publici, ne artiglierie, ne monizioni alla Città; mà tutto dipenda dalla disposizione delli Regii Arsenali.

XIV. Nissun Cittadino, che non è Nobile, possi tenere e portar' armi senza licenza del Governo del Circolo, da rattificarsi ogni anno: et in tal caso li saranno sempre proibite le pistolle, ne se li permetterà altro che ò una spada ò schabla, et un schioppo solo.

XV. Senza l' espressa licenza del Regio Consiglio è in perpetuo proibita l' introduzione, vendita e compra dell' Armi forastiere nel Regno, quali si siano, ò da qualsivoglia parte, et anche dalla Transilvania. Nel qual caso saranno arrestate dai Capitani Generali e Commandanti delle piazze, quali non averanno auttorità d' alienarle ò rilassarle, mà n' avisaranno il pieno Consiglio del Regno, et il Governo del Circolo.

XVI. Sia sotto gravissime pene proibito, che nissuno possi travagliare polveri da schioppo ò altre senza precisa licenza del Regio Consiglio di Corte, e ne meno introdurre nel Regno, da qualsisia parte, anche dalla Transilvania.

XVII. Nell' istesse pene incorrino tutti quelli, che privatè ò publicamente vendono ò fanno vendere le polveri degl' Arsenali ò che già sono state distribuite alla milizia senza licenza. Per oviare dunque questi inconvenienti, il Governo del Circolo costituirà ò con appellatore per ogni Comitato e Città, ò altro soggetto stipendiato, ch' à nome della Camera venda le polveri necessarie, et osservi la quantità, con la quale si provvedono li Nazionali.

XVIII. La libertà ch'anno legalmente gli liberi Aiduchi, sia tolta: ò almeno si restringa à certo numero arrollato allo stipendio Regio, con obbligo di servire anche fuori del Regno.

XIX. Mentre la navigazione del Danubio è già nota alla Nazione Alemana, sarabba maggior utilità e sicurezza, che quei Vaivodati delle zaiche si togliessero e venendo un' occasione di guerra, ò si rimettersero con Uffiziali Alemani, ò si stabilisse qualch' armamento leggiero più utile.

Per superare tutte le difficoltà, che tanto dalli Nazionali, che dalli Forastieri saranno fatte, basta la considerazione, che se Vostra Sacra Cesarea Real Maestà non è Padrona dell'armi del Regno, non sarà mai sicura della Corona, ne vi fiorirà la pace desiderata. Non sarà sicurezza, perchè ogn' uno potrà armarsi à suo capriccio: e non sarà pace, perchè l' autorità dei Generali, dei Commandanti e degl' Uffiziali militari è troppo eccessiva nel dominare, nel proffittare e nell' ingerirsi dispoticamente in quelle giurisdizioni, che non gl' appartengono.

PROGETTO VI.

Del Corso Giudiciale.

Hà il Regno Sacra Cesarea Real Maestà per Tribunali Giudiciarii le sedi dei Comitati, che nel moderno stato sono troppo autorizzate: il giudizio Prothonotariale, qual' è dispotico: e li giudizi dei Brevi e delle Ottave, molto bene instituiti e stabiliti per una Corona libera, mà non ereditaria: perchè la congregazione delle prime dignità e soggetti del Regno, col confluente di tanti Nobili, di Causidici e Critici è troppo pericolosa, per non dire sospetta nel comunicare l' intenzioni e nel formar conventicoli.

Il più principale, che manca al Regno, è la Giustizia, quale viene amministrata in certi tempi prescritti per le Sedi giudicarie, e se in quei termini non si spediscono le cause, che talvolta sono infinite, patiscono li principali e li litiganti gran danno ò pregiudicio per la tardanza. Onde se continue sono le cause, che si muovono in uno stato tanto confuso per li beni possessionarii, parmi che continuo dovesse pur essere il corso della Giustizia.

La formalità di questi Giudizii dà troppa libertà alli Giudici, quali non sempre sono tutti capaci, non sempre tutti incorrottabili, non sempre tutti applicati, e non sempre tutti giusti; perchè non s' inquisisce sopra i boni e cattivi giudizi. La libera elezione e sostituzione degl' assessori, e talvolta di quelli, ch' à pena anno praticato, toglie l' amministrazione della Giustizia dalle mani della Regia Maestà, et aggrava li popoli,

che devono sottomettersi al giudicio ò pieno d' umani rispetti, ò poco bene fondato.

Si hanno le appellazioni nel Regno; mà non si dà il rigore dovuto per punire li Giudici delinquenti, perchè mai si statuisce un' esempio reale.

Gli Giudizii delle Città per lo più sono divisi in fazione di Religione, e quella che più prevale, per ordinario vince: e talvolta il guidizio stà nell' arbitrio dei Notari. Anno la Sede Tavernicale, et alcune il personale per l' appellazione, quali ambi dipendono dalla Regia Maestà, informate spesso secondo il piacere di quelli, che regono.

Il Criminale Regio, per cui si mantengono le Corone nel capo dei Principi è spalleggiato da tante libertà, e protetto da tanti interessi, ch' à pena si può vedere nel Regno un' esempio di vera Giustizia sopra quelli, ch' opprimono i popoli, che perturbano la quiete commune, e che manifestamente s' oppongono al Regio Governo.

Il giudicio della plebe e particolarmente dei sudditi stà nell' arbitrio dei Signori terrestri, che l' aggravano in vita, et à loro piacere lo spogliano in morte.

Per mancanza del Giudicio e della Giustizia minacciano tanti Rasciani e Valachi qualche fatale accidente, possibile ancora da prevenirsi, se con le leggi li saranno assignati li suoi Tribunali.

Finalmente Sacra Cesarea Real Maestà sono tante l' istanze dentro e fuori del Regno, pro jure gladii, pro jure possessionario, pro juris forma, e consimili casi, ch' un povero Nobile, una vedova, un pupillo, e talvolta un' Ecclesiastico dovendo litigare, è poco meno che struziato: e se la parte è potente, deve essere sferzato, et anche bacciare la sferza: cioè dire, deve soccombere, e rendere grazie, acciò del tutto non sia oppresso.

Con tale disposizione dei Giudicii, e tal amministrazione della Giustizia stimo vano e superfluo ò almeno poco sicuro, che tante conspicie famiglie forastiere si possessino dentro il Regno, mentre ad ogni momento possono essere inquietate, ò cacciate; e particolarmente quando da soli Ongari dipende il giudicio. Onde stimo necessario, che le formalità dei Giudicii, Tribunali e Magistrati stiano secondo la libertà del Regno, mà anche giusto, che si riduchino ad assicurare la sua ereditaria Corona, e tanti altri da Vostra Sacra Cesarea Real Maestà in essa beneficati, acciò al Nobile non si facci ingiuria, ne ingiustizia all' ignobile.

Il progetto consiste nella qualità et elezione dei Giudici et Assessori, nelli Magistrati giudiciali delle Città: nelle Sedi

delli Comitati: nella Tavola Regia: nel giudizio dell' appellatione: e nella revisione della Curia, sopra quali ponti si formano le seguenti proposizioni:

Qualità et elezione dei Giudici et Assessori.

I. Si dichiara e proibisce, che nell' avvenire nissuno possi essere Giudice giurato ò Console: Vice Conte ò Giudice dei Nobili: Assessore giudiciario, Avvocato, ò Procuratore, ò Causidico, ò Nodaro, ò Agente giurato delle Città e Comitati, nei loro Magistrati, e Sedi giudicarie, dentro e fuori del Regno, se per ordine del Regio Consiglio di Corte nel Consiglio del Regno quelli, che saranno pro tempore, ò vorranno essere nel futuro, ò saranno per essere, non saranno abilitati e laureati per esercitare le carriche, e non deporranno il legale giuramento offertoli.

II. Tutti i soggetti capaci di questi Uffizii carriche e dignità, che si trovano nelle Città Regie e Libere, et anche in oppidis liberis ac Regiis, e ch' attualmente sono in Officio, saranno adesso dal Maestro Tavernicale, e dal Personale respectivè alla loro giurisdizione, distintamente conscritti e specificati: e col parere del Consiglio del Regno in scriptis authenticis della di lui Cancelleria trasmessi al Regio Consiglio di Corte secondo l' istruzione, che li sarà data, per approvarli, e per commettere al medemo Consiglio del Regno, come devono essere installati nei loro Offizii, carriche e dignità.

III. Ridotte le Città al Governo giudiciale, di cui si tratta, sarà cura del solo Maestro Tavernicale di specificare nell' avvenire ogni anno detti soggetti, che in tutte le Città Regie e franche, e nei Borghi Regii e liberi successivamente usciranno capaci con la medema formalità di sopra.

IV. Essendo le Città il peculio della Regia Maestà, sarà nel di lei arbitrio di nominare, d' eleggere e costituire gl' assessori giudicarii d'esse, che li piaceranno, absquè descrimine Nationis, ancorchè li forastieri non siano stabiliti e possessionati nel Regno, ò nelle Città, alle quali saranno mandati.

V. Li Supremi Conti dei Comitati, con li trè Consiglieri Comitateni assignatili, mandaranno direttamente al Giudice della Curia Regia la specificazione dei soggetti capaci, che saranno nei loro Comitati per le carriche et ufficii sopradetti, et appartenenti alle loro Sedi giudiciali, nella forma, e secondo l' istruzione particolare, che li sarà data.

VI. Il Giudice della Curia Regia proporrà detti soggetti candidati dai supremi Conti, e dai Consigli dei Comitati al Consiglio del Regno, per cavarne solo il parere: quale con la specificazione sopradetta autenticamente sarà mandato al Regio

Conseglio di Corte, per via però della Cancellaria del medemo Conseglio del Regno.

VII. Perchè tutti li Comitati non ànno soggetti capaci e jurisperiti sufficienti, per dette sedi giudicarie, sarà in arbitrio della Regia Maestà di sostituirne altri cavati dalli Comitati del Regno, e di mettere in ogni Sede giudicaria Comitattense almeno un' Assessore forastiere e Dottore di leggi, che dalle università dei paesi ereditarii sarà alla Regia Maestà candidato acciò li giudici siano più retti e legali, e li forastieri possessionati nel Regno non siano aggravati dai Giudici Nazionali.

Magistrati giudiciali delle Città.

I. Tutte le Città Regie e franche dipendenti dal Maestro Tavernicale, ò dal Personale, averanno per capo de presidente del Magistrato giudiciale il Console ò il Giudice giurato, con quattro Assessori juris periti, ò almeno letterati, e approvati.

II. Si come il Console ò il Giudice giurato, per esercitare la carrica nel politico, e nell' economico, deve giurare nel Governo del suo Circolo, ò in mani di chi sarà deputato: et essere da esso confermato; così per essere capo del Giudiciale, sarà confermato dal Conseglio del Regno, alla proposta del Maestro Tavernicale, se non vi saranno opposizioni in contrario: e deporrà il giuramento, ove sarà commendato. Onde li Consoli ò Giudici giurati delinquenti nel Politico et Economico, saranno inquiriti dal Governo del suo Circolo: e peccando nel giudiciale, alla proposta del Maestro Tavernicale saranno processati e condannati dal Conseglio del Regno.

III. Li quattro Assessori saranno vitalizii nei loro uffizij, mà sarà in arbitrio della Regia Maestà di mandarli da una Città all' altra per li giudicii almeno triennali in ogni una.

IV. Detti quatro Assessori non entreranno nel Magistrato con li sei Senatori già detti nella proposizione XIX. del Progetto terzo, ne questi averanno sessione ò voto, ò s' ingeriranno nel giudizio Assessorio: perchè gl' Assessori sono per il Giudiciale, e li Senatori per il Politico et Economico, quali il più delle volte non sanno, cosa sia legge.

V. Se li Consoli e Giudici giurati con li Senatori, disjunctivè, aut copulativè sumpti, saranno delinquenti nel Politico ò nell' Economico et in ciò, che li sarà prescritto, doppo data in scriptis la querela al Governo del Circolo, ò al Conseglio del Regno dall' accusante àveranno questi quatro Assessori la giurisdizione delegata di processare e condannare li delinquenti, salva appellatione al medemo Conseglio del Regno, et ultima revisione apud Curiam Regiam.

VI. Tutta la giurisdizione et auctorità giudiciale, che nei casi civili e criminali era appresso il Magistrato Civile, sarà conferita al Magistrato giudiciale, da cui il Console, ò il Giudice giurato sarà sempre escluso, ogni qual volta vi sarà in qualche caso ò causa interessato: et il primo tra li quatro Assessori averà il presidio.

VII. Averà questo giudizio un Nodaro degl' approvati, et eletto dalla Regia Maiestà senza sessione e voto, et il suo Ufficio sarà specialmente prescritto: e conserverà il sigillo giudiciale, che alla proposta del Maestro Tavernicale li sarà determinato dal Consiglio del Regno.

VIII. Nissun Console, ò Giudice giurato, ò Senatore potrà esercitare quest' Ufficio di Nodaro giudiciale durante il suo triennio: ne li Nodari giudiciali potranno essere eletti ò Consoli, ò Giudici giurati, ò Senatori, durante il loro Nodariato, qual' è in arbitrio Regis di lasciarlo vitalizio, ò farlo triennale.

IX. Sarà in questo Magistrato giudiciale il corso continuo della Giustizia almeno quatro volte la settimana, quando vi saranno cause da ventilare, fuori le ferie, che si prescriveranno.

X. Le leggi Tavernicali saranno uniformate à questa giudiziaria istituzione: e l' appellazione da questo Magistrato Giudiziale sarà al Consiglio del Regno, in cui risiede il Maestro Tavernicale et a cui toccherà di proporre per sè e il suo Referendario.

XI. La formalità del processo per libellos observanda, et modus vià juris Tavernicalis procedendi, si produrrà con altre proposizioni à suo tempo per non essere troppo diffuso nei primi progetti.

Sedi Giudiciali dei Comitati.

I. La Sede Giudicaria Comitatenze, che prima era composta di tanti Assessori ordinarii e straordinarii, sarà ridotta al numero di sette, cioè al Vice-Conte, che sarà prefectus dei Giudicii, à due Giudici dei Nobili, à quattro assessori, trà li quali uno sarà sempre forastiere, et ad un Nodaro approvato, quali tutti non s' ingeriranno in altro, nè attenderanno ad altro, che al giudiciale, lasciandosi il Politico, l' Economico e la cura del Militare necessario al Supremo Conte, et al suo Consiglio assegnatoli, come s' è detto nel terzo progetto.

II. Dei soggetti capaci specificati dalli Supremi Conti al Giudice della Curia Regia, e proposti da esso nel Consiglio del Regno per essere Vice Conti, Giudici dei Nobili, et Assessori, la sua Regia Maestà col suo Regio Consiglio di

Corte eleggerà quelli, che più li piaceranno per dette carriche et Uffizii.

III. Li Vice Conti e Giudici dei Nobili saranno triennali, all' arbitrio indi della Regia Maestà d' essere confirmati per altro triennio, ò deposti. Gl' Assessori saranno vitalizii con arbitrio Regio di mandarli ogni triennio da una sede giudicaria all' altra, ancorchè non siano possessionati nel Comitato.

IV. Sarà il Nodaro senza sessione e voto, la di cui istruzione li sarà specialmente data.

V. Sarà questo Giudicio più, che pedaneo, e sarà autorizzato, come la prima istanza dei Comitati, nelle cause civili, juris possessionarii, et liquidorum debitorum, che non eccedono la somma capitale di vinti (ò come piacerà) di venticinque mille fiorini, secondo la stimazione perennale.

VI. Non avrà altro jus gladii aut sanguinis salvo quello, che per ordine del Consiglio Regio li sarà delegato dal Consiglio del Regno, ò dal Governo del Circolo, ò dal Supremo Conte, ò Consiglio Comitattense, in quei casi, ch' ad ogni istanza saranno à suo tempo prescritti.

VII. Alla proposta del Giudice Della Curia Regia, daranno tutte le sedi giudicarie Comitattensi il giuramento offertoli nel Consiglio del Regno, ò à chi da questo sarà delegato.

VIII. Il Nodaro sarà vitalizio ò triennale, all' arbitrio Regio, e darà il giuramento nella Sede giudicaria.

IX. La sua giurisdizione civile si stenderà sopra tutti quei beni, possessioni, dominii, crediti e debiti di quelli Nazionali ò forastieri, presenti ò absentì, Camerali ò Militari, Ecclesiastici ò Secolari, che saranno possessionati, ò hipoteccati, ò assicurati nei Comitati: mà non sarà sopra le Città Regie e franche, Borghi e Ville libere e Regie: ne meno sopra quei beni, appartenenze, utilità e proventi, che li convengono; et i quali saranno dal Consiglio del Regno giudicati, legitimamente incorporati, ò ceduti alle dette Città, Borghi, e Ville.

X. Nelle cause civili potrà procedere ad exequutionem deffinitivè, e richiedendosi il braccio militare, l' inplorarà dal Governo del Circolo (toties quoties, non semel pro semper) per via del Supremo Conte, e del Consiglio Comitattense, quale darà in ciò il suo parere al medemo Governo Circolare.

XI. In facto criminali non eseguirà la sentenza senza la confermazione del Consiglio del Regno: et avanti ò doppo la promulgazione della sentenza non potrà concedere grazia veruna, alla sola Regia Maestà riservata.

XII. Saranno in ogni Sede giudiciale Comitattense due

Nodari publici destinati, ut sint fide dignitates Comitatum per esegeuire, e dalli qualli si faranno tutte le scritte pubbliche. e gl' instrumeti secondo l' instruzione particolare da darsi.

XIII. La sede Comitatusense sarà sempre fissa e stabilita in quel luogo, ch' il supremo Conte col suo Consiglio determinerà semel pro semper: nè potrà trasportarsi altrove senza Regia licenza, et intimazione del Consiglio del Regno.

XIV. Sarà in essa il corso continuo della giustizia, per trè, ò quattro volte la settimana, secluse le ferie, quei casi, che li saranno determinati e prescritti: et essendo absente il vice Conte, il primo Giudice dei Nobili averà il pieno presidio, ambi però non potranno absentarsi in un medemo tempo; e se ambi fossero ammalati, succederà l' altro Giudice dei Nobili.

XV. Li litiganti defenderanno la sua causa per via d' Avocati e Procuratori approvati, quali per libellos produranno l' istanze e le ragioni senza strepito veruno.

XVI. Si come il sigillo del Comitato deve stare appresso il supremo Conte e consiglio Comitatusense, così questa sede giudiziaria averà il sigillo separato, ch' alla proposta del Giudice della Curia Regia li sarà dal Consiglio del Regno assegnato e determinato.

XVII. La forma di giuridicamente procedere, sarà distintamente prescritta.

XVIII. Li Prothonodari non esercitaranno più giurisdizione veruna giudiciale nel distretto delle Sedi giudiciali Comitatusensi: ne esequutoria, senza speciale delegazione del Regio Consiglio di Corte, ò del Consiglio del Regno, ò della Tavola Regia, come si dirà qui sotto.

XIX. L' appellazione da questa Sede giudiziaria Comitatusense sarà directè alla Tavola Regia, sotto cui quel Comitato appartiene.

XX. Li provisorii dei Dominii terrestri, e dei beni possessionarii, se saranno accusati d' eccesso, di danno, di violenza, ò d' aggravio, possino essere processati da questa sede giudiciale, come anche li Signori medemi, come s' è detto.

XXI. Oltre che alli Contadini et alli sudditi nei loro aggravii patiti da forastieri, e da Nazionali, è concesso il ricorso al Nodaro Regio del Comitato; acciò li facci somministrare Giustizia ò nel Consiglio Comitatusense, ò nel Governo del Circolo, tuttavia in ciò, che concerne l' aggravio fattoli dal proprio Signore del fondo, ò nel censo, ò nelle Rabote e simili, potranno pure à detto Nodaro Regio portare la loro querela, e questo la metterà nella sede giudiciale e sarà registrata, sin tanto, che se ne cavi la dovuta notizia; perciò, per non citare subito il Signore del fondo à comparire, si stabilisce.

XXII. Che ogni tre mesi per quattro parti del Comitato vadino li quattro Assessori à raccogliere e ricevere le nuove querele, et ad inquirire delle già date: e doppo la dimora al più lungo di quindici giorni nel qual tempo cessaranno i giudicii Comitateni, registrino e referiscano il tutto nella sede giudiziaria, ove nelli casi à lei appartenenti, amministri Giustizia, e negl' altri, che non li convengono, ne dia pronto et autentico aviso all' istanze del Governo del Circolo, ò del Consiglio del Regno. Una parte del Comitato non sarà per sempre assignata ad un Assessore da ingiurire; ma andarà sempre in giro tale, ch' ogni trimestre sia mutato ora uno, ora l' altro; acciò quell' Assessore, che succede, facci inquisizione, se il predecessore hà fatto l' uffizio suo nell' inquirire e se hà ecceduto.

XXIII. Li Giudici dei Villagi delinquenti e disubbidienti saranno arrestati per ordine del Supremo Conte e Consiglio Comitatense: indi processati e giudicati dalla sede Giudiciaria. quale eseguirà in causis civilibus, mà in criminali non potrà senza la confirmazione del Consiglio del Regno: e ciò non ostante il jus dei Signori terresteri.

XXIV. Se la sede giudiziaria ò qualche d' uno d' essa sarà delinquente, si li formarà il processo et il Giudicio nella sua Tavola regia, quale non potrà concedere grazia, ne eseguire sentenza, senza l' ordine previo del Regio Consiglio di Corte.

XXV. Li Signori terrestri e Nobili possessionati delinquenti, e disubbidienti, all' aviso e querela del Supremo Conte e del suo Consiglio o della Sede Giudiciaria Comitatense, ò del Nodaro Regio costituito, saranno citati dal Governo à comparire: e non volendo purgarsi, per ordine del detto Governo s' arresteranno dal Supremo Conte e suo Consiglio: e ricusando questi, dalla sede giudiziaria: e non volendo questa, dal Commandante militare più vicino ad istanza del Nodaro Regio, indi si mandaranno al Consiglio del Regno, quale secondo le querele date, e le inquisizioni fatte, li formerà il processo: e tenendo il reo preteso in custodia sin' à nuovo ordine, mandarà il Processo al Regio Consiglio di Corte, ove sarà giudicato.

Tavola Regia.

I. Per evitare il pericolo del gran concorso e secreta congregazione della Nobiltà sotto titolo di giudicii Brevi et Ottavali, saranno nel Regno due tavole Regie uniformi, et ambe dipendenti dal Consiglio del medemo, per giudicare di continuo tutte quelle cause, che nei giudicii, Brevi et Ottavali si giudicavano.

II. Una sarà in Buda ò Posonio: e l' altra sarà in Cassovia ò Eperies, e questa non haverà, che li Comitati già legalmente prescrittili.

III. Non dandosi, ch' un Personale per li giudicii, stimo necessario, che nell' avvenire siano due d' uguale grado, autorità e giurisdizione nei suoi distretti: et ogni uno d' essi si chiami Luogotenente dei giudicii, cioè nella Tavola Regia dell' Ongaria Superiore, e nella Tavola Regia dell' Ongaria Inferiore et ambi di continuo risiedano.

IV. Starà in arbitrio della Regia Maestà di costituire in tali dignità vitalizia ò Nazionali, ò forastieri, purchè non siano Ecclesiastici, e siano pratici delle leggi del Regno.

V. La Tavola Regia di Buda ò di Posonio, doppo il Personale, quale sarà il Presidente, àvera il vicegerente del Palatino, un Assessore Regio forastiere, che precederà tutti gl'altri due Prothonodari: un Prelato, et un Barone del Regno; cioè dell' ordine dei Magnati, un Nobile, uno à nome dell' Arcivescovo di Strigonio, due altri Assessori Secolari alla Regia Maestà arbitrarii, quali tutti saranno jurisperiti, per altro non potranno esser eletti: Indi il Direttore delle Regie cause fiscali: indi li necessarii subalterni Uffiziali per formare il Tribunale.

VI. La Tavola Regia di Cassovia ò d' Eperies doppo il suo personale, che pure sarà Presidente, averà il vicegerente del Giudice della Curia Regia, et in tutto il resto sarà uniforme all'altra.

VII. Sarà nell' arbitrio della Regia Maestà l' elezione e sostituzione di tutti questi Ufficii, quali saranno vitalizii, eccetto il Prelato, che sarà triennale se però il Clero non fosse contento, ch' à nome suo si costituisse un Assessore Secolare pur vitalizio.

VIII. Li due Personalì con tutti gl' altri Uffiziali, daranno il giuramento prescrittoli nel Regio Consiglio di Corte, ò dove da esso per speciale missione li sarà imposto.

IX. Tutte le cause e liti, che non possono cominciarli ò ventilare nelle sedi giudicarie dei Comitati, saranno rispettivamente in queste Tavole Regie cominciate, discusse e decise. Oltra ciò si tratteranno tutte le altre, ch' appartenevano alli giudicii Prothonodariali, alli giudicii Brevi et Ottavali, et alli straordinarii, e qualsivoglia altro tribunale e Giudicatura publica ò personale: ne sarà lecito à chi, che sia litigante del Regno, ò nel Regno di muovere ò tentare liti in simili casi fuori di queste Tavole Regie, salvo che per appellationem, come si dirà qui sotto.

X. Le formalità e li termini, con li quali si celebravano

li giudicii Brevi per vinti giorni, e gl' Ottavali per quaranta, saranno ridotti à queste Tavole Regie con il corso continuo della Giustizia: cioè che cominciata una causa, non si desista, ne sia interrotto il giudizio (salvo le ferie) fin chè non è decisa.

XI. Fuori di queste Tavole Regie, non averanno più li Prothonodari auttorità ò giurisdizione veruna di formare processi, di decretare ò di giudicare, ò d' eseguire: ne possino in casi di gravissima considerazione essere deputati esecutori delle sentenze civili, salvo che per speciale commissione del Regio Consiglio di Corte.

XII. Li Personali, e tutti gl' altri Uffiziali di queste Tavole Regie, tanto maggiori, che minori, non potranno partirsi (salvo le ferie) dalla sua residenza senz' espressa licenza del Regio Consiglio di Corte: et in caso di malattia, ò di morte di qualche d' uno, sia obligato il Personale avisare detto Consiglio, acciò dalla Regia Maestà sia provisto nel qual caso, se molti fossero ammalati, non si procederà a sentenza definitiva di causa veruna, che il numero degl' Assessori non sia compito.

XIII. Mancando, ò morendo il Personale, àverà il presidio il vice gerente: mà mancando ambi due, s' avisarà il Regio Consiglio di Corte, che provveda, ò sostituisca, chi deve presiedere.

XIV. Tutte le cause si diffenderanno e sollecitaranno dagl' Avocati, e Procuratori, et aggenti approvati, e ridotti ad un certo numero indeterminato: ne altri potranno entrare nel tempo dei giudicii, salvo che questi.

XV. Àverà ogni Tavola Regia dodeci Nodari Regii, dei quali si servirà per gl' atti pubblici, e per l' esecuzione secondo l' instruzione particolare, che si darà.

XVI. Fuori delle ferie prescritte si sederà ogni giorno nella Tavola Regia solo avanti il pranzo: e li litiganti, che chiamaranno al Personale la sessione straordinaria doppo il pranzo per spedire più presto lo cause, siano consolati; mà paghino la tassa straordinaria da prescriversi.

XVII. Diffese verbali non s' accettino in conto veruno, mà tutte si produchino per libellos, con li quali successivamente si formaranno i processi dalli Nodari della Tavola Regia.

XVIII. Per il Regio sigillo dei giudicii si costituisca un Cancelliere, che lo conservi e sigilli tutte le sentenze: et il provento della tassa sia per li stipendii, come si dirà à suo tempo, come anche il modo di giuridicamente procedere.

XIX. Tutte le cause agitate e decise nei Comitati respectivè possino trasmettersi per appellationem à queste Tavole Regie, nelle quali saranno ventilate e decise, come le altre cause, che qui furono cominciate.

XX. L' autorità e giurisdizione delle Tavole Regie non s' estenderà oltre il giudiziale civile (salva la decisione delle cause Regie fiscali), e quel Criminale, che dal Regio Consiglio di Corte nei casi precisi li sarà determinato. Ove però vi sarà il manifesto disprezzo ò delle sentenze, ò dell' esecuzioni, ò del rispetto dovuto alle Tavole Regie, possono criminalmente procedere con chi che sia; mà non eseguire senza la facultà e confermazione del Regio Consiglio di Corte, intimata dal Consiglio del Regno.

XXI. Non potranno le Tavole Regie criminalmente procedere contro il Consiglio del Regno, come che da lui dipendenti: ne meno contro li Governatori et Uffiziali dei sei Circoli; ne contro qualsisia altro Uffiziale dalla Regia Maestà costituito per li maneggi politici, militari e Camerali, senza speciale commissione, ò delegazione del Regio Consiglio di Corte. Ne meno potranno contro li Supremi Conti, in facto criminali, e li loro Conseglieri, come già s' è detto: mà bensi contro le sedi giudiziarie dei Comitati, e contro li Giudici dipendenti di qualsivoglia grado e stato, et altri destinati per il legale, quali non amministreranno la Giustizia, ò saranno accusati.

XXII. L' erezione degl' Archivii Generali e giudiziali di queste due tavole Regie si produrrà à suo tempo: e parmi, che le lettere et instrumenti non più devano conservarsi dagli Capitoli e Conventi, mentre la maggior parte d' essi non è più in stato di fare simili fonzioni.

Giudizio dell' Appellazioni.

I. Il Consiglio del Regno sia il Tribunale et il giudizio dell' appellazione, che dalle Tavole Regie, e da tutte l' altre istanze delli sei governi, dei Circoli, delli Consigli, dei Comitati; e quali dal Militare e dal Camerale proveniranno: salvo l' Ecclesiastico personale, quale direttamente dipende dalla Regia Maestà Apostolica, ò dal Primate del Regno.

II. Transmettendosi al giudizio dell' appellazione le cause ò Politiche, ò Militari, ò Camerali, ò giudiziali, sederanno sempre tutti li Giudici e Conseglieri del Consiglio: e tutti àveranno il voto consultivo e decisivo nelle materie, che si trattaranno.

III. Per togliere le appellazioni abusive, si dichiara, che chi appellarà a questo Consiglio e non vincerà la causa, oltre tutte le spese il triplo convinctur.

IV. La sessione dell' appellazioni sarà almeno una volta la settimana, à ogni causa in quattro termini sarà terminata e decisa.

V. Per non trasmettere di nuovo le cause da un tribunale Superiore all' inferiore, si dichiara, che l' appellante prima

della trasmissione della sua causa al Consiglio, doverà pagare tutte le spese e tasse à quell' istanza, della quale appella.

VI. In causa Civili et criminali, et in casu gravaminis sarà lecito ad ognuno d' appellare à questo Consiglio, non però ante latam sententiam, sed observato juris cursu, ante executionem sententiae.

VII. Tutte le sentenze, Ordinanze e decisioni di questo Consiglio dipendano dal Regio Consiglio di Corte.

Revisione della Curia Regia.

I. Al Regio Consiglio di Corte si faccia la trasmissione della causa: qual esaminata, si proponga alla Regia Maestà dal Sommo Cancelliere pro deliberatione approbationis, vel reprobationis: ne vi potranno intervenire altri, che li Consiglieri di Stato determinati et il detto sommo Cancelliere.

II. Secondo la diversità delle materie si chiamaranno li Referendarii, e particolarmente gl' Ongari per le materie giudiziali.

III. Chi chiamerà la revisione Regia, e non vincerà, oltre tutte le spese convincetur in quadruplo.

IV. La spedizione della Revisione sarà fatta dalla somma Cancellaria della Corona: e l' esecuzione commessa al Consiglio del Regno.

V. Dal Regio Consiglio di Corte possono rimettersi le revisioni per le cose giudiziali ad informandum al Vice Cancelliere del sommo Cancellariato della Corona, supposto, che sia secolare e non Ecclesiastico, per non spogliare le Chiese dai suoi Prelati.

Non è dubio veruno, Sacra Cesarea Real Maestà, che s' incontraranno difficoltà in questo progetto, perchè con esso si mette al Regno un gran freno: e si toglie ogni occasione dell' ingiustizie et aggravii. Tutta via non parmi, che si discosti troppo dalle radici legali e consuetudini del Regno, il fine delle quali non è, che l' amministrazione della Giustizia: perciò dice la Sapienza: *Audite ergò Reges et intelligite, discite Judices finium terrae. Praebete aures vos, qui continetis multitudines, et placetis vobis in turbis nationum: quoniam data est à Domino potestas vobis, et virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, et cogitationes scrutabitur.* Sapien. Cap. 6. v. 2.

Tutto ciò è rassegnato alla Clementissima risoluzione dell' Aug^{mo} Sua Sacra Cesarea Real Maestà, da

Fr. Angelo Gabrielle da Stizza de Min. Oss. Rif. di S. Fra^{co}. (m. p.)

(A bécsi cs. kir. udvari könyvtárban őrzött eredetiről készült másolata a M. T. Akadémia Tört. Bizottságának gyűjteményében.)

ESZTERHÁZY MIKLÓS LEVELEI.
NYÁRI KRISZTINÁHOZ 1624—1639.

— MÁSODIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

LXXXIV. 1632. ápr. 29.

Szerelmes atyámfiám áldjon meg Isten.

Régi beszéd édes fiam hogy szegény ember szándékját boldog Isten rendeli.

Az vala azért nekünk is szándékunk, hogy ma haza menjünk; de mivel *Nádasdi* uram tegnap csak későn ebéd után jött vala *Lakompakra*, nem jöhöttem ide föl a várban. Hanem csak szintén estvére, s följövén ő is velem, itt vagyok most is. És így ma már haza nem mehetünk. Hanem Isten akaratjából holnap azon leszünk, hogy haza verekedjünk.

Adja Isten, lássuk jó egészségben egymást.

Lánzsérban, ma csütörtökön. 1632.

Comes N. Eszterházi.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* aszszonynak.

LXXXV. 1632. ápr. 30.

Szerelmes atyámfia, kívánom hogy Isten megáldjon.

Tegnap megindolván, valánk olyan szándékban, hogy ugyanaz nap ide *Csornára* jőjjünk. De számtalan akadéink voltak a nagy rossz utnak miatta. S konyhakocsim is közötté halt a sok pocsolyának ez éjjel s csak szintén déltájban érkezett ide. — És így a mit itt látni és intézni kívántam, nem tudom holnap is végezhetem-e el. Mindazáltal innét ugyan megindulok azért, és hétfőn estvére azon leszek, hogy haza verekedjem; noha sok itt a kit meg köll látnom és járnom.

Ha mi levelet hoznak, mindazáltal azonban nem köll effelé küldeni; hanem hadd vigyék *Lakompakra*, ott megértik hol leszek.

Itt azt vélem vala, hogy a sok sár és víz között föl nem találnák; de mindenütt utánam a sok eszét vesztett ember itt is. Isten veletek édes fiam.

Csornán ma; pénteken. Utolsó Aprilis. 1632.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak.

LXXXVI. 1632. máj. 2.

Szerelmes atyámfia áldjon meg Isten.

Édes fiam én addig járék itt *Rábaközben*, hogy csak egy mélföldön estem Pápához. S rajtam kötvén magát *Csáki* uram, ki *Csornára* jött vala hozzám, ím szintén ide *Pápára* jövék kedvekért; a hol ma ebédet evén, vissza megyek — Isten velem levén — és *Lakompakra* térek s onnét *Fraknóba* által.

És így talán kedden ebédre ha haza mehetek.

Azonban ha mi siető levelet hoznának, affelé kell utánam igazítani.

A német gyalog, a ki a jószágból mára begyűlt oda, hadd meg édes fiam, hogy ne várakozzék reám, hanem oszoljanak házokhoz; minthogy meghagytam volt, hogy megvárjanak.

Isten tartson meg benneteket édes fiam.

Pápán 2. Maii, vasárnap 8 órakor. 1632.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak.

LXXXVII. 1632. máj. 3.

Szerelmes Atyámfia áldjon meg Isten.

Tegnap egy órakor délután indolván meg *Pápáról*, ma meg a tájban érkezünk ide *Lakompakra*, a hol kétfelé tekintvén, örömet ugyan ma megindulok vala, de lovaim is megunták a gyalogjárást, és ebédünköt is ím négy órakor végeznék. Isten mindazáltal azt adván érniük, holnap *Fraknóban* igyekezem ebédre, és estvére hozzátok. Ha ki azonban eddig ott várt vagy mi levelet hozott: várjon meg; haza menvén nem késleltem őket.

Isten tartson meg édes fiam.

Lakompakon ma hétfőn, 3. Maii 1632.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

LXXXVIII. 1632. jul. 14.

Szerelmes atyámfia. Hogy Isten megáldjon, szivből kívánom.

Elvégeztem vala magamban hogy ma kimennék innét; de számtalan levén a dolog rajtam, s ugy parancsolván ő fölsége is: meg kölle maradnom. Hanem szándékom, az Isten velem lévén, hogy holnap kimenjek, és *Kismartonba* menvén, pénteken estvére hozzátok menjek. Adja Isten lássalak egészségben édes fiam benneteket.

Tovább, ha akarnánk sem maradhatnánk, mivel szinte pénzünk fogytára jutánk s ki tudja a cserében küldött száz aranyos láncz is mint állja meg.

Illésháziné asszonyom itt vagyon. Hivom hozzánk; de nem akar jönni.

Bécsben, 14. Julii 1632.

Gróff E. Miklós.

Kivül: Az szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak. Cito, Cito, Citissime.

LXXXIX. 1632. jul. 25.

Adjon Isten minden jót.

Szomoruvan értem otthon való szerencsétlenségteket. Ritkán jüvök ki házamból hogy azonban valami galiba ne találjon otthon.

Magam haza még egy-két nap nem mehetek, hanem *Borbély Istvánt* ím oda küldtem. Elég temérdek esztelenség volt arczczal állani ki a házból a lövésre. S büntetést érdemlene az, ki az ablakra vitte őket. Búm nekem elég van annakül is, bár ne szaporítanak hazol.¹⁾

Isten tartson meg benneteket.

Bécsben, 15. julii 1632.

Gróff E. Miklós.

Kivül: Az én szerelmes atyámfiának, Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XC. 1632. szept. 25.

Szerelmes atyámfia áldjon meg Isten.

Mi im itt váltig törődünk, ma mindazáltal, ugy reméllem, elvégezhetjük dolgainkat s talán holnap haza mehetünk.

Elfelejtél jó fiam. Csak ily közel is, és ím harmadnaptól

¹⁾ A Krisztina napra örömet lövő lakompaki testörző hajduk pus-kája véletlen élesre lévén töltve, az ablakból kinéző gyermekek egyikének *Esterházy Anna Juliának* kezét horzsolta egy golyó.

fogvást semmit nem hallok felőletek. Ird meg azért édes atyámfia mint vagytok.

Itt mi hadat és tábort készítünk.

Isten tartson meg benneteket.

Sopronban, 25 Septembris 1632.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonyinak.

XCI. 1632. d e c z. 21.

Szerelmes atyámfia áldjon meg Isten.

En tegnap későnszabásóvan (így!) érkeztem ide *Lakompakra*, s itt találtam *Bottyániné* asszonyomat együtt *Czáki László* urammal, kik ma ebéden is itt lesznek nálam. S az ő dolgok miatt magam dolgához semmihez nem szólhattam. Itt köll azért ma maradnunk. Hanem Isten velem levén. holnap jó idején kelvén azon leszünk, hogy hozzátok menjünk. Adja Isten lássalak jó egészségben édes fiam benneteket.

Lakompakon, 21. Decembris 1632.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszonyinak.

XCII. 1632.

Szerelmes atyámfia áldjon meg Isten és tartson meg is jó egészségben.

Alagi uram meggondolván magát, mit írjon, ím levelét oda küldtem már. Azért már édes fiam hozzátok haza nem mehetek. S mivel az asszony el nem jön vele, amint *Köröszvári* uram mondja, és maga is meg mingyárt vissza akar Bécsbe menni: alkalmatlannak látom ide fáradásod neked is édes fiam. Hanem ha ma el nem jönne írása szerint, írtam nekik hogy hozza el az asszonyt is vele; kit ha megcselekszik, késedelem nekül érted küldök édes fiam.

Isten veletek.

Kismartonban, ma kedden 1632.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonyinak adassék.

XCIII. 1633. m á r c z. 31.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten benneteket.

Mi ide be Istennek legyen hála békével érkezünk, de a minemő jegyzéseket tettem, a kikről itt beszéllem köllött volna ő felségivel, ott az asztalomon felejtettem, a melyen írni

szoktam; ki egynehány árkus papiroson vagyon mindegyütt. Mivel azért új törődéssel jutnék hozzája, kérlek édes fiam: egy nyugodt lovastól küldd be mind azokat az irásokat, a kik ott vannak csak szintén az asztalon a hol én írni szoktam. Négy vagy öt árkus papiros lehet.

De úgy jőjön be, hogy szombaton kapunyitáskor itt legyen.

Isten tartson meg édes fiam.

Bécsben, 31. Martii, 1633.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XCIV. 1633. ápr. 2.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten benneteket.

A pátert ím visszabocsátám; de magam mikor mehetek vissza, nem tudom, minthogy sok itt a dolog. Azon vagyok mindazáltal, hogy ne késsem, mivel az erszényem sem engedi.

Kardinál uram még csak ma fog bejönni. S holnap ezek ünneplenek, s hétfőn ha a derék dolgokhoz kezdhetünk. Azonban azért én ugyan munkáloszom.

Nyári István uram levelét elvettem. Abban semmi sincs, hogy az asszony betegeskednék, hanem alkalmatlan attyafiúságát akarja csak avval menteni, hogy a mi idegenségét eddig abban mutatta is, hogy már nekünk keresett s reánk marad.

Hédervári uram, ha valamint azonban a mint írtok volt oda mennének, maga hadd jönne föl, hogy bucsúztathatnánk el tisztétől; mivel talán nem engedi állapotja már itt fönn laktát is, s bucsúvétlen kimaradni nem lenne dicséretes. Azonban Borsas nénénk tudja régi szállását, s maradjon melletted talán csak ugyan magad házában; a cselédje másutt lehet. Mutassa meg hogy nem változott.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben benneteket.

Bécsben. 2. Aprilis 1633.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XCV. 1633. szept. 1.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Ide *Gátára* Istennek hála békével érkezünk. S ma azon vagyok, hogy által menjek a Dunán s *Pozsonyban* háljak.

Bottyáni és *Csáki* uramék is utánam vannak. Megvárom itt őket.

A minemő leveleket a F.¹⁾ asszonynak írtam, mindjárt meg köll küldeni.

Az az alkalmatlan kurta generális is a minemű levelet írt, im választ írtam neki, meg köll ezt is mingyárt küldeni!

Adja Isten, lássalak jó egészségben édes fiam benneteket.
Gátán. 1. Septembris 1633.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XCVI. 1633. szept. 2.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Mi tegnap későn érkezénk ide *Pozsonyba*, békével mindazonáltal, Istennek hála. Vagy hét óra tájig mulatok itt s meg elmegyek.

Itt van *Csáki László* uram is velem s utána várom *Bottyáni* uramot is majd.

Mi itt a collégiomban háltunk s itt vagyunk most is. *Páter Káldinak* csaknem saruja költ bele; ő vendégi voltunk estve is.

Adja Isten édes fiam lássuk egészségben benneteket.
Pozsonyban, 2. Septembris 1633.

Gróff E. Miklós.

P. S. Eperjesen még semmit nem végeztenek. Latorság minden dolgok. Most kezdik az én régen éneklett tanácsomat eszekbe venni. Van, úgy vagyon, ellensége *Rákóczinak*, de azokat úgy szóléthatja meg, ha vagy sokat ad a töröknek, vagy fegyverrel jön ki ellenünk. Már onnét köll várunk.

Senczen sietve.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

XCVII. 1633. szept. 10.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten benneteket.

Nem lehetne egyéb benne, hanem nekem ide kölléték *Bicsére* jönnöm, a hova Istennek hála, békével érkeztem s im tegnap mindenfelé póstákat küldöttem, a kiket ugyan itt köll megvárnom; mölyek megérkeztén, a mit az üdő fog magával hozni, ahoz alkalmaztathatjuk magunkot; ki jólehet mindenes-től *Rákóczi* fejedelem állapotjában áll: ha ő indít-e valami zűrzavart, a kire nagy hajlandóságát látom. Inmár tovább mit miveljen, onnét köll várunk. Mert, ha ki kezdene jönni,

¹⁾ Fejedelem asszonynak, Bethlen Gábor özvegyének.

ha szintén által mennék is a Dunán meg mingyárt vissza köllene jőnöm.

És így valami nyolcz nap még itt mulatok.

Azonban édes fiam ti is viseljetek szorgalmatos gondot magatok egészségére, s hadd, öröködjének széllyel a falukon is a pestistől.

Nyári Istvánné asszonyom im szolgálját küldte hozzád. Ir Nyári uram nekem is; elég alkalmatlanul és csekélyen felelnek levelemre, möllyet még *Hefflanból* írtam volt nekik. Én ezt a szolgáljokat úgy bocsátom föl, mintha semmit nem is tudnék dolgokban. Te lássad fiam, mi választ adsz nekik.

Am találtam itt valami borjukot, a kit nem régen hajtattott ide, hogy már a végezés szerint. De egyszóval nem ilyen atyafiakkal mint mi, de idegennel is gyalázatos volna ez az ő cselekedetek. A szót, ugy vagyon nem, kiméllik, ha csak az volna jele a jó atyafiságnak; de cselekedetek messze jár szájoktól. Kiről én sokat izentem most még ujonnan *Lónyai* uramtól nekik, s talán csak arra köllenek édes fiam neked is hagyni a dolgot, megírván röviden mindazonáltal, hogy hamissunkot véljük tőlük, a ki nem illetné az igaz atyafiuságot.

Egyébaránt itt a mi tótjaink jól vannak, és ha Isten békességet adna, vagy magam mennék mingyarást értetek, avagy Dániel uramra biznám a hoppmesterséget.

Tartson meg Isten édes fiam minnyájan jó egészségben benneteket.

Bicsén, 10. Septembris 1633.

Gróff E. Miklós.

Ez levelem (vivője) visszamenvén édes fiam, írjatok is-meg ott való állapotokról.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

XCVIII. 1633. oct. 30.

Szerelmes atyámfia.

Mi innet tiz órának előtte meg nem indulhatunk. Hanem akkor csak barát módon falatozván, — minthogy bőjt is vagyon, — azután megakarunk indolni.

Ti is azért édes fiam evén először ott *Feketevároson*. menjeteK *Széleskutra*, s engem vacsorára várjatok oda.

Adja Isten lássalak egészségben benneteket.

Kismartoni kalastromban, 30. Octobris 1633.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Nyári Krisztina* asszonynak.

XCIX. 1633. decz. 5.

Édes atyámfia.

Engem ismét új levelek találának utamban. A kire nézve már *Nagyszombatba* nem megyek, hanem valami három nap *Beczkóban* késem. S onnét osztán Isten megtartván, visszamegyek.

Adja Isten találjalak jó egészségben édes fiam benneteket. *Trencsénben*. 5. Decembris 1633.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

C. 1634. febr. 15.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten s tartson meg is jó egészségben.

En nagy búra, gondra és fáradságra jövék ide is, és im Bécsből tegnap késő estve érkeztem meg, a hol bizonyos hogy volt szükségek reám. S minthogy im mind is négy napunk vagyon csak a gyűlés napjáig, a hol nekem elsőnek köll lennem: semmi uton vissza nem mehetek; mert nem hogy megjöhetnék, de csak oda sem mehetnénk arra a napra. S szinten elfárasztottak most is. Kit noha bizony mint valami rabságot úgy tartok rajtam; de így tetszvéen Istennek, viselnünk köll.

A dolog ide föl igen rosszul vagyon; alighanem ellenség *Bolstán*¹⁾ is, ki most mind magához esküdtette az egész vitélző népet, s nagy tractája vagyon az ellenséggel olly szín alatt, hogy ő békességet tractál. De ha békességet csinál is, (kit jóllehet mit akar még nem tudni,) de elhittem sokaknak iziben esik az is; és így ha mi gonoszságra indul az az ember: kimondhatatlan veszedelmet csinál. Ez pedig nem halladhat, hanem ezennel kimutatja magát.

Kire nézvéen édes fiam most effelé nem kívánlak hoznom benneteket, míg nem látom mire fordul az állapot, és micsoda futamatja leszen a mi gyűlésünknek is. — Azután, Isten megtartván bennünköt s látván hova hajol a dolog, irok mingyárt és rendelést teszek felőletek. S addig kértem öcsém uramot, hogy ott maradjon.

Magam állapotját a mi nézi, a sok bú között, szokás szerint vagyok. *Sóvágó János* pedig ugyan János, s most jól bírja magát.

Egyébaránt itt békivel vagyunk — Istennek hála — szintén most, noha ismét fegyveresek vannak itt is, és egyebütt, az ausztriai városokon is.

¹⁾ Wallenstein.

Magatok egészségére édes fiam kérlek viseljeteK szorgalmatos gondot, s aszerint az aprókra is, s írvatok is gyakorta.

Most semmit Bécsből nem küldhettem, mivel mintegy égett házból csak úgy futánk ki. Ha mi szükségtek leszen, írjátok meg édes fiam.

Ezzel Istennek oltalma alá ajánllak benneteket.

Kismartonban, 15. Febr. 1634.

Gróff E. Miklós.

Itt való népeidet édes fiam nem láttam, sem tudakoztam még; de úgy hiszem békivel vannak.

Eszembe jutva, hogy Galon híjával is vagytok; ím küldtem a mennyit itt találtunk, felejtván Bécsben venni.

Külön papírszeleten: Édes fiam, a kápolnatárházból valami kárpitokot köll kivennünk, minthogy onnét azokat galibás alá hoznunk. Ide köll azért a kulcsokat küldeni; nem bántunk édes fiam semmit is.

Cl. 1634. febr. 21.

Szerelmes atyámfia. Áldjon meg Isten benneteket s tartson meg is jó egészségben.

Az ide való állapotokról, kiknél rosszabbak alig lehetnek, ím bőven irtam öcsém uramnak; tudom közleni fogja veletek. Mőly miatt én is elég nagy busulásokban vagyok, kiváltképen hogy így két felé szakadánk. De nem lehet egyéb benne semmi uton. Bátorságosabb is ott most lennetek. édes fiam, csak viseljeteK egészségtekre gondot, megírván annak is okát ugyan öcsém uramnak. Azonban erősödvén édes fiam magad is jobban, s látván mire megyen az itt való állapot is: irok mingyárt ísmég, mihez kölletik alkalmaztatni magatokat. Csak ugyan Istenért kérlek édes fiam benneteket, hogy egészségtekre viseljeteK gondot, hogy valami szomorúság ennyi gondjaim között onnét ne találjon. Mert ha valaha, búban lehetünk most egyszer.

Az én baklott sógorom asszony kívánságát a mi illeti, rövid szóval csak az: hogy a mőly jószágokat magáénak mondott az előtt, most azt mivelünk is magáénak mondassa, és hogy az is övé legyen mind, ha gyermekink a mi végezésünköt meg nem akarnák állani. S azon fölül a húsz ezer forintot is megvehesse rajtok. S a mit elzálogosított és elhagy ezután is benne, a ki negyvenezer forintnál több, az is oda maradjon nemcsak éltében, de holta után is. Úgy, hogy igasságot mondok benne, hogy az egész abban a jószágokban, a mit ő gyermekinket mondja hogy illetné, nem érné azt a huszezer forintot, a mőlyet le köllene tenni gyermekinknek ha osztozni akarnának vele. És így nem végezés, hanem iga volna ez a mi szegény gyermekink-

nek; kibem mivel bűn és gyalázat is vagyok, én semmiképen reá nem mehetek s nem is megyek ám akármit miveljen a rossz. De ha Isten szakítja valamint előttünk álló dolgainkat, el higye: megbusul ennyi hamisságaért. Immár azt te lássad, édes fiam, mi választ adsz nekik. Az asszonynak én semmit nem írtam, hanem a sógornak S adtam tanoságot *Szentiványi* uramnak is, mit miveljen.

Egyébaránt magam itt a szokás szerint vagyok e sok gond között, félvén, hogy valamint a lábam fájdalmai meg ne bolgassanak.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben benneteket.
*Feketeváros*on, 21. febr. 1634.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak.

CII. 1634. febr. 24.

Szerelmes atyámfia, hogy Isten megtartson jó egészségben benneteket, kívánom.

Panaszolkodó leveledet vettem édes fiam; de megmentettek — vélem — magam levelei, kiket eddig vettetek; mivel evvel eljövetelemtől fogvást negyedik leveletem írom már, noha nem volna édes atyámfia csuda ha ennyi bú, gond, fáradság között ritkábban írnék is, holott ím holnap leszen három hete, hogy töletek eljöttem, de mindazoltától fogvást is harmadnapot én egy helyben nem mulattam, hanem szünetlen uton voltam. A mint *Bruckból* is ím csak tegnap későn jöttem meg. S immár e két nap alatt itt leszek, de vasárnap meg *Pozsonyba* indulok a hol, elhittem, mint az árvíz úgy fog az én sok gondom öregbedni. Ugy köll mindazáltal lenni, a mint a jó Isten rendeli, remélvén hogy a mint ő Szent Fölsége reám vetette, úgy erőt is ad elviselésére s ezek után jutalmat is.

Magad betegeskedését édes fiam nem örömet hallom. S azt annyival inkább bánom, hogy távol vagyok töletek s ti pedig édes atyámfia az én doctorságom nekül úgy tetszik nem igen lehettek. Im megírtam azért a patikáriusnak hogy mannából valami gyenge purgátiót csináljon s avval köll élni. Mert az a hőség és izzadás mostani nyavalyádnak maradékjától vagyok, kinek ki köll tisztolni. Mölylyel, kérlek édes fiam, élj is s egyébaránt is viseljeteK gondot magatok egészségére.

Én Istennek hála, ennyi galiba között is tūrhetőképen vagyok. Noha valamente fájdalom érte egyik lábamon való sarkamot, ki ha le ejtene lábamról most kiválképen, nem tudom minél inkább nem bánám. Őrzöm mindazáltal a mint lehet magamat.

Az egyéb ide való állapotokról bőven írtam öcsém uram-

nak; tudom — a mi érettetek való — közleni fogja veletek. Elég rút állapot, maga generálissa is elárolván már ő fölségét; de megszegyenül a rossz úgy hiszem.

Ezek után, hogy Isten minnyájan megtartson jó egészségben benneteket, kívánom szívből.

Kismartonban, 24. Februarii 1634.

Gróff E. Miklós.

Borítékán: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak.

CIII. 1634. márcz. 2.

Szerelmes atyámfia, hogy Isten megtartson benneteket jó egészségben, szívből kívánom.

Leginkább *Balog Andrásné*től értettem beteges állapotodat édes fiam, s ím most utolsó leveledből is azont értem, mölylyet szomoruan hallok kiváltképen magam távollétében. Tanácskozáván azért itt is a doktorokkal, mi tetszések legyen a dologról, s én is min nyugodtam meg: tanoságot adtam a patikáriusnak felőle. Kiről írtam *Dániel uram*nak is. Kérlek édes fiam alkalmaztassad ahoz magadot, mert sokára mindenes-től elfogyatna az a rossz nyavalya. S nyavalyánkban penig bűn alatt tartozunk is orvossággal élnünk.

Én sok imide amoda való járásom miatt csak tegnap jöheték ide a sok dolog köziben. A hol az urakban igen keveset találtam, avagy majd senkit sem. Szinte elvette Isten eszét ennek a mi nemzetünknek. Jólehet ez a mi gyűlésünk elmulik mostanról, minthogy sem császár urunk sem a király nem jöhet alá, s én penig — bizony dolog — magamra nem veszem minden ő felsége ellen való panaszoknak meghallását és azoknak eligazítását. Kire nézvén úgy reméllem ebben nyolcz nap alatt mind megleszen, és ebbeli gondomtól meg fogok szabadolnom én is. S vagy egyenesen hozzátok megyek, avagy — ha valami más olly akadékom történnék, ki miatt magam el nem mehetnék, — öcsém uramra fogom a dolgot biznom, és mingyárt meginditlak édes fiam onnét benneteket, jólehet azon leszek minden uton, hogy magam mehessek oda.

Az ide föl való galiba — a mint megirtam volt — öregbült, elállván ő fölségétől az a hitetlen *Bolstán*¹⁾ is; de reméljük, hogy megszegyeníti Isten, kinek már meg vagyon a kezdeti is.

Vigyáznunk köll azért oda is, hogy az ő akadékok nekünk is meg ne ártson. Mölyre a mint Isten tudunk adja gondot is köll viselnünk.

És így, édes fiam, csak ti viseljetek egészségtekre gondot.

¹⁾ Wallenstein.

Egyébaránt mi mind ti reátok s mind másokra, s mind magunkra Isten után gondot akarunk viselni, s meg adja Isten, hogy igen hamar jó egészségben látni fogjuk egymást.

A te *Katid*, édes fiam, ugyan eladá magát. Ki, hogy meg ne bakolják *Sóvágó Jánoskint* ennél is jobban: nem tarthaték én is ellent benne, noha hátán annak is a rossznak háza; de biztatja magát, hogy eltartja.

Valami szőlőt küldtem, ha békével elvihetnék, és citromot is. A boros szekeren küldhetnék egyebet is, ha tudnánk mi híjával vagytok.

Ezek után hogy Isten jó egészségben megtartson édes fiam benneteket mégis szívből kívánom.

Pozsonyban, 2. Martii 1634.

Comes N. Eszterházi.

Külön papirszeleten: P. S. Elfelejttem vala, hogy betegnek édes fiam nem jó böjtölni, s kérlek azt is miveld; ne szomorítsatok ti is, ennyi gondom közt.

CIV. 1634. márcz. 3.

Szerelmes fiam, áldjon meg Isten benneteket.

A ki minnyájunkot nemcsak fölzavart vala, de nehéz munkába és gondolkodásban is ejtett vala, úgymint *Bolstant*,¹⁾ Isten megszégyenítette, s maga alatta valói társaival együtt megölték. Kire nézve ugy hiszem könnyebbül a mi dolgunk is, és ennek a gyűlésnek is hamar vége leszen, s a mint azelőtt is írtam vala, itt sokat nem késem, hanem avagy — ha az üdő engedi — magam érettetek megyek, avagy öcsém uramra bízom a lud pásztorságot. Adja Isten édes fiam lássuk egészségben egymást.

Pozsonyban, 3. Martii 1634.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszonynak.

CV. 1634. márcz. 4.

Szerelmes atyámfia, hogy Isten jó egészségben megtartson benneteket, szívből kívánom.

Noha csak tegnap is írtam, akarék mindazáltal most is irnom. Mi azért a mint lehet im váltig dolgozunk, s azon vagyunk, hogy sokat itt ne mulassunk.

Valami stokfist és tengeri halakat küldtem habarnicsákkal együtt édes fiam, és valahány limoniát is egy öreg citrommal.

Ha mi híjával lesztek, csak értsem, megszörzöm; noha bő pénzemmél, édes fiam, nem dicsekedhetem.

¹⁾ Wallensteint.

Magam, Istennek hála, tűrhetőképen vagyok. Csak ti, édes fiam, ne betegeskednétek; kiról hogy mennél előbb ismét irjatok, igen szükséges.

A *Bolstán* felől való hír, a kit tegnap írtam, igen bizonyos. Gonosz életének gonosz vége lett. Isten talán hamarabb megszállítja már ezt a sok körösztvényesség között való zűrzavart.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben benneteket.
Pozsonyban, 4. Martii 1634.

Az új körösztvénynek, hogy följöttek, hoztak volt holmi gyermekeknek való cserepeket, kit *Csejtén* hagyunk volt, ha el nem vezett, meghagytam vinni. — *Juliska* szeme is mint vagyon: írj arról is édes fiam.

G. Eszterházi Miklós.

Külön papirszeleten. P. S. A minemű fodrot most meg itt kezdtek, im egyet küldtem oda; de borsossabbnak látszik a többinél. Adja Isten viseljed frissen édes fiam.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszonynak.

CVI. 1634. márcz. 7.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten benneteket.

Az előtt édes fiam onnét panaszolkodtatok, hogy én nem irok, de én talán most méltóbban panaszolkodhatom; mert miolta eljött *Révai András* töletek, én semmi bizonyost nem hallhatok felőletek, maga noha csak innét *Pozsonyból* is negyedik levelem már ez a kit írtam. Kérlek azért édes fiam írj mind magad s mind a gyermekek állapotjáról, tudjam mint vagytok.

Mi itt tegnap összegyűlvén azt végeznék, hogy másszora hagyjuk a gyűlést. És így két vagy három nap alatt elfogunk innét oszlanunk, noha azzal az én dolgom ugyan nem száll meg. És nekem valamente többet is köll itt késnem. Várom azért már onnét csak és azután rendelést teszek állapototokról; s ha valami nagy új galiba vagy egésségtelenség nem talál bennünköt, magam megyek érettetek. Adja Isten, lássuk egészségben egymást.

De a mint mondám, kérlek igen édes fiam, irjatok mingyárt.

Magam szokott állapotom szerint vagyok, dologban elégben.

Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Pozsonyban, 7. Martii 1634.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszonynak.

CVII.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Tegnap az én jó gondviselőm miatt csaknem minden munkásim elakartak bucsúzni *Fraknóból*, s ha magam oda nem találtam volna menni, azt hiszem meg is lett volna. Onnét a majorokba mentem; de nem találtam nagy dicséretre való dolgokat ott is. *Heflában* pedig mindazolta is három vagy négy olasz fokot ha csináltak; hanem most hogy érzették ide jövetelemet, úgy küldtek kőműveseket oda. Itt is élés híjával találtam őket s eleget is vesződém vélek; kire nézve — minthogy tegnap későn is érkeztem ide — ma napestig elég dolgom leszen még itt, s holnap meg visszamegyek *Fraknóba* s onnét ha lehet ugyanazon nap haza.

Borbali asszonynyal eleget tanácskozunk, de nincs kamuka abrosznak való fonala. hanem sátornak való egy vég vásznot mutata s megköszöném neki, hogy gondja vagyon reánk is.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben benneteket.
Kismartonban. ma kedden, 1634.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CVIII.

Áldjon meg Isten édes fiam.

Én örömetst haza megyek vala még tegnap, de nem lön módom benne; hanem ím most hat órakor érkezém ide *Fraknóba*, a hol talán délig is alig végezhetem dolgomot. Ide jött velem *Lónyai* uram is.

Holnap ugyan haza verekedem azért, Isten velem levén.

A táskát. szintén azt hagyta az a rossz Pizics ott, a ki köllött volna. Hozza el azért igen sietve egy lovas holnap. A kocsis lovászmester, vagy a másik elhozhatja, 8 órakor itt köllene lenni vele.

Isten veled édes fiam.

F.(raknó) 26.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak.

CIX. 1634. szept. 5.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten benneteket.

Amint ígértem volt magamot ma haza nem mehetek, mert nagy sok akadékim találkoztanak s bő írásim is vannak;

hanem estvére *Fraknóba* menvén, holnap ebédre haza verekedünk Isten velünk levén.

Adja Isten, édes fiam, lássunk jó egészségben benneteket.
Kismartonban, 5. Septembris 1634.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CX. 1634. szept. 7.

Szerelmes atyámfia. Tartson meg Isten benneteket.

Cancellarius uram, előmbé küldvén, kívánta tőlem hogy betérjek ide *Sopronba*, noha maga kiment *Bondorffra* ¹⁾ jelentvén, hogy igen nagy dolgokban jött volna hozzám ő fölségétől.

Kire nézve ma már én itt maradok. Hanem reggel, kelek és elsietek hogy hamarébb vissza térhessek hozzátok. Azonban ettől a lovastól írjatok állapototok felől, hadd értsem mint lesztek. S ha mi változástok lenne, tudósíts édes fiam arról is.

Isten tartson meg benneteket.

Sopronban, 7. Septembris 1634.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Gróff Nyári Krisztina* asszonynak.

CXI. 1634. szept. 24.

Szerelmes atyámfia.

En tegnap későn estve érkeztem ide, a hol sok rendetlenséget találtam. Ma azért — úgy hiszem — itt köll maradnom, mivel valami faragott köveket is várok Bécsből, kit meg köll látnom mint csináltak, és mint tegyék a kőfalba is be, meg köll azt is mutatnom. Azonban bús elmémet nyugotom ha nyugottathatom, noha annak egy nap úgy látom nem elég.

Isten tartson meg édes atyámfia.

Fraknóban, 24. Septembris 1634.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának G. *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CXII. 1634. decz. 14.

Hogy Isten jó békességben megtartson édes fiam benneteket, kívánom.

Im én a dolgok közül nagyobb dolgok közibe jövén munkáloszom a közjában a mint lehet, és Isten erőt ad hozzá, kiért édes fiam méltó, hogy ti is imádkozzatok.

Az oltárkát elhozták, de talán nem köllött volna ezt ide

¹⁾ Ma Wandorf (Bánfalva) Sopron tőszomszédja.

küldeni, minthogy én nem ezt, hanem a másikat is kérettem. De már itt levén jó leszen a szent ünnepekre is.

Ide még kevesen jöttek az urakban. Csudálkozom igen alkalmatlan dolgokon s busulok is miattok. Ő fölsége pedig hetfőn bizonyosan be igyekezik; Cardinált pedig mára várják be, ki a mint értem a rókakint náthás.

Egyébaránt Istennek hála még tűrhető állapottal vagyok. Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben.

Sopronban, 14. Decembris 1634.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXIII. 1635. j u n. 2.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

A sáfrán ültető asszony ím oda megyen, inkább — úgy hiszem — alamizsnáért mint sáfrán ültetésért, mivel sáfránja sincs még, s ideje is asszerint nem jött be. De ha már oda megyen, mind *Cziklesre* ¹⁾ s mind *Czindorffra* ²⁾ el köll küldeni; lássuk mit mond hozzája.

Minket tegnap napestig mind vert a szeles hideg eső. Békével jöttünk mindazáltal eddig, magam itt *Gátán* maradván s cselédimnek nagyobb részét *Köpcsénbe* küldvén. Hanem Ambrusnak járta el a kerék a kezét, ki *Széleskuton* örömében jól lakott vala; de ebsont beheged.

Innét ím ezennel indolunk s Isten velünk lévén még ma *Galantára* igyekezünk.

Csákiné asszonyomnak mondd szolgálatomat édes fiam, s elküldtem volt *Pozsonyba* elől, de nem találták a forgóval *Csáki László* uramat; talán a hideg eső változást tett jó szándékjában. Adja Isten édes fiam lássalak egészségben benneteket.

Gátán, 2. Junii 1635.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CXIV. 1635. j u l. 21.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg az Isten.

Megérkezék *Révai András*. Akarom édes fiam hogy békével mentetek haza. Istennek hála békével vagyunk mi is. Ma vettem a savanyó viz italhoz való orvosságot, jó szolgált ez is Istennek hála.

Jöttek *Regéczből* is leveleim, kit házunkból irnak már;

¹⁾ Siklósra.

²⁾ Czinfalvára.

reméllem Isten állandóvá teszi nálunk, minthogy jó igassággal hosszú időre és sokaknak kedvek ellen is jutottunk hozzája.

A baraczkot édes fiam nem láttam, de a minemű gyümölcsünk itt vagyon kertbeli virágunkkal közlöttük veletek, kivel talán oda érkeznek még ma.

A császár jó emberének egy hordó bort ígértem. Azt mondják hogy ott vagyon. Hét vagy nyolcz csöbör bort adass édes fiam neki; mondd mag magának a *ferbalter*nek.

Az új körösztyének a rosszak ónot kérnek hiszem. Adjon a porkoláb valami két mázsát nekik, s meg köll mondani hogy készítsék el a kályhákot. S írj édes fiam *Lajos* bátyádnak, hadd küldjék ők meg a kályhákot, s jöjjön oly ember is velök, a ki fölraihassa, ahoz való eszközököt hozván magával.

Isten tartson meg édes fiam.

Lakonpakon, 21. Julii 1635.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXV. 1635. jul. 23.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg az Isten.

En Isten akaratjából ide a Savanyó vízhez békével érkeztem, s ma hozzákezek a savanyó vizitalhoz Isten segítségéből. Idegen ember senki itt nincsen *Kimpergernél* és *Erdödi Bálint*nénál (egyéb). *Csáki* uram és *Battyániné* asszonyomék ma jönnek hiszem ide.

Tizenkét nap alatt legfölyebb azon leszek hogy elvégezzem italomat s azután haza sietek.

A röstség tudom kísérget édes fiam, kiválképen minthogy másszor sem igen gyorsak vagyunk; de nem köll hagyni magunkat, kiválképen a feküvéssel való déli unalomnak. S a mennyire lehet égyébaránt is föl köll verni magadot.

Ha mi levél jön, utánam köll küldeni. Lám vannak katonák ott. Ha pedig megérkeznek a prefectus, ott maradjon s tekintsen Fráknóba is.

Adja Isten használjon a vizital, és egészségben haza menvén találjunk benneteket is édes fiam jó egészségben.

Tarcsán, 23. Julii 1635.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXVI. 1635. jul. 26.

Szerelmes atyámfia, adjon Isten sok Szt. Anna asszony-napját jó egészségben érnetek.

Mi itt Istennek hála türhetőképen vagyunk s váltig

iszzszuk a jó savanyó vizet is, s e mellett vendégeskedünk is édes fiam. Mert Szt. Krisztina asszony napján nálam voltak *Bottyániné* asszonyom és *Csáki* uram feleségestől, *Csáki István* asszonyom, a nénéd, viselvén személyedet. Noha *Páter Hajnal* Szt. Jakab napjára kívánta s tanácslotta, hogy tart-suk szented napját; de mivel Krisztinából én Jakabot nem tehettem: bőjtölőnk köllött nálam. Hanem im most Szent Anna asszony vendégségire hínak, kihez nagy a készölet a szokás szerint, s ott leszünk ebéden. S ugyan mára várjuk *Bánffi* uramot is ide, nem tudom ha ebédre érkezik-e vagy vacsorára, kinek asszonyom a felesége a minap írt egy levelet s terra sigilátot kéret. Küldj azért valamennyit édes fiam neki s írj mind neki s mind nekem magad egészsége felől is. Mert én mahoz egy hétre ha megindulhatok innet, noha nem késném örömet; de nem lehet ugy látom egyéb benne.

Tartson meg édes fiam Isten jó egészségben benneteket.
In *Tarcsa*. 26. Julii 1635.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyamfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXVII. 1635. jul. 27.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg az Isten.

Mi tegnap Szent Anna asszony bélesét, (vagy inkább Gibanavicza vala,) *Bottyániné* asszonyomnál evénk meg ebéden. S minthogy nekünk is vagyon egy fél Annánk, *Anna Juli asszony*, — sétálni jövéen a rétekre az ő széreikről *Csáki* uramék alá — collatióra én is megmarasztottam vala ökö, ott levén *Beta* és *Babelli* is, noha ez megsántót vala Szt. Krisztina asszony napján, valami szegben ütvén meg a lábát. És így mind az anyákért s mind Annákért mi vigan lakánk. S noha *Ambrus* uram is az asztalnál ült, de a kik kívánták a tánczot s nem tanzolhatának, mást néztek többet mint ötet, csaknem magok kimutatásával.

És így juta az ünnep állésben a mi Annánknak is.

A vízital még eddig semmi derekast nem cselekedett, mivel még nem is jutottunk a pintekre. De reméllem jól fog szolgálni, mivel igen szép üdők járnak; s mivel csak hetfőn kezdtem el az italt, Csütörtöknek előtte nem kezdék elmehetnem. De akkor minden szándékom az, hogy meginduljak Isten velem lévén.

Adja Isten édes fiam találjalak egészségben benneteket.
Tarcsán, 27. Julii 1635.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyamfiának *Gróff Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CXVIII. 1635. jul. 29.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg az Isten.

Nem örömet értem édes fiam azt a negyednapi szomjuságot rajtad. Csak valamint tovább ne menjen a dolog, és valami hideglelés ne legyen belőle. Oltalmazkodni köll azért mindenféle gyümölcstől, és egyéb alkalmatlan ételtől s italtól is. S óva köll innya a savanyó vizet is, kiváltképen a kit innet küldöttünk, mert ez hamar elveszti erejét, s meg szokott emberben maradni, ha messze viszik.

Mi itt Istennek hála békivel vagyunk. S ma ittam legtöbbet s nem is megyek föllyebb, ki szokása szerint nemcsak nekem, de másoknak is főfájásokat szöröz. Immár valami három nap így fogom fönn innya, s azután leszálok, s vagy két nap itt úgy iszom, s a többit azután. Az egyéb dolgokról írtam a *ferbalternek*, tartsa mindenben ahhoz magát.

Fél *Anna* leányunk koszoróját megadták, szintén akkor küldvén *Beta* nénénk is azon színű szekfüvekből egy tornyos koszorút. Ezek édes fiam váltig ajánlák magokat, s minden arcza pirulás nekül penig. Issza az anyjok is *Babelli* leányával együtt a vizet, de mind is tegnapelőtt kezdtek hozzája.

Írj ismét édes fiam magad állapotjáról, tudhassam én is ahhoz rendelni utamot. Mert noha csütörtökön azon vagyok hogy innet elmenjek, mindazáltal vagy két napi dolgom *Lakonpakon* is volna, s *Fraknóban* is egy napra való. És így csak szinte hetfőhöz egy hétre mehetnék haza. De ha az a negyednapi szomjuság valamint erőt venne, mindezen állapottal is annak eleit köllene venni; s így én is egyéb dolgaimat elhagyván, haza sietnék. Adja Isten édes fiam lássalak jó egészségben benneteket.

Tarcsán, 29. Julii 1635.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Gróff Nyári Krisztina* asszony-nak adassék

CXIX. 1635. jul. 30.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten,

Mi édes fiam váltig iszszuk a vizet itt, úgy tetszik, nem haszon nekül. De a mint megírtam, csütörtökön el igyekezünk innet, noha még akkor ki nem telik a tizenötöd nap.

A bicsei szekeret el köll bocsátani, és egy hordó bort is köll reá venni. De a mint eszembe veszem, nem hozták mindazt meg *Krakóból*, a miket én hagytam

Az egyéb dolgokról tegnap írtam. Azonban édes fiam

magunk is haza megyünk már. Adja Isten lássunk jó egészségben benneteket.

Tarcsán, 30. Julii 1635.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXX. 1635. a u g. 2.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg az Isten.

Édes fiam, még hetfőn leszen vala tizenötöd napja a mi víz italunknak; de eleget akarván ígéretünknek tennünk, én ma eljövök onnét, Istennek hála tűrhető állapottal, és im hat órakor estve felé érkezém ide *Lakompakra*, a hol a minap semmit sem végezhetvén, a holnapi napot már itt mulatom el, s szombaton *Fraknóba* igyekezem. S végezvén ott is dolgaimot, vasárnap ebédre azon leszek Isten akarattjából, hogy haza verekedjem, a hova talán szintén menyegzőben érkezünk, ha *Kaczinkát* akkor viszik el, ki nem bánom ha én reám nem várakozik is.

Adja Isten lássalak egészségben édes fiam benneteket.

Lakompakon, 2. Augusti 1635.

Comes N. Eszterházi.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXXI. 1635. n o v. 1.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg az Isten.

Örömet értem édes fiam egészségben való léteteket. S én is Istennek hála egyébaránt jó volnék; de nem kimélvén lábaimot, megint fájni kezdtek vala de nem igen. Kinn voltam tegnap is. Reméllem el áll már rólam; mert csak mikor járok, de egyébképen fájdalmát nem érzem.

Szt. Márton napjára talán elküldhetek édes fiam érettetek. noha még vagyunk valami híjával. A szállástok dolgában. Azonban alkalmaztatjuk a mint lehet.

Isten tartson meg édes atyámfia jó egészségben benneteket.

Pozsonyban, 1. Novembris 1635.

Gróff E. Miklós.

Külön papirszeleten: A minemű gyümölcsöt itt találtam, ez alkalmatossággal küldtem valahányat édes fiam nektek is benne. A körtvél rút, de úgy tetszik jó.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Gróff Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CXXII. 1635. NOV. 4.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg az Isten.

Ide mindenfelől gyűl az ember s szaporoszik a dolog is vele; de ezt már az üdőt erre köll szánnunk.

A fiunkot *Istókot Györré* bocsátám, hogy a temetőn jelen legyen én nevemmel, és lássa a helyt is. Onnét *Komáromba* is megyen.

Erettetek édes fiam váltig alkalmaztatjuk a mint lehet a szállást; de az üdő új épületet nem enged. Mind azáltal egyének tűrhető szállásod leszen; csakhogy a héten még nehezen kezd elkészölni a mit érettetek intéztünk. És Szent-Márton nap után mingyárt másnap el is köll nekem *Nagyszombatba* mennem. Hanem úgy rendeltem a dolgot, hogy *Nagyszombatból*, Isten velem levén, szerdán visszajövök s csütörtökön érettetek küldök, úgy hogy pénteken benn lehessetek. Ki úgy tetszik, jobb alkalmatossággal fog meglenni; mert alkalmaztatni fogjuk azonban a szállásokat is, és itthon leszünk magunk is.

Isten tartson meg édes fiam jó egészségben benneteket.
Pozsonyban, 4. Novembris 1635.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Gróff Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXXIII. 1635. NOV. 5.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Mi, Istennek hála, mind ennyi gond között is békével vagyunk ide, s tegnap — Szt. Imre napján — *Bercsényi* uramnál voltunk ebéden. S ma *Pálffy János* uramnál leszünk a várban, mivel oda megyek föl az épületet nézni.

Nyári István uramnak vagyon itt szolgálja. A temetőre hív bennünköt, möllyet decembernek második napjára rendelt; a hova olly embert köllene küldenünk, a ki egyéb vele való dolgainkról is szólhatna.

Magatok édes fiam, a mint megirtam, csak szinte e jövő péntektől egy hétre ha bejöhettek, mind a magam itthon nem létére nézvén s mind a szállásra, kiben váltig munkáloszunk, hogy a soproni szállásnál alkalmasb legyen.

S azonban készítsétek a mint lehet *Cziríáki* högyünköt is, mivel Szt. Katalin asszony napjára, együtt *Révai András* füsti alatt, haza adjuk azt is; s váltig zaklatjuk a bátyját itt is, de lassú atyafi amint látom ez, mindazáltal préssel is sato-lunk valamit ki belöle.

Nyavalyás *Forgács Miklós* uramot bevontaták; nem hiszem hogy mostani betegségét meglábolja, noha maga mégis biztatja magát.

A Dániel uram fiacskáinak a köntöskéket, ha elkészítette Bresányi, küldjék meg. De nem köllene késni vele. Láttasd meg édes fiam magad is, s hadd siettessék.

Laczkóéknak nem leszen igen alkalmas szállása. De jobb elhozni azokat is. Készítsék uthoz őket is. S valami írósvajat, és egyebet is a mi lehet, hozzatok édes fiam magatokkal; mert itt drága minden.

Isten tartson meg benneteket.

Pozsonyban, 5. Novembris 1635.

Gróff E. Miklós.

A virágot fogj Isten jó fiam! Ki helyett ím én is baraczkot és körtvélt küldtem.

Külczim: Az én szerelmes atyámfiának Gróff *Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CXXIV. 1636. márcz. 14.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Mi Istennek hála békével és egészségben vagyunk, azont kívánván édes fiam nektek is.

Vesselényi uram és *Csákiné* asszonyom is *Tepliczére* érkeztek. Tudakozák itt való késésemet. De megírom hogy én e hétnél tovább itt nem késhetem. — A mit azért meghagytunk *Vizkeleti* uramnak, az ide küldendő szekereket ugy rendeljék, hogy e jövő vasárnap *Köpcsényt* legyenek ugy hogy virradtára hétfőn mind a Duna parton legyenek. Azon leszek — Isten velem levén — hogy hétfőn hozzátok menjek.

Adja Isten lássalak egészségben benneteket.

Raptim *Pozsonyban*, 14. Martii 1636.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának a nemzetes és nagyságos Gróf *Nyári Krisztina* asszonynak.

CXXV. 1636. jun. 18.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Turzó Mihály uramnak udvariságát értem. Kit méltó megköszönni. Es így már jó fiam a varga házában *Pozsonyban* polgárasszony fogsz lenni, s mind magadéban, asszonyomnak is nénjének szállást fog adhatni; kit méltó is megköszönni *Turzó* uramnak, noha, csak mostani levélben is a miről énnekem ír meg akarja ugy látom szolgáltatni velem. Kiról ír énnekem is egy czédulát, kit ím oda küldtem. Ez leszen a privilégium.

Magunk innét mikor mehetünk ki, nem tudom. De kedden ki igyekezem, mivel császár urunkkal beszélvén tegnap, alkalmas dolgaimot is végeztem már is el.

Adja Isten édes atyámfia, lássalak egészségben benneteket.
Bécsben, 18. Jun. 1636.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak.

CXXVI. 1636. júli. 11.

Áldjon meg Isten édes fiam.

A mint tegnap megírák, hétfőnek előtte már én hozzátok édes fiam nem mehetek a *Russzi vajda* fia miatt, kit holnap várok hozzám.

Ma reggel akarván *Hefflánba* kimennem a fiam élésének látására, a mi doctorunkat találám elő *Kis Hefflánnál* egy rossz lovon, kin csudálkozván honnét jön s hova megyen. tőle értettem hogy tegnap későn estve érkezett *Csáki Istvánné* asszonyommal *Hefflánba*, semmi hirt nekem nem is tevén ott létekről.

Visszatérvén azért a doctort, oda mentem vala meglátnom magam is az asszonyt, ki ugy látszik jóban vagyon. S azont mondja a doctor is. Helyek alkalmas vagyon; de még, ugy veszem eszemben, nem nagy gazdasággal vannak. Teszek valami rendelést a mi löhet érettek. Vele vagyon a mi kis *Vesselényink* is az asszonynyal. Az anyját tudakozá *Csákiné* asszonyom. Nem tudtam semmit is mondanom ő kegyelme felől, de talán ott *Lakompakon* kezd már lenni, kit ide vár a beteges asszony.

Mind a *Borbély Istvánt* s mind a patikáriust itt látom. Nem köllött volna mindkettőt a gyermekek mellől elbocsátani. De vissza viszem magammal őket. Talán nem késik ez a vajda fia nálam, s haza mehetek hétfőn én is.

Isten tartson meg édes fiam jó egészségben benneteket.

Kismartonban, 11. Julii. 1636.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CXXVII. 1636. a u g. 24.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Én, Istennek hála, békével jöttem tegnap jó idejében. De az éjjel fölötte nagy szélvész volt itt, esővel együtt.

Az urakban még itt kevesen vannak. De be várom őket. S itt két három nap alatt dolgaimot végezvén azon vagyok, hogy *Nagyszombatba* futamodjam. Noha nem késem ott is. Vissza jövök, s a mint az Ország dolgát fogom látni, ahhoz alkalmaztatom én is magamot.

Tartson meg Isten édes fiam jó egészségben benneteket.
Pozsonyban, 24. Augusti. 1636.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-
nak adassék.

CXXVIII. 1636. a u g. 27.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Ide, Istennek hála, békével vagyunk. Munkáloszunk a szokás szerint, s tegnap *Erdödi Gábor* uram gyürőváltásában is fáradánk. Ötvenezer forintot kötött *Pálffi* uram leányával; kiben nekem is a mi jutalmom lett ím oda küldtem édes fiam, és egy szarvasgombát is küldtem.

Magam, Isten velem levén, holnap *Szombat* felé megyek. Két vagy három napig való késésem leszen ott is, s meg vissza jövök ide s itt meglátván merre hajol a török: ahhoz alkalmaztatom én is utamot.

Isten tartson meg édes fiam jó egészségben benneteket.

Pozsonyban, 27. Augusti. 1636.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-
nak adassék.

CXXIX. 1636. decz. 2.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Tegnap szinten estve érkezvén ide, ím most akarunk indolni. Ha mi levelem érkezik, *Belovári* uram küldje sietve utánam.

Ma Isten velem levén, *Kismartonban* maradok. Holnap halásztatok *Czindorfon*, s estvére *Fraknóba* igyekezem.

Nyári Lajos uramot hogy *Erdödi* urammal összebékéltesse *Bercsényi* uram, reá biztam. Kérjed édes fiam én szómmal is, mivelje azt és jöjön vissza is Sz. Miklós napjára *Pozsonyba*.

Az én leveles asztalomat egy szőnyeggel be köll fedni, vagy abroszszal; s legyen vigyázó a házban, mikor misére fogtok járni.

Isten tartson meg édes fiam.

Gátán, 2. Decembris 1636.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-
nak adassék.

CXXX. 1637. j u n. 26.

Aldjon meg Isten édes atyámfia.

Örömet értem a gyermek jobboldását. Magam is örömet haza mennék, de nem bocsát ő fölsége. Kedden mindazáltal

azon vagyok hogy innét meginduljak, ha mi más akadéunk nem érkezik, mivel im lengyel követek is csak ezennel érkeznek be.

Itt nekem sok dolgom marad igazítatlan, mivel mások dolga miatt nem érkezém haza.

Isten velünk.

Bécsben, 26. Junii 1637.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXXXI. 1637. jul. 22.

Áldjon meg Isten édes fiam.

Örömet értem, édes atyámfia, egészségben való létetek. Isten tartson meg ezután is benneteket.

A baraczkokot kedvessen veszem. Itt effélét nem találni. Holnap vendégem leszen érsek uram; meglátom ha meg ösmeri-e kerte gyümölcsét.

Illésházi uramék bejövének az asszonyokkal együtt. Öregbült evvel is dolgom; talán együtt fognak már járni velem.

A szvékusok hadát újabban megverték, s szalad a maradékja a mint lehet.

Tartson meg Isten édes fiam.

Bécsben, 22. Julii 1637.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXXXII. 1637. szept. 13.

Tartson Isten jó egészségben édes atyámfia meg benneteket.

Én *Galantáról* Nyitrára s onnét a határok igazítására *Zleczóra* menvén s ott sok munka és fáradsággal végezvén dolgaimat, ide Bicsére jöttem oly reménységgel, hogy valami három négy napom nyugodalmas leszen itt. De sokan régen itt vártanak már s rajtam vannak mindenfelől, s meg elkergetnek innét is, a mint hogy e jövő csütörtöknél tovább nem is fogok itt lennem.

Azonban magatok egészségére viseljetek jó gondot és — kérlek édes fiam — irjatok is arról.

Hireink Erdély felől meg rosszak kezdettenek lenni; mi vége lesz, Isten keze benne.

Tartson meg Isten édes fiam benneteket.

Bicsén, 13. Septembris 1637.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXXXIII. 1637. nov. 14.

Áldjon meg Isten benneteket édes atyámfia.

Mi itt, Istennek hála, békével vagyunk; de hatalmas gonosz üdök járnak s igen nagy hó is vagyon, ki után árvizeket várunk. S annyival később jönnék az emberek is a gyűlésre.

Csáki István uram tegnap érkezék meg. *Nyári Lajos* uram is bejöve. Ezekon kívül *Pálffy János* és *Dóczi Menyhárt* vagyon benn. S ezek mind is a kik a gyűlésre jöttek még.

Magatok egészsége felől írj édes fiam, kire gondot is viseljete.

A fiunk, bár csak e jövő péntekre jöjjen be, hadd épüljön jobban; mert a héten be nem jön immár császár urunk. Szent Katarin asszony napjára hallasztotta hiszem bejövetelét, ki elég káros minnyájunknak.

Talán a pénzt nem köll már ide küldeni a kiról írtam volt, hanem magatokkal hozhatjátok osztán ide.

Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Pozsonyban, 14. Novembris 1637.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CXXXIV. 1637. nov. 21.

Áldjon meg Isten édes fiam benneteket.

Ide mégis lassan gyűlnék az uraim, s a ki érkezik is, még vendégeskedik vagy szemmel nézi a más ember munkáját.

Ő fölsége is szerencse ha Szent Katalin asszony napján is bejön. Elég galibánkra vagyon ezbeli halladéunk is.

Örzsébet asszonyom hogy változó a hideglelés is, javára is lehet; de inkább még is fáraszthatja. Szükséges lett volna élni a doctorküldte orvosságokkal; kivel éljen is.

Írj édes fiam is még ott való állapotokról, s magad és az apprók egészségekről is.

Isten tartson meg benneteket.

Pozsonyban, 21. Novembris, 1637.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CXXXV. 1638. máj. 5.

Áldjon meg Isten édes fiam.

Mi ide *Körözturra* békével jöttünk, s örömet is láttak bennünköt. S minthogy ebédnek ideje vagyon, s van még valami híjával a dolog: ma innét el nem mehetünk.

Ha azért Bécsből érkeznek valaki az atyafiak közül, kérni köll ő kegyelmöket, hogy utánunk jöjenek; jókor jönnék

még, mivel mai napját gondolkodásra vette az asszony, maga noha volt több napunk is egynél a gondolkodásra.

E mellett *Adám* atyánknak gyűrője sincsen. Kér igen hogy adjunk kölcsön egyet neki, kit föl akar váltani ezután; a melliket gondolnánk azért hadd hozza ide *Zsiga*, s bízsa másra a kárpitszegezést. Noha talán nem fog szükséges lenni; mindazáltal ne fogyatkozzunk abban is meg, ha a szükség kívánja. S ugy jójjön a *Zsiga*, hogy ha ma nem is, igen jó reggel itt lehessen. Tartson meg Isten jó egészségben benneteket édes fiam.
Köröszturott, 5. May 1638.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak.

CXXXVI.

Aldjon meg Isten édes atyámfia minden jókkal.

Nekünk tegnap napestig mind dolgunk vala itt. Sok volt a gonosz ember, kiket a pokolbeliek segítettének. Azon éjjel, hogy ide jöttünk, csaknem minden asztagit fölégették s a kastély is félelemben volt. S *Sárvárott* is neki gyújtották a vár mellett való várost, s több égett el benne hetven háznál azon nap. Kivel igen rémítették az asszonyt, hogy ez gonosz jel legyen. Minden felől reá gyűlnek szolgálai is s ríkaták s ijesztegették nyavalyást. Hogy azért elhányjam ezeket az akadékokat is, — noha nem örömet de, — ebédig meg kölle ma is maradnom. És így már csak holnap estvére mehetek Isten velem levén vissza hozzátok, mivel *Fraknóba* is betérek.

Azonban ha mi derekas leveleim jönnének, oda küldhetik előmbe.

Isten tartson meg édes atyámfia benneteket.

Köröszturott ma csütörtökön. 1638.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Gróff Nyári Krisztina* asszonynak.

CXXXVII. 1638. jú n. 29.

Áldjon meg Isten édes fiam benneteket.

A mi olly közönséges dolog ittfönn volt, alkalmasint általmentünk rajta; de magam dolgaihoz nem igen nyúlhattam még. — Kire nézve ma már én itt maradok. De holnap Isten megtartván, minthogy haza igyekezem, a *Juliankát* nem köll kinnhordozni, viszek valami orvosságot neki.

Isten veletek.

Bécsben, Szt. Péter és Szt. Pál napján 1638.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CXXXVIII. 1638. október 27.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten.

Mi Istennek hála ide békével jöttünk és ím telepedünk is a mint lehet. S azonban dolgot is teszünk, sokan lévén a kik reám várakoztak. Isten tovább mint adja itt való állapotunkot, megírjuk azt is.

Csáki uram, — úgy hallom — megharagutt hogy meg nem vártam, s hozzátok sem tért be. Bánom ha én miattam mulatta el anyja meglátogatását; kinek jólehet a *pápai* tó mellől nem köllött volna lenni, s sok is ha daczol, de ilyen a világ.

Ide valami házi böcsüt köll küldeni, mert mosva árolják a petrezselymet is. Egyébképen pénzünkön — szépen kérvén — ablakunkról is vásárolhatunk a kufároktól.

Magatok állapotjáról írj édes fiam onnét. Isten tartson meg benneteket.

Pozsonyban, 27. Octobris 1638.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Gróff Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CXXXIX. 1638. nov. 22.

Aldjon meg Isten édes atyámfia.

Mi itt mind munkáloszunk s mivel embereket békéltetünk s vendégeskedünk is, talán csütörtökön ha haza mehetünk.

A gyermekskéket talán azonban fölhozhatják. Ki felől írtam Páter *Keresztes*-nek. Itt azonban alkalmaztatjuk gazdajokot és szállásokat. De valakit fél nappal előbb küldjenek be.

Nyári István uram, a sógor, most még *Várdát* kéri holta után felesége számára, hogy éltig az is benne maradjon. Kivel nem egyebet hanem férhez menést néz az az asszony. Szorongattatik nyavalyás úgy látom feleségétől. Im maga levelét is oda küldtem s megérted édes atyámfia mivel ajánlja magát.

Isten tartson meg jó egészségben benneteket.

A fiam ha föllábadt, oltalmazza a hidegtől magát, s kimélje is lábait, hogy új nyavalyába ne essék.

Isten tartson meg édes fiam benneteket.

Bécsben, 22. Novembris 1638.

Gróff E. Miklós.

Borítékán. Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszonynak adassék.

CXL. 1638. nov. 26.

Áldjon meg Isten édes fiam benneteket.

En még tegnapelőtt akartam innét megindolnom, de nem bocsát ő fölsége. Sok és nagyok a dolgok, s nem tudom ha holnap is kimehetek innét. A ló és cseléd penig sok itt rajtam. Szinte pénzünk fogytára jutottunk. A gyermekek szállásától is, ugyanazon nap hogy beszállottak, hetedfél száz forintot köllött mingyárt adnunk. S ha csak harmadnapig itt mulatunk is, hanem ha kiváltotok édes atyámfia, de nehezen mehetünk ki innét. S annyival inkább nem vehetünk vásárfiát; maga volna mit vennünk, csak volna pénzünk.

Azonban vigyázzatok magatok egészségére, kiben tartson meg Isten édes atyámfia benneteket.

Bécsben, 26. Novembris 1638.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXLI. 1639. ápr. 10.

Áldjon meg Isten és tartson meg is édes fiam benneteket.

Szomoruvan értem a szegény Palkócska nyavalyájának öregbölését. Hadd vigyázzon szorgalmatosabban a doctor reá. Ő a mint írja valami fekete himlő forma is ütötte ki, mely gonosz jel volna igen. Kérlek édes fiam mihelyen ezzel az orvoságokkal érkeznek, írjatok ismég mingyárt.

Több purgációval nem köll a gyermeket bántani. S talán sok volt az is, a kit beadtunk volt akkor neki, hogy annyi széki volt.

Kedden minden uton haza verekedem én is, azon leszek. Nekem számtalan bajom vagyon ezekkel az emberekkel.

Alig várnám egyébaránt is, hogy kiszabadolhatnék innét.

Adja Isten édes fiam lássalak egészségben benneteket.

Bécsben, éjjel 10. Aprilis 1639.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXLII. 1639. jun. 27.

Áldjon meg Isten szerelmes atyámfia benneteket.

A mint megírtam vala, én ma akartam innét megindolnom; de tegnap megint nagy sok tanácsra való dolgot hozának *Bécsből* reám, s im *Szombatba* térek s ott köll holnap is délig maradnom. A mint lehet, haza sietek.

A fiunk is meg kezdett volt betegeskedni, s *Szombatban*

hagytam volt; de jobban vagyon Istennek hála, s magam is tűrhetőképen vagyok.

Adja Isten, édes fam, lássalak titeket is rövid nap jó egészségben.

Semptén, Sz. László napján, 1639.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXLIII. 1639. szept. 17.

Áldjon meg Isten édes atyámfia benneteket.

Mi eddig, ugymint *Szenczig*, Istennek hála békével jöttünk, s noha mind *Pozsonyban* mind *Cseklészen* késtünk, ebédre érkezünk mindazonáltal ide. S ugyan ma beverekedem *Semptére*, dolog tenni; maga noha talált ötven levél csak az utban is elől.

Más alkalmatossággal megint irok; azont miveljétek édes atyámfia ti is.

Isten tartson meg benneteket.

Szenczen, 17 Septembris. 1639.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXLIV.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten benneteket.

En csütörtöktől fogvást vagyok itt *Újvárbán*, úgy mint Szent Mihály napján estvére jövén be.

Ma Isten akaratjából dolgaimot végezvén, ebéd után kimegyek, s a minemű gyűlést *Nyitrára* hirdettem, oda megyek, ki e jövő kedden leszen; a hol végezvén dolgaimat, *Semptére* vissza megyek, és ott rendben hagyván dolgaimot, a mint lehet hozzátok sietek.

De kívánom vala, hogy a gyermekek állapotjáról ismég irtok vala, s ne csak magatok, hanem a doctor is. Kit most is meg köll cselekedni, hadd értsem mint vannak.

Magam én Istennek hála tűrhetőképen vagyok, kívánván jó egészséget édes atyámfia nektek is.

Újvárbán ma vasárnap jó reggel 1639.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXLV. 1639. szept. 21.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten benneteket, és tartson meg is sokáig jó egészségben.

Mi ide *Semptére*. Istennek hála, békével és jó egészségben jutottunk. Volt is az itt való embereknek úgy tetszik szüksége reánk. Munkálózunk a mint lehet s Isten tudunk adja, hogy ezeket is a népeket békeségben tarthassuk.

Innet mikor mehetek haza, nem tudom. De azt remélném, hogy tíz-tizenkét nap alatt alkalmasint meg fogjuk látni, mire fordul a dolog. Azonban tatarozunk itt a pusztaváron a mint lehet; noha nem hetek vagy holnapok. hanem esztendőök köllenének ehez.

Magatok egészségére édes fiam viseljete jó gondot és írjátok is róla mi időben vagytok, hogy én se felejtselek benneteket s te se engem.

A *pátereket* kértem vala, hogy valami paramentomokat adjanak ide, ha már el nem jönnek velem; de nem adának semmit is. Im azért valami szekerek jönnek most onnét effelé, abroncsokat hoznak: küldjete azért egy oltárhoz való eszközt, mert így csak egy ujjnyi sincs afféle, noha meghagytam vala, hogy szörözzenek.

Az én ruhás ládamban vagyon egy pár pisztol, a kit *Vesselényi* uramnak ígértem volt, de otthon felejtettem. Egy bizonyos embertől küldjétek *Brezányi* kezébe azt is, hogy megküldje ide. És ha valahonnét mi levelet oda vittek is, azok meghozhatják.

Eszterházi Pál uramöcsém igen beteges állapottal vagyon *Ujvárbán*. Ma küldém *Borbély Istvánt* oda holmi orvosságokkal. *Farkas* is igen rosszul vagyon. *Nagyszombatban* fekszik. Én még nem is láttam. Bár imádkozzék az a daczos huga érette. Sok ezeken kívül is idefelé a beteg, minthogy hatalmas hőségek is járnak ide.

Miben marada a *Julianka* is, írjátok meg édes fiam azt is. És azt is, mint vannak azok a bécsi deákok, kikre méltó igen vigyázniok a preceptoroknak.

Isten tartson meg édes fiam jó egészségben benneteket.

Semptén, 21. Septembris 1639.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXLVI. 1639. szept. 26.

Áldjon meg Isten édes atyámfia benneteket.

En ide *Szombatba* jövék, a hova a pap urakban is felessen gyűltenek. S itt vettem leveleteket, s értem hogy a

szegény kis *Marianka* is nyavalyásol volt és még most is alkalmatlanol vagyom, s még *Julianka* sem épült föl. Bánom igen nyavalyájokat, de úgy köll lenni mint Isten rendeli. Ott lévén a doctor, kérni köll hogy lásson szorgalmatosan hozzájuk. S vigyázni köll azon kívül is reájok. S bort nem köllene a *Marianka* dajkájának is innia.

Én még most haza nem mehetek, mivel ma várom *Tifenpak* uramot ide s még azután megyünk Ujvárbá, s leszen valami tiz vagy tizenkét napig való mulatásom még itt. Azután vissza fogok én is mehetni Isten megtartván.

Azonban, mivel ez az őszi üdő örömetst változásokat szokott csinálni magában is, legyetek azon, hogy magatok egészségére viseljeteek gondot.

Tartson meg Isten édes atyámfia benneteket jó egészségben.

Nagyszombatban, 26. Septembris 1639.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

CXLVII. 1639. okt. 6.

Szerelmes atyámfia, áldjon meg Isten benneteket.

Én *Ujvárból* és a nyitrai gyűlésből, Istennek hála, tegnap estve felé érkeztem vissza ide Semptére, sok munkám és fáradságom után; s a mint itt a dolgok vannak, e jövő szerdának előtte innét ki nem indulhatok, mivel magamnak köll bemennem a *pozsonyi* vármegye gyűlésébe is, ki *Szenczen* leszen. A hol dolgomat végezvén haza sietek, Isten egészségben megtartván.

Ott való betegeskedésteket bánom. Kire kérlek viseljeteek gondot. Én sem voltam valami kis változás nélkül e napokban. Mind szememre s mind gyomromra fluxus esett volt, de Istennek hála elmulattam; noha szemeim még is vörössesek, de elmulik ez is.

Dolgom, édes atyámfia, elég vagyom, de nem is gyümölcstelen Istennek hála.

Tartson meg Isten édes atyámfia jó egészségben benneteket.

Semptén, 6. Octobris 1639.

Gróff E. Miklós.

Kívül: Az én szerelmes atyámfiának *G. Nyári Krisztina* asszony-nak adassék.

Közli: DR. MERÉNYI LAJOS.

VEGYES KÖZLÉSEK.

A DEBRECZENI SZŰCSÖK CZÉHLEVELE.

1449 aug. 28.

Nos Gregorius Mezar dictus iudex et iurati, universique cives et hospites de Debrezen ad universorum presencium et futurorum noticiam harum serie volumus pervenire cum salute. quod circumspecti viri magistri Stephanus pellifex de Waradwca, Paulus Alfeldi, Nicolaus Posa, Paulus Erpali, Ladislaus et frater germanus ejusdem, Paulus Chaukolo, Gregorius de Homokwca, Franciscus Slavus de Wercze, Stephanus de Sykathor et Lucas frater ejusdem carnalis, Anthonius Slavus de Gara, Gallus Poka, Symon parvus de Cassovia, Paulus Unghy et Blasius Pechy et Barnabas Nemes magistri pellifices, concives nostri nostram personaliter venientes in presenciam postulando et petiundo nos debita cum instancia, ut nos ipsis in arte ipsorum pellificatoria magistratum concedere et conferre et circa hunc (nostram dispositionem?) in nostri medio ipsis facere et disponere vellemus. Nos quidem per hujusmodi justis et legitimis ipsorum postulacionibus annuentes, ex mandato magnifici domini Johannis de Hwnyadh, hujus regni Hungarie gubernatoris, communi et matura inter nos superinde habita deliberacione eorum in medio nostri magistratum perpetuum habere et conservare indulsumus in committendo et disponendo eisdem, quatenus temporibus revolucionum singulorum annorum duos ex ipsis, quos ipsi dilexerint et voluerint, in magistrum ipsorum eligendi habeant facultatem, quos honore competenti pertractent. Si vero quipiam ipsorum contra magistrum vel magistros eorum vel ad vocacionem ipsorum vel aliquo modo inobediens esset et non veniret, in quatuor pintis vinorum vincatur. Item statuimus, quod pelles quascunque cujusvis nominis vocabulo vocatas nullus mercator aut negociator usque vel infra valorem unius floreni auri contra ipsos emant, nisi superfluum fuerit et etiam non extranei, nisi nostri civitatenses emere valeant. Item si aliquibus concivium nostrorum placuerit et necesse fuerit pro subduclura suarum propriarum vestium, sed non ad negociandum comparare valeant. Item nostri concives, sed nullus extraneorum et mestruca more alias consveto semper vendere valeant. Item nullus extraneus seu advena hic laborare presumpmat, nisi prius,

uti mos est, iudici civitatis se introdet et tandem ab ipsis magistris magistratum redimat, et talis de novo magistratum obtinens in prima sui promocione debet dare tria fercula pulcra et unam assaturam ac XXV justas vini; secundo autem se in plenaria sui magistratus dispositione ad quamlibet mensam septem scutellas cibariorum et septuagintaquinque justas vini, iudici vero civitatis pro tempore constituto pro honore aut unam caligam vel pellicium medium floreni auri valentem et duas pintas vini, magistris vero suis duobus duas cirotecas et uxoribus eorum duas pintas vini dare teneatur. Insuper quoque ad honorem dei et virginis Marie ad ecclesiam sancti Andree apostoli L. denarios, et ad claustrum beate virginis similiter L. denarios et ad cistam eciam communitatis magistrorum similiter L. denarios debeat et teneatur, cum quibus ipsi magistri in die corporis Christi candelas et alias honores disponant. Item ipsi magistri eciam inter ipsos . . . . . magistrorum decanatum teneant, et si quis ex eis vel eorum decanatus moritur, extunc hujus sepulture, uti decet, cum eorum muneribus interesse debeant. Volumus insuper pro omnibus, quibus si aliquid tam civitatensibus nostris, quam eciam extraneis laborare appreciaverint fideliter et utiliter laborent et hoc magistri ipsorum pro tempore constituti bene providere debent, ne propter eorum debita vel malos labores nobis aliunde aliquid calumpnie eveniant. Si vero contingerit aliquod debitum inter eos, magistri ipsorum usque ad centum denarios preter talia, que sedem iudicis concernunt justiciam faciant. Item omnes magistri moderni temporis volunt et instituunt et decernunt perpetuis temporibus duraturum, ut quicumque ex filiis magistrorum pellificum civitatis istius creatur in magistrum artis pellificatorie, ex tunc in primo tempore sue creacionis teneatur floreno uno et magistris obligetur et teneatur cibaria ferculorum trium optimorum et assatura una et vinum justarum XXV. Item ordinatur ex voluntate magistrorum sul anno domini . . . . . quod misse ipsorum omni tempore perdurature habeantur in ecclesia sancti Andree apostoli, diebus videlicet et festivitibus domini nostri Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniarum. Pasche, Ascensionis, Penthecosthen et in festivitibus Virginis Marie, videlicet Concepcionis, Nativitatis, Presentacionis, Annunciacionis. Visitacionis, Purificacionis et Assumpcionis et in commemoribus defunctorum ejusdem in festivitibus Sancte Crucis, videlicet Inventionis et Exaltacionis ejusdem; in festivitibus Michaeli Archangeli e solemnitate Omnium Sanctorum et in commemoribus defunctorum eorundem, in dedicacione altaris et ecclesie Sancti Andree apostoli, in festo Sancte Anne et Corporis Christi; et quicumque magistrorum in prefatis missis tempore sanitatus presentes non fuerint et in civitate essent presentes et non ferent occasionem legitimam vel infirmitatis vel alterius necessitatis, teneantur denariis duobus et

misse prefate observentur ab omnibus magistris nostre artis omni occasione postposita perputuis temporibus duraturis. Ceterum autem dum magister Agazonum advenerit, ipsi magistri more aliorum civitatum cum ipso de ipsius honore disponant. In cujus rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes eisdem magistris duximus concedendas. Datum in die Sancti Augustini episcopi anno domini M. CCCC. XL. nono.

(Erősen megrongált eredeti hártján, alján pecsét nyomával, Debreczen város levéltárában.)

DR. ILLÉSSY JÁNOS.

PRAY GYÖRGY LEVELEIBŐL.

Az a diplomatikai harcz, mely a tertia pars tributis de Poson folytán támadt, s mely Novák Krizosztom dr. pannonhalmi könyvtárnokot 1780-ban a Vindiciae kiadására bírta, érintkezést teremtett Pray és Novák közt.

Sok bensőség, sok érdekesség mutatkozik e levelekben, melyeket, mivel másutt nem lesz terem egészükben felhasználnom, érdekességök miatt jónak vélek közölni.

Három levél van előttem, különösen érdekes a második, mely Zsigmond 1405-i első decretumát tárgyalja. A Pray említette 1696-i kiadás nincs kezemenél s így a Corpus Juris legújabb kiadásával vettem össze Pray szövegét (*Corp. Jur. Hung.*) Magyar Törvénytar 1000—1525. évi törvényezikkek, stb. (Millenniumi emlékkiadás, Budapest, 1899.) A Pray-féle szöveg — ha valaki összeveti, látni fogja — vagy 75 esetben *jobb*, vagy eltérő a Kolozsvári- és Ováritól adott szövegtől. *Pray oly kéziratot használt, melyet ma, legalább e kiadásból következtetve, mi nem ismerünk* s így annál értékesebb és becsesebb ránk Pray collatiója; becses annál inkább, mert mindannyian tudjuk, hogy Pray mindig pontos és, mint a classicus író mondja: »nihil ex vano sumere velit.«

Plurimum R. D. Patri Chrysostimo

G. Pray

S.

Accepi Tuas et Kirinae, aristarchi illius, una cum contractu Vaigandii. Cum hoc, quod Bachi feriae erant, nondum loquutus sum. Fiet id mox, et, quae illi sententia sit, accurate Tibi perscribam. Si secunda editio prodierit, correctior erit priore. Id ut fiat, Kirinam senatus consulto evocabimus, qui hanc provinciam curet. Apud me victum habebit. O! quomodo ille bibet aquam! Sed ad seria. Si quo casu editio secunda non appareretur, tum suaderem Tibi, ut, quod ad calcem partis I. memoras, diploma Stephaneum ad leges diplomaticae exigas, singulas § § ex diploma-

tibus seculi IX. et X. aut etiam prioribus confirmans: ad id vero efficiendum necessaria tibi erunt capitularia Baluzii, tum opus novum Congregationis Maurinae De re Diplomatica, sive Gallicum, sive Germanicum. Hoc tamen illo praestat, quia auctius est. Si quid in meo penu erit, non gravate tecum communicabo. Hac re parata, facile, si quid ad libellum Tuum respondebitur, coniunges novum responsum, quo et priora confirmes et solvas, si quae obiiciantur. Quamquam ego nihil omnino videam, quid solide obiici Tuis vindiciis possit. Nam illa, quae Miles gloriosus obiecit et quae Tibi nuper indicavi, futilia sunt et uno halitu diffilari possunt.

Sigillum pendulum cereum anni 993. produxit Gelasius Dobner piarum scholarum in annalibus Hagecianis Tomo IV. hos, qui in V. Tomis sunt et eius monumenta Bohemica inedita ut Tibi procures, author sum. Invenies illic, quae et nunc et olim possis in Tuum usum convertere.

Non depono omnem spem, subducendi Tui ms. modo aestas veniat: tum enim archivum universitatis eventillari solet et ego non procul ab hoc dego. Juvabo etiam id in ordinem redigere, tum utar foro.

De me, meisque rebus si forte quaeras, partim otior, partim laboro. Nec est sive causa, seu incitamentum, ut laborem, quando his diebus iam tertius accessit bibliothecarius, nomine in er, ber, ut Bretschneider. Factum opportune! nam paulo ante eius adventum reposui ad bibliothecam vacuum a Tényöiensi vasculum, id homo omni litteratura, praeter *under bunder*, vacuum, ut curet, nil moror. Ego quidem iustissimam mihi illius adventu causam suggestam video, ut missionem hinc impetrem; nec cessabo. Verum aliam viam ingrediar a priore, itaque rem clam habebō, ut illius ad neminem prius indicium perveniat, quam, quod peto, impetrarim. Nunc recte afferentur mihi Kirinaianae et Tuae. Gaudeo, quod tam aequanimiter sortem ferat. Non credissem olim tam bonum religiosum fuisse.¹⁾ Quid quid tamen sit, sensum humanitatis non exuimus penitus et ego, ut vere fatear, casum illius graviter fero, ita quidem, ut quoties haec res mihi in mentem, toties capitulum integrum vigiliarum nocturnarum conscribam. Crescit opus sub manu: utorque ad id distincto calamo, quem post duas, tresve lineas soleo acuere.

¹⁾ Kirina Ferencz, kiről Pray ismételten szól, exjezsuita, ki sokáig a benzések közt van s mint ilyen 1776-ban a humaniorák repetenseinek tanára Bakonybélben. Bbéli apátság naplója 1776. jan. 14- és 29-hez (Pannonh. r. ltban). Azonban tulajdonképpen csak készülhetett benzésnek, mert 1780 jul. 17-én is mint adm. rev. *dominus* fordul elő (u. o.), ezt pedig rendtársról sohasem mondják. 1781 jul. 17-nél d. *Martinus* Kirina van említve (u. o.), tehát talán ezen tájban öltözött be a rendbe, mert névváltoztatása csak így érthető; a *d.* a szokás folytán csuszhatott a naplóról tolla alá.

Illud Tuum: jól fel kösse a gatyát, ex animo risi. Sed homo is tam magnus est, ut integra pecia sindonis videatur egere. Ac si netrix angustiora perisomata confecerit, quam ut illis uti possit, tunc periculum est, ne, ut Aesopi cornicula, nudus incedat. Fit tamen id plerumque, cum qui quae vult, dicit, quae non vult, audire cogatur. Nuper prorsus obiecerat argumentum a diplomatariis prorsus protritum et exsufflatum ab *ae* et simplici *e*, quae in diplomate Stephaneo comparent. Non se, inquebam, his nugis iam centies explosis, aliorum risui propinet. Tacuit. Sine dubio et ego mallet post Tényő ire, quam ut illud post me. Sed cum id modo fieri non possit, excogitabo in specula astronomica, nam illic victum habeo, instrumentum aliquod, quo illud huc attrahatur. Erit id simile curru, cursus autem in semi milliaria divisus, quorum quodvis medium florenum connotabit. Mysterium hoc magnum est, nec facile quis capit, nisi qui sit mathematicus, aut cum illis, ut ego comedat. Vide, quam facilis sit mathesis, quam etiam comedendo possim condiscere. Del resto, ut aliquid Italici admisceam, faciamus csirizationem: Tu Tényőense, ¹⁾ ego libros, mitemus.

Imo vero expedit, ut libellus Tuus in ephemeridibus Latinis recenseatur, quo ad plures eius notitia dimanet, idque illustrissimum praelatum, Tuum, ²⁾ si Viennam iverit, ut faciat, impense rogabis, cui meo quoque nomine, ut officiosissimam salutem dicas, peto. Ceteros quoque omnes in Christo saluto. Vale! et Kirinam a desperatione avoca. Vale iterem, Budae in angulo Regiae, XVII. Febr. 1780.

Dum clausi epistolam venit ad me quidam. Kirinae cupio dici, rem Pestini bono, pronoque animo acceptam. Legat libellum: securi dormi.

R. Domino P. Chrysostomo Novák

Georg. Pray

S.

Legit mihi P. Aloysius eam epistolae Tuae partem, in qua plagulas aliquot notularum Vienna ad Te perlatas fuisse memoras. Si adversarius in variantibus lectionibus solum occupatur, nullo illum negotio eum refutabis, idque ut facias, hortor. Placeret mihi, si vindicio Tuo reprimerentur, quibus in fine velut parergon, aliquod adiungeres harum notularum confutationem. Posses etiam ad vindicias Tuas aliqua, si ita Tibi videbitur, adiungere, aut mutare, aut denique, si opus esset, magis explicata reddere. Ita secunda editio fierit auctior et propemodum nova. Si haec Tibi sententia sedet, tum maturato opus erit, ut notu-

¹⁾ Scilicet *vinum*.

²⁾ Medgyesi Somogyi Dániel (1768—1801 közt főapát).

larum harum convulsio ad futurum terminum eidem plane tempore, quo illae, in lucem compareat, atque ita novo veneno praesens antidotum opponatur.

Scripseras nuper adversarium variantes lectiones etiam ex autographis velle sumere. Facitne is mentionem, unde haec acceperit? at qualiacumque demum haec autographa sint, non sunt certe originalia, sed transumpta, in quae, etiamsi iussu regio transsumantur, errores irripere certissimum est.

Legi autographum originarium, quo Bela rex iunior ecclesiae s. Michaelis in insula iuxta Budam donat molendinum in remedium animae matris suae. Datum diplomatis est ita scriptum M. C. vicesimo septimo. Titulus autem ita habet: *Bela Dei gratia rex, primogenitus regis Hungariae etc.* Id Mathias Corvinus fecit transumi ad verbum anno 1483. in quo transumpto annus prioris diplomatis disertis verbis ita exscriptus est: *Millesimo centesimo, vicesimo septimo.* Vides transumentem errasse et ductu littere C. quae olim gemino ductu scribebatur deceptum esse: itaque pro *ducentesimo* male substituit *centesimum*, ut ex titulo diplomatis patet, quo Bela IV. vivo patre uti solebat, ut plura diplomata testantur, Alioquin si annus 1127. sumatur, diploma hoc Belae II. seu caeco tribuendum esset, qui cum Stephano II. improli successerit et patrem habuerit Almu, qui nunquam rex Hungariae erat, non potuit titulo illo uti: *primogenitus regis Hungariae.*

Alterum exemplum exstat in Mathia II. rege, qui diploma Stephani II. vel III. non enim mihi nunc vacat ms. meum consulere, transumens, id exsertis verbis et aperto errore tribuit S. Stephano regi: error hic ex occasione ortus, quod Stephanus III. jobagyiones castri Poson ex serviente eximens in numerum nobilium B. ducis Emerici cooptat.

Nihil igitur est insolitum, etiam in transumpta Regum iussu autographa errores posse irripere, cur igitur non possint etiam irripere lectiones variantes? sive ex ignoratione seu oscitantia legentium et transumentium. Huius rei exstantissimum argumentum habemus in Decreto Sigismundi de anno 1405. quod in corporis iuris exstat. Contuli id, ut est in editione Tirnaviensi 1696. cum criginali, quod prae manibus habeo. Vide sis, quot variationes hic sint:

Corpus Juris.

Originale.

IN EXORDIO.

ignaviam	ignominiam
subditorum	subiectorum
praevidet	providet
convocatis	evocatis
matura quoque	maturaque

totius regni
abusiones videbantur
in melius reformandas

totius regni nostri
abusiones dicebantur
quasdam in melius etc.

ARTIC. I.

intra ambitum regni
ulna, mensura

intra regni nostri ambitum
ulna et mensura.

ART. II.

attentatum fuerit, panni
quaelibet stamina etc.

attentatum fuerit, perdantur
quaelibet stamina etc *zò auffe-*
rantur, est assutum

ART. III.

ullatenus advocare, sed tantum
in foro
spirituali, seu vicariorum
curiis etc.

advocare, sed nec extraneum
testimonium
inter civis locum habeat, nec
nobiles etc.

ART. IV.

ex principalioribus civitatibus
vel villa libertate fungitur
finaliter terminari

ex principalibus civitatibus
vel villa libera fungitur
finaliter determinari.

ART. V.

Palatinus, comites parochiales
et insuper nobiles
deprehenderint
liberam habuerant
quod de cetero pro conservanda
pace
Iudices et iurati
poenam et liberam habeant
facultatem
vel suppliciis digni
a regia Mariestate veniae gratiam
obtinuissent superinde
comites, et alii, qui honorem
Baronatus
malefactores extradare, compre-
hendere
et etiam omnibus civibus denun-
tiare
maleficii eorum seriem
ad manus eorum perveniunt
si in ipsorum tenetis
imo teneantur et debeant arrestare

Palatinus vel comites parochiales
et insuper veluti nobiles
deprehendunt
liberam habuerunt
quod de cetero pro servanda
pace
Iudices iurati
plenam et liberam habeant
facultatem
et suppliciis digni
a regia Mtte obtinuissent gra-
tiam superinde
comites, et aliqui honorem
Baronatus
malefactores extradatos compre-
hendere
et etiam omnibus civitatibus
denuntiare
maleficii eorumdem seriem
ad manus eorum pervenerint
si in eorum tenetis
imo teneantur arrestare

ART. VI.

cives, hospites seu jobagyiones
de nostris civitatibus, possessionibus, oppidis

ad ecclesiarum, nobilium

et e converso

nobilium, in ecclesiarum possessiones

manendi causa, et se transferendi
clare praesentibus expressorum
ut quinque jobagyionum dominus

jobagyionem retinere non valeat
Jobagyiones autem ultra Dravae
huiusmodi libertatis privilegio
consuetudinibus eos decrevimus

cives, seu hospites aut jobagyiones
de nostris possessionibus, oppidis, civitatibus

in ecclesiarum, nobilium

e converso

nobilium, et ecclesiarum possessiones

manendi causa se transferendi
clare praesentibus expressatorum¹⁾ ut quicumque et quocumque jobagyionum etc.

jobagyionem non valeat retinere
Jobagyiones vero ultra Dravae
huius libertatis privilegio
consuetudinibus decrevimus

ART. VII.

Decrevimus insuper et ordinavimus

Nobilibus ut alterius

oppidanos vel villanos

in praesentia sui iudicis

Decernimus insuper et ordinavimus

Nobilibus et alterius²⁾

oppidanos seu villanos

in praesentia iudicis sui

ART. VIII.

Statuimus etiam et ordinavimus
ut si cui in villa, vel possessione

talis laesus, sed damnum passus
ad nostram regiam Mittem possit
etiam appellare

villarum liberarum nostrarum

ad Magistrum Tavernicorum nostrorum

ex regiminis nostri regalis

quod si quisquam talis laesus
propria se autoritate vindicare

Statuimus etiam et ordinamus
ut si cuiquam in villa seu possessione

talis laesus et damnum passus³⁾
ad nostram regiam Maiestatem
possit appellare

villarum liberarum

ad Magistrum Tavernicorum

ex regiminis regalis nostri

quod si quisquam laesus
propria sua autoritate vindicare

ART. IX.

quae in ipsa causa convincetur
illius causae extorquere

quae in illa causa convincetur
illius causae et extorquere

ART. X.

in antea collectiones nostras

in antea ad collationes nostras

¹⁾ A millenniumi kiadásban (214. l.) *expressatis* van.

²⁾ U. o. *aut* van.

³⁾ U. o. *seu* van.

ART. XI.

etiam licet cives nostri Budenses
 ipsis largita
 nullatenus alias abducere
 ut ampliori fructuositate
 uberiori statu et communi bono
 regni
 ut omnes et singuli
 et depositas vendendi
 et abinde
 et cum eisdem
 distrahendi habeant facultatem
 dictis civibus nostris

Item licet praedicti cives nostri
 Budenses
 ipsis largiter concessa
 nullatenus abducere alias
 ut pro ampliori fructuositate
 et uberiori statu commodo et
 communi bono regni¹⁾
 omnes et singuli
 ac depositas vendendi
 ac abinde
 ac cum eisdem
 discurrendi habeant facultatem
 dictis nostris civibus

ART. XII.

aut ad Magistrum Tavernicorum
 magistrum Tavernicorum elegerint
 redire non valeant
 nec e contra
 nisi si opus fuerit

ac ad magistrum Tavernicorum
 magistrum Tavernicorum eligant
 recurrere non valeant
 neque contra
 si opus fuerit

ART. XIII.

ut cives et hospites
 in quolibet anno
 regiae Maiestati debita
 sic et eodem modo
 dare et solvere
 nostrae ac reginali Maiestati
 Sin nisi semel
 et non alteri
 hostiariis, locis

ut cives seu hospites
 novo quilibet anno
 debitor regiae Maiestati²⁾
 sic et eo modo
 dare, persolvere
 nostrae aut reginali Majestati
 si nisi semel
 et non aliter
 hostiariis et locis

ART. XIV.

de modo et consuetudine
 et hospites causas aliquas
 lites, seu quaestiones
 inter ipsos dominos Ecclesiasticos

de modo ac consuetudine
 et hospites causas aliquales
 lites et quaestiones
 inter ipsos viros Ecclesiasticos

ART. XV.

aurum et argentum
 de regno nostro deduci

aurum, argentum
 de regno nostro educi

¹⁾ U. o. *quam et communi bono regni stb.*

²⁾ Itt a *debitor* vagy *iráshiba* a levélben, vagy *hiba* a Pray előtt volt eredetiben; mert *munera* szónak a jelzője, s így nem lehet egyeztetni.

civitatibus, oppidis et liberis villis

sancimus et statuimus
quibus libet legationibus
et alii quicumque commutatores
aut concludere
assignare debeant et muniri
ipsae ballae vel mercimonia
non inspecta vel sigillata
fisco nostro regali
si eo in casu nostri tricesimatores

et pondera adferuntur
unam marcam auri vel 60 florenos
seu parvus fuerit
aut florenum aut monetam
ipsius currus appendo
et aliae res prohibitae
si vero autem argentum
in balla existentia et habita

civitatibus et liberis oppidis ac
villis

sanximus et statuimus
quibus libet legationibus
ac alii quicumque etc.
et concludere
consignare debeant et munire
ipsae ballae seu mercimonia
non inspecta, nec sigillata
fisco nostro regio
si, et in casu, quo nostri tri-
cesimatores

et pondera deferentur
unam marcam auri vel 64 florenos
et parvus fuerit
aut florenum vel monetam
ipsius currus appendendo
vel aliae res prohibitae
si vero aurum argentum
in balla existentes et habita

ART. XVI.

Status conditionis et praeemi-
nentiae
ac bona quaevis venalia
ordinare et firmare
arbitrariam nostre Mttis poenam
quoties in omnium praemisso-
rum per
quempiam contra factum fuerit
seu etiam acceptatum

status et conditionis ac prae-
minentiae
ac quaevis bona venalia
ordinare et formare
arbitrariam poenam nostrae Mttis
quoties praemissorum contra-
rium per
quempiam factum extiterit, seu
etiam attentatum.

ART. XVII.

Una cum Praelatis
decreti nostri noviter constituti
et etiam in recompensam
et liberalitate regia
ac rebus et bonis
sine aliqua solutione
quoties magis fuerit opportunum

una cum praedictis Praelatis
decreti nostri noviter instituti
et etiam recompensam
et ex liberalitate regia
ac rebus ac bonis
sine aliqua solutione
quoties eis fuerit opportunum

ART. XVIII.

et detestabile videtur
multo detestabilius est, si
civitatum regalium
pro utilitate totius regni et aug-
mento

et detestabile videretur
multo detestabilius, si
civitatum nostrarum regalium
pro utilitate totius regni pari-
ter et augmento

quod nullus omnino hominum
 dummodo iusta et nostra sit
 contrarium quidem attentare
 qui pecuniam nostram
 illius loci pecuniam vel rem
 habeant
 pecuniam circumcidere et mi-
 nuere,
 seligere vel vitiare

ut nullus omnino hominum
 dummodo iusta et recta sit
 contrarium siquidem attentare
 qui pecuniam eandem
 illius loci illam pecuniam vel rem
 habeant
 regiam pecuniam circumcidere,
 eligere,
 diminuere vel vitiare

ART. XIX.

Verum ut ipsa pecunia nostra
 in sua ratitudine
 praesumat incidere
 sanximus etiam quod
 status et conditionis, ut de
 cetero
 de pecunia et de florenis aureis

verum quod ipsa pecunia nostra
 in sua rectitudine
 praesumat decidere
 sanximus, quod
 status et conditionis existant, ut
 de caetero
 et florenos aureos de pecunia ¹⁾)

ART. XX.

qui in hoc regno nostro
 nostra quoque Maiestas
 pars sit magna dementiae
 ab aliis mutuare
 similiter statuimus sanciendo
 emere, distribuere
 cuiusvis status sive conditionis
 existat
 si vero quisquam
 apud eum reperiantur

qui in ipso regno nostro
 nostraque Maiestas
 pars sit dementiae
 ab alio mutuare
 similiter statuit sanciendo
 emere, distrahere
 cuiusvis status et conditionis
 existant
 si vero quisquam
 apud eundem reperiantur

ART. XXI.

nemo montanus, cuiusvis status et
 conditionis existat
 sed omne totum aurum
 ubicumque per regni nostri climata
 camerae et alias regalis mone-
 tae tam aureae
 quam argenteae praesidenti prae-
 sentari
 videlicet camerario regio
 emi vel vendi liceat
 ac aliis ad cultum spectantibus

nemo montanus, cuiusvis etiam
 status existat
 sed omne et ²⁾) totum aurum
 ubique per regni nostri climata
 camerae regalis monetae quam
 aureae,
 quam argenteae praesentari,
 vendendo
 camerario regio
 emi aut vendi liceat
 ac aliis ad cultum et ornatum
 spectantibus

¹⁾ A millenniumi kiadásban: *de pecunia et florenis aureis, pro pecunia . . . van.*

²⁾ U. o. ac.

amittat protinus ipso facto	amittat ipso facto
Volumus ne quisquam	Nolumus, quod quisquam
duximus specialiter committenda	duxerimus specialiter committenda.

Habes variantes lectiones numero, si bene supputavi, 154. Quis quamne, qui iudicio valet et sanus est, propterea originale decretum sublestae fidei esse putabit? quin prudens quisque decretum, ut in Corpore iuris extat, ex illo corrigendum existimabit, in hoc enim legentium ignoracione et desidia, tum frequenti transscriptione errores graphici, non iuris, irrepserunt. Non puta autem uspiam gentium extare tribunal, quod ex puris putis grammaticorum lapsibus, si isti iuris possessionarii substantiam nihil immutent, pro dirimenda controversia sentiam ferat. Atqui huiusmodi omnia sunt, quae anonymus obmovet. Haec illi vindicasse satis sit.

Haec ego rursus extemporanea opera in chartam conieci. Si iis uti potes, aut volueris, licet. Fac, ut sum illustrissimo suo praelato ad inaugurationem nostram venias, tum originale legere, contrectare, conferre et domum etiam Tecum ad tempus deferre poteris. Si hoc Te non movet, saltem idcirco veni, ut pulchram comoediam, Bal, et quid ego scio, praeterea videas. Vale. Illustrissimo Archi-Abbati, quem in libello meo, futura inauguratione vulgando, honoris causa, ut aequum erat, memoro, officiosissimam salutem ut dicas, oro. Si non venitis, non aquiris libellum. Adm. R. D. P. Priorem, RR. D. Abbatem Martinum,¹⁾ omnesque alios et cum omnibus Kirinam saluta. Vale iterum. Bude, die Mercurii, non enim habeo ad manum Calendarium, 1780.

*R. D. Patri Chrysostomo Novák
Ord. S. Benedicti in Monte
Supra Pannoniam Professo
Georgius Pray
S. P.*

Ineptiunt, quin adeo insanire mihi videntur, qui Tibi laudem ex vindiciis Stephaneis partam eripere, meque in Tui loco substituere conantur. Quasi et stilus ipse, qui mihi, ut verum fatear, multo, quam Tibi, acerbior futurus erat in anthozem, quem lecto libello Germanico, speciosis rationibus motum more Voltairii, sacerrimo, vetustissimoque, quod Hungaria habet, monumento insidias struere intellexi, et, quae Tu perantiqua instrumenta,

¹⁾ Bizonyára Jankovics Márton sz. keresztről címzett telki apátról van szó, ki 1782 márcz. 27-én halt meg. A pannonh. sz. Benedek-r. névt. 1880-ik évre, 83. l. — A prior, úgy látszik, Nemes Gáspár, kit a bakonybéli napló 1781 jul. 20-nál mint ilyent emlft; mint dömölki apát halt meg 1801 márcz. 6-án.

nulli hactenus cognita, produxeras, nos ambos non satis, abundeque secernerent. Adeone dementem me hi homines putant, ut haec, si de eis quidquam scissem, non fuerim annalibus meis aut Hierarchiae Hungariae, velut adamantem coronae, inserturus? Quare iterum Tibi fidenter edico, homines hos prorsus ineptire, qui me authorem opusculi Tui, sane eruditi, quodque adversarium, si modo rem, non umbras, sectetur, elinguem reddet, Tua insigni cum iniuria et nullo meo merito, quin etiam ingratiis facere volunt.

Non est autem haec, quam memoras, nova suspicio. Jam mense Januario venere ad me Pestino tres iurisconsulti, qui nomine Adonyii, viri certe praestantis et in studio critices non peregrini, de vindiciis Tuis, tamquam hae meus partus sint, mihi gratularentur; quibus egi diserte, nullaque circuitione usus, quin data etiam fide sacerdotis affirmabam, me illo nihil operae ac ne apicem quidem contulisse. Hoc Tibi satis sit, quo, si quem ex vulgi garritione moerorem concepisti, Tu soleris, meaque hac epistola, quam testem veritatis et sinceri animi mei esse volo, famam Tuam publice tueri possis. Nec ego, ubi primum occasio fuerit, et forte proxima est, praetermittam, testimonium erudito orbi palam perhibere, quo et Tuo nomini consulam aequitate ita poscente et hanc ab me invidiam amoliar. Nolo enim, ut homines hi de nihilo negotiosi aliena pro meis venditent, mihi magis, quam Tibi, iniqui, quasi post tot non sine aliquo, ut exteri agnoscunt, fructu exantlatos pro patria labores, alterius conatum et praeclaras molitiones mihi, ut Aesopi cornicula aliarum avium plumas, cupiam adsciscere, paulum post, ut illi factum est, cum pudore et ignominia evellendas.

Video autem, quo dicaculos istos in fraudem, nolo enim malitiam dicere, potuerint inducere. Primum, excurreram sub initia autumnii elapsi ad nos, bona illustrissimi prelati Tui venia, ut libros rariores bibliothecae vestrae, in hoc tunc argumento versalar, conscriberem: conscripsi sane multos, haud multo post vulgandos. Tum illud etiam vanissimis hominibus suspicandi suasionem praebere poterat, quod vindicias Tuas illust. praelatus Tuus typis Budensibus voluerit exscripi, Tu autem per litteras me obtestatus sis, ut ἐπ'ανόρθωσις esse vellem, tametsi fatear, me hoc officio leviter perfunctum esse, ut errores typici, me etiam non monente, testantur. Denique tertium illud mihi videtur esse, quod nihil hactenus a vobis in re litteraria vulgatum fuerit, et si fuit, certe olim fuit, homines isti ignorant, ut multa ignorant. Primus igitur es, et habes, quod brevem apud vos moram trahens expertus sum, doctrina, eruditione, iudicii acrimonia, et aliis ad commentandum adminiculis necessariis insigniter praeditos Tui plures consimiles, primus, inquam, es, qui obsoletam, aliorum, non mea sententia, id dico, ordinis Tui famam in Hungaria suscitasti,

exemplo Gallorum, Germanorum et Italorum Benedictinorum; quos si quis, quod primum aliquid moliti sint, in suspicionem plagii aut precarii studii vocasset, nae is risum apud condatos viros ex se facturus erat.

Perge igitur porro, ut feciste, rem litterariam patriae conatu Tuo illustrare. Si a libello Tuo coniecturam licet capere, plurima Tibi anecdota monumenta ad manum esse debent, ex quibus illorum, qui hactenus in patria historia aliquod moliti sunt, errores possis corrigere. Ac fecisti quidem iam primum in me periculum cum et vetostos et recentes lapsus meos notasti. Fero id, non ut vitiligatores solent, inique, sed libenti prorsus animo, quod quamquam libere, ita tamen temperanter, ut religiosum virum decet, id feceris et ego veritatis, non gloriae studio ducar.

Haec ad epistolam Tuam, Vale, si me cominus, meliusve noveris, hanc ex animo suspicionem, quam garriones isti commorant, facile evelles, et istos, quod eorum merito fiet, facies flocci, naucique. Vale iterum. Dabam Budae, XII. Calendas Junias. MDCCLXXX.

Haec lectis tuis litteris arrepto calamo in chartamo effudi, ex quibus meum animum pernosse potes. Utere hoc scripto meo, cum primus occasio erit, ad vindicandam tuam famam, facies rem me, ut ita dicam,volentissimo.

Notulas, quas Benzurium moliri scribis, nihil est, quod metuas. Variantes lectiones, quas in Tabula legentibus vult exhibere, indicio sunt, hominem neglecto nucleo, qui concoctu difficilis ei fuit, solum in cortice versari. Quascunque is adduxerit litteras, in quibus Tabulae foundationis Abbatiae S. Martini exstant, non sunt hercle originales. Originale protographum apud vos exstat: itaque quotcunque is regum et aliorum transumpta produxerit, quae a vestro varient, non id protographi, sed transumentium et ignorantium rite legere, vitium est. Quis sanus sibi persuadeat, autographa regum decreta, quorum copiae in Corpore iuris patrii exstant, idcirco non esse genuina, quod copiae, ut in codice patrio editae sunt, ab autographis discrepent non modo in quibusdam vocibus, sed in sensu etiam, et articulis? Atqui id certum esse pluribus exemplis doceri potest.

An respondendum homini sit, quaeris? ita plane censeo, sed de modo responsionis facile tum constitues, cum Notulas has legeris. Itaque hoc ante omnia curabis, ut quam primum illae praelum deseruerint, duo exempla aquiras, mihi que unum per postam, aut quod mallet, per expressum hominem, cui toto possis fidere, transmittas. Tum consilium ex re capiemus. Hinc cuperem, ut, si quem notum hominem Vienna habes, ei in mandatis des, ut diligenter inquirat, apud quem typographum Notulae cudantur, invigiletque acriter, quando iis finis imponetur, tibi que illas confestim et sine omni mora mittat.

Illud etiam roga Illustr. Praelatum Tuum, ut non gravetur ad Abbatem Brzevnoviensem scribere, ex eoque quaerere de sigillo foundationis, quod Dobner Part. IV. annalium Hagecianorum exhibet, an cereum sit? cuius coloris? et ex quo ligamine pendeat, an sericeo? an ex membraneo, aut coriaco? Huius rei notitia tibi magno usui erit.¹⁾

Patri Aloysio, quod mandaras, illicet communicavi, isque eodem die Pestinum transiit ad D. Cziko, sed is peregre profectus est, itaque eiusdem affini rem commendavit, qui id se praestitutum pollicitus fuit. De qua re non dubito, quin Aloysius ad Te perscripturus sit.

Fascem cum annalibus Hagecianis et reliquis, quos petiisti libris, credo, iam perceperis. Tradidi illum eidem adolescenti qui virum attulit et se a manibus et pedibus Perill. D. Magyari esse dixit.

Interea lege diligenter, apud diplomatographos eam partem, in qua de variantibus lectionibus agunt, ut in promptu arma habeas, quibus officias Notularum dissipare possis.

Illustrissimo Tuo D. Praelato officiosissimam ex me salutem, ut dicas oro, Ceteris quoque omnes in Christo avere et salvere cupio. Kirinae consilium de non aperiendo vase sequutus sum, sed meas famulus id me inscio epistomiavit. Quid faciam? iam fluit, fluat ergo in nomine Domine! Vale iterum, eodem anno, et die, ut supra, 8. tamen minutio serius.

(Pannonhalmi rendi levéltár, Fasc. 7, nr. 30.)

Közli: SÜRÖS PONGRÁCZ.

VÉGRENDELETEK.

I. Csányi Márton testamentoma 1509.

In nomine Ihesu Christi Amen. Item in anno domini millesimo quingentesimo nono, feria sexta in festo beati Thome apostoli. Ego Martinus de Chaan licet eger, mente tamen sanus, facio testamentum et divisionem inter heredes meos et consortem meam dominam Elisabeth in bonis meis hereditariis in possessione Chaan predicta ac in Zend et Kopazhaza habitis, coram Bernardo literato de Ragwsio et de Chaan iudlium huius comitatus Abaujvariensis lego talem testamentum. Item primo domine Elisabeth consorti mee et Gregorio filio quondam Ambrosii de Zend nepoti nostro permitto eisdem duas curias nobilitares, unam alias quondam Clementis Chanÿ in qua nos mansionem facimus,

¹⁾ Itt, úgy vélem, a brevoai apátság alapító leveléről van szó. Erről Récei személyes megfigyelés után azt írja, hogy a Boleslavnak tulajdonított, állítólag 993-ban kelt és a hercegnek függő pecsétjével ellátott diploma bizonyos, hogy (tán XIII. sz-i) hamisítvány. Seckau, Emaus, Břewnow, Szombathely, 1899, 45. l.

premio, alteram predialem prope curiam nostram habitam quondam Ambrosii Chaný. In super ad easdem curias nobilitares quinque et mediam sessiones jobagionales prediales, in facie dicte possessionis Chaan, in quibus scilicet alias providi Nicolaus Chwzek, Martinus Thoot, Georgius Stook, Jacobus Sýpos, Johannes Halaz, Jacobus Andoch resedissent, simulcum suis utilitatibus ad easdem ab antiquo pertinentibus, remitto perpetuo possidendas. Item alteram curiam nobilitarem quondam Jacobi Chaný remitto nepotibus nostris Martino et puelle Sophie filijs (sic!) quondam Anthoný Swvegh de Chaan simulcum suis pertinenciis perpetuo possidendam. Item sylvam glandinosam Awas vocatam, predictis consorti nostre et Gregorio nepoti nostro remitto perpetuo possidendam. Item sylvam glandinosam Harnádkwzý vocatam predictis nepotibus: Martino et puelle Sophie remitto perpetuo possidendam. Item extirpata nostra Kwzffewld vocata, intra metas dicte possessionis Chaaný habita, in quibus ararent et quorum essent dicta extirpata. Item providorum Jacobi Anto, Michaelis Ácz, Damiani Gwnwý, Ambrosý Bordás, Blasý similiter Bordás remitto ecclesie beate Marie virginis in Chaan fundate, jure perpetuo et irrevocabiliter, eomodo quod dum et quando Urbanus aderit nonam percipiat de ipsis terris, et terciam partem magistro Scole ipsius proventi terre semper restituat et non absente plebani vitrici ecclesie percipiat nonam. Item extirpata nostra supra Zewlewhegh vocata similiter in territorio dicte possessionis Chaan, remitto dicte consorti nostre usque vita suae spacium, ipsas terras uti et frui possit. Post obitum antedicte consortis nostre, condescendat ipsa terra Zewlewhegy ad Clastrum beate Marie Virginis in civitate Cassoviensis fundate, jure perpetuo dicto Claustro beate Virginis remaneat irrevocabiliter. Item bona, iura, hereditaria in dicte possessione Zend et predio Kopazháza consors nostra et Gregorius nepos noster jure perpetuo vendant et de porcio hereditaria bonis disponant (így!) wlgo duo Zwidnek ad ecclesiam Kozme et Damiani nimirum in Zend fundata pro animabus defunctorum. Ego Bernaldus literatus, manu mea propria presentes sigillo nostro consignato testimonio presencium. Datum in Chaan sexto die termini prenotati Anno supradicto.

A jászói Conventnek ugyanezen 1509 évi átiratából.

(Payzoss levéltár.)

II. *Bernáth Bereczk testamentoma 1568.*

Én Bernart Bereczk, alsó-Némethý noha testemben beteg levén de maga elmém és eszem e . . . . . és semmi fogyatkozás benne nem levén teszek ilyen testamentumot, ilyen byzott uraim és atyámfiái előtt, tudni illik, Bayory Lénárt uram előtt, az asszonyom Zýnyay Potincza asszony az ő kegyelme felesége előtt,

Jánossy János és Némethy Christof uraim és atyámfiak előtt, Fekethe Nagy Estván, Thybay László és Gombos András előtt, kisasszony nap után való szombaton.

1568.

Lelkemet hagyom és ajánlom az én mindenható Istenemnek, az ő szent fiáért és érdemeiért.

Testemet hagyom az földnek, hogy benne eltemettessék.

Továbbá miért hogy énnekem életemben és mindenkoron, kegyelmes és jóakaró uram volt Homannay Gáspár uram ő nagysága, könyörgök ő nagyságának, mint kegyelmes uramnak, hogy ő nagysága holtom után is feleségemnek és gyermekimnek legyen fő tutoruk és oltalmazójok igazságban.

Azután hagyom az én bizott uraimat és atyámfiakat Bayorj Lénártot, Jánossy Jánost, Dacho Jánost az vice espant, Némethy Christófot (oldalt írva) Tybay Fekete Nagy Istvánt, Tybay Lászlót és Gombos Andrást hogy ő kegyelmek legyenek az szegény árváknak, feleségemnek és gyermekimnek oltalmazójuk és tutoruk.

Továbbá vagyon kilenczszáz és hatvan arany forintom és ezer tallérom, aprópénzem száz és nyolcz forintom. Mind lengyen (?) pénzzel egyetemben. Ezeket hagyom hogy az három gyermekem két fiú és egy leán ki vagyon, felette annak, az gazdaasszonnak ki az ő méhében vagyon, mely Isten ajándéka, ez négy gyermekemre és feleségemre ez megmondot summa pénz mind arany, tallér, és aprópénz, igazán annyi részre osztassék.

Továbbá az mi főb ruhám volna, egy ki volna, és szekeres lovaim kik volnának, ezeket hagyom feleségemnek.

Tovább marháim kik volnának, ezüst miveim, ... leim. ingó marháim és minden ruháim, annak felette pénzen szerzett jószágaim, mindenek felöl megírt négy gyermekemnek és feleségemre osztassék egyaránt is igazán.

Annak felette örökség leveleim kik volnának, némelyek pedig Nylas Mihály diáknál kik volnának, mindenféle leveleimet hagyom, hogy az én feleségemnek kezében adassanak és legyenek.

Továbbá hagyom ez felső kis házacskát feleségemnek, azhol pedig megnem alkodhatnának fizesse ki az én fiam László feleségemet. és osztassék annyi részre, a mennyire meghattam, az ház dolga. . . .

Correcta per me Joannem Jánossy

in nominibus duorum nobilium

Nyolcz pecsét. A 3-ik alatt, mely keréken álló madarat ábrázol, csőrében 3 rózsával »Joannes Jánossy manu propria.« a 4-ik alatt mely liliom: »Andreas Gombos de kereszt . . . manu ppria.« az 5-ik emberfőt ábrázoló intaglio, alatta »Kristof, Nemety, manu propr.« a 7-ik elmosódott pecsét alatt: »Ladislaus Tibai manu propria.«

(Csoma levéltár.)

III. *Bernáth Lászlóné Bajory Kata testamentoma 1576.*

Ez mostani utolsó órámban, noha testemben beteg vagyok, de lelkembem Istenben, semmi betegséget nem érzem, teszek testamentomat Atyának fiunak és Szent léleknek nevében. Legelőször ajánlom lelkemet az hatalmas Istennek, és testemet hagyom. ő anyjának az földnek. Ez mostani testamentumot teszem ez nemes és vitézlő személyek előtt Dachó János és Dachó András uraim előtt, Thybay Ferencz, László, János és Miklós előtt Somogy László és ifjabbik Thybay János előtt és Dachó György, Dachó János fia előtt, rendenkint illen módon.

Legelőször az micsoda marhát énnekem az én szerelmes uram bátyám Bajory Lénárt az ő igaz jámbor szolgálatjával lelt, mely keresvinit igazán nekem hagyhatott, mind pénzt, aranyat, ezüstöt, ezüst mivet, arany mivet, ruhát, minden rendbeli marháimot, kiket énnekem az én megholt szerelmes uram bátyám Bajory Lénárt hagyot, és valamiet én velem attak, minden rendbeli marháimot az én szerelmes uramnak Bernalt Lászlónak hagyom, anyám és minden atyámfiái ellen, mert nyavalyámban sem anyám sem atyámfiái, hivatalanomra (?) hívásomra sem jöttek, hanem minden nyavalyámban csak ő kegyelme az én szerelmes, (uram) volt mellettem. Az korcsvai szállót kit én nekem az én szerelmes bátyám uram Bajory Lénárt hagyott, az én részemet aztis uramnak hagyom.

Az mi ruháim vadnak, tudni illik szoknya, egy veres kamoka egy zöld venencei thaffota haczoka, egy készületlen fekete bárson szoknyát, egy veres kis köntöst, egy fekete bársony kis köntöst, készületlent, ezeket hagyom az én két öcsémnek: Potinczának és Klárának.

Ezenkivel az mi marha hátra volna, kit énnekem bátyám Bajory Lénárt hagyott, ha ilhetek minden aranyat ezüstöt, marhát, jószágot és egyéb ingó, indolatlan marhát, mindent megkivánok, ha pedig holtom történik, azokat is mindeneket az én szerelmes uramnak Bernát Lászlónak hagyok, kit rajtok az testamentumokon megvehessen.

A mi marhám felöl is, az ki engem illetve itt az én szerelmes uram jószágáról, annak az én anyám és atyámfiái békességet hagyjanak, mert azt is az én szerelmes uramnak meg engettem.

Ez felöl meg irt testamentumot én Bajory Kata vallom és vallottam az én nyelvemmel és erősítettem az felöl meg irt nemes és vitézlő, nemes uraim, személyek pecsétekvel kezek irásával.

Tcvábbá ezeknek utánna az mi testamentumot és vallást tettem az két káptalan előtt ez testamentumom tétel előtt azt is ugyan erejében hagyom. Ez levél iratot Alsó-Németjében Szent-Zsófi asszony nap után valo vasárnap. 1576 esztendőbe.

Kilencz pecsét. 3-ik (intaglio) alatt: »Fran. Thybay;« 4-ik felett »Tibay László«; 5-ik (koronából növekvő oroszlán (?))

alatt »Joan. Tybay«; 6-ik (intaglio) alatt Nico. Thybay«; 7-ik (intaglio) alatt »Ladislaus Somgh« a 8-ik (mint az 5-ik) alatt »Joannes Tibay junior«; 9-ik (intaglio) alatt »Georgius Daczo.«
(Csoma levéltár E. 16.)

IV. *Füló Mihályné testamentoma 1586.*

Én Fuló Mihálné (elm)émben Istennek kegyelmességéből egészséges, de testemben szomorú betegségtől megnyomattatván, teszek illjen testamentomat.

Minden marhám valamellet Isten énnekem adott akar mivel neveztessek oszollyék öt részre, az én ött gyermekemre. De miérthogy az én szegény árváim még az őmagok gondjok viselésére sem elegek, annak okáért azoknak fő tutorságában Isten után vallom gróff uramat az Cassai királ képét. Ezután fő gondviselőnek míg az Isten az árváknak szerencsét parancsol, minden jószágoknak, szőlőknek és egyéb örökségeknek, major-ságnak és minden marhának az én fiamat Kékedy Györgyöt vallom. Annak felette az Izsbek-Zenden in comitatu Abaujvariensi, pénzen szerzet jószágot az én fiamnak Fuló Mihálnak hagyom. Ha annak holta történnék, az leányokra a nényeikre szálljon, tudni illik Fuló Barbalára, Margitra és Juditra. Az Cassai ház, adósságok és zálogos jószág' és minden marha hasonlatosképpen öt részre oszollyanak. Kézpénz, ezüst marha, azon módon öt fele. Rövideden az Izsbek Zenden való jószágtól megh válva melyet pénzen vöttünk kit Fuló Mihál fiamnak hagyok, valamit östől maradot jószág kívül, az én urammal Fuló Mihálllyal kerestem, oszollyék öt részre. Mely testamentomot én Parlaghy Ersébet asszon teszek illjen személyek előtt, ugymint Saarközy János fonnyi praedicator, Liszkay Jonás fonnyi scholai mester, Ugróczi Borbély János, Cassay Cecey Jacabné Margit asszon, Veres Istvánné Marghit asszon, Chyazar Balasné, Eörsébet elöt. A. D. 1586. 15 die Januarj.

(Horváth-Kissevich levélár.)

V. *Gecsey Pál testamentoma 1588.*

Anno 1588 4 die Januarii.

Én szegény nyomorúlt bűnös, szent háromság Istennek teremtett embere, ki gyermekségem olta fogva az ő Szent nevével éltem. Hittem az atyát hogy teremtett, hittem az ő Szent fiát hogy megváltott, az ő szent vére hullásával minden gonosz büneimből, hittem azt is, hogy az ő szent lelkével teljes életemben megszentelt. Azt is elhittem, ő szent felsége földből teremtett, valamikor ő szent felsége kívánia az én testemből az én lelkemet, ő szent lelke velem levén, szinte úgy legyen a mint ő felsége akarja: azért én Gecsey Pál, az én betegágyamban teszek illjen testamentomot.

Először lelkemet az úr Istennek ajánlom, testemet az földnek, ő anyjának, kiből én teremtettem.

Annak utánna Monaky Mihal uramnál hagyom a laskan gyűrőt, az mellik fiam megérdemli jövendőre adgya annak. Ha holta történik gyermekimnek ő kegyelme tudgya kinek kel adni, maradgyon Rákóczy nemzetségre.

Az mi marhám mostan vagyon az ládában, abból vétessék ki az ezüst aranyos pohár, és az ezüst só tartó, egy ezüst kalán, aranyos nyelő, Kata asszonynak, leányomnak hagyom ezt, házasi-tása idején. Az maiczon való párta övet is neki hagyom. Az két ezüst kannának is egyike övé, ha énnkem holtom történik. Az veres kövü gyüröcskét is neki hattam. Az aran láncz holtom után az két leányomé legyen.

Az másik leányomnak Pannának egy ezüst kannát, egy ezüst kalánt, egy párta övet, az szerecsendió pohárt, két kis gyűrüt, egyik kézfogásos, másik diamant, és az mely párta öv az patikariusnál vagyon, lánczostól, mind neki hagyom.

Az mi oly ezüst marhám vagyon ki katona rendet illetve és az két öreg aran gyűrőt, hagyom fiaimnak, Mártonnak és Ferencznek. Az mi katona szerszámom, azokat tegyék pénzzé és tarcsák meg az én gyermekimnek. Az fegyverderekat hagyom Szuhay Gáspár uramnak, fiaimnak, pánczél ujustól.

Az aranyas futát hagyom Monaky Mihálnak, kérem ő kegyelmét, hogy jövendőben ne feledkezzék el Panna leányomról.

Tybay Mihálnál vagyon két sisakom és egy egész temérdek pánczél, egy pánczél új, ki az fegyverderékhoz való, azokat az pánczélujtól megválva, ugyan Tibay Mihálnak hattam, de az pánczélujat adgya Szuhay Gáspár uramnak az fegyverderékhoz.

Bekenben két aztagom vagyon, egyik Kata asszony leányomé, az másik Panna leányomé, ha addiglan holtom történik. Vagyon ugyan Bekenben nyolcz ökröm, ötöd magával tehenem, ha Szuhay Gáspár fiam majorságot akar üzni, szabadon megtehet. Az hol töle nem lehetne, adassék el az barom, tarcsák meg az pénzet az árváknak.

Az itt való majorságom, ki vagyon disznó barom, tehen barom, azt hagyom az háznak szükségére.

Az szolgáló asszony embernek hagyok egy tehenet.

Az régi szolgálomnak Ágostonnak hagyok két köből gabonát.

Az mi marhám vagyon azból az zálogos marháim váltassanak ki, de kérem az Istenre Rákóczy Zsidmond uramot, mint az én árváimnak fő tutorát, fő gondviselőjét, ő kegyelme válcsa ki az kikzálogban vannak marháim, tetessék az ládában.

Az fejér ezüst pohárt Panna leányomnak hagyom: vagyon itt hon egy aran gyűröm veres kövü pecsétés, ki énnkem régi gyűröm volt, Kata asszon leányomnak hagyom.

Hagyom az én szegény árváimnak fő tutorúl Rákoczy Sig-

mond uramot, Monaki Mihál uramot és Rákóczy Ferencz uramot, minden marháimnak, jószágomnak, gongya viselőjét (így!) hagyom az én szerelmes fiamra Szuhay Gáspár uramra, míg Isten az én árváimot felneveli de kérem az hatalmas Istenért mint szerelmes fiamot, hogy Gecséből ki ne rekesztessék az fiú ág, és mástól is megoltalmazza.

Egy régi módra való gyöngyös szoknya vagyon, veres bárson az dereka, azt hagyom Panna leányomnak, de az mi gyöngy vagyon rajta, Kata asszony leányomnak is része legyen benne.

Csató Szórátné hugomnak hagyom, az mi részecském Baxán vagyon föld, rét, erdő. Az csányi és gönyői földön vagyon nekem dézma adó földek, azokat is ugyan neki hagyom. Faggyas András jobbjágyom jól tudgya mind azokat.

Az én magam ruháit, az új skarlát dolmánt, az szederjes felső ruhát, az Rákóczy Sidmond atta haat subát, kérem Szuhay uramot mint jó fiamot, tarcsa meg az gyermekemnek, ha meg nem tarthatná adgya el, az pénzet tartsa gyermekimnek, mind az két pánczéllal egyetemben.

Az szederjes köpönyegemet hagyom Csató Szorát uramnak.

Az zöld mentémet Szuhay uramnak, fiamnak.

Kéry Jánosné asszonyom adós négy hordó borval, kiért ő kegyelme csak kettőt akar adni, testamentomomban is kérem ő kegyelmét, hogy ő kegyelme ne szakassza el, az két hordó bort is tőle, mert ő kegyelme ígérte és ajánlotta azokat az én marháimért, akkor ő kegyelme igen olcsóltta az borokat és engem ő kegyelme szabadon hagyott, hogy valamikor érette küldök, el hozzam, de nem küldhettem. Ha addig halálom történnék, míg Isten leányomnak hazavitelét elő hozza, az négy bornak ketteje legyen az menyegzőre. Kérem ő kegyelmét hogy ő kegyelme adgya meg, ne nézze azt, hogy az bornak az árra fellyebb ment. Az két hordó bort Szuhay Gáspár uram adgya el, az pénzet tartcsák meg az árváknak, ha az ur Isten Panna leányomnak szerencsét parancsol, az fele pénzből és majorság gyűtevényből kérem Monaky Mihál uramot, mint bizodalmas uramot, Rákóczy Ferencz uramot azonképpen, hogy visellyék gongyát.

Vagyon itt Gecsén egy hordó borom, azt is kérem mint jó fiamot hogy adgya el pénzen és tartsa meg az szegény árváknak az pénzet.

Ittem. it Gecsén is az mi szántó ökreim vannak, és szekeres lovaim, kérem mint jó fiamot, hogy egyik rendbelit tarcsa meg, az ház szükségére az melyiket akarja, az más rendbelit adgya el pénzen, tarcsa meg az pénzt az árváknak.

Az Salfkót, az leánkát ne hadgya Szuhay uram, hanem ha emberkorban jut, ruháztassa meg.

Rákóczy Sidmond uramnak hagyok egy fekete bagaria fék agyat.

Rákóczy Ferencz uramnak hagyok egy szőr hevedert.

Ez felől meg irt testamentomot töttem és irattam ez alól meg irt nemes személyek előtt, tudni illik Abaffi Demeter, Váratkai János, Baxay Mátyás, Traita János, Horvát Miklós, Zabó Gergely, Baan Dorkó, Abaffy Demeterné, és Baxay Christina, Kapocsi Lászlóné előtt, melyet pecsétekvel és némelyik kezek irásával is, megerősítetnek. Ezeknek mégis nagyobb bizonságára és erősségére, kezem irását és pecsétemet is reá vetettem: Datum in possessione Gecse die anno supra scriptis.

Nyolcz pecsét, az első (intaglio) mellett: »Paulus Gecej«, a 2-ik alatt (intaglio) »Demetrius Abaffy, manu propria«, 5-ik (elmosódot pecsét) alatt. »Johannes Traita. propria«.

A végrendelet hátulsó oldalán, a következő leltár:

Az mi marhája Gecsey Pál uramnak az kassai ládában vagyon:

Vagyon egy aranyos pallos. Egy ezüstös szablya, demeczky, hat bokör öreg ezüst kapocs, ember mellyére való, régi forma; egy lóra való nyakban vető, öreg gombja vagyon aranyas; egy toll tok, ezüstös, aranyas; egy öreg aranyas sarkantyú szij, merő aranyas, esmeg egy sarkantyú ezüstös sziastrúl. Két ezüst kanna, egy ezüst só tartó, egy aranyas hómlok elő, lóra való, egy ezüst pohár, egy szerecsen dió pohár, egy ezüst kalán, egy arany láncz, ki nyom negyvenhét aranyat, vagyon három öreg arany gyűrő, valami aprólék ezüst darabok, egy öreg Chistal gomb, ezüstben foglalván, egy hancsár merő aranyas, öt vagy hat gyűrő, egy aranyas öreg futa. Az mi jószágomról való leveleim vannak, ugyan ezen ládában vannak. Egy aranyos párta öv, majczon vagyon, egy ezüst láncz, aranyas, ez az pártaövhez való, ki az kassai patikárusnál vagyon, vagyon három apró aran gyűrő.

(Csoma levéltár E. 23.)

Közli: CSOMA JÓZSEF.

VI. Bakich Mihály végrendelete.

— 1600. —

Atyának, fiúnak és Szentlélek úr Istennek nevében Amen.

Én *Bakit Mihál Lakrul*, ismervén azt, hogy az embernekéleti el mulandó, és mint a fű el fonnyad, és hogy minden embernek meg köll halni, mert a halál senkiben nem válogat, egészségest és betegest, ifjat és aggot egyaránt el hord: akartam az ur Istentül nekem adatott marhácskámról és jószágomról rëndölést tönöm addig, míg az ur Isten ez testben tart.

Azért jó magam gondolván illy testamentumot teszek.

Legelőször az én lölkömet, egészségemet és életemet a hatalmas ur Istennek ajánlom, ki az én testemben adta. És mikor az

urnak követi eljövend, akkor ő szent fölsége, az ő szent fiának az ur Jézus Krisztusnak érdemeiért, az én lölkömet vitesse szent angyalival Abrahámnak kebelében.

Testemet penig hagyom az ő anynyának, a földnek, kiből vétetett; temetésemet a *holicsi* szentegyházba az szegény anyám *Sárhány Orsola* asszony és szegény megholt előbbeni feleségem *Tersacki Kalára* asszony melly boltban feküsznek, kikkel egyetömbbe hiszem, hogy az ítélet napjára meghallom az én Krisztusomtól az örvendetős szót: Jöjjetök el én atyámnak választotti. vögyétek az örök életöt.

Mindönöknek előtte ajánlom az én gyermekimet ótalmul érsek uramnak, *Kuthassy János* uramnak, Magyarországnban császár uronk ő fölsége heltartójának és tanácsának, azonképpen *Illésházy István* uramnak, császár uronk ő fölsége hopmestörének és tanácsának, hogy ő nagyságok tanácsokkal tartsák őket, és ne hagyjanak az én gyermekimnek valami háborut indítaniok egymás között hanem ő nagyságok Isten szerint a mit jobbnak ítélnék lenni, azt intézzék közöttök; kin az én gyermekim is megálljanak, hogy az én atyai áldomásom rajtok maradjon, és az ur Isten is nagyságokkal együtt megáldja őket.

Az én leányom *Bakit Margit* asszony, jól emléközik arról. minemü jó gondviselője voltam én ő neki, oktattam és tanítottam, és az én szegénségem szerint mennyit költettem reá. Az ur Isten is jó szerencsét adott neki (kiben az ur Isten az ő szerelmes urával és szép gyermekivel tartsa meg sok esztendeig jó egészségben és egymás szeretetiben), én is azon kéröm mint szerelmes leányomat, mivelhogy az ur Isten adott miből élniök, hogy az én keves jószágomat ki őtet szintén úgy illeti mint fiamat *Pétört*, ne szagassák meg addig, mig az ur Isten a bátyának házastársot parancsol, hanem azon állapotban, a mint én most birom, hagyja fiamnak *Bakith Pétörnek* birnia. Az után egyaránt osszák két felé. Fiamat is azon kérem, hogy egymással ez hitván elmulandó jószágért ne vesződjék a hugával sem az ő gyermekivel, hanem jó atyafiúi szeretetben éljenek, és szépen megalkodjanak, minden pörpatvart és gyűlölséget eltávoztassanak.

Mikor a jószág osztályyára mennek, azt hagyom, hogy minden falut meg ne osszszanak, hanem az egész jószágot kétfelé röndöljék: felét *Holits*hoz, felét *Sassin*hoz. Azonképpen földeket, réteket, szőlöket, molnokat, mindenféle barmokat. És miérthogy *Sassin* közelb *Balassy Menyhért* fiam uram jószágához. *Sassin* leányommal ök birják; *Holits*ot fiamnak *Bakith Pétörnek* engedjék. Ha penig az helön meg nem alkodhatnának, vessenek sorsot egymás között, ki hon maradjon.

Miérthogy a *holitsi* házakat is én mind újolan épétöttem nagyobb részre; azonképen a *boboldáni* molnát és majort én

építöttem mindönöstül, azt a boboldáni épületet *Sassinhoz* rön-döltem.

A mi a szegény anyyok öltözetit és fejer ruháját illeti, azt jól tudják mind fiam, leányom, hogy én azt igazán két-felé osztottam; el is vitte leányom az ő részét; fiam is mit adott azután a hugának, azt ők tudják. A mennyit én ez után szörzöttem fejer ruhát, mind pedig ágyakat, azt fiamnak *Bakit Pétörnek* hagyom az ön mívvél egyetembe.

A mi keves ezüst mívem vagyon, — azon kívül kit immár *Bakit Pétörnek* attam, és a Rác Pál fiátul mölly öreg szablyát vöttem möllyet *Balassi Pétör-nek* ígértem, most is neki hagyom, — a többivel egyaránt osztozzanak.

Strasnicán vagyon *Holomek* zsidónál egy ezüst aranyozott palaczk, kin lánc is vagyon, ismeg egy aranyas pohár födelestül, egy aranyas kanna, mindez nyom száztizenegy latot, ötven forintba zálagba.

Lidánál *Strasnicán* egy födeles pohár huszonnyolc forintba zálagba.

Hlegyéninél egy födeles pohár husz forintba zálagba. — Ezekről mindenikről mettor cédulák vannak, möllyeket a jövedelömből váltsa ki fiam *Bakit Pétör*, és azzal is ketten osztozzanak.

Mindenféle leveleket, kik a jószágról valók, adósleveleket, pörfolt leveleket, úgy mint fiúágnak, *Bakit Pétör* kezében hagyom.

Miérthogy a *holitsi* épület nagyobb a *boboldáninál*, de ismét *Coborok* tartoznak a *sassini* épülethöz hatvanezer téglával, kit be köll hordatniok az épületnek idején, és ahoz elegendő meszet adni, a transactionak continentiaja szerint, — én is ahoz hagyok aranyul ezör forintot; ha mi héa lönne az aranyrak, hogy anyyi nem volna, a jövedelemből köll reá töltenni, leszen anyyi a számtartónál.

A mölly kétezer forintom vagyon a *szakolcaiaknál*, azt *Bakit Pétörnek* mönyekzőjére hagyom.

Nem akarom eltitkolni, hogy az én szegény feleségemnek az attya, szegény *Tersaczky Miklós* uram, az anyai jószágot elatta volt, melynek az árával vötte meg *Czernomált Kraina* országban; de az a pénz nem volt elég, hanem szegény feleségemtül ugmint leányátul kért volt hatszáz aranyat, mellyre minden esztendőnként fölpénzz megyön, a mint az adóslevél megtanét. Azt keressék meg, mind a czernomáli részt, mind pedig a horvátországi jószá-gban a quartalitiumot a pénzzel egyetömbe, möllynek a fölpénze immár több a summánál, egyenlő költséggel keressék és egyaránt osztozzanak vele.

Morvaországban *Breszlaván* a mölly pénzt a szmlva (?) szörint én kezembe köllött volna adni, és abból 7500 (nyolcadfélezer) forintot szegény *Czobor Pál* uramnak bátyámnak köllött volna

adnom, énnéköm meg nem atták. Azt sem tudom neki atták-e meg avagy nem, de hogy énnéköm semmi quitancia nincs szegény bátyámtul, ezt bizvást megkereshetik a breszlai uron ha rá hiják és keresni akarják.

Azonképpen miérthogy szegény *Friderek Sierotinával* semmi véget nem érhetek a számvetésből, ki noha egynehányszor napot hagyott és sokszor heába fárasztott, ki miatt a több pénzben is nem keves vagyon oda hátra, mindez kitetszik a szmlvából és a quitanciákból, mikor számot kezdnek vetni, ezt is egyaránt keressék és osztozzanak egyaránt.

Szegény utolsó feleségem szükségeiért *Rárót* zálagba köllték vetnöm szegény sógoramnak *Réwaj Mihál* uramnak. Melly harmadfél ezer forint ott *Napajedlán* vagyon, kiről adós levelem is vagyon. Ezt is mind usurájával egyetömben egyenlő költséggel keressék és egyaránt osztozzanak vagy váltsák ki *Rárót*,

Jámbor szolgálímnak a mit jószágomból attam az inscriptió szerint, mint szintén én ez ideig megtartottam, az én gyermekim is és maradékim megtartsák, azt hagyom. A mölliknek pedig inscriptiója nincs, de azért házokat pénzön vötték, pénz nélkül túlök el ne vegyék.

Bécsben Solternek vagyok adós tizennégy forinttal.¹⁾
kilenczedfél forinttal

Olomucban Mattias kalmárnak tizedfél forinttal.

Ezeknek a jövedelemből megfizessenek.

Azonképpen szolgálímnak, a kinek mivel tartoznám azt számvetvén, megfizessék.

Készítöttem meg ezt az én testamentomomat, hogy készen legyön, de úgy, hogy mig Isten éltet, szabad legyön énnéköm megújétanom, hozzá tönnöm és elvönnöm benne, a mint én akarom. Möllyet kezem irásával és pecsétömmel, és egynehány jámbor barátim pöcsétivel, megerössétettem Szent Benedek napján, ezer és hatszáz esztendőben.

Michael *Bakyth* de Laak m. propria.

Kívül a következő pecsétek és aláírások: Gregorius *Pethöffi* m. propria. Franciscus *Oroszthonyi* manu propria. Gregorius *Egerszegj* manu propria. Georgius *Veresvári* mpr. Franciscus *Jeszenszki* m. propria. Franciscus *Ráday* manu propria. Gabriel *Somogyi* mpr.

Testamentum Magnifici domini Michaelis Bakych. Anno Domini 1600.

Eredetije Fasc: A Nro. 30. (Familiae Czobor) a *kismartoni főlevéltárban*:

Közli: DR. MERÉNYI LAJOS.

¹⁾ Itt egy *kihuzott* sor következne: *Peghernek* vagyok adós kilenczedfél forinttal.

MUNKÁCSI LELTÁRAK S UDVARTARTÁSI IRATOK.

(1680—1701.)

A magy. tud. akadémiai »Történelmi Emlékek« (Monumenták), »Irók« osztályának XXIII. és XXIV-ik köteteit képező »Thököly Imre naplói, leveleskönyvei és egyéb emlékezetes írásai« című kiadványomban a Thököly, Rákóczi és Zrínyi családra s szabadságháboruinkban nagy szerepett játszott munkácsi fő-várukra vonatkozólag nagyszámú és művelődéstörténetileg — mint a kritika általában elismerte — nagybecsű mindenféle leltárakat, lajstromokat, összeírásokat volt szerencsém közzé tenni, különböző, de leginkább a Rákóczi-féle vörösvári és a volt kir. kamarai levéltárakból. Azonban a dolog természete hozza magával, hogy semmiféle ilyes gyűjtemény nem lehet teljes, — mert idővel mindig kerülnek még elő rokontárgyú s tartalmú adalékok. Ilyenek gyűltek vala össze nálam is az idézett kötetek megjelenését követett immár 27 év alatt, nem valami nagy terjedelmű darabok ugyan, de érdekes és értékes tartalmúak és vonatkozásúak, úgy hogy a fönt említetteket igen szépen egészítik ki s azok némely hiányait pótolják. Nem akarván tehát ezeket továbbra is homályban hevertetni a jelen — efféle közlésekre is hívatott — szakfolyóiratban íme közrebocsátjuk, az oly mozgalmas és változatos történelmű XVII-ik század utolsó negyedének, valamint a fényesmúltú Rákóczi-Thököly-Zrínyi-házak családtörténetének s udvartartásának, nemkülönben a nevezetes Munkács vára és még néhány Rákóczi-vár azon kori viszontagságainak bővebb ismerete czéljából.

Egynémely itteni adalékunknak a nemzeti, cultúrhistoria, különösen a műipartörténet, s az egyházi archeologia is hasznát veheti.

I.

Báthory Zsófia fejedelemasszony kijáró ezüstneműi.

Anno 1630. Die 16. Augusti. (Munkácson.) Néhai Méltóságos Báthory Sophia Kegyelmes Asszonyunk pohárnokjától vettem kezemhez ezüstmarhát ez szerint:

Aranyas csísze	nro 33.
Aranyas, négyszegű tányér	nro 6.
Aranyas, címeres egybejáró pohár, fedelestül	nro 10.
Aranyas, vendégnek való kalán	nro 8.
Aranyas villa, háromágú	nro 5.
Kétágú, aranyas	nro 3.
Aranyos czapa-pohár	nro 9.
Aranyas mosdó, medenczéstül	nro 1.
Aranyas sótartó	nro 2.
Aranyas, fedeles kanna	nro 1.
Aranyas kalán	nro 1.
Ezüst, vastag tányér	nro 4.
Ezüst, címeretlen tányér	nro 16.
Ezüst, rózsaczetnek való tálacska	nro 3.
Ezüstkalán, mindennapi asztalra való	nro 8.
Ezüstvilla, kétágú	nro 8.
Ezüst gyertyatartó, <i>(ki is a test mellett va-</i> <i>gyon</i> ¹⁾	nro 2.
Ezüst hamva-vévű lánczostül és tányérostül ...	nro 1.
Ezüstnyelű kés, egy tokban, pár	nro 12.
Ezüstös nyelvű bontó kés, pár	nro 1.
Ezüst-sótartó	nro 1.
Vendégnek való gyöngyházás kés, pár	nro 1.
Mindennapi kijáró abrosz	nro 4.
Alsó, fekete selyemmel varrott abrosz	nro 2.
Öreg <i>(nagy)</i> abrosz	nro 3.
Kerület	nro 5.
Pohárszék-abrosz	nro 2.
Mindennapi kendő-keszkenyő	nro 6.
Vendégnek való kendő	nro 2.
Kamuka-tányérkeszkenyő	nro 2.

¹⁾ Tehát a pohárnok nemsokára az öreg fejedelemasszony halála († 1680. jún. 14.) után számolá el e lajstrom szerint annak asztali ezüst készleteit Zrínyi Ilona megbizottjának.

Asztalkeszkenyő	nro 30.
Asztal-bőr. öreg, ...	nro 1.
Asztalbőr. kicsiny	nro 1.
Fekete nyelű kés	nro 12.
Ónpalaczk egy tokban, három-három itezés ...	nro 7.
Ónkondér, egy tizenkét itezés	nro 1.
Két megbomlott öreg kondér	nro 2.
Borhűtő	nro 2.

(Egykorú jegyzék, talán fogalmazat, félíven, hosszantt hajtva. Egyszerű, aláíratlan, házi használatra szánt példány, gyűjteményemben.)

II.

A munkácsi várkápolna kincstára és felszerelése.

Anno Domini 1682. Die 30. Januarij.

Facta est conscriptio rerum sacrarum ad sacellum arcis Munkács pertinentium, sub Reverendo Patre *Nicolao Krucsay*, ejusdem arcis parochio vigilantissimo.¹⁾

Az csodatevő <i>Boldogasszony képen</i> ²⁾ korona három	nro 3.
Egyik drágakövekből álló.	
Másik fekete zománczos, gyöngyös.	
Azokon a drága koronákon pedig drága gyűrő kettő	nro 2.
Egy kis körtvély formára zománczos drága eszköz, egy	nro 1.
Egy tiszta arany kis köröszt, egy	nro 1.
Ugyanazon csodatevő képének (<i>így!</i>) nyakán zöld smaragdokból álló nyakravaló, egy	nro 1.
Másik is, fekete zománczos, gyöngyös, egy	nro 1.
Aranyláncz egy	nro 1.
Annak közepin egy zöld smaragdos rózsácska	nro 1.
Tiszta gyöngyből nyakravaló, tizenkét sor	nro 12.
Annak a közepin egy függő rózsza, közepiben öreg (<i>nagy</i>) rubint, alatta egy öreg gyöngy.	

Az mellje iránt egy drága szép köröszt, öreg, zöld smaragdokból álló, rubintok is benne vannak; az melly zsinór tartja, azon türkéses rózsza egy, a másik gyémántos, közepette

¹⁾ Krucsay Miklós utóbb egri kanonok és II. Rákóczi Ferencz orsz. közigazdasági tanácsának consiliariusus vala.

²⁾ Báthory Zsófia szerzé ezt és nagy áron Lengyelországból, Kloko-czowból, nővére Lupstowska Jadwiga apácza és jezsuitái útján s ékesíteté föl családi kincstára drágaköveivel, udvari ötvösei remek munkájával.

egy gyöngy. Ugyanazon zsinóron egy aranygyűrű (*így!*), kék pántlikán kötve.

Az válla iránt fekete zománzos rózsza, közepette öreg gyémánt ... .. nro 1.

Azon Boldogasszony-kép lábánál egy ezüstrózsa, türkisek benne.

Ugyanannak a Boldogasszony képének (*képszobrának*) az egyik kezén zöld smaragdokból álló kézelő ... .. nro 1.

Mellette aranyból való eszköz, benne egy viola szín öreg kű, egy ... .. nro 1.

Az egy újján gyűrű formára egy rózsácska, apró gyémántokból álló.

Az karján levő kis Jezusnak az feje fölött két kis korona: egyik drágakövekből álló, másik fekete zománzos, gyöngyös, hasonló Boldogasszony koronájához.

Azokon alúl egy függőcske gyémánt-formára.

Ugyan a kis Jesus nyakán hasonló Boldogasszony nyakravalójához. Darab kettő ... .. nro 2.

Egyik zöld, smaragdos. Másik fekete zománzos, gyöngyös.

Az melljén cseh gyémánt forma kövekből való köröszt, egy ... .. nro 1.

Az jobbkezén arany, rubintos rózsza, egy ... .. nro 1.

Az balkezén is hasonló ahhoz ... .. nro 1.

Az egyik újján gyűrű helett kis rózsácska, ... nro 1.

Apró gyémántokból álló, hasonló Boldogasszony rózsácskáihoz.

Az kis Jesus lábánál egy apácza-munka bokréta, egy ... .. nro 1.

Az kép rámaján egy portai réz pártá-eő (*öv*), melyben holmi különféle metszett kövek vadnak.

Ugyan az Boldogasszony képihez való supellát, négy ... .. nro 4.

Egyik aranynyal-ezüsttel süttetett, mind a két felül tetzetes (*így!*) szín formára virágokkal elhányva.

Másik metszín (*megyszín*), három sorban igen szép gazdagon megvarrva; környülötte ezüstös-aranyos perém.

Harmadik veres, aranyvirággal szótt, ócska.

Negyedik fejer, vont aranyvirágokkal szótt, ócska.

Az feljül való circumferentia, négy ... .. nro 4.

Czeszokói Boldogasszony képin.¹⁾

- Egy nyakra való láncz, arany, három sorban ... nro 1.
 Öt sorban veres kláris ... .. nro 1.
 Az mellje iránt, melly egész képét elfogja szélességre, ezüst öreg láncz, nagy szemekbül való.
 Egy sárga virágos fejér superlát, hasonló circumferentiával együtt.

Az oltárhoz való eszközök.

- Antipendium hat ... .. nro 6.
 Első, metszín atlacz, egészen török munkával beburított.
 Második, aranyvirágos metszín, a közepi fejérsárga.
 Harmadik, tiszta vörös tabít.
 Negyedik, tarka, szép selyem-materia.
 Ötödik, szálas fátyolforma.
 Hatodik, tiszta fekete tabít.
 Egy darab fekete szórmateria.
 Másik kis fekete darabocska, körösztre való.
 Fekete materia, egy ... .. nro 1.
 Fejér köröszt rajta; hűtbe (*böjtben*) az oltárra való.
 Egy igen szép, ezüsttel-aranyval varrott czímer nro 1.

Kazula hat ... .. nro 6.

- Első, vont arany, fejér, cum manipulo et stola.
 Második zöld, stolával, manipulussal.
 Harmadik tarka, stolával, manipulussal.
 Negyedik, gyenge fejér virágokkal szűtt, stolával, manipulussal.
 Ötödik, egyfelül tengerszín, másfelül veres; stolával, manipulussal.
 Hatodik fekete, stolával, manipulussal.

Ezüst portéka.

- Monstrantia, egy ... .. nro 1.
 Kelh, patenával együtt, kettő ... .. nro 2.
 Ezüst-köröszt egy ... .. nro 1.
 Egyik egészen aranyos, másik csak belül aranyos (*t. i. a kelyhek*).
 Turribulum hajócskával és kanálkával együtt, egy nro 1.

¹⁾ *Czenstochow* csodatévő Mária-képeről híres búcsújáró-hely Lengyelországban. Báthory Zsófia is elzarándokolt oda nővérével, és mint lát-szik, mássát vetette.

Cziborium, egészen aranyas, egy	nro	1.
Ostyatartó, ezüst, kettő, ...	nro	2.
Ampula, ezüst, kettő	nro	2.
Tányér, ezüst, egy	nro	1.
Oltár előtt való lámpás, ezüst, egy	nro	1.
Két kicsin, egybejáró pohár, kettő	nro	2.
Harmadik, öreg (<i>nagy</i>). egy	nro	1.
Szenteltvíztartó, ezüst, egy, ...	nro	1.
Csengettyű, ezüst, egy	nro	1.
Vagyon más is rézből egy	nro	1.
Kelyhre való keszkenők:	nro	8.
1. Fejér atlacz, apácza-munka, egy	nro	1.
2. Fejér, aranyvirágú, vont ezüst, egy	nro	1.
3. Fejér, ócska, vont ezüst, egy	nro	1.
4. Fejér, patyolat, selyemmel varrott, török		
munka. egy	nro	1.
5. Fekete-fejér virágú, vont ezüst, egy	nro	1.
6. Más fekete, ócska, ezüsttel szűtt, egy	nro	1.
7. Hamuszin, ezüsttel szűtt, egy	nro	1.
8. Kék, gyengén gyönggyel rakott; négy virág		
rajta; egy	nro	1.
Bursa, palával együtt, hét	nro	7.
Corporale kilencz	nro	9.
Purificatoria tizenegy	nro	11.
Alba, hat	nro	6.
Eő (<i>öc, cingulus</i>) három	nro	3.
Oltárra való keszkenő, tíz	nro	10.
Magyar aranynyal varrott kettő	nro	2.
Scophiummal varrott egy	nro	1.
Török módra selemmel varrott, kettő	nro	2.
Fejéressel varrott, három	nro	3.
Spanyor varrással selymes, egy	nro	1.
Patyolatra selemmel varrott, parasztossan, egy	nro	1.
Abrosz mindenestül kilencz	nro	9.
Némelly igen ócska.		
Gyenge keskeny patyolat, egyfelül aranyos-csip-		
kés, oltárra való, velum formára	nro	1.
Monstrantiára való velum három	nro	3.
Oltárra való tarka materia, körülötte tetszín,		
aranynyal egyveles bojt, egy	nro	1.
Kancelre való, communicans eleiben hosszú ken-		
dők, selyemmel varrottak, patyolatból való, három ...	nro	3.
Humerale hat	nro	6.
Superpelliceum négy	nro	4.
Az egyik aranyos-csipkés.		

Pap kezéhez való keszkönők	nro	5.
Communicansnak való egy	nro	1.
Oltárra való circumferentia kettő	nro	2.
Selemmel varrottak.		
Missale, ezüstös. Másik nem.		
Az alá való párna, egy	nro	1.
Reliquarium scatulában. kristály alá foglalt	nro	1.
Agnus DEI három	nro	3.
Egy ezüstműl vert, vékony Boldogasszony képe.		
Két oltárra való kép, fatáblákon írt (<i>festett</i>),		
az egyik Krisztus Urunk képe, másik Boldogasszonyé.		
Egy ráába foglalt apácza-munka rózsa.		
Egy Crucifixus-kép, körülötte rózsák, benne		
misteriumok vannak írva.		
Egy rézen írott czestochói kép; másik egy igen		
kicsiny, körül ezüstbe foglalva.		
Három kis képek, jesuiták vannak írva.		
Sanctuariumon kívül kép, öt	nro	5.
Üdvözült Asszonyunk (<i>Báthory Zsófia</i>) címere	nro	4.
Két darab vörös posztó	nro	2.
Oltár eleiben való szőnyeg, egy	nro	1.
Méltóságos Urunk (<i>II. Rákóczi Ferencz</i>) szé-		
kin kettő	nro	2.
Kisasszonyunk (<i>Rákóczi Juliánka</i>) székin kettő	nro	2.
Praedicáló-széken egy	nro	1.
Papok fejére való quadratus öt	nro	5.
Egy kék kárpit, holmire való.		
Egy keszkönő, fejéressel varrott, körösztyekre		
való, egy	nro	1.
Processióra való zászló, három	nro	3.
Láda, három	nro	3.
Oltárra való gyertyatartó négy; kettő fejr ólmos	nro	2.
Fábúl való, kettő	nro	2.
Hamva-vevő, egy	nro	1.
Ostyasütő vas, egy	nro	1.
Egy pellikány-madár, fábúl faragott, aranyos	nro	1.
Egy apácza-munka Boldogasszony képe	nro	1.
Ostyametélő kettő	nro	2.
Zászló közepibe való kép, három	nro	3.
Kelyhre való parasztkeszkenő	nro	4.
Pántlikábúl csinált rósza	nro	6.
Portatile kettő	nro	2.
Krisztus születése; apácza-munka, egyik üveg-		
ben, másik kívül	nro	2.
Rituale, kettő	nro	2.

Sik ornamentumra való darab ... .. nro 6.
 Vasgyergyatartó, parasztos ... .. nro 8.

(Eredeti, hosszában hajtott s összevarrott két ívre Krucsay Miklós sajtákezével gonddal írt lajstrom. U. o.)

III.

A szepesi kamarától Thököly konyhájára küldött s rendelt élelmi szerek jegyzéke. 1682. november.

Specificatio victualium pro Celsissimi Dni Principis culina apparatorum sub Praefectura Camerali.

Széplakra hajtattam: szarvasmarhát egygyel-mással nro 50; sertésmarhát apróstúl nro 82; juhot, bárányt nro 40.

Királynépre hajtattam: szarvasmarhát egygyel-mással nro 82, juhokat, bárányokat nro 50; sertésmarhát nro 10.

Mislére hajtattam: juhokat nro 27; szarvasmarha 6.

Izsépre hajtattam: szarvasmarhát nro 24; bárányt, meddő juhot nro 45; sertésmarhát nro 10; ludat nro 102; pulkát nro 27; tyúkot nro 150.

Koysóra hajtattam: juhokat nro 100.

Kassán van prae manibus lúd nro 183; tyúk nro 159; gácsa (*kácsa*) nro 46; pulka nro 33; kövér disznók nro 6.

Summa simul sumtorum pecorum et altilium: Szarvasmarha nro 156, sertésmarha nro 108, juh nro 262, lúd nro 285, pulka nro 60, tyúk nro 309, gácsa nro 46.

Zabot *Kassára* administráltattam az fiscalis jószágokból az prófuntházhoz cub. nro 605. Azonkívül az sáfár kezéhez küttem zabot cub. nro 150. Gabonát administráltattam az fiscalis jószágokból az prófontházhoz cub. Cassovien. nro 746¹/₂ Lisztet cub. Cass. nro 17. Széna van *Kassán* circiter szekérel nro 180.

Vajat vitettem az fiscalis jószágból *Kassára* itczét 510; mézet itczével nro 260; borondzát (*brinza. érett túró*) hordóval nro 9; héring általaggal nro 2; egész szalonnákat nro 15; sajtokat nro 23; tyúkmonyokot (*tojás*) nro 1500; vereshagymát zsákkal nro 8; káposztát aprétottat hordó nro 5; tatárka-darát, köből nro 11; árpadarát köb. nro 1; borsót, köből nro 4; kását, köből nro 3; kósót nro 24; száraz halat nro 86; füstölt húst általaggal nro 1; eczetet általaggal nro 21; Rabusanka sert hordóval nro 2; bártfai sert hordóval nro 2; praebendának való ó bort. hordó 26; új borokot. töltetleneket, hordóval nro 687. Restál még bor kívül az jószágban vasa nro 360. Buzalisztet az sáfárhoz cub. nro 52; rozslisztet cub. nro 89.

Azonkívül küldtem Ungvárról *Munkácsra* bort, vasa 222¹/₂. Lencsét. cub. ³/₄. Csíát nro 2400. Retket, répát, petreselymet, tormát. Csöbrököt nro 7; dézsákat nro 51; saj-tárokat nro 48; kupákat nro 3; puttonokat nro 14. Egy hordó asszu-gyümölcsöt; asszu-szilvát, hordóval 1; diót hordóval 1.

Naponkint várjuk apródonként többet az jószágokból.

Ex Praefectura Camerale. 22. Nov. 1682.

Wilh.(-elm) à Drahe(-eim) m. p.

(Draheim Vilmos kamarai praefectusnak sajátkezevel soros lajstrom-alakban írott és sok helyütt javítgatott eredeti fogalmazat. egy íven. Kívül e rájelzés, ugyan az ő kezevel: »*Victualium ad Dni Principis culinam specificatio.*« — Draheim Vilmos, eredetileg német ember, a szepesi kamara tanácsosainak egyike vala I. Lipót császár szolgálatában: azonban Kassát 1682-ben Thököly elfoglalván, a lassanként elmagyarosodott Draheim letette a hűségesküt e fejedelemnek. a ki meghagyván őt kamarai tanácsosságában, mint a fiscalis jószágok praefectusát alkalmazá a fáradhatatlan tevékenységű, gazdasági dolgokban igen jártas, kivált a szőlőműveltetést kitűnően értő embert. U. o.)

IV.

Munkácsi lajstrom Thököly társzekerébeli táborig portékáiról, 1682. deczember.

Memoriale.

1. Veres szekérben.

1. Tizenegy iskatullyában confrét, ... 11.
2. Egy párnaszék ... .. 1.
3. Egy ládácskában viaszgyertya.
4. Egy ládában fejérruha.
5. Másik, fehér ládában is fejérruha.
6. Egy vergina (*virgina*) ... .. 1.
7. Egy iskatullyában poma granát.
8. Egy iskatullyában citrom.
9. Kellemessy (*János*) uramnak egy turbája.
10. Kellemessy uramnak egy kilénben (*szőnyeg*) köntösse.
11. Hat szőnyeg ... .. 6.
12. Asztalra való bársony-szőnyeg ... .. 3.
13. Egy paplan ... .. 1.

2. Szekérben.

- Tizenegy pinczetok ... .. 11.
 Egy öreg (*nagy*) fekete láda ... .. 1.
 Egy fehér láda. confrétnek való ... .. 1.

Egy öreg szőnyeg	1.
Egy párnazsák	1.
Ittem két vánkos	2.
Egy kis iskatulyában holmi üveg.	
Egy párduczbőr, a ki Csató uramnál volt.	

3. *Pohárszék-kocsiban.*

Egy pinczetokban három kondér.
 Ittem, egy pinczetokban két kis kondér.
 Ittem, harmadik pinczetokban két kondér.
 Ittem, öt pinczetok.
 Ittem, egy tál-tok, tálastúl ... .. nro 59 tál.
 Ittem, egy csíszetok, csíszéstül ... .. nro 25.
 Egy tokban 18 pohár.
 Ittem, tizenkét aranyos pohárka.
 Ittem, tizenkét aranyos pohár.
 Ittem, négy aranyos pohárka.
 Ittem, huszonnyolcz ezüstitányér.
 Ittem, három ezüstgyertyatartó.

*Philek (Fülek) alól Kóródy és Halasy Márton
 uraimék ezt vitték el:*

Két aranyos mosdó, kannástül.
 Négy gyertyatartó, kalapjával együtt.
 Négy sőtartó.
 Egy ezüstpalaszkocska.
 Tizenhét aranyas pohár.
 Öt pár ezüstnyelű kís.
 Négy kalán, hozzá való
 Négy ezüstpalaszk.
 Tizenkét ezüstcsísze.
 Ötvenhét tányír.
 Ötvenegy tál.
 Két aranyos palaszk, Phülek alá hozták.

*Ittem, a mikor megindultunk az táborra, ezeket
 hattam itt Munkácson:*

Tizenkét ezüstpohár.
 Ittem, más rendbéli tizenhét ezüstpohár.
 Öt ezüst-gyertyatartó.
 Egy ezüst-mosdó, fejez kannástül.
 Hat ezüstkanál.
 Két aranyas kanál, vidlájával együtt.
 Tizenkét ezüst-csísze.
 Egy innyaadó csísze.

In Arce Munkáts, Anno 1682. die 9. X-bris.

Még e rájegyzések az utolsó oldalon *Zrínyi Ilona keze-
vonásaival.*

»Lepedőben recze 20. Feíres lepedő 7. Feíres lepedő 10.
Varrott lepedők 114. Kendők. Abroszok.«

(Eredeti lajstrom, egy iven. U. o.)

V.

Thököly bodókövi várnagyának évi conventiója. 1684.

*Par Conventionis Dni Georgij Károli. Castellani Bodó-
köviensis.*

Anno 1684. die 7. Febr. kezdődik esztendeje Nemzetes
Vitézlő *Károlyi György* uramnak. Lészen készpénz fizetése
harminczhat forint, fl. 36. Gabona cub. 18. Dolmány, mente
és nadrágra hét sing remek posztó. Mente alá való rókaláb
bélés, vagy fl. 6. Hét hordó bor, két hordó lőre; egy ártány vagy
fl. 1. 50. Húsrá fl. 4; borsó, lencse fél-fél köből; tatárka
darának egy köből; hat itcze vaj, vagy fl. 1. 24. Két kósó;
husz font fadgyu; sajtra fl. 2. Tartozván ő Kglme is etc.
Bodókó, ut supra, etc.

Solutio.

(Itt azután elő van számlálva, hogy a nevezett várnagy a
főntebbi fizetésből, borból és élelmi czikkekből april 9-kén, május
4-kén s 15-kén, június 1-jén, július 23-kán, szept. 8 és 20-kán
mit vett légyen ki.)

(Egykorú másolat féliven. U. o.)

VI.

Regécz vára capitulatiója, 1685.

Regécz várában lévő tiszteknek az várnak feladása iránt
való kívánsági és punctumi.

1-mum punctum. Kegyelmes Asszonyunk Méltóságos
Zirinyi Ilona ő Nga, Kegyelmes Kis urunk Rákóczi Ferencz
ő Nga, Kegyelmes Kisasszonyunk Rákóczi Juliána Asszony
ő Ngoknak légyen gratia.

2-dum punctum. Kegyelmes Asszonyunk, Kegyelmes Kis
urunk és Kisasszonyunk ő Ngok regéczi tiszteinek, praesidia-
riusinak és legkisebb renden lévő szolgálainak is ő Felsőge és
minden ő Felsőge tiszteitől s az nemes kamarától légyen gratia
és kinek-kinek minden némű jószágai, akárminémű helyekben

s akármellyik vármegyében, restituáltassanak, legkisebbikben is sem személyek, sem jószágok iránt meg ne háborítottassanak és károsítottassanak.

3-tum punctum. Regécz vára minden hozzátartozó jószággival tartassék az árvák (*Rákóczi árvák*) ő Ngok számára és az jószágnak mindennemű jövedelme az regéczi ő Ngok tiszteitől percipiáltassék, az mostani szürettel együtt, letévén az nemes kamara mindennemű praetensióját rúlla, és Vilmány nevű falu, az Hernádon lévő malmával együtt és azoknak jövedelmivel. minthogy annakelőtte Regécz várához tartozandó örökös jószág volt.

4-tum punctum. Regécz várában ő Felsége és az ő Felsége tiszteit s az nemes kamara ő Felsége praesidiumát be nem adják, a váron peniglen egész jószággival együtt Kegyelmes Asszonyunk, Kegyelmes Kisurunk és Kisasszonyunk ő Ngok dispositiója tégyen tiszteket, szolgálakat; az kiket ő Ngok akarnak, azokat tartsák az várban, és praesidiumot magok fizetésén ő Ngok az mennyit akarnak tartani, ő Ngok directiójában légyen.

5-tum punctum. Hogy az munitiókat az várból ki ne vitessék, azokhoz tartozandó paratiókkal, materiákkal és absolute mindennemű pertinentiáival együtt Regécz vára szükségére tartassanak.

6-tum punctum. Kinek-kinek Regécz várában, kik itt vagyunk, elbúcsúzván annak idejében Kegyelmes Asszonyunktól, Kegyelmes Kisurunktól és Kisasszonyunktól ő Ngoktól, szabad légyen magok jószágában menni és az ő Felsége ditiójában megmaradni.

Ad supra recensita sex puncta super deditioe arcis Regécz ex Hungarico in Latinum translata, subsequens brevis resolutio responsi loco a supremo Suae Sacrae Caesariae Regiaeque Majestatis in his partibus constituto Generalatu extradatur:

Ad primum. Non est subditorum pro conditione Dominae Principissae negotiari; sed ubi Celsissima Principissa Rákócziana sese ad debitam Suae Sacrae Caesariae Regiaeque Matti obedientiam secundum obligationem sibi incumbentem submiserit, experietur gratiam et clementiam Suae Mattis Caes. et Regiae.

Ad secundum. Ex reliqua puncta particulariter arcem Regécz inibique constitutos quoscunque concernentia, cum ys tractabitur eo modo, quo cum alijs. qui majoris momenti loca devotioni Caesariae subdiderunt. tam quoad personas. quam

quoad bona tractatum fuit, eo facto competens innocentis Pupilli et Orphanorum habebitur ratio; sin vero vim armorum exspectare maluerint: nec Pupilli aut Orphanorum, nec alterius cujuscunque ulla amplius fiet consideratio.

Actum Cassoviae, die 29. Octobris Anno 1685.

L. S. *Aeneas Comes à Caprara m. p.*

(Egykorú másolat, egy íven. U. o.)

VII.

Kende Gábor bujdosó vezér Munkács várában levő embereinek, lovainak, élelmiszereinek s egyetmásainak összeírása. 1686.

Anno 1686. die 30. January facta Conscriptio quorundam victualium Generosi Dni Gabrielis Kende.

Szigetý Sámuel Uram szolgástúl	pers.	2.
A kolcsár negyedmagával	pers.	4.
Egy lovász	pers.	1.
Egy maga alá való ló	nro	1.
Egy lovász-paripa	nro	1.
Szigetý uramnak egy lova	nro	1.
Uj bor tizenhat hordóval	nro	16.
<i>Olasz bor</i> egy hordóval	nro	1.

Búza vagyon a hosszú bástyában két szuszékkal.

A középső várban, pince torkában vagyon négy szuszék búza és egy tele hordó.

Ugyanott egy hordóban kilencz kősó, szegezve.

A lisztes boltban Karicsay uram gondviselése alatt hat hordó búza.

Ugyanott tizenkét hordó liszt. Két hordó lencse. Két hordó borsó.

Egy hosszú szekrínbe méz, vaj; mennyi legyen? nem tudja.

Egy hordóban másfél ó szalonna s két sajt.

Ugyanott tizenegy zsák zab.

Egy dőbön (*így!*) túró.

Egy hordóban három tavalyi szalonna.

Az eczetes házban Benczei uram keze alatt vagyon négy berbence eczet; almaeczet.

A Göczi-bástyán vagyon két új szalonna, órjástúl, sódorostúl.

Karicsay keze alatt vagyon huszonhat kősó.

Ugróczy László m. k.

Szigeti Sámuel m. k.

Anno 1686. die 31. Januarj. Gyulafi Györgyné Asszonyom keze alatt lévő ládát revideáltatván, ezek találtattak benne:

Egy öltöző fekete angliai (*posztó*) köntös: dolmány, nadrág nusztoz süveg, és majczos fekete eü (*öv*).

Egy pár vidra keztyű és három sing s egy fertály fekete selyemposztó.

Egy vég lengyel gyócs.

Tizenkilencz koncz papiros.

Abrosznak való virágos kamuka-gyócs, tizenegy sing.

Egy orczatörlő kendő, fejer csipkés. Slésiából való.

Egy pár karmazsín-cizma. Fekete.

Három sing slésia.

Két csomóban töretlen kávé.

Spanyor varrású gyócs lepedő.

Négy zsebbe való keszkenő.

Ugyan más darabba abrosznak való virágos kamuka.

Széles gyócs, hatodfél sing.

Egy hímes, sokféle selyemmel varrott párnahaj.

Egy pár ing, fekete selyemmel varrott az újja; kötöstül, orczatörlöstül, zsebbe való keszkenöstül.

Item, egy lábravaló s egy fejéres orczatörlő.

Egy kis fejéres ezüstpohár, Bánfi Zsuzsánna (*Kende Gáborné*) neve rajta.

Egy bür tüszüben (*börtüszöben*) egyes, kettőssel egyveleg százhatvankilencz arany.

Egy vászonzsacsckóba száz s fél tallér.

Egy bürzsacsckóba kanna. (?)

Egy kis ládácskában holmi patika-eszköz.

Egy kis köpöczébe pópiom (*opium, hadzsics*).

Egy rézgyertyatartó.

Holmi apró iskatulyákba liktárium.

Három imádságos könyv.

Coram me Martino Krucsay m. p. P. H.

Coram me Joanne Sréter m. p. P. H.

Coram me Juniori Gabrieli Dobaj m. p. P. H.

Coram me Joanne Záborszky m. p. P. H.

Coram me Samuel Szigeti m. p. P. H.

(Mind az öt aláírás sajátkezű, a piros spanyolviaszba nyomott mind az öt, czimeres gyűrűpecsét romlatlan, ép. A január 31-iki ezen második lajstrom szövege Krucsay Márton keze írása, a január 30-iki megelőző lajstrom pedig Ugróczyé. — Eredeti, egy íven. U. o.)

VIII.

*Körösy György.*¹⁾ a *kis Rákóczi Ferencz komornykságától búcsúzik, 1687.*

1687. die 14. Januarij. Búcsúzó suplicatióm Mélt. Zrínyi Ilona Fejedelemasszonytól.

Méltóságos Fejedelmi, nekem nagy jó Kegyelmes Asszonyom!

Kegyelmes szép emlékezetiben lehet Nagyságodnak már hat esztendőknék és kilencz holnapoknak eltelésével Ngtok Méltóságos gyermeke mellett való érdemetlen voltom; kikben hogy úgy, mint kötelességem hozta volna, szolgálatomat nem követhettem,²⁾ arrúl való alázatos bocsánatot várok Ngtoktól.

De mivel, Kegyelmes Asszonyom, mind szolgálatomnak ideje, mind magam napjaim szaporodása, úgy édes Anyámnak üdösb napjai beérkezése és gyámoltalansága azt kívánja, hogy fia által legyen gyámolítása: netalántán egy súlyos betegség hirtelen a világból kiszóllítsa, — az mely betegségben mostanság is részes — történhetik, Kegyelmes Asszonyom, egy szempillantásban, noha másnak kevés, de nekem szegény voltomhoz képest igen sok minden javacskám farkas kaszára mehet, kinek az egymagam édes Anyámtól való eltávozásának tulajdoníthatom.

Ehhez képest könyörgök Ngodnak mint Kegyelmes Asszonyomnak, megelégedvén eddigvaló szolgálatommal, az szolgálai kötelességtől felszabadítani méltóztassék: hadd mehessen *(haza Szabolcsba)* puszta házikómhoz, hogy édes Anyám gyámoltalansága iránt se Istentől, se világtól meg ne ítéltessem. Kiért Isten is minden boldogulást terjeszzen Ngtokra!

(Munkács.) 1687. die 14. Januarij.

K. V. V.

Ngtok legkissebb méltatlan

alázatos szolgálja

Körösy György' m. k.

(Eredeti, u. o. félíven, a példás hűségű ember sajátkezével írva, a kitől a fejedelemasszony ú. l. el sem fogadá azt, hallani sem akarván egyetlen, nagyreményű fia mellől Körösynek távozásáról, bármily nemes indokból: a beteges, agg édes anya iránti fiúi szeretetből fakadt légyen is e szándéka.)

¹⁾ E ritka hű és nemeslelkű férfúró, — a ki a kis Rákóczi Ferencz életét kétszer menté meg, őt Bécsbe is elkísérte, később pedig sárospataki várnagya majd, mindvégig főkamaraása és kincstárnoka lön — többször írtam már. Jellemzésére nézve l. különösen: »II Rákóczi F. Ifjusága« 2-odik kiad. 31 és 49—53. l. stb.

²⁾ Dehogy nem, dehogy nem! . . . Örök hálára kötelezé maga iránt a Rákóczi-házat.

IX.

Munkácson az udvariak s hadak közt kiosztott posztók jegyzéke, 1687. június—deczember.

Anno 1687. Die 15. Junij. Az mely posztókat Lengyelországból hoztanak, azoknak száma és erogatiója.

Die 15. Junij 1687. Ábrahám zsidó hozott:

Angliai posztóban hozott, ulna	212.
Három vég paduait, téssen uln.	105.
Négy vég remeket, téssen uln.	103.
Huszonkét vég köz-löndist (<i>köz-londis</i>) nro	22.
<i>Munkácsi posztómetszők</i> adtak bé véget, nro	26.
20. Julij Markó zsidó hozott köz-löndist vég nro	23.

Angliai posztónak erogatiója.

Die 20. Junij 1687. Nagy Lászlónak adatott Kegyelmes Asszonyunk (<i>Zrínyi Ilona</i>), uln. ...	2 ¹ / ₂ .
8. Julij. Bethlen Anicska és Pécsi leányasszonyoknak szoknyának, uln.	9.
23. Julij. Csordás uramnak adott Kglmes Asszonyunk uln.	2 ¹ / ₂ .
10. Aug. Szíplaki uramnak adatott Kgl. Assz. uln.	3.
» » Vállakra Leányasszonyunknak (<i>Rákóczi Juliánka</i>) uln.	1 ¹ / ₄ .
11. 7-bris. Oldai Deme nevé hadnagynak, uln.	2 ¹ / ₂ .
26. 7-bris. Hogy Urunktól (<i>Thökölytől</i>) elgyött Letenyei (<i>Márton</i>) uram, adtam neki, uln.	3.
29. 7-bris. Torma Mihály uramnak adatott Kgl. Assz. uln.	3.
29. 7-bris. Lázár uramnak is adtam conventiójára uln.	5.
29. 7-bris. Bánóczi uramnak is, conventiójára, uln.	5.
7. Oct. Nagyobbik nímet siposnak dolmánra, uln.	3.
» » Sréter uram ¹⁾ conventiója szerint vett uln.	7.
» » Szucsáninak is mentére adtam, uln.	2 ¹ / ₂ .
13. Oct. Kulin, hogy Urunktól elgyött, adom neki uln.	5.
14. Oct. Kis Úr (<i>a gyermek Rákóczi Ferencz</i>) számára adtam uln.	6.
14. Oct. Pécsinek a leányasszonynak, mentécskének, uln.	2.
Die 20. 8-bris. Ökrös uram conventiója szerint vett uln.	5.

¹⁾ *Sréter János*, ekkor már Párisból visszatért decretális francia tüzérkapitány; később II. Rákóczi Ferencz ezredese, majd brigadérosa és tüzérségi s hadszergyári főfelügyelője.

Die 20. 8-bris.	Fejér-Pataki Mihály uram is vett, uln.	2 ¹ / ₂ .
Die 20. 8-bris.	Ubrízi Pál uram is vett conventiója szerint uln.	5.
Die 20. 8-bris.	Dobay Zsigmond uram is, ¹⁾ conventiójára, uln.	5.
Die 20. 8-bris.	Farkas Sándor uramnak is, ²⁾ conventiója szerint uln.	7.
Die 20. 8-bris.	Buzár uramnak a hadnagynak adtam, uln.	3.
Die 18. 9-bris.	1687. Györki András uram vett conventiójára uln.	8 ¹ / ₂ .
Die 18. 9-bris.	Kruk uram is vett, uln.	4.
» » »	Lakatosok fajlondis posztóért vett mindenik harmadfél singet, tiszten, uln.	10.
Die 20. X-bris.	Rettegi uramnak adtam dolmának, uln.	3.
Die 20. X-bris.	Szabó Dániel uramnak, conventiójára, uln.	5.
Die 20. X-bris.	Vinkler uramnak ³⁾ adtam mentének, uln.	3 ¹ / ₂ .

(Ez után fél lap üres.)

Paduai posztónak erogatiója.

Anno 1687. die 16.	Juny dragonyosok borbélyának, uln.	4 ¹ / ₂ .
Die 8. July.	Tapolcsáni vett conventiójára, uln.	7.
» » »	Orgonista is vett coventiójára, uln.	7.
23. July.	Nyúzó nevő katonának, ⁴⁾ uln.	3.
» »	Kis Istók nevő katonának, uln.	3.
» »	Bujdosó Jánosnak is adatott Kgl's Asszonyunk uln.	3.
23. July.	Szabó István nevő katonának is, uln. ...	3.
30. July.	Szíplaki uramnak adtam nadrágra, uln.	1 ³ / ₄ .
10. Aug.	Hogy Urunktól elgyött Forgács és Terebessi, azoknak adatott Kgl's Asszonyunk mindenikinek egy dolmának, nadrágnak, tészen, uln.	8 ¹ / ₂ .
	Gyulafi urammal gyött Bujdosó István, annak is adatott ő Nga, uln.	4 ¹ / ₄ .
Die 7. Oct.	Sámuel mesternek, a szakácsnak, conventiójára uln.	7.
» » »	Héthársi Mátyás mesternek is, conventiójára, uln.	7.

¹⁾ Az 1686-ik évi munkácsvári *naplóíró*.

²⁾ Később Rákóczinak gyalog-ezredese.

³⁾ *Winkler Vilmos*, utóbb — sok sebet kapott, igen vitéz — gyalog-ezredese II. Rákóczi Ferencznek.

⁴⁾ *Nyúzó Mihály és János* huszárezredesei valának utóbb Rákóczinak, meg is nemesítette őket. Szabolcsi, újfehértói emberek. Ezek valamelyike volt-e e munkácsi katona?

Die 7.	Oct.	Almássi Mihály mesternek is conventiójára, uln.	7.
»	»	» Csigainak is conventiójára, uln.	6.
»	»	» Horvát Zsigmond uramnak is ¹⁾ conventiójára, uln.	7.
»	»	» Kissebbik német siposnak dolmánra, uln.	3.
20.	»	A melly gombkötő legény Urunktúl gyött. annak, mentére, uln.	3.
»	»	» Német borbélynak, mentére, uln.	4.
»	»	» Két német siposnak, mentéknek, uln. ...	6.
		Kis német trombitás, hogy rabságból megérkezett, adtam dolmánnak, uln. ...	3.
		És nadrágnak, ugyan neki, uln.	1 ¹ / ₂ .
		Horvát Sipos Jánosnak, salavárdinak, uln.	1.
		Miska és Ferencz konyha-sáfároknak adtam per uln. 5, téssen uln.	10.

(A lap többi része üres.)

Remek posztónak erogatiója.

Die 16.	Junj.	Oláh szabónak nadrágra adtam uln. ...	1 ³ / ₄ .
»	»	» János Deáknak, pohárnokinasnak dolmánra, nadrágra, uln.	4 ¹ / ₂ .
8.	Julj.	Harangozó is vett conventiójára, uln. ...	6.
»	»	» Gyetvai Mátyás siposnak nadrágnak, uln.	2.
Die 4.	7-bris	1687. Muskatélyosok között egy kaprál- nak dolmánra adtam. uln.	3 ¹ / ₂ .
		Item, Gyulafi urammal gyött egy török: annak dolmánnak, nadrágnak, uln.	5.
»	29.	7-bris. Hribóczi Jánosnak és Andrisnak, az ajtónállóknak mentékre adtam zöld remeket, uln.	5 ³ / ₄ .
»	»	» Kis Jankónak, az Úrfi (Rákóczi Ferencz) inásának, nadrágra, uln.	1.
»	7.	Oct. Tálnok Mátyásnak, conventiójára, uln.	8.
»	»	» Tálnok Nagy Jánosnak is, uln.	8.
»	»	» Fedor szakácsnak conventiójára, dolmány, mente, uln.	6.
»	»	» Konyha-sáfároknak Miskának és Ferencz- nek per uln. 3. téssen, uln.	6.
»	»	» Ot csatlósnak három singivel, téssen, uln.	15.
»	»	» Sütő Lászlónak is conventiója szerint, uln.	6.

¹⁾ Később Rákóczinak Dunántúl főhadí biztosa, ha ugyan evvel a Horváth Zsigmonddal egy személy?

Die 7.	Oct.	Két mosó-asszonnak mentícskíknek, per uln. 3. tészen, uln. ... .. 6.
»	»	» Két szabólegénnek, mentékre uln. ... .. 6.
»	»	» Váradí Ferencz vett mentének, uln. ... 3 ¹ / ₂ .
»	29. X-bris.	1687. Páter Bárkány uramnak ¹⁾ köt- tösnek remeket, uln. ... .. (12 vagy) ... .. 15.

(Másfél lap üres.)

Köz-löndis posztónak erogatiója, 1687.

Die 16.	Juny.	Kgls Asszonyunk parancsolatjából palo- tásoknak nadrágokra szabattam fel véget nro 2. uln. ... .. 2.
Die 27.	July.	Kruk uram kezéhez küldtem újonnan gyötött muskatélyosokra tizre köz-lön- dist, vég 4. Azoknak hajtásokra kék köz-löndisbül, uln. ... .. 8.
»	»	» Iffiú pattantyúsnak, nadrágra, uln. ... .. 2.
»	»	» Muskatélyosok feldebábelinek (örmester) nadrágra, uln. ... .. 2.
»	»	» Galgóczy dobosának, nadrágra, uln. ... .. 2.
»	2. Aug.	Uraimék tálnokjának, dolmánnak, uln. 4.
»	»	» Az melly dragonyosok gyöttek Kgls Asszonyunk hűségire: azoknak ruházat- jára adtam, vég 2, uln. ... .. 8.
»	»	» Hajtásokra (hajtókák) ugyan nekiek, uln. 5.
»	19. Aug.	Kassa János rabságból megtérvín Kgls Asszonyunk hűségire, adatott neki Kgls Asszonyunk ruházatjára, uln. ... .. 6.
»	»	» Szappanfőzőnének mentícskíre adtam, uln. 4.
»	»	» Egy Buzári uram hajdujának nadrágra, (kit az hajduk béküldtek vala paraszt- ruhában,) uln. ... .. 2.
»	26. Aug.	Várbeli dobosnak, conventiójára, uln. ... 8.
»	4. 7-bris.	Dragonyok dobosának adtam, uln. ... .. 4.
»	»	» Kertésznek is conventiójára, uln. ... .. 4.

¹⁾ Ez vala azon Páter Bárkány Ferencz, Szent-Ferencz rendű szer-
zetes, Zrínyi Ilona gyóntatója, a kit a végső desperatióban levő Thököly,
a saját conversiójának ígéréttel, a fejedelemasszony nevében Lengyel-
országon át titkon Rómába akart küldetni a pápához, hogy ez amnys-
tiáltatása érdekében a császárnál közbenjárjon. Azonban férje clavisos
levelét Zrínyi Ilona nem tudván fölfejteti, azt titkárára, *Absolon Dánielre*
bízta; a ki is ekként értesülve ura végzetes szándékáról, mint buzgó
lutheránus, hogy azt megelőzze, inkább elárulá s feladatta a várat.
Bárkány II. Rákóczi Ferencz idejében kecskeméti, majd gyöngyösi ház-
főnök vala.

Die 22.	7-bris.	Csatlós Miklósnak, nadrágnak, uln.	2.
»	»	» Dulovszkinak is, nadrágnak, uln.	2.
»	»	» Színássi nevű hajdunak Kgl's Asszonyunk parancsolatjából, hogy Forgácsékkal járt Tiszáig, nadrágnak, uln.	2.
»	6.	Oct. Vékony ¹⁾ seregibeli tisztekre és tizedesekre dolmányoknak szabattam fel véget nro 2. uln.	8.
»	»	» Nígy gyalog siposnak dókákra ment vég 1. uln. 8.	8.
»	»	» Kacsónak conventiójára adtam, uln. ...	6 ¹ / ₂ -
»	»	» Bátori öreg embernek, ki Urunktól (<i>Thökölytől</i>) gyött, adtam mentének, uln.	4.
»	7.	Oct. Horvát sipos Jánosnak nadrágra, uln. ...	2.
»	»	» Konyhaajtón álló Ferencznek, uln.	8.
»	»	» Viszniczei Ihnád (<i>így!</i>) kocsisnak, uln.	2.
»	»	» Viszniczei Ferencz folajtárnak, nadrágnak, uln.	2.
»	10.	Oct. Sütő Györgynek conventiója szerint, uln.	8.
»	»	» Szekszenásnak ²⁾ dolmánnak, mentének, uln.	8.
»	»	» Alsó leányasszonyok inasának, dolmánnak, mentének, uln.	8.
»	»	» Gorondi Sándor szakácsnak, conventiójára, uln.	7.
»	»	» Viszniczei Ferencz kocsisnak, dolmánnak, uln.	4.
»	»	» György Ferencz folajtárnak, dolmánnak, uln.	4.
»	»	» Parlag László kocsisnak, dolmánnak, nadráguak, uln.	6.
»	»	» Viszniczei Ihád kocsisnak, dolmánnak, uln.	4.
»	»	» Lengyel Voiticz folajtárnak, dolmánnak, nadrágnak, uln.	6.
»	»	» Rigó Ferencz kocsisnak, dolmánnak, uln.	4.
»	»	» Viszniczei Ferencz folajtárnak, dolmánnak, uln.	4.
»	»	» Német kovácsnak, dolmánnak, uln.	4.
»	»	» Hribóczi János ajtónállónak, nadrágra. uln.	2.

¹⁾ Ez ama *Vékony János* hajdu-hadnagy, a ki utóbb II. Rákóczi Ferenczet is végig szolgálta, majd Temesvárra és Törökországba szorult mint bujdosó, és 1717-ben gr. Pálffy Jánostól titokban megnyeretve, Belgrád elfoglalását lehetővé tévé Savoyai Jenőnek.

²⁾ A ki a tábori teherhordó (málhás) lovakkal bánik.

Die 15.	Oct.	Erős Mihály nevő katonának, ki Szakmárrúl megszabadult, adatott Kgl's Asszonyunk, uln.	6.
»	»	» Erdélyi Tamásnak is, katonának, adtam, uln.	6.
»	»	» Az melly Palkó névő hajdú Urunktúl gyött, annak adtam, uln.	6.
»	»	» Négy gyalog siposnak nadrágra, per uln. 2, tészén uln.	8.
»	»	» Kozák Istvánnak, mentének, nadrágnak, uln.	6.
»	»	» Jussup töröknek, nadrágra, uln.	2.
»	»	» Bujdosó tizedes megérkezvén Urunktúl, dolmának, uln.	4.
»	»	» Kovács János vice-hadnagyának, nadrágra, uln.	2.
»	»	» Két horvátnak, kik labanczoktól megszabadultak, uln.	8.
»	»	» Vice-uraimék tálnokjának, mentének, uln.	8.
»	6.	9-bris. 1687. Vári Miklós és Barkóczi nevő Galgóczy hajdúinak dolmányoknak adtam, uln. per 4, tészén, uln.	8.
»	»	» Színássi és Nagy János Urunktól megérkezvén, vettek dolmányoknak per uln. 4, úgy Pete Mihály is; tészén uln.	12.

Anno 1687. Die 24. Junij munkácsi posztómetszők udtak be 26 vég munkácsi posztóban. (Így.)

		Abbúl adtam die 8-Julij Matyi sütőinasnak nadrágnak, uln.	3.
		Item. Lukács sütőlegínnek is nadrágnak, uln. ...	3.
		Item. Leányasszonyok inasának, Makoviczainak is, uln.	2 ¹ / ₂ .
		Item. Uraimék tálnokjának, nadrágnak, uln.	3.
		Item. Kissebbik leányasszonyok inasának nadrágnak, uln.	3.
		Item. Az melly öt muskatélyos Göhöcznál életben megmaradott volt, hogy meggyógyultak, nadrágnak adtam nekik, uln.	16.
»	30.	Julij. Két német dragony gyött gratiára, mezítelen; azoknak nadrágnak adtam, uln.	6.
»	19.	Aug. Az melly Buzár hajduinak dókájok Göhöcznál elmaradt, azoknak újabb dókákat szabattam, nro 8; tött végét 3, uln.	10.
Die 6.	Oct.	Vékony seregire ugyanazon posztókból szabattam közlegényekre véggel nro 14.	

Die 6. Oct.	Két bodnárnak Kgl's Asszonyunk parancsolatjából adtam, uln.	16.
» » »	Viszniczei Jakab konyha-sáfárnak, conventiója szerint, uln.	9.
Die 6. X-bris.	Majorosnak Kgl's Asszonyunk parancsolatjából, uln.	8.
» » »	Három kuchtának egy végből szabattam köntöst; vég	1.

(A hátra levő lapok üresek.)

(Eredeti, aláíratlan jegyzék, melybe az egyes tételek időnként iktatvák be. Az egész négy összevarrott ívből áll, ívrétben. U. o.)

X.

Zrínyi Ilona munkácsi sebesültet segélyez. 1687.

Az Úr-Isten boldogítsa a Ngod méltóságos székit!

Kegyelmes Asszonyom, lehet méltóságos emlékezetiben Ngodnak, miképpen az feljebbvaló napokban szegény feleségemet az kegyetlen ellenség vízre menő útjában mindkét lábára általlította vala; kit is Ngod irgalmas gondviselése által borbélylyal gyógyítottok; folyamodtam vala az Ngod irgalmasságához, aminthogy (az Úr-Isten áldja meg Ngodat!) ígérte vala, hogy segítséggel léssen. Kérem az Istenért Ngodat, mutassa szegény szolgálójához irgalmasságát és bátor csak fele részt az borbélynak megfizettetni committáljon: minthogy alkudtam vala meg in flor. 12., már a felérül megelégtettem. eladván szegény feleségemnek öltözetit, — még az fele hátra vagyon, és azt is kívánja. Meggondolhatja Ngod afféle mesterember dolgát: ha nem fizethetek, nem bánik úgy véle, az mint kívántatnék, és annyival is tovább nyomorogni fog.

Kgl's Asszonyom, nem búsítanám Ngodat, (meggondolván, hogy máskint is az én zsoldom kijár az Ngod aerario-mából,) de tudja az élő Isten, hogy az mi kevés kölcségekém volt, az szükségnek miatta az drága kenyérre elköltöttem. Ha Ngod nem könyörül, bizony szintén nem vagyok alkalmas azon borbélynak megelégtetésére; ha pedig Ngod rajtam mostani szükségemben könyörül: én is az Ngod irgalmasságáért állhatatos hűséggel holtig szolgálni kész vagyok; mind az felett is az élő Isten megjutalmaztatja Ngodnak az ilyen szegény legénnyel, szolgálójával való jótéteményét.

Várom az Ngod irgalmasságát.

Ngodnak legkisebbik

szegény szolgálója
Lohói Vén Istók,

Galgóczi hadnagy uram seregében, m. k.

Hátirati resolutio: Komornyik uram adjon 10. forintot az instánsnak.

Zriny Ilona m. k.

Munkács, 29. 10-bris 1687.

Odairva a komornyik kezével: »Megadtam.«

(Eredeti kérvény, féliven; a hátirati resolutió alatt a hőslelkű fejedelemasszony s. k. aláírása. U. o.)

XI.

Radics András munkácsi parancsnok kielégítése, 1688—1705.

Mi ZRÍNYI ILONA, néhai jóemlékezetű uramtúl RÁKOCZI FERENCZ Erdélyi Választott Fejedelemtül származott JULIÁNA leányomnak és FERENCZ fijamnak természet és törvény szerint való Tutrixia. Adjuk tudtára mindeneknek. Hogy Nemzetes Vitézlő Radics András uram Munkács vára kapitányságában nekünk tött hűséges szolgálatjáért conventione (*conventiója* h.) szerint ezerkétszázötven forint fizetéséről nem contentáltatván, és túllünk való elbúcsúzásakor is¹⁾ az aránt satisfactiót nem vehetvén, assecuráltuk ő, Kglmét, hogy első alkalmatossággal említett szolgálatjáért tartozó specificált summa pénzről minden fogyatkozás nélkül contentáljuk ő Kglmét vagy posteritássit és successorit készpénzül vagy jószágúl; sőt, ha megelégtetések előtt holtunk történnék is: maradékink és successorunk egészben való satisfactiót tésznek ő Kglmének vagy posteritassinak és successorinak. Aminthogy assecuráljuk super praemissis és affidáljuk ő Kglmét s praescriptusit, s ezeknek bételjesíttetésére praescriptusinkkal együtt igérjük is magunkat harum nostrarum literarum vigore et testimonio mediante. Datum in Arce praedicta Munkács, dje 23. Januarij Anno 1688.

Zriny Ilona m. k. P. H.

Alább, ugyanazon papiron s lapon:

En alább megírt recognoscálok, hogy Méltóságos Felső-Vadászi Rákóczy Ferencz erdélyi választatott Fejedelem²⁾ Kegyelmes Urunk hozzám kegyelmes grátiáját, Méltóságos néhai jóemlékezetű Zriny Ilona Fejedelemasszony ő Nga felül megírt levelének continentíájárúl parancsolván Tek. Nemz. és

¹⁾ Munkács capitulatioja 1688. január 17-kén iratott alá, tehát a várórség elbocsátása és elbúcsúzás csak e napokban lehetett.

²⁾ T. i. ezen elismervény keltekor még II. Rákóczi Ferencz is csak megválasztott, de nem beiktatott erdélyi fejedelem volt.

Vitézlő Szent-Ivány Mihály Kglmes Urunk jószáginak praefectusának contentálásárúl; az minthogy említett praefectus uram parancsolatjából és commissiójából Nemz. és Vzló Szilvássy István regéczi udvarbíró uram ő Kglme, itt Kassán, ezen felül specificált ezerkétszázötven magyar forintokrúl plenarie et sine omni defectu contentálta. Mellyrúl adtam ezen recognitionalis levelemet, kezem írásával és pecsétemmel megerősítvén. Datum Cassoviae, dje 12. Julij Anno 1705.

Radicz András m. k. P. H.

(Ezen, a bentemlített szereplőknél, de tartalmánál fogva is érdekes okmány, — mely úgy az öreg Radics hűségéről, mint Zrínyi Ilona nemes gondolkodásáról és II. Rákóczi Ferencznek néhai dicső édes-anyja iránti fiúi kegyeletéről egyaránt tanúskodik. — *eredeti*, s egész ívnek első lapjára van írva, természetesen kétféle írással. Az 1688-iki munkácsi írás még feketébben megmaradt, mint az 1705-iki kassai. Radics András ekkor Rákóczi fejedelemnek kassai főparancsnoka vala, s a következő 1706-ik évben Rabutin dühös ostroma ellen ő védte és tartotta meg e várost. Mind az ő, mind a fejedelemasszony aláírása sajátkezű, piros gyűrűpecsétek épek. Zrínyi Ilona pecsétvésete különösen szép; rajta H. Z. betűk közt álló — nem fejedelmi, zárt, hanem csak nyitott, egyszerű — korona alatt a Zrínyiek családi czimerével ékes, balra dőlt, kerek-aljú paizs. A papír vízjegyében póstakürt felett egy nagy M betű (*Munkács?*) látható. U. o.)

XII.

Körösy György sáros-pataki várnagysági conventiója. 1689 és 1690. évekről.

Kivül: Conventio Castellani Arcis Patak, Anni 1689 és 1690.

Conventio Castellani interioris Arcis (*Patak*¹⁾) Dni *Georgij Köressi* (az 1690-ikiben: *Körössi. Cujus*) Annus incipit die 1. Januarij Anno 1689.

Készpénz fizetése per Annum negyven for. ...	nro 40.
Ruházatjára húsz for.	nro 20.
Tehénhúsra tíz for.	nro 10.
Hordós bora kettő. Vas vini	nro 2.
Búza hat köböl. Cub. Cassov.	nro 6.

¹⁾ Mert a *külső* várat, vagyis az erődítményeket 1685. november óta már német őrség tartotta megszállva.

Lencse, borsó két-két véka. Quartas ... .. nro 2.
Az hordóméréshez tartozik hozzá látni.¹⁾
S.-Patak, die et Anno ut supra.

Franciscus Klobusiczky,
bonorum Rákóczianorum
Administrator m. p. P. H.

Következnek az egyes följegyzések, az 1689-ikin jún. 29, aug. 29, oct. 21 és decz. 6-káról, az 1690-ikin pedig jún. 30, júl. 17, aug. 20 és nov. 20-káról, hogy a fönti illetékekből mikor mily összeget veve föl. 1690-iki conventió-levél e részletösszegei legvégéhez azután még ez a két külön sor van iktatva: »27. X-bris Anni 1691. Levavit plenariam solutionem.« És: »31. X-bris Anni 1692. Plenarie exolutus.«

(Két külön, de a fizetési tételekre nézve teljesen egyező conventió-levél, egy-egy féliven, Klobusiczky Ferencz s. k. aláírásával és piros gyűrűpecsétével. A külzimek s egypár bejegyzés Körösy kezeirésével vezetve reá. *Eredetiek*, u. o.)

XIII.

Körösy pataki porkoláb s a német-hadszertárnok esete, 1690.

(Körösy György levele b. Klobusiczky Ferenczhez.)

1690. Die 10. 7-bris írt levelem az Úrhoz, az czajbert (*Zeugwart. Zeugwärter*) ellen.

Mint Uramnak alázatosan szolgálók Uram, Kgldek Isten minden jókkal hogy megáldja Kgldek, szívűl kívánom.

Alázatosan kelleték Uram Kgldek jelentenem: tegnapi napon délután ez az stub hapmany (*Stuck-Hauptmann = tüzérszázados*) vagyis czajbert (*hadszertárnok*) mi rút becselenséget követett rajtam az vár kapuja előtt; melyet ha többször is követ: nem tudom miképen maradhat ember miatta; kit voltaképen megírok Uram Kgldek, mint volt. — Én nem láttam, e leány, Lénárt nevű levélhordó hajdu szolgálója, az városról bejött ide az kapum eleiben, az árokban csenált (*csalánt*) szedvén, azt az czajbert meglátta és az ott levő németekkel arestáltatta; ő ott szitkozódott és az hajdukot is emlegette, s az leány is sirván, én az házból arra kimenvén az kapu közzé ő az strázsamesterrel még ott állván az vár előtt, meglát és szállít: »Purgróf!« (*Burg-Graf = Porkoláb*), kezével is intvén; hozzá menek és süveget vetek (= *köszönök*) neki; köszömvén, meg feltevém süvegemet. Ő tolmácsol (*-tat, az*

¹⁾ A hires hegyallyai szőlők nagyértékű bortermelését ugyanis a Rákóczi-ház a sáros-pataki vár terjedelmes pinczéiben tartatta.

örmesterrel): »Micsoda leány az, hogy az városrúl ide bejű füvet szedni? holott még onnét kívül kellene ide behozni, nemhogy kivinni!« Én mondék: »Az mint mondja az leány, Madocsányi uram szomszédja, egy levélhordó hajdú, Lénárt nevű, annak az szolgálója.« Ismét kérdi: »Miért engedem én azt meg, hogy itt szed csenált az árokba? hiszen odaki is eleget talál, többet mint itt!« Én mondék: »Talál-e vagy nem? én nem tudom; hadd szedje, hogy mégis tisztább legyen az árok, nem oly gazos; mert azt akarnám, hogy oly tiszta volna az árok, mint a tenyerem. Osztán, avval semmi kárt nem teszen az az rosz leány, hogy csenált szed, — hiszen én magam meg nem eszem, mert magamtúl kérné is valaki: megengedném szedni az árok tisztább voltáért, minthogy magamnak sem kell!« Ismét monda: »Hiszen te volnál porkoláb, — nem kén megengedned, hogy onnét kívül ide bejűjjenek szedni; az hajdu ne bocsátaná oda!« Én is mondék: »Én strázsálok az árkot, hogy ne szedjék az csenált; minthogy eddig még szabad volt: én nem tudtam, hogy most nem szabad! . . . Ó Kglme miért nem állít strázsát oda, ha bánja; vagy az németek, — lám itt voltak, az káplárja is, hidon, — miért engedték szedni, ha nem szabad?!« Ó arra ki tudja, mit szitkozódott németül? de tudom, hogy nem jót beszélt. Én mondék az tolmácsnak: »Mit mond ó Kglme?« Arra az czajbert maga felel: »*Ja, — mit mont!* . . .« És kalapját lekapván, tartja kevéssé kezében, szitkozódván. Én le nem vettem süvegem, mint nem uram előtt. Ó az kalapját az fejemhez sújtotta és az földre ejtette, rúttól szitkozódván, mondja: »Micsoda derék ember vagy te porkoláb, hogy én az süvegem fen nem tartom, te fentartod?« Én is mondék: »Nem uram ó Kglme nekem, — nem tartozom véle, hogy süveg-vetve álljak előtte; lám megböcsüllöm, és mikor kell, süveget is veszek előtte, többet mit kíván? . . . Mit vétettem, hogy így bánik velem? . . . Eddig még nem vádaskodtam, de bizony megírom az Úrnak!« Arra mondja: »Irjad, — nem bánom, mert Klobusoczki nem uram nekem!« »De te nem vagy, mégis versz!« Ismét monda, hogy az leányra viseltessek gondot és tétessem árestomba. Mondék: »Semmi közöm hozzá, — ha megfogta, tartsa is!« Arra mond: »Mit csinál az az rosz leány az németek között?« Mondék: »Akármit csináljon, hacsak princzipálisom nem parancsolja: én nem tartom fogva az ő kglme parancsolatjára! . . .« Fvvel szitkozódva elment; az strázsamester is, véle lévén, az is csak nevette, mit csinált.

Kérem Uram alázatossan Kglmedet, hogy valami formán találja fel módját, hogy ne bánják így az ő Ngok (*t. i. a várurak*) szolgálóival; mert ha most én rajtam: másszor másón is

elköveti és még nagyobbat is cselekszik, ha csak elszenyvedjük. Tudtam volna ugyan (*én is*) mit cselekedni: mert visszaütöttem volna; de azt néztem, hogy tovább mi következik belőle? mert bizony én csak túlle nem félnék, ha ugyan arra kelne. Ma is itt az kapuba mondom az feleségének: »Én is bizony mind megírom az generálisnak¹⁾ az mit tudok, hogy így bánt velem az Kglmed ura! Azt is megírom, hogy tavaly az czejtházból (*Zeughaus = hadszertár*) az nagy rézedént eladta az zsidónak, az *kivel vizet szoktak kilüni*; azt is, hogy az idén puskacsüket adott kétszer is el az lakatosoknak!« Arra feleli: »Nem bánja az én uram, mert tudja azt az czejt-lajtmány« (*helyettes hadszertárnoki*). Az pattantyúsok magok mondják: hogy csak őket esketnék meg, megmondanák reá, hogy azt az *rész. öreg (= nagy) vízipuskát*. tavaly öszverontván, az zsidónak, ládába dugván eladta nyolczvanhét forinton; azt pedig magunk is láttuk az idén, hogy az itt dolgozó bártfai lakatosoknak kétszer is adott puskacsüket, hogy dolgoztak neki érte; ők nekünk dolgoztak belőle az paloták ajtaira.

Alázatossan követem Uram Kgldet, hogy bü írásommal terhelem Kgldet, — de kihez tudok folyamodni, ha Kgldehez nem?!

(Körösy György s. kezével írt, négylevelű, összevarrott. könyvecske alakú egykorú másolat. U. o.)

XIV.

*Az ifjú II. Rákóczi Ferencz meghatalmazványa
nővére és sógora részére; 1693.*

Nos Franciscus Princeps Rákóczi de Felső-Vadász. Notum facimus, tenore praesentium, significando, quibus expedit universis. Quod siquidem certae ad aures nostras quaerela devenerint, certos nostros officiales in Ungaricis nostris bonis contitutos, debitae suae in dirigenda oeconomia industriae non satisfacere,²⁾ illosque causante eadem negligentia damno,

¹⁾ Sáros-Patak a kassai generálisság alá tartozván, így kétségtelenül gr. Aspremont hivatali utódát, gr. Nigrelli kassai generálist érti.

²⁾ Alkalmat e meghatalmazvány kiállítására különösen Megyery Gábor sáros-pataki inspector botrányos hanyagsága szolgáltatott gr. Aspremontnak, a ki 1693. őszén nejével leutazván a Rákóczi-jószágokra, ezeket a Kollonich-regime idejében irtóztatóan elhanyagolt kezelésben s állapotban, majdcsaknem bitangolásban találta. Megyeryt azért sógora e meghatalmazványának megérkezte után rögtön elcsapta, s Jantó Jánost nevezte ki helyére, azon, sógora által sajátkezűleg aláírt, de a név kitöltése nélkül kezéhez küldött conventiós-levél erejével, a melynek eredetije szintén fenmaradt: »cuius annuale salarium incipit a die 1. Januarij Anni 1694.«

nocumentoque magis nostro, quam profectu oeconomiae esse; cuius ulterioris damni impediendi cum de omnino studeamus medio: praesentibus his nostris dilectissimae Sorori nostrae Julianne Barbarae Rákóczi, tanquam in absentia nostra per Nos Franciscum Principem Rákóczi constitutae bonorum Coinspectrici, Excellentissimoque Domino Dno Ferdinando Goberto, Sacri Romani Imperij Comiti ab Aspermont (cum pleno titulo) praedictae dilectae Dominae Sororis nostrae Conthorali et Affini nostro charissimo, similes in oeconomicis negligentes quoscunque et cuiuscunque sortis officiales, si pro bono nostro esse judicaverint a servitio nostro deponendi, amovendi, aliosque in oeconomia peritiores, magisque pro bono nostro studentes loco eorum in dicta servitia nostra assumendi, constituendi, plenariam facultatem damus, concedimus, tribuimusque. In cuius fidem has nostro proprio caractere subscriptas, sigilloque nostro principali munitas dabamus. Romae, 28. Novembris Anno 1693.

I. S. *Franciscus. Princeps Rákóczi m. p.*

(Bécsben. 1694. január 2-kán Domaniszky János magy. kir. udv. cancelláriai registrator által hitelesített másolat, egész iven. U. ott.)

XV.

Körösij György pataki várnagy conventiós-levele 1694-re.

Incipit Annus die 3. Januarij Anni 1694. Generosi Domini *Georgij Körösi Castellani S.-Patakiensis*, cujus annuale salarium sequitur hoc ordine:

In paratis floreni Hung. quinquaginta	fl. 50.
Pro amictu flor. Hung. viginti	fl. 20.
Pro carne bubula fl. Hung. decem	fl. 10.
Vini vas unum	nro 01.
Vinacei vas unum	nro 01.
Frumenti cubuli octo	nro 08.
Salis lapides numero duo	nro 02.
Pisonum et lentium per duas quartas	nro 0 ² / ₄ .
Porcum unum	nro 01.

Tenebitur autem in Dominys Patak et Regécz, unacum eisdem incorporatis, vinorum in popinis educillatorum in praesentia Officialium loci emensurare vasa et pro fatigio diurnum habebit more antiquo ab uno quoque vase justam vini, vel in natura, vel in pretio; id est justam unam. 1.

Joannes Jantó m. p.

Joannes Badínj m. p.

Alól Kőrösy kezével rájegyezve: »Vettem Gábor uramtúl búza cub. 4. Drág uramtúl cub. 4.«

(*Eredeti*, féliven. U. o. Badányi Jánosra nézve megjegyezzük, hogy a Rákóczi-háznak e derék és jelesképzettségű híve, gyermekségétől fogva e fejedelmi házat szolgálá, sőt annak udvarában nevededett. Édes anyjával, nemes Badányi Boldizsár özvegyével. szül. Botth Annával, mindjárt ennek megözvegyülése után került az áldottemlékü Lorántffy Zsuzsánna udvarába kinek valamint utánna Báthory Zsófia és Zrínyi Ilona fejedelemasszonyoknak Botth Anna egyaránt kedvelt és ragyrabecsült udvari »*öreg asszonya*« volt. Fia, iskoláit Patakon elvégezvén, eleinte apródkodott. s 1682 és 83-ban Thököly Imrének már udv. bejárója vala, majd Zrínyi Ilona által egyetlen fiának, a magyar nemzet szemefényének, a gyermek II. Rákóczi Ferencznek *nevelőjévé* tétetett. A fejedelemfi nemcsak elemi ismereteit, hanem a latint is tőle tanulá. Munkács feladása után Badányi, őt rendkívül szerető növendékét Bécsbe, majd Neuhausba is elkíséré; azonban innen őt Kollonics bíbornok — a kis Rákóczinak nagy búbanatára — csakhamar hazaküldé, nem akarván egyetlen magyar embert sem megtűrni a fényes Rákóczi-ház egyetlen csemetéje mellett. Badányit idehaza Klobusiczky Ferencz, a fejedelmi jószágoknak még Zrínyi Ilona által kiszemelt kezelője, eleinte jószágkormányzói titkárrá, majd a mérhetetlen ősiségi, családi és birtokjogi stb. kincset rejtő Rákóczi-levéltár őrévé nevezé ki. Ezen nagyfontosságú bizalmi állásában azután a kipróbált hűségű férfiút II. Rákóczi Ferencz és Juliánna is — uradalmaik kezelését átvévén (1693), nemcsak holtáig meghagyák, hanem 1694. elejétől fogva még, az inkább oeconomus Jantó mellé összes birtokaik kormányzójává is őt tették. Ily minőségében irá alá Kőrösy György ez évi conventiós-levelét is, Jantóval.)

XVI.

II. Rákóczi Ferencz Kőrösyt a Rákóczi-ház hegyallyjai összes szöleiben termett és dézmás borainak főinspectorává nevezi ki, 1695.

Conventio vinorum Inspectoris.

Egregius *Georgius Köressy* Universorum Vinorum Nostorum Generalis Inspector, ac simul in Nostris vinorum educilandorum ordinarius mensurator habebit annui salary, — qui quidem a dato praesentis incipit, — in paratis:

Florenos Hungaricales centum	fl. 100.
Tritici cubulos Cassovienses sex	nro 6.
Mixti pariter cub. Cass. sex.	nro 6.

Pabuli cub. Class. decem	nro	10.
Foëni orgias duas	nro	2.
Vasa vini duo	nro	2.
Vinacÿ vasa duo	nro	2.
Porcos duos	nro	2.
Pisopum, lentium et pulmentorum de singulo per quartas duas	nro	2.
Caulium capita quinquaginta	nro	50.
Salis lapides duos	nro	2.

Pro quo salario non modo sese fidelem erga Nos exhibere, verum etiam in praetacto Inspectoratus vinorum officio, secundum dandam sibi insruccionem, sedulum ac diligentem sese praestare debet, tenebiturque et erit obligatus. Hoc quoque non praetermitto, quod si *Dominum Badínÿ, tanquam specialem Archivi Nostrî conservatorem*, uno aut alio tempore hinc abesse confingeret: extunc, *veluti antea, ita imposterum quoque ad fidelem curam illius gerendam similiter sit obligatus*. Datum Patakîni, dje 16. Aprilis Anno 1695.

Franciscus Princeps

Rákóczi m. p. P. H.

(Eredeti, egy íven, a fejedelemnek ekkor még meglehetősen fiatalos, de igen jól olvasható s későbbi aláírásaihoz betűinek jellegére nézve már igen sokban hasonló s. k. névalájegyzésével. és fejedelmi koronával fedett, két oldalt pálmagalyakkal diszitett Rákóczi-czímeres, szép metszetű, középnagyágú ép ostyapecsétével. melyet czifrán vágott papírfölzet takar. Jellemző, hogy mérhetetlen becsű családi levéltárát, — mely a pataki vár kőboltjaiban jól elzárva tartatott — két legkipróbáltabb hűségű régi szolgája: Badínyi, s ennek távollétében Körösy gondjaira bizá. — U. o.)

XVII.

Mihályi János udvari irnok conventiós-levele, 1695.

Notum facimus Egregium Juvenem *Joannem Mihályi* Anno et die inferius denotatis in Cancellistam Nostrum suscepisse, qui ut condecens servitÿ, laborisque sui mercedem a Nobis recipere valeat: eidem per Anni decursum quinquaginta Imperiales, id est facientes septuaginta quinque florenos Rhenenses per Nos infallibiliter persolvendos et deponendos appromisimus, praesentiumque vigore appromittimus. Honestum insuper, tam quo ad cibum, ac etiam potum, mensam apud Nos habiturus; si vero quopiam in committendis sibi negotÿs per Nos exmittendus foret, sciat Nos eidem de condignis et necessariÿs, tam quo ad commoditatem itineralem. quam etiam

sui sustentationem sumptibus provisuros. Praeinsertus itaque Cancellista Noster, intuitus dicti salary labores sibi commissos fideliter exequi, mandatisque Nostris praesto esse, demum in omnibus fidelem semet servum Nobis exhibere tenebitur. Datum in Arce Saáros-Patakiensi. Die 1-ma Mensis Novembris Anno 1695.

F. Princeps Rákóczi m. p. P. H.

(Eredeti, egy iven. a fejedelem s. k. aláírásával és piros spanyolviaszba nyomott, hercegi zárt koronás, két oldalt pálmalevéldíszes, szép metszetű Rákóczi-czímerpaizsos, ovális, jó nagy s ép pecsétével. Kívül Kőrösy kezevonásaival rájegyezve: *Mihályi János uram conventiója*. Die 4. Januarij contentáltatott egészen.« Belől a 2-odik oldalon ugyan Kőrösytól s Edel Antal udvarmestertől egyes kivett összegek följegyzései, 1696, 1697, 1700 és 1701-ből, melyek közül az utolsók ezek: »Mélt. Fejedelem commisiójára Munkácson . . . 100 frt. 1701. 4. Januarij Kőrösy adott, a ki kifizette 174. frt. 45. kr. Kifizetődött. latus 375. Rh. fr. — Egészen kifizetődött és az szolgálattúl felszabadúlt.« (Kőrösy György kézírása. U. o.)

XVIII.

II. Rákóczi Ferencz fejedelem és Hesszeni Sarolta fejedelem-asszony Kőrösy keze alatt őrzött holmi ládabeli portékáinak lajstroma, 1697—98.

Specificatio vestium et rerum Principis in cistis reperatarum.

1. Egy szürke mente, rókával béllett, ahhoz való nadrág. Rézgombok vadnak az mentén.
2. Egy szürke kastol-dolmány, nadrágostúl; hasonló gombja magához.
3. Egy fekete angliai kamisol, dolmány, nadrágostúl.
4. Egy viselt, veres angliai, aranyprémes dolmány, bélés nélkül.
5. Egy pár rókával béllett szürke, vadászni való strinflé. Huszonkét ezüstgomboska rajta.
6. Egy pár szürke strinflé.
7. Egy pár feir flanel-kamisol.
8. Egy pár zöld posztó-keztyű.
6. Egy fekete bársony *álorcza*. *alias uti süveg*.
10. Egy fekete kordovány koczperd-szí.
11. Egy feir gyolcs köntös köziben való ing.
12. Négy székre való, nyolcz darabbúl álló meczény (*megyszín*) atlasz, varrott.

13. Egy sárga koczperd-kötő szí.
14. Egy zöld, ezüstcsattos eörv.
15. Egy pár vas-sarkantyú.
16. Két vég níderlandi (*hollandi*) gyolcs.
17. *Sak-játék*.
18. Pázsitszín harmadfél sing anglia.
19. Egy vadászi pantallér vagyis póráz.
20. Egy üveg olaj.
21. Négy, kalapra való strucztoll.
22. Egy bátokos-csüves lóding (*tölténytartó*).
23. Hintó ablakját felvonni való zsinór és zöld eresztő-póráz.
24. Egy arannyal varrott zöld bársonyszoknya, vállastúl.
25. Egy dolmány és szoknya, Fejedelemasszonyé.
26. Egy pár vadászni való strinfle, Fejedelemasszonyé.
27. Négy kép. (*Kár, hogy le nem íratnak!*)
28. Egy ezüstös koczperd és egy feírcsontos, jágeres koczperd.
29. Hat kép. (*Ismét csak ilyen röviden!*)
30. Egy feír fedelő könyv.
31. Egy kis ládában varrani való különbféle szőr.
32. Három darab priczli.
33. Egynehány gombolyag czérna és valami reczék.
34. Egy pár aranyos czipelős.
35. Egy pár veresbársony pantoffl.
36. Egy pár bőrczipelős.
37. Egy óra.
38. Egy pár vadászni való saru.

(Egykorú, habár aláíratlan és datumtalan jegyzék egy íven, Kőrösy György 1697—1698-iki iratai között. Valami, az ő gondviselése alatt Patakon hagyott láda tartalmát sorolja elő. U. o.)

XIX.

Jegyzék Péter Kéri (gr. Kéry Ádám), Rákóczi udvari káplánja vásárlásairól. Kassán. 1699.

Anno 1699. Die 17. 9-bris Kassán.

Vásárlott méltóságos Rákóczi Fejedelem káplánja Pater Kíri, úgymint következik:

10 ¹ / ₂ sing paduai posztót	fl. 25. xr. 20.
¹ / ₂ metering (<i>matring</i>) aranyfonalat ...	» 2. » 40.
6 ¹ / ₂ lót spanyolviaszt	» 1. » 20.
³ / ₄ sing fekete bársonst	» 4. » 80.

10-két francia kártyát ... .. »	3.	—.
10 motolla vékony czérnát ... .. »	3.	» 38.
1 motollát nagyobb ... .. »	1.	—.
7 konc posta-papírost ... .. »	2.	» 38.
1 pár fekete strimflet ... .. »	3.	» 60.
2 lót varrani való selmet ... .. »	2.	» 40.
1 sing taffota-pántlikát ... .. »	—.	18.
48 ¹ 2 sing igen vékony sléziai gyócsot ... »	65.	» 96.
8 sing keskeny fátyolt ... .. »	1.	» 80.

Summa fl. 117. xr. 20.

P. (nyél.)

Gyöngyi és Mador m. k.

(Eredeti árjegyzék féliven. Kívül, a másik oldalán Kőrös György kezeirásával: »*Kassán Péter Kéri Uram vásárlásáról Auszczuk.*« U. o.)

XX.

II. Rákóczi Ferencz borvásárlási utasítása tokaji tisztartója számára, 1699.

Gronsfeld uramhoz ő Kglméhez tokaji tisztünknek küldetett Instructiója.

1-mo. Illendőképven köszöntvén nevünkkel Gronsfeld uramot ő Kglmét, credentiánkot adja meg; melly mellett jelentse meg az mostani vékony és szűk szüretünk miá korcsmákon léendő borainkban való megfogyatkoztatásunkat; és minthogy viszont ő Kglmének feles eladó borát értettük lenni,¹⁾ ha azokat árossá akarja tennie, megkóstolván azokat, ha válogatásra valók, válogassa meg, és megválasztások után az örög (nagy) csöbrit bizonyos terminusokig, tudnia illik az míg kiárultatásokat reménlhetné és gondolhatná lennie, kérje hitelen; kire is ezen obligatoriánkról való Albánkot az Credentiával együtt kezéhez küldöttük Kglmednek.

2-do. Az borok ára iránt szorgalmatoskodjék, hogy örög csöbör, melly száz itczébül áll, ha lehet, nyolez forintnak alúl, ha penig úgy meg nem árulhatná: az bornak minémiségéhez képpest, hogy annál több lucrum lehessen rajta; annak megárusulása jóllehet az alkuinak idején jól reflectálja magát, hogy magyar forint helyett rhénes forintra ne értethessék alkuvása;

¹⁾ Gronsfeld cs. tábornagy az érmelléki bakator borok termőföldét, az ér- másként bihar-diószegi uradalmat bírál ekkor a kamarától, bizonyos követeléseit fejében. Onnan valának tehát a vásárlandó borok Rákóczinak talán épen tiszántúli jószágai: Székelyhíd, Pocsáj, Mező-Túr, Ecsed, Bátor stb. korcsmái számára szállítandók.

azért az öreg csöbröt hat rhénes forintokon és 40 krajczáron. ha megáruhatja, jóval jó; de ha casu quo meg nem vehetné: committáltatik annak árra Kgl dexteritássának, lévén reflexióval kiárultatásáig repleturájárúl és vecturájárúl. mennyiben fog állani itczéje? és az bornak minéműségéhez képpest, hogy árultathatják azután itczéjét?

3-tio. Véget érven hitelben kiadandó árujok felett, míglen az nagy hordókbúl kissebb hordókra kitöltsék, addig is maga pecsétje alatt hagyván az borokat, sietséggel tudósítson számokrúl: *hány ezer örög csöbör?* mi áron árult meg? *Mivel két-ezer örög csöbör kívántatik,* melybúl 180 itczés apró hordó telik nro 111 = száztizenegy, kinek is az ára, ha nyolcz forintnak alább meg nem vehetné, exurgál ad flor. 1600 magyar forintokra. — Datum Munkács, Die 17. Decembris 1699.

F. Rákóczi Ferencz m. k. P. H.

Kívül: »Instructio Celsissimi Principis super ablegatione ad Excellentissimum Generalem Dnum à Cronsfeld, super coëmptione vini. Die 21. X-bris 1699.

(*Eredeti,* egész íven, a fejedelem sajátkezű aláírásával, s piros spanyolviaszba nyomott, már a XVII. sz. a. közölt okmány-nál ismertetett ép pecsétével. Megjegyzendő, hogy ez egyike a II. Rákóczi Ferencz igen ritka *magyar nyelvű* névaláírásainak. miután ő — tudomásulag — még magyar szövegű sajátkezű missilis-leveleit is, annál inkább hivatalos kiadványait, rendszerint a nála már megszokott »*F. P. Rákóczi,*« »*F. Rákóczi,*« vagy az ünnepélyes diplomatiái iratokat »*Franciscus Princeps*« aláírással látta el. — U. o.)

XXI.

Egy udvari puskás conventiója, 1700.

Sárosi Miskának puskásságra való conventiója.

Anno 1700. Die 1-ma Mensis Januarij Sárosi Miskának kezdődik esztendeje puskásságra. Kinek leszen esztendőbéli fizetése készpénzül fl. Rh. 18, egész, kész liberiája, két köből gabonája, mindennapra négy fekete czipója és egy font hús, büti napokon kívül, mellyekben más büti étkek adatnak nekie. Item, ha valahová megyen vagy szekér mellett, vagy levéllel: mindennapra ételért hat polturája leszen. Bocskornak fél ökör- vagy tehénbőr. Vadászatkor pedig puskapor és glóbis adatik nekie. Melly fizetésért ő is tartozni fog nemcsak híven és igazán szolgálni, hanem a mikor *palotán leszen,* ottan szorgalmatos vigyázással lenni. Item, ha valahová vagy levéllel, vagy mással, — úgy hozván az szükség — küldettetik, abban

híven eljárni, nemkülömben vadászaton is mindenkben szorgalmatos gondot viselni. Datum Munkács, die et Anno quibus supra.

A. J. de Vissenacque.

Stallmeister, m. p.

(Eredeti, egész íven Vissenacque s. k. aláírásával és Kőrös György s. k. rájegyzéseivel, hogy aug. 4-kén Munkácson kapta ki liberiját, oct. 4-kén u. o. Edltől vett ki 4 fr. 30 xrt, és 1701. jan. 1-jén Kőrösytől 13. rh. fr. 30 xrt. = 17. 60. Kívül ismét Kőrös rájegyzése: »1701. die 13. Januarij contentáltatott errül.« U. o. A szegődséglevél kiállítójáról b. *Vissenacque* Sándor Józsefről megjegyezzük, hogy ez lotharingiai nemes volt. Aspremont gróf útján került Edl Antal volt kapitánynyal együtt a még akkor (1692.) igen ifjú Rákóczi szolgálatába, kit olaszországi útjára is elkísért és a ki azután őt főlovászmesterévé, udvara egyik főemberévé tette, s idők folytán egyik legbizalmasabb hívévé lön. A fejedelem lovas karabélyos testőrsége (25 rajtár, Rochefort francia őrmester vezetése alatt), a kik hintaja mellett lovagolnak vala, a belső őrséget képező tíz-tizenkét magyar palotás-hajdú, dobosok, trombitások, továbbá az udvari puskások, puskatöltők és az uradalmak szerint elhelyezett vadászok csapatai, egy szóval, minden fegyveres udvarnép, nemkülömben a nagyszámú lovászok, szekérmester, kocsisok, fullajtárok, szekereszek, nyerges, kovács, kengyelfutók, peczerek stb. mind Vissenacque parancsnoksága alatt állottak s a derék főlovászmester ezeknek fegyvereivel és a hegyallya-vidéki hű s harczias jobbagység önként felajánlott segítségével akarta az 1701. april 18-kán Nagy-Sároson elfogott fejedelmi ura császári katonaságból álló kíséretét, mikor őt május 16-ikán Kassáról tovább vinnék, Szerencs tájékán elszántan megrohanni s Rákóczit kiszabadítani; a mit azonban a nemeslelkű fejedelem, — nem óhajtván udvarnépét, s főként szegény jobbagyait, sőt azon egész vidéket a németek utólagos boszújának kitenni — eltiltott.¹⁾ Vissenacque a testőrsgel Szerencsen maradt, míg nem ezt föl kellett oszlatni; ő azonban Rochefort-tal s néhány volt testőrrel Munkácsra vonult, s ennek az ostromzárló kuruczok előtti capitulációjával (1704. elején) felszabadúlva, ismét régi urához, Rákóczihoz csatlakozék, a ki is őt testőrző udv. lovas-granátos regimentje ezredesévé nevezé ki. Mint ilyen azután minden következő hadjáratban vitézi részt vón Vissenacque, míg nem az 1707-iki őszi hadjárat után ezredével Nagy-Bányára helyeztetvén téli quártélyra, ott novemberben megbetegedett s meghalt. A temetéséről és hagyatékáról szóló iratokat a Történelmi Tár egyik régibb évfolyamában közlém.)

¹⁾ L. Rákóczi Confessióit, 107. l.

XXII.

*Elbocsátási igazolvány, az udv. palotásokról és zsoldfizetéseik.
1700.*

Én alább megírt. Méltóságos Fejedelem Felső-Vadászi Rákóczi Ferencz Kegyelmes Urunk ő Nga perceptora és inspectora, recognoscálom per praesentes, hogy ezen leveletem praesentáló *Győri Mátyás* nevű böcsülletes ember lévén az Méltóságos Fejedelem *palotássinak tizedesse*, híven és jámborúl szolgált; de mivel akarván hazájába menni. ő Nga megtekintvén alázatos instantiáját, elbocsáttatta: kérem azért minden emberséges embereket, ismerjék igaz járatbeli, Kegyelmes Urunk ő Nga elbocsáttatott szolgáljafélének lenni, bocsássák és bocsáttassák békével. Mi is, az ő Nga szolgálói, hasonló dolgokban szolgálni el nem múlatjuk. — Actum S.-Patak, die 12. Julij. 1700.

Körösy György m. k.

(Körösy György kezével nyiltlevél alakban írott *eredeti fogalmazat*, u. o. Ennek üres hátlapjára ugyancsak az ő kezével még a következő fizetési tételek jegyezvék:

»1699. die 28. 8-bris fizettem meg az Méltóságos Fejedelem *nyolcz palotássinak* két óra, három forintjával egy óra; *kilenczedik*: az tizedesnek négy forintjával egy óra.

Körösy György m. k.«

»1700. fizettem 7. April hét palotásnak egy óra; *nyolczadik*, az tizedesnek négy forintot egy óra, az 7 palotásnak 3 forintjával egy óra.

Körösy György m. k.«

Továbbá, szintén itt ugyancsak a nevezett udv. főpénztárnok és inspector kezével e három palotás neve áll följegyezve: »Nitka János, Jaksó György, Ori Jakab.« 1699. okt. 28. fizet Körösy szept. és októberre Győry Mátyás palotás-tizedesnek s Munkácsi Tamás, Kassai László, Nitka János. Jaxó György, Gúti Sándor, Oblazi György, Pap Tamás és Szolocsinay András udv. palotás hajduknak 28 frtot, s megjegyzi, hogy 1699. nov. és decz., valamint 1700. január havakra Edl Antal fog nekik megfizetni Munkácson. Megint tovább följegyzi, hogy 1700. april 7-kén ő fizetett meg Győrynek. Munkácsi F., Kassay T., Nitka J., Jaxo Gy., Gúti S., Pap T. és Szolocsinay A. palotásoknak 4 s illetőleg 3—3 frtjával. Azután így folytatja: »*Ezek elmenvén*, die 14. Apr. fizettem nekik. az régieknek, ú. m. pro Februario Kassay L., Munkácsi T. és Szolocsinaynak 6—6 frtot; *Dobronyi Péter* jött

farsang farkon, die 14. Apr. tartozom most neki, másfél óra, Dobronyi Péternek fl. 4. xr. 50. *Kálmándi Pálnak* is 4. 50, *Husztai Mojzsesnek* febr. és mart. fl. 6. *Óri Jakabnak* is adtam 5 máriást, Husztival jött ez is.« Ismét: »Die 12. Julij. 1700. fizettem az palotásoknak 5 óra, ú. m. febr., mart., april, május és júniusra: Tizedesnek esnék 20. fl., adtam pedig fl. 10. Győry Mátyásnak az egy frtja liberiere kivétetett. Közlegény Nitka János 15, adtam pedig fl. 5, Jaxo Györgynek esnék 15 fl., adtam 5; Gúti S.-nek is 15, adtam 5, Pap Tamásnak is 15, adtam 5. mentiért adtam ennek fl. 3. 60. *Óri Jakabnak* is 15, adtam fl. 10. Fl. R. 43. 60. (*Körösy György* s. k. följegyzései.) Végre egy az 1701. év január havában kelt folyamodványon a következő négy palotás-hajdu nevét találjuk aláírva: »Olsaviczky Miklós, Zboray Mátyás, Szelestovszky Gyurka, Svibniczky Márton.« Ekként úgyszólván valamennyi palotás-hajdu nevét ismerjük, s látjuk, hogy ezek, kik eredetileg 12-en voltak, — ellentétben a legtöbbnyire *német* s más idegen nemzetbeli lovas-karabélyos testőrökkel — mindnyájan *magyarok*, s illetőleg *magyar-oroszok* valának. A 40—42 főből (26 lovas-karabélyos, 9 palotás, 6 zöld vadász) álló fegyveres testőrségen *fölül* *Körösy* 1700—1701-iki fizetési listái — a fejedelemszöny 30 főnyi saját udvari személyzetén kívül — 48 főre menő, kántoronként avagy havonként fizetett oly udvari tisztet és szolgát mutatnak ki, a kik nem voltak helyhez kötött alkalmazásban, hanem a fejedelmet oda követték, ahol udvarát időnként tartotta.)

XXIII.

Rákócziné udvari és szolgálószemélyzetének fizetése. 1700. november.

Ausgab auf die Gagé der Hochfürstlich Ragozischen Bedienten, als nehmlich.

Dem Cammer-Diener Menecati (Menegatti)	100 fl. — xr.
Quarta robba (<i>a ruhatárnoknak</i>)	50 » — »
Capelan	30 » — »
Zuckherbacher	62 » 30 »
Französischen Koch Ebard (?)	80 » — »
Johannes, Teutsche Koch	20 » — »
Tafeldeckher	20 » — »
Domenico, Jäger	20 » — »
Laquay Killian	8 » — »
Secretario (<i>Günzner, a német titkár</i>)	50 » — »
Denen 2 Heyducken Marko und Miklós, jede 4. fl., macht	8 » — »

2 neu aufgenommene Trompetern, jedem 20. fl., macht	40 fl. — xr.
8 Stallknechten als Gutscher, Vorräther (<i>Vorrenter = fullajtár</i>), Rith- und Klepper Knecht. jeden 6 fl., macht	48 » — »
Des Gutschers Hanszl Weib	3 » — »
Dem Laquaÿ Balthasar	12 » — »
» » Cristoph	10 » — »
Der Jacque Briceur la Jeunesse, Carbiner Ritter in Wien	6 » — »
Der Frauen Serentsegin	30 » — »
Dem neu aufgenommenen Koch	8 » — »
Der Secretarius Günzer empfängt von der Damoiselle Dupon einmahl 15, und 2 ducaten ...	23 fl. — »
Signatum Wien, den 8. 9-bris 1700.	

(Félivre írt egykorú, mint látszik, eredeti följegyzés u. o., mely bár aláíratlan. de mint az írás azonossága bizonyítja: a következő lajstrom készítője s aláírója Fischleim Katalin Zsuzsána kezétől való ez is. Kelte mutatja, hogy az udvarnak közvetlenül Magyarországra indulása előtt — tán épen a Sáros-Patakra indulás napján — kelt. Feltűnő, hogy a fejedelemasszony női személyzete, ú. m. az udvarhölgyek, a komornák, dajkák, szobaleányok stb. továbbá udvarmestere, udvarmesternője s négy nemes apródja kimaradtak belőle. Ezeknek talán *ekkor* nem volt fizetési határ-idejük.)

XXIV.

Rákóczi fejedelemmé lakosztályának bútorzata a sáros-pataki várban, 1700. november.

Inventarium.

Ihro Hochfürstlichen Durchaucht von Rakozÿ Spalier und dergleichen vorhanderen Mobilien, als nehmlichen in Ihro Durchl. *der Fürstin Zimmer.*

1 Peth (*Bett*) mit einer griennen mit golden Gallonen verschamerirten und Gold-gestrickhten grossen Credenz-Deckhen, worumben grosse goldene Franseren.

1 Dergleichen verpräppt und gestickhtes Kopf-Stuckh, bis an den Pethimel (*Bett-Himmel*) langend; in der Mitten derselben, aber unter dem Holz, grosse goldene Franseren, so breid das Beth ist, angehefft.

1 Solch grienner Himel des Peths von Damasco, staffürt wie die Deckhen, rumb welchen, wie auch in der Mitten, ringsherumb grosse goldene Franseren seÿnd.

6 rothsamete Beth-Fürhenge, so 14 Wandten oder Bläder (*Blätter*) halten und von oben bis unten mit 22 goldenen, sehr breiden Gallonen; wie auch unten herumb mit dergleichen Gallonen und langen, goldenen Franseren staffiert und mit grienne Maure gestritten.

1 dergleichen Sammeter-Kranz umb des völlige Peth, bis an die Wand, welcher unten und oben mit einem sehr breiden goldenen Porten und zwischen solchen mit 28 Stuckh der Porten nach der Länge, nebst unten herumb angehengten goldenen, langen Franseren verprämt.

1 Eben dergleichen staffirter Kranz umb die Peth-Füsse herumb.

4 Mit Samet und goldenen Porten yberzogene Kuglen auf dem Peth, worauf weise und rothe Federn. (*A hesseni ház szinei.*)

1 Völlige Spallier umb das ganze Zimmer, welche 44 Wanden oder Samet. Weithen, (worunter 3 Seithen oben den Ofen, welche kürzer dan die andern), in Seithen halten, nebst den Fenster-Fürhängen, von oben bis unten mit 45 Stückh breiden goldene Gallonen. Item ganz oben und ungefehr 2 Span weither herunten, herumb mit obbemelten Gallonen und einfachen langen goldenen Fränseren chamerirt, welches auf die Arth, wie der Peth-Cranz formiret; die Fürhäng der Fenster aber, so 11 Weithen hielten, seynd auch ganz unten herumb mit Porten und kleinen Franseren staffirt.

1 Seithen Sammt ober dem Peth, so ungefehr 4 Blad hab tet und beyleifig $\frac{2}{3}$ Eln lang seyn mochte.

2 solche Seithen ober Thüren, welche 5 Bladen halten.

2 Portier-Cranz, wie der Peth-Cranz, mit Gallonen und Franseren schamerirt; halten in der Weithe 6 Bleder.

2 Portiers 8 Bleder haltend in der Weithe; herumb 3-fach, als oben, in der Mitten, — welches als ein Cranzen formiret, — und unten mit Gallonen verprämet, worbey auch untenherumb Franseren seynd, von oben aber bis unten aus seynd.

10 Porten, auf jeden 5.

16 rothsammete Sesslen mit goldenen Gallonen unten und oben, als nehmliche der Sitz herumb und das Lyingestell (*Lähngestell*) verprämt, nebst angehengten Franseren. sowohl unten herumb, als auch an den L yn.

1 Canabée (*Kanapé*) von rothen Samet, worumben unten und oben Gold-und Silberne Franseren; auch 2 darzu gehörige Küssen mit solchen Franseren und 4 Quasten.

3 Samete Tisch-Teppich, unten herumb mit Gallonen

und langen Franseren, und nach der Lenge hinunter ein jeder 6. mahl verprämet.

8. Carmasin-rothe seidene Schnür an denen Portieren und Fenster-Fürh'angen, mit 10 goldenen, grossen Quasten.

1 grosser, 5-facher silberne Leichter.

Im herausseren Zimmer.

1 rothsameter Baltagin (*Baldachin*) mit doppelten Kranz, welcher gleich dem Peth-Cranz mit Gallonen und zweyfachen Franseren formiret.

1 Wande zum Baltagin, welche 4 Blat weit und 5-mahl nach der Lenge herunter verprämt ist.

1 Thür-Cranz, gleich denen in inneren Zimmer; und

2 Portiers, eben wie die im ersten Zimmer, mit auch 8 Bleder (*Blätter*) und dergleichen Gallonen.

12 rothsammete Sesslen, wie die 16 im ersteren Zimmer.

5 sammete, mit einem goldenen Gallonen herumb verprämet, dreÿ eckhigte Spiel-Tisch-Teppich.

4 Carmasin-rothe Seidene Schnür mit 8 golden Quasten.

NB. Diess oben specificirte ist alles von einerley rothen Sammet, goldene Gallonen und Franseren.

2 Fenster-Fürhäng von weissen Damasco, 10 Blad haltent.

6 Blad grienne, Niederlenderische Spallier.

Im Vor-Zimmer.

6 von rothen Samet, mit Gold gestickhte Tafel-Sesslen.

2 dergleichen Lÿn-Sesslen.

12 Sesslen von grienneu Procatelle.

Im Caffè-Zimmer.

12 Sesslen von rothen Procatelle.

1 dergleichen Spallier des ganzen Zimmers in 29 langen und 3 kurzen Blädern, welch leztere ober den Ofen bestehend.

6 Wand-Leichter von weissen Messing.

Den 12-ten 9-bris 1700.¹⁾

Susanna Catharina Fischlein (?) m. p.

(Eredeti. egy íven. szép, sűrű irással, u. o. Az aláíró és összeíró — bizonyára még Hessenből idekerült — udvarhölgy családi neve, illetőleg ennek első két betűje nem olvasható egész biztosan. Hátul, a lapszélre még holmi jegyzeteket is tett: mily

¹⁾ Sáros-Patakon kelt, ahol ekkor az udvar időzött 1701. január 28-káig.

összegeket fizetett ki 3 komornának, 3 szobalánynak, 19 lakájnak és lovásznak, 2 trombitásnak, a titkárnak, a komornyiknak, a czukrásznak, asztalterítőnek, két szakácsnak. stb.)

XXV.

Bakaj Ádám udvari irnok conventiós-levele, 1701-re.

Anno 1701. Die prima Januarij incipit conventio Egregy Adami Bakaj, Cancellistae Nostri; cujus quidem erit annua solutio in paratis floreni Hungaricales sexaginta. Mensam habebit cum Officialibus Nostris. Item unum servum, cum duobus equis eidem intertenere licebit, pro quo servo cibum adinstar aliorum, pro duobus equis vero pabulum et foenum more solito habebit. Unde ipse quoque officio suo satisfacere, scripta in secretaria Nostra diligenter conservare, prothocolationem sine defectu, quae prothocolanda venient, exequi, insuper secreta omnia secrete tenere, in omnibus denique juxta maximum suum posse fidelem et diligentem sese praestare tenebitur et erit obligatus. Anno et dje ut supra.

F. Princeps Rákóczi m. p. P. H.

Kívül: Kőrösy György kezével: »Bakaj Ádám conventiója, 1701.«

(Eredeti, féleven, a fejedelem s. k. aláírásával és piros spanyolviaszba nyomott kisebb pecsétével. Bár hely dátuma nincs: bizonyosan Sáros-Patakon kelt. hol az 1701-iki fatális új év napja Rákóczira fölvirradott. U. o.)

XXVI.

Udvar számára mívesek munkái s vásárlások az 1700. év végén s 1701 elején.

(Kőrösy György számadásaiból.)

1.

Anno 1700. die 29. X-bris Patakon.

Nemzetes Kőrösy György uram vásárolván az Méltóságos Fejedelem Rákóczi Ferencz uram ő Nga szolgálai számára, az mint következik:

18 ¹ / ₂ sing karmazsínszínű fajlondist,			
à den. 480	... ..	fl. 88	den. 80.
4 sing megyszín angliait	à den. 600	... fl. 24	den. —.
24 sing veres hernácztot	à » 75	... fl. 18	den. —.
¹ / ₂ lót sodrott selymet	... ..	fl. —	den. 60.

Eperjesen 2¹/₂ sing fejer tafotát à den. 360 fl. 9 den. —.
 4 kalapot à den. 130 ... .. fl. 7 den. 20.
 Summa facit fl. 147. den. 60.

Ernestus Henricus Goske.

Anno 1701. die 27. Januarij Ezen Auszugra egészszen megfizetett N. Kőrösi György uram.

(Eredeti számla, negyediven.)

2.

Az varga miképen dolgozott az M. Fejedelemnek, 1700. és 1701.

Spixisspaner(-nek) (Büchsenspanner) Stivel (Stiefel)
 1 (pár) fl. Rh. 5 xr. 36. Par su (*Schuch*) Rh. 1 xr. 30.
Biber(-nek.) par su 3 Rh. 4 xr. 30. *Rotter* efebus (*apród*)
 su Rh. 1. Új *trombitás* par su Rh. 1 xr. 30. *Rajtároknak*
 (*Reiter* = lovas testőrök) stivel per flor. 5 et xr. 30. 7. fl. Rh.
 38. xr. 30. *Bibernek* par su Rh. 1. xr. 30. *Rotter* par su Rh. 1.
Páter Kéri par su 2, Rh. 3. *Stolknekt*, lovasz, szatliknekt (?)
 par su Rh. 1. xr. 30. *Agazó Jancsi*, lovasz, par su Rh. 1.
 xr. 30. *Guba kovács*, par su Rh. 1. xr. 30. *Lovász Tomas*
Hartman, su Rh. 1. xr. 30. *Lovász Istók Kristóf* su, Rh. 1. 30.
Fejedelemasszony kocsisának su Rh. 1. xr. 30. *Kocsis Gaboltai-*
nak, su Rh. 1. xr. 30. *Mikil lovasznak* su Rh. 1. 30. *Három*
forajtárnak (fullajtár), su 3, Rh. 4. 30. *Szatliknekt (szíjgyártó-*
legény) su par. 5, Rh. 7. xr. 30. *Stolmester maga* fizet Rh. 2.
 xr. 30. NB. *Stubmensch (szabalány)* *Mariandlinak*, ki kell
 venni; avval, ha fizetek par su su 1. Rh. 1. 30.

	fl.	Rh.	39	xr.	30.
Stivel	»	»	5	»	30.
Stivel	»	»	38	»	30.
	fl.	Rh.	83.	xr.	30.

Kell neki most csinálni: Istállóba stivel 7, fizetek
 8-iknak, . . . fl. Rh. 38. xr. 30. *Trabites Dobosnak* stivel 5.
 Rh. 27. *Lokájoknak*, su 3. Rh. 4. xr. 30. *Jágereknek* su 2.
 Rh. 3. 30. *Istállóba* su 5. Rh. 7. xr. 30. = 10. fl. Rh. 81.
 26 nyergekért (*a lovas testőröknek*) per fl. Rh. 8, fl.
 Rh. 208. 1701. *Folrad*, su 1. Rh. 1. 30. *Kocsis Zsiga*, su 1.
 fl. Rh. 1. 30. *Rájtnekt András* dtto. *Rajtároknak négynek*
 su 4. Rh. 6. *Nagyobbik, János, fejedelemé (t. i. ennek inassa)*
 su Rh. 1. 30. = fl. Rh. 10.

(Kőrösy kezével, félívre írt jegyzék. Külsején rájegyezve;
 »Német varga dolgozásáról«)

3.

1701. Német szabók dolgoztak Patakon udvariaknak.

4 pázsinak (<i>page = apród</i>) ruhát per				
fl. Rh. 2 xr. 15.	fl.	9	xr.	—.
5 trombitásnak, per fl. Rh. 2 xr. 15.	fl.	11	xr.	15.
3-nak, Piker, Korporal és Vekers-				
bernek, per fl. Rh. 2 xr. 15.	fl.	6	xr.	45.
3 lokájnak, per fl. Rh. 2	fl.	6	xr.	—.
31 más szolgálknak per fl. Rh. 2 ...	fl.	62	xr.	—.
34 mentét vagy palástot, per xr. 30	fl.	17	xr.	—.
1 kamisol, per xr. 45	fl.	—	xr.	45.
	Summa fl. Rh.	112	xr.	45.

(Eredeti feljegyzés negyedíven, Kőrösy Gy. kezével.)

4.

1701. írtam die 9. Februarij.

Az kovácsnak egy stivel fl. Rh. 5. xr. 30. Zatlíknekt Matisnak stivel. Rh. 5. 30. Jakob Czeh, stivel Rh. 5. 30. Neki ugyan su (*schuch*) Rh. 1. 30. Munkácsról jött kovácsnak stivel Rh. 5. 30. su Rh. 1. 30. Fejedelem számára csinált valamit Rh. — xr. 24. Hancz Jirg rajtknekt, su Rh. 1. 30. Tripán, su, Rh. 1. 30. Trompeter Frangli, su Rh. 1. 30. Jáger Andrisnak, su Rh. 1. 30. Berzeviczinek (*Berzeviczy Ádám. Rákóczi egyik nemes apródja*), su Rh. 1. 30. Szerencsre négy pikernek stivel Rh. 22. két pár su Rh. 3.

Summa fl. R. 57. xr. 54.

(Kőrösy s. k. jegyzéke, félíven.)

5.

Bognár-számla, 1701 elején.

Hintó alá való vastag rudat fl. 1. Négy löcset, és tengely körül való munkákat fl. 1 xr. 12. Konyhaszekér alá való nagy hosszú rudat; xr. 30. Hintóhoz való rúdban járó kétágú szerszámot, úgy az első bakot is xr. 45. Négy kereket hintóhoz, fl. 4.

Summa fl. Rh. 7. xr. 27.

Daniel Kraczingger m. p.

Tovább Kőrösy irásával:

»Item, 4 kerek darab talpakért, 3 polturával adtam 18 xr. 4 löcsért két polturával, 12 xr. három nap szánka körül dolgozott, adtam 45 xr. Latus fl 7 xr. 27. Adtam egészen ezen álcsnak (*így!*) fl. Rh. 8. xr. 42.«

6.

Kerékgyártó számla, dtto.

Specificatio. Az mit én Ardóban lakozó Kerekes Dániel a Fejedelem Uram ö Ngának munkálkodtam, úgymint: nro 1-mo. Négy keréktalpot, 36 den. 2-do. Négy lócset, 24. d. 3-tio. Három napig az szánok körül a várban munkálkodtam 1 fl.

Summa 1 fl. 60. xr.

(Eredeti, egy czédulán, u. o.)

XXVII.

*Rákóczi német titkára Günzner Keresztély díjjegyzéke 1692
őszétől 1701. tavaszáig.*

Endwurf dessen, was Ihre Hochfürstliche Gnaden, der Durchlachtigste, Hochgebohrene Fürst undt Herr Herr Franz Georg-Leopoldt Fürst von Rakoczý undt Fölső-Vadász etc., mein gnädigster Fürst undt Herr, mir Endtsunterschrieben an noch an Besoldung, über Abzueg des hierundter notierten Empfangs per resto schuldig verblieben ist, wie folget:

Erstlichen haben Ihre Hochfürstl. Gnaden auf sich genohmen eine jährliche Besoldung, so Ihre Excellenz Herr General (*gr. Aspremont*) mir per resto schuldig verblieben, benandtlich. ... .. fl. Rh. 150.

Dann khommet mir eine jährliche Besoldung von 20-ten 9-bris Anni 1692., als in Ihre Hochfürstl. Gnadens Dienste eingestanden und aufgenommen worden, bis 20-ten 9-bris 1693. ... .. fl. Rh. 150.

Item, von 20. 9-bris 1693 bis 20-ten 9-bris 1700 zusamben sieben völlige Jahr, gleich Ihre Hochfürstl. Gnadens Frau Schwester undt Excell. Herr General, als constituierte Curatores, mich zu Onodt in Beysein Herrn Stallmaýsters (*b. Visse-nacque?*) undt Herrn Hauptmann Edels, terwer Diensten halber als mit vorgemelten Herrn Stallmaýster, glücklich aus Wellischlandt (*Italia*) zuruckh arrivieret, in Nahmen Ewer Hochfürstl. Gnaden, motu proprio, bona fide versprochen undt versicherent 200, zusamben ... .. fl. Rh. 1400.

Summa fl. Rh. 1700.

Summarischer Extractus.

Von Ihro Excell. Herr General fl. Rh. 150. Von 1692 bis 93. Novemb. fl. Rh. 150. Von 93 bis 94 Nov. fl. Rh. 200. (*s így évenként 200—200. az 1700. év nov. 30-káig.*) mindössze, summa summarum fl. Rh. 1700.

Empffang.

Dahingegen empfangen ich zu verschiedenen mahlen, undtzwar erstlich zu Wien von Ihro Hochfürstl. Gnaden selbst Anno 1693, bevor wir nacher Wellischlandt abgereyset, eine vierteljährige Besoldung	fl. Rh. 37. xr. 30.
Mehr, den 28-ten April in Venedig	» » 37. xr. 30.
Mehr, den 11-ten 7-bris zu Florenz, als mit Herrn Stallmaÿster zuruckh nacher Wien, undt von dannen in Hungarn expediert worden	fl. Rh. 37. xr. 30.
Mehr, empfangen ich bey Zuruckkhunfft aus Wellischlandt von Herrn Edel zu Wien und zu Patack in zweÿen mahlen gegebener Quittung	fl. Rh. 60 xr. —.
Mehr empfangen ich zu meiner Nothdurft in Saáros, von Herrn Hofrichter Petro Semseÿ, gegen gegebener Quittung	» » 12 » —.
Mehr von allhiesigen Schaffer (<i>sáfár, kulcsár</i>) Matthia Stephanovskÿ, gegen Quittung	» » 20 » —.
Mehr empfangen ich von 17-ten Maij Anni 1698 ein Fass Thokaÿer Wein, vermög gnädigster Commission, von Herrn Kórösÿ, so Er mir in Preÿsz angeschlagen, pro	» » 52 » —.
Mehr empfangen ich Extra Wein über meine Praebenda gleich solcher in dem fürstl. Wirthshausz, in Preÿszgang per	» » 25 » —.
Mehr empfangen ich von oben gedachten Schaffer in Saáros zu meiner umbgänglichen Nothdurft am Getraÿdt von dem fürstl. Kasten, gleich solches auf gewöhnlichen Marckh im Preÿszgang, 3 Kibel 1 Viertel zu 2 fl. 12 xr., gerechnet pro	» » 7 » 9.
Summa facit fl. Rh. 288 xr. 39.	

(Günzner titkár kezével írott, bár alá nem írott eredeti jegyzék, egy íven; kívül Kőrös György ezeket jegyezte reá: »Ginczneré:« Ismét: *Ginczner. Ennek fizettem 1750 xr. 9 rénest.*«)

Kőrös sajátkezű jegyzetei e föntebbihez:

1-mo. Assumpsit Celsissimus Princeps in se, dum in Italia ivissemus: annuale sallarium, quem Excellentissimus Dnus Generalis (<i>Aspremont</i>) à 20. Novembris Anni 1691 usque ad 20. 9-bris 1692. mihi tenebitur ... .. fl. Rh. 150 xr. —.	
2-do. Provenit mihi annuale sallarium à 20. 9-bris 1692. usque ad 20 9-bris 1693. ... .. » » 150 » —.	
3-tio. À 93. 9-bris usque ad 20. 9-bris 1700 hét esztendő ... .. » » 1400 » —.	
Ad X-bris 1700. et Janu. Febr. Anni 1701. veniunt ... .. » » 50 » —.	
	<hr/>
	1750 » —.
Percepit, uti dixit ... .. » 340 » 9.	
	<hr/>
	1410 » —.
Generale ... .. » 150 » —.	
20. Martij (<i>1701.</i>) adtam ... .. » 1260 » —.	

Perceptio.

A Cels. Principe Viennae, antequam
abiissemus in Italiam Anno 1693. R. 37.
xr. 30. 28. Aprilis Venetiis item a Cels.
Prin. R. 37. xr. 30. 11. 7-bris Florentiis
a C. Prin. tum rediissem R. 37. xr. 30.
A Dno Capitaneo Ede erga quietantiam
meam R. 60. A Dno Petro Semsei Saro-
sini R. 12. A clavigero Matias Stephanoszki
Sárosini R. 20. Sárosini in popina bibimus
vinum R. 25. Sárosini accepi tritici 3.
cub. et quartam unam per fl. duos et
12. crucigeros, R. 7. xr. 9. Kőrösytől
1701. Eperjestt vett R. 6. Pro vasculum
Auszpruc 65 taller, R. 97. xr. 30. = fl. R. 340 xr. 9.

1701. 20.. Martij Kőrösytől vett fel	» » 1260 » —.
	<hr/>
	1600 xr. 9.
Generale ... .. » 150 » —.	
	<hr/>
	1750 xr. 9.

Praetensionem habuit usque ultima Februarij 1701. a die 20. 9-bris Anni 1692 ... .. fl. R. 1600	» —.
Diversis vicibus levavit	» » 334 » 9.

(Eredeti, s. k. féleven U. o.)

XXVIII.

*A fejedelem szükségleteire fordított rendkívüli bevételek.
1697—1701.*

Specificatio pecuniariae summae ab Anno 1697.
ad Annum 1701. per partes diversimode accumulatae
et in Suae Serenitatis Principalis necessitates erogatae,
Inclýtoque Perceptoratui minime assignatae, nullaeque
rationes desuper praesentatae.

Anno 1697.

Dje 4. Junij. Berzéki Kőrössy Imre, Péter, István, András és János magok manumissiójáért Szerencsen adták meg flor. hung. nro	180.
Eadem die Kis-toronyai Makkos András hasonló manumissiójáért ugyan Szerencsen adott meg flor. hung. nro	150.
Dje 24. Junij Eisztorfer Sámuel uram auctiójúl adott flor. hung. nro	2400.
Dje 28. Julij. Méltóságos váradi püspök Benkovicz Ágoston úr ő Nga interesre accomodált fl. nro	2400.

Anno 1698.

Dje 17. Maij Kraý Jakab uram thállyai Palota négy majorság-szőlőre adott flor. hung.	4000.
Dje 17. Junij Soós István uram ő Kglme szíplaki jószágra auctiójúl adott, fl. hung.	1000.

Anno 1699.

Dje 21. Martij Búdöskuti Sámuel uram komoróczy falu névű portióra auctiójúl adott fl. nro	480.
Dje 2. Maij Kapy Gábor uram ő Kglmétül interesre leváltatott fl. hung.	1200.
Dje 13. Junij Gombos (Imre) uramtúl ő Kgl- métül ugyan interesre percipiáltatott fl. hung. nro ...	1960.
Dje 4. Julij Csoba Zsigmond, pataki szőlőnek immunitatiójáért fl.	200.
Die 30 Julij Vas Sándor uram ő Kglmétül flor. hung.	6000.

Dje 17. 7-bris Malonyay Ferencz uram Berzík- ért letett fl. hung. 1800, mely pénzből Kéry János uram ad percepturatum adott flor. hung. 192; restál fl.	1608.
Dje 17. 8-bris, Ugyan Vas Sándor ő Kglmétül interesre leváltatott, flor. hung.	1900.
Dje 9. Novembris. Szepessi János uram Szikszó- Újfalu nevű praediumra auctióul adott flor. hung. ...	720.
Dje 12. 9-bris. Kapitán Bittner uram az thokaji háznak szabadságáért és szabad korcsma árúltatásáért administrált fl.	1000.
Dje 30. 9-bris Nemz. Dóry András uram, Borsod és Gömör vármegyében levő jószágnek, melyet Kós István bírt, auctiójúl adott fl. hung. 1800; abbúl jütt ad percepturatum fl. 694; restálnak számadatla- núl fl.	1106.
Dje 27. X-bris. Komjáthi Gergely uram tarczali háznak szabadságáért letett fl. hung.	360.
Dje 28. X-bris. Gróff Zinzendorff uram (<i>egri várparancsnok</i>) ő Nga Timár nevű praediumtúl anticipate adott fl.	1200.

Anno 1700.

Dje 18. Januarij. Újhelyi Szár János maga házának és szőlőnek per prius felszabadított ratificatiojáért, fl.	200.
Dje 6. Martij. Belényessi Ferencz posteritási az szerencsi számadásnak absolutiojáért fizettek flor. hung.	400.
Dje 28. Januarij Krucaŷ István uram ő Kglme interesre accomodált flor. hung.	3600.
Dje ignota. Ságbi Sándor és Péter munkácsi jószágnek, rákosi kenézek immunitatiojáért adtanak fl. hung.	100.
Dje 1. 8-bris. Bécsben datáltatott, Messkó Jakab uram Alsó-Vadászra és selyebi portióra adott fl. hung.	6857.
Dje 27. X-bris. Bihar és Szólnok vármegyékben pocsaji jószághoz való péri portióra Méltóságos Gróff Losonczy Bánffy György Uram ő Nga készpíznúl adatott flor. hung.	3600.

Anno 1701.

Dje 13. Januarij, in Saáros. Tekintetes Buday István uram ő kglme bizonyos ideig adott flor. hung.	3600.
Dje 20. Januarij. S.-pataki Kis György maga manumissiojáért és exemptiojáért adott flor. hung.	120.

Dje 4. Aprilis, In Munkács. Méltóságos váradi püspök Benkovicz Ágoston uram ő Nga Borkut névű thályai majorság szőlőre adott flor. hung ... .. 3600.

Summa summarum facit flor. hung. 49,941.

(Egykorú másolat, egy íven U. o.)

XXIX.

A fejedelmi udvar számára tett kiadások 1701. február 8-kától april 8-káig.

Erogationes pecuniariae pro necessitate Aulae Celsissimi Principis ac Dni Dni Francisci Rákóczi de Felső-Vadász, à die 8. Februarij ad diem 8. Aprilis Anni 1701.

Die 8. Febr. pro necessitate culinae aromata empta ... .. fl. Hung. den. 50.

Diversis vicibus pro confectis ad manus Czukerpoken empti papirÿ libri 7, per den. 24, facit ... .. fl. 1. » 60.

Pro sanandis equis emptum crematum justae 7^{1/2}, à ... .. fl. 2. » 70.

Pro cerevisia Ungváriensis vasis 4, pro potu Celsissimi Principis¹⁾ erogat ... .. fl. 20. » —.

Pro pomis et pÿris pro mensa Cels. Principis ... .. fl. 3. » —.

Duobus hajdonibus pro cingulis emendo materiam hernácz ulnas 6 per den 78, facit fl. 4. » 68.

Pro suendis vestibus hajdonum sclopetariorum et coci empta duplariae et fimbriae fl. 1. » 92.

Pro tunicis et caligis hajdonum emptae sonae uln. 56 per den. 9. ... .. fl. 5. » 4.

Item, eisdem pro clamidibus emptae sonae uln. 36., per den. 9 sericae, et noduli quoque sericaei erog. ... .. fl. 4. » 60.

Epiphÿario pro accubus et duplarÿs persuitione ... .. fl. —. » 59.

Fabris aulicis et fabris serarÿs pro reficiendis cistis et curribus empti ferri cantus 6 per den. 27. ... .. fl. 1. » 62.

Pro limacibus 300 emptis ... .. fl. 1. » 44.

Pro lotore patinarum emptae telae pro indusiis erog. ulnae 19 ... .. fl. 2. » 85.

¹⁾ Íme, gr. Bercsényi ungvári söre oly kitünő minőségű vala, hogy a fejedelem is azt hordatta a maga italjára Munkácsra, noha itt magának is vala sörháza.

Pro duplarÿs et surtione indusiorum lotoris erog.	fl. —.	den. 24.
Pro oriza librarum 2, erog.	fl. —.	» 68.
Pro pileo empto uni agasoni, erog. ...	fl. —.	» 78.
Pro copertura orbium argent. empt. papirÿ	fl. —.	» 15.
Pro vino adusto justarum pro sanandis equis	fl. —.	» 54.
Item, alÿs vicibus pro sanandis canibus emptum crematum, justae $1\frac{1}{2}$	fl. —.	» 54.
Pro necessitate culinae empt. papirÿ libri 2	fl. —.	» 54.
Pro saccaro libr. $4\frac{1}{2}$ pro confectis erog.	fl. 4.	» 54.
Pro tunicis agasonibus empt. fimbr. ...	fl. —.	» 36.
Pro tunicis agasonum empt. sonae fasciculis 8	fl. 1.	» 20.
Pro ÿsdem tunicis agasonum empt. duplaria	fl. —.	» 60.
Pro tunica et clamidae <i>ephebi Farnasi</i> amptae sericeae sonae ulnae 27, erog.	fl. 1.	den. 62.
Pro 4 tunicis agasonum empti noduli	fl. 1.	» 20.
Pro nodulis sericaeis pro tuncia et clamide <i>ephebi Farnasi</i> , erog.	fl. 3.	» 16.
Pro pileo <i>ephebi Farnasi</i> empt. subductura	fl. —.	» 54.
Pro tunica subducenda ibidem <i>ephebi Farnasi</i> emptaetelae ulnae 4.	fl. —.	» 64.
Pro tunica et clamidae et pileo suendo empt. seric. pro <i>ephebo Farnasi</i>	fl. —.	» 54.
Pro caepis quart. $\frac{2}{4}$ pro culinis erog.	fl. 2.	» 4.
Pro linteaminibus ad mensam officialium emptaetelae ulnae $28\frac{1}{2}$	fl. 4.	» 84.
Pro sex lagonis empt. erog.	fl. 4.	» 8.
Pro recifiendis cistis emptis chalyÿbis libr. $\frac{1}{2}$	fl. —.	» 12.
Pro nucibus Iliristicis lott 7. erog. ...	fl. 2.	» 46.
Pro pipere libr. 2. erog.	fl. 2.	» 71.
Pro sulphure pro sanandis canibus erog.	fl. —.	» 54.
Pro cansteriis, vulgo <i>ször abrakos tarisznyákért</i> nro 50	fl. 15.	» —.
Sclopetarÿs empti pilei 9	fl. 7.	» 29.
Pro sanandis canibus emptaetubacae	fl. —.	» 6.

Ad necessitatem culinae pro emptis piscibus erog.	fl. —. den. 60.
Pro duobus pileis hajdonibus emptis erog.	fl. 1. » 56.
Pro tunicas agasonum Jaskó et Casimir emendo nodulos et senulos	fl. 2. » —.
Pro iisdem tunicis suendis empt. duplaria	fl. —. » 36.

Erogatio manibus lanionis.

Die 20. Februarij pro 4 bobus erog	fl. 78. den. 24.
Die 22. Martij pro 9 bobus empt. erog	fl. 186. » —.
Die 2. Aprilis ad conventionem lanionis erog.	fl. 14. » —.
Pro epiphýario empt. duplaria	fl. —. » 30.
Pro nodulis et senulis puero penes Czukerpoker	fl. —. » 89.

Erogationes manibus Dni Antonÿ Edll.

Die 4. Martij erog. fl. Rh. 20, facit Hung. fl. 24. den. —.	
Die 24. Februarij fl. Rh. 40, facit Hung. » 48. » —.	
Die 25. Martij erog. fl. Rh. 20, facit Hung. » 24. » —.	
Die 1. Aprilis erog. fl. Rh. 40, facit Hung. » 48. » —.	
Die 28. Februarij caminario arcensis (<i>Munkács</i>) erog.	» —. » 48.

Emptio equorum.

- A Nicolao Szarka emptus equus gregario Johanni Szathmári (*testör lovas*) pro talleris 32; facit fl. hung. 57. den. 60.
- A Johanne Antalóczi emptus equus gregario Johanni Brenzovics pro talleris 29; facit fl. hung. 52. den. 20.
- A Michaële Ráczi emptus equus gregario Casparo Rökk pro talleris 21; facit fl. hung. 37. den. 80.
- A Johanne Staro emptus equus pro gregario Martino Pesti pro talleris 25; facit in flor. hung. 45. —.
- A Georgio Ráczi emptus equus gregario Mathiae Klilljer (?) pro talleris 26; facit hung. fl. 46. den. 80.
- A Johanne Rimay emptus equus gregario Alberto fl. 54.
- A Dno Martino Grinvald emptus equus fl. 50.
- Item, à Dno vexilifero Neoburgico unum equum pro fl. 60.
- Item, familia (*aulicorum?*) in vino consumpsit apud educillatorem . . . . . (*olvashatlan név*); Dno Edlli repraesentatum est fl. 28. den. 89.
- Dno Secretario Germanico equus venditus pro fl. Hung. 34. den. —.

In paratis ad mandatum Celsissimi Principis manibus
Dni Edll dati fl. Hung. 600.

A. J. de Vissenacq,
Stallmeister m. p.
Georg Antony Edll m. p.
Ferdinand Praun m. p.
Regnaud m. p.

(Eredeti számadás, egy íven; az aláírások mind sajátkezűek.)

XXX.

Lovas testörök névsora s fizetése 1701. január—martius.
Az Méltóságos Felső-Vadászi Rákóczi Ferencz Fejedelem
Kegyelmes Urunk ö Nga udvari német karabélyossinuk fize-
tések holnaponkint, kinek-kinek nevek szerint miképen fizet-
tem, így következik:

Lovas és gyalognak ¹⁾ pro Januario Anni 1701.

Jöttek 1700. 1-ma Majj: 1. Franciscus Roszfor (*Roche-*
fort) strázsamester fl. Hung. 9. 2. Mathias Szarava korporál
fl. 7. 3. Johannes Roszgonyi fl. 5. 4. Johannes Schobert fl. 5.
5. Paulus Horvát fl. 5. 6. Michel Strob fl. 5. 7. Martinus
Pessel, gyalog, fl. 4. 8. Jacobus Prier fl. 5. 9. Joannes Hor-
nyok, fl. 5. 10. Hancz Jirg Hortvik, gyalog, fl. 4. 11. Joa-
nes Szakmári, gyalog, fl. 4. 12. Albertus Peer, gyalog. Ez
szökött el, fl. 4. 13. Hancz Jirg Hozenplaj, fl. 5. 14. Ferdi-
nand Hozenplaj, fl. 5. 15. Rafael Kreft, gyalog, fl. 4. 16. Hancz
Jirg Vajsz, fl. 5. 17. Mathias Frajmler, gyalog, fl. 4. 18. Hancz
Jirg Grosz, fl. 5. 19. Christoforus Roch, fl. 5. 20. Hancz
Groszer, fl. 5. 21. Bartholomeus Thomek, fl. 5. 22. Franciscus
Svarcz, gyalog, fl. 4. 23. Johannes Praunicz, gyalog, fl. 4.
24. Casparus Czeiggruber gyalog, fl. 4. 25. Michaele Vajjn-
czedli fl. 5. 26. Ludovicus Albert szavojar, fl. 5. = fl. 127.

Pro Februario.

Die 14. estve Sárosra küldtem hópénzt Hancz Jirg
Hozenplajtúl: Korporal Mathias Szaravának fl. 7. Vitte Hanz
Jirg Hozenplaj fl. 5. Ferdinand Hozenplájnak is fl. 5. Hanz
Jirg Vajsznak is fl. 5. Johannes Scobertnek is 5, Horvát
Pálnak is 5, Bartholomeus Thomeknek is 5. Latus fl. 37.

Pro Martio. Die 20. Martij Ginczner uramtúl Sároست
levő 7. rajtárnak küldtem fl. R. 37.

(Körösy György saját kezével félívre, rovatszerűleg írott
eredeti számjegyzék.)

¹⁾ Vagyis a kiknek épen hiányzott a lovuk; de ezek számára idő-
közben azután vásároltak lovat, mint a megelőző okmány mutatja.

XXXI.

Rákóczi sárosi elfogatása (1701. apr. 18.) és Német-Újhelyre vitetése (május 16—29.) után testőrsége végkielégítést kap s feloszlattatik.

Körösy György kezével a csomag fölzetén: »1701. esztendőben, fejedelem megfogatása után, szolgálakat, német rajtárokat, kiket elbocsáttunk, azok conventióját miként fizettük ki, . . . (kiszakadt szócska) csak azokit.«

1.

1701. die 20. Junij Patakon ezen rajtárok voltak itt:

Martius Pesselj; kell neki fl. R. 34. Hagy itt . . . . .

(üres hely.)

Michaël Strober; kell neki R. 24. Nyergét Szerencsen hatta, pistolt lovászmesternek (*Vissenacque*) adta.

2.

1701. die 30. Junij fizettem az rajtároknak:

1. Vacmesternek (*Wachtmeister*) fl. R. 63. Az elszökőtől vette el az karabélt, magánál is van egy. 2. Joannes Scobertnek adtam R. 18. Szerencsen hatta fegyverét, nyergét. Az palástért kihúztam hat rénest. 3. Joannes Georgius Vajs R. 16. xr. 30. 4. Joannes Rozgonyinak R. 27. 5. Ferdinand Hozenplaj R. 14. 6. Hancz Grosz R. 20. Nyergét elvitte 7. Rafáel Gref R. 30. xr. 30. 8. Joannes Hozenplaj, R. 12. 9. Jakob Brier, R. 14. 10. Michaël Vajnczedli R. 7. xr. 30. 11. Joannes Georgius Grosz R. 18. 12. Franciscus Svarcz R. 29. xr. 30. 13. Joannes Hornyek, R. 16. xr. 30. 14. Christof Rohl R. 18. 15. Matias Frajmiller R. 26. xr. 30. 16. Joannes Braunicz R. 26. xr. 30. 17. Franciscus Lavier R. 9. 18. Martinus Szarava káplárnak R. 27. 19. Horvát Pálnak R. 24. 20. Caspar Czedgruber R. 22. 21. Bartolomeus Tomek R. 22. Ludovicus Albert szavojar R. 18. 23. Michaeli St. Robert (másutt *Strob*) Hagara (*tisztartó*) uram dedit R. 26. Michael Strob Munkácson van, maga adós volt Hozenplaj Jánosnak, adtam R. 8. (*Kitörülve.*) Martin Pessel adós volt Joannes Vajsznak xr. 30. Summa: fl. R. 506. xr. 30.

3.

Solutio Dragonerorum usque ad ultimum Junij servientium taliter est effectuatum:

1. Vigiliarum Praefecto Roszfort R. 63. 2. Korporali Mathiae Szarava R. 27. 3. Joanni Rozgonyi R. 27. stb. stb.; ugyanazon nevek ugyanazon összegekkel mint a közvetlenül

megelőzőben, csakhogy minden közbevetett megjegyzés nélkül. A sorrend itt-ott változik; a két utolsó legény itt: 23. Bartholomeo Tomek R. 22. 24. Joanni Scobert (ott: *St. Robert*) R. 18. (Előbb fönt is 18 volt, de 26-ra igazította, itt azonban világosan meghagyta. — A végösszeg ezen lajstromban is egyező: 506. rh. fr.

(Mind a három rendbeli, rovatosan szerkesztett e lajstrom *eredeti*, Körösy György kezeírása. U. o.)

XXXII.

A testőrök leszerelése. 1701. június 30.

1. Hancz Hornek; karabélyt, pistolyt, czafragot (*beadott*).
2. Franciscus Larvi (*Lavier*); karabély, pistolyt ellopták, lova megdöglett. Nyerget adott. Czafragot elvették tőle Munkácson.
3. Rafáel Krefcz; fél pistolyt, karabélt; ló, nyereg, czafrag.
4. Mattiasz Frajmiller; pistoly, karabél, ló, nyereg, czafrag.
5. Johannes Kroszer; pistoly, karabél.
6. Ferdinand Hoszenplaj; postoly, karabél, czafrag, puskatakaró.
7. Franz Svarcz; pistoly, karabél, ló, nyereg, czafrag.
8. Michael Vainczedl; pistoly, karabél, czafrag.
9. Christof Roll; pistoly, karabél, nyereg.
10. Johannes Praunicz; pistoly, karabél, ló, nyereg.
11. Jacobb de Breer; Szerencsen hatta fegyverét, kiről hozott attestatiót, sub nro 1.
12. Hancz Jerg Grosz; karabél, nyereg; pistolyt ellopták Szerencsen.
13. Johannes Roszgoni; pistoly, karabél, nyereg.
14. Johann Georgius Vaisz; pistoly, karabél, nyereg, puskatakaró híjával.
15. Haszenplaj; pistoly, karabél. Czafrag nem volt nála.
16. Johannes Subert; Szerencsen hatta mindenit.
17. Martinus Pessel. Munkácson van fejedelem lovával s fegyverrel; 26 talléros lova. *Körösy György kezeírásával idejegyezve*: »4. Julij adott nekem Rh. 3. xr. 30. Számat vettem.«
18. Joh. Szakmári. Szerencsen van. *Körösy jegyzete*: »Elszökött, lovastúl, fegyverrel együtt.«
19. Paulus Horváth. Újhelyen van. *E két utóbbi szó általhúzva s Körösy kezével ide iktatva*: »Pistol, karabély, nyereg.«

20. Michaël Strob. Munkácson van.

21. Albertus Peer. Elszökött.

22. Bartholomeus Tomek. Szerencsen van.

23. Casparus Czedgrober. Szerencsen van. *E két utóbbi szót Körösy áthuzván, ideírta: »pistolt, karabélt, ló, nyereg.«*

24. Ludovicus Albert savojár. Ujhelyen van. *Körösy e két szót is áthúzta s odaiktatá: pistol, karabél szíjastúl, czafrag; nyeret odaadtuk neki.« Végül szintén Körösi írásával:*

»Szarava Korporál; karabélt adta szíjastúl.« Lovát, nyergét és többi fölszerelését ú. l. odaadták neki, valamint Rochefort Ferencz őrmesternek teljes fölszerelését és paripáját is. A kardot minden legénynek odaajándékozáák, mert egynél sincs följegyezve, hogy beadta volna.

Ezen félivre kiállított eredeti jegyzékhez tartoznak *b. Vissenacque* Sándor József lovászmesternek, mint a felosztott testőrség főparancsnokának, a leszerelést illetőleg 1701. június 28-kán, 29-kén és július 4-kén Szerencsről *Körösy György*höz mint a fejedelem összes jószágai praefectusához és főpénztárnokához Sáros-Patakra írt — eredeti sajátkezű — tájékoztató levelei; melyeknek néhány pontját szükségesnek látjuk idézni. A jún. 28-ikiban ezeket emeli ki a hű, derék *Vissenacque*:

»Monsieur! Literam Dnaonis Grosae accipi, ratione militum, quod posteras debeant illud ire ad res deponendas: mittam, sed ego non ibo, nisi sim necesse, si me indigeat, monebit me. Pro rebus, quae deberent deponi, quod ego deberem taxare, non possum; si taxarem, Dnus Vice-Comes posset dicere: quod feci propter Germanos. Bene scit, quid epificia constant, et clamides una quaeque habet 8 ulnas Germanicales; sed quid svadere possum, ut ne loquantur male de Principe: melius est convenire bono modo, quia non istud negotium bene finiet. Hic loquantur accipere boves, sed non timeo, vel recipiemus bene, ubi erunt. ut ne male loquantur Viennae de Principe, etc. melius est convenire. Quid Vra Dnao Grosa faciet, bene erit, et pro equis iubebo ipsis queri, si mihi ad notitiam det, sed 4 meliores retinebo, sicut mandavit Celsissimus Princeps, et pro alijs, quis rogabit, habebit et conveniemus. Pro Corporale Vra Dnao poterit recognitionem habere pro suis servitjs, sine hoc ille manet in loco. Aliqui volunt hic apud me res deponere, ipsis dabo quietantiam.«

Június 29-iki levelében pedig a katonákkal ajánlott méltányos elbánás- és megalkuvásról még világosabban ír a fogságban sínlő fejedelmi urok érdekében elleplezendő titkokat jól ismerő hívséges barátjának:

»Monsieur! Sicut milites omnes ad suam Dnaonem

Grosam vadunt, rogo eant parum cum bono modo cum ipsis. *quia posset turbulenta habere; conveniat cum ipsis si fieri possit, ut taceant et ne mala loquantur, quia video, quam nocere posset, et obliviscatur aliquid.* Aliqua epificia et arma habeo penes me, sed pro clamidibus non dabuit et poties dilacerabunt; sed si verbi gratia aliquid retinere vellent: *tantum ipsis det pro vili pretio, sicuti convenire poterit.*« stb.

Az itt dőlt betűkkel szedett sorok bizonyára a május 16-án Szerencs környékén *a foglyúl vitt fejedelem kiszabadítása céljából tervezett* — föntebb már említett — *titkos merényletre vonatkoznak*, a melyről e testőr-katonák közül többen tudhattak, hogy erről azután is hallgassanak s e dolognak kitudódásával a rab fejedelem sorsát ne súlyosbítsák. Végre a júl. 4-iki levelében az utolsónak maradt leszerelendő testőr-katonát — mint Kőrösy 17. sz. a. föntebbi jegyzetéből értesülünk, *Pessel Márton* nevűt — ajánlja a praefectus jóindulatába, mint derék embert: »Sicuti milites omnes res apud Vram Dnaonem Grosam relinquerunt, *et ultimus etiam vadit*, et rogat Vram Dnaonem velle ipsi relinquere epificium; sicuti dicit ille portator, *Princeps ipsi promiserat discretionem pro rebus perditis prope Patakinum.* Bonus est ille homo, poterit Vra Dnao ipsi aliquid dare. Pro equis relictis rogo Vram Dnaonem velle mittere ad me, ut possim 4 meliores retinere, *sicuti Princeps mandarit.*«

Az ajánlott Pessel Mártonnal Kőrösy, mint már idézett jegyzete mutatja, ugyancsak méltányosan is bánt el, mivel holmi csekély váltságért (3 frt 30 xrért) lovat, mindent átengedett neki. — Ezen most elbocsátott testőr-katonák közül azután. — mint maga Vissenacque és Rochefort, — a szabadságharcz kitörésével a legtöbben siettek fölkeresni régi jó urok táborait és mint Rákóczi vitéz harczosai küzdöttek végig a kurucz háborút.

(Eredeti levelek, u. o.)

XXXIII.

Az udvariak fizetése 1701. június havában.

1.

Solutio Aulae mense Junijō subsecutae taliter: 1. Reverendo Patri Kéri fl. R. 75. 2. Baroni Droste R. 250. 3. Joanni Jacobo fon Sorpek secretario¹⁾ R. 34. xr. 30. 4. Conservatori

¹⁾ Ez bizonyosan a betegsége miatt a tavasszal búcsút vett Günzner régi német titkár helyére jöve.

vestium, Quabrober R. 489. xr. 10. 5. Joanni Reno confectu-
 uario R. 118. xr. 45. 6. Folrado Glancz, tubicini R. 249.
 xr. 36. 7. Mathiae Boziak, tubicini R. 5. 8. Joanni Christoforo,
 timpanistae R. 35. 9. Venatori picerio supremo R. 50. 10. Mar-
 tino Halász pocilatori R. 37. xr. 7. 11. Joanni Majer faber
 serario, spixisspaner, R. 59. xr. 38. 12. Dominico venatori
 R. 75. 13. Andreae Crani venatori R. 19. xr. 55. 14. Mathiae
 Varnek venatori R. 40. 15. Jacobo Lengyel venatori R. 13.
 16. Martino Fent servi picery R. 5. 17. Joanni Moder epifiario
 R. 100. xr. 54. 18. Mathiae Huczek Szatlikneet, R. 50.
 19. Alexander Kajszer faber ferrary, kovács. R. 40. 20. Jacobo
 Cubo, faber R. 8. xr. 4. 21. Joannes Georgius Svajger, caminer
 (*Kéményseprő*), R. 20. xr. 15. 22. Petro Szakács R. 20.
 23. Tome Hartman agazoni R. 50. 24. Vito Dirinberger agazoni
 R. 40. xr. 59. 25. Michaëli Grosz agazoni R. 10. xr. 40.
 26. Jacobo Tomaczek agazoni R. 12. xr. 30. 27. Andreae
 Flajsaker agazoni R. 10. xr. 51. 28. Joanni Sefner aurigae
 R. 120. 29. Ejusdem uxori quae lotrici R. 34. xr. 43. 30.
 Joanni Georgy Bronperger agazo R. 11. xr. 22¹₂. 31. Joanni
 Georgio Smitpaur agazo R. 45. 32. Josepho Glosz R. 8. xr. 10.
 33. Casimiro Pankovic R. 8. xr. 50. 34. Georgio Gaboltai
 agazoni R. 20. xr. 19. 35. Joanni Morgós, *asinorum rex*. R. 8.
 36. Joanni Grofmiller antiquus serarius R. 45. 37. Adamo
 Bakay cancellistae R. 20. xr. 50. 38. Alexandro Ágoston R. 15.
 39. Joanni Bernhart lanioni R. 27. xr. 5. 40. Susannae
 Catharinae Fislin stubmencz (*Stubenmensch*==szobalány) R. 11.
 xr. 40. 41—45. Quinque sclopetarys R. 8. xr. 30. 46. Pocilla-
 tori, pro coturnis R. 2. 47. Eliae pistori R. 6. = Summa fl.
 R. 2313. xr. 23.

A lapszálen, pótlólag: Mariandli R. 34. Kintin R. 9.
 xr. 10. Gaboltai R. 28. xr. 20. Szerencsi kertésznek R. 5.
 Szabóknak Czafrangcsin. R. 10. xr. 1. Ónmíves R. 10.

= R. 106. xr. 31.

+ » 2313. » 23.

R. 2419. xr. 54.

Ezeket magyarázólag és kiegészítőleg *alább ismét*: Ón-
 mivesnek tálcínálásért R. 10. Rajter szabónak csafragok csiná-
 lásáért R. 10. xr. 1. Gaboltai György kocsisnak R. 38. xr. 20.
 7. Julij az szerencsi kertésznek R. 5. Ferbalter Jakob Fer-
 dinand Oberfeltnek R. 10. Drosdie is itt R. 100. = Summa
 summarum: fl. R. 2440. xr. 41.

(Eredeti. rovatolt számadás, egy íven *Körösy György* kezével írva.)

2.

Ugyanezzel együtt van még egy más kézzel írott, de Körösy jegyzéseivel sűrűn ellátott hasonló udvari számadás is, a következő czímmel:

»*Series exolutionis Aulae Celsissimi Principis Domini Dni Francisci Rákóczy de Felső-Vadász sequitur hoc modo.*«

Következnek a föntebbiekkel összevágó részletösszegek; azonban a kifizetett udvariak nevei vagy minőségeiknek jelzése itt-ott eltér, s azért ezeket, az eredeti sorrend szerint, íme ideiktatjuk: Rndo Patri Kéry, Baron Drost, *Seeretarius Joannes Jacobus fon Sorpek (ezt Körösy toldá be)*; Quadrober, Joannes Reno confector, Folradus Glancz tubicen, Dominicus Herman tubicen (*Körösy jegyzete: »Nem adtam ennek«*); Mathias Bozak tubicen, Joannes X-tophorus Mitermajer, timpanista, Joannes Majer faber serarius, Martinus Halász pocillator, eppÿfiarius Joannes Moder, Mathias Hucsek eppÿphiator (*Körösy kezével: »Szatli knekt.«*), Alexander Kaizer faber ferrarius antiquus, Joannes Georgius Schweiger caminarius, supremus venator Pikér dictus, Mathias Varnek vice-venator, Dominicus venator, Andreas Kranik, Jacobus Lengyel venator, Martinus Fent venatoris servus, Thomas Harthman agazo, Vitus Dirnperger agazo, Michael Grosz agazo, Jacobus Thomas agazo, Andreas Flaisoker agazo, Joannes Sethner auriga, Ejusdem uxori qua lotrici, Joan. Georgius Bronperger agazo, Joan. Georgius Smithpaor, (*Körösy jegyzete: »Elbocsátottam.«*) Josephus Glosz, Casÿmirus Pankovics, Joannes Grofmilner antiquus ferrarius, Mariandli lotrix, Anna Maria Kinthin culinae ancilla, Petrus Szakács. *Az ezután következőket mind Körözy írta be, ú. m. Gaboltay Gyurka lovász, Jacobus Cuba faber, Joanni Morgós asinorum rex, pohárnok-inasnak czizmára R. 2; Agoston Sándor uramnak, cancellista, Bakai Ádám uramnak, cancellista; az arдай Jacob Ferdinand Oberfelt ferbalternak; öt puskásnak hét máriásával mindeniknek, R. 8. xr. 30; sütő Illésnek: mézárósnak, Bernhart; Die 14. Junij Szerencsen ismét fizettem Quadrobernek R. 89. xr. 10; Glancz Folrad trombitásnak R. 100; Czukerbakernek R. 18; pixis spanernek R. 14; Susanna Catherina Fislinnek Stubmencz; Morgós Jancsinak, adós volt egy rajtárnak, R. 4.*

(Eredeti, ugyanott.)

XXXIV.

Elbocsátott udvari szolgálótól Körösynek átadott edények, ruhák és ágyneműek jegyzéke.

Czukerpaker edénye:

Porcelen 93; feír kávézó 10; fekete porcelín, fain, 12; porcelin pro cave 12; percelín, nagyobb 2; salat-sisli (*salátástál*) 4; mélyebb porcelín 1. Egy vég zöld posztó; 3 vég szürke posztó; egy vég paj; libéria 4, kamisol 3.

Matrác, grosze 11; kláne 5; tegin (*így*) 5; alábbvaló matrác 6; kicsiny 8; tekin 3. = 40.

Félivre, *Körös György* kezevonásaival, lajtromszerüleg följegyezve. A ki még ezt ír a papír üres részére: »1701. in Junio elbocsátott szolgálk conventiója.« T. i. e jegyzék is a föntebbi iratok közt van. (Eredeti, u. o.)

XXXV.

Rákóczi s fogoly társai javainak lefoglalása — ítélethozatal előtt — a kir. kamara által elrendeltetik, 1701. július.

Egregio Dno Joanni Guilielmo Prukner Camerae hujus Scepusiensis vice rationum magistro his committitur; quatenus manibus egregy Dni Mathiae Fándlÿ, antefatae hujus Camerae Scepusiensis expeditoris *pro necessitate sequestrationis bonorum Rákóczianorum et reliquorum Neostadij incaptivatorum*, de alba carta libros octo, de viliori libros pariter octo, de hispanica cera mediam libram et quatuor ligaturos spaget inter Dnos Commissarios ad hanc sequestrationem exmissos distribuendum, erga ejusdem quietantiam extradare noverit. — Cassoviae, 23-a Julij 1701.

Ladislaus Comes Szent-Ivánj m. p.

Joannes P. Brankovich Com. de Jajcze m. p.

Joannes Jacob. Rau m. p.

Quod praescripta ex integro a Grosso Dno Joanne Guilermo Prukner vice rationum magro perceperim, hisce attestor. Cassoviae, dje 24. Julij 1701.

*Mathias Fandlÿ, Inclÿtae Camerae
Scepusiensis expeditor m. p.*

(Eredeti, féliven, az aláírások mind sajátkezűek. U. o.)

XXXVI.

A Rákóczi munkácsi kastélyában lefoglalt ingó értékek lejegyzéke, 1701.

Külczim: »Conscriptio Bonorum Mobilium in Curia Rakocziano-Fiscali (!) Munkácsiensi, tempore Confiscationis eorundem in Anno 1701. repertorum.«

Belső, vagy föczim:

»Conscriptio Bonorum Mobilium in Curia Rákócziano-Fiscali Munkácsiensi repertorum.«

In hypocausto obsigillata sunt sequentia:

Fraenum argenteum deauratum, cum antilena et postilena ejusdem speciei	nro	1.
Fraenum similis speciei argenteum, deauratum	nro	1.
Item, tertium fraenum, similiter cum antilena et postilena, argenteum deauratum	nro	1.
In cujus fraeni medio datur lapis duplex ex Türkes.		

In cista alba oblonga sunt reposita:

Ephippium unum ex purpura flava cum argenteis floribus pretiose exsutum, unacum simili pretioso Czaffragh, antilena, postilena, fraenoque stanno	nro	1.
Ephippium ex panno Anglico coeruleo modice attrito, floribusque argenteis pretiose exsuto, unacum simili Czoffragh, fraeno, antilena et postilena, ex stanno albo ornatum	nro	1.
Ibidem in mensa ephippium ex purpura rubra, cum pretioso Czaffragh, floribus aureis et argenteis exsuto; cum simili fraeno uti praecedentia	nro	1.
Ephippium ex purpura coerulea, attritum, cum Czaffragh, totum quantum floribus argenteis exsutum; cum antilena et fraeno ex cupro facta, deaurato	nro	1.
Ephippium ex purpura rubra et Czaffragh, modice attritum, etiam pretiosis floribus argenteis totum exsutum, cum fraeno, antilena et postilena stanno albo intermixta	nro	1.
Ephippium ex panno Anglico parvum et Czaffrag cum Gallond aureo exornatum, et appertinentijs simplicibus	nro	1.
Ephippium simplex, nudum, pro docendis equis	nro	1.
Ephippia simplicia pro famulis	nro	8.
Fraena simplicia cum coreis ibidem appensa	nro	3.

Fraena pro equis currualibus	nro	6.
Ephippia pro mulis simplicia attrita	nro	5.
Litium pro injungendo in trahas equo uno, cum tintinabulis	nro	1.
In angulo ad fenestram diversa corea nullius momenti lacera in cumulo uno	nro	1.
Cistula pelle vitulina obducta, vacua, minoris momenti	nro	1.
Mortarium magnum	nro	1.
Olla ferrea	nro	1.
Pulvinar ex purpura viridi, pro carpento	nro	1.
Pulvinaria pro carpento variegata, Szirmayana	nro	3.
Pulvinar pro carpento, ex panno simplici coeruleo	nro	1.
Tegumenta equorum pro itinere, <i>cum Insigni</i> <i>Rákócziano</i> , rubra, ex panno simplici	nro	11.
Tegumenta equorum ex lana alba	nro	21.
Pelles ursinae	nro	4.
Pluma pro capitibus equorum exornandis, pulchrae, albae	nro	3.
Gladius simplex	nro	1.
Color albus et ruber in vasculis	nro	2.
Cortina pro porta ex panno rubro simplici ...	nro	2.
Ejusdem panni pro fenestra frusta	nro	4.
Panni rubri pro sternendo padimento cubiculi frustum majus	nro	1.
Retia pro avibus capiendis	nro	4.
Tegumenta equorum, seu retia pro equis lacera	nro	3.
Frusta ferri pro cortinis	nro	4.
Cratos ferrei imperfecti pro fenestra una ...	nro	1.
In cistula simplici quaedam instrumenta fabri serarij	nro	1.
Canisteria pro pabulo equorum	nro	9.
Lusus tabulae viridis	nro	1.
<i>Panni albi in Munkács confecti</i> petrae	nro	3.
Stragula nova, seu lodices	nro	2.
Catena ferrea	nro	1.
Cistae vitulinis pellibus obducta, pro asservan- dis culinarijs	nro	3.
Patinae stanneae majores	nro	5.
Orbes stannei	nro	13.
Ollae cupreae majores cum tribus coperculis	nro	6.
Ollae cupreae minores	nro	6.
Patina cuprea major	nro	1.
Patinae cupreae minores	nro	7.

Lebetes cuprei parvi	nro	2.
Sartagine, réz-serpenyő dictae	nro	2.
Cochlearia ferrea minora	nro	4.
Cochlear majus foraminosum cupreum	nro	1.
Ahenum pro coquenda cerevisia majus	nro	1.
Serra pro mola serraria	nro	1.
Stacula pro sustinendis lignis focalibus ferrea	nro	4.
Veru	nro	2.
Craticula	nro	1.
Instrumentum ferreum sub assaturas	nro	1.
Tabella ferrea pro tortatis	nro	1.
In dispensa, sub inspectione clavigeri: aceti		
ex vino vascula non plena	nro	4.
Aceti ex pomis vasa non plena	nro	9.
Salis lapides	nro	2.
Burendae vaccinae scaphium	nro	1.
Cutis vaccina elaborata	nro	1.
Sacci ex tela crassa novi	nro	15.
Telae crassae ulnae	nro	111.
Mellis non destillati justae	nro	5.
Cerae librae	nro	4.
Orbes lignei	nro	26.
Ventilabra	nro	4.
Mensae	nro	3.
Lecti	nro	2.
Cothurnorum simplicium par	nro	1.
Cribra ferrea	nro	3.
Burendae vasa	nro	11.
Burendae vascula	nro	1.
Pelies vulpinae elaboratae	nro	28.
Pelies martuninae elaboratae	nro	6.
Repertae sunt pelles antiquae nullius valoris		
ex Inventario ad Inventarium derivatae varij gene-		
ris, utpote: suiles, caprinae, capellinae, agninae,		
agnellinae per tineas corruptae sub tecto Curiae ...	nro	438.
Lintres majores	nro	3.
» » minores	nro	2.
Ruber color pro panno colorando in vase ...	nro	1.
Vitrei orbiculi pro fenestris in vase non pleno	nro	1.
In alio loco larida integra	nro	10. ¹ / ₂
Uncta	nro	2.
Pernae	nro	10.
Pomorum siccorum cub.	nro	5.
Prunorum siccorum cub.	nro	1.
Lanae Moravicae, librae	nro	116.

Lanae Authumnalis, librae	nro	403.
Lanae crassae detonsae ab ovibus librae	nro	390.
In domo frumentaria cadi	nro	2.
Cubulus	nro	1.
Mensa oblonga	nro	1.
Mensae parvae	nro	2.
Sedes humerales oblongae	nro	2.
Minores	nro	4.
In domo pistoria, lintres	nro	3.
Mensa oblonga	nro	1.
Mola pro commolendo sale	nro	1.
Sub tecto habentur carpenta per rebelles (a Tokaji Ferencz-féle pörzendülés. 1697.) ante tres annos pellibus et alijs spoliata	nro	2.
Carpenta Media bona	nro	2.
Ursi vivi	nro	2.
Compedes ferreae	nro	12.
Apud Castellatum:		
Mensa	nro	1.
Lectus	nro	1.
Almarium simplex	nro	1.
Cista destructa	nro	1.
Crates ferrei pro fenestra majori	nro	1.
Sub tecto reperti sunt asseres ex pino ...	nro	188.
Instrumenta fabrisia pro soleandis equis	nro	—. ¹⁾
Orcae ferreae aratoriae	nro	7.
Scandularum millia	nro	4000.
Hordei in granis pro braxatorio coëempti, qui prae manibus Inspectoris braxatorij habentur, cub.	nro	228.
In Curia et cubiculis mensae	nro	10.
Sellae simplices	nro	12.
Lecti simplices	nro	8.
Retia apud piscatorem Oroszvégiensem magna	nro	1.
Equi vero hic actu existentes:		
Hispanicus albus	nro	1.
Anglicus albus	nro	1.
Anglicus pro Principissa ad venationem accomodatus subruber	nro	1.
Equus minor coeruleo-albus	nro	1.

¹⁾ A szám helyén valami érthetetlen vonás.

<i>Anglicus alter pro Principissa, subruber,</i> <i>ad venationem accomodatus</i> ... .. nro	1.
Juvenes trium annorum equi nigri... .. nro	2.
Anglicus niger, qui sessorem non patitur, in Miskolcz per Rákóczium (<i>csak?!!</i>) stabuli praefecto (br. de Vissenacque) donatus ... .. nro	1.

Equi mediocres :

Albus 1, parvus niger 1, flavus 1, subrubri 2, coeruleo-
albi 2, similis coloris praecedentium 1, equi pro necessitate
braxatorij 4, muli 4.

Equi in grege :

Equae progenerantes veteres nro 20, trium annorum
equae nro 3, unius anni equae nro 6, hujus anni hinnuli
nro 7, hinnuli masculi duorum annorum nro 7, anni praeteriti
masculus equus nro 1. Summa facit nro 44.

Connotatio canum.

Habentur canes majores (*chiens courants*) nro 5; quo-
rum singulo quotidie per libones quatuor erogatur.

Minores vero canes (*kopók*) nro 17; quorum cuilibet
erogantur quotidie libones tres.

(Egykorú másolat két íven. U. o.)

Közli: THALY KÁLMÁN.

A CSICSERY CSALÁD LEVÉLTÁRA.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

Az 1723-iki XLV. törvénycikk, mely a régi országos levéltár szervezéséről intézkedik, 3. pontjában felhatalmazza azt, hogy családi vagy magán levéltárakat megőrzés végett elfogadhasson. Ez intézkedésnek tudományos szempontból való fontosságát nem kell bővebben fejtegetnünk, ha tekintetbe vesszük, hogy ilynemű levéltárak a századok folytán miként kallódtak el, és mennyi, a történetíróra nézve megbecsülhetetlen anyag ment veszendőbe Magyarország hosszú időn át viharos multjában.

Az országos levéltár újra szervezésénél gondoskodtak arról is, hogy a letétek elfogadhatásának joga fentartassék. A legelső és legbecsesebb szerzemények közé tartozik az ősrégi csicseryi *Csicsery* család középkori emlékekben gazdag levéltára, melyet 1883-ban Csicsery Antal ungvári lakos adott át örök letéteményképen az Országos Levéltárnak. E levéltár már nem ösmeretlen a szaktudósok előtt, mert a *Történelmi Társulat* tagjai az 1871. évi nyári kirándulás alkalmával átkutatták, és boldogult *Nagy Imre* rövid ismertetést is közölt róla a »*Századok*« 1871. évi folyamában (667—671 lap). A kirándulás alkalmával a levéltár egy jó része tanulmányozás céljából a társulatnak ki is kölcsönözött. Még ismertebbé teszi az, hogy belőle került ki középkori költészetünk egyik legfontosabb, legszebb maradványa, a »*Szabács Viadalja*«, melyet jeles történetírónk *Thaly Kálmán* közölt első ízben, bő kommentárral, a »*Századok*« 1872-ik folyamának 8—22 lapjain.

E levéltár egyes oklevelei a *Hazai* és *Anjoukori* okmánytárakban megjelentek ugyan, de azt hiszem, nem végzek hiábavaló munkát, a midőn itt adom az Árpádkori és

Anjoukor első feléről származó rész teljes regestáit, lehetőleg bőven, és épen a teljesség okából a már megjelentekéit is, lelkiismeretes pontossággal felsorolva utóbbiaknak megjelenési helyét. Árpádkori eredeti oklevél összesen 19 van, Anjoukori pedig 150, de ezek száma jóval növekedik az átiratokkal és kivonatokkal.

Végül megjegyzem, hogy a *személy-* és *helyneveknél* többnyire ragaszkodtam az eredeti betűszerint való írásmódhoz, melytől csak ott tértem el, a hol az illető nevek ösmeretes voltánál fogva tévedésektől és félreértéstől tartani nem kellett.

Árpádkori regesták.

É. n. XII. század. Kálmán király *Checher* földet Fridrich Jánosnak és fiának Franka Andrásnak adományozza.

IV. Béla király 1265. évi adománylevelében foglalt kivonatos átirat. Diplom. Levéltár 36799. sz. a.

1214. II. Endre király beléegyezik, hogy Bolezláv váci püspök összes javait, jobbágyaival együtt, végrendeletileg a (leleszi) szent kereszt conventnek hagyja.

1362-iki átiratból. (I. Fejér III/1. 153—163. és 471—479. II.) D. L. 31174.

1224. III. Endre király Franka villa-i Lőrincznek hű szolgálataiért *Ysdan* falu területén azt az egy ekényi birtokrészt adja, mely azelőtt a királyi erdő-örök birtokában volt, a hozzá tartozó kicsiny erdővel együtt.

1397-iki átiratból. D. L. 31175.

Szeged, 1239. okt. 27. In vigilia Simonis et Judae apostolorum. IV. Béla király tekintetbe véve Berkez-i Belye János fia, Simon mester, hű szolgálatait. — ki a néhai Fridrich János mester családjából származik, — neki és általa atyjának, Jánosnak, valamint Simon fiának, Jónak *Vys* falut adományozza annak határait megjelölve.

1828-iki átiratból. D. L. 36798.

1247. febr. 17. Decimo octavo kalendis Martii. IV. Béla király Sarusd-i Wolther fia Pál, kérésére, és hű szolgálataiért, Budolounak. — ki örökösök nélkül halt meg, — Zyna menti birtokát adja, oly feltétel alatt, a mint Budolou bírta, hogy t. i. a királyi hadseregben meg kell jelennie.

Eredeti (függő pecsét töredéke) D. L. 31176 (I. hazai okmánytár VI. 45). 1317-iki kivonatban: D. L. 31181. — 1353-iki kivonatban: D. L. 31178. — 1575-iki kivonatban: D. L. 31177.

1249. IV. Béla király *Ech* («de villa Pop») hivének hű szolgálataiért, melyeket a tatárjárás alatt, különösen *Tobul* vár védelménél tanusított, néhai Batha és Ine örökösök nélkül elhaltak Sarus-i birtokrészét adományozza, melyet azonban később, mivel az eperjesi szászok szomszédsága miatt ezeknek adott, elcserél hasonló értékű, a Zynna folyó mentén fekvő, *Zynna* nevű birtokrésszel.

1555-iki kivonatban: D. L. 31178. — 1575-iki kivonatban: D. L. 31177.

1263. aug. 28 előtt. IV. Béla király meghagyja az egri káptalannak, hogy járja be Checher birtokot, mely felett János fia Myxa, másrészt Zubozlau és rokonai, Ungh vári várjobbágyok közt a király előtt peres kérdés támadt.

1263-iki kivonatban, 1390-iki másolatból: D. L. 31179.

Verőcze, 1263. aug. 28. In festo beati Augustini. IV. Béla király előtt, — azon perben mely egyrésztől János fia Myxa, másrésztől Checher-i Zabozlau és rokonai, Ungh vári várjobbágyok közt *Checher* birtokrész körül folyt, utóbbi a maga és rokonai nevében a peres két ekényi birtokrészt előbbinek engedi át, kijelentvén, hogy e birtokrészt Mykeus pap, nevezett Myxa őse vette, a hozzá tartozó *Lathorcha* menti erdővel együtt.

Egykoru átiratnak 1390-iki átiratából: D. L. 31179. — 1384-iki átiratból: D. L. 31180.

1263. aug. 28 után. Az egri káptalan IV. Béla király parancsára bejárja *Checher* birtokot.

1384-iki átiratból: D. L. 31180. — 1390-iki átirat: D. L. 31179.

1265. febr. 17. Decimo tertio kalendis Martii. IV. Béla király Checher-i Zubuzlo kérésére, *Checher* földét, mely az örökösök nélkül elhalt Myxa birtokában volt, nevezett Zubuzlonak adja, a birtok határainak megjelölésével.

Múlt századi másolatból. D. L. 36799.

1271. A leleszi convent előtt Zeklen-i Máté fia, Benenyg, *Batua földét*, 16 ezüst márkán eladja Imre fiának, Jánosnak, mely földet nevezett Benenyg Feliciántól vett.

Eredeti. Függő pecsét D. L. 31182. — L. Hazai okmánytár, VI. 180.

Év n. V. István király megerősíti IV. Béla adományát Sarusd-i Wolther Pál nevű fia részére, mellyel neki adja az örökösök nélkül meghalt Budolounak *Zyna* menti birtokát.

1317-iki kivonat: D. L. 31181. — 1575-iki kivonat: D. L. 31177.

Buda, 1273. aug. 30. In crastino decollationis

beati Johannis baptistae. IV. László király Jób mesternek, hű szolgálataiért *Rodach folua* nevü birtokot adja.

Eredeti, és mult századi másolat. D. L. 31183.

1273. IV. László király Simon fiának, Jóbnak, fő szakácsmesterének (»rector cocorum nostrorum«), a ki már IV. Béla és V. István királyok alatt hű szolgálatakat teljesített, és IV. László alatt Győrnel, a hol a királyt ellenségei meglepték, sulyosan megsebesült, valamint Copornichánál, hol a királyt azok körülzárták, kitüntette magát, *Radach felde* sárosmegyei birtokot adományozza.

Eredeti. Függő pecsét töredéke D. L. 31184. — L. *Hazai Okmánytár* VI. 194, hol az oklevél kivonata igen szükséges.

1275. IV. László király *Sadan* birtokot Tekus ispán fiainak: Istvánnak, a királyi palotaőrök parancsnokának (»majori plastrorum suorum«) és pataki ispánnak, Lászlónak, Sárosi ispánnak, és Dénesnek adja.

1334-iki kivonat: D. L. 31223. — 1366-iki kivonatnak 1399-iki másolatból. D. L. 31185.

Év. n. IV. László király Chytwan-i Károlynak adja *Arad* ungmegyei birtokot.

1325-iki kivonat. D. L. 31204. — L. Anjoukori okmánytár, II. 209—211. II. 1412-ik kivonat. D. L. 31203.

1290 körül. Az egri káptalan jelenti III. Endre királynak, hogy parancsára Pongráczot, László fiát, annak *Franch* birtokán a király elé idézte Fábián ispán panaszára, hogy előbbi utóbbinak *Loztouch*-on levő házába, a hol Fábián anyja, Belus comes nővére másik nővérel és leánygyermekével tartózkodott, — a ház kapuját ledöntve, berontott, és onnan egy leányt elragadott.

Eredeti. D. L. 31186.

1291. III. Endre király előtt Buza fia Miklós és utóbbinak testvérei Lukács és Anianus, más részről Belus comes, a maga és Domonkos, fivére nevében, és András fiai, Federicus és János mester, a maguk és Péter, Balázs, Mihály fivéreik nevében megjelennek, előbbieket kijelentik, hogy szabolcsmegyei, tiszamenti *Halaz* és *Balsa* birtokaikat, melyeket (V?) István és (VI?) László királyoktól adománykép birnak, utóbbiaknak száz márkán eladják.

1383-iki *átiratban*. D. L. 31271.

1292. Az egri káptalan előtt Kesegh fia Péter ungi várjobbágy és fivérének Pálnak fiai Beke és Lőrincz a maguk és utóbbiak fivérének, Jánosnak nevében *Woyan* ungmegyei

birtokrészt, mely Simon fia Jób földével határos, 16 márkán nevezett Simon fia Jóbnak eladják.

1326-iki átiratból. D. L. 31187.

Buda, 1297. aug. 13. Quarto die beati Laurentii martyris. Valamely hatóság előtt Marhard fia, Mihály, másrésről Belus comes, pataki várnagy, a maga, és fivérei Domonkos comes, Frederic mester, János, Péter, Balázs nevében megjelennek, és az illető hatóság bizonyoságot tesz arról, hogy minden jogtalanság, kár és fogságért, melyet nevezett Mihály, Belus comestól és fivéreitől szenvedett, az egri káptalan előtt pünkösöd nyolczadán 70 márkát tartoznak fizetni, ezután pedig 15-öd napra Belus comes, Frederic mester és Péter 60 nemes társaikkal az egri káptalan előtt esküt tartoznak tenni, hogy mind e hatalmaskodást nem előre megfontolt szándékból követték el, ez után nyolczad napra pedig Belus comes és fivérei Mihály házában nyolcz napig fogságban kötelesek maradni. Ha pedig e feltételek bármelyikét nem teljesítenék, nevezett Mihály őket makacsságban elítélteknek tekintheti, — teljesítés esetén pedig az egri káptalan bizonyító levelét tartozik számukra kiállíttatni.

Eredeti D. L. 31188. — L. Hazai okmánytár VI. 425.

1297. okt. 20. Secundo die beati Michaelis archangeli. Amade nádor előtt Simon fia, Jób, másrésről Orodí Fekete («niger») Péter comes egy Loturcha menti erdőn, — melyre nézve a nádor és a leleszi convent levele alapján Jóbnak esküt kellett tennie — úgy egyeznek ki, hogy az, — mint jogos tulajdon — Jóbnak marad, a mellette levő földrész pedig Péternek és fivéreinek.

Eredeti D. L. 31189. — L. Hazai okmánytár VII. 262—263.

1299. jul. 1. In octavis festi nativitatis beati Johannis baptistae. A pozsegai káptalan Farkas fiának, Zah comesnek, hű szolgálataiért *Adryanfolua* birtok határán, a Sulch folyó mentén egy házhelyet szántófölddel adományoz, leírva annak határait.

Eredeti D. L. 31190. — L. Hazai okmánytár VI. 444—445. l.

Semjén, 1300. febr. 16. In quindenis purificationis beatae virginis. Amade nádor, zalai ispán előtt Jób mester, másrésről Chene fia, István *Harabur* beregmegyei, tiszamenti, peres földön, úgy egyeznek ki választott bíróság előtt, hogy egy házhely és telek, mely Máté fia Balázsé, a házhely kertjéig és sövényéig, a régi hátárjelekig, Istvánnak jut, a Tizán fölül levő rész pedig a »fuk« nevű árokig és

»*thou*« nevű halászó helyig, Jób birtokába kerül, a peres okleveleket pedig megsemmisítés végett a nádornak adják.

Eredeti D. L. 31191. — L. Hazai okmánytár, VII. 288.

Győr, 1300. aug. 6. körül. In festo beati Sixti papae. III. Endre király előtt egy részről Jób mester, más-részről Sándor, Rorand fia, — utóbbi a maga és fivére János nevében 20 márka felett, mely tárgyban az országbíró ítélete alapján párviadaluk volt, és két földrész felett (egyik *Ky-bodun*, a másik a Tisza mentén Jób földje felett), mely tárgyban Jób a privilegiális levél bemutatására köteleztetett. — következő módon egyeznek: hogy először Jób az egri káptalan előtt a peres földrészre nézve esküdjék meg, annak *Belbodun*-hoz tartozásáról, azután pedig Sándor ugyan e káptalan előtt esküdjék meg, hogy a kérdéses földrész *Komorou* birtokhoz tartozik. A kérdéses 20 márkáról pedig Sándor és fivére János a leleszi convent előtt esküdjenek, hogy sem ők sem övéik Jóbnak semmiféle kárt nem okoztak.

Eredeti. D. L. 31192. — L. Hazai okmánytár VII. 310—311.

É. n. III. Endre király adománya a Sadan zemplénvármegyei birtok területéből kihalált *Chomur László teleke* nevű birtokról.

Drugeth Vilmos nádor 1334 évi levelében foglalt kivonat, melyben az adományos neve nem fordul elő. DL. 31224. — Anjoukori okmtár III. k. 96. l.

Anjoukori regesták.

Szepes, 1304. decz. 7. In festo beati Nicolai confessoris. I. Károly király előtt Jób mester tiltakozik Karáz-i Sándor bán fia Sándor ellen, a ki az ő *Berkez* szabolcsmegyei örökös birtokát elfoglalta.

Eredeti. D. L. 31193.

Bereg, 1305. körül. okt. 6. In octava s. Michaelis archangeli. Beregmegye előtt Balázs fiai Máté és Rusca *Harabur földje* fölött úgy egyezkednek, hogy előbbieket azt Simon fiának Vitusnak adván és utóbbit örökbe fogadván. Jóbot Haraburt illetőleg hitese becsű alapján kielégítik.

Eredeti. D. L. 31194.

Misle, 1311. okt. 13. Quindenis beati Michaelis archangeli. Márton egri püspök előtt a Kaplon nemzetségből származó Jakou fia Jakou, a maga és fiai András, László, Jakou nevében, elhalt fiának Jánosnak, zemplénmegyei örök-

birtokát, *Vyfolu*-t, lányának és általa vejének, István fiának, Tamásnak adja.

Eredeti. D. L. 31195. — 1329-iki átiratban D. L. 31196. (utóbbi lásd: Anj. okm. I. 235.)

Gellyénes, 1313. szept. 28. *Feria sexta ante festum beati Michaelis archangeli*. Kopasz nádor előtt Tyba fia Mihály mester, Tyba fia Péter, utóbbi fivérei: László, Tamás, János nevében is, meg akarván osztolni *Olozy*, *Poucha*, *Cusmuta* birtokaikon, úgy határozzák, hogy előbb meg fognak esküdni azok eddigi osztatlan voltáról.

Eredeti. D. L. 31197.

Temesvár, 1317. decz. 16. *Decimo die octavarum beati Andreae apostoli*. Lampert országbíró, meghagyja a leleszi conventnek, hogy Jób fiait, Domonkost, Miklóst, Mihályt *Bodoloufeuld* abaujmegyei, Zuna menti birtokukba Areus fiai, László és János ellen vezesse be.

1318-ik átirat. D. L. 31198.

Temesvár, 1318. jan. 13. *In octavis epiphaniae*. Károly király Recche-i Demeter, a királyi hajóhad parancsnokának (»magister carracarum nostrarum«) és liptó-i Donch mesternek kérésére megkegyelmez Jób fiának Domonkosnak, ki Trencsényi Máté lázadásában részt vett, — tekintetbe véve, atyjának, Jóbnak hű szolgálatait, valamint Domonkos szolgálatát Nogsombor várnál.

Eredeti. D. L. 31199.

1318. jan. 22. *In festo sancti Vincentii martiris*. A leleszi convent Lampert országbíró parancsára Jób fiait: Domonkost, Miklóst, Mihályt, *bodoloufeld-i* birtokba iktatja.

Eredeti D. L. 31198. -- L. Anjoukori okm. I. 454—455.

Zágráb, 1322. okt. 16. *In festo beati Galli*. Károly király meghagyja az egri káptalannak, hogy tartson vizsgálatot Checher-i Jób fiai Domonkos és Miklós részére, Lebarch-i Lukács és fiai Miklós és Tamás ellen, kik előbbieknél *Budun* birtokért *Arad* ungmegyei birtokot adták cserébe, de azt elpusztították.

Eredeti. D. L. 31200.

Kapus, 1323. jun. 11. *In die sancti Barnabae apostoli*. Ungmegye előtt Jób fiai Domonkos és Miklós, birtokaikon megosztóznak, hogy *Checher*-en előbbinek három házhely jut, a hozzá tartozó szántófölddel, ugyanott a szent Mihály templomát közösen birják, *Radach*, *Dobiva*, *Karacha-*

teluke részbirtokok a Domonkosói, ugyszintén *Vis*, *Checher* többi része, *Voyan*, *Sisloch*, *Bodun*, *Berkez* Miklósnek jut.

Eredeti. Két példány, mely lényegileg megegyezik. D. L. 31201. — L. Anjoukori okmánytár, II. 76—77.

A Küküllő folyó mellett 1324. jul. 16. *feria proxima post festum divisionis apostolorum*. Károly király előtt Jób fiai: Domonkos és Miklós tiltakoznak Karazy-i Sándor fiai, Miklós és László ellen, kik előbbieknek *Berkes* szabolcsmegyei birtokát el akarják adni.

Eredeti. D. L. 31202.

Szépmező, a Küküllő mellett 1324. jul. 25. *In festo beati Jacobi apostoli*. Károly király meghagyja az egri káptalannak, hogy tartson vizsgálatot Chytwan-i Károly fiai Benedek, Kopouch, László, részére, kik azt állítják, hogy a László király által atyjuknak adományozott ungmegyei *Arad* birtokról szóló adománylevél elveszett.

Az egri káptalan egykoru jelentéséből, melyet Károly király 1325-ben átír. D. L. 31204. — L. Anjoukori okmánytár, II. 209—211 ll. 1412-iki átiratban D. L. 31203.

1324. nov. 3. *Sabbato proximo post festum omnium sanctorum*. Ungmegye birái a Miklós és Lőrincz közti peres ügyet elhalasztják.

Eredeti. D. L. 31205.

1324. decz. 21. *In festo beati Thomae apostoli*. Az egri káptalan jelenti Károly királynak, hogy parancsára Chytwan-i Károly fiai: Benedek, Kopouch, László részére vizsgálatot tartott, melynek rendjén kitünt, hogy az *Arad* Ungmegyei birtok feletti adománylevél, melyet László király adott atyjoknak, elégett.

Károly király 1325-iki átiratából. D. L. 31204. — L. Anjoukori okmánytár, II. 209—211 ll. 1412-iki átiratban. D. L. 31203.

Vysd 1325. jun. 15. *Die Viti et Modesti martirum*. Miklós, Fülöp nádor albirája, meghagyja a leleszi conventnek, hogy Mihály füzér-i várnagy *Vys-i* birtokrészét a Jób fiainak részétől és *Keleznew*, *Herkuche* birtokrészeket járja be és határolja meg, Jób fiait: Domonkost és Miklóst pedig eskesse meg a határok felett.

Eredeti D. L. 31206. Egykoru átirat. D. L. 31207.

1325. junius 30. *Quindenis Viti et Modesti martirum*. A leleszi convent jelenti Miklósnek, Fülöp nádor albirájának, hogy Mihály füzéri várnagy *Vys-i* birtokrészét bejárta és azt meghatározta a Jób fiai részéről, és

Keleznew, Herkuche birtokrészeket is meghatározta, és azok felett Jób fiait: Domonkost és Miklóst megeskette.

Eredeti. D. L. 31207.

1325. jul. 16. In quindenis Viti et Modesti martyrum... sedecimo die... A leleszi convent bejárja és új határjelekkel látja el Mihály füzéri várnagy Wys birtokrészét, elvászta azt és Keleznew, Old, Herkuche birtokrészeket a Jób fiai, Domonkos és Miklós birtokrészeitől.

Eredeti. — (Függő pecsét.) D. L. 31208.

1325. aug. 21. Duodecimo Kalendis septembris. Károly király Chytwan-i Károly fiainak: Benedeknek, Kopouchnak, Lászlónak, *Arad* ungmegyei birtokot új adományképp adja, László király adománylevele, melylyel azt atyjuknak, Chytwan-i Károlynak adta, véletlenül elégvén.

Eredeti. (Függő pecsét.) D. L. 31204. — (L. Anjoukori okmánytár, II. 209—211 ll.) 1412-ik átiratban. D. L. 31203.

1325. decz. 14. Feria quinta proxima post octavas beati Andreae apostoli. A leleszi convent előtt Domonkos és Miklós, Jób fiai, az országbíró parancsa szerint elégtételt adnak Tamás comes fiának, Lászlónak, bizonyos földrészt átengedvén neki.

Eredeti. D. L. 31209.

Visegrád, 1326. okt. 10. («... ad quindenas festi beati Michaelis archangeli...») duodecimo die termini supradicti. Sándor országbíró előtt Károly fiai: Benedek, Kopolch, László, István fia Miklós, Andronikus fia Tamás megjelennek, és nevökben Benedek, Fülöp nádor levele alapján, Jób fiait: Miklóst és Domonkost bizonyos peres ügyben megidézeti, ha időközben nem sikerül kiegyezniök.

Eredeti. D. L. 31210.

1327. máj. 1. In octavis beati Georgii martiris. Az egri káptalan előtt Checer-i Jób fiai: Miklós, Domonkos, más részről Károly fia Benedek, a maga, és fivérei Kopolch, László, Adarnok fia Tamás, István fia Miklós nevében a Laturcha mentén, *Arad* földe mellett fekvő erdő, és Checer-i birtokrész fölötti perben békeség kedvéért úgy egyeznek, hogy az *Iske-földe* határáig nevezett Jób fiainak jut, a többi pedig Károly fiaié és társaié.

Eredeti. D. L. 31211.

Vizsoly (1327 körül?) In festo sancti Barnabae apostoli. Fülöp nádor megparancsolja Balázs sárosi vár-

nagynak, hogy tartson vizsgálatot, vajjon Jób fia Domonkos azon falvakból, melyeket a nádor a király számára elfoglalt, vitt-e el marhát, lovat, vagy más jószágot?

Eredeti. D. L. 31212.

Vizsoly. 1328. jun. 23. In crastino nativitatis sancti Johannis baptistae. Vilmos szepesi és ujbári ispán Jób fiainak: Domonkosnak és Miklósnak, kiknek lovuk és jószáguk vétetlenül elégett, megengedi, hogy Domonkos mind kettő helyett vonuljon »ad presentem exercitum domini nostri regis«, fivére pedig úgy lovakkal, mint költséggel segíyezze.

Eredeti. D. L. 31213.

Pozsony, 1328. okt. 9. Die dominica post octavas beati Michaelis archangeli. Károly király, Vilmos szepesi és ujbári ispán atyját, János mestert, ó-budai várnagyot Ung megye ispánjává nevezi ki, mit a megyének tudtul ad, *Henclyn*, udvari ifjút bízva meg az igtatással.

Eredeti. D. L. 31214.

1329. ápr. 13. (»octavas diei medii quadragesimae«) quinto die termini praenotati. Péter, Chanad egri püspök vicariusá előtt Checher-i Jób fiai, Domonkos és Miklós Kuch fiának Jakou-nak feleségével pereskedvén, előbbiek összes birtokaikat megbecsültetik.

D. L. 31215.

1329. jun. 11. In festo penthecostes. Az egri káptalan Checher-i Jób fia Miklós kérésére átírja, Márton, egri püspök 1311 okt. 13-án kelt levelét, melylyel a Koplón nemzetségbeli Jakou fia Jakou mester meghalt fiának, Jánosnak, zemplénmegyei *Wyfolu* birtokát lányának, és általa vejének adja.

Eredeti. D. L. 31196. — L. Anjoukori okmánytár, I. 235 l.

1330. jan. 13. In octavis epiphaniae domini. A leleszi convent előtt abban a perben, mely Checher-i Simon fia Jób- és Mokcha-i Dénes közt, *Mokcha*, *Wayan* birtokok határai miatt fennforgott, a felek választott bíróság által állítatják fel a határokat.

1505-iki átiratból. D. L. 37350.

Buda, 1331. szept. 17. Feria secunda proxima post octavas nativitatis virginis gloriosae. Drugeth János nádor előtt Jób fiai Domonkos és Miklós panaszkodván, hogy a leleszi prépost, az *Vsuch* folyó hidján és a *Laturcha* folyón vámot szed, Ungmegye közgyűlésén vizsgálatot

rendel, mely vizsgálat szerint úgy a hid-, mint révvám nevezett Domonkost és Miklóst apai jusson megilleti.

Eredeti. D. L. 31217.

1332. ápr. 17. *Quinta feria proxima ante festum pasce domini.* A várad-hegyfoki convent előtt Mihály fia Pouch, Jób fiainak Checher-i Domonkosnak és Miklósnak jobbágya, utóbbiak nevében eltiltja Moys fiait, Balázst és Pált, valamint Moys unokáját, István fiát Jánost *Harabur* Bereg-megyei birtokuk eladásától, és bárkit, különösen pedig Deseu beregi ispánt, annak megvételeétől.

Eredeti. D. L. 31218.

1332. jun. 10. *Feria quarta proxima post festum penthecostes.* A várad-hegyfoki convent előtt Gara-i Kelemen, István és János fiaival egy a *Budrugh* folyón levő malmot, mely Zabolch-i Balázs és Feuldric fiai: Beke, János, László, *Olaz* nevű birtokán van, nevezett Balázsnak, és Feuldric fiainak 8 márkán elad.

Eredeti. D. L. 31219.

Visegrád, 1332. szept. 9. *Secundo die festi natiuitatis virginis gloriosae.* Károly király meghagyja a leleszi conventnek, hogy Jób fiait, Domonkost és Miklóst vezesse be egy *Olaz* birtok határában levő szőlőbe, melyet ők régóta birnak.

Egykorú átirat. D. L. 31220.

1332. okt. 8. *In festo beati Demetrii martiris.* A leleszi convent Jób fiait, Domonkost és Miklóst Károly király parancsára egy *Olaz* birtok határában levő szőlőbe be akarván vezetni, Gergely fia Jakab ennek ellent mond.

Eredeti. D. L. 31220.

1333. előtt. I. Károly király adománya *Kystornouch* birtokot illetőleg. (Thornouch-i Bod részére?)

1335-iki kivonatban. D. L. 31227.

1333. máj. 28. *Sexta feria proxima post festum pentecostes.* A leleszi convent előtt ungmegyei Thornouch-i Bod fiai, Péter, Imre, László és Donch tiltakoznak Sud ungi alispán, a nádor helyettese ellen, ki az Ung folyót mesterséges csatornákkal eredeti medréből elvezette, és előbbiek egy *Tornouc* birtoki malmát szárazra tette.

Eredeti. D. L. 31221.

1333. szept. 21. *In festo sancti Mathei apostoli.* Az egri káptalan előtt Péter, Kystarnouch-i Both fia, a maga, és fivérei, Imre, László, Donch nevében tiltakozik

Checher-i Jób fiai, Domonkos és Miklós ellen, kik *Unghryze* folyón, *Kystharnouch* birtokon levő malmuktól elfogták a vizet.

Eredeti. D. L. 31222.

Visegrád, 1334. máj. 10. In quindenis ascensionis domini. Pál országbiró előtt Sadaan-i István fia Loránd, hosszas perlekedés után *Wys* birtokon azt a helyet, hol a Budrugh folyótól a *Thurekeer* vize elágazik, a *Kalnukzeegh* nevű helyig, Jób fiainak, Domonkosnak és Miklósnak engedi át.

Eredeti 31223. Független pecsét.

1334. — ? (aug. 25 előtt.) Drugeth Vilmos nádor meghagyja a jászói conventnek, hogy *Chomourlazlou-teleke*, Zemplénmegyei Sadaan birtokból elkülönített birtokrészt Endre király privilegiuma alapján járja be, a régi határjeleket, a hol szükséges, megújítva, és iktassa abba János fiait, Miklóst és Pált, és László fiát Jánost.

Egykoru átirat. D. L. 31224. 1335-ik átiratban. D. L. 31225.

1334. aug. 25. FERIA quinta proxima post festum beati Bartholomei apostoli. A jászói convent jelenti Drugeth Vilmos nádornak, hogy parancsára *Chomurlázlóteleke* zemplénmegyei Sadaan birtoktól elkülönített birtokrészt Endre király privilegiálisa alapján bejárta, és abba János fiait Miklóst és Pált, valamint László fiát Jánost ellentmondás nélkül beiktatta.

Eredeti. D. L. 31124. — L. Anjoukori okmánytár, III. 96—97. l. 1335-iki átirat. D. L. 31225.

1335. előtt. I. Károly király adománya *Pynchouch* birtokot illetőleg. (Benedek fia Márton, és Bythou, vagy ezek közeli felmenője részére?)

1335-iki kivonatban. D. L. 31227.

1335. előtt. I. Károly király *Berczel* szabolcsmegyei birtokot visszaitéli Iseph-i István unokájának, István fiának, Jánosnak.

1370-iki kivonatban. D. L. 31228. — 1371-iki kivonatban. D. L. 31229.

Terebes, 1335. márcz. 11. Sabbato proximo ante dominicam reminiscere. Drugeth Vilmos nádor meghagyja Ungmegyének, hogy Jób fiai, Domonkos és Miklós panaszára, kiknek *Sislouch* birtokán levő malmától elvonták a vizet, tartson vizsgálatot.

Egykoru átirat. D. L. 31226.

1335. ápr. 26. Tertio die festi beati Georgii. A leleszi convent előtt Márton, Benedek fia, és Bythou, más-

résről Bood fiai, Péter, Imre, László és Donch, előbbiek Pynchouch, utóbbiak Kystornouch birtokait választott bíróság által meg akarván határolni, előbbiek Károly király egy *Pynchouch* birtokot illető privilegiálisát mutatják be eredetiben, utóbbiak pedig Károly király egy Kystornoch birtokot illető adománylevelét, de csak átiratban, azt állítván, hogy annak eredetijét a vizáradás veszélye miatt el nem hozhatták, a választott bírák tehát a peres ügyet elhalasztják.

Eredeti. D. L. 31227.

1335. ápr. 29. *Sabbato proximo post festum beati Georgii martiris.* Ungmegeye jelenti Drugeth Vilmos nádornak, hogy parancsára vizsgálatot tartott Jób fiai Domonkos és Miklós *Sisloch-i* malma tárgyában, és Bud fiait kötelezte, hogy a malmot állítsák helyre.

Eredeti. D. L. 31226.

Patak, 1335. okt. 16. *In festo beati Galli confessoris.* Drugeth Vilmos nádor átírja a maga és a jászói convent 1334-iki oklevelét *Chomurlazlouteleke* birtokrészt illetőleg.

Eredeti. D. L. 31225.

1335. Az egri káptalan előtt Iseph-i István unokái, István fiai: János és Jakab, másrésről nevezett István fia Miklós, *Berzel* Szabolcsmegyei birtokot, mely őket örökjogon megilleti, nővéröknek, Sebe asszonynak és általa férjének, Olaz János boldogkői várnagynak adják.

1370-iki kivonat. D. L. 31228. — 1371-iki kivonat. D. L. 31229.

1336. febr. 19. *Feria tertia proxima post dominicam invocavit.* A leleszi convent előtt Loránd fia, Kumuro-i Tamás, Jób fiainak, Checher-i Domonkosnak és Miklósnek engedi át szabolcsmegyei Tiszamenti *Bodun* birtokot, mely utóbbiak *Kumuro* birtokuk mellett van.

Eredeti. D. L. 31230.

Vizsoly, 1336. febr. 27. (*In octava diei cinerum.*) *Octavo die termini praenotati.* Drugeth Vilmos nádor a Komorou-i Lorand fia Tamás, és Checher-i Jób fia Miklós közti peres ügyet úgy ítéli meg, hogy előbbi utóbbinak köteles átengedni szabolcsmegyei *Egyházasbodun* birtokát.

Eredeti. D. L. 31231.

1336. decz. 19. *Feria quarta proxima ante festum beati Thomae apostoli.* A szepesi káptalan előtt Hasguth-i Both fia László, az ellen tiltakozik, hogy az ő *Hasguth* birtokát Komplos-i György fiai, Balázs, Mihály,

Miklós, Loránd, János és Péter, a nádor emberével tudta. és szomszédjainak jelenléte nélkül bejárták.

Eredeti. D. L. 31232.

1337. előtt. Drugeth Vilmos nádor kiváltságlevelé *Berzel* szabolcsmegyei birtokot illetőleg, Olaz János részére.

1370-iki kiv. D. L. 31228. — 1371-iki kivonat. D. L. 31229.

1337. febr. 5. In festo sanctae Agathae virginis. Az egri káptalan a maga és Vilmos nádor embere által *Berzel* szabolcsmegyei birtokot megjárátja, és abba Olaz Jánost bevezeti.

1370-iki kivonat. D. L. 31228. — 1371-ik kivonat D. L. 31228.

Visegrád, 1337. ápr. 13. (In octavis medii quadragesimae) octavo die termini praenotati. Drugeth Vilmos nádor abban a pörben, melyet Simon fia Tamás, Fülöp fia István ellen sertések elhajtása miatt indított, és melyben utóbbi Ungmegye bizonyságlevelét mutatta fel arról, hogy e tárgyban alperes felperest már kielégítette, — minthogy felperes azt állítja, hogy ez nem igaz — Ungmegyének elküldi a kérdéses bizonyságlevelet és vizsgálatot rendel.

Eredeti. D. L. 31233.

Buda, 1337. máj. 4. (Ad quindenas festi beati Georgii.) Octavo die termini praenotati. Drugeth Vilmos nádor a Fülöp fia István, és Simon fia Tamás közti perben (l. a D. L. 31233. sz. kivonatot), melyben Ungmegyénél már egyszer vizsgálatot rendelt, újabb vizsgálat tartását rendeli.

Eredeti. D. L. 31234.

Zahun, 1337. junius 7. (Feria tertia proxima ante festum penthecostes.) — Quinto die. Drugeth Vilmos nádor Ung-, Bereg-, és Szabolcsvármegyék részére közgyűlést tartván, Jób fiai Domonkos és Miklós tiltakoznak Magyar Pál ellen, ki *Berkez* szabolcsmegyei birtokukat elfoglalta.

Eredeti. D. L. 31235.

1337. jun. 15. előtt. I. Károly király privilegiálisa *Berzel* birtokot illetőleg.

Egykoru kivonat, 1370-iki kivonatból. D. L. 31228.

1337. jun. 15. előtt. Az egri káptalan két privilegiálisa, *Berzel* birtokot illetőleg.

Egykoru kivonat, 1370-iki kivonatból. D. L. 31228.

1337. jun. 15. In octavis festi penthecostes. Az egri káptalan előtt Olaz János a maga és felesége Sebe

asszony nevében *Berzel* birtokukat István fiai, és Miklós Mirk zemplénmegyei fél birtokával, elcserélik, a birtok másik fele pedig Magych-nak, Miklós lányának, Telch-i Demeter fia özvegyének marad.

1370-iki kivonat. D. L. 31228. — 1371-iki kivonat. D. L. 31229

Kálló, 1337. decz. 20. (*Sabbato proximo ante festum nativitatis domini*) . . . *die praenotato*. Kysfalw-i Desew fia Péter, lovait, míg nagykorúsítását eléri. Szabolcsmegye előtt bizonyos Jánosra bízza.

Eredeti. D. L. 31236.

Visegrád, 1338. aug. 13. (*Feria quinta proxima ante festum beati Laurentii martiris*.) *Sexto die termini praenotati*. Pál országbíró azt a pert, melyet Beke János, és Feuldric fia, László, — Pál pataki plébános, a király orvosa (*physicus domini regis*) ellen viselt, és melyben a perfelvétel előtt utóbbi 8 márkát tartozik letenni, elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31237.

Buda, 1338. szept. 27. (*Ad octavas nativitatis virginis gloriosae*) *tredecimo die termini*. Drugeth Vilmos nádor hosszabb per után, mely Pos fia Leucus, Pos unokái, János, Tamás, László, Jakab és Herke, másrésről Jób fia Domonkos közt, előbbieket *Radach* birtokán felállítandó határjelek felett folyt, mindkét részről eskületételt ítél meg.

Eredeti. D. L. 31238.

1338. nov. 13. (*In octavis festi omnium sanctorum*) *feria sexta proxima*. Az egri káptalan Drugeth Vilmos nádor parancsára sárosmegyei *Radach* és *Kendy* birtokokat, — melyek felől Pows fia Leucus, Pows unokái, Mihály fiai: László, Jakab, Erke, másrésről Jób fiai, Domonkos és Miklós között kérdés támadt, — meghatároolja.

Eredeti. D. L. 31239.

Visegrád, 1339. január 22. *Duodecimo die quindenarum festi epiphaniarum domini*. Pál országbíró Berzel-i Mihály fia Barabás ellenében *Berzel* birtok felét »Galicus« (=Olasz) Jánosnak és feleségének, Sebe asszonynak ítéli, és Barabásnak a birtokot illetőleg örökös hallgatást parancsol.

1370-iki kivonat. D. L. 31228. — 1371-iki kivonat. D. L. 31229.

Zahun, 1341. jun. 4. (*Secunda feria proxima post quindenas festi penthecostes*) *quarta die*. Drugeth Vilmos nádor és Szabolcs-, Beregvármegyék köz-

gyűlése előtt, Jób fiai, Domonkos és Miklós kinyilvánítják, hogy *Berkez* és *Bodun* szabolcsmegyei birtokok örök jögon őket illetik meg, mit a közgyűlés is bizonyít.

Eredeti. D. L. 31240.

1341. körül. Drugeth Vilmos nádor privilegiálisa Berzel birtokot illetőleg, »*Gallicus*« (= Olasz) János részére.

1370-iki kivonat. D. L. 31228.

1342. jan. 25. In festo conversionis beati Pauli apostoli. A jászói convent előtt »*Gallicus*« János Boldokw-i várnagy, másrészt János és Jakab, István fiai, Iseph-i István unokái úgy egyeznek meg, hogy *Berzel* birtok előbbinek, Mirk fél birtok és *Cheley* részbirtok utóbbiaknak jut.

1370-iki kiv. D. L. 31228. — 1371-iki kivonat. D. L. 31229.

1342. máj. 11. Sabbato proximo post festum ascensionis domini. A szepesi káptalan előtt Azar-i Mihály fia Péter tivéreit, Miklóst és Lőrinczet eltiltja *Azar* és *Colbaza*, őket közösen megillető birtokok idegen kézre adásától, és bárkit azoknak birtokba vételétől.

Eredeti. D. L. 31241.

1342. május 24. Feria sexta proxima ante octavas penthecostes. Cecer-i (így!) Jób fiai, Miklós és Domonkos, az egri káptalan előtt megosztoznak Pál országbíró levele alapján *Checer*, *Sysloch*, *Voyan* ungmegyei, *Radach*, *Dobrona*, *Karachatelleke* sárosmegyei, *Vys*, *Berkez*, *Bodun* szabolcsmegyei, *Harabur*, beregmegyei birtokaikon és 3 szőlőn Patak város területén.

Eredeti. D. L. 31242.

1343. jan. 8. In octavis diei strenarum. Az egri káptalan jelenti Lajos királynak, hogy Pál országbíró parancsára Miklós és Domonkos, Jób fiai részére meghatározta *Budun*, *Berkez*, *Harabur* szabolcs- és beregmegyei birtokokat.

Eredeti. D. L. 31244.

Visegrád, 1343. jun. 6. (feria quarta proxima post festum pentecestes) secundo die. Vitus nyitrai püspök bizonyítja, hogy Feuldric fia János a neki Pál országbíró által megítélt felmentő esküt, hogy bizonyos Erzsébetnek ingóságait, annak Alasy birtokáról el nem vitte, — letette.

Eredeti. D. L. 31245.

1343. szept. 7. In vigilia festi nativitatis virginis gloriosae. A leleszi convent előtt Jób fia Miklós, és utóbbi Miklós fia Jób, másrésztől nevezett Miklós fia Demeter birtokaikon úgy osztoznak meg, hogy *Radach*, *Dubraua*, *Karach-*

telke, sárosmegyei falvak fele, valamint *Checher*, *Voyan*, *Zyslouch* ungmegyei birtokok Miklósnak és Jóbnak jutnak, *Vys*, *Bodun*, *Berkez* szabolcsmegyei falvak pedig Deme-ternek.

1347-iki átirat. D. L. 31246.

1344. máj. 22. In vigilia festi penthecostes. A leleszi convent előtt Checer-i Jób fiai, Domonkos és Miklós, másrésről Synka fia Miklós nevében Pál fia István megjelennek, és előbbieket utóbbinak rokoni szeretetből és a békeesség kedvéért egy peres földrészt *Chemete* birtok mellett, — mely felett Miklós nádor ítélete szerint esküt kellett tenniök, — engednek át, a másik fele, *Radachfeld* felől az ő birtokukban maradván.

Eredeti. D. L. 31247.

Visegrád, 1344. szept. 16. Feria quinta proxima post quindenas festi nativitatis beatae Mariae virginis. Lőrincz kir. tárnokmester fia Miklós kérésére visszakapja birtokait.

Az oklevél csonka, eleje hiányzik, és sem az oklevél kiállítója, sem más közelebbi körülmény nem olvasható ki a töredékből. — Eredeti. D. L. 31248.

Visegrád, 1344. szept. 30. Crastino festi beati Michaelis archangeli. Erzsébet királyné meghagyja az egri káptalannak, hogy *Olazy* birtok egyházi adózása tárgyában tartson vizsgálatot, és állapítsa meg az adóban fizetendő összeget, elválasztván azt a pataki plébános járandóságaitól.

Egykoru átirat. D. L. 31249.

1344. okt. 16. Sabbato proximo ante festum Lucae evangelistae. Jób fia Domonkos, ungi alispán előtt egy részről Péter, László, Danch, — Bod fiai, másrésről ugyancsak Bod fia Imre, kistornolcha-i nemesek, úgy osztznak meg apai birtokaikon, hogy utóbbi Imre a rá eső részt elkülönítve, a többiek pedig közösen bírják.

Eredeti. D. L. 31250.

1344. okt. 19. Feria tertia proxima post festum beati Lucae evangelistae. Az egri káptalan átirva Erzsébet királyné ide vágó parancsát, meghatározza *Olazy* birtok egyházi adóját, és azt elválasztja a pataki plébános járandóságától.

Eredeti. D. L. 31249.

1344. nov. 30 előtt. — proximo ante octavas beati Clementis papae. Pál országbíró Kysazar-i Mihály

fiait Miklóst és Lőrinczet bizonyos ügyben 20 márka birságra ítéli.

1344-iki átírat. (Az oklevél közepe vízfoltos, több nem olvasható ki belőle.) D. L. 31250.

1345. — Fodor Miklós, Pál országbíró birságszedője, Fodric fiait és Jánost bizonyos birtokosztály tárgyában, Mihály fia László ellenében elmarasztalja.

Eredeti. D. L. 31251.

Buda, 1347. jul. 8. (In octavis festi nativitatis beati Johannis baptistae) octavo die termini prenot. Pál országbíró vizsgálatot rendel a leleszi convent által vajjon igaz-e, hogy Tornolch-i Bod fiai, Péter, László, Donch és Imre, — Miklós ungi ispánnak és fivérének Jánosnak három márkát kölcsönöztek?

Eredeti. D. L. 31252.

1347. aug. 2. (In octavis sancti Jacobi apostoli) in crastino . . . A leleszi convent előtt Tornolch-i Bod fiai, Péter, László, Donch és Imre esküt tesznek, hogy Miklós ungi comesnek, és fivérének Jánosnak három márkát kölcsönöztek.

Eredeti. D. L. 31253.

1347. aug. 28. Tertia feria proxima post octavas assumptionis virginis gloriosae. A leleszi convent Checher-i Jób fia Miklós a maga és fia Jób nevében tett kérésére átírja a leleszi convent levelét, mely szerint Checher-i Jób fia Miklós, és fia Jób, másrészt nevezett Miklós fia Demeter birtokaikon megosztottak.

Eredeti. D. L. 31246.

1347. okt. 10. (In octavis festi Michaelis archangeli) quinto die octavarum praedictarum. Az egri káptalan előtt Varada-i László fia János *Bodon* szabolcsmegyei birtokot Checher-i Jób unokáinak, Domonkos fiainak: Jánosnak és Istvánnak részben el akarván zálogosítani, Loránd unokája, Tamás fia János, ennek ellentmond.

Eredeti. D. L. 31254.

Buda, 1347. nov. 14. Secundo die festi sancti Briccii. Erzsébet királyné meghagyja az egri káptalannak, hogy abból a perből kifolyólag, mely Patak város polgárai és vendégnépei, másrészt Balázs fia Pál, és Feuldruh fia László olaszi nemesek közt területök határai felett folyt, — és melyben előbbieket azt állítják, hogy a határokat okmányokkal megállapíthatják, — tartson vizsgálatot, és a Patak város pol-

gárai által bemutatandó okmányok alapján, ha pedig ilyenek nem volnának, igazság szerint járják be mindkét hely határát.

Egykoru átirat. D. L. 31255.

Buda. 1347. nov. 14. *Secundo die festi sancti Briccii confessoris.* Lajos király meghagyja az egri káptalannak, hogy járja be a király emberével Balázs fia Pál, és Feudruch fia László, olaszi nemesek birtokát, meghatárolván azt a Patak királyi város területétől, az utóbbi polgárai által bemutatandó okmányok, vagy azok hijában az igazság szerint.

Egykoru átirat. D. L. 31256.

1347. decz. 5. *Feria quarta proxima ante festum beati Nicolai confessoris.* Az egri káptalan Erzsébet királynő parancsára Balázs fia Pál, és Feudruch fia László, olaszi nemesek, és Patak város polgárai s vendégnépei közti perben, bejárja Olaszi birtok és Patak város határait.

Eredeti. D. L. 31255.

1347. decz. 5. *Feria quarta proxima ante festum sancti Nicolai confessoris.* Az egri káptalan, átirva I. Lajos király parancsát, jelenti a királynak, hogy Balázs fia Pál, és Feudruch fia László, olaszi nemesek birtoka és Patak város közti határt meg nem állapíthatta, mert utóbbi be nem mutatta Erzsébet királyné levelét.

D. L. 31256. — L. Anjoukori okm. V. 159—162.

1348. jan. 12. *In octavis festi circumcisionis domini, seu dierum strennarum quarto die termini supradicti.* Az egri káptalan előtt Checher-i Jób unokája, Domonkos fia János azt a tiz márka birságot, melyet Miklós nádor ítélete szerint Pezeren-i Benedek fiának, Lászlónak, és fivérenek Gergelynek és Jánosnak kellett fizetnie, megfizeti.

Eredeti. D. L. 31257. — L. Anj. okm. V. 166—167.

Buda. 1348. febr. 18. *Feria secunda proxima post dominicam circumdederunt.* Lajos király a leleszi convent által vizsgálatot rendel Both fiai, László, Imre, Péter és Donch abbeli panaszára, hogy az ő birtokukon folyó Ung vizét *Sud*, néhai Vilmos nádor ungi ispánja, elzárattván az ő beleegyezésök nélkül, Jób fia Miklós, nevezett Jób unokái, Domonkos fiai, János és István által annyiban károsodtak, hogy az elzárt viz által két *Giblath* birtoki malmuk elpusztult, és Checher birtokhoz tartozó erdejök viz alá kerül.

Egykoru kivonat. — D. L. 31258.

1348. ápril. 9. *Quarta feria proxima post dominicam judica*. A leleszi convent, átírva Lajos király idevágó parancsát, Both fiai: László, Imre, Péter, Donch panaszára vizsgálatot tart az Ung vize elzárása tárgyában.

Eredeti. D. L. 31258.

Sáros. 1348. jun. 16. *Feria secunda proxima post quindenas festi penthecostes*. Sárosmegye Chepleu-i János fiát Mátét, kinek a megye ítélete szerint a szepesi káptalan levelét kellett volna bemutatnia, hogy *Chepleu-n* nincs részbirtoka, elmakacsolja.

Eredeti. D. L. 31259.

Buda. 1348. jul. 10. *Decimo die octavarum festi nativitatis beati Johannis baptistae*. Pál országbíró előtt egyfelől Checher-i Jób unokája, Domonkos fia István, másfelől Jób fia Miklós, és utóbbi Miklós fia Demeter, minden eddigi pereskedésekben kelt oklevelet megsemmisítenek és erőtelensítenek, kivévén a birtokaikra vonatkozókat.

Eredeti. D. L. 31260.

1348. jul. 27. *Die dominico proximo post festum beatae Mariae Magdaleneae*. A leleszi convent előtt Thornolch-i Both unokája, Péter fia Tamás, és nevezett Both unokája, László fia János, tiltakoznak, hogy atyáik, és Imre, Donch, és előbbi Péter fiai, János, Domonkos, Miklós, Jakab, valamint előbbi Imre fiai, Bereczk és Miklós egy Hungfolyó menti, *Thornolch* birtoki malmon megosztottak Miklós ungmegyei ispánnal, és Jánossal, néhai János nádor fiaival, és utóbbi Miklós fiaival.

Eredeti. D. L. 31261.

Majtény, 1348. decz. 11. *Feria quinta proxima post festum beati Nicolai confessoris*. Szatmármegye előtt Bereczk 12 nemes társával esküt tesz, hogy István Tyuis-i nemes *Medyes* birtokáról jobbágyaival a termést nem vitette el.

Eredeti. D. L. 31262.

1349. jul. 8. (*In octavis nativitatis beati Johannis baptistae*) *octavo die*. Tamás országbíró bizonyáglevele, hogy Checher-i Jób unokái, Domonkos fiai, János, István, Miklós, András, Loránd fiainak, Jakabnak és Tamásnak azt a 18 márkát, melylyel tartoztak, megadták.

Eredeti D. L. 31263. — L. Anj. okm. V. 298—299.

Buda, 1349. jul. 8. (*In octavis festi nativitatis beati Johannis baptistae*) *octavo die termini*

praenotati. Tamás országbíró Checer-i Jób unokáit, Domonkos fiait, Jánost, Istvánt, Miklóst és Andrást felmenti bizonyos összeg megfizetése alól.

Eredeti. D. L. 31264. — L. Anj. okm. V. 299—300.

Patak, 1349. aug. 15. FERIA SECUNDA PROXIMA ANTE FESTUM ASSUMPTIONIS VIRGINIS GLORIOSAE.) SEXTO DIE... Miklós nádor bizonyítja, hogy Zeredaheli Baxa unokája, Miklós fia Miklós a felmentő esküt, melyre a nádor Zemplén és Ung megyék közgyűlésén, Pál fia Mihály, László fia Péter, Dobra-i jobbágya azon panaszára, hogy nevezett Miklós, Mihály egy lovát elhajtotta, — letette.

Eredeti. D. L. 31265.

1349. szept. 25. FERIA SEXTA PROXIMA ANTE FESTUM BEATORUM COSMAE ET DAMIANI MARTIRUM.

A szepesi káptalan előtt zemplénmegyei Chechyr-i Jób fia Miklós, és ennek fiai István és Pál, *Dubrawa* sárosmegyei birtokán három udvarházat öt esztendőre Chamaz unokája, Egyed fia Lászlónak 15 márkán elzálogosítanak.

Eredeti. D. L. 31266. — L. Anj. okm. V—320.

Visegrád. 1350. jan. 17. IN FESTO BEATI ANTONII CONFESSORIS. Lajos király meghagyja a leleszi conventnek, hogy Dénes fiát Imrét, és Péter fiát Jakabot, csebi nemeseket idézzék törvénybe, néhai Miklós országbíró két levelében foglalt peres kérdésben, Checher-i Domonkos fia, János ellen.

Egykoru átirat. — D. L. 31268.

1350. febr. 14. QUARTA FERIA PROXIMA ANTE DOMINICAM INVOCAVIT. A leleszi convent jelenti Lajos királynak, hogy Dénes fiát Imrét és Péter fiát Jakabot, chebi nemeseket, Miklós néhai országbíró két levelében foglalt peres kérdésben Checher-i Domonkos fia János ellen perbe idézte.

Eredeti. D. L. 31268.

1350. febr. 20. SABBATO PROXIMO ANTE DOMINICAM REMINISCERE. Ungmegye előtt Minaji János és Miklós Helmech-i Salamont, Miklóst és Simont eltiltják nevezett János *Laz-i* birtokának használatától.

Eredeti. D. L. 31269. — L. Anj. okm. V. 358—359.

Buda, 1350. ápr. 7. (OCTAVIS FESTI BEATI GEORGII MARTYRIS) OCTAVO DIE TERMINI PRAENOTATI. Tamás országbíró egy Jób unokája, Domonkos fia István, és utóbbi Domonkos fia Miklós, másrésről Bodhaza-i Bod fiai. Péter, László, Imre és Domonkos közti pört elhalaszt.

Eredeti. D. L. 31267.

Buda, 1350. nov. 3. (Feria quarta proxima ante festum omnium sanctorum.) Octavo die termini praenotati. Tamás országbíró Und-i János fia Pál peres ügyét Feuldruch fia Pál, Beke fiai Feuldruh, Kelemen, Balázs, János fia Péter, Balázs fia Pál, Miklós fia István, olaszi nemesek ellen, elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31270.

Buda, 1353. május 7. (In octavis festi beati Georgi martiris.) Octavo die termini praenotati. Tamás országbíró azt a pert, mely Kystornouch-i Bud fia László, Synka fia Péter, és Péter mester (*»dictus Poharus«*) közt hét ekényi földrész felett folyik — nevezett László azt Hasguth, Synka fia Péter *Buchteluke*, Péter mester pedig *Kapy* birtokához tartozónak állítván — elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31275.

1353. szept. 10. Feria tertia proxima post festum nativitatis beatae virginis. Zemplénmegye előtt Cheb-i Miklós fia János tiltakozik István fia János és Jakab ellen, kik a Laborch folyón az ő malma felett egy új malmot akarnak építeni.

Eredeti. D. L. 31276. — Anj. okm. VI. 111—112.

1353. okt. 29. (Feria tertia proxima ante festum omnium sanctorum.) Termino praenotato. Zemplénmegye bizonyítja, hogy Beke fia Kelemen azt a bírságot, melyet a megye levele szerint Sarus-i László elleni peres ügyében fizetnie kellett, megfizette.

Eredeti. D. L. 31277. — Anj. okm. VI. 126—127.

Buda, 1354. jan. 25. In festo conversionis beati Pauli apostoli. Lajos király Alsó Asguth-i Bud fia László azon panaszára, hogy Felső Asguth-i Moch fia Miklós egy jobbágyát megverte, meghagyja a jászói conventnek, hogy tartson e tárgyban vizsgálatot.

Eredeti. D. L. 31278. — Anj. okm. VI. 166.

Kálló, 1354. máj. 3. (In festo inventionis sanctae crucis.) Termino praenotato. Szabolcsmegye bizonyosága, hogy Vys-i Domonkos fia János fölmentő esküjét hat társával, Zabolch-i Feldric lovainak elhajtása tárgyában le nem tehetette, mert a kitűzött határnapon ágyban fekvő beteg volt.

Eredeti. D. L. 31279.

1355. jan. 28. (Ad quindenas festi epiphaniarum.) Octavo die termini praenotati. Drugeth

Miklós országbíró Palozh-i Miklós és Miklós fia István egy peres ügyét elhalasztja.

Eredeti. D. L. 31280.

1355. april 17. Sexta feria proxima post octavas festi pascae domini. A leleszi convent előtt Bodfolua-i Bod unokája, Péter fia Domonkos, másrészt István fia Miklós, Kázmér fia Tamás maga és fivére Miklós nevében, István fiai: István és János, Thornuch-i nemesek megjelennek, és utóbbiak kinyilvánítják, hogy egy Ungh vizén levő malom tárgyában ugy egyeztek meg, hogy az Ungh vizét a malom gátjával együtt nevezett Domonkos birtoka felől Domonkosnak és utódjainak hagyják.

Eredeti. D. L. 31281. — L. Anj. okm. VI. 287—288.

Buda, 1355. aug. 22. In octavis festi assumptionis virginis gloriosae. László császári prépost, kir. titkos kancellár előtt Olazy Balázs fia Pál, Olazy Feuldruch fia László, Beke fia Feuldrub, Kysfalud-i Dezső fia Péter úgy egyeznek meg nevezett Olazy Balázs fia Pál jobbágyának, Karthal-i Abrahám fiának, Pálnak megöletése felett, hogy utóbbiak előbbinek négy részletben 132 forintot fizetnek az esztergomi káptalan előtt, előbbi pedig utóbbiaknak az esztergomi káptalan levelét köteles kiállíttatni az összeg megfizetéséről.

Eredeti. D. L. 31282. — L. Anj. okm. VI. 366—367.

1356. Kont Miklós nádor meghagyja az egri káptalannak, hogy tartson vizsgálatot Bathwa-i Miklós fia László, felperes, másrészt Jób fia Miklós, és Jób unokái, Domonkos fiai János és István, Syslouch-i nemesek, alperesek ügyében, bizonyos peres földrész felett, a *Noska-Ér* és *Ungh* folyó közti területen.

1357-iki kivonatban. D. L. 31283.

1357. jan. 11. Feria quarta proxima post octavas festi circumcisionis domini. Az egri káptalan Kont Miklós nádornak jelenti, hogy parancsára Bathwa-i Miklós fia László, felperes, másrészt Jób fia Miklós, és nevezett Jób unokái, Domokos fiai: János és István, *Syslouch*-i nemesek, alperesek, ügyében bizonyos peres földrészt, a *Noska-ér* és *Ungh folyó* közti területen, bejárt.

Eredeti. D. L. 31283. — L. Anj. okm. VI. 525—529.

1357. decz. 16. (Sabbato proximo ante festum beati Thomae apostoli). Termino praenotato. Ung megye előtt István nagymihályi pap nevében Nempti Miklós fia András, a leleszi convent megbízó levelével megjelenik, és előadja, hogy István *Zalucka* nevű falujának határán Zeres István fia Pál, Nempti Zouchik jobbágya, Istvánnak egy

18 márkát érő lovát elhajtotta, mire Ungmegye azt itéli, hogy a ló urának visszaadandó.

Eredeti. D. L. 31284. — L. Anj. okm. VI. 631—632.

1358. márcz. 5 előtt. Szécsi Miklós országbíró meghagyja a jászói conventnek, hogy Bud fia László, alperes, Poharus Péter felperes *Asguth* birtok feletti peres kérdésében tartson vizsgálatot.

Egykorú kivonatban. D. L. 31285.

1358. márcz. 5. *Feria secunda proxima post dominicam oculi*. A jászói convent jelenti Lajos királynak, hogy Szécsi Miklós országbíró parancsára Bud fia László, alperes Poharus Péter felperes *Asguth* birtok feletti peres kérdésében megtartotta a vizsgálatot, és határjárást.

Eredeti. D. L. 31285.

Visegrád, 1358. okt. 19. *Secundo die beati Lucae evangelistae*. Konth Miklós nádor Kystornouch-i Both fiai, László és Péter kérésére meghagyja a jászói conventnek, hogy utóbbiak ungmegyei *Kystornouch* birtokát járja be, és a hol szükséges, lássa el új határjelekkel.

Egykoru átiratnak 1364-iki átiratában. D. L. 31286.

1358. nov. 1. *Quinto die . . . festi beatorum Simonis et Judae apostolorum*. A jászói convent Konth Miklós nádor idevágó parancsát átirva, jelenti, hogy Kystornouch-i Both fiai László és Péter *Kystornouch* ungmegyei birtokát bejárta.

1364-iki átirat. D. L. 31286.

Visegrád, 1359. aug. 29. *In festo decollationis beati Johannis baptistae*. Lajos király meghagyja a leleszi conventnek, hogy egész Ungh megye, különösen pedig Checheri Domonkos fia János panaszára tartson vizsgálatot, és idézze meg Drugeth Miklós néhai országbíró fiát Jánost, valamint Drugeth János nádor fiát Jánost, kik sok egyéb hatalmaskodás közt Jekult, Checheri János tisztjét, Petheu fiát Lőrinczet, kaposi birót, nevezett János jobbágyát Jánost, és a nádor fia jobbágyát, Cyrke fiát Andrást, István lazoni nemes fiát Jakabot, Dénes fiát Imrét, Péter fiát Jakabot, Chebi-i nemeseket, és ezek jobbágyait, Pált és Pouch-ot magukhoz vévén, nevezett Domonkos fiát Jánost, és annak fivérét, a midőn Rácország felé utaztak, szabad uton, *Zentes* birtokon, annak *Zentuslygete* nevű erdejében megtámadták, Domonkos fiát Istvánt, megölték, Jánost pedig halálosan megsebesítették.

Egykoru átirat. D. L. 31287.

1359. szept. 24. Tertia feria proxima ante festum sancti Mychaelis. A leleszi convent jelenti Lajos királynak, hogy Checher-i Domonkos fia János panaszára megidézte Drugeth Miklós néhai országbíró fiát Jánost, és Drugeth János nádor fiát Jánost, kik őt többed magukkal megtámadták, megsebesítették és testvérét Istvánt megölték.

Eredeti. D. L. 31287.

1360. aug. 29. In festo decollationis sancti Johannis baptistae. A jászói convent előtt Ábrahám, fia Péter és felesége Sebe asszony, Lazoni István leánya, valamint Jakab »Galicus« János fia, Lazoni János fiait: Jakabot és Jánost eltiltják előbbieik minden birtokának elzálogosításától, eladásától, és Checher-i Domonkos fiát Jánost, valamint utóbbi fivérének, Istvánnak özvegyét *Berzel* birtok zálogba vagy örökáron megvételétől.

1370-iki kivonat. D. L. 31228. — 1371-iki kiv. D. L. 31229.

Visegrád, 1360. decz. 7. Vigesimo die octavarum festi beati Martini confessoris. Bubek István országbíró a jászói convent által megidéztteti Barunch-i István fiát Jakabot, ki szolgájával, Pouch fiával Pállal Domonkos fiait Jánost és Istvánt, a midőn ezek Rácország felé külföldre utaztak, *Zenthusligethe* nevű erdőben megtámadta, Istvánt megölte és Jánost súlyosan megsebesítette.

1370-iki kivonat. D. L. 31228. — 1371-iki kivonat. D. L. 31229.

1361. (?) aug. 25. In festo beati Bartholomei apostoli. A leleszi convent előtt Barunch-i István fia, Jakab, kötelezi magát, hogy Domonkos fia János megsebesítéséért, és ugyancsak Domonkos fia István, megöletéséért, kártérítésül, Jánosnak és István özvegyének, valamint fiainak, Péternek és Miklósnak 680 forintot fizet, 200-at készpénzben, a többi fejében pedig szabolcsmegyei *Berzel* részbirtokot adja, melyet, ha fivére tiltakozása miatt át nem adhatna, zemplénmegyei *Wyneur és Lask* birtokokat köti le.

1370-iki kivonat. D. L. 31228. — 1371-iki kiv. D. L. 31229.

1362. jan. 2. Quinto die festi innocentium martyrum. A leleszi convent, minthogy Barunch-i István fia Jakab, kötelezettségének Domonkos fia János, és Domonkos fia István özvegye, valamint fiai Péter és Miklós iránt eleget nem tett, nevezett Jakabnak *Berzel* szabolcsmegyei birtok-részébe utóbbiakat iktatja.

1370-iki kivonat. D. L. 31228.

Visegrád, 1364. decz. 10. Feria tertia proxima post festum conceptionis virginis gloriosae.

Konth Miklós nádor Both-i Péter fia Domonkos kérésére átírja a jászói convent levelét, mely átírván a nádor parancsát, jelentést tesz, hogy Kystornouch-i Both fiai László és Péter kérésére nevezetteknek *Kystornouch* ungmegyei birtokát bejárta.

Eredeti. D. L. 31286.

Buda. 1370. július 30 körül. Széchy Miklós országbíró meghagyja a leleszi conventnek, hogy *Berczel* birtokba vezesse be Domonkos fiát Jánost, és Domonkos fia István özvegyét.

(L. a 31229 D. L. kivonatát.) — Eredeti 31228.

Buda, 1371. január 28. (A d octavas festi epiphaniarum domini) sedecimo die termini praenotati. Szécsy Miklós országbíró meghagyja a leleszi conventnek, hogy — hosszas perlekedés után, vezesse be *Eghazasberzel* birtokba Domonkos fiát Jánost, és Domonkos fia István özvegyét, — mely birtokot Barunch-i István fia Jakab nevezett Domonkos fia János megsebesítése és Domonkos fia István megöletése miatt elégtételül nekik 500 forintban lekötött.

Eredeti. D. L. 31229.

Közli: DR. KÁRFFY ÖDÖN.

A SZABAD HAJDUKRA VONATKOZÓ LEVELEK ÉS OKIRATOK.

»A szabad hajduk történetére vonatkozó levéltári kutatások« című akadémiai értekezésemben (megjelent Érték. a tört. tud. köréből XVII k. 6. sz.) csak egy részét — nevezetesen 1897 évi kutatásaim eredményét — bocsáthattam közre, illetőleg dolgozhattam föl annak az értékes levéltári anyagnak melyet a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága rendeletéből, a *Flór alapítvány* segítségével, országszerte összegyűjtöttem. Az 1898 év nyarán átkutattam másodízben Szabolcs vármegye levéltárát, továbbá *Ung, Zemplén, Borsod, Abauj, Liptó* vármegyék levéltárait, azóta dolgoztam a homonnai *Drugeth—Csáky*-féle archivumban és lemásoltam az Országos Levéltárban, különösen a Thurzó család iratai s a *Missilisek* között, valamint a Nemzeti Múzeum könyvtárában őrzött *Jászay*-féle gyűjteményben található adatokat, melyek — úgy vélem — a már eddigelé kiadott tudósításokkal együtt nem csak a hajdu vitézekre, de általában hazánk történetére nézve fontossággal bírnak.

Alábbi közleményem legnagyobb része a Bocskay halálától Báthory Gábor trónfoglalásáig történt dolgokra vonatkozik s csak 4—5 levél kelt a bécsi béke előtt. Bocskay Istvánnak élete vége felé sok gondot okoztak a hajduk, a kik a békeség után sem tették le a fegyvert, hanem a Tiszától kezdve föl egész Trencsény és Árva vármegyéig kóboroltak s a természet szerint való ellenségnél is jobban sanyargatták a föld népét. A vármegyék előbb csak zugtak és panaszkodtak, később azonban fenyegetőztek, hogy mindenfelől reájuk támadnak és kiverik határaikból a garázda, rabló hadat. De Bocskay nem

akarta addig leszállítani a hajduságot, míg a bécsi békekötés föltételei végre nem hajtottak, melyre nézve a németek iránt táplált bizalmatlanságán kívül egyéb fontos okai is voltak. Az öreg Ilyésházy egyenesen kimondja, hogy a fejedelem *félt* a hajduságtól és attól tartott, hogy a nagy fizetelenség miatt reá támadnak. Bizonyos dolog, hogy sokkal tartozott nekik, mert a török a vitézek fizetésére ígért 60 ezer aranyat a békekötés után — mikor már nem volt szüksége többé »*István király*«-ra — lealkudta 10 ezerre s azt is csak nagy nehezen, zugolódva adta. Bocskay azonban másképen is tudott volna segíteni magán és nem olyan értelemben *félt* a hajduktól, a mint Ilyésházy rossz kedvében írta. De igen is attól tartott, hogy a békekötés miatt zuguló s' a fennálló rend ellen örökösen lázongó hajduság valami újabb mozgalmat indít, melyből az országnak nagy kára és veszedelme származhatott volna. Mert nem volt előtte titok, hogy az udvar mindent elkövet, hogy a béke föltételeket kijátszhassa s' viszont a török is örömet fölbontaná a szerződést és titkon biztatja, támadásra ingerli a hajdu vitézeket. Bocskay eljárását tehát magasabb szempontok vezérelték. Érezte már a nagy ember, hogy kevés ideje van hátra és szeretne volna tökéletesen befejezni korszakot alkotó munkáját. Nem akarta a hajduságot addig leszállítani míg a királyi biztosok a végvárakat át nem vették, de mindaddig késleltette az erősségek átadását míg a hajduk felől nem gondoskodott. Az volt a szándéka, hogy a királyi várakban helyezze el őket, mert nem adhatott valamennyinek földet és szabadságot. Ha ez sikerül bizonyára sok minden máskép történik.

Mikor tehát a vármegyék panaszkodtak, rájuk íratott Rhédey Ferenczel, hogy ha eddig tűrtek, legyenek még egy kis türelemmel, és jusson eszükbe, hogy hitőknek, régi szabadságuknak helyreállítását a hajduknak köszönhetik. Mert meg lehetnek győződve arról — írja Rhédey 1606 nov. 22-én, — hogy »az hadakat Urunk ő felsége eddig is kegyelmetekről elszállította volna, de minthogy az minémű végezések német császárral ő felségével löttének, azoknak véghez vitele még hátra vagyon és az végházakbeli tiszteket is országgyűlésében végezték elosztatni és azokban ugyan ezem mezei hadakból

magyar fizetett népet rendelni, addig idő előtt ő fsge csak mód nélkül őket el nem oszlathatja, mert az országnak közön­ ségesen nagy kárára fordulna és valamit eddig fárattunk, munkálkodtunk hazánk szabadsága mellett az mind felfordulna és haszontalan lenne.«¹⁾ Bocskay fejedelem előre látó, bölcs politikáját később Ilyésházy is elősmerte s' ő volt az, a ki figyelmeztette Thurzó Györgyöt, hogy nem tanácsos a hajdu­ kat leszállítani addig, míg a végházakat kézbe nem adják, mert ha a várakba idegen őrséget helyezünk, magunk bontjuk el — úgy mond — a mit végeztünk.²⁾

És a mitől Bocskay tartott, halála után csakhamar bekö­ vetkezett. Mert egyrésről a királyi biztosok erőszakoskodása, másrésről a budai basa cselszövényei, de legfőképen az a körülmény, hogy mindössze is csak 10—12 ezer hajdu kapott földet és szabadságot, a többi pedig — mert legalább is két­ szer anyian voltak — hajléktalanul, gyakran étlen-szomjan, üldözött fenevad módjára bujdosott abban az országban, mely­ nek szabadságáért vérét ontotta: az elkeseredet embereket új támadásra kényszerítette.

A hajdu lázadás külső okait már jóformán ösmerjük s a *Hadtörténelmi Közlemények* IV. és VI. évfolyamában meg­ jelent czikkeim a mozgalomnak tulajdonképeni czélját is föl­ tárják. A támadásnak valóságos belső okai azonban nem magyarázhatók meg pusztán a politikai viszonyokból, de szoros kapcsolatban állanak a régóta forrongó társadalomnak nagy átalakulásaival. Hiba volna ebben az időben a hajdukat tisztán szabadság hősöknek tartani, de még nagyobb hiba Dózsa György kereszteseihez hasonlítani őket, mint a kortársak közül igen sokan tették. Nagy András azt írja 1607 nov. 10-én a kassai predikátornak, hogy feltámtunk »az igaz hitért, orszá­ gunkért és az megromlott, elfogyott magyar nemzetnek meg­ maradásáért«, de a támadás főczélja az volt, hogy helyet szorítsanak maguknak a társadalomban, a nemzet kiváltságosai között.

* * *

¹⁾ Országos Levéltár Act. Thurz. fasc. 39 nr. 2.

²⁾ Történelmi Tár 1882 évf. 428 l.

Szentmihály, 1604. nov. 4. Lippai Balázs és Német Balázs hajdu kapitányok Liptóvármegyéhez.

Generosi ac egregii domini amici nobis observandissimi etc. Áldgya meg az Isten kegyelmeteket, lelki csendes állapottal, kiben szolgálhassunk kgteknek.

Istennek kedve szerint tudom, hogy érti kgtek minden dolgainkat és igyekezetünket, hogy mi az egy élő Istennek tisztességeért és a szegény megnyomorodott országunknak szabadságáért az mi kegyelmes urunkkal az tekéntetes és nsgos *Bocskay Istvánnal* fegyvert fogtunk, mely mi igyekezetünkben ez ideig az Ur Isten megáldott és jó előmenetelt adott és napról napra jobbakat remélünk. Akaránk ez okáért kgteket levelünk által megtalálnunk, hogy kgtek is ebben a jó igyekezetben velünk egyet értsen és az igaz hitért, országunk szabadságáért fogjon kgtek mind mostan, mind azután fegyvert. Hogy pediglen ebben Istennek segítségéből jobb módunk lehessen és mindenekről jobb módjával végezhesünk, rendeltük az több vármegyével azt, hogy a jelen való hónap, *novembernek 12 napjára* minden vármegyéből, városokból követek és minden urak és főemberek személyszerint *Kassára* gyűljenek és minden dologról derékképen végezzenek. Kgteket azért kérem, hogy kgtek is arra az napra bocsássa követit oda, úgy, hogy ott az több vármegyék és városok követével és az urakval kgtek minden jót végezhesen.

Tartsa meg az Ur Isten kgteket jó egészségbe. Datum in possessione *Szent Mihál* die 4. novembris anno 1604.

Gener. ac Egreg D. V. servitores paratissimi

Blasius Lippai
Blasius Német.

A hajdú kapitányok levelét kihirdették Liptóvármegye közönségének 1604. nov. 9-én Szent Miklóson tartott gyűlésén. A vármegye alispánja a fölhívásra nov. 9-én a következő választ küldé:

Generosi ac egregii domini amici nobis observandissimi etc.

Az te kgtek levelét, mely költ 4. novembris Szent Mihálról, atták meg mai napon, minthogy az dolog nem kicsiny. nem csak magamat illető, hanem az egész vármegyét, mennél hamarább lehet én gyűlést hirdetek és proponálom az vármegyének, de hogy az napra mi Kassára mehessünk gyűlésre, az mi nekünk lehetetlen; mert látja kgtek felette rövid az idő hozzá. Annak utána parancsolván az vármegye az mi jobb lesz országunk és megmaradásunk felől, azt cselekedszük. Ezeknek utána az Ur Isten tartsa kgteket jó egészségbe. Datum ex Zentiván, 9. novembris anno 1604.

(Liptóvármegye 1604 évi közgyűlési jegyzőkönyvéből.)

Bicse, 1605. mártius 2. Thurzó György Osztrosith Andráshoz.

Generose domine et amice nobis observandissime. Salu-tem etc.

Bizonyos dolog, hogy az Hajduk immár Thuróczban vadnak, ehhez képest én mindenütt kettőt lüttettem és az utakra vigyáztattam, kegyelmedet azért kérem, hogy kgd is mindenütt lüttessen és az kösséget vegye fel kgtek, én magam is készen leszek és mikor indulok hármat lüttetek, de kgdet az Istenért is kérem, vigyáztasson kgd és engem hirrel tartson kgd és a hova szükség leginkább kívánja, hogy oda indulhassunk. Ezzel Isten kegyelmeddel etc. Datae Bichae 2. martii anno 1605.

Georgius Thurzo.

Kívül: Generoso domino Andreae Oztrosith de Gyletincz et in Illava' etc. domino et amico nobis observandissimo.

(Nemzeti múzeum. Jászay gyűjtemény. VII. 14. 1.)

Illava, 1605. mártius 3. Osztrosith András Kenessey János trencségi praefectushoz.

Egregie domine amice observandissime salutem etc.

Ezennel érkezék Thurzó uram ő nsga levele, bizonyosan írják, hogy az hajduság törökkel és tatárral elvegy Turóczban voltanak. Azért kgd vigyáztasson arra Baán tájára, oda is megírja kgd, hogy vigyázzanak. Az kösségnek peniglen kgd meghadgya, hogy készen együtt legyenek. Nem tudom löttetett é kgd Trencsényben, itt az toronyban vigyáztatok, de nem hallották az lövést, kgd sem bizonyosított meg rólla előbbeni levelemre. Ha mi hire érkezik kgdnek kérem sietséggel lovas által adgya tuttomra kgd. az község legyen készen együtt, hogy mihent hármat lönek vármegye végezése szerint az hová Turzó György uram parancsolja, fejenként arra menyenek, itt mindenütt löttenek kettőt kettőt az várakban. Isten éltesse kgdet. Datum Illava 3. martii anno 1605.

E. D. V.

servitor et amicus

Andreas Oztrozjth de Gyletincz.

Kívül: Egregio domino Joanni Kenessey praefecto Castris Trinchin etc. domino et amico observandissimo.

(U. o.)

Korpona, 1605. december 12. Ilyésházy István Kolonits Seifrid báróhoz, a ki Komáromban tartózkodott, de nem mert beteg felesége látogatására Lévába menni.

»Én ez ideig immár Bécsben is volnék, de az hajduság, hogy megértette azt, hogy békességet akarunk végezni, föl

zendültek és fenyegettek engem is, hogy levágnak, ha reám találnak. Immár ötöd napja, hogy ő felsége az kapitánokat, hadnagyokat, ide hivatta *Corponára*, azokkal tractáltunk, vesződtünk. És minthogy igen megsokasodtak az télre, *bizony vadnak 30 ezeren*, sok persvásióval, sok ajándékkal és ugyan sok ezer frttal végezhattük el, hogy in officio magmaradgyanak. Ők semmiképen nem akarnák az békességet, de immár módot találtunk benne, hogy szót kell fogadniok.«

(Nemzeti múzeum Jászay gyűjt. VII. 108.)

Tepla, 1607. január 5. Forgách Zsigmond Thurzó Györgyhez.

Spectabilis ac magnifice domine et affinis mihi observandissime etc. etc.

Minthogy kgd fogadása szerint az minémű hírei érkeztek vót neken tuttomra atta, én is hasonlóképen eleget akarok fogadásomnak tennem, és sietséggel tuttára akarom adni az minémű hírt... Rosenbergen az Széchy uram szolgáitól hallottam, azok bizonynal beszélék, hogy az elmúlt Pénteken holt meg Magyarországnak örök siralmára Bocskay István, az urak mind házakhoz oszlottak és ki-ki magára visel gondot, az hajduságnak egy része Szikszónál gyülekezett egybe, másik része tul az Tiszán, vadnak *tíz ezeren*. Az végházakat kézhez nem adák, meggondolhatja kgd mennyi zürzavar következhetik belölle. Illésházi uram, ha Újvárat megadná fogadása szerint jó vóna, akkor nem adá mikor adhatja vala. Én bizony igen megbántam, hogy elindulék onnan, kgd írjon az vármegyéknek a szomszédságba, megmustrálják népeket, rendtartást csináljanak magok között, ne járjanak ugy mint az előtt, az mostani rajtok esett dologért, hogy mindenünnen kiverték őket, meggondolhatják mire jutna a dolgok. Én azon leszek, hogy az ő fsgék kegyelmességeivel biztassam az vármegyéket és főembereket és az rajtok esett sok nyomorussággal az hajduktól rettentsem. Immár ő fsgé mint resolvállja magát az mi commissionkról ő fsgé lássa, bizony Kassára nehezen bocsátnak be szinte most bennünket, de az idő megmutatja mire válik az dolog, az urak igen vadnak érette, hogy lecsendesítsék az hajduságot, csak lehessen, elébb kell vala hozzá látni. Az Isten minden jóra adgya, csak ő fsgék se negligállják az dolgokat. Én Hertnekről is minden dolgokat megírok, csak kgd írja meg az árvai tisztartónak meg ne késleljék. Eltesse Isten kgdet minden javaival. Datum Teplan 5. januarii anno 1607.

servitor et affinis addictissimus
Sigismundus Forgách mpr.

Kgdnek megszolgálom, az tisztartó levelét küldgye meg, irtam neki, hogy vigyázásban legyen.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Comiti Georgio Turzó de Bethlenfalva perpetuo Comiti Comitatus Arvensis, sacrae Caes. majestatis Consiliario et Dapiferorum Reg. magistro, domino et affini mihi observandissimo. *Bicse*.

(Országos Levéltár Act. Thurz fasc. 52. nr. 2.)

Herknecht, 1607 január 14. Forgách Zsigmond Thurzó Györgyhez.

Spectabilis ac magnifice domine etc. etc.

Istentől kgdnek lelki testi jókat kívánok megadatni. 13 januarii hozák meg az kgd levelét Árvából, az több együtt való levelekkel egyetemben, kiből megértettem minémű válasszal bocsátotta ő fsgé vissza az kgd szolgáját és viszontag minémű választott irt kgd ő fsgének. Az mi azért az Commissio dolgát illeti, nem tudom mint gondolkodnak ő fsgek az ide való állapotról, de ha kgd pénzzel hamar nem jó és az végházakban valami fizetést nem adhatunk, az kivel az ő fsge hivségére édesítsük az vitélő népet bizony *operam ludemus* és mind ő fsgenek autoritássa ellen leszen s mind nekünk gyalázatunkra. Jól lehet ő fsge énnekem semmit most nem ír, talán mást is rendel én helyembe, kit bizony nem bánok és ha ő fsge immár annak előtte meg nem nevezett vóna s' meg nem írta vóna Bocskaynak, nagy kegyelmességnek tartottam vóna, ha én helyembe mást rendelt vóna ő fsge és így is jó szívvvel veszteg leszek házamnál, ha ő fsgének az leszen kgyhmes akarattja, *bene qui latuít bene vixit et intra fortunam quisque debet manere suam*.

Az mi az ide való állapotot illeti arról immár kétszer az utból bőségesen informáltam kgdet . . . de kgd nem írja, ha megatták e az én levelemet kgdnek? stb. Im ismég irtam ő fsgének, és megirtam, hogy itt az vármegyék nem kívánnak egyebet, hanem hogy ő fsge birodalma alá juthassanak, mert ez ideig való sok inséget elunták és ugyan könyörögnek, hogy ő fsge ne késsék kézhez venni ő fsge (így!) az országot, mert félő, hogy ismég újabb factio ne támadgyon és ennél is nagyobb nyomoruság ne következék reájok. Az végházak és Kassa ő fsge kezénél lévén, nem lenne annyira félő az dolog, de így minden végházak kezeknél lévén ismég szinte olyan könnyen és még könnyebben indithatnak mindeneket, az gyűlést is ad festum Mathiae bono omine indicálni kellene ad 24 nimirum februarii, mert annélkül is egy héttel-kettővel ha szokta begyűlni stb. Azt is megirtam ő fsgének, hogy Homonnai Bálint és

Bátori Gábor így alkuttak meg, hogy akármelyiket válasszák közülök erdélyi fejedelemségre, de az ide ki való birodalmat, ditiót, az kit Erdélyen kívül Bocskay birt, annak engedje, az ki itt kinn fog maradni, az ki pedig erdélyi fejedelem lézen. contentus legyen magával Erdéllyel, ez dolgot nem közembertől érttettem. Azért méltó, hogy ő felsége idején provideáljon ide mindenekre, és oly módgyával bocsássa alá kgdet, hogy gonoszabb dolog ne következék belölle, az mint az Evangelium is tartja. Akkorom — ugymond — elmegyén és melléje vészen más hét lelkeket, magánál álnokabbakat, és bemenvén ott lakoznak, és lesznek az utolsó dolgok gonoszbak az elsőknél etc. Nem kellene azért efféle dolgot megtörténni hadni, mert tudgya immár ő fsgek mely nehéz dolog az civile bellum, és ki nehéz az ide való részét az országnak recuperálni. Immár Bocskay meghalván az Tiszántúl való vármegyék is ő fsgére szállottak, az végházak is, ugy mint Szakmár, Tokaj, Kálló, kik ide legfőbb házak. Ha pénz lézen velünk, hogy füzethetünk nekik, mindenikbe örömetst be bocsátnak, de ha nem lézen, azt kezdik mondani, hogy *si nihil attuleris, ibis Homere foras*. afféle fő végházak nekül pedig mint birhassa ember ide az országot, megitélheti ő fsge. Azért kgd is adgya jól eleibe efféle dolgokat ő fsgének, ne járjanak ugy mint Pokol Márton *Zábrágban* (igy!). Az Mátyás herczeg urunk felől való hireket hogy kgd közlött velem megszolgalom kgdnek, az sok dolgot renoválni fog magyar országban, mert immár csak arra vész minden eszek az ő fsge tanácsinak, de én azt mondanám, hogy et illud esset solicite urgendum, nec tamen hoc quoque omittendum, mert Magyarország kapuja az ő fsgek országának mind Ausztriának, Slezsiának és az többinek. Én az ő fsge parancsolatit el küldöztem, az választot ha ide dirigálják én megküldöm őket.

Az hajduság ide igen megoszlott minden vármegyék feltámadván ellenek, ha nem támad ismét valaki az ki felindítja őket, azoktól nem kellene tartanunk. Kérem kgdet írja meg, ha Ujvárat oda fel megadák-e és micsoda hajduság gyülekezik? Talán *Rédei* akarja megvetni magát, hogy neki is adgyanak valamit. Ugy hallom Szent Jóbot hatta neki testamentumba Bocskay. *Kátay* még fogva vagyon, nincsen senki barátja. Im írtam Cancellarius uramnak, kérem kgdt kügye csak Tapócsánra, onnan meg viszik ő kgylmének stb. stb.

Éltesse Isten kgydet jó egészségbe és hozza hamar közinkbe sok pénzzel stb.

Datum Herknecht 14. januarii Anno 1607. M. V. S.
servitor et affinis addictissimus
Sigismundus Forgách mpr.

Kátait *Szombaton* estve koncziól-koncziára hánták az udvar népe, Bohus uram megtudgya kgdnek mondani, egyéb hireket is. Immár megirtam vót ez levelet, hogy ő Kassáról érkezék.

(*Kívül*: Thurzó György szokott czime, és följegyzése, hogy a levelet Árva várában *január* 20-án kapta. *Actor. Thurz fasc.* 51. nr. 5.)

Kis-Várda, 1607. márczius 1. Nyáry Pál levele Thurzó György és Forgách Zsigmond királyi biztosokhoz.

Spectabiles et magnifici domini etc. salutem etc.

Istentől kgteknek minden hozzá tartozóival egyetemben jó szerencsés hosszú életet és boldog állapotot kívánok adatni. Továbbá kgteket effelől kelleték requirálnom. Az fizetetlen hajduk, kik még vannak egynehány ezeren fön, találának ma meg engemet levelek és követek által fizetések felől, fölötte nagy bosszusággal s' nagy haraggal vannak, hogy az többinek megfizettenek, az övök pedig még oda vagyon, ugyan kétségben is estenek immár felölle. Most még annál inkább, mert azt monggyák, hogy Kállót is elvették tőlök. En azt mondám nekik, hogy nem vették az várását, hanem csak az Castéllját de ők nem hiszik, ki miatt igen félő, hogy ezek ujabb háborúságot ne indítsanak rövid nap. Jól emlékezhetik pedig kgtek reá, hogy ő 'felsége az Római császár *negyvenötezer foréntot* ígért az hajduságnak leszállítására, azt sem hozák mind ez óráig is alá. Kgteket az Istenért kérem tanáljon oly módot benne, hogy ezek is immár csendesednének le. Ha kész pénzzel nem lehetne is, vagyon Tokajban még annyi bor, buza, hogy ezeket meg érnök vele. Ha immár nagy sok költségünkkel, fáradságunkkal az derekát le szállítottuk, ezek miatt se busulnánk meg. Ezek fölötte igen gyülnek össze, igen sibonganak magok között. Bizonyos legyen kgtek benne, hogy indítnak valamit ha nem contentálljuk valamivel őket.

Erdély felől kgteknek egyebet mást még nem irhatok, még az szegény üdvözült kegyelmes urunk testét el nem temették, valami gyülést vártatnak az urakkal. Rákóczy erőssen menti magát, hogy nem oka az indulatnak. Az török követek is az kik az botot, zászlót be akarták vinni, Lippáruul tértenek vissza. Ha mi bizonyost érthetek mind az ország s' mind az gyülés állapottya felől, mindgyarást írok ismét kgteknek felöle. Kegyelmetek az Istenért az hajdukat contentállja az mivel lehet mennél hamarébb lehet, hagyja jó állapotban kgtek, távoztassuk az keresztyén vérontást, romlást, veszedelmet.

Éltesse Isten jó egészségben kgteket sokesztendeig. Datum
ex arce nostra Kisvardensi 1. mart. 1607.

Spect. ac Magn. D. V.

servitor, compater et affinis
addictissimus

Paulus Niáry mpr.

Kívül: Spectabilibus ac magnificis dominis Comiti Georgio
Thurzó de Bethlemfalva etc. etc. et Sigismundo Forgách de
Ghymes etc. etc.

(Nemzeti Múzeum, Jászay gyűjtemény VII. k. 155.)

*Bodon, 1607. martius 2. A Heves vármegyei parasztok Borsod
vármegye közönségéhez.*

Köszönetünk és magunk ajánlását írjuk kegyelmeteknek,
mint böcsületes, nemes urainknak, Istentől ő szent felségétől
minden lelki és testi jó szerencsés állapotot kívánunk kgtek-
nek ez megzöndült és felháborodott időnek minden részeiben
megadatni.

Továbbá jól tudgya kgtek szintén úgy mint mi magunk,
az magukban fölfuvalkodott hajduk miatt ez egynehány esz-
tendőben mennyi törvényteleniséget szenvedtünk, holott ők nem
néznek vala sem nőmöst sem nemtelent, hanem minden rőndöt
egyaránt nyuz és foszt vala. Mely erőszak szerint való dolgot
el nem szenvedhetvén sem kgtek sem penig mi, egyenlő akarat-
ból magunknak és jószágunknak megmaradásáért kgtekkal
egyét értvén fölállottunk és az *minnen nemzetségönkből támadó
rontóinknak ellenök tusakodván* és fejedelmeket futván, alkal-
masan kgtekkal együtt őket megcsöndösítettük vala és az ő
mód nélkül való gondolattyokban jó módgyával hátra állattuk
vala, úgy hogy az szegénység, szintén olyan röttögésbe mint
az előtt miattuk nem lött vala. De mostan már nem tudgyuk
mi az oka, hogy kgtek ismét mintegy ujonnan bizodalmat ad
nekiek, ki vármegye ispánokhoz, ki szolgabíróhoz, ki penig
egyébb nőmös személyekhez szegődvén az mi rontóinkban, kgtek
szabadságot ad nekiek, hogy valami kárt ez előtt velünk
tusakodván vallottak, azt ők a szegénységön szabadossan keres-
hessék. Mi sem tartanánk ellent benne, bár keresnék ők is
károkat, csak hogy mi is úgy mint az szegénység a mit ő
miattuk kárt vallottunk ők is azt mi nekünk megtérítenék,
tudgyuk azt bizony, hogy az mi kárunk fölül folná ugy is az
övéket, nem az övékért tusakodtunk mi, hanem az mienket
oltalmaztuk ellenek, ő maguk keresték kárukat maguknak,
azért az mit talált akár egyik, akár másik mi azt mongyuk,
hogy elszenvedgyék. De ez igen ellenök vagyon egész országul

a szegénység között, hogy kgtek biztatván őket, némelyünkön kin 20 frtot, kin 40, kin 50 frtot vesznek kárvallásukért, efféle dologból csak Isten tudja mi következhetik közönségesképen rajtunk.

Hanem mi az egy élő Istenre kérjük kgteket, mint böcsületes nömös urainkat, hogy kgtek törekedgyék az egyenlő békességes megmaradásunkra, mely megmaradásunknak mind mi s' mind kgtek egyenlő szívvel örvendezhessünk. Ha immár egyenlő akaratból az hajduságot jó módon leszállítottuk, kgtek isméglen ujabban ne adgyon okot fölállásunkra, sőt inkább azon kérjük kgteket, hogy kgtek a hol kívánnánk legyen oltalmul és segítséggel, hiszön itt is az kgtek jószágát oltalmazza kgtek, ha bennünköt oltalmaznak, hol penig kgtek bennünket fogyat és fogyattat, megítélheti kgtek, ha magatok kárának örültök-é avagy nem?

Az köztünk való gyakor gyűlésök is kgteket megne botránkoztassák, mert az mi tisztességes hitünk szerént írjuk, kogy mint szintén magunknak ugy kgteknek is kárát nem szomjuhozzuk, tudgyuk, mert megértettük, hogy az mi sok gyűlésünköt kárhoztassák és kgtek közzül sokan gonoszra magyarázzák, de másodszor is azon keresztyén hitünk szörint írjuk kgteknek, hogy soha ez ideig kgtek ellen való tanácsot nem hirdettünk, noha sokan sokat szólnak felőlünk, hanem az volt akaratumk, hogy mind kgtek s' mind mi, háborgatóink ellen békességben maradhatnánk. Kérjük azért kgteket mint böcsületes nemes urainkat, hogy kgtek ujonnan való nyomorúságot és inséget szegény fejűnkre ne szerezzön, mert ne talán tán a jövendőben nem csak mi nekünk, hanem együtt kgteknek is fogna ártani, hanem egyenlő akaratból, ha immár ellene mondottunk ugyan állhatatosak legyünk dolgunkba, kgtek is minket, mi is penig valamig fejűnk fönn állhat, hitünk tartja azt, kogy kgtek mellett elő állunk, mert vagy könnyen vagy nehezen léssen, de míg fejűnk föl állhat, soha mi az hajdukknak azt nem engedgyük, a kit mi rajtunk cselekettenek.

Erre penig kgtek nekünk választ adjon, ha bízhatunk-e az kgtek oltalmazásában avagy nem? Isten adjon csöndes állapotot mind kgtek köziben s' mind mi közinkben. Datum in Bodon 2 die martii Anno 1607.

Egész Heves vármegyei szegény paraszt kösség
szolgál kgteknek nagy szeretettel.

Kívül: Az mi böcsületes nömös urainknak egész Borsod vármegyében lévőknak adassék ez levél kezökben.

(Borsod vármegye levéltárában *Politic. Actor. materia* XXII. fasc. 1. frustr. 3.)

Hatház, 1607. okt. 24. A hajdu vitézek Homonnai Drugeth Bálinthoz.

Szolgalatunkat írjuk Nsgdnak mint kegyelmes Urunknak, szerencséltesse Isten Nsgdat minden dolgaiban.

Nagyságodat azért kelleték levelünk állal megtalálnunk, jól emlékezhetik Nsgd reá, hogy az Istenben elnyugodt kegyelmes fejedelmünk nekünk atta *Kállót. Hatházat* több egynehány pusztá telekekkel egyetemben, ország akarattjából, jámbor szolgálatunkért. Azért immár eluntuk várni, egyik gyűlésről az másikra ellenzett (?) Nsgd bennünket, azért immár tovább nem is akarjuk várni, hanem egyenlő akarattból mind kicsintől fogva nagyig kiszállottunk *Hatházra* és Istennek kegyelmességéből kezünkhöz is akarjuk venni az mi jószágunkat minthogy sajátunknak tartjuk, sőt pedig akarjuk látni is kicsoda veszi el a mienket, torkul verve? — Hiszen minekünk sajátunkban lakunk, hogy nem mink az máséban, holott mindenkor azzal vernek arczul bennünket miért nem szállunk az mi jószágunkban melyet ország adott? sőt pedig csak egy ur sincsen az országban az ki jószágában, szabadságban tartana bennünket, *mi pedig szokatlanok vagyunk efféle szolgálathoz. holott gyermekségüinktől fogva szablyánkval esszük kenyerünket.* Ha hol pedig valaki torkunk verve el akarja venni az mi jószágunkat, mind kicsintől fogva elfogyatjuk az mi életünket az miénk mellett. Hanem kérjük Nsgdat mint kegyelmes urunkat, Nsgd írjon az kállaiaknak, hogy bocsássák kezünkhöz *Kállót* az kállaiak, mely helyből mi is jobb szívvel szolgálhatunk római császárnak ő fsgének mind pedig Nsgdnak. Nagyságod ebből az mi egybe gyűlésünkből semmit ne véljen, mert sem országunknak sem az magyar nemzetnek ártalmára nincsen, hanem fejünk fenn állatáig híven és igazán szolgálunk országunknak. Tudgyuk azt, hogy Nsgdnak sokképen adgyák eleiben az mi össze gyűlésünket, Nsgd elől ne vegye minden hízelkedő embernek szavát. Isten tartsa jó egészségbe Nsgdat.

Datum Hatháza 24. októbris anno 1607.

Nsgdnak jó akaró szolgálói az hajdu vitézek mind kicsintől fogva nagyig.

(Publicáltatott *Ungvármegyének* 1607 nov. 9-én Kaposon tartott gyűlésen. Egykoru másolata *fasc. 15. act. nr. 31.*)

Nádudvar, 1607. október 28. Nagy András hajdukapitány Rhédey Ferenczhez.

Örökké való szolgálatomat írom Nsgdnak mint kegyelmes uramnak, szerencséltesse Isten Nsgdat minden dolgaiban,

mindazokkal egyetemben az kik Nsgdnak jóvát és előmenetelét kívánják.

Erkezék az Nsgd meghitt szolgája én hozzám, beszélé énnekem, hogy Nsgd küldte én hozzám, némi-némü hiteknek tudására és azt is akarja Nsgd tudni, mi légyen oka az én Budára való menetelemnek, mit hallottam ott és mit láttam az Budai vezér Ali bassánál? Semmi sem egyéb az oka, hogy engemet felhivatott Budára az Bassa kérdvén azt én töllem, mi légyen az oka, hogy az magyar országi urak olyan igen megvakultanak, és miért nem viselnek országokra és hazájokra jó módgyával gondot? Kiért az magyar nemzetnek még az maradékja is jót mondana utánnok. És azt is mondta, valyon veszik e eszekben az magyarországi urak, mit végez alattomban az német nemzetség az magyar nemzetnek még csak az gyermeke felől is, az melyre az szent Isten őket ne segéllje. Sőt láttam szemeimmel egy néhány kötés levelét az németnek ott az vezér bassa előtt, mit tractál alattomban magyar ország felől, de az vezér Aly bassa azt mondja mindenik szavában, hogy az igaz Isten háttal álljon az hatalmas török császárhoz s' mind pedig ő hozzája valamikor az magyar nemzethez háttal áll, de ilyen okkal, hogy ha az magyar nemzet is igaz lészen ő hozzájuk. Sőt azt is mondá a bassa, hogy hogy hidgyek én az németnek, holott az magyarral egy hitet vall s' meg is eskütt egynehányszor immár az német nemzetség az magyaroknak, de sehult sem olvassuk azt az irásban is, hogy igazán megállotta volna és igaz lett volna az hitinek, hanem mind ez ideiglen hitetlen volt, ennek utánna is az lészen, azért én is semmi esküvésének hitelt nem adok.

Nagyságod felől is igen tudakozódék az vezér bassa, minémü állapottya vagyon mostan Nsgdnak. Én minden jó emlékezetet töttem Nsgd felől. Azért tudom, hogy ez is vagyon immár Nsgdnak hirivel, hogy így öszve gyülekezünk, azért kérem Nsgdat mint kegyelmes uramat, Nsgd ebből ne vélljen gonoszt, mert láttya az igaz Isten, ki minden titkoknak tudója, hogy az mi össze gyülekeztünk sem országunknak sem hazánknek ártalmára nincsen, nem is lészen, hanem Istennek segítségéből azon törekedünk mind kicsintől fogván nagyig, hogy még az maradékunk is jót mondgyon utánnunk. El is keserttünk már teljességgel azon, mit cselekesznek vala nekünk némely némettel bélettek, mi fejenként azon vagyunk, hogy fejünk fenn állottáig soha németet nem akarunk uralni, ha az szent Isten elébb vezérel bennünket szándékunkban hisszük azt is, hogy sok özvegyeknek és árváknak Isten eleiben fenn hat könyörgések. Nsgdnak az én hitöm szerént irom, minden dolgok felől az kiket tuttam és hallottam, kiket levelemben

meg nem irhatom Nsgdnak, az Nsgd meg hitt bizonyos embere előtt mindeneket megbeszéltem, Nsgd mindenekben hidgye el szavát, valamit én szómmal mond Nsgd előtt.

Költ Nádudvaron oktobris 28 die anno 1607.

Agya Isten, hogy láthassam jó egészségben Nagyságodat.

Nsgd jó akaró szolgálja.

Nagy András hajduk kapitánya mpr.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Francisci (sic) Rédey, domino nobis semper gratiosissimo.

(Eredeti, Lezárva »Nagy András 1607« köriratu czímeres pecséttel. Országos Levéltár, Missilisek.)

Kassa 1607 okt. 28. A királyi biztosok levele a hajdu vitézekhez.

Köszönetünk és magunk ajánlása után. Megadák jó vitézek az ti leveleteket mi nekünk, melyből akaratotokat és mostani indulatotokat megértettük, de mivel hogy az ti kívánságtok nem csak minket, hanem az egész országot is illeti, az mint ti magatok is jól tudgyátok, szükség, hogy az ország is értse. Legyetek azért jó vitézek addig csendességben és oszoljatok el, míg az uraknak, vármegyéknek és egyéb rendeknek értésére adjuk. Hova hamarébb irásunkra válaszuk érkezik tőlük, azonnal mihez tartsátok magatokat és mit cselekedgyetek: — tuttotokra adgyuk. — Ezenközben pedig im ő felségét is megtaláljuk ez dologról, kívánságtokat eleiben adgyuk ő felségének, törekedvén mellettetek legyen kegyelmes tekinteti reátok ő felségének. Intünk azért még is benneteket jó vitézek, ugy viseljétek magatokat, hogy az két hatalmas császár között ti miattatok az elvégezett békesség fel ne bomoljon az országunk romlásával.

Eddig is be ment volna az mi kegyelmes urunk királyunk római császár követe az portára, ha afféle török titkon való praktikák nem tartóztatták volna. Tudgyuk most is *Nagy András* Budán volt és az bassával tudgyuk mit végezett, mely dolog nem illik az keresztény vérhez, nem is lészen néktek jó vitézek sem tisztességtekre sem előmeneteletekre, hanem veszedelmetekre kiról elég példátok is lehet, mint jártak egyebek, kik nekik hittek. Az ország gyűlése im előttünk vagyon, ha csendességben leszte az egész ország ugy végez a ti kívánságtok felől, hogy ti is megnyughattok rajta, de ha valamit inditottok az egész ország rajtatok lészen érette és semmi megmaradástok nem lehet.

Isten veletek! Cassoviae 28. die oktobris 1607.

(Ung vmgye ltárában fasc. 15. act. nr. 31.)

Szathmár, 1607. okt. 29. Bocskay Miklós a királyi biztosokhoz.

»Az hajdu hir mind naponként igen nevededik . . . Nsgtok semminek se ítélje, jóllehet még bizonyos emberim meg nem jöttek, kiket közzéjük bocsáttam kémelni, mi azért itt igen vigyázásban vagyunk, csak hogy az vitézljő rend igen fizetetlen . . . Ez bizonyos hogy fenn vannak és naponként igen gyűlnek«

(Országos Levéltár. Missilisek)

*Homonna, 1607. november 1. Homonnai Drugeth Bálint
Thurzó Györgyhöz.*

Illustris ac magnifice domine Pater mihi observandissime atque confidentissime.

Servitiorum meorum paratissimam commendationem jó egészséges hosszú életet nagy szerencsésen kívánom kgdnek az Ur Istentől megadatni.

Jó alkalmatostágom livén az Abaffy uram kgd felé való menetelire képest, nem türhetem mivel még is írnék ez ide való dologrul néhány szóval én is kgnek, noha bizonyal tudom, hogy Commisarius uramék mindenekről elégségesképen megtudósítsák Cassáruul kgdet.

Az debreczeni jobbágyim ma adák értésemre mivel eleget törekedtenek volna rajta miképen mehessenek végére annak, honnét légyen fundamentumok az hajdu vitézeknek ez el kezdett fellázadásokban, de semmiképen végére nem mehetének, hanem egyáltalában ugy jelentik, hogy okvetetlen török praktikának kell lenni és nemhogy csendesednének, de naponként erősen gyülekeznek, minthogy azért az én kegyelmes uramnak, koronás királynak igaz hivinek tartom magamot életem fogytáig lenni, és az dologban commisarius uramékval egyet akarván érteni, az mint ő kgdnek énekem írja és kívánja, azon leszek, nem szánván költségemet, fáradságomat, söt még életemet is, hogy ő kglmivel együtt az föllázatt hajduságot jó módgyával lecsendesítsük és leszállítsuk, melyet mind császár urunk ő fsge s' mind kgd rövid nap, hogy kedves és jó exitusát érthessen Commissarius uraméktul s' tőlem minden jó igyekezetünk(kel) azon leszünk, mert ebben is, söt ezen kívül is mind kicsiny s' mind nagy dologban uramnak, koronás királyomnak, kinek követisihez ragaszkodtam, oly igaz hive vagyok, hogy vérem hullását nem szánván, életemet is ha kívántatik elfogyatnom kész leszek, az ő felségéhez való igaz és tökéletes hivségemben. Végezetre egy erdélyi barátom adá azt is értésemre, mivel Rákóczi uram mégis szüntelen való vádlásokat téssen én

ellenem Császár urunknál ő felségénél, minthogy azért jó conscienciám vagyon, ez dologrul én semmit nem irok ő fsgének, bizván abban, hogy oly kegyelmes uram fejedelmem s' Coronás királyom légyen ő felsége, hogy efféle módtalan való vádlásokat jó végre menni engemet is szegény hiv szolgáját méltó mentésre kegyelmesen certifical ő fsge. Kegyelmedet, mint böcsületes apám uramot, erre képest ily eleve akarom megtudósítanom ez dolog felől, hogy ha valamikor valami méltatlan vádlás én felőlem elő kellene, értvén s' jól tudván kgd az én ő fsghez való igaz s' tökéletes hivségemet, ez dolgot praeveniálván kgd mindenekről nagy bizvást menthessen ő fsge előtt engemet kgd, mert akárki mit szólljon felöllem, de minthogy én minden dolgaimban egyedül csak az én kglmes királyomnak köntöséhez ragaszkodtam, nem akarok életem fogyásával is ő felségén kívül több uramat ismernem, Rákóczi uramra afféle cselekedeteiért neheztelhetnék, miért hogy az mint eszemben vettem *Erdély országért eleitől fogva nem szánta volna még szemeimet is kivájni*. De amaz kicsiny mondásra nézvén: *Senes bis pueri*, csendes vagyok, biztatván magamat az én kegyelmes uramhoz fejedelmemhez és koronás királyomhoz való tökéletes hivségemmel. Datae ex Curia nostra Homonna 1. die Novembris anno 1607.

Illustr. ac. magn. D. V.

servitor et filius addictissimus

Comes Valentinus Drugeth de Homonna.

(Másolat. Országos Levéltár. Missilisek.)

Tokaj, 1607. november 2. Desseöffy János tokaji kapitány Magóchy Ferenczhez.

Szolgálók nsgdnak mint uramnak. Az Ur Istennek szent áldási legyenek Nsgdon minden nsgdhoz tartozókkal egyetemben. Nsgdnak mint uramnak akarám értésére adnia, ezen órában adák tuttomra az kikkel az réveket őriztettem, az hajduság derekasan tegnap *Nádudvarról* megindult Diószeg felé. Gyalogok is felesen vagyon, ő magok is felesen vadnak. Nsgdnak azt is írhatom bizonynyal, Bajomból voltanak itt nállam és azok azt mondgyák *Petneházy Istvánt*, az mely jenei kapitány vót Herpált találták, közikben esküttették, azonkívül is több főrendeket. Közhirrel azt is hirdetik, *Tonhauszer* uram is közikben esküdt vóna. Nsgd el hidgye igen gyülekeznek, de szándéjkjoknak soha végére nem mehettünk, hanem azt mondgyák, nem magoktól vagyon. Pally Pált és Zámi Györgyöt Budára küldözték. Ezek nsgos uram az mint bele gázoltanak, félő valami veszedelem rajtunk ne következze. Ez után is,

ha mi bizonyos hireim lesznek Nsgdnak értésére adom. Nsgdnak mint uramnak ajánlom szolgálatomat.

Spect. magn. D. V.

servitor paratissimus
Johannes Desseöffy.
Capitaneus Tokajiensis.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino Francisco Magochy Comiti Comitatum Torna et Beregh sacrae Caes. matti Consiliario etc. Domino et fautori observandissimo.

(Országos Levéltár. *Missilisek.*)

Kálló, 1607. nov. 3. A kállai tisztek levele Forgách Zsigmondhoz.

Szolgálatunkat ajánljuk Nsgdnak mint kegyelmes urunknak etc. etc.

Megadák az Nsgd levelét, melyben írja Nsgd, hogy Nsgdnak semmi hírt nem írunk. Nem írhattunk, mert mikor az Nsgd levelét hozák szinte akkor voltak az hajduk rajtunk, környül fogtak, hol ostromoltak, hol kérték az ő felsége végházát tőlünk, hogy nekik adgyuk, déltől fogva éjfélig voltak rajtunk, most is itt környülünk vadnak, újabban reánk akarnak jönni, az kit Nsgdhoz fel akaránk küldeni is nem mehetnek (*így!*) el tőlünk. Más az penig, hogy ennek előtte mikor igaz híreket irtunk Nsgtoknak az hajduk felől Nsgtok két levelében is minket úgy pironkata, szóval írt mi nekünk, hogy félelmes szívvel vagyunk. Most is meg bizonyítottuk, hogy ő felségének igaz s' hiv szolgálai vagyunk, ennek utána is fejünk fenn állatáig azok leszünk, az mi tisztességünk mellett meg is halunk. Azért Nsgtokat mi is kérjük, mint kegyelmes urainkat, hogy Nsgtok az mi jámbor szolgálatunkat ne halogassa hátra, hanem adgya meg, mert mi fölötte fogyatkozott állapotban vagyunk, mostan is itt az vitézek sok károkat . . . mind lovakból s' mind egyéb marhájakból . . . kérjük mint kegyelmes urainkat, hogy Nsgtok . . . viseljen szorgalmatos gondot, hogy mi sem Isten előtt, sem emberek előtt okai ne legyünk ha mi történik, mert az hajduság igen öregbedik, immár újobban reánk akarnak jönni. Nsgtok ez bizonyos barátunktól Nagy János uramtól szóval is mindent megérthet, hidgye meg Nsgtok szavát. Tarcsa meg Isten Nstokat sok esztendeig, jó szerencsés egészségben. Ex Kálló 3. novembris anno 1607.

Nsgtoknak jó akaró szolgálai

Fekete János kállai v. kapitán.
Agárdy János, Vetéssy Mihály
kállai lovas hadnagyok.

(Másolata Ungvmegeye levéltárában. *Fasc. 15. act. nr. 31.*)

Lök. 1607. november 10. Nagy András a kassai főpraedikátorhoz és a városi tanácshoz.

Szolgálatomat írom kgdnek mint jóakaró böcsületes uramnak, áldgya meg az szent Isten kgdet minden dolgaiban mind az egész eklézsiával egyetemben.

Kgdet ezért kellett levelem által megtalálnom, esék értésemre, hogy az mi öszve gyülekezésünket sok mód nélkül viszik az kgtek váarasában az hírünket. Akartuk kgdnek hírré adni mi legyen az oka az mi feltámadásunknak, semmi nem egyéb az oka, hanem támattunk fel az igaz hit mellett országunkért és az megromlott, elfogyott magyar nemzetnek megmaradásáért, kiért mondhasson jót még az maradékunk is utánunk. Látván azért az idegen német nemzetnek sok alattomban való álnok praktikáját, az melyet foral alattomban az magyar nemzet felől, az melyre az szent Isten őket nem segíli, hanem miképen eleitől fogván ő felsége megoltalmazta az ő anyaszentegyházát ennek utánna is megoltalmazza ő felsége és nem is hagyja elpusztulni.

Más az, hogy ezt is adák értésünkre, hogy ktek ezt véli az mi feltámadásunkon, hogy csak bosszuságból támattunk fel, az melyet ennek előtte mi rajtunk cselekedtek, nem azért, hanem az mint felül megírtuk kgteknek, sőt azt is látjuk szemeinkkel, immár teljességgel semmi böcsületünk nem vala az sok *némettel bélettektül*, mely dolgon teljességgel el keseredtünk vala. Sőt azon is vagyunk fejünk fenn állatáig országunknak és az magyar nemzetnek híven és igazán akarunk szolgálni mind kicsintől fogván nagyig. Mely jámbor szolgálatunk most kellett ecczer országunknak, az kinek Istene és lelke vagyon tud rólla gondolkodni miképpen vagyon most állapotya ennek az megromlott magyar nemzetnek és országunknak.

Más hogy ezen is vagyunk Istennek kegyelmességéből mind kicsintől fogván nagyig, *németből lött fejedelmet nem akarunk uralni*, sőt ha szinte uralnók is nem veszi az mi szolgálatunkat jó néven, egyikből ezből mutatta meg hozzánk való jó akarattyát, hogy az mit az mi Istenben elnyugodt kegyelmes fejedelmünk jámbor szolgálatunként ország akarattyából adott volt, azt is az jószágot elvötték az Commissarius urak tollünk, pénzen elatták alattomban.

Ennek okáért akarunk magyar fejedelmet uralni, az melyet Isten előnkben mutatott tükörül, az mely az országnak javát és előmenetelét kíványa az szegény megromlott magyar nemzetnek. Azért kérjük kgteket mind kicsintől fogván nagyig, kgtek ebből semmi gonoszt ne ítéljen az mi feltáma-

dásunkból, semmi nem egyéb az oka, hanem az mint feljebb megírtuk kgteknek.

Sőt ezt is halljuk, hogy oda kgtek felé igen gyűlnek mi reánk az vármegyék, nem tudjuk mi légyen akarattyok, lássák ha ugyan megakarnak velünk víni, nincs mit tennünk, bár messze ne fáradgyanak, rövid nap mi is Istennek kegyelmességéből közelebb megyünk hozzájuk. Protestálunk mind Isten előtt s' mind ember előtt, oka ne legyünk az nagy háboruságnak.

Haljuk eleitől fogván, hogy az két tar között el kell az egy hajasnak veszni, mely mondás félő, hogy ne kezdgyen be teljesedni az miképen az állapot vagy on országunkban. Sőt ha minket megzavarít az ország és békét nem hagy s' az vármegyéket el nem oszlatják, oly iszonyu változás következik ebből kit semmi nemzetünk nem ért ez ideig sőt hírét sem hallott. Ha hol penig kgtek és az ország veszi szolgálatunkat, fejünk fenn állatáig mind kicsintől fogván nagyig ajánljuk szeretettel való szolgálatunkat kgteknek mind kicsintől fogván nagyig.

Datum ex Lök novembris 10 die anno 1607.

Tarcsa Isten jó egészségben kgteket mind kicsintől fogván nagyig.

Kgteknek jó akaró atyafia és barátya

Nagy András
mezei vitézeknek főkapitánya
több hozzá tartozó vitézivel egyetemben
mind kicsintül fogván nagyig mpr.

Kívül: Az én böcsületes jó akaró uramnak, Cassai fő praedikatornak és az Cassai fő bírónak az egész tanáccsal egyetemben, nekem jó akaró keresztény atyámfiainak adassék ez levél hamarsággal. Cassán. Cito cito cito.

(Rájegyezve hogy a tanács előtt felolvastatott 1607. november 13-án. Le van zárva a levél címeres gyűrűs pecséttel, melynek körirata ez: »*Miskolczy Nagy András*« A címer pánczélos kar, mely két egyenes kardot, pallost tart.

(Eredetije az országos Levéltárban, a szepesi kamara írásai között.)

*Ungvár, 1607. november 11. Homonnay Drugeth Bálint
Pallay Pál hajdu kapitányhoz.*

Köszönetem után atyámfia Pallay Pál, nem tudom én azt honnan érdemlettem, hogy az előbbi jó híremnek, nevemnek, becsületes, szép emlékezetemnek gyalázatyára igyekeztek: holott én az ő felsége Császár urunk, koronás királyunk tekin-

tetes követével az tekintetes és Nsgos Turzó György apámmal mind az ti javatokról ugy mind szintén az magam és édes hazánk javáról jó végre tractáltam, de az míg én oda jártam, ti idehaza zürzavart csináltatok, kiben sem hírem sem tanácsom, sőt sem akaratom sem szándékom. Nagy méltatlanul, gyalázatosan az én nevemre kiáltottatok, az kiért az Istennek nagy ostora szállhat fejetekre. Jobb volna azért Pallay Pál teneked morvai avagy baraszlai köntösben az én jó akaratommal asztalomon velem edgyütt egy tálból és pohárból enned és innod, mind az előtt, hogy sem mint vont aranyba és sok külömb-külobmb féle drága ruhákban az én te tölled való idegenségemet és nagy gyűlölségemet magadra vonnod. Ha azért az te sokszor való esküvéseid igaz, hogy énnekem jó akaróm vagy, azt velem akképen hitesd el, hogy az miképen az ti feltámadástokban veletek egyet nem értettem, akképen el is oszoljatok sőt *Nagy András* barátunknak és az több vitézeknek értésére adván az Tiszán át ne jöjjetek, sőt ugyan eloszoljatok és lecsillapodgyatok, hogy nagy veszedelem reátok ne következék, az ki bizonyal megkövetkezik. De ha magatokban elszlottok és magam mind ő fsge avagy az Commissarius urak és az ország között dolgotokat az miért feltámattatok, ha tudhatnám, örömmel el igazítanám. Mert jól tudgyátok, hogy mióta az szent békesség meg lött, az békességnek semmi nemű czikkelyiben bennünket meg nem háborítottak, sőt ha el nem csillapodtok mind koronás királyunk ellen és édes hazánk s' nemzetünk és én ellenem lészen az ti feltámadástok, az kiből mi következhezzék, jól meggondoljátok. Isten velünk. Ex arce nostra Ungvár die 11. novembris anno 1607.

P. S. Im írtam Kassára Forgách uramnak, hogy sem Moldvában és Erdélyben s' Havasalföldében ellenetek ne írjon és az vármegyéket is reátok ne támassa, ha elszlottok, hanem ő kgték csendességben legyenek. Mert bizonyára ha el nem oszlottok, mindéltig míg ez világ fenn áll, az gyalázatya nyakatokon marad.

(Másolat. Aláírás nélkül, de kétségtelenül Homonnay Bálint levele. Orsz. Levéltár. Missilisek.)

Ungvár, 1607. november 17. Homonnay Bálint a királyi biztosokhoz.

Spectabiles et magnifici domini domini et fratres nobis observandissimi.

Servitiorum nostrorum paratissimam etc. Istentül minden jót s' jó egészséget kívánok kgtéknek. Az mely szolgámat kgték tecczése szerint az hajduság köziben bocsáttam volt

levéllel teljes tehetségem szerint intvén az leszállásra im ezen órában érkezék, micsoda válaszal bocsátták légyen az szolgálmat verissima páriáját leveleknek vevén, noha sok embertelenség vagyon benne im oda küldöttem kgteknek, hogy szándékokat értvén kgtek mindenekben vehessen alkalmatosságot. In specie az levelet magunknál hattam, holott penig ugy bocsáttam volt az szolgálmat, hogy az levél mellett mindent megkémléljen, vigyázattyában vette azt is eszében, hogy ott *Monok* táján akarnak minden rendelést magok között tenni, onnéd oztán *Szikszo* vidékén akarnak megszállani az török-höz közel. Ez mellett látta azt is az szolgál, hogy egy hajdu szintén akkor érkezett egy nagy csomó levelekkel, nagy hála-kat adván Istennek, hogy az réven békével jöhetett el, kinn igen nagy örömben voltak minyájan. Hihető, hogy valakitül valami biztatások legyen az Tiszántul s' az nem jó, annak fölötte az sem dicséretes dolog, hogy az réven nincs semmi vigyázat, az nem járhat békével, az ki ide által ugyan nem akarna jönni. Az mi illeti az particulát, az hol azt írják, hogy három szolgálmat bocsátanám közikben, nekem az így teccik, hogy elbocsátom egy jámbor szolgálmat, kgtek másikat, *Zemplín vármegye* is egy atyok fiát, kitül írtam is *Zemplín vármegyében* s' ha kgteknek jó tecczése mingyárást adgya tudásomra kgtek, mely nap s' helytt találják azok ketten az kgtek jámbor szolgálját, értsük az végét mit akarnak, így jobbnak tecczik, hogy sem mint csak az magam szolgálái men-nének. Ezt sem akarám hátra hadnom, *Thurzó György* uramnak ő kgylmének érkezék levele, melyben írja, mint egy valami jeles hírt, miképen írta légyen meg Császár urunknak ő felségének az én válasz tételemet, melyet látván ugy tecczik inkább megbetegedöm, mert az mint kgteknek írta, azt írta ő fsgének, hogy én reá feleltem az szertelen (?) hajduságnak leszállítására, kit az igaz Istennel bizonyítok, hogy és arra magamat nem kötöttem s' nem ajánlottam, mert tudom mi voltokat s' hát így az jöne ki belőle, hogy én akaratomból avagy biztatásomból lázattak volna fel, holott tudgya az én kegyelmes Istenem, ő szent felségét hívom bizonyságul, hogy szintén annyi végezésem és tractám vagyon velek, mint az Istennek egyik szent angyalának. Elveszett volna az eszem úgy, ha én ő felségének *Thurzó* uram ő kegyelme előtt arra kötöttem volna magamat az mi lehetetlen, tudgya kgyd azok nem valami emberséges emberek, hogy jó módgyával valami jót végezhetne ember velek könnyen, *pór, paraszt, pajkos, pandur gazemberekkel nehéz embernek megalkudni*. Azért minthogy ő fsgétül *Thurzó* uramnak instructiójában az nem is volt, mint tuttam volna én arra felelni, bizony ő kgylmétől nem reménlettem

volna, hogy ő kgytme császár urunk ő fsgének így commen-
dáljon. Azért kgtetek kérem találjon módot benne, ő fsgének
nehézsége reám ne szálljon, mert valamit Thurzó uramnak
mondottam, abban most sem vonzom meg magamat, mert ezt
akkor is csak szó beszéd közben mondottam, hogy én leszek
egyik, az ki kgyttekkel az többekkel össze, teljes tehetségem
szerint azon leszek, hogy mennél jobban lecsendesítsük, most
is ugyan aztat mondom, sőt az mind kgteteknek *Hegyi György*
szolgámtól megizentem, ha az ur Isten ennél nagyobb nyava-
lyát reám nem bocsát, ki elég nagy rajtam, mind annyi erő-
telenségeimmel is s' ilyen betegen hova hamarább lehet kiszállok
és teljes tehetséggemmel azon leszek, hogy valamint s' valahogy
az zúr-zavar csöndesedgyék. Bizonyosan higye ktek, hogy ha
valami jó módgyát találnánk lecsendesitnénk, szintén olybá
tartanám, mintha nyakamról vetném le őket. Hiszem penig
az Ur Isten csudálatos emberi reménség kivől is jó végét
rendeli. Isten éltesse kgtetek jó egészségben. Datum ex arce
nostra Unghwár 17 die novembris anno 1607.

Spect et magn. D. V.

servitor et frater addictissimus
Comes Valentinus Drugeth
de Homonna.

(Másolat. Orsz. Ltár. Szepesi kamara irományai.)

*Unghvár, 1607 november 19. Homonnai Drugeth Bálint a
királyi biztosokhoz.*

Spectabiles ac magnifici domini et fratres nobis obser-
vandissimi. Servitiorum nostrorum paratissimam commendati-
onem. Istentől sok jókat s' kedves egészséget kívánok kgteteknek.

Ezen órában érkezék meg kglmktől Hegyi György jám-
bor szolgám, az kgtetek Credientiáját megadá és az mellett az
kgtetek izenetit megmondotta, kiből értem az kgtetek állapottyát.
hogy semmiképen immár kgtetek ki nem szállhatna, az bizony
nem öröm, ha kgtetek mellé szállhattam volna, annak örültem
volna inkább. Az assecuratoriát is megadá Hegyi György
jámbor szolgám, melyet hogy kívánt volna nem hattam vala,
az mint egynehányszor kteknek meg írtam, mint ilyen beteges
állapotomban semmi közönséges jónkra nézendő dologban
magamat nem kiméllem. De nem tagadhatom el, nem felejt-
hetem, szomorú az szívem rajta jövendőhöz képest, az mint
császár és herczeg urunkat, ő felségeket informálta Turzó
uram, irván azt ő fsgednek, hogy én arra feleltem, hogy le
szállítom őket, mert az ur Isten úgy áldgya életemet, hogy
énnekem ezekkel az kóborló hajdukkal soha semmi értelmem

sem titkon sem nyilván nem volt s' nem is feleltem én Turzó uramnak soha arra, hogy le szállítom, hanem mondtam azt, hogy örömet érte leszek tehetségem szerint csendesítem őket, de holott országul sem tudunk velek valamit végezni, egyedül hogy feleltem volna én arra. Hogy peniglen hazámhoz s' fejedelemhez való hivségem kgtek s' mindeneknél tekéletesb legyen, az magam szolgálói által velek semmi tractát nem indítok, hanem az mint immár is kgteknek megírtam, válaszszon kgtek egy meg hitt bizonyos embert, másikat én bocsátok, harmadikat Zemlyén vármegye bocsát s' mind ilyen betegséggel is magamat kivontatom szekeremen s teljes tehetségem szerint minden igyekezetemmel, kgtekkel és urak, vármegyékkel egyértelműben és akarásban lévén fáradok s' munkálkodom benne, mert ha lehetne nem csak adományimmal s' fáradsággal de véremmel is használnék hazámnak s' ha ugyan nem végezhetnénk velek tracta által, azzal bizonyítom meg, hogy igaz tagja vagyok nemzetemnek; hogy szép szabadságomért az vármegyékkel élek, halok rajtok, kiből az Ur Isten mind módot szab előnkben. Isten éltesse kgteket. Datum Ungvár 19. novembris anno 1607.

S. ac. M. D. V.

servitor et frater addictissimus
Comes Valentinus Drugeth
de Homonna.

(Másolat. Országos Levéltár. Missilisek)

*Vásárhely, 1607 november 21. Homonnai Drugeth Györggy
a királyi biztosokhoz.*

Spectabiles ac magnifici domini et fratres mihi observandissimi etc.

Nem akarám el mulatnom, hogy kgteknek ismét ne írnék, mivel hogy kgtek közel lévén az hajduságnak igyekezetit az mennyire megértettük, halljuk azt is némi némü része közülök *Filek* felé ment volna, kgteknek tudom bizonyos hireket hoznak, minthogy mi távolban is vagyunk tőlük, jóllehet szolgálaim most is oda vannak, ha valami nyelvet foghatnának, kgteknek értésére fogom adni. Továbbá értvén azt is, hogy kgtek az budai, eghri passákhöz küldött volt követeket az hajduság állapotja felől, kgteket kérem, az válasz mi legyen agyja értésemre. Valami kopjákért küldtem Kassára az szolgálaimban, ha találhatnának, minthogy szükösek vagyunk efféle fegyver nélkül. Ung vármegye érkezett mellém, öszvességgel gyalog, lovag lészen itélem öt százig, Zemplin vármgye is igen gyülekezik. Kgtek énekem minden dologrul írjon, mihez tугyam

magamot s' az vármegyék is azonképen tartanunk. Quod super est in reliquo etc. Datum ex oppide Vasarhely 21. novembris anno 1607.

S. ac M. D. V.

servitor et frater paratissimus
Georgius Drugeth de Homonna
Comes mpr.

Kívül: Spectabilibus ac magnificis dominis N. et N. sacrae Caesar. Regiaeque majestatis in superiori Hungariae deputatis Commissariis et Consiliariis etc. dominis et fratribus mihi observandissimis.

(Országos Levéltár. Missilisek.)

Szepesi, 1607. november 21. Nagy András hajdu főkapitány a királyi biztosokhoz.

Szolgálatunkat irjuk Nagyságtoknak, mint jó akaró urainknak, Isten szerencséltesse Nsgtokat minden dolgaiban.

Jövének hozzánk az Nsgtok becsületes követei, az mely becsületes keresztény atyánkfiai az Nsgtok nekünk küldött levelét meg adák mi nekünk, mely Nsgtok becsületes leveléből megértettük, minden akarattját és kívánságát Nsgtoknak, sőt ez becsületes keresztény atyánkfiaitól szóval nekünk izent dolgokat előnkben számlálván, mindenképen bőségesen. Holott Nsgtok azt kívánna mi tóllünk, hogy le szálljunk és eloszoljunk és Nsgtoknak az országgal egyetemben mi nekünk kötést ígér, hogy Nsgtok nemes országunkkal egyetemben erről az mi mostani felgyülekezetünkről soha meg nem emlékezik. Azért mi össze gyűlvén, mind kicsintől fogva nagyig, eléggé meg rostáltuk azt az Nsgtok kívánságát magukban, azért Nsgtoknak azt irhatjuk, mi arra az Nsgtok kívánságára semmiképen nem mehetünk, oka ez: jól tudgya Nsgtok, hogy ennek ez mostani indulásunknak Nsgtok fő oka és indítója, az miképen ennek előtte való levelünkben is megirtuk vala Nsgtoknak, noha Nsgtok mindenekben erőssen menti magát, sőt az mint látjuk szemeinkkel Nsgtoktól semmiképen el nem hitethetjük, hogy Nsgtok ennek indítója. Azért Nsgtoknak ezt irhatjuk az mi kívánságunk és akaratumk felől, minthogy Nsgtokra vagyon mind az panasz az vitézektől, az saját jószágunkért és szabadságunkért, lehetetlen dolog az mi tóllünk, hogy mi Nsgtokkal végezhesünk és Nsgtok minekünk kötést tehessen, oka ez: szokták közpéldában mondani, *az kinek ura pörösse. Isten annak orvossa.* Hanem vannak országunkban oly keresztény nagy tekintetes urak, az kik javát és előmenetelét kívánják nemes országunknak, az mely nagy tekintetes uraknak

mi is meg állunk mind kicsintől fogva nagyig végezéseken. Egyik az tekéntetes és nsgos *Drugeth Homonnay Bálint* urunk, az második *Báthory Gábor* ő nsága, a harmadik *Nyáry Pál* uram ő nsga, a negyedik *Mágochy Ferencz* uram ő nsga. Ezek az négy nagy tekintetes urak, valamit ő nsgok velünk végeznek nemes országunknak jövendőbeli meg maradása felől, mi is azon meg állunk, mert magyarok vagyunk és keresztényeknek tartjuk magunkat, nemes országnak romlásán nem örülünk, kit az igaz Isten jól lát, hanem mind kicsintől fogván nagyig ajánljuk szeretettel való szolgálatunkat nemes országunknak, mely jámbor igaz szolgálatunkat akkor mutatjuk meg nemes országunknak, mikor az szükség kíványa. Nsgtok ezt az dolgot ne halogassa, Nsgtok ne örüljön nemes országunknak ez mostani nagy sok kárán és fogyatkozásán, hanem mennél hamarább lehet Nsgtok ezt az négy nagy tekintetes urakat hivassa fel Kassára, és Nsgtok végezzen minden jókat, az kinn mi is mind kicsintől fogván nagyig jövendőben nyukhassunk meg. Nsgtoknak ezen levél vivő keresztény becsületes atyánkfiától szóval bővebben izentünk minden dolgok felől.

Datum ex Sepsi 21. die novembris Anno 1607.

Tartsa Isten egészségben Nsgtokat.

Nsgtoknak jó akarója az vitézekkel
egyetemben

Nagy András mezei vitézeknek főkapitánya.

(Másolat. Országos Levéltár. Missilisek.)

Zemplén, 1607. november 26. Homonnai Drugeth Bálint a királyi biztosokhoz.

Spectabiles a magnifici domini etc.

Kivánok Istentől kgteknek minden lelki és testi áldást, boldog jó szerencsés hosszú életet megadatni.

Az kgtek levelét böcsülettel vettük. Az mi az magam személyemnek állapottyát illeti, bizony dolog, hogy elég betegessen kellett házamtul megindulnom, ugyannyira, hogy félek azon, hogy ennek utánna nehezb nyavalya reám ne következék. De én mindazonáltal is nem tekintvén ilyen erőtelenségemet, hazámhoz való szeretetemet és természet szerint való koronás királyomhoz, fejedelmemhez tökéletes hűségemet akarván megmutatni, azonképen az kgtek kívánságinak is engedelmes lenni, jöttem ma ide Zemplénre, holott én senkit egyebet *Czobor Mihály* uramnál, *Alaghy* uramnál, *Barkóczi László* uramnál és *Tárkány István* uramnál nem találtam, mely dolgon én nem győzők eléggé csodálkozni, hogy hazánknek szükségekorán ilyen kevesen taláztatnak, kik szolgálni

akarnak, ezek is penig, kiket itt találtam mindenestül nincsenek száz lóval, holott csak ez az nemes vármegye is nem ezer lovas, sem ezer gyalogot állathatna elő, ha egyaránt fognák az nemes uraim. De én csudával fel nem győzöm, se fel nem találom magamban az okait ennek az veszedelmes késedelemnek.

Én mihelyt az kgtek levele kezemhez jutott, láttja Isten mindenfelé mind az urak s mind penig az vármegyéknek értékre adtam, el is küldöztem az leveleket, de még is igen kevés láttatya vagyon, miért cselekeszik? én meg nem tudom írnia kgteknek.

Én itt az minémü helyen vagyok, annak állapottyát kgtek jól tudhattya, ez csak egy romlott földhányás. Azért kgtek én felőlem is, ő fölségére készerétem kgteket, viseljen oly gondot, hogy én ő fsgének hiven szolgálván, az sok fogyatkozások miatt jó hiremnek, nevemnek gyalázattyában ne essem. Kgteket ezen is kérem, kgtek az két tonna port mindgyarást magok emberitől éjjel nappal küldgye ide.

Az hajduk felől bizonyal írhatom kgteknek, hogy Patak táján, ki ide 2 mélföld, vadnak, mi szándékok ennek csak egy óra az közi, de nem kellett volna Báthory uramnak talán sietni, nem is tudgyuk hova állott be előttök. Az hadakozás dolga igen gyenge jól tudgya kgtek. Tarcsa meg Isten kgteket etc. Datae in Zemplen 26. novembris Anno 1607.

Spect. ac Magn. D. V.

servitor et frater addictissimus

Comes V. D. de Homonna.

P. S. Minthogy ennek csak egy óra az közi, ki tudgya mi eshetik az mig az én levelem kgtekhez jut, ez écczeka is lövések hallattanak. — Azért én protestálok kgtek előtt, hogy sem az én hűségemben az velem valókkal együtt vétek s' fogyatkozás nem esik, ha mi történik oka sem akarok lenni, de erre kgtek különben viseljen gondot, hogy jövendőben kgteknek valami ne imputáltassék.

(Másolat. Országos levéltár. Missilisek.)

*Paczén, 1607. november 28. Alaghy Ferencz Forgách
Zsigmondhoz.*

»Veszem eszembe, hogy kévána Homonnay Bálint uram azt is, hogy Nsgtoknak egyike jőne közinkbe, kiváltképen Dóczy uram, bár Nsgod ott benn maradna, az vármegye is ugyan-ezent kivána, nekem is igen tecczenék az, ha Dóczy uram kijönne, mert felette sok panaszkodást tesznek most is az nemes uraim, hogy Nsgtoknak egyike sem jó közikbe, ugy

vöttem eszemben, hogy bizony keveset is félnek az emberek némellik, mert a ki akar felül, a ki akar nem ül, senki nem büntet senkit itt közöttünk, hanem minden ember azt miveli, a mi neki tetszik. Az mi kevés had itt az Ur körül vagy on is majd mind a Bodroglközbe fog szorulni, panaszkodik is az ur, hogy csak őt magát hatták strázsaállónak Zemplint. Én is az mi kicsin szolgálaim voltak egy csoportoskába vertem őket, vagy on ötven lovason vagy talán valamivel több is. Szomotort voltam ez egynehánynap velek, minthogy az Homonnay György uram hada által költözék sehul a Bodrog mellett üres falut nem kaphaték töllük, hanem az magam faluira ide Paczénra, Karcsára kellett őket szállitanom, gyalogon is lött volna százigvaló, de tudom hallotta Nsgod mint bántak légyen az hajduk *Maáddal*, kárvallásomon kívül ötvennél többet vittek el és eskették hozzájuk Maádról, kiknek itt kellett volna az én száz gyalogom között lenni. Boraimba annyit tékozlottak el, hogy esztendeig minden szükségemet megértem volna vele, buzám, zabon és minden takarmányan oda vagy on. Én mindazáltal nagy szivem szerint szolgállok az mire elég vagyok, mind ő felséginek az mi kegyelmes urunknak fejedelmünknek s' mind országunknak. Az Istenért kérem Nsgodat, Nsgod ugy viseljen gondot e földre, hogy el ne veszen e föld, mert szintén a spicen vagyunk.

A mi az buza beküldésit illeti örömost egyszersmind beküldeném, de ez esős időbe nem csipelhettek. Im itt Szomotort csiplettek valami keveset, ha az hadaktól elvihetik, holnap elindétem, mert ez előtt tudgya Nsgod, hogy nem lehetett, mert az hajduság mind Karcsa körül volt... Meggondolhattya Nsgod menyi had legyen itt most, az Homonnay György uram hada itt vagy on Bodroglközbe, az lovasa, gyalogja mindenestül, Ung vármegyének lovasa-gyalogja mindenestül, Zemplén vármegyének lovasa gyalogja e Bodroglközről. Melit Péternek, énnekem is a mi kevés vagy on; nem is bátor-ságos keveses hadnak, ugymint ötvennek, száznak, két száznak a Bodrogon tul leszállani, mert Tócsván most is a Dely Markó hadát, Olasziban az Károly uramét és Lónyay uramét ugy verték fel az hajduk, kiknek fejét vették, kiket hozzájuk eskették, kiket a vízbe öltek stb. stb.

Utó iratban panaszkodik, hogy a hajduk több mint 50 emberét és 2 tisztartóját közikben eskették. Nem tudgya mihez tartani magát »*busony az szegény lélek benne,*« mert hazájának is örömost szolgálna, de a fejét is félti, mert a hajduk igen fenik reá a fogukat. A napokban megindult Kassára, de vissza kellett térnie a hajduk miatt: »*Én itt nem kedves ember*

vagyok némely barátimnál, mert noha magyar ruhát viselek, de azt mongyák, hogy belől nimetes ember vagyok.»

(Orsz. ltár Lymbus. V. ö. Hadtört. Közl. 1891. évf. 362. 1.)

Debreczen, 1608. február 5. A hajduk Báthory Gábor elibe föltételeket szabnak.

Conditiones quibus Generosus Dominus Andreas Nagy generalis militum Capitaneus cum suo vicegenerali Joanne Elek caeterisque capitaneis sub suo imperio existentibus juratisque eorum consiliariis se se obstringere volunt spectabili ac magnifico Domino Gabrieli Batory de Somlyó etc. propositae in anno 1608. 5. februarii.

1. Mivel hogy minden keresztény embernek, akármi rendü és méltóságbelinek is első és fődolga az, hogy teremtésnek végéről gondolkodván magát Istennek rendelje, főképen pedig, az fejedelmeknek, az kik birodalmokat mind Isten mind emberek előtt dicséretesen akarják igazgatni, azt igen meg kell gondolniok mind magokra mind pedig az alattok valókra nézve, hogy az ő fejedelemségek Isten előtt kedves legyen, az Isten tisztellessék igazán és az ő reájok bizattatott Isten népe békességesen élhessen és megmaradhasson, kívánjuk azt elsőben is urunktól ő nsgától hogy az igaz keresztény hitben való végig megmaradásra kösse magát esküvel, azon mi praedicatorunk és követünk előtt, az ki formáját is az esküvésnek ő nsgának eleibe adgyák és megesküttetik ő nsgát.

2. Még kívánjuk azt is ő nsgátul, hogy Magyar ország ellen vagy fejedelemség kívánsága vagy egyebeknek furdálása által, vagy egyéb akármi affectusokból semmi practikát kibül párt ütés és az által az országnak kára következhetnék, ne inditson, hanem ha mit ő nsga kényszerítették indittani azt a mi hirünk nélkül és tanácsunk nélkül ne cseleledgye.

3. Megkiánjuk azt is ő nsgától, hogy ha az ur Isten által ő nsgát fejedelmi székben ültethettyük, mikor a dolog arra megyen, hogy Erdélyországba megkelljen eskünni, arra ő nsga ne kötelezze magát, hogy a tévelygőköt az ő dögletes tudományokban megtartja, hanem megemlékezvén Istennek adott hitérül, az eretnekeket, *kik a fiu Istennek és az szent léleknek öröktől fogván való Istenségét káromolják és tagadgyák*, az a bálványzó pápistákkal egyemben, azon igyekezzék, hogy napról napra exterminálhassa ő nsga. Mivel hogy pedig az hamis tudománynak hintői az hamis tanítók, megkiánjuk ő nsgátul, hogy az eretnek és pápista tanítókat az községgközül sőt az országból is kiüzese.

4. Mivel hogy pedig Magyar országnak az török csá-

szárral kötött frigye van, az kit mint az mostani fényes portára küldött követünk által hit levél adásunkkal és vételünkkel confirmáltunk, hogy az hatalmas császár ellen, mi, kik hiveséggel ígértük magunkat ő hatalmasságának, ne láttassunk törekedni, megkiványuk, hogy ő nsga mind az budai vezér Ali basát, mind az hatalmas császárt bizonyos követei által mingyarást megtalálja és hit levél adással és vétellel Erdélynek is békességet consiliálja, hogy ezképen az két ország, az Magyar és Erdély ország tudni illik, a törökkel való frigy kötés által is egyben csatolván egymás segítségével élhessünk.

5. Megkiványuk továbbá ő nsgátul, hogy Generalisunk tudni illik *Nagy András*, urunk ő nagysága után cum titulo magnifico megékesíttessék és oly illendő méltóságban és becsületben legyen az mely érdemli *secundum a principem*.

6. Mivel hogy penig a titulus jövedelem nélkül semmi, méltóságához illendő jószággal is akarjuk hogy ő nsga az mi megnevezett Generálisunkot megajándékozza, az penig nevezetben legyen.

7. Megkiványuk azt is ő nsgától, hogy az egész hajduságnak a valamenyi lészen, Generalisságát plena in autoritate dignitate et jurisdictione neki in perpetuum conferálja, úgy hogy tőle mind az főméltóságt, azonképen ezt is az tisztességes tisztet semmi némü okon soha el ne vehesse.

8. Megkiványuk ő nsgátul azt is, hogy generálisunk segítségért egy képen, másképen ismét az successióért vicét tartson, idque ex consensu supremi generalis, az pediglen most egy elsőben ő nsgátul cum sua auctoritate et dignitate *Elek Jánosnak*, az ki most vice generalisunk ugy conferáltassék, hogy semmi egyéb okon, nisi prodicionis crimine convictus, tőle meg ne fosztassék, hanem fő generalisunknak halála után successive az fő generalisság is ő kegyelmére szálljon eodem dignitate.

9. Megkiványuk azt is, hogy vice generalisunkat ő nsga cum magnifico titulo kőváros urrá tegye.

10. Kivántatik az is ő nsgátul, hogy generalisunknak residentiája pro ratione officii Váradon legyen és a kapitányságot azon méltósággal, jövedelmével és igazságával birja, az mint az régi kapitányok Báthory István tudniillik, Géczy János és az többi birták.

11. Az kik pedig most kapitányságot viselnek, megkiványuk, hogy ő nsga ezután is kapitányságban tartsa és az végekben szép módgyával kit imide, kit amoda rendeltessen ahhoz illendő fizetéssel, az szerint az közönséges vitézeknek érdemek szerint való fizetést adgyon.

12. Megkivántatik az is, hogy az kapitány és hadnagy

uraim, kiki mind az ő becsületében és érdemében illendő ajándékkal megajándékoztassék ő nsgtúl fiuról-fiura, nemzetségrül nemzetségre valóval, és az fényes portára küldött követinket is.

13. Hasonlatosképp az tanács uraim is mindenik illendőképpen és érdeme szerint való jószágot consequáljon ő nsgtúl megkiványuk azt is.

14. Mivel hogy pedig uri renden lévén *Tonhauzer* urunk, az közönséges jóért és igazságnak megmaradásáért azon szerencsére vetette fejét az kiben mi forgottunk, megkiványuk azt is, hogy ő nsga illendő jószággal megékesitse Tonhauser urunkat is.

15. Megkiványuk azt is, hogy az közönséges vitézek *Váradtól fogva Ecsedig és Kállóig* ugy telepíttessenek le, hogy mindennek nemzetségről nemzetségre állandó szabadságos és szabados ház hely adattasék, hogy mikor az szükség kívánja, az ország szükségére hamarsággal fel vétettessenek.

16. Mivel hogy pedig az tévelygő tudomány hitü és vallásu emberek az mi képen Istennünknek azonképen fele barátunknak és fejedelmünknek sem hivek sem igazak, az mint arra nagy sok példák megtanítottak, felette igen megkiványuk azt is, hogy ő nsga eretnek és bálványozó embereket se udvarában ne tartson se tanácsra be ne vegyen se peniglen semminemü tisztre és méltóságra, se nagyra se kicsinyre ne engedjen, hanem minden dolgait igaz és tiszta hitü és vallásu emberekre és annak oltalmazóira bizza.

(Töredék. Országos Levéltár.)

Kassa, 1608. január 5. A királyi biztosok Ung vármegyéhez.

Generosi, Egregii ac Nobiles amici nobis observandissimi, etc.

Az minemü ötven napig való induciákat az hajdusággal végeztek az urak kgteknek hírével vagyon. De mivel ott nyilván mind nyelvvél megmondták az hajduk, mind írásban beatták, hogy ők immár teljességgel az török császár köntöséhez ragaszottak, németet tovább uralni nem akarnak, hanem magyar fejedelmet akarván választani készebbek együl egyik életeteket fogyatni, hogy sem ilyen gonosz szándékban valamit hátra hadni, ki minemü veszedelmet és minden nemzetek előtt minemü gyaláztatot hozzon, ez szegéy hazánkra és magunkra igaz és törvényszerint való királyunk éltében lévén, meg gondolhatja kgtek; noha azért a kevés ideig való induciák most fenn vadnak, de mind az által enni ezer ember országunk veszedelmére áitozván, országunkban benn lévén, igen méltó minekünk ébren lennünk, hogy ha kivántatik az szegéy országnak most ugy

mint utolsó szükségében hasznosan szolgálhassunk. Intjük azért kgtéket ő fsge nevével serio, hogy az kassai limitatio szerint kgték mind lovagit, gyalogit el készítse és készen tartsa, hogy ad primam nostram requisitionem elő állassa, és oda küldesse a hová mi megirjuk kgtéknek sub poena nuper in articulis sancita. —

Az követek költségére minden füst után rendeltetett öt öt pénzt minden késedelem nélkül szolgáltatassa be kgték, kit itt nagy nehezen felkérvén, annak meg fizetésére az ország adós levelével obligálta magát s' gyalázatos volt volna ha az ország követsége az miatt megfogyatkozott volna. —

Cassán 5. januarii Anno 1608.

Gener. D. V.

servitor et amicus
Comes Sigimundus Forgách
de Gyemes mpr.
Andreas Doczy Comes Cottus
Barsiensis mp.

(Ungvármegye ltárában *fasc. 16, nr. 27.*)

Kassa, 1608. február 14. Czobor Mihály és Lónyay András a hajdu vitézeknek.

Szolgálatunkat ajánljuk kgtéknek, mint bizott urainknak és vitéz barátinknak, sok jókkal látogassa Isten kgtéket.

Akaránk kgtéknek értésére adnunk, minthogy az ide való tekintetes és nsgos urak és böcsületes nemes vármegyék, az egész ország minket bocsátott volt föl Pozsonba, hogy ott mind az egész országgal együtt lévén ennek a darab földnek és kgtéknek is megmaradásáról és javáról tractáljunk, megjöttünk és az minémü végzése ott lettek, az nemes országnak referálni akarjuk. Minthogy pedig ennek ugyan jó módgyával kell lenni és kívántatik, hogy kgték is ércse, annak okáért ennek az hónap Februarius 24 napját rendeltük terminusának lenni az egész ország és ő fölsége akaratjából, hogy az országbeli uraknak és nemeseknek itt *Kassán* gyülesök legyen, mely gyülekezetben minden végzéseket megértenénk országul. Minthogy az tekintetes, nsg Thurzó György uramat és az tekintetes és nsg Illésházy István uramat választották ide, hogy országunknak és kgtéknek megmaradásáról itt is minden jót végezzenek, az egész országbeliekkel és kgtékekkel ő nsgok jelen is lesznek itt a gyülekezetben. Kérjük azért kgtéket mind vitézlő urainkot, barátainkot, az el végezett ötven napi indutiákhoz még *husz napot* rendeljen, hogy arra az napra mind az követ urak s' mind az országbeli fő fő urak

és nemesek jelen lehessenek az gyülekezetben, kgtek is magok között az ország hit levele mellett bizonyos hitese embereket bocsássa ide közünkben, hogy kgtek is hallja és érse az országnak végezését és ugyan ez után is tudgya kgtek magát mihez tartani. Reméljük azt, hogy kgteknek hasznára és jóvára leszen, meg is nyugszik kgtek rajta jó kedvel. — Irtunk az vármegyéknek is mindenféle, hogy követeket bocsássák ide be, kgtek mindenütt bocsássa és alatta valókat is bocsássa ide jönni békével.

(Paria litterarum magnifici domini Michaelis Czobor et Andreae Lónyay
14. febr. scriptarum. Országos Levéltár. Missilisek.)

Nagy-Ida, 1608. február 14. Czobor Mihály Thurzó Györgyhöz.

Illustris et magnifice domine Comes, domine affinis et patrone confidentissime etc.

Én tegnap előtt estve kisón érkezém Cassára, tegnap nap estig az Commissarius urak előtt volt relationnak és irásomnak propositioja. A mellett irattam a Vármegyéknek is, hogy az 24 dik praesentis Cassára gyűljenek az én megjövetelemet és követségemet meghallgatását (*igy!*) Irtam én is Lónyay urammal az hajduságnak is, hogy ők is bocsássák követet akkorra oda és az jövőket ne háborgassák etc. Itt az állapot nagy szörnyiségben vagyon, nem hogy jóra való reményességünk lehetne, de mindenek visszaül vadnak, ölik az nemeséget és rontják, az szándék az, hogy ez földet megrabolván, kgtekre mennének. *Nagy András* a sok latorral el hitte magát, azt véli immár, hogy mind ez világ övé. Ezt elunván az itt való megnyomorodott nemesség, elmúlt egy hete, hogy Alaghy Ferenczet császárhoz külték föl, hogy akármi haddal segítse őket, ők avval nem gondolnak, csak az hajdut vegye el róllok. Elkeseredtek tisztán nyavalyások, senki sehová nem mehet, az egész földet ellepték. Iszonyuság az mint az utakat lesik és ölik az embereket. Ma negyed napja ismét más curirt külték Alaghy után ezen dologért, azért uram, ha kgtek mingyarást föl nem ül, ott alatt mi elveszük, és ott kgteket véletlen meglepi. Ha Ilyésházi uram szintén ott maradna is, Istenért kgd feljöjjen, hogy ez alatt ott insurgálhassanak. Periculum in mora, hat nap előtt ez elindul azon félek. Közhirrel beszélük, hogy meghasonlottak volna, és egyesse Erdélyben akarná vinni Báthory Gábort, az más része hogy *Nagy Andrással* Budához igyekezik, de ez csak közhir és most futamodott, de még bizonytalan. Ha nsgd följönne és mintegy tractában indulna velek, tartózkodnának, amonnan is rá érkeznének az insurrectió (*igy!*) Ha ő fsge herczeg urunk nem serénkedik az dologgal, minden

munkánk, interjectiánk hiába való lészen. Nekem nem tezik hogy Lengyelországon jár az Curier Cassáru Prágában semmiképen etc. Az emberek itt igen háborodott elmével vadnak . . . Az mely levelet ő fsge herczeg urunk a hajduknak küldött Ilyésházy uram levelével, igen bölcstelenül fogatták az rossz emberek. Csak csillapodhatnának meg, el hittem az posoni végezésektül itt sem volnának idegenek az vármegyék és városok. Mindezt tudnak itt Cassán régen, még az aprólékos dolgokat is. Én az ő fsge levelével jó utat nyitok csak lehessen congregatiók. Sohova nem mehettem még ez ideig, itt vagyok Nagy Idán és estve jövék ide. Legnehezbe hogy mind Mágochi, Homonnay uramék a *Craynára* rekettek, minden majorságunk praédában ment mind itt Csekén s' mind Szerednyén. *Vagyon hat ezer hajdu rajtok.* Forgách uram mondá, hogy az czekei udvar birómnak fejét vették volna az hajduk, de semmit sem tudok, mert soha senki nem mer jönni se lovon se gyalog az sok lator miatt ezen alól csak egy mélyföldig is. A végbelieknek igen kellene az pinz, mert azok bizony puszták lesznek igen hamar való nap. Ő fséget az én kgyelmes uramot Mátyás herczeget nsgd értesse hirrel és sollicitálja ő fsgét, bocsása föl az commissariusokat mert nem lehet egyéb benne a késedelem veszedelem. Im az hajduknak az mit irtam meg érti nsgd. Jakusit uram ne késsék . . . 24. Kassán kellenék lenni, mert akkorra publicaljuk az congregatiot. Nsgd nekem parancsoljon örömet szolgálók Nsgdnak. Im Ilyésházy uramnak is irtam mindenről. Nsgd ez leveletem sietséggel küldje meg neki. Az Ur Isten vigasztaljon mindnyájunkat ssent áldásával és vegye el az nagy veszedelmet nyakunkról zzent fiáért. Irtam Nagy Idán 14. februarii Anno 1608.

Illustr. et magn. D. V.

addictissimus servitor et affinis
Michael Czobor.

P. S. Palay Pál is gyulést hirdet Leleszre. Im az minémü levelet ir az vármegyékre megértheti Nsgd.

Kivül: Paria literarum magnifici domini Michaelis Czobor.

Helme cz, 1608. februar 15. Pallay Pál hajdukapitány Abauj vármegyéhez.

Generosi ac Egregii domini etc.

Megemlékezhetik kgték rólla minémü végezésünk legyen az urakkal ő nsgokkal és nemes országgal egyetemben velünk (*így!*), melyrül *Ináncson* ultro citroque hit levelünket is kültük ugyanakkor. Ti kegyelmetek nem tapasztalta azt országul

bennünk, hogy nem az nyomorult országnak rontására, se pedig az praedának való örültünkben kötöttük föl kardunkat, hanem oly ok vezérlett erre bennünket, melyet ti kgtekkel együtt az urakkal köllött volna meg solalni. Igy lévén az dolog, mi kik ti kgték tagjai vagyunk és hazafiai, kérjük és intjük kgteket édes hazánknak megmaradásáért ebben együtt nekünk ne köllenek kgytekkal gyűlölködnünk és édes hazánkot rontanunk, egymást fogyatnunk. Itéljük illendőnek lenni, hogy ti kgték gyűljön *Leleszre*, mátul fogva tized napra, ugy mint ad 20. diem februarii¹⁾ országul, az ti kgytek javára és maradására az mely illik kövesse kgték. Éltesse Isten kgteket jó egészségben. Datum Helmece 15. februarii anno 1608.

Pallay Pál Tiszán innen lévő mezei
vitézeknek generalis kapitánya, az több
vitézekkel szolgálnak kgteknek.

(Másolat. Orsz. Levéltár. Missilisek.)

Szerednye, 1608. mártius 13. Czobor Mihály Thurzó Györgyhez.

Illustris spectabilis ac magnifice domine Comes, etc. etc.
Nagyságodnak két levelét vettem, melyet egy nap irt Nsgd. Mi ide nsgtokat szivünk szerint vártuk, de mig Nsgtok rákháton elérkezhetik, addig mi elveszhetünk. Mi uram elég szomoru állapotban és hallhatatlan nagy romlásban vagyunk, az egy égetés hogy nincs, de lelkig mindent elemésztnek az hittül szakatt istentelen ország árulói, sem nemes sem nemtelen sem ur sem főember házai, valamelyhez férnek de meg nem állja, iszonyuság a mit ez hitetlen nemzetség cselekeszik, kiért csodáalom, hogy az ég le nem szakad és el nem borit mindnyájunkat s' még is nincsen senki szánó, senki rajtunk könyörülő. Mi a segítséget mint a Zsidók a Messiást oly szivünk szerint vártuk és várjuk, nem tudom ha ugyan nem kell e ez a darab ország ő felségének. Az török békessége nekünk egy cseppet sem használ, ha az hajlut le nem nyomják, avval pedig hogy Nsgd ott frigyez bizony soha le nem száll, ahhoz kard kell, elhidgye Nsgd, mert ezek oly álhatatlan, tökéletlen változó nemzetség, hogy soha sem hitek, sem fogadások semmit nem nyom, senkitül nem tart, sőt éjjelnappal szaporodik mint a sáska.

Nagyságodnak ezelőtt is megirtam mindent igazán, most is azt irhatom Nsgdnak, hogy Rákóczý Sigmond *ki mosdik a vajdaságbul*. Váradra jön ki, onnan azt itélem Szerencsre száll, az Isten minden esztendőben uj vajdát, uj romlást ad,

¹⁾ Vagy ez a datum, vagy a keltezés hibás.

és ez mind így lésson, ha külömb provisio nem lésson felőle Nagyságodnak az szegény posteritásra is kellene gondolni, hogy mi jót mondhatnának és örök nevet Nsgdnak gondviselésiért, mert Nsgd kezében most a gubernatio kormánya, fájjon Nsgdnak az szegények, ártatlanok nyomorusága, sok szüz, árva, özvegy romlása. Vezérelje Nsdg, úgy ő felsége tanácsát, szinte porrá és porrá ne legyünk. Én mig a lélek bennem lesz, el nem árulom az én kegyelmes uramat, noha itt talán kevés respectus vagyon reám, de ezután is megtetszik ha hiven szolgáltam e ő felségét vagy nem? Siettesse Nsgd az segítséget Istenért mig el nem nyel az hab tisztán, mert sero medicina paratur cum male per longas convaluere moras. Én itt az havas között rekettem, sohvá nem mehetek, hogy gyakrabban irhatnék Nsgdnak, elég ez is ha oda juthat e a levellem Nsgdhoz. Ha nsgd az sok futott, élhel haló nemesiséget látná, lehetetlen hogy a szive meg ne szakadna Nsgdnak. Az Istenért Nsgd könyörüljön ez nyomorodott darab Magyar Országon és segítsen meg bennünket. Im Bátorj uram be kezd menni Erdélyben, de avval is a hajduság el nem oszol róllunk. Isten tarcsa Nsgdat. Datum Szerednye die 13 martii anno 1608.

Illustris Spect. ac. Magn. D. V.

Addictissimus servitor et affinis
deditissimus

Michael Czobor, mpr.

(Act. Thurz. fasc. 3. nr. 15.)

Tavarnok, 1608. martius 18. Forgách Zsigmond Thurzó Györgyhöz.

Spectabilis ac magnifice domine etc.

Az kegyelmed levelét nagy becsülettel vettem, kiből hozzám való jó akarattyát megérttettem, kiért az mig élek, én is kdnek szeretettel igyekezem szolgálni. Az török ha nem biznék az hajduba nem fortélyozna, el hidgye kgd, de neki minden bizodalma az hajdukban vagyon, minthogy látja, hogy ők birnak most oda alá az országgal, reméli, hogy kevés költséggel ő általok az ide való földet is elbirtattja, úgy hogy ő békességbe maradván ő végházaival az mienket fogyasszák, vesztegessék, hogy mikor neki is módgya levén az hadakozáshoz, könnyebben juthasson az országhoz, el fárasztván és fogyatkoztatván az regnicolákat az hajduság által. Azért most is azt javallanám inkább, hogy az hajdukat vonná inkább el az töröktől kgtek, úgy ha török uram fortélyozna az hajduk által megszelidithetné kgtek, mert ha most az hajduk az török

ellen úgy vónának mint az előtt, még csak eszében sem venné magát, hogy *Szónok. Hatvan. Gyula, Temesvár* el kellne tölle. Az ráczok ugyan kínálkodnak Gyulával, Temesvárral, Cseréppel (?) azonképen irtak nekem is felőle. Én nem tudom kinek mint teczik, de az okasio az szegény országnak megszabadi-tására igen jónak teczik énnekem, főképen hogy az török úgy tétováz dolgába, egyért azért is, hogy a magunk között való visszavonyások le szállanának és az törökre fordulván minden embernek szive, akarattya, ugyan notatum is, hogy az mikor az magyarnak természet szerint való ellenségével dolga nincsen, magok között viaskodnak, mert *sunt filii Martis impacientes pacis*. Mindazonáltal én igen javallanám az békeséget, ha látnám módgyát, de mentül inkább igyekezünk rajta, hogy békességiünk legyen, annál tovább esünk tölle. Az békességhez kapát, szántóvasat kellene készíteni, de most az emberek mind fegyvert készitnek. Talám az Isten azt is jóvára fordítja az magyar nemzetnek, csak hogy juste legyen, mert *injuste bellum odit Deus*. Kérem kgdet adgya értésemre mi jó vége lészen az mostani tractatusnak stb. stb.¹⁾

Datum Tavarnikon 18. martii anno 1608.

Spect. et Magn. D. V.

servitor et affinis addictissimus
Comes Sigismundus Forgács de
Gimes mpr.

Kívül: A nádor szokott czime.

(Act. Thurz. fasc. 50 nr. 4.)

Szikszó, 1608. aprilis 19. A hajdukkal való egyezés.

Valentinus Drugeth de Homonna Sacrae Caes. Regiaeque Majestatis Consiliarius, Comitatum Regni Hungariae superiorum Capitaneus ac Comitatum Zempleniensis et Maramarosiensis Comes etc.

Jelentem mindeneknek, az kiknek illik, hogy mi édes hazánkban lévő urak és az Fátrán innen lévő nemes vármegyék s' azokban lévő böcsületes fő fő urainkkal és nemes atyánkfiaival együtt az Ur Istent segítségünkre híván mai napon úgy mint 19. aprilis anni 1608. itt Szikszón egyenlő akaratból édes hazánknek javára közönségesen öszve gyűlvén végeztünk az ide alá következő dolgokról, kik hazánknek megmaradására néznek, ilyformán tudni illik:

1. Hogy mátul fogván két hétre az vármegyékre intézett gyalogokért 3—3 forint hó pénzt külgyenek ő kgylmek

¹⁾ A levél többi része családi ügyekről szól.

énnekem, ugymint ő kgylmek generalissa kezéhez. Az urak pedig az mostani limitatio szerint lovagjokat és gyalogjokat magok külgyék ide, azonképen az szabad városok gyalogjokat. Hogy ha pedig nagyobb necessitas urgeálna ez mostaninál az nevezett lovag és gyalog hadakhoz mindenik még ennyi hadat bocsássanak mellénk. Hol pedig oly nagy veszedelem következnénk reánk, kinek avertálására mind ez két időben rendelendő hadak elegendőknek nem ítéltetnének, ad requisitionem nostram mind ur és nemes rendek personaliter insurgáljanak és az szabad 13 városok is ehhez illendő népet adgyanak, többet az két rendbeli intézés szerént való gyalognál. Hogy ha peniglen valaki ezeket nem praestálná, tehát annak büntetése légyen az kassai articulások continentiája szerint, kinek exigálására legyen auctoritása az vice ispánoknak minden vármegyékben, kik ha elegendők nem lennének az főispánok exigálják és convertáltassék az mulcta ad publicas Regni necessitates. Mostan peniglen kik vagy ur vagy nemes rend nem insurgált volna insurrectiónkban ezen felül megnevezett poenat irrogálják nekik. Ha kik az vármegye szinin vice ispán uramék előtt rationabiliter nem excusálhatják magokat. Az uraknak pedig magok mentsége legyen racione dignitatis magunk ugymint generalis kapitány előtt, és ha melyeket büntetni kell az urakon kezdhessék először az birság kisérdése, mint tekintetesb membrumin az országnak.

Továbbá végeztük könyörgésére *Barchay János* uramnak, az Tiszán innét való hajduságnak kik ez ország mellé állottak és *Vayda Jónás* mellett hogy mi irjunk törekedésekre az erdélyi fejedelemnek ő nagyságának sub titulo electi vajvodae Transylvaniae Siculorum comitis et partium Regni Hungariae Domini. (*így!*) Ez mellénk állott hajduságnak peniglen, mivel az országhoz mutatott hűségek és jövendő hasonló szolgálattok ez országtul remuneráltassék, nem hogy azokból az jószágokból kiket szegény megholt fejedelem adott volt közönségesen az egész hajduságnak, részetlené tennők őket (kikből hogy kezöket ki ne vegyék intjük őket és abból óltalommal is akarunk nekik lennünk) de még azok felett *Polgárit* és *Szent Margitát* ígérjük nekik ily okkal:

Hogy ha az generalis gyűlésében országunknak ez két falut meg nem adnók országul nekik, más hasonló helyeket szerzünk érettek. Mostan pedig kívánjuk azt tőlük, hogy fejenként kiki házakhoz és helyekre telepedgyenek, erre felelven nekik, hogy az hajduság közzé lött állásokért és kártételekért senkitől bántások nem lészen, hanem ha marháját nállok ki fel találja ország törvénye szerint tegye magáévá, és ha oly czégyeres vétekben lelegzett volna az előtt vagy az

idő alatt valamelyik, ki Istenünknek tisztessége és az keresztyn rend tartásnak ellene volna, ország törvénye szerint megbüntettessék érte. Egyébképen becsületek meglégyen mindelektől. Mostan azért kívántatik, hogy teljességesen mingyarást eloszoljanak és le szálljanak ő kgylmek, ajánlván ő kgylmeknek erre is magunkat, hogy ha országunkban magunk oltalmáért vitézlő népet kellett tartanunk, ki nélkül nem is lehetünk, ő kgylmekre abbul is kinek kinek alkalmatossága szerint illendő tekintetünk lészen.

Az budai és egri bassáknak meg kell okát irni ez had fennlétének, mivel addig akarja csak az ország fenn tartani őket, mig az hajduság teljességesen eloszol, sőt arról is kell irni mindkettőnek, hogy az hajduság tovább való fenn létére az szent békesség ellen okot ne adgyanak, az mint mostan is egy intercipiált leveléből az egri passának afféle biztatás tecczik ki, kit mi az urak és az nemes ország akarattýából ő felségének és Gubernator urunknak értésére adunk.

Hogy peniglen a rendelt lovas és gyalog számot közönségesen érthessék mind az urak, vármegyék és szabad 13 városok, számát azoknak és helyeket, mennyit és hová rendeltünk benne, az ide alá következő rend szerint érthessék, intéztünk ugy mint *Kállóban* nr. 155 lovast és nr. 255 gyalogot kell tartanunk, *Várdában* nr. 75 lovast és nr. 100 gyalogot kell tartanunk, magunk ugmint Generalis Kapitány mellett lovast nr. 692, gyalogot nr. 1093. Ez nevezett fizetett hadnak telepedése peniglen, ugmint az lovas hadnak *Hernál Némethiben*, *Szerencsen*, *Beőchön*, *Keznyetenben* légyen, az gyalogság legyen *Gesztelyben*, ha kívántatik az környülette való falukon, avagy az hová az közönséges szükség kíványa. Kinek provideálását, intézését és rendelését az urak és az nemes vármegyék reánk bizták. Datum in oppido Zikszó loco congregationis nostrae generalis 19 die mensis aprilis anno domini 1608.

Idem. mpr. (p. h.)

Kihirdettetett Szabolcsvármegyének 1608. május 5. tartott gyűlésén.

(Eredetije Szabolcsvármegye levéltárában fasc. 26. nr. 8.)

DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

VEGYES KÖZLÉSEK.

ROZGONYI ISTVÁN LEVELE ZSIGMOND KIRÁLY PERPIGNONI TARTÓZKODÁSÁRÓL.

Az alább közölt kis missilis levél nem dicsekedhetik politikai történeti jelentőséggel, hanem egyes művelődéstörténeti s egyéb adatai érdemessé teszik, hogy közzétételét pár szóval kísérjük. Azonfelül a benne említett tények is megengednek néhány megjegyzést.

A levél 1415 október 21-én Perpignon városában Spanyolországban kelt. Írója Rozgonyi István, a ki királyi kardhordói minőségében kísérte volt el Zsigmond királyt Konstanczba, az általános zsinatra, mely hivatva volt a nyugoti nagy egyházszakadásnak véget vetni. E zsinat idejébe esik Zsigmond perpignoni utazása, melyre őt az egyház uniojának érdeke készítette.

Tudjuk azt, hogy a konstanci zsinat az unio kérdésében 1415 május-julius havában, ha nem is döntő, de rendkívül fontos eredményt ért el. A május 29-én tartott ülésen letette XXIII. János pápát, mire XII. Gergely pápa július 4-én önkényt lemondott, s így csak a harmadik pápa XIII. Benedek maradt hátra, kinek azonban eszeágában sem volt lemondani. Pedig az ő lemondása nélkül aligha lehetett a szakadás kérdését megoldani; annyival is inkább, mert Benedek pártján elég tekintélyes számú hívek állottak. Skótország és Spanyolország, utóbbi főképp tekintettel Benedek pápa előkelő származására — az aragoniai de Luna grófok családjából — ő mellette foglalt állást.

Benedek pápa magatartásától függött tehát minden. Az akkori viszonyok között, midőn az említett két államon kívül még Franciaországban is több helyen bírt párthívekkel, s köztük tekintélyes férfakkal is, mint az armognaci gróf, Benedek pápa elhatározásának kettős fontossága volt. Ezt nagyon jól tudták mindenfelé, s ép ezért nem egy helyről tétetett kísérlet Benedek pápát az unionak megnyerni. 1410 május havában egyszerre három helyről érkezett Benedekhez követség, Zsigmond császár, VI. Károly francia király és a letett XXIII. János pápa részé-

ról. Zsigmond követe Ottobonus de Bellonis de Valencia volt, kit János pápa 1413 július 26-án praepositus Orodien-sis-sé nevezett ki. Ottobonus első sorban Ferdinánd aragoniai királyhoz küldetett, s feladata volt az unio eszméjének őt megnyerni, s a schisma megszüntetése céljából személyes találkozást létrehozni Marseille. Nizza vagy Savonsban. Ferdinánd a találkozás eszméjétől nem idegenkedett, a mint az 1414 október 1-je körül kelt instructiója Zsigmond királyhoz küldött követei részére mutatja. Benedek pápa szintén hajlott az eszmére. s 1414 szeptember havában ugyancsak Zsigmondhoz küldött követei részére adott utasításában Nizzát jelöli ki a maga részéről a találkozás helyéül, idejéül pedig az 1415 ápril-július haváig terjedő időt. Időközben 1414 július-augusztus havában Morellaban nagy tanácskozás tartatott Benedek és Ferdinánd között, melynek eredménye a találkozást illetőleg Benedek imént idézett utasításában foglaltatik. Együttal mindkettő részéről ment követség Zsigmondhoz, melyek utasításait szintén idéztük. Ferdinánd követsége 1415 január 8-án érkezett Konstanczba. Az itt folyó tárgyalások eredménye volt, hogy a találkozás idejéül június havát, helyéül pedig Villafrancot vagy Nizzát jelölték ki. A terminus később halasztást szenvedett, valamint a hely maga is megváltozott. Norbonne és Perpignonban voltak azok megindulandók. Maga Zsigmond 1415 augusztus 18-án ért Norbonneba, honnan szeptember 18-án Perpignonba érkezett, Ferdinánd király kívánságára, ki nagybeteg augusztus 29-én érkezett meg Perpignonba. Itt tartózkodott Zsigmond egész november 7-ig, a midőn útját visszafelé vette Konstanczba. Az egész időt a különféle tárgyalások vették igénybe, melyek Zsigmond, Ferdinánd és Benedek között folytak az unio kérdése körül. A tárgyalások, melyeknek lefolyását egy nagyobb munkában szándékozom előadni, eredményre nem vezettek. és Zsigmond a mondott napon elhagyta Perpignont.

Spanyolországi útjára Zsigmondot a Konstanczba kísért magyar uraknak jórésze elkísérte. A konstanczi zsinaton Zsigmond kíséretében jelen volt magyarok névsoráról tájékozva vagyunk. Ellenben azokra nézve, kik Zsigmondot Spanyolországba kísérték, nem vagyunk ily kedvező helyzetben. Eddigelé csak néhánynak nevét ismerjük. Így tudjuk, hogy Zsigmonddal mentek Csapy András, Tamássy László, Buzlay Balázs, Dersffy Benedek, Szirmay György, továbbá Vincze Benedek székesfehérvári, János esztergomi prépost, talán Szirmay Péter a királyi kápolna őre, Garay Miklós nádor. Azon czimereslevélből, melyet Ferdinánd aragoniai király 1415 október 20-án Perpignonban Hettyei (de Hethye) Péter fiainak Leustách, Illés és Balázsnak, továbbá Hettyei Miklós és Lőrincznek és Bátéi Egyed fia Benedeknek adományozott, következtethetjük, hogy a nevezettek Perpignonban Zsigmond kíséretében

jelen voltak, ha nem is talán mindnyájan, úgy legalább a czimer-szerzők közül Leustach és esetleg testvérei. Azonkívül tudjuk, hogy jelen volt Perpignonban Rozgonyi György királyi kardhordó és testvére István, ki ugyanazon méltóságot viselte. az alábbi levél írója.

Tartalmát illetőleg a levél nagyon érdekes. Tudósítja benne Rozgonyi Simon fiát, Istvánt, hogy Zsigmond király mi célból időz Perpignon városában, hogy tárgyal az egyház érdekében az ott időző királyokkal és jogtudósokkal. A tárgyalások folyamáról csak annyit mond, hogy azok remélhetőleg nem-sokára eredményre vezetendnek, s hogy meg lesz az annyira óhajtott unio. E remény ugyan, mint tudjuk, nem teljesedett be. Akkor, midőn Rozgonyi e levelet írta, már közel volt Zsigmond elutazásának időpontja, a levélíró maga is utal arra, hogy Zsigmond legközelebb az új pápa választása céljából Konstanczba visszaindulni szándékozik, hogy onnan hazafelé vegye útját Magyarországra. Meg is hagyja Simon fia Istvánnak, hogy bwzi halasztavának rendbehozásával siessen s gondoskodjék róla, hogy abban jó halak legyenek, mert ezekkel Zsigmond előtt, ki tudvalevőleg nagy halkedvelő volt, már eldicsekedett. Miután még a czimzett restségét is megrója, végzi levelét. melyet bizonyos Sarkaz János vitt meg Magyarországra.

Kissé hosszasan foglalkoztunk tán e levéllel, mint a hogy azt megérdemelné. Azonban a levél maga oly érdekes, főleg azon körülménynél fogva, hogy Zsigmond környezetéből távol Aragoniából van haza Magyarországra intézve, hogy e kommentárt nem sajnáltuk tőle. Magyarországot a nyugoti nagy egyházszakadás amúgy is keveset érintette, s hazai forrásaink, okleveleink róla nagyon szűkszavuan emlékeznek meg, ez a levél pedig oly érdekes, hogy csak azt sajnálhatjuk, miszerint több nem maradt reánk. Pedig Rozgonyi István szorgalmas levélíró lehetett, maga mondja e levélben, hogy már több levéllel kereste fel a czimzettet, melyekben alkalmasint szintén szól a Perpignonban folyó tárgyalásokról. Reméljük, hogy talán napfényre kerülend egyik vagy másik családi levéltár homályából Rozgonyi István egyik vagy másik hasontartalmu missilis levele.

A levél eredetiye a Magyar Nemzeti Muzeum levéltárában őriztetik, hova néhai Véghelyi Dezső gyűjteményével került. Hangzik pedig teljes szöveggel ekképen:

Post debitam fraternitatis salutationem cum continuo incremento. Scire dignetur eadem vestra fraternitas, quod cum dei auxilio, qui famulorum suorum rex, in sue salutis prosperitate disponit, sani et incolumes ac leti sumus, cum serenissimo Rege Aragonum et filiis suis necnon cum tribus reginis et pulcherrimis aliis dominabus et virginibus in villa seu civitate Perpiniani

existimur, et serenissimus dominus noster rex unacum Prelatis et Baronibus ac Doctoribus nimis et multum ardentem laborant cum Petro de Luna alias Benedicto, a nonnullis gentibus XIII. nuncupato, pro unione ecclesie sancte Dei, quam adhuc per Dei gratiam, et nichil aliud credimus et speramus in brevi pervenire. Et post hoc, ut dicit idem dominus noster Rex pro eleccione futuri et veri Summipontificis cum magno gaudio gressus nostros versus Constanciam transmittemus. Deinde, ut per alias literas meas plenius intellexistis, ad Hungariam. Ideo vos disponentis ad hoc et etiam domos nostras et vestras, quod sit ad honorem nostrum. Et signanter cum piscina in Bwz festinetis, et procuretis quod habeamus in ea bonos pisces, quia mencio est facta coram domino nostro rege de ea et ipsum multum collendat, et sicut scitis quod nimis delectatur in illis. Item nos multum ammiramur de vestra pigricia, quod quamplures et multi certi nuncii de illis partibus veniunt ad dominum nostrum regem et vos nobis nichil novi scribere curavistis, nec curatis, ne forte deficit vobis papyrus et incaustum, cum tamen nobis ibi existente nunquam defecit. Ceterum lator videlicet Sarkaz Johannes melius vos informabit. Scripta Perpiniani in festo XI. milia virginum anno domini etc. XV.

Stephanus de Rozgon.

Kivülről: Magnifico viro Stephano filio Symonis de Rozgon, sub regie maiestatis juveni fratri nostro carissimo.

Papiron, zárlatán papírfölzetű pecséttel.

Közli: DR. ÁLDÁSSY ANTAL.

ESZTERHÁZY GYÖRGY PÜSPÖK VÉGRENDELETE 1663.

Atyának, Fiunak és Sz. Lélek Istennek nevében. Amen.

Istennek neve dicséretire, kit azon mindenható Ur Isten terömpgett és alkotott, azon végre ajánlom lölkömet; testemet peniglen az ő maga annyának, úgy mint a földnek elsőben, azután peniglen Istennek akarattya úgy lévén, és mély bölcsessége úgy rendelvén, hogy meg ujonan összeköteleztessék lölkömmel: akkor is mind testemet lölkömet együtt ő Szent Felsége kezibe, hogy együtt dicsérjék és magasztalják az örökké való dicsőségben, az ő Szent Felsége malasztja által, a mely által mulandó javaimban is részesültem e világon; abbul is következendőképpen hagyok jó akaróimnak el:

Elsőben, a minemű pénzem vagyon Gróf *Eszterház Pál* uramnál ő nagyságánál, kétezerkétszáz, és ezenkívül, kétszáznegyvenöt forint, abbul hagyok a *Héfláni* beneficiumhoz tartozandó templomnak épületére ezer forintot, a *kismartoni* barátoknak kétszáz forintot, a *soproni* barátoknak százötven forintot, a *szombati* barátoknak kétszáz forintot, *szombati* fehér barátoknak

száz forintot, a *szombati* öreg templomnál lévő congregatióknak ötven forintot, a *szombati* páter Jesuitáknál *Visitantis et Conceptionis* congregatiónak hatvan forintot, a *szombati* páter Franciscanusoknál lévő *Ur Teste* congregatiónak negyven forintot, a szegén vén papok tartására ötven forintot. Marad még fenn ugyan az Uramnál Gróf Uramnál ötszázkilenczvenöt forint, kit hagyok a nemes Esztergami Káptalanban votivumra, úgy hogy ezörre töltsék a specificálandó készpénzből ugyanazon nemes Esztergomi Káptalannak dispositiója szerint; úgy hogy vagy más miséhez applicáltassék *in honorem Gloriosissimae Conceptionis Beatissimae Virginis Deiparae* pro familia Eszterházia: avagy hogy ha valaki hasonló igyekezetben találtaik vagy atyámfiak közöl vagy a Káptalanbeli urak közül, a kik velem együtt cooperálni akarnának a boldogságos Szűz Sz. fogantatása dicsőítésében: akkoron applicáltassék azokhoz az én hagyományom is, és egy egész misének szolgáltatásával szolgáljak én is együtt azokkal a Boldogságos Szűznek.

Conventiós szolgálóimnak kifizetésére és fizetésök fölött való remuneratiókra hagyok száz tallért, avagy százötven forintot; négyszázöt forintot peniglen a fölül jelentett Votivumra, kivel compleáltassék az ezör forint. Vagyon három Xésses aranyom, kit hagyok Gróf Eszterház Pál uramnak, kérvén együtt ő nagyságát, hogy kezihez vevén a *Héfláni* Beneficiumhoz tartozandó kápolnára fölül legált ezör forintot, építtessen vele, és segítse; kiért Isten áldja is meg Ő Nagyságát és maradékit.

A káptalanbeli uraknak hagyok tizennégy dupla aranyat és a mellé husz körmőczy egyes aranyat.

Hagyok *Farkas Mihóknak*, régi inasomnak, ha jól viseli magát, száz tallért, körmőczy új tallérul, Balogh Miklós uramnak — kit szeretettel kérek — dispositiója után; hasonlóképpen *Szimandli* nevő inasomnak száz körmőczy ezüst tallért, kit ugyanazon Balogh Miklós urnak dispositiójára hagyván kérem ő kegyelmét, hogy, ha engem holtig szolgál, úgy adattassék néki bizonyos szükségére, recomendálván ő kegyelme Gróf Eszterház Pál uramnak ő nagyságának az ő maga fiai mellé, kit magam is comendálni merek. *Basso Imre* inasomnak hagyok, ha nálam marad, ötven forintot; *Pákai Balás* öreg emberemnek ötven körmőczy tallért; *Egri Lőrincz* uramnak, ki némely adósságot is (kibül már ötven forintot is fizettem) praetendál rajtam, hagyok száz forintot; *Gubassóci György* uramnak hatvan körmőczy tallért; *Derkai Márton* uramnak negyven körmőczy tallért; temetésemre háromszáz forintot, kibül hogy ha ki marad, osztassék a szegényeknek.

Eszterházi Sigmund bátyám uram fiainak, *Dánielnek* és *Péternek*, kétszáz tallért; *Kereszturi* sz. egyházra, és annak épöletire, száz forintot; *modordoffi* templomban lévő Boldogasszony

tisztességire ötven tallért, kívül két ezüst gyertyatartó szereztessek.

A *szombati* ispitálban huszonöt forintot; *Eszterház János, Sigmond, Mihály, Imre* uraimnak ötszáz forintot, és azonkívül, a kit Eszterház Mihály uram tartozik letenni, háromezör kétszáz forintot, melyet ő kegyelmök oszszanak fel magok közt.

Az öregbik *Bibliotécámat*, könyvestül és armáriomostul a nemes *Esztergomi Káptalannak*; a kisebbik forgó Bibliotécámat *Balogh Miklós* uramnak könyvestül.

Egy kívül-belől aranyos ezüst kelhet tányérostul, mosdóstul, ampullástul, kik ezüsből vannak, kívül-belől aranyossak, a *Nagy Héfláni* beneficiumhoz tartozandó templomnak; egy öreg ezüst mosdót medenczét, a *Galantai* templomnak; hat ezüst fehér kalanat *Eszterház Imre* öcsém uramnak; egy tekenyüsbéka forma tokban lévő ezüst mívet, *Eszterház Sigmond* bátyám uramnak; egy ezüst kalános, késes, villás tokot, *Balogh Miklós* uramnak; egy Credentia szabású ládácskát, benne lévő, kívül-belől aranyos, ezüst mívestül, *Eszterház Pálné* asszonyom ő nagysága első leánkájának; egy kívül-belől aranyos ezüst kánát, *Eszterház János* uramnak; egy fedeles kivert munkájú ezüst pohárt, *Eszterház Mihály* uramnak, két egyben járó aranyos török forma ezüst kalanat, *Gubassóczi György* uramnak; tekeres gyertyának való ezüst gyertyatartót és egy ezüst só tartót, *Eszterház Imre* uramnak; egy szélesebb aranyos fék agyat sügyelöstül, *Eszterház Imre* uramnak; egy keskenyebb fék agyat sügyelöstül, *Eszterház Mihály* uramnak, egy aranyos hegyes törrel; egy bokros ezüst fék agyat sügyelöstül orozatostul, *Eszterház Sigmond* uramnak; egy türkizes aranyos ezüst kantárt, *Eszterház Sigmond* uram fiának *Dánielnek*.

Tizenkét skarlát szőnyeget Eszterház János, Sigmond, Mihály, Imre uraimnak; egy diván szőnyeget *Gubassóczi János* uramnak, a mellett egy spanyor falt.

Csendes nevű lovamot Eszterház János uramnak; *Deres* lovamot Eszterház Mihály uramnak; *Franczia* lovamot Eszterház Sigmond uramnak; *Ercsi* lovamot Eszterház Imre uramnak; *Ibraim* nevű lovamot *Farkas Mihóknak*, régi inasomnak; kis fehér festett farku lovamot *Simandli* inasomnak; kis *Vércse* lovamot *Jancsi* nevű régibb lovászomnak.

A jobbik csontos nyerget *Farkas Mihók* régi inasomnak, egy paraszt hegyes törrel; egy gránátos nyerget szederjes nemezzel *Simandli* inasomnak; egy virágos festett nyerget *Jancsi* nevű lovászomnak a lóhoz, kinek kinek ezek közül jó kantárját.

Két lukú karabint és egy hasonló pár pisztolt tokostul Gróf Eszterház Ferencz uramnak; egy más karabint *Imre* nevű inasomnak; egy pár három kerekő polyhákot *Farkas Mihók* régi inasomnak tokostul; egy pár pisztolt tokostul *Simandi* inasom-

nak; kocsiban való három pár polyhákot Eszterház Sigmund uramnak; egy hosszú iratos srétes puskát *Gróf Eszterház Pál* uram *Miklós* nevő fiának; rövid paraszt srétes puskát Eszterház Imre uramnak; egy paraszt stuczot *Eszterház Mihály* uramnak; egy vassal kirakott stuczot Eszterház János uramnak; ónbul egy pár pisztoly forma palaczkokat *Liptai Imre* uramnak tokostul; egy paplont *Gubasóczi János* uramnak; másik paplont *Balogh Miklós* uramnak; harmadik paplont *Szegedi Mihály* uramnak; egy bécsi paplont *Pakai Balázs* uramnak; egy teveször kecsit *Pongrácz György* uramnak.

Az oltáromat a Nagy Héffláni beneficiumhoz való templomban; az alatta való fekete asztalt Eszterház Imre uramnak; flandriai forma négy darab vászon kárpitot Eszterházi Imre uramnak; a másféle vászon kárpitok a házhoz Szombatban maradjanak; két ón gyertyatartót, Gubassóczi János uramnak egyikét. másikat peniglen *Cserei István* uramnak; két réz, ezüstforma, ezüstös gyertyatartót a Nagy Héffláni beneficium templomára; tizenkét gyöngyházos szaru kalanat *Cserei István* uramnak, hatot azonkívül hasonlót Gubassóczi János uramnak a malomban; tizenkét angliai ón tálat régiebbeket Eszterház Sigmund uramnak; újabb angliai ónbul tizenkét ón tálat Eszterház Imre uramnak; tizenkét angliai ón tányért Eszterház János uramnak: tizenkét angliai ón csészét Eszterház Mihály uramnak.

Hat szekeres lovat, lengyel hámokkal, egy hintóval, Eszterház Imre uramnak; egy hintó forma bőrös szánót Eszterház Pál uramnak ő nagyságának; egy hintóhoz való vasas uj faeszközt Eszterház Sigmund uramnak.

Egy szablat parasztot, granát tarsolyostul, granát lodingos-tul, patkó verőstül, borsoló sákostul, korbácsostul, szomokostul Szimandli inasomnak.

Fekete virágos bársony genettel bélelt subát *Pai László*-nak bársony dolmánynyal; grant rókanyakkal bélelt subát *Ivancsics Márkus* uramnak, nagy Héfflányi plebánusnak; fekete posztó bélelt subát *Mocsenoki Lukács*-nak.

Taffota bársony reverendát *Révai István* fiának papnak; egy taffota palástot *Cserei István* uramnak; egy szederjes grant dolmányt a felül megnevezett Révai István pap fiának; egy megszínű Saieta dolmánt, és egy kápiczol dolmánt, és egy paiabul fekete dolmánt palástartal, szegény papoknak *Balogh Miklós* dispositiója szerint. Egy granát kepenegét *Cserei István* uramnak.

Feir ruhámot *Töttesi Mihálynak*, *Farkas Mihálynak*, *Szimandlinak*, *Imrének*, *Pakai Balázsnak*, *Gubassóczi Györgynek*, *Derkai Mártonnak*.

Egy palesztrát *Eszterház Pál* uram ő nagysága *Pál* nevő fiának, egy pár kiseded pisztolt *Eszterház Pál* uram *István* nevő

fiának, egy hebanum fábul pár pisztolt *Eszterház* Sigmond uram *Péter* nevő fiának.

Egy baraszk virág színő tarczanel casulát a nemes Esztergami Káptalannak; fekete casulát tarczanelbül a nemes Esztergami Káptalannak, hozzá való eszközzel. Király színő bársony két feir, egy megyszínő szederjes casulákat, hozzá való eszközzel, szegén templomokra Balogh Miklós uram dispositioja szerint; egy feir atlacz és egy veres vont arany velumot, mind apácza munka, pallákkal és az öregbik albával és két varrott mappával és hét varrott keszkenyővel, a Nagy Héffláni beneficium templomában.

Egy vont arany feir tarczanel szuknyát, más vont arany veres szuknyát és tizenöt réf fekete vont arany materiát négy darabban, a Nagy Héffláni beneficium templomában, kikbül hogy casulák és antipendiumok legyenek, kérem Eszterház Pálné asszonyomat ő nagyságát, segítse reá, kiért Isten álgya meg ő nagyságát, kinek csináltatására essék az ottvaló beneficiumban levő legőregbik hordó borom.

Egy olvasót jaspis kőbül és annak a végin egy smaragdos és rubintos arany keresztet Eszterház Pálné asszonyomnak ő nagyságának; egy török sátort, minden eszközzel, Eszterház Imre uramnak; két lóra való aranyos csatú háموkat Eszterház János uramnak.

Boraimnak árát romlott sz. egyházaknak épületire úgy, hogy Balogh Miklós uram itéleti legyen rajta.

Szombatban az utcán való veremben lévő tiszta buzámot Tótessi Mihálynak, a háznál való veremben levő gabonámot a szegén papoknak itt Szombatban és házi szegényeknek, kin levő gabonámot Pakai Balázsnak, Farkas Mihálynak, conventiós szolgálaimnak, és az adósságok kifizetésére, ki kevés: *Gotfrid* uramnál leszen tizenkét forintig való, lakatosnál két forintig való, kovácsnál négy-öt forintig való, *Magister Péternél* a filagória munkájáért. Kihez tudódik a szegénségnek új fejében kiadott gabona is, kit Tótessi Mihály tud.

Egy kereded órát, aszталra valót, *Eszterház* Sigmond *Boldizsár* nevő fiának; egy aszталra való tornyos(t) Eszterház Imre uramnak; egy falra való órát Pai Lászlónak.

Egy fekete bőr ládát Gubassóczi János uramnak; másik fekete bőr ládát Balogh Miklós uramnak; egy veres bőr ládát Eszterház Imre uramnak; egy kocsiba való ládát Simandlinak; vasládát Eszterház Pál uramnak ő nagyságának.

Házi eszközömet, felit Tótessi Mihálynak, felit a házhoz *Szombatban*. Egy uti ágyat, vasast, ónost, *Senyei István* uramnak ő nagyságának; fekete tintás ládát Eszterház Sigmond uramnak; szürke tintás ládát Eszterház Imre uramnak; holmi darab posztót szolgálaimnak; szürke almáriumocskát Balogh Miklós uramnak;

fekete armáriumocskát Gubassóczi János uramnak; egy bárson sőveget kesztyűstül *Ivancsics Márkus* uramnak; egy kalapot *Pai Lászlónak*; holmi más eszközök Balogh Miklós uram dispositiója szerint distraháltassanak, kérvén ő kegyelmét: legyen minden tehetséggel azon, hogy ez én rendelésem, ez én akaratom szerint, végben mehessen; és a ki ellent állana benne, Istennek ítélő széki előtt ítéltessek.

Datum *Tyrnaviae*, ultima Julii 1663.¹⁾

Georgius Eszterházi m. pr.

Kívül: Paria Testamenti D. Georgii Eszterházy. (Fasc: A. Nr. 8. Repositorio 4to, a kismartoni főlevéltárban.)

Közli: DR. MERÉNYI LAJOS.

BALASSA MENYHÉRT LEFOGLALT INGÓSÁGAINAK LELTÁRI KIVONATA 1549.

Talán nem egészen érdektelen a bécsi közös pénzügyilevéltár néhány Balassa Menyhértről szóló, 1549-ben kelt oklevelének közlése. Tartalmok, röviden, a következő:

Staininger Gáspár császári titkár tudtára adja az alsó-ausztriai kamarának, hogy Bécs városának tanácsa adótartozások miatt a »*Pemphlingerhof*«-ban lakó Balassa Menyhért ingó jószágát leltározattatta s lefoglalta. *Staininger*nek minden ilyen eset följelentéseért 400 frt lévén ígérve a kamara részéről, kéri a kamarát, fizetessék ki neki ezen összeg az említett tárgyak eladási árából.

Ennek következtében a kamara Bécs városa tanácsától erre az ügyre vonatkozólag jelentést követel. A jelentésben, melyhez a leltárból való kivonat mellékeltek, a tanács kifejezi kételyét a felett, hogy valóban Balassa Menyhért-e a leltározott tárgyak tulajdonosa, avagy az udvari szolgálatban álló testvére, Balassa János? Az alsó-ausztriai kamara beadványában, melyben az egész ügyet a császárnak előadja, az a vélelem jut kifejezésre, hogy Balassa Jánost is meg kell kérdezni az ügy mibenléte iránt. Végre pedig az alsó-ausztriai kamara az udvari kamarának figyelmébe ajánlja *Staininger* kérvényét, hogy azt az uralkodónál támogassa.

Érdekes a leltári kivonatban a magyar ruházatok, ékszerek s fegyverek felsorolása.

Az említett »*Pemphlingerhof*« a magyar kamara történetében

¹⁾ Egy héttel utóbb a végrendelkező esztergomi kanonok, szentgyörgymezei prépost és Samandriai püspök, Forgách Ádám lovas csapatában vonult az É.-Ujvár ellen készülők török elé, hogy a párkányi szerencsétlen ütközetben maga is életét áldozza honáért, mint vérei közül már ő előtte oly sokan.

is szereplő Pemphlinger bécsi polgári családról neveztetett el. A »Katzensteig« nevü utczában állt, a városnak legrégibb kapuja, a »Katzensteigthor« mellett. A »Pemphlingerhof« helyén (most: Seitenstettengasse 4.) mainap a zsinagóga áll.

Bécs, 1549. jul. 8.

Az alsó-ausztriai kamara felterjesztése I. Ferdinánd császár és királyhoz Balassa Menyhért ingóságai ügyében.

Allerdurchleuchtigster, grosmechtigster König allergnedigster Herr. Eur Küniglichen Mayestät Secretari und Salzambts-Gegenschreiber hie zu Wien Caspar Staininger hat uns ain Felligkait so eur Kü. Mt. ungehorsamem Underthan Melchiorn Balaschen zuegehörn sol und in Pemphlingerhof hie gefunden sey worden, angezaigt und uns darauf gehorsamblich gebeten, ime dieselben Felligkaitn in Abschlag oder zu völliger Bezalung der vierhundert Gulden Reinisch, die eur Kü. Mt. ime hievor aus dergleichen Felligkaiten als ain Gnadengab gnedigelichen bewilligt, volgen zu lassen, wie eur Kü. Mt. aus hierinligender seiner Supplication mit A. gnedigelichen zu vernemen.

Darauf haben wir vom Burgermaister und Rate der Stat Wien doch unvermelt gedachts Stainingers Anzaigen Bericht begert, inen auch aufgelegt, das sy solche Klaidter und Klainater bis auf eur Kü. Mt. oder unsern weitem Bevelh in Verwarung sollen halten laut beyligender Abschrift desselben unsern Ratschlags mit B.

Was uns nun von inen für Bericht gethan worden, das werden eur Kü. Mt. aus der Abschrift mit C. auch dem darbeygelegten Auszug des Inventari der gefundenen Hab mit D. gnedigelichen vernemen.

Diweyl aber di von Wien in irem Bericht vermelden und in Zweifl sezen, das sy nit wissen, ob solche farende Hab, Klainater und Klaidter gedachtem *Melchiorn Baläschn* oder seinem Bruedern dem *Baläsch Januschn*, der eur Kü. Mt. an derselben Hof dient, zuegehörn, so wer derhalben unser underthenig Guetbedunken, eur Kü. Mt. hiet sich ab demselben Baläsch Januschn unvermelt diser Sachen aigentlich und von ferrens erkundigen lassen wie es umb bemelts Hausz den Pempflinger Hof hie ein gstat, wem und mit was Gerechtigkait dasselb zuegehör, und ob er oder yemands anderer darin und was Behaltuszweisz Hab, oder wie eur Kü. Mt. solchs dermassen zu erkundigen zum füeglichisten gnedigelich bedenken, damit dem Baläsch Janusch dadurch ob villeicht vorbemelte Behaltnus und Farnus nit sein wer nit Ursach noch Anweisung gegeben wurde, fürzuwenden, es gehöret im zue, wo es gleich nit wer. Dann wo gründlich befunden wurd, das es dem Melchior Baläsch zuegehöret, so wer unser underthenig

Bit, das euer Kü. Mt. aus derselben Farnusz gedachtem Stainingen als eur Kü. Mt. altem getreuen Diener und ersten Anzaiger diser Sachen, vermüg eur Kü. Mt. gnedigistn Bewilligung und seiner habenden Verschreibung die berüertn vierhundert Gulden Reinisch gnedigist bewilligen und volgen lassen wolten. Der wir uns sambt ime dem Stainingen undertheniglich bevelhen.

Datum Wien am achten Tag Julii anno im neunundvierzigisten.

Eur Romisch-Küniglichen Maÿestät etc.

underthenigist gehorsam

N. Niderösterreichisch Camer-Räte.

Kivül: Der römischen zu Hungern und Behain Kü. Mt. Erzherzog zu Österreich etc., unserm allergnedigistn Herrn.

Eredeti papír, zárlatán 4 rányomott pecséttel. Közös pénzügyi levéltár.

Ugyancsak 1549. jul. 8-án e felterjesztéssel kapcsolatban az alsó-osztrák kamara pártoló előterjesztést intéz az udvari kamarához.

A felterjesztés mellékletei.

1.

B é c s, 1 5 4 9. j u n.

Stainingen Gáspár udvari titkár folyamodványa a Balassa Menyhért ingóságaiból neki járó összeg tárgyában.

Wolgebörn, edl, gestreng, vest, genedig Herrn. Eur Gnad gib ich gehorsamblich zu vernemen, das ich glaublich erindert bin, wie sich zwischen denen von Wien und der hungerischen Herrn der Waläschn ain Zeit her von wegen gedachter Waläschn Behausung hie in der Stat gelegen, so der Pemphlinger Hof genannt und ain Burgers Hausz ist, Irrung und Spen der Steuer und Mitleidens halben zuegetragen, derhalben dann die Herrn Burgermaister und Rat gemelter Stat Wien iungst hievor die farend Hab in derselben Behausung durch verordent Curatores inventiern lassen, darinnen sy under anderm vier Seyden-, Rauch- und plosz Rök, auch ain Scatl mit etlichen Klainatn befunden, so dem Melchiorn Waläschn der Kü. Mt. Widerwartigen zuegehörn, und der Kü. Mt. durch sein widerwärtige ungehorsame Handlung die er ýezo in Hungern wider ir Mt. geübt und noch übt, on Mitl haimbgefallen sein. Dieweyl dann hochgedachte Römisch-Kü. Mt. mir aus allen dergleichen Felligkaiten, so ir Kü. Mt. also in derselben Camer haimbgefallen und furnemblich aus denen, die ich selbs anzaig, vierhundert Gulden Reinisch gnediglich verschriben haben, wie dann eur Gnad wissen, so ist an eur Gnad mein underthenig vleissig Bitt, eur Gnad di wellen solhe Klaiden und

Klainater sambt dem Inventari von den Gedachten von Wien zu der Kü. Mt. Handen ervordern, schäzn. verkaufen lassen und mir aus solhem Kaufgelt die angezaigten vierhundert Gulden Reinisch, ob aber dieselben nit sovil wert waren, alszdann soweýt sich das Kaufgelt erstrekt in Abschlag derselben meiner Expectanz als den Anzaiger fur andern genediglichen verordnen. Denen ich mich als meinen genedigen Herrn undertheniglichen bevelhen Thue.

Euer Gnad

gehorsamer

C. Stainniger.

Kivül: Abschrift des Casparn Stainiger Supplication.

Egykorú másolat A. alatt mellékelve 1549 jul. 8-iki jelentéshez.

2.

B é c s, 1 5 4 9. j u n. 2 9.

Az alsó-ausztriai kamara jelentéstételre szólítja fel Bécs városa tanácsát.

Von der Niderösterreichischen Camer, dem Herrn Burgermaister und Statrat hie zu Wien anzusaigen. Wie ir der Camer glaubwürdig furkomen sey, das Gedachte von Wien in den Irrungen, die sich zwischen inen und der Baläschen Behausung hie in der Stat gelegen, der Phemphlinger Hof genannt, so ain Burgers Hausz ist, der Steur und Mitleidens halben zuegetragen, die varund Hab in derselben Behausung durch verordent Curatores inventiern lassen und under anderm vier Seyden-, Rauch- und plosz Rök auch ain scatl mit etlichen Klainatern an ainem unbewarten Ort in angezaigter Behausung, weliche Melchiorn Baläschn der Kü. Mt. Widerwertigem und Ungehorsamen zuegehorig sein befunden haben Demnach sollen gedacht Burgermaister und Rate die niderösterreichisch Camer desselben und wie die Sachen gestallt sein, in Schrift berichten, auch soliche Klaider und Klainater bisz auf der Kü. Mt. oder der Camer weitem Bevelch in Verwahrung halten. Datum Wien den 29. Tag Junii anno im 49-isten.

Egykorú másolat B/. alatt az 1549 jul. 8-iki jelentéshez.

3.

B é c s, 1 5 4 9 j u l.

Bécs város tanácsának jelentése Balassa Menyhért ingóságai ügyében.

Röm. Kü. Mt. etc. unsers allergenedigisten Herrn hochlöblich President und Camerräte der niderösterreichischen Lande, wolgeborn, bestreng, hochgelert, edl und vest genedig Herrn. Eur Gnad Ratschlag und Bevelch, uns vor etlichen Tügen zuekommen, belangend der Baläschn varunde Hab, Clainater und Klaider, so im Phemphlinger Hof alhie gefunden und inventiert worden, haben wir gehorsamblich vestanden, nämblich. das wir eur Gnad derhal-

ben berichten und mitlerzeit bisz auf ferrer eur Gnad Verordnung söliche Güeter in Verwarung behalten sollen, laut Copi desselben eur Gnad Bevelchs hieneben mit A. zaichnet. Darauf geben eur Gnad wir gehorsamblich zu vernemen, das wir aus gedrungner Not, nach etlichmaln grossen beschehen Schaden und Niderfallung, vil Zümer und Gmach im selben Hausz Fürsehung und Wendung thun müessen und under anderm ain schlecht unverwart Zümer befunden, darzwischen nur ain hölzerne Wand gewest, welches Zimer wir auch in Beysein erlicher Burgersleut und unsers geschwornen Ratszdienier auf der undergesetzten Curatorn Anzaigen eröffnen und was darinnen befunden, ordenlich beschreiben lassen, wie eur Gnad aus dem gefertigtn Auszug gedachtes Inventary im Statpuech eingeschriben mit B lauter sehen mögen. Ob aber solche varunde Hab Klainater und Klaider Melchiorn Baläschn oder seinem Bruedern, so an irer Röm. Kü. Mt. Hof dienet, zuegehörn, das kunden wir nit aigentlich wissen; wol war, das der, den wir für gehorsamb achtn, am nächtn alhie im Hausz zu Herberg gelegen ist und vielleicht noch nit weisz, das wir di Sperr eröffnen und solich Gütel inventiern lassen. Derhalben sein wir sonst entschlossen gewest, dise Sach an di hochlöblich niderösterreichisch Regierung langen zu lassen, ob ir Gnad demselben Herrn Baläschi so (als jezo vernommen) an irer Mt. Hof dienet, söliches hetten selbs verkunden wellen oder nit. Wir haben mergemelte Klaider, Klainater und Gueter inhalt des ermelten Inventari zu unsern sichern Handen genommen und wellens vermog eur Gnad ange-regten Bevelch in gueter Verwarung behalten. Thuen eur Gnad uns hiemit gehorsamblich bevelhen.

Eur Gnad

gehorsamb und willig

Burgermaister und Rat der Stat Wien.

Kivül: Abschrift der von Wien Bericht, Melchiorn Baläschen belangend.

Egykorú másolat C. alatt az 1549 jul. 8-iki jelentéshez.

4.

B é c s, 1 5 4 9.

Balassa Menyhért lefoglalt ingóságainak leltári kivonata.

Vermerkt den Inventary etlicher Klaider, Sýlber- und gulden Klainatl, so ain Jar-lang verpedschaft worden, niemand weisz, von wem es geschehen ist, solle dem Waläschn zuegehörig sein, aigentlich besicht, beschaut in Beysein Hannsen Starzer, Wolfgangen Hofer und Hannsen Freydenreich, all dreÿ des aussern Rats, und durch Hannsen Khern derzeit des Herrn Burgermaister und Rats geschwornner Diener beschriben, wie hernach

volgt. Actum den sibenundzwainzigisten Maÿ anno im neunundvierzigisten.

Erstlich ain prauner hungrischer Tamaskher Rock mit Mäder gefuettert.

Ain prauner wuller Rock, mit Wolfrucken gefuettert.

Ain roter hungrischer wuller Rock mit ainunddreissig sylbern Knöpfen vergolt.

Ain weisser Tulna mit roten Knöpfen.

Zwaÿ rote hungrische Par Hosen.

Vier Eln plaben Carasea.

Ain prauns hungriſch Reckl und ain griens.

Ain Ellen gelben Tamaschkh mit gruener Leÿnbat gefuettert.

Ain gestreimbte hungrische Rossdöck und ain rätisch golter.

Zwaÿ weisse gestrickte wullene Hemat.

Ain alts spanisch lidrens Goller.

Neun Ellen plaichte Leinbat.

Ain Par Laist.

Ain Schlitten, Kumat sambt dem Gleit.

Ain hungrischer Pegen.

Ain alter Turba.

Ain roter seyder hungrischer Huet.

Ain Zintpuxl mit zwaien Rörn samb der Hüls.

Ain alte zerprochne Zintpuxn sambt der Huls.

Ain hungrischer Säbl.

Ain schwarz und ain prauns, bede samatene, Rockl.

Zwen rot Zischma.

Ain rots seydens Turkisch Fändl.

Dreu viertl rotn Carmasinatlas und rot Taffanter Fleck.

Ain alte zerrissne Phaitn.

Mer zwo hungriſch Phaytn und zwaÿ Par Leinenhosen.

Item ain herbaus Leilach und ain Haupttuech.

Sechzehen Eln plabe Leinbat.

Zwaÿ alte Rapier.

Zwen rot lydren Schuechsöck.

Ain Federpusch rot und weisz.

Ain zerprochner stainer Tisch.

Vier Hünderttail und vier Vordertail.

Mer zwo Zuntpuxn sambt den Hulsen.

Mer zwen gelb lydren Schuechsöck.

Vier Helbmlet, vier Krägen und vier Armschin alles verrost.

Ain walachischer Käs in ainer Gaiszhaut und vier Klaine Käsl.

Ain Häfen darin dreÿ Phund Schmalz.

Ain Wagenwag, zwaÿ alte Rapier on Schaid und ain Turnierperschwertl.

Ain lärs Himlpet.

Item ain Diemat-Sand Geörgn sambt ainer Diematkron und neun gulden Kästn mit Diematn.

Zwen Kästen Schmarak und syben gulden Kästen mit Robinrosen und syben gulden Kästn mit Robinkernern und ain Robinkreÿzl.

Ain guldnes Stiernhäftl mit dreÿen Perlen und ain Schmarellet. Funf gulden Kästn mit Balasÿ.

Zwen Kastn mit Sofiern.

Mer ain guldens Stiernhäftl mit dreÿ Perlen und ainem Mändlen.

Mer ain guldens Stiernhäftl mit ainem Perle.

Mer ain guldens Stierhäftl mit funf Perlen und dreu Mändl.

Ain Tisch und ain Kandl.

Mer ain grosz guldens Stiernhäftl mit funf Perlen und ainer Junkfrauen.

Ain guldens geschmelzts Engel.

Ain sylbrens vergolts Stiernhäftl mit aim Perl und aim Engl.

Funf gulden geschmelzt Spinnenfues und acht geschmelzte Knöpf.

Vier sylbren vergolt Kästen mit Glasistn und vier eingefasste Perl in Gold.

Ain sylbrer Zamzigl, die Klaidung vergolt wigt zway Mark und acht Lot.

Mer sechsundzwainzig sylbern Knöph wegen zway Lot dreu Quintat.

Acht Drÿmer Passamant.

Dreu Strendl Türkischen Zwiern und ainhundertzwanzig Seidenknöph.

Ain Wundsegen in aim samaten Täschlen.

Ain hungrischer Brief. — Also stet es zu Wien im Inventarÿpuech geschriben.

Franz Iglshover röm. Kü. Mt. Rat und Secretari, Statschreiber zu Wien.

Inventari etlicher Klaiden, sylbren und guldener Klainater so in Pempflingerhof befunden und dem Herrn Walaschen zuegehorig sein sollen.

(Auszug.)

Egykorú másolat D. alatt az 1549 jul. 8-iki jelentéshez.

Közli: BEIGEL ISTVÁN.

ADATOK PERGER ILLÉS TÖRTÉNETÍRÓRA.

I.

Quietantia pro florenis quingentis hungaricalibus ex salario meo consiliariatus in camera hungarica constituto domino *Eliae Perger* deputatis, quavis occasione et opportunitate excipiendis. Actum Viennae 20 Octobris, anno 1624. (P. H.)

Thomas Balasfi el. eppus
Quinqueecclesiensis.

Kívül: Cessionales rmi quondam dni Thomae Balasfy pro gen. dno Eliae Pergher historico super fl. 500.

II.

Illustris et magnifice domine, generosissimi domini et patroni observandissimi.

Nuper humiliter institeram, ut S. M. et G. D. V. juxta clementissimum mandatum S. C. R. M. quinquaginta florenos residuos ad exolutionem debitorum in germanico itinere contractorum per tricesimatorem Trinchiniensem benigne exolvendos mandare dignentur. Et quia nova peregrinatio ex communi supremi aulae magistri decreto ex mea provincia ad comitia imperiali instat, ac sera jam in fundo non ex profusione parsimonia et egestas, quam leges germanicae clausis foribus admittere nolunt, denuo demisse supplico S. et M. G. D. V. velint paterno favore meae necessitati providere et praefatos quinquaginta fl. in mandato S. C. R. M. comprahensos facile et patrine data comissione ad Trenchiniensem tricesimatorem pro viatico exolvi mandare, additis insuper florenis triginta pro equo comparando, quo necessario uti, ne nimium in comitatu equitum pedes dedecori esse debeo. Quam gratiam S. et M. et G. D. V. quibuscunque modis promereri conabor

S. et M. et G. D. V.

clientulus deditissimus
Elias Berger.

Kívül: Ad illustrem magnificum et generosos dominos S. C. R. M. camerae hungaricae praefectum et consiliarios etc. dominos et patronos observandissimos memoriale supplex.

III.

Illustris et magnifice domine, domine, generosi et nobilissimi domini et patroni observandissimi.

Recordari benigne M. et G. D. V. dignabuntur, S. Caes. Regque M. nuper allato per me mandato centum florenos pro exolvendis meis in itinere germanico contractis debitis clementer destinasse, dimidiam partem ad commissionem M. et G. D. V. ad dominum tricesimatorem Trinchiniensem datam consecutus sum.

Quia vero non saltem ex officio sed peculiari decreto summi marschalci et jussu itineri me in comitatu caesareo accingere debeo, atque in comitiis imperialibus in summa rerum (ut fertur) caristia commorandum erit, humiliter supplico M. et G. D. V. velint pro sua paterna erga me clientem suum gratia et favore praesenti domino tricesimotori Trinchiniensi mandare et committere, ut et reliquam particulam quinquaginta florenos mihi secundum clementissimam S. C. Rque Mattis voluntatem exolvere velit et debeat. Quam gratiam M. et G. D. V. modis omnibus promereri contendam.

S. M. et G. D. V.

cliens deditissimus,

Elias Berger

Historicus.

Kívül: Ad illustrissimum magnificentum et generosos dominos dominos praesidem et consiliarios Camerae Hungaricae patronos observandissimos.

IV.

Illustrissime domine, generosi et magnifici domini, et patroni observandissimi.

Ita misere meam hanc gero provinciam, ut majorem salarii mei partem non in studia mea et necessitatem miseriae meae, sed in sollicitando, veniendo, redeundo, morando, perendo, molestando consumere cogor quanta cum indignitate? Deinde nec mandatum S. C. Regiaeque Majestatis sat planum et plenum opitulari et juvare me contra suam naturam potest, ut nimirum summa Majestas in tenuitate et angustia meae personae tanto inclementius et indignius evilescat, cujus naturam divinam violare idem et unum in summis mediis infimis.

Quocirca lamentando supplico, aut supplicando lamentor, rogoque illustr. G. et M. D. V. ut respectu solum mandati S. C. Rque Majestatis, si non ratione meae miseriae habita, tandem satisfacere et effectui ad generosum dominum perceptorem, cum quo mihi secularis esse mora debet, commendare dignentur. Quam gratiam illustr. G. et M. D. V. promereri conabor.

Illustr. gener. et M. D. V.

antiquus cliens

Elias Perger

Historicus.

Kívül: Ad illustrissimum D. D. generosos et magnificos Dominos Dominos Camerae Hungaricae praefectum et consiliarios, dominos et patronos colendissimos supplex memoriale.

(Eredetiek az Orsz. Ltárban, a pozsonyi kamara levelei közt.)

Közli: ILLÉSSY JÁNOS.

A NAGY-ENYEDI BETHLEN-COLLEGIUM REKTORÁNAK KÖTELESSÉGEI.

Nagy-Szeben 1709. aug. 4.

Minthogy az nagy-enyedi Bethlen collegiumban eleitől fogva tagadatlanul esztendőnként az tanító professorrok között egyik collegium rectora volt, a szerént mi is azon rectoratust nem akarjuk semmi praetextus alatt abnegalni, sőt ezen arról emánált statutumunkban akarjuk irradicabiliter confirmalni, mely rectoratusnak a collegium professori között rendre kell menni esztendőnként, mutationak s-hivataljában való eljárásának defectusa nélkül. Mivel pedig a rectornek ezen hivataljának több részei között az oeconomicumi dolgokra is valami résziben vigyázni kell és magát inmiscelni, hogy az pedig igen nagy mértékben ne légyen és felettébb való oeconomicumi hivatalbeli foglalatossággal az rector professor meg ne terheltessék. Hogy az az iffuság romlásának nagy kárával a szorgalmatos tanítást meg ne gátolja és a rector professort a tanítástól gyakorta ne avocálja ex matura et conscientiosa deliberatione curatorsági autoritásunk szerént a rector professornak az oeconomicumi dolgok közül való tisztet ekképpen írjuk le, melyre gongyának -s-vigyázásának lenni mind igen szükség mind tisztibe áll, de hogy annál toab se menjen, punctis infrascriptis circumscribaljuk.

1. Hogy az deákoknak, neutralistaknak kenyerek dietim a szerént lehessen, az miképen mi determináltuk és az mint az előttünk való curatoroktól szereztetett edictumban is feltétezt is,¹⁾ hogy az öröltetésben a molnártól a süttetésben is a sütőtől a praebitor meg ne csalattassék és az miatt a collegium civisi kenyeregbéli (így) fogyatkozást ne szenvedjenek, vigyázásának kell lenni a dominus rectornek, ki is ezen defectusokat in casu subofacialván instructiójára kényszerítse az udvarbíró, hogy corigaljon-s- a deákoknak bonificaltasson, az melyben az udvarbíró, ha restesen járna el, mature a collegium inspector curatorinak a dominus rector adjon hirrét.

2. Az alumnusok -s-praeceptorok pénzbéli reditusok -s-fizetések iránt sollicitusnak kell a dominus rectornek lenni, tudosítván jó eleve és requirálván abbéli szükségre a collegium inspector curatorit. A mikor pedig valami summa admittaltatik a senior keziben az alumnusoknak és praeceptoroknak számokra, a dominus rector inspiciáljon, hogy azon summából kinek kinek az mi intézésünk szerént való része sine defectu megadassék, ha kinek pedig a civisek közül ebbéli méltó panassza constálna, a dominus rector professor, több professor társaival együtt orvosolja.

¹⁾ Így, e szó későbbi betoldás.

3. Az mi dispositionkból, ha mikor a deákoknak bor, ser adatik, a dominus rectornek lehet gongya reá, hogy valami frausa és gonoszága ne légyen az udvarbírónak a bornak megadásában és sernek megfőzésében, melyben ha mit subolfacial a dominus rector ő kegyelme, a collegium inspector curatorinak mingyárt hirt tégyen.

4. Az mi aprolék építésre való szüksége lészen a collegiumnak, a dominus rector cogálja az udvarbíró restaurálására; ha pedig az építés nagy meritalisu, a collegium inspector curatorit találja meg. Az régi mód szerént pedig megkívánhatja a számtartótól, hogy a collegium revisióját véghez vigye hetenként és a számtartó által adassa a dominus rector hirrre a defectusokat az udvarbírónak.

5. Ha mely patronus naturalek iránt való beneficiumát igéri, tisztiben áll a dominus rectornek, hogy az udvarbíró requirálja -s-instructióját mellé kénszericse, hogy szekereket külgyen bono tempore a beneficium után.

6. A mi tettzésünk szerént az udvarbírónak és számtartónak tőlünk adatott instructiojoknak hiteles copiajoknak (az mely szerént is obligálják magokat a collegium szolgálatjára) a dominus rectornál a parte collegii kelletvén mindenkor állani, instructiojoknak akar mely punctumi ellen, ha az collegium kárára inpingálnak, a dominus rector a collegium inspector curatorinak ex officio fidelissime de tempore et cum formalitatibus detegáljon.

Datum Cibinii 1709. 4. Aug. .

Kívül: Considerationes in officio rectoratus.

(Eredetije Maros-Vásárhelyen a gr. Teleki-levéltárban 2494. sz. a.)

Közli: DR. DÉZSI LAJOS.

SZERENCSI SÁMUEL NAGY-ENYEDI DEÁK REVERSALISA.

Nagy-Enyed, 1674. febr. 13.

Anno Domini 1674. die 13. Februarii. Én Szerencsi Sámuel, mivel igen nagy erkölcstelensigeiben és iffjui goromba elmit megvestegető vitekben találtattam, melyrül sokszor meginttettem, de az ilyeneknek szavoknak nem engedtem, hanem az gonosz társaság miatt csakugyan abban megmaradtam, melyet hogy benem megzabolázzanak, megbilloztattam, de ebbül kivitetttem egy nihány kezesek által-ugy mint Vásárhelyi János contrascriba, Zilahi Márton, Vizaknai Lázár, Zilahi István, Rákosi János, Szerencsi Gersom uraimék által, ilyen conditioval, hogy ezután azokban az vitkekben magam nem gyakorlom, hanem jámbor lészek, az leczkét szorgalmatosan frequentálok, imit amot nem

kullogok, gonosz társasághoz magamat nem adom, az mely suspectus helyeken edig jártam, azoknak valet mondok, collegiumból el nem szököm és minden egy szóval megmondandó csintalanságnak alkalmatosságát elkerülöm. Hogyha peniglen elszökném is, minden helyről szabadon vissza hozhassanak, megkötözhesessenek (*így*) ismét rabságba vesshessenek, az mely büntetést megérdemlek, azt rajtam vighez vihessik, mint collegium gyalázóján. Mostani cselekedetímirt is peniglen ha gratia nem accedal, megkorbácsolhassanak, melynek elmulásáért is alázatosan kirem ez dologban való tiszteletes birámat.

Mindezekre azirt kötelezem magamat és az jóknak megcselekedésre szentül ígírem, melynek nagyobb bizonyására adom ez kezem irásomat, pecsétemmel megerősítvén.

In collegio N. Enyediensi, anno, die supra notato.

Idem, qui supra.

(L. S.)

(Eredetije Maros-Vásárhelyen a gr. Teleki-levéltárban 2464. sz. a.)

Közli: D. L.

TANULÓI ÚTLEVÉL KÜLFÖLDI ISKOLÁBA 1664.

Leopoldus Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus (sat. következik a teljes cím). Universis et singulis Principibus, ecclesiasticis videlicet et saecularibus, Ducibus, Marchionibus, Burggravys, Praelatis, Baronibus, Comitibus, Castellanis, Nobilibus, Militibus, Capitaneis et eorum vicesgerentibus, necnon Tricesimatoribus, Tributarijs, Teloniatoribus, Boletarijs, pontiumque et passuum, ac portuum custodibus, item Civitatibus, oppidis, Villis et earundem Rectoribus, Consulibus, Judicibus, Magistris civium ac aliorum quorumcunque Comitatum et locorum Praefectis, cunctis etiam alijs, cujusvis status, gradus, conditionis et praeeminentiae hominibus in dominys quorumcunque et ubilibet constitutis, praesentes nostras visuris. Salutem et synceram complacenti voluntatem, subditis vero nostris gratiam nostram. Praesentium exhibitor fidelis noster Egregius juvenis *Michael Duornikouith* ex Regno nostro Hungariae oriundus, olim Patriae suae prodesse cupiens, hinc, loco per Dei gratiam nunc omni pestiferae contagionis suspicione libero et immuni, Bononiam studiorum suorum ibidem continuandorum gratia proficiscitur. Cujus intentum nos quoque approbantes, clementer annuimus, ut pro commodiori suscepti itineris sui prosecutione, de salvi et securi conductus literis sibi provisum foret. Quocirca eundem commendantes, universos et singulos, quos supra benigne requiramus, subditis vero nostris firmiter committimus et mandamus,

quaten usubi idem Michael Duornikouit ad vestras terras, tenuta, dominia, civitates, oppida, villas, honores et officiolatus, aut vestri in medium pervenerit, eundem omni benevolentia complecti, ac in locis, quibus necesse fuerit et voluerit stare, morari, pausare, ac tandem absque ulla tricesimae, telonÿ vectigalisque et cujusvis solutionis exactione, libere, pacifice, secure et absque omni impedimento ire, transire ac redire permittere et per vestros permitti facere velitis, subditi vero nostri debeant et teneantur, nostri et communis justitiae ob respectum. Providentes nihilominus eidem, ubi necessitas postulaverit, de securo et salvo conductu usque ad loca tutiora. Praesentes autem perlectas ubique reddi volumus exhibenti. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die trigesima mensis Augusti. Anno Dni Millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto. Regnorum nostrorum Romani septimo, Hungariae et reliquorum decimo, Bohemiae vero anno nono. Leopoldus m. p. (közép királyi ostyapecsét), Georgius Szelepchény archieppus Colocensis m. p., Stephanus Orhan m. p.

(Ered. Orsz. Ltár. B. Tört. Eml.)

— yj —

GECHÉY DÓRA NÁSZHOZOMÁNYA 1548.

Regestrum de rebus que dantur cum domina Dorotea Gechey anno 1548. dominica die Joannis Baptiste.

Egÿ kwpa. Keeth pohaar. Haath kalan. Egy arany láncz hwsz aran benne. Hath aranÿ gewrew. Haarom swba. Egÿk weres aranyas barson Masodik weres kamoka pegÿweth háthal béleth. Harmadik zewld thaffotha pegÿveth haáth. Keeth kenthes, egÿik skarlath. Másik stameeth (?). Keeth kamoka zoknÿa. Egÿk weres baarsonÿ zoknÿa gÿengÿes. Keeth thaffotha zoknÿa. Egy themelyeth zoknÿa. Ewth fedel. Egÿ rwhanak walo thaffota. Egÿ gÿengÿes fekethew. Haarom partha ew. Hath elewkethew. Azon aranÿos hÿmek. Egÿ gÿengÿes. Tyzenyng kezkenew, ketheÿ gyolcs. Masfel wég gallos gÿolcs. Egÿ weeg thewrewk gÿolcs. Tÿz Ingwaal. Ewth aranÿas hÿm, egÿken gÿengÿes. Huzonegy férfiw ingh aranyasok. Haarom chaholÿ. Keeth fekethew aranÿas hÿmew. Tyzenheet wazon abroz. Keeth gallos abroz. Hwzonkeeth lepedew. Kethey gallos. Keeth zeneg (szönyeg). Keeth paplan egÿke aranÿas barsonÿ Haarom derekalÿ, egÿ duhna. Harom feyel (?). Nÿg wankos, egÿken zewld barsonÿ, ketheÿ zewld thaffota, egÿken gyolcs. Egy zekrenÿ. Negÿ ladah, ketheÿ kÿcsin, ketheÿ nagÿ.

(Csoma levéltár.)

Közli: CSOMA JÓZSEF.

GECHEY MÁRTON INGÓSÁGAINAK ÖSSZEÍRÁSA 1551.

Regestrum, factum super res mobiles egregii Martini Gettseij defuncti.

Item Cuppa una argentea deaurata cum velamine. Item picaria argentea alba 2 magna. Item ég szereczen dios pohar, fedeletlen. Item ég ezüst kanna ittzés. Item labas pohar 2 belől arañas. Item ég pohar zalog. Item egy hancsar zalog. Item nég kalan zalog eggik arañas. Item VI. sima kalan. Item V. kalan sima. Item ég ke' h arañas patinas. Item ket ezüstös zab'la. Item ég parta ő maiczos. Item ket kezeze valo kezelő, ezüst. Item ég karika arañas. Item ég sarkantú zyw arañas nagub (nagyobb). Item ég sarkantú feier ezüst kysseb. Item ég ruhára való kapocz VI kötés bokor arañas. Item ket hanczár arañas . . . . . eggiknek az úele. Item ég parta ő arañas. Item ket bokor kapocz szokúára valo arañas. Item ég . . . . . ruha fekete barsoni nég bokor kapocz rayta. Item ket arañ gúró zalog. Item ég előkötő fő göngös. Item ket ingvalra valo, azzoni allatnak valo kez eleire valówal özwe. Item ég galler arañas göngös ég előkötő fővel égetembe. Item két galler XXII gomb rayta. Item ég fél kezelő kinek az fele az azzonnál vaçon. Item ket előkötő varrot. Item három ingvall varrot. Item ég kuska göngös. Item ket savos kezkenő. Item XVIII arañ gúró kövessek, eggik köwetlen. Item ég feier kő gúróben foglalatban. Item arañ forint szaz és ég, massut talaltak arañiat XVII. Item három kötes apro kapoczka feiéren. Item hat apro gomboczka. Item ég kamoka mente heiuze bürel bellet. Item ég skarlat köntös azzoni embernek való. Item ég feier themelét zokúá. Item ég tündöklő taphota zokúá. Item ég zöld kamoka suba, nestel bellet, azzonnak valo. Item ég skarlat dolmaú XXVI arañas gomb rayta. Item ég skarlat felső ruha, kamokaval hañot (hányott) VIII gomb rayta. Item ég zókfúzin kamoka felső ruha VII gomb rayta. Item ég egez atlacz veres zokúá. Item ég vont arañ helgel (hölgyel) bellet suba azzoni allatnak való. Item ég fekete barsoni zokúá. Item ég vazon lepedő. Item VI sing fel skarlat poztó. Item ég vazon lepedő. Item ket derekal haý. Item három feal haý. Item VII vazon abroz. Item IIII lepedő. Item ég vazon kezkenő. Item ég sing s égfél fertal fekete barson. Item ég úereg barsonos. Item ég ezüstös fek ág. Item ég veres futa. Item ég granat felső ruha kamokas. Item ég skarlat felső ruha X arañas gomb raita. Item ég skarlat nest suba. Item ég granat mal suba. Item ég nest siveg. Item ég fekete barson subitza XXXVI apro gombal. Item ég kys ezüst poharka visselő. Item három zóneg. Item vas fazek XVIII Item ég tündöklő taphota zokúá. Item ég visselt skarlat mallal bellet subitha XX. apro arañas gombal. Item ég veres kamoka zokúá. Item ég göñ-

gös parta. Item ég zederies kamoka suba hölg. Item ég saphir kő arañba foglalwan, az azzonnál. Item rókabúr XXI. Item két gúró az azzonnál, egyik az laskám, massikba saffir vağon. Item ég poztos úereg. Item ég bokor kapocz VII az zokúán volt, arañas öreg. Item ég parta ő, fekete barsoños. Item ég mente es ég suba veres, hattal bélet, viselő. Item ég kamoka paplan. Item ég előköthő göngös az fele. Item ég veres mente fel szer. Item ég ezüst kes hýwel. Item ég előkötőfő göngös. Item három ingvall arañas. Item ég ruska (?) három keppel göngös. Item ég pecsetes gúró. Item ég gólcz abroz. Item ég on tal öreg VII. Item közep on tal III. Item ég kyks on talacska. Item ég ferfiú ing arañas. Item ég pinczében palozk VII. Item on kanna VIII. Item on tañér XVIII.

Sabbato ante nat. marie virginis.

Lengél garas rf. XXXVIII.

Coram nobile Ladislao Naray, Dominico Literato,
Andrea Gettsey et Paulo Köwer.

(Csoma levéltár.)

Közli: CSOMA J.

PANKA ISTVÁN HAGYATÉKA 1596.

Anno 1596 dominica laetare juxta cursum Novi Calend. Mi előttük: úgy mint Malakóczy Gábriel, Pinkóczy Ferencz, Káldy Péter, Daróczy Ferencz, Horváth Mihály, Ujfalussy András előtt, Bejczý Miklós uramnak az vitézlő Csiók János, ezen Pataki házá-nál, az mely arany, ezüst, és egyéb-féle marhákat, ezek kívül leveleket is, mellyek tudni illik az megholt boldog emlékezetű Panka Istvánnak meghagyott özvegyétől, először Bejczý Balázs kezénél úgy mint hű kéznél, és ő tőle az megnevezett Csok Jánosnál hagyattattak volt, Bejczý Miklós urunknak, úgy mint testamentarius tutornak, megírt Panka István árvájának alá jöve-teleig kezéhez adott in specie, azoknak registroma kik így követ-keznek:

Először is egy öreg merően aranyozott fedeles kupát, kinek az födelén egy zászlós emberkép vagyon. Más össze járó aranyas kupákat, egy aranyas födeles középszerű kupát. Egy összeve-járó dupla öreg aranyas kupát. Egy merően aranyas udvari pohárt födelest, egy födeles aranyas kupát, zománczos gomb az tetejében, egy aranyas kupát födelest, emberkép az tetejében. Egy födeles, lábos, aranyos kupát, eltört az födele teteje. Egy ezüst aranyozott leány képre formált pohárt, egy öreg aranyas kannát, az födele tetején orosz lány kép vagyon. Egy aranyas födeles kis kupát, emberkép az fedelén, egy aranyos fedeles pohár-kát, három gomb az fenekén. Egy fedeletlen kis pohárt, aranyas

pogány pénzest, egy fedeletlen szerencsióból csinált pohárt, három bokor pohárokat aranyassakat, hordó formára csináltakat, két pohárt aranyast, ugyan fél hordó módra csináltakat, de nem öszvejárók. Egy öreg ezüstös pohárt övedzés formán aranyozottat Sós András nevek és Bejczy Annájé rajta. Egy öreg sellek (?) fejér pohárt, aranyas az széli. Egy ó ezüst kannát aranyozatlant, Vékey Ferencz neve az fedelén. Egy kis ezüst kannát Sós András neve rajta. Egy ezüst csésze *Vékey Ferencz* neve az közepén belől. Egy kis pohárt czikkelyekre czifrásson csináltakat. Egy kis ezüst sőtartót. Egy öreg pártá övet, zománczost, apró gyöngyel rajta, ezüst majczokra csináltakat, lánczostól aranyast. Egy merőn aranyozott pártá övet, egy ezüstös kés, hüvely rajta. Négy egyforma ezüst kalánt, kiken 1566 esztendő vagyon írva. Ismét egy formájú hat ezüst kalánt, 1566 esztendő szám rajtok. Ismét egyformájú négy kalánt 1567 esztendő szám rajtok, ismét három kalánt egyformájút egy F. és M. rajtok. Két külömbforma ezüst kalánt. Két pecsétes arany gyűrőket Carnioll kő benne. Egy viselt arany gyűrűt, zöld kő benne, egy viselt arany gyűrűt, ki esett az köve, és másfelől teörkes benne, egy kis viselt arany gyűrűt, négy kis gránát kő benne. Egy kis arany gyűrűt, kigyó módra csináltakat. Egy szablya keresztjére való ezüst lánczocskát. Egy rostos aranyozott darab ezüstöscke. Két kis arany boglár (egy kis ruhában apró fehér gyöngyöt, egy szakadt pártá övet lánczostól, aranyozottat, zöld festékest, egy szakadozott öv lánczot, egy kis aranyozott viselt pártá övet, egy korda módra csinált fejér ezüst övet) ezek öreg zöld iskatulában vannak. Egy kis ládában vörös vont arany prémek metélt, egy töretékben, egy viselt patyolat keszkenőt, zöld szelemes a széli, egy orcza takarót, fejér varrásos aranyozottat, egy viselő főkötőt, vont ezüstmől csináltakat. Egy viselt gyöngyös főkötőt, régi módra csináltakat, zöld kötésűt. Egy gazdag fejér gyöngyös főkötőt. Egy igen viselt főkötőt, kötésest, gyöngyöst. Egy ócska fejér ládában, valami kötött reczés superlát, lepedő, abrosz, és egyébféle aprólék fejér ruha nem igen . . . . marhák. Egy fekete ládában, táskákban ok, és perfolyta levelek. Egy öreg rakott szekrényben egy ezüstös viselt szablya Janchiár módon csináltak, egy merő ezüstös nyelű csákány aranyozott; egy ezüst aranyozott hegyester, boglárookra csináltak. Egy öreg fejér szőnyeg falra való. Egy ágyra való superlát. Három paraszt abrosz. Egy új fejér szőnyeg, asztalra való. Egy fél szer veres virágos vont arany kis köntös, arany prém rajta, egy abrosz közte. Más fél szer veres bársony kis köntös, fejér tarka bársony az elején, arany prémes. Egy aranyas bogláros szablya Fringia. Egy ezüstös nyelű szekercze, aranyas, kinek az közepi az nyelének ezüst vesszővel tekerve. Egy fél szer kis köntös, vörös kamuka, arany prémmel hányott; egy veres bársony

szoknya, arany prémmel hányott, ezüst aranyozott kapcsok rajta, egy abrosz közte. Egy fekete bársony szoknya, viselt kötéssel hányott, egy abrosz közte. Egy virágos kék atlasz szoknya, arany prémes, egy abrosz közte. Egy szederjes tabith szoknya, arany kötéses, egy lepedő közte. Egy viselt veres kamuka szoknya, vont aranyal prémezett czifrásan. Egy viselt téгла színű szoknya . . . kamuka. Egy viselt vörös kamuka szoknya fonkötéssel hányott. Egy vörös fél szer kamuka haczoka. Egy virágos kék atlasz kis köntös nyesttel béllett, arany prémes. Egy veres bársony kis köntös, nyesttel béllett, arany prémes, abrosz közte. Egy új veres szőnyeg. Egy veres szőnyeg, új ez is. Egy mállal bélelt veres skarlát felső ruha. Egy ágyra való recze superlát. Egy öreg ón tál, hét közép ón tál, tíz kicsin ón tál, tizenhét ón tányér, két öreg ón kanna.

Ezeket azért a felyeöl meg irt marhákat, ez megnevezett dominica laetare és megirt uraim és atyámfiak előtt énnékem Beyczy Miklósnak, Chyók János uram és ő kegyelme háza népe Kamuthy Borbála, kik kezeknél, úgy mint hú kezeknél hagyattak volt, épen in specie kezemhez atták, kiről ő kegyelmeket az levelemnek erejével quietáлом, és mentté hagyom, magam úgy, mint az árva tutora, és az árva nevével is assumálván magamra, ő kegyelmeket mindenek ellen is megoltalmaznom és minden ónussokat supportálnom. ha kiktől ennek utánna ez marháknak kezemhez lett adásáért háborgatások lenne valamiképen.

Datum in civitate Sárospatak die ut supra annoque supradicto.

(Hat pecsét helye.)

Gábríel Malykóczy mppria

Horváth Mihály mpr.

(Szathmári-Király levéltár).

Közli: Csoma J.

KASSA VÁROS LEVÉLTÁRÁBÓL.

I. 1446.

Nos Laurencius de Hedrehwara regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum Memorie commendamus, quod Georgius, filius Sebastiani de Gechche personaliter nostram veniens in presenciam in sua ac Stephani et Nicolai fratrum suorum uterionorum personis per modum protestacionis nobis significare curavit, quomodo iudex et duodecim iurati ceterique cives et hospites Cassovienses possessiones ipsorum Hillio et Bakolcha vocatas in comitatu Abawyuariensi existentes in proximis disturbiorum temporibus potentialiter a manibus ipsorum pro se occupantes conservarent, quas quidem possessiones iidem iudex et iurati ceterique cives iuxta decretum per prelatos, barones ac regnicolas

in novissima convencione eorum in civitate Pestiensi celebrata editum per ipsos admonicione facta eis non remisissent neque resignassent in preiudicium et derogamen iuris ipsorum valde-magnum, unde facta huiusmodi protestacione prefatos iudicem et iuratos cives ab ulteriori conservacione et utensione prefatarum possessionum eorum fructuumque et utilitatum earundem percipicione et percipifaccione publice et manifeste prohibuit coram nobis testimonio presencium mediante. Datum Bude feria secunda proxima post festum undecim milium virginum. Anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto.

Eredetije papiroson, hátára nyomott pecsét nyomával, lajstromozatlan.

II. 1462.

Nos Dominicus prepositus ecclesie sancti Nicolai de Alba-regali et Jacobus Mako de Zethen. Notumfacimus et fatemur coram omnibus, quibus incumbit, quod prudentes et circumspecti iudex iurati ceterique cives civitatis Cassoviensis iuxta serenissimi domini Mathie dei gracia regis Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. literatoria mandata sabbato proximo post festum beati Bartholomei apostoli sex milia quadringentos et duodecim florenos auri, quos ad manus eorum dicatores et exactores presentis contributionis medii floreni *in comitatibus Hewesiensi, Borsodiensi et Wyvariensi* constituti deposuerant, ad manus nostras dederunt et assignaverunt, pleno cum effectu, harum nostrorum, quibus sigillum nostrum sub appressum est testimonio literarum mediante. Datum Cassovie predicto sabbato proximo post dictum festum beati Bartholomei apostoli anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo.

Papiroson, rányomott két zöld pecséttel, Kassa v. nyilv. lt. 337. sz. a.

III. 1559.

Prudentes et circumspecti domini. Amici nobis honorandi. Salutem et nostri commendationem. Conquestum est nobis pro parte et in persona relictæ nobilis quondam *Sebastiani Thynody*, nunc vero nobilis Georgii Posghay consortis, quomodo D. V. ipsam in exercenda quaestus sive negotiationis facultate turbarent, nullamque prorsus negotiationis sive quaestus exercendi facultatem concederent, quae cum omnium generum onera subit ac census, quae civitati vestrae more solito tenetur, praestet atque exhibeat ac tandem tam ipsam, quam liberos suos huiusmodi sua negotiatione alere et fovere est solita, iustum nobis videbatur eam quoque libere posse quaestum seu negotiationem exercere. Supplicatum itaque est nobis, ut eandem D. V. commendaremus, partesque nostras apud easdem interponeremus, cuius supplicatione iusta.

exaudita. Quare D. V. rogamus diligentissime, velint tam nostri causa, quam etiam intuitu fidelium servitorum prioris domini et mariti sui, qui nobis ad ultimum vitae suae spiritum exhibuit et impendit, liberam exercendi quaestus facultatem permittere, id quod nos D. V. maioribus in rebus gratificabimus. Valereque easdem foelicissime exoptamus, Datum Vienna, ultima die Mensis Maii 1559.

Thomas de Nadasd palatinus et sacrae
caesareae regiaeque maiestatis locumtenens etc.

Idem manu propria¹⁾

Kivül: Prudentibus et circumspectis dominis iudici et juratis civibus civitatis Cassoviensis etc. amicis nobis honorandis.

(Eredeti je papiroson, zárlatán piros pecsét, nyilv. lvt. 2123. sz. a.)

IV. 1561.

Ego Mattheus Zerdaheli, praepositus Myslensis etc. fateor et recognosco per praesentes nobilem dominum Stephanum Zentgerginum de Zentgergh in eodem oppido Zentgergh ultra ad fluvium Dravum in comitatu Baroniense posito, quod a patria mea oppido Zerdahel idem fluvius Dravus dividit, ex honestis christianis ac non obscuris parentibus patre Thoma . . . . ., in bello Mohaciensi a thurcis interfecto, matre Dorothea oriundum fuisse, qui enutritus ab egregio quondam Michaelae Vas de Karol Suclusii (=Siklós) eius loci praefecto, ibidem literis etiam ludimoderatore reverendo domino *Stephano Kopachi*, nunc in Patak verbi dei ministro addictus est, porro patria ea pereunte idem Stephanus Zentgerginus diversis honestisque semper serviciis occupatus apud plerosque dominos ac sub fidelitate Maiestatis caesareae existentibus servivit, postremo etiam apud me serviendo praefecturamque omnium bonorum meorum habendo, se bene honesteque, ut christiano convenit, gessit. Ne quis ergo de eius, qui se in hac Cassoviensi optima republica sancto matrimonio addixit vel patria vel parentibus dubitaverit, unde suspectus esse possit, haec praemissa vere, ingenue, scienterque de eodem Stephano Zentgergino confiteri, adfirmarique certe audeo, prout bona fide confiteor et adfirmo harum mearum vigore et testimonio literarum mediante. Cassoviae. 2. Julii, anno domini 1561.

Idem M. Zerdaheli m. p.

(Eredeti je papiroson, rányomott zöld pecséttel, nyilv. lvt. 2277. sz.)

V. 1568.

Prudentissimi et integerrimi viri, domini amici et vicini imprimis colendissimi. Salutem et officiorum nostrorum commendationem. Cum dominationes vestrae in causa iustitiae et aequi-

¹⁾ Ez a sor Nádasdy kezeírása.

tatis nostrum requirant testimonium, paremus perlibenter, sicut attestat conscientia nostra. Venit in nostri praesentiam Paulus Zabo, qui fassus talia est iuramento de Dorothea, quod cum haberet ea maritum, non Paulum Kathona, sed Gregorium Sŵteo separati ab invicem sunt per divortium praesente domino *Michaele Staray* aliisque pastoribus in Patak iam ante triennium. Haec enim mulier erat deprehensa in adulterio, ideoque virgis est caesa in Ciarnaho, quae res postquam fuit executata, promisit vicituram (?) honestam vitam. Huius adhuc maritus supranominatus vivit in Nagy Toronia. Itaque intra biennii et duorum mensium spatium vixit mulier apud Paulum Zabo, qui nihil affirmare potest inconveniens et inhonestum de ea. Postquam autem haec Paulum in festo Aegidii anno proxime elapso dimisit, habitandi causa in hoc oppido venit ad Blasium Nag, ubi comperta est, uterum gerere, cum tamen careret marito, ideoque hinc est eiecta et tandem fixit sedem sibi Cassoviae. Quare quid boni pro defensione Dorotheae D. V. proponamus plane nescimus, nec habemus. Totam causam diiudicandam d. v. relinquimus.

Easdem recte, feliciter et diu vivere cupimus. Datum in Uyhel postridie Palmarum. Salutiferi partus anno 1568.

Judex et jurati cives
oppidi Vyhel.

Kivül: Integerrimis ac prudentissimis viris N. domino iudici primario et civibus iuratis civitatis Cassoviensis, dominis amicis et vicinis semper observandissimis.

(Eredetije papíroson, zárlatán zöld pecsét, 2925/8. sz. alatt.)

VI. 1575.

Örökké való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek, mint tisztelendő uramnak. Tisztelendő biró uram. Ez felől akarék kegyelmednek irnom, hogy emlékezhetik kegyelmed reá, hogy ez elmúlt esztendőbe kegyelmetek akaratójából és az szegény megholt Patikarius Pál uram hagyományából az egyik leányát, ki az *Tinódi Sebestyén* leányától való volt, Sófiát ide be Erdélybe, hazámba hozám; nem sok idő mulva az nagyobbik fia is, ki bátya az leánynak, Istók vala neve, tehát utánna jött ide be, itt benn művre szerzém, *urunk ő Nagysága* ¹⁾ *ötvöséhez* szerzém. Tudom, hogy hallotta kegy(elmed) minemű ostorát az Uristen mireánk bocsátotta vala az nyáron, az döghalált, ugy annyira, hogy csaknem leomlott az nép. Az több jámbor gyermeki között az Uristen kivevé ez világból az Pál uram leányát is egy fiacskámmal, kit az Uristen Kassán adott vala ez világra és egy kis leánykámmal, inasommal, szolgámmal, szolgálóleányommal, csak én magam gazdám-asszonynyal és egy fiacskámmal maradtam volt meg. Im nem

¹⁾ Az erdélyi fejedelem.

régen az Uristen az fiát is Pál uramnak, ahol lakott, kivette ez világból, mind az attyok után mentek, maradt volt az jobb attyoktól, *Sebestyén deáktól* az két gyermekre, kit Pál uram meghagyott testamentomában is, száz és húsz forintjok. Az leányka részét behoztam volt az hatvan forintját. Az férfiúgyermeké az mostoha anyyoknál maradt. Azért tisztelendő bíró uram, mivelhogy az én gazdámasszonynak és im Sándor¹⁾ uramnak attyoktól szállott volt Pál uramra. nem Varga Mihálytól jött, nem tudom az kegyelmetek törvényét, de az mi városunk törvénye szerént ezeket illetné, nem az mostoha anyyok gyermekeit. Azért könyörgök te kegy.-nek, mint tisztelendő uramnak, hogy az Istennek igazsága szerént szolgáltatassa ki kegyd. Én is Sándor uramra bízam, valamit ő el végez, én akaratomból végezi. Azonkívül, ha kinek mi dolga leszen én velem, megtalál itt füstömön. Ha ezt míveli ti kegyelmetek, én is az mibe tudok kegy.-nek szolgálni innét mindenkoron kész vagyok, mint tisztelendő atyámnak. Isten tartsa meg te kegyelmedet minden házanépével egyetembe jó egészségbe nagy sok ideig. Költ Colosvárat hushagyó vasárnap 1575.

Zabó Ambrus, ki ott Kassán
lakott kegyelmeteknél.

Kívül: Ez a levél adassék az kassai főbírónak, Ötwös Lőrinc uramnak nekem mindenkoron bizodalmas uramnak tulajdon kezébe.

(Papíroson, zárlatán zöld pecsét, nyilv. levéltár 3285/22. sz. a.)

VII. 1604. okt. 30.

Mi Lippai Balaz és Nemet Balaz az több vitéz hadnagyokkal egyetemben, kik az tekintetes és nagyságos Boczkai István urunk akaratójából az igaz keresztyén hit mellett az Jézus Christus nevejért és Magyarorszáéért s annak oltalmajért szablyánkat felkötöttük: esküszünk az élő Istenre, ki atya, fiú, szentlélek egy bizony igaz Isten, mivelhogy Kassa városa, úgy mint keresztyén város mi hozzánk adta magát és egyetért velünk, hogy a mi kegyelmes urunk mind mivelünk egyetemben az megnevezett Kassa városát minden ő szabadságában és privilegiomiban megtartja és megtartjuk. Sőt ha valahonnan ellensége támadna, fejünk fennállatáig mellette leszünk és készek leszünk s vagyunk mellettek meghalni, így hogy ők is minekünk hittel legyenek kötelesek és hitlevelet adjanak. Az mely hit mellett minden rendbeli embereknek, az kiknek marhájok és kincsek itt az városban volna, kik mivelünk egyet nem értenek, előadják. Az mi pedig az városban való lövő szerszámot illeti, port és golyóbist és az város kulcsait, azok a várossal egyenlőképpen mi hatalmunkban legyenek, azonképpen az városörzés is mivelünk közönséges legyen és mindent

¹⁾ Tinódy Sándor.

egyaránt értsünk. Kinek nagyobb bizonyására adtuk a mi pecsétetes levelünket az megnevezett Kassa városának, és ujonnan esküszünk az teljes szentháromságra, az egy élő Istenre, hogy soha fejünk fennállatáig el nem állunk mellőlök és soha el nem áruljuk őket, minket Isten úgy segéljen. Datum Cassoviae die 30 Octobris. Anno 1604.

Blasius Lippay. Német Balaz.

Eredetije a nyilv. levéltárban, 18,392. sz. a.; papiroson, rányomott két pecséttel.

VIII. 1613. okt. 14.

Gabriel dei gratia Transsylvaniae et *Valachiae Transalpinae* princeps, partium regni Hungariae dominus et siculorum comes etc. universis et singulis cuiuscunque status, conditionis, ordinis et praeminenter hominibus eorumque vicesgerentibus praesentes nostras visuris extra quidem ditionem nostram constitutis et comorantibus dominis amicis et vicinis nobis honorandis, salutem et quorum intererit servitii commendationem, subditis vero nostris gratiam nostram. Zanthón lakó Bereczk Györgyöt gyaloghadnagyunkat bocsátottuk Magyarországbán császár ő felsége birodalmában, hogy mostani országunk szükséges állapotjához képest mi számunkra zászlónk alá hadat kiáltasson és pénzre legényeket fogadjon; kérjük azért kegyelmeteket szeretettel, hogy előtte viselvén országunknak mostani állapotját, mindenütt ez megnevezett hivünk Bereczk György valahol kegyelmetek között mi számunkra zászlónk alá hadat kiáltat, az kik fizetésre hozzánk akarnak jöni, ne tartson ellent benne, kik mi hozzánk érkezhévén, mindgyarást hópénzeket megadjuk. Egyéb kegyelmességgel is leszünk nekik. Birodalmunkban pedig mindenütt tartozzanak békével bocsátani és egyéb oltalommal, segítséggel is nekik lenni. Dominationes vestrae bene valeant, subditi vero nostri nec secus faciant. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum ex castris nostris ad Varad positis, die decima quarta mensis octobris anno Domini millesimo sexcentesimo decimo tertio.

Gabriel princeps.

Eredetije papiroson, rányomott pecséttel. Kassa v. lt. 5524. sz. a.

IX. 1616. jun. 10.

Szolgálatom ajánlom kegyelmednek, mint jóakaró uramnak. áldja Isten kegyelmedet minden javaival etc. *Fuló* Miklós uram érkezék *Szendróból*, hírt olyant beszéle, hogy tegnapelőtt az egri basának az titkos deákja, ki ugyan magyar fiú és jóakarónk is. titkon *Korlát* uramuak írt egy levelet bizonyos meghitt emberrel, én is ismerem ez embert s azt írja, hogy bizonyosan *Ali* basa véghez vitte ismét ujjobban török császárnál az *Homonnai* dolgát és neki engedte az fejedelemséget, de ez mellett úgy végeztenek

Ali basával. hogy által menvén a Tiszán mind Homonnai s mind Ali basa. — immár az török által is ment Lippa felé, — hogy onnan együtt mind a két had mingyarást visszafordulván, az *hajduságot* nyomják meg és helyeket, mind semmié (így!) tegyék. Ezt véghez vivén, kit Isten ne engedjen, Homonnai *Radullyal* mindjára az persecutióhoz kezdjenek és mindjára mi rajtunk kezdjék el elsöben is. Ajánlotta az deák magát, hogy az mit ért ezután is tudtára adja Korlát uramnak. Minthogy Korlát uram hites kapitánya császárnak, maga nem meri ez dolgot kinyilatkoztatni, hanem azért olvastatta meg *Fuló Miklós* urammal, hogy az kikkel illik, communicálja ez dolgot. Más levelet is küldött az deák, melyet generális uramnak írt, azt is mindjára felküldötte Korlát uram Kassára, abban mit írt, nem tudja, mert az deák megírta, hogy azt Korlát uram fel ne szakassza, mely dolognak penig azt írta Korlát uramnak az deák, hogy ez jövendő héten végben kell menni, az mit az hajduság felöl elszántanak. Mely hirt mindjára ez éjjel hurré töttem az úrfiaknak, tudom ma az hajduságnak is hírével leszen. Ebböl immár kitetszik az mi felölünk elszánt gonosz szándékok mind pápistának s mind töröknek, kitöl az mi szent Istenünk oltalmazhat bennünket; követünk még meg nem érkezett *Zemlinből*, vélekedésben vagyunk felölök. Mert az Zemlin vármegyei viczeispán írt egy levelet Rákóczi Jánosnak, onnan azon levelet hozták Rákóczi György uramnak s onnan énnekem, kinek continentiája az, hogy írta Rákóczi János uramnak az ispán, hogy Homonnai nagy sietséggel hivatta az lengyeleket és minden hadával tegnapi az zemlini gyülésben akart lenni s az lengyelek *Varannón* azt beszélették, ennek hallgatója is volt, hogy csütörtökön önekik Zemlinnél kell megharczolniok, ehhez képest vagyunk vélekedésben követünk felöl. Az mit érthetek. kegyelmetekkel közlöm, kegyelmed is ha mit érthetett. mind az Kolonich dolgai felöl s mind egyebek felöl, közölje én velem is. Tartsa Isten kegyelmedet sokáig jó egészségben. Datum in castris ad possessionem *Ruszka* positus, die 10 Junii anno domini 1616.

Vester amicus et frater

Sigismundus Belleni.

Kívül: Prudenti, circumspecto ac nobili viro, domino Stephano Almási, civi et administratori proventuum civitatis liberae et regiae Cassoviensis etc. domino annico uti fratri confidentissimo. Alatta más kézzel: Exhibitum 10 Junii 1616.

Eredetije papiroson, zárlatán zöld pecsét, 5703/30. szám.

X. 1623. máj. 22.

Abaujvármegyében Kassán lakozó az néhai boldogemlékezetű öregbik Hoffmann Györgynek megmaradott özvegye, Farkas Sophi asszony actiója ugyan Abauj-vármegyében Kassán az börtönházban,

fogva levő Abossi György, Kürtös Mihály, Fűrér Mátyás alias *temetők* ellen, mely ekképen következik:

Tisztelendő böcsületes nemes uram, bíró uram és tisztelendő böcsületes tanácsbeli nemes uraim. Ennek okáért idéztetem uraságtok eleiben ez jelenlevő Iket, mivelhogy in anno 1622, die ultima octobris Isten az boldogemlékőzetű Türkius Sebestyén urunkat, az kassai főnémet predikátort az testi halál által magának választotta és ugyanazon fölülmegirt esztendőben harmadik novembris ugyanitt Kassán Abaujvármegyében az öreg szentegyházban nagy tisztességgel eltemettetett, csak szintén ott, ahol az én boldogemlékőzetű uram, az öregbik Hoffman György temettetett volt. És annak utána in anno 1621 die 15. szeptembris viszontag Isten megkeserítvén, vötte ki ez világból az testi halál által az én hajadon leányomat, Hoffman Erzsébetet, mely leányomnak holttestét tisztességesen eltemettettem ugyanott, az fölül megnevezett öregbik szentegyházban. Ezek peniglen az *Ik* mindhárman ott csak szintén, azhol az üdvözült uram leányommal egyetemben nyugodtanak az földnek gyomrában, elmenvén ezek az *Ik* az én leányomnak koporsóját felrontván, melyet magok sem tagadhatnak az *Ik* és az minemű szépségekkel, ugymint gyöngyös és aranyas koronkával több szépségekkel együtt ékesítvén eltemettettem az ő holttestét, azokat az szépségeket leszedték és lefosztották az én leányomról. Még azzal sem elégedvén, az kisebbik szentegyházban ugyanitt Abaujvármegyében Kassán, midőn *Szegedi Öttvös* Ferencznek, az ő megholt testének sírt avagy vermet ástának volna, tehát ugyanezen fölül megnevezett Szegedi Ferencznek az ő első feleségének holttestének koporsójára találván, azt is hasonlóképen fölrontották és az holttestet megfosztották, melyet magok sem tagadhatnak.

Azért tisztelendő böcsületes nemes uram, bíró uram és tisztelendő böcsületes tanácsbeli nemes uraim ez hallatlan nagy vétkekért kivánom a böcsületes nemes tanácstól, hogy ez böcsületes nemes tanács olyan büntetéssel büntesse meg az Iket, hogy ki mind az Istennek törvényének, mind peniglen az ország törvényének eleget tegyen másoknak példájokra és eltávoztatására. Ez elsőben feleletünk, ha kívántatik, többet szólunk. Alól más kézzel: Actio generosae Sophiae Farkas, generosi quondam Georgii Hoffman relictæ contra vespillones, die 22 Maii anno 1623 exhibita. M.(ichael.) W.(ass.).¹⁾

Eredetije 6035. sz. a.

Közli: Ifj. KEMÉNY LAJOS

¹⁾ Városi jegyző.

KÉT UJABB LETTÁR AZ AACHENI MAGYAR KÁPOLNA SZERELVÉNYEIRŐL.

A magyar Anjouk korában készült műkincseknek bőséges nyoma van ugyan, de korunkra vajmi kevés maradt belőlük. Egy csoportban legtöbbit az aacheni főtemplom kincstárában, melyet ez idő szerint éppen a magyar kápolnában őriznek, találunk. A legtöbbit közülök Nagy Lajos király ajándékozta az Aachenben általa épített és alapított magyar kápolnának.

Eleddig a nevezett kápolna műkincsei és szerelvényei két régi leltárát ismerjük: az egyiket Henrik pilisi apát 1367-ben írta össze,¹⁾ a másikat Ulrik (és nem Henrik) szintén pilisi apát 1381-ben.²⁾

Mínthogy Aachenben ma több, kétségtelenül anjoukori magyar műemléket mutatnak, mint a mennyt a két régi leltár följegyzett, kedvem tartotta a helyszínén tanulmányozni e kérdést.

Kutatásaim eredményeül egyelőre két újabb leltárt van szerencsém bemutatni, melyek a magyar kápolnára vonatkoznak. Ezek egyikét 1657 januárius 2-án iratta össze az Aachen városi tanács a magyar kápolna gondnoka, syndicusa által, a következő 1658. év május 15-én pedig ugyanezt kijavítva megerősíttette titkárja által. Elöttem az aacheni levéltárban őrzött fogalmazat feküdt törléseivel és javításaival együtt. A törléseket ( ) közé foglaltuk, a javításokat és pótlásokat *dült* betűkkel szedettük.

---

¹⁾ Lásd *Fejér*, CD. IX/IV. 91.

²⁾ *A. Reumont*, Die ung. Metallwerke im Aachener Münsterschatz. (Zeitschrift des Aachener Gesch. — Vereins, III. 121.) V. ö. *Fejér*, CD. X/V. 525.

A másik leltárt szintén az Aachen városi tanács iratta össze 1767-ben és megerősítette azt az ottani társas káptalan jegyzője.

Az I. szám alatt adjuk az 1657 8. évi német nyelven szerkesztett leltárt, a II. szám alatt az 1767. évi latint.

I.

Inventarium der Ornamenten der Ungarischen Kapellen zu Aach (welche den 2n Januarii 1657 durch Peter Möhrer auf dem Raht hays pracht worden, weil dass Regenwasser oben durch derselben Kapellengewölb durchgelauffen) *wie dieselbe alnach Ao 1658 den 15 Maii aldha effective erfindlich eint.*

Erstlich drey taeffeln oder Schildereyen, deren Leisten mit goldt: und silberne platen eingelegt. *Und rings Umbher mitt den Wapffen geziert wie num: 2. 3. 4 zu sehen.*

Zwey silbernen Leuchtern.

Zwey par silberne Pollen oder ampullae, deren eines par Vberguldt. (Zwey) Drei Silberne Monstranzen mit unterschiedlichen reliquien, Vnd solle sich noch eine dritte in der Sacristien im Munster befinden.¹⁾

Ein silberner Vbergulter Kelch.

Zwey silber Vbergulte wapffen, ahn einer seitden das (halbe) Velde voller Lilien, ahn der andern seitden mit dreyen Baleken (darumb das Lauffwerk) von Golt und silber stattlich gewierkt, *deren in figura N° 6n: 1° zu sehen.*

Zwey silbern Strauss Köpff mit selbiges Wapffen — IV: 12.

Zwey Adeler uff einem Wapffen darunder N: 3.

Ein Mers Casel mit zwey Leüiten Rock und zugehörenden Alffen unt stohlen.

(Ein Par Kertzen.)

Noch ein Vorhangh vorm alttar der Ungarischen Kapellen.

S. Münsterm. p.

Más írás:

Praemissum Inventarium Capellae Hungarorum ornamentorum ita ut supra rectum et verum esse attestor Ego M. Peitl.

Aláírva: M: Peitle m. p. secretarius vrbis Aquensis et notarius publicus.

Kívül: Taliter transmissum est per Syndicum.

¹⁾ Ezen 1657-ből eredő hozzátétel, hogy a harmadik ereklyetartó a főtemplom sekrestyéjében őriztetik, fölöslegesnek látszik, minthogy az ereklyetartók száma amúgy is háromra javíttatott.

(Inventarium der ungarischen Capelle Ornamenten)
Inventarium authenticum ornamentorum Capellae Vngarorum Aquisgrani sub litt. C.
Levéltári jegye: D. 89^{1,2}.

II.

Inventarium sacrarum reliquiarum, lipsanothecarum earundem sacrarum reliquiarum, sacrorum vasorum, aliorumque ad altare requisitorum, collustratarum tabularum et picturarum, clenodiorum pro solemni officio divino, vestium sacrarum etc.

Sacrae reliquiae:

1. Particula de costa s. Stephani regis Hungariae.
2. Particula ossis ss. Maurorum.
3. Reliquiae parvis duobus globulis, ex damasceno serico flavi viridisque coloris cum intertextis floribus albis inclusae, cumque vetustissimo caractere germanicae superscriptionis: Sant Loÿ Buss. (? Loysius).
4. Particula ossis s. Ladislai regis Hungariae.
5. Particula ossis s. Stephani prothomartyris.
6. Particula ossis sanctae Emerentianae Virginis.
7. Particula ossis s. Agnetis.
8. Particula ossis s. Catharinae.
9. Particula ossis s. Dorotheae.
10. Particula ossis s. Sacrae.
(A 11. folyószám kimaradt).
12. Particula ossis s. Chrisanti Martyris.
13. Particula reliquiarum de tribus regibus.
14. Diversae reliquiae sanctorum cum perantiqua hac latina inscriptione: Reliquiae sanctorum, quae inventae sunt sub altari, quod est in Dederichs-Kirchen, quorum nomina colligit Christi scientia.
15. Oblonga ad longitudinem digiti indicis particula s. Emerici confessoris et ducis.
16. Particula parvo vitriolo inclusa sancti Stanislai episcopi et martyris.
17. Particula ossis s. Laurentii.
18. Particulae variae ossium undecim millium virginum aliorumque sanctorum cum hac inscriptione: Quorum nomina colligit Christi scientia.¹⁾

¹⁾ Ezen ereklyék nagy részint megvannak az aacheni főtemplomban, lásd: *Kessel*, Geschichtliche Mittheilungen über die Heiligthümer der Stiftskirche zu Aachen, 94. és köv. lapok.

Sacrarum Reliquiarum Lipsanothecae:

Altefatae reliquiae sanctorum asservantur in tribus Lipsanothecis, duabus ex argento fuis, tertia vero ex argento cusa, singulis tum auro illinitis, tum incausto lapidibusque ornatis ac sub numero 1. 2. et 3. signatis uti sequitur:

1-ma harum thecarum est ad formam turriculae plusquam pedalis ex argento fusa, atque a cruce hungarica, super parvo nodulo in summitate collocata, ad pedem usque per totum deaurata, cum inustis ejusdem pedi varjys coloribus, aureisque francis liljys regum et reginarum Hungariae insignjys, intermixtisque incisis floribus. Haec theca pendit in argento deaurato uncias novem, continetque sub rotundo crystallo nativo sacras reliquias, hic supra nro 1. 2. et 3. designatas.¹⁾

2-da theca ad formam parvi venerabilis ax argento quoque fusa est sesquipedalis, et artificiose cum cruce in illius summitate et Christi crucifixi effigie cumque infra eandem ornate incincta sive inclusa chrystallo genuino rotunda, et consimili cooperculo ovali studiose elaborata. Cuius thecae pedi quadrato incisa sunt etiam eadem regum et reginarum Hungariae insignia, aurea Franciae lilia, aliique colores etc. quae iam dicta per totum auro obducta theca pendit sesqui libram, continetque sub antedicto chrystallo genuino ac illius cooperculo, cuius chrystalli valor iuxta taxam gemmarjy ad viginti ducatos ascendit, sacras reliquias superius a numero 4—12 recensitas.²⁾

3-ia reliquiarum supranominatarum theca ex argento ornate inciso artificiose cusa est pedalis et trium pollicum, cum pede octogeno quatuor pedibus leoninis inposito, in cinctisque lapidibus preciosis ornato ad supportandum oblongum ex crystallo genuina exacutum Scyphum, ac illius crystallinum ovale operculum, desuperque positum argenteam crucem, cum effigie Christi crucifixi. Haec theca a cruce usque ad pedes leoninos auro obducta ponderat 15 argenti uncias, et in crystallino supramemorato scypho, eiusque operculo (iuxta aestimationem huiatis gemmarjy) valente 100 ducatos aureos; comprehendit sacras reliquias superius a numero 15—18 nominatim indicatas.³⁾

¹⁾ Ezen ereklyetartó maig is megvan, l. *Bock*, Karls d. Gr. Pfalz-Kapelle, II. 78.

²⁾ Megvan; l. *Bock* idézett műve II. 76. lapján.

³⁾ Megvan; l. *Bock* idézett műve II. 56. l.

Vasa sacra:

1. Calix argenteus cum insculpta pedi aquila, item patena dum parvo cochleari pro vino et aqua quae tria inaurata pentuncunt uncias 17.

2. Oblongus catinus et duo urceoli cum incisus dicto catino argenteo insignis amplissimi magistratus Aquensis, insimul ponderantes $2\frac{1}{2}$ libras.

3. Duo parua candelabra, pro magna parte auro obducta, cum insignitis eorum pedibus auro aliisque coloribus, saepedictis regiis hungaricis insignis heraldicis.¹⁾

4. Crucifixi effigies, cuius Christi in cruce pendentis imago ex argento fusa est semipedalis, capita vero trium angelorum cum alis ex argento cusa, impositaque summitate et duobus brachis ligneneae crucis cum titulo I. N. R. I. quatuorque tripartitae flammae circa caput imaginis Christi emicantes etiam ex argento cusae, aliaque ibidem collocata ornamenta sunt omnia auro illinita, ac super deaurato ligneo pede posita, penduntque auri inaurati 15 uncias cum media.

Collustratae tabulae.

Tres huiusmodi tabulae a piissimo rege Ludovico datae, sunt singulae limbis ex argento cusis ac formatis circumdatae, insuperque hi argentei et deaurati trium tabularum limbi in sua planitie parvis laminis argenteis et deauratis ornati, medietas harum laminarum est collustrata regiis Hungariae heraldicis insignis, auro, argento alisque coloribus inustis: altera vero medietas est incisus frondibus deauratis, mixtimque cum prioribus laminis super dictos limbos positus adornata. — Effigies in tribus istis tabulis depictae sunt etiam ab omni parte eminentibus laminis argenteis inanratis cum isdem incaustis pigmento ceruleo, aureisque Franciae lilis per totum ita ornatae, ut nihil inter laminas istas appareat et emineat, nisi imagines depictae et splendor deauratus super capite effigierum, cum incinctis iam dicto splendori partim coronis regis, partim etiam floribus ex argento deaurato lapidibusque pretiosis artificiose formatis.

Cum autem hae tabulae et picturae a tanto temporis decursu fuerint tum a vermibus ligneis corruptae, tum etiam colores picturarum magna ex parte deciderint, ita ut omnis earundem tabularum et picturarum super tela phimitico et creta tantum obducta, pictarum magna ex parte deciderint,

¹⁾ E két gyertyatartó megvan; l. *Bock* i. m. II. 69.

ita ut omnis earundem tabularum et picturarum ornatus, ob subsecutam inde obfuscationem pene evanuerit, eapropter veteres tam tabulae, quam picturae ex integro renovatae, ac tres novae ex ligneo querceo ter quaterque oleo interius exterius inuncto tabulae prout tres etiam novae picturae cum iisdem antiquarum tabularum et picturarum collustrationibus et ornamentis, fuerunt respective factae ac depictae, prout ex sequenti trium tabularum picturarumque sub numero 1. 2 et 3. descriptone ulterius elucescit.

1a tabula cum iisdem limbis, laminis ceterisque ornamentis supra descriptis — repraesentat effigiem s. Hungariae regis Stephani, corona regia coronati, et consimilem coronam regiam imponentis capiti reginae, cuius tabulae limbi, laminae ceteraque ornamenta pendunt argenti pro maxima parte deaurati, tres libras et undecim uncias.

2a tabula desuperque pictura, ysdem limbis, laminis et ornamentis adinstar veteris illustrata exhibet quondam Hungariae miraculosam imaginem B. M. V. et infantis Jesu cum splendore deaurato super utriusque caput, inter praedictas laminas eminente, ornatoque rosis factis ex argento deaurato, lapidibusque pretiosis. Huius tabulae antedicti limbi et laminae et cetera ornamenta ponderant argenti inaurati libras 4 et unam unciam.

3a tabula desuperque depicta secundum exemplar antiquae picturae effigies repraesentat consimilem miraculosam in Hungariae existentem imaginem B. M. V. et infantuli Jesu estque adornata tam tabula, quam imago B. M. E. et pueri Jesu ysdem limbis, laminis et ornatibus in descriptione praecedenti secundae tabulae allegatis. Quorum ornamentorum huius 3-ae tabulae et picturae argenti inaurati pondus sese extendit ad quinque libras et 15 uncias.¹⁾

Clenodia pro officio solemni.

1o Duo eiusdem forma, modo et substantia artificiosissime elaborata, cappis choralibus olim ante pectus presbiteri officiantis appensa clenodia. Quod utrunque clenodium in sua parte superiori tum ex argento fuso, tum cuso Basilicas Hungariae cum suis respective turriculis, in quibus sacra corpora sanctorum Stephani et Ladislai regum et Emerici ducis Hungariae quondam sepulta fuerunt, et diversis miraculis coruscarunt. Continet etiam in istis Basilicis praedictorum sanctorum Stephani, Ladislai et Emerici parvas auro obductas

¹⁾ Mind a három kép megvan; l. *Bock* i. m. II. 71.

statuas, in parte vero utriusque clenody inferiore exhibentur heraldica Hungariae auro, argento aliisque coloribus encausta insignia et insuper infra ista insignia duae turres (in quibus duae statue captivorum continentur) circa medium dictorum clenodiorum sunt incausta sive inusta limbo ceruleo ovali interciso haec, vetustissimo caractere aureo verba: Gottes Lere wold ich vermere, ich begere Mariae Ere. Hoc utrumque clenodium circumdant a lateribus duae aquilae cum suis alis, habentes aures caninas et pedes leoninos, ac inferius sustinent illa bina clenodia duo crocodili ex argento deaurato ac incausto tres libras et septem uncias.¹⁾

2do Duae coronatae aquilae habentes in unguis galeam cum ap-et dependentibus saepedictis encaustis Hungariae insigniis.²⁾

3tio Duo struthiones ex argento fusi, habentes in suis rostris deauratam soleam equinam, et in unguis coronas aureas cum appendentibus galeis deauratis, indeque dependentibus Hungariae insigniis auro, argento, coloribusque incaustis. — Haec quatuor clenodia olim anterioribus capparum choralium extremitatibus infra duo, superius numero 1. descripta clenodia in solemni officio divino appensa unam argenti libram et 3 uncias ponderant.³⁾

Vestes sacrae.

1o Antiquissima casula, stola et manipulus ex eodem holoserico caeruleo facta, in cuius casulae anteriori parte, vulgo columna, et in parte posteriori, vulgo cruce, sunt cum auro, argento aliisque coloribus diversa Christi infantis item duodenarÿ et virilis aetatis sacra misteria et aliorum sanctorum sanctarumque effigies acu phrygia per totum depicta, in alÿs vero casulae partibus tam ante quam retro p(rout) etiam (in) stola, manipulo sunt eadem acu phrygia picta leones, aquilae, plurimique flores et frondes.

2o Antipendium altaris ex eodem serico caeruleo consimilique modo acu phrygia pictum.

3o Cusinus altaris pro supportando libro missivali ex dicto serico quoque factus, eadem acu phrygia pictus.

(infra erat) in fidem (signat.) J. Couven, secretarius.

¹⁾ Csak az egyik példány van meg; l. *Bock* i. m. II. 73.

²⁾ Meg van mind a kettő az aacheni kincstárban, az 1. számú szekrényben, jóllehet *Bock* i. m. II. 75. úgy ezen, mint a következő számú műtárgyból csak egyet-egyét említ.

³⁾ Meg van mind a kettő.

Concordat cum suo originali Inventario ss. reliquiarum, ornamentorum et clenodiorum ad hujatem capellam hungaricam spectantium, ac apud amplissimum magistratum Aquensem existentium, quod inventarium habetur annexum Responso ejusdem amplissimi Magistratus de 18va Xbris 1767 id quod attestor sub appresso sigillo capitulari J. F. Wesender Reverendissimi Capituli Regalis ecclesiae B. M. V. Aquensis Secret. m. p.¹⁾

Kívül: Reliquien und Kirchen-Sachn zu der Ungarischen Kapelle 1767.

Eredetije az aacheni városi levéltárban: D. 89.

Másolta: PÓR ANTAL.

---

¹⁾ Úgy tetszik az egész leltárt J. F. Wesender másolta.

A FEJÉRPATAKY CSALÁD LEVELES LÁDÁJÁBÓL.

A kelecsényi Fejérpataky család — az *Andaházyakkal* s a nemesi és bárói ágon virágzó *Lipthayakkal* együtt — tudvalevőleg attól a *Miláth*-tól származik, kinek atyja *Bosin* a liptói királyi erdőség és vadászterület őre volt s a tatárjáráskor szerzett érdemeinél fogva IV. Béla királytól 1248-ban a *Verbicha* és *Akalichna* között fekvő három ekealja földre fiaival együtt adományt kapott. Bosin fia *Milath*, kitől a Fejérpataky család a mai napig szakadatlanul lehozható, később több birtokot is szerzett, de ezeket maradékai — a XIV-ik század első felében vagy eladogatták vagy más jószágokkal elcserélték, és nyilván ez az oka — a mint *Majláth Béla* helyesen megjegyzi, hogy a Fejérpataky családnak különben gondosan őrzött levéltárában Árpádkori okmányok nem találtak. (*Turul* IX. k. 81. l.)

A levéltár a legújabb időkig a család ősi fészkében, a Liptó vármegyei *Kelecsényben* őriztetett és csak 1891-ben került örök letéteményképen a m. nemzeti muzeum könyvtárába. A középkori oklevelek száma 94, melyből a XIV-ik századot 44, a XV. századot 39, a XVI-ik századot pedig (a mohácsi vészig) 11 darab képviseli. Ezenkívül van még a XVI. századból (1526 évtől) 27, a XVII. századból 748, a XVIII. és XIX-ik századbeliakkal együtt mindössze tehát körülbelül 1000 darab ok- illetve missilis levél és egyéb írás. A legrégebbi oklevél 1335-ből való. Művelődéstörténeti szempontból igen becsesek azok a bizalmas levelek, a miket Thurzó György özvegye *Czobor Erzsébet*, leánya Ilona Ilyésházy né, és a család több tagja küldözgetett *Fejérpataky György* letavai várnagyhoz,

az öreg nádor, régi, meghitt emberéhez, melyek a XVII. századbéli főúri háztartásra és családi életre, az orvoslás történetére stb. sok érdekes és jellemző dolgot tartalmaznak, a mint az alábbiakból kitűnik. Megjegyzendő, hogy a IV., XI. és XVI. számú levelek ugyan nem Fejérpatakynak szólnak, mindazonáltal az ő kezébe kerültek és tartalmuknál fogva közleményünkbe szépen bele illenek.

* * *

I.

1621. nov. 24.

Egregie domine nobis honorande. Salutem. stb.

Vettük az kegyelmed levelét s megértettük. Az mi az képíró dolgát illeti, arról most kegyelmednek egyéb információt nem adunk, hanem várakoztassa kegyelmed az mi haza érkezésünkig, holott mi is immár nem késünk, de ha pénteken estvére nem is, szombaton ebédre haza megyünk s akkor vele mindenekről beszélgetünk és végezünk. A mi pedig nézi az koporsó dolgát, bizony bánjuk, hogy az az ón nem jó hozzá, ettől féltünk mi is, s azért hagytuk vala meg kegyelmednek, hogy mindenről bizonyost végezett volna kegyelmed az koporsócsinálóval. Minekünk afféle ónunk nincsen, hanemha az ott való bíró tehetné szerét, a kinek ím irtunk felőle, levelünket késelem nélkül bizonyos embertől küldje el neki kegyelmed. Ezzel éltesse isten jó egészségben kegyelmedet. Datum ex Thrinchen, 24. novembris anno 1621.

Domina vestra benevola

Illustrissimi quondam domini comitis Georgii
Thurzó alias regni Hungariae palatini etc.
relicta vidua

Czobor Erzsébet m. p.

P. S. Kegyelmedet mi akkor ugyan reá kérdénk, hogy mit mond az koporsócsináló az ón felől s kegyelmed azt felelé, hogy az a mester jónak mondja. Ha akkor megjelentette volna, eddig másutt is gondját viseltük volna, holott a mely ember az idvözölt szerelmes uram koporsóját csinálta, ugyan ajánlotta magát. De ennek igen tökéletlen embernek köll lenni; három hétre felelt, hogy megkészéti a koporsót s annak már két hete, mégis csak most ír az ón felől. Minthogy pedig nekem ugyan írtak is Lőcséről, kegyelmed várakoztassa az embert az én hazaérkezésemig s tudakozzék kegyelmed azon közben Zsolnán is, hol tudnának afféle fehér ónot; sőt mivel-hogy az képíró is emlékezett volt felőle, hogy annak az mester-

nek, mely szegény idvözölt uram koporsóját csinálta, elegendő óna volna, menjen végére a kópírótól, ha Býtchére nem hozná-e el magával, hogy ott munkálkodnék. Mindezeknek menjen úgy végére kegyelmed, hogy a mikor mi haza megyünk, kegyelmed mindenekről informálhasson.

Külczim: Egregio domino Georgio Feyer-Pataky arcis nostrae Lethava castellano etc. Nobis honorando.

II.

a)

1622. máj. 3.

Egregii domini nobis honorandi Salutem etc.

Palásthy Gergely uram Horváth Istvánné asszonyommal együtt mennek oda föl az várban, valami ládákat viszen ő kegyelmek. Azért hagyjuk és parancsoljuk kegyelmeteknek, hogy az ő kegyelmek ládáinak és portékájoknak mutasson bizonyos helyet ott az várban az több nemesség ládái közt, az hol jó módjával megmaradhassanak, ne hányják-vessék imide amoda. Valahány ládát pedig és egyéb afféle eszközt bevészen kegyelmetek mind Palásthy uramtól s mind Horvát Istvánné asszonyomtól, arról levelet is adjon kegyelmetek ő kegyelmeknek, kinek páriája kegyelmeteknél is legyen, úgy hogy jövendőben mikor ő kegyelmek kívánni fogja, tudhassa szám szerint ismét kiadni ő kegyelmeknek. Isten éltesse kegyelmedet. Datum in arce Zomolyan, die 3 may anno 1622.

Domina Vestra benevola

Illustr. olim domini comitis Georgii Thurzo

alias R. H. P. relicta vidua

Czobor Erzsébet m. p.

Külczim: Egregiis dominis Georgio Fejérpataky et altero Georgio Radossitt castellanis arcis nostrae Lethawa etc. Nobis honorandis.

b)

1622. máj. 13.

Én Horvát Istvánné Bötleő Örsébet az nemzetes és nagyságos Thurso Györgyné asszonyom akaratjából hoztam Lethova várában két ládámot, egyik veres, másik fekete. Ilyen okon, hogy azt senkinek ne adják, hanem avagy uram ő kegyelme vagy pedig magam jövök. Hol pedig az úr isten ő szent felsége ez világból vagy uramot ő kegyelmét avagy énmagamot kiszólít, tehát egy lyánom vagyon (*oldalt írva*: Horvát Kata) 12 esztendősz avagy tizenhárom, annak adassék kezében. Ezt pedig adtam ő nagyságának igaz meghitt böcsöletes jámbor személeknek Lethova várának főporkolábinak

Feyrpataki Györgynek, Radossith Györgynek. Die 13 (*kima-
radt*: Maÿ) anno domini 1622.

Idem qui supra
Én Horvát Istvánné
Böthlö Örsébet.

III.

1623. okt. 16.

Egregie domine nobis honorande. Salutem et omne bonum.
Az kegyelmed levelét vettük, mit írjon kegyelmed meg-
értettük. Az posztót hogy meghozták Krakóbul, értjük. Men-
téket azért kegyelmed az urfiaknak ne szabasson, hanem csak
dómánt. Lám elég mentéjek van annélkül is; im küldtem
gombokot is dómányra valót. Interim valet. Datum in arce
Trenczen, die 16 octobris 1623.

Generosae Dominationis Vestrae

dominica benevola
illustrissimi olim comitis domini
Georgii Turzo R. H. P. Relicta
Czobor Erzsébet m. p.

P. S. Az gyermekek felől gyakorta írjon kegyelmed.

Külczim: Egregio domino Georgio Feierpataky, castellano arcis
nostrae Lethava etc. nobis honorando.

IV.

1624. febr. 24.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek, mint jó akaró
szerelmes asszonyomnak atyámfiának. Kivánok az úristentől
kegyelmednek urammal ő kegyelmével és szerelmes gyerme-
kével egyetemben minden lölki, testi jókat s jó egészséges
hosszú életet megadatni.

Mostan Erdődiné asszonyomtól öcsémtől és annak előtte
másoktól is megértvén, hogy az úr isten kegyelmednek boldog
szülést engedvén, szép leány magzattal megáldotta és látogatta
és az kegyelmed gyermekágyát szerencsésen fekvén az úr isten
egészséggel látogatta kegyelmedet szerelmes lányával egyetem-
ben, az melyen tiszta szívből örölkök, kívánván az úr istentől,
hogy nevelhesse föl kegyelmedet szerelmes gyermekét az úr
istennek szent nevének dicséretére, tisztességére, kegyelmednek
és minékünk is minnyájunknak örömünkre. Adja az
úr isten, hogy onokáit is láthassa kegyelmedet. Kegyelmedet
kérem, mint szerelmes asszonyomat, tudósítson engömet az
kegyelmedet állapotja és egészsége felől, melyfelől én tiszta

szívből kívánok örvendetes jó hírt értenem. Azon is kérem kegyelmedet, hogy asszonyomnak ő kegyelmének és közönségesen az ott lévő atyafiaknak én nevemmel ajánlja kegyelmed szolgálatomat. Az ur isten tartsa meg kegyelmeteket sok esztendőig kívánatos jó egészségben. Datum ex arce Sempte, die 24. februarii anno 1624.

Kegyelmednek igaz szívvel, szeretettel, örömet szolgál
Lyzthius Anna Rosina m. p.

Külczim: Az tekéntetes és nagyságos Gróf Thurzó Anna asszony-
nak, az tekéntetes és nagyságos Szuniogh János uram ő kegyelme szerelmes
házas társának etc. nekem jó akaró szerelmes asszonyomnak, atyámfiának
adassék ez levél.

V.

1624. febr. 28.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek, mint énnékem mindenkoron jó akaró bizalmas uramnak. Áldja meg az úr isten kegyelmedet minden kívánsága szerint való sok jókkal.

Kegyelmednek csak erről akarék írnom. Im asszonyom-
nak ő nagyságának küldtem valami kevés gyümölcsöket, hanem kérem kegyelmedet, mint jó akaró uramat, a kosarakat küld-
jék meg ezen levél vívő embertől, mert másszor nem volna miben küldenem.

Továbbá arról is akartam írnia kegyelmednek, a miért kértem volt kegyelmedet, hogy ha Polany uram az tollat, a kit Daróczy uram a fiamnak adott, felküldte kegyelmedhez, kérem kegyelmedet, ugyan ezen embertől küldje meg kegyelmed, deszka közibe csinálván. Ha peniglen azt a tollat még föl nem hozták kegyelmednek, kérem kegyelmedet izenjen kegyelmed oda Polany uramhoz, s ha elküldi kegyelmedhez, legyen csak kegyelmednél, s azután is, ha ember találkozik, megküldheti kegyelmed. Édes jó akaró uram, ha kegyelmed valahonnét szilvára árusokat szerezhethne árvaikat, vagy két feles szilvánk van, igen megköszönném kegyelmednek. Kegyelmed is viszontag parancsoljon, a miből tudok, tiszta szívűl örömet szolgállok kegyelmednek. Ezzel az ur isten tartsa meg kegyelmedet sokáig jó egészségben. Datum in Vyfalu, die 28 Februarii anno 1624.

Kegyelmednek örömet szolgál
Bamffy (így!) Kata m. p.

P. S. Az fiam kegyelmednek szolgálatját ajánlja.

Külczim: Az nemes és vitézlő Feier-Pataky György uramnak, Letova várában főporkolábnak etc. mint nekem jó akaró uramnak adassék ez levél.

VI.

a)

I n s t r u c t i o.

Porkoláb uraméknak asszonyomnak ő nagyságának itthon nem léteben mihez kölljön magukat tartani. 1624. 21 Augusti.

1. Senkit az várban idegen embert be ne bocsássanak, mivel hogy a gyermekek itthon maradnak, hogy afféle idegen helyről jövő s járók miatt (kit az úr isten eltávoztasson kegyelmesen) valami dögleletesség be ne hozattassék. A nemes-ség közöl penig, a kiknek ládái itt vannak, ha ki megjöve-telünkig afféle itt levő marhájáért jönne, el akarván innét azt vinni, az ollyak bebocsáttassanak vagy magok vagy feleségek vagy ha mást küldene is, a kik egészségek égű helyről jönné-nek. Ha kik penig arról a félről jönnének és Bittchéhez s más közel való helyekhez, a hol egészségtelen ég volna, lakná-nak, afféléket marhájokért se bocsássanak be; várjanak azok a jámborok egy kevés ideig, míg az úr isten eltávoztatja azt a dögleletességet, s azután is megtalálják marhájokat itt.

2. Afféle paraszt jobbagyságot penig senkit be ne bocsás-sanak, kiváltképpen a byttchei jószágbelieket. És semmi féle gyümölcsöt, mogyorót, szilvát etc. be ne engedjenek hozni, mert csak betegséget szörzőnek vele. Az darabontok följáró feleségire penig kiváltképpen vigyázzanak, hogy azok holmi gyümölcsöt föl ne hordjanak.

3. A várat mindennap háromszor füstöltessék s tisztán tartsák porkoláb uramék.

4. A gyermekek felől nekünk minden negyed napon írja-nak, hogy tudjuk mi is, miben legyen állapotjuk idehaza. Maga is penig a porkoláb mindennap egyszer föltekéntsén a gyermekekhez s őket meglátogassa mind a kissebket s mind az öregbket.

5. Minthogy penig magunk itthon nem leszünk, akkedig Raiczról a fazokasokat föl hívassák és a kemenczéket mind kívül-belől megkenessék, mind a magunk házaiban, a palotá-ban, a gyermekek házaiban és a hol a palatinus leánya volt is.¹⁾ Ott alatt is penig a vendég házakban, a palotában, és a hol Theodosius uram level (*így*), ott is a kemenczéket meg-csináltassák, a hol mi híjja volna. A kanisán penig, minthogy mi nem azért csináltattuk volt a kályhás kemenczét, hogy

---

¹⁾ Czobor Erzsébet mostoha leánya, Thurzó Judit, férj. Jakusith Andrásné, kinek anyja Forgách Zsófia volt.

szenes ház legyen, hanem hogy kályhás szobába legyen az is; de minthogy az uraimék, a kik nem szerették, hanem lyukat csináltak rajta s kirontották, azoknak teljen kedvek benne, minthogy szegény istenben idvözölt uram élteben is szenes ház volt az, ezután is legyen szenes ház, s azzal a kályhával jobbitsák és újítsák meg mind itt fönn s mind az ott alatt való házakban levő kemenczékben a mi fogyatkozás volna. Nem szükség új kályhákat venni hozzá.

N B. Az uraiméknak a hol asztalok level a darabont házban, ott is paraszt-hályhákkal a mi híjja volna, csináltassák meg.

6. A hol a kis urak laktanak itt fönn a kis szobában, azt igen szépen kitisztíttassák, Zsolnáról egy kőművest hozatván, az igen szépen megfehérittessék belől, ablakit mind leszedjék s az szerint nyitva hagyják őket, hogy megszáradjon.

7. A minemő posztót s fűszerszámot Krakkból hoznak, azt meglássák a jegyzés szerint, mennyi vég legyen s rakassák szépen be a grádics mellett való boltban. A fűszerszámot pedig csak úgy hordóstól tétessék be, ha isten minket meghoz, megláttatjuk osztán magunk, ha meglesz a jegyzés szerint.

8. Ha pedig valaki akarna bejönni a gyermekeket meglátogatni, senkit idegen embert, se ismerőt, csak azoknak látogatásokért jövöt, be ne bocsássanak. Hanemha valamely felől magunk leány- avagy vőink jönnének ide s azok akarván őket látni, bebocsáthatják. A kiknek pedig marhájok volna itt s azért ide jönnének, azszerint, mint oda föllyebb is megíratánk, bebocsássák őket.

9. A grádicsot megcsináltassák és az szerint befödessék, az mind szóltunk volt felőle a porkolábnak és a tisztartónak is meghagytuk, egyéb helyeket is meglátogattassanak és a hol zszindelyezés kívántatik, megzszindelyeztessék.

10. Az istállókat is mind itt fönn s mind ott alatt, a hol a mi lovaink szoktanak állani, jó módjával azokat megtapasztassák, az alljakat megveressék, hogy jó ló-állás lehessen és a fölít is jó módjával megkenessék, hogy a hol búzát töltenek reá, jó módjával állhasson.

11. A tárház kulcsait a porkoláboknak hagyjuk, kitől isten oltalmazzon, hogy ha valami mennyütőkő jönne be a várban és a boltban beütne, olyankor fölnyissák ajtaját, de egyébaránt nem szükség azt fölnyitni.

Actum Lethauae die 21. Augusti, anno domini 1624. ut supra.

Czobor Erzsébet m. p.

(L. S.)

12. Mivelhogy palatinus uram mandatumját hozták szolgabíró s esküdt uraimék nekünk, kinek helyt adván, készeréttünk magunkat ahhoz alkalmaztatni. Ha azért itthon nem létünkben Akay István uram ide jönne, akarván marháját meglátni avagy elvitetni innét, megkövetvén nevünkkel ő kegyelmét, kegyelmetek mutassa meg ő kegyelmeknek a mandatumot, megmondván, hogy mi ő kegyelmeknek gonosz akarrattal a mint hogy ennek előtte nem akartunk lenni soha is, így azután is; azért ő kegyelme látván és értvén, miben legyen a dolog, mi reánk nem neheztelhet azért, holott böcsületünkben jár, hogy palatinus uram parancsolatjának engedelmesek legyünk. Azért ő kegyelme igazétsa dolgát palatinus uram előtt s annak utána ő kegyelmének, mint annak előtte, szabad leszen (mi miattunk) marháját meglátogatni és el is vitetni, a mikor ő kegyelmének kedve tartja.

b)

1. Az árvai udvarbíró ha ideküldi a számtartó Pankát a pénzzel, vegye kezeihez porkoláb uram s adjon quietantiát róla.

2. Az jószágra a minemő sert köll venni, az lethawai tisztartó az restantia pénzt adja ki reá, ha penig föl nem érnék véle, az árvai pénzbe tegyenek hozzája, hiszen tudják a tisztartók, mennyi bálwán sert szoktak venni mind az két jószágra, annyit vegyenek, s az árvai tisztartó is segítséggel legyen, hogy megvehessék s mingyárást aláküldje.

3. A minemő halakat fogtak, nám immár én az registromát az tisztartónak adtam, miképpen adták el s a szerint cselekedjenek, a mint én megrendeltem; ha penig az bittsei tisztartó ott az tóban valami halat fogathatna, ha öregb annál, a kit az tóban fogtak, hagyják meg az konyha szükségére, Ha penig apróbb annál, a kit én az konyhára rendeltem, az a 20 kepe maradjon meg; és valamint az bittsei tóban találnak, azt adják el, s a helyett hagyjanak az öreg pontyból annyit, a mennyit az tóban találnak s nem szükség többet eladni, csak annyi számút, a mint egyszer megírtam az jegyzetben.

4. Az 8 szekeret Pazthora mingyárt küldjék el Gaidláról a minemő borok ott termettek s hogy vanban (*igy*) jutottak, hozzák föl; ha penig énnekem Pazthoról valami levelet írnak, az porkoláb nyissa föl, hogy ha még több szekeret kívánnának, ismét küldjenek. Az tisztartók fogadjanak az Karácson cántorából szekereket addig míg az árvai szekeresekre való pénzt meg hozzák. Ha penig foglalt bor, Pazthoról megírják,

hogy mennyi akót foglaltak, az porkoláb küldje meg az árát abból az pénzből.

5. Az bírák szekerei mind készen legyenek, az porkoláb meghagyja a tiszttartónak, mihent megírjuk, hogy hova küldjenek borokért, mingyárást elmelessenek.

6. Minthogy penig az én szerelmes menyem asszonyt most ilyen nehéz útra el nem vihetem, meglássa az tiszttartó, hogy tisztességes asztala legyen mind az unokáimmal együtt. Porkoláb uram, hopmester uram egyenek véle; ha Illésháziné avagy Jakusithné érette jönne, akkor osztán hopmester, Bory János, Szexti s az többi is, a kik itthon maradnak az porkolábokon kívül eljöjjenek menyem asszonynyal, sőt Beniczky uram is eljöjjen. Ezt a mi akaratumkat ő kegyelmének adja tudtára porkoláb uram, hogy másuvá el ne menjen ő kegyelme, hanem menyem asszonynyal jöjjen el.

7. A várban, porkoláb uraim, istenért kérem, hogy szorgalmasan vigyázzanak, senkit be ne ereszenek az várban, s minden héten kétszer is küldjenek utánnunk, mint leszen menyem asszony s az több gyermekek is.

Czobor Erzsébet m. p.

VII.

1625. jan. 9.

Generosi domini, nobis honorandi, salutem stb.

Az kegyelmetek leveléből értem, hogy az Thurzo kis Erzsicske igen nagy hűség betegségben fekszik, azért félek, hogy meg ne himlőzzék, minthogy ott környűl hallom hogy himlőznek, azért az várban nem köllene afféle embert bebocsátani; ha azért veszi kegyelmetek eszében, hogy az Erzsicske meg akar himlőzni, kegyelmetek ne várja azt, hogy meghimlőzzék, hanem vigyék ki az több gyermekek közül az én házomban, mert az többire is ráragadna. A Katus asszony legyen mellette egy vagy két leánynyal; a doctort is ím föl-küldtem. A gyermeknek ne adjanak bort innya, hanem lencsevizez égessenek és tegyék abban egy darab édes fát, ennehány szem répaszemet, tegyék bele s azt igyék. Semminemő borsos és sós ívelt ne adjanak enni, széltűl is őrizzék az gyermeket. A hol kegyelmetek azt írja, hogy az Turanszkinak nincsen selyme készen vagy kender s fonjon (*így*). Én magam is nem késem, isten segítségéből fölmegyek. Az gyermekek mint lesznek mingyárt megírja kegyelmetek. Budyatinban átküldjön kegyelmetek, a fejedelem mátkáját ha arra hozzák vagy nem, kegyelmetek írja meg mentől hamarébb, mikorban hozzák.

Ezzel isten kegyelmeikkel. Datum in Zomolian die 9 Januarii anno 1625.

G. D. V.

Domina benevola
Ill. quondam comitis domini Georgii
Turzo relicta vidua
Czobor Erzsébet m. p.

P. S. Az gyermeknek első ételben mindenkor az vín asszony szilvát főzzön és azt egyék először mind vacsorán, ebéden, hogy az hasa jobban meg ne keményedjék, mert ha megkeményik (*így*) az hasa, annál nagyobb hűség lesz rajta.

Külczim: Generosis ac egregiis dominis castellano Georgio Feirpataki ac Sigismundo Marsowsky aulæ nostræ præcipuis familiaribus nobis honorandis.

VIII.

1625. febr. 12.

Generose domine nobis honorande, salutem stb.

Az gyermekek egészsége felől hogy tudósít kegyelmed, jó néven vettük. Az gereznákat, mikor az sört és lent alá köldi kegyelmeitek, jó módjával abroszokban becsináltatván az vén asszonynyal, köldje alá kegyelmeitek, hogy valami kár ne essék benne. Tartsa isten kegyelmeiteket jó egészségben. Ex arce Szomolyan, 12 Februarii anno 1625.

Generosæ Dominationis Vestrae

Domina benevola
Illust. quondam comitis palatini
regni Hungariae relicta vidua
Czobor Erzsébet m. p.

Thurcsány Sibillának im köldöttünk varrót, ha valamely színő selyemben megfogyatkoznék, vetessen a vén asszony Zsolnán; ezt ha megvarrja, még egyet varrjon azután olyat.

Külczim: Generoso domino Georgio Feyerpataky stb.

IX.

1625. febr. 19.

Egregie domine stb. Salutem stb.

Az kegyelmed levelét megadák. Az sört, lent és héringet is meghozták. A lent hogy eczetetlen küldötte a vén asszony, bizony csodáljuk, ennyi idő alatt, az miulta itt alatt vagyunk, igen könnyen megeczetelhetette volna, holott mink sem zsellért sem jobbágyot magunkkal el nem hoztunk, most penig sem

aratásnak ideje sem egyéb oly szorgalmatos házi dolog, ki miatt az zsellérek ennyi ideig reá nem érkezhettek volna az eczetelésre. Még egy tuna (=tonna) héringet deputáltunk volt leányunk számára ezen kívől, a kit hoztanak; azért ha az több héringet elhozták, mennyi tunával lészen, kegyelmed tudósítson. Karsáról hozott gereznákat jó lesz vala most elküldeni, holott ha gyalog ember a hátán hozza, félő valami kár ne essék benne. Az fűszerszámot mi illeti, im fölköldöttük az kulcsát, kegyelmed hivassa föl Szextit, maga is jelen legyen kegyelmed, és az vén asszony is. Vétessen kegyelmed az mennyit szükségesnek aránzana s írassa föl, isten haza vívén, beíratjuk az könyvben. Az mellett kegyelmednek hagyjuk erősen, hogy vejünk és leányink s azon szolgálai kívől más embert, senkinek se szolgáját se követit se magát az várban be ne bocsásson; kinek ott mi dolga lészen, halaszsa föl jövetelünkig. Kegyelmed ehhez alkalmaztassa magát. Tartsa isten jó egészségben kegyelmedet. Datum ex arce Zomolyan, 19 Februarii anno 1625.

Dominationis Vestrae

domina benevola

Ill. quondam com. Pal. Reg. Hung.

relicta vidua

Czobor Erzsébet m. p.

P. S. Az száz forintot, kegyelmed hagyja meg az tisztartónak küldje alá. Az tisztartónak kegyelmed hagyja meg nám az zselléreknek most se kertben se mezőn dolgok nincsen, adja föl az várban, a vén asszony fosztassa a tollat velek.

X.

1625. márcz. 1.

Köszönetem után istentül kívánok kegyelmednek minden testi és lelki jókat.

Édes Feyérpataky uram errül akarám ez levelemmel kegyelmedet megtalálnom, hogy asszonyom anyám ő nagysága meghatta vót, hogy szappant főzessen ő nagyságának; én tehát megfőzöttem és értekeztem ő nagyságátúl, hohá (*így*) vitetem az szappant. Megírta asszonyom anyám ő nagysága, hogy Letawára küdjem; im azért elküdtem; az szappan egy mázsa libr. 5. darab 108. azért mondja meg kegyelmed az zoptia asszonnak, vegye kezéhez és kötse ő kegyelme; attul egy pínzt sem kell adni; bizony el sem veszem, mert ha én Lethavára megyek többet eszem és iszom meg, azért semmit se küdjenek érette. Kérem kegyelmedet tudósítson engemet az gyermekek

egészsége felől, és az én Haydu Gáborom egészsége felől is. Ezeknek utána az úr istennek oltalma alá ajánlom kegyelmedet. Datum ex castello Szent-Zophia, die 1. Martii anno 1625.

Kegyelmednek jó akarattal igyekezik

Gróf Thurzo Ilona m. p.

Külczim: Egregio domino Georgio Feyerpataky castellano arcis Lethaua etc.

XI.

1625. máj. 7.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Nagyságodnak, mint énnekem mindenképen kegyelmes aszonyomnak etc.

Az Nagyságod parancsolatja szerint én az borokat megvettem és Nagyságod emberivel is megkóstoltattam, bepecsételvén fel is köldtem akót 164¹₄. Bitschei udvarbíró küldett volt ide f. 525. De visszaköldtem ő kegyelmének f. 31 den. 30; mert afféle kétszer verett pénzt itt el nem akarják venni. Kérem annakokáért Nagyságodat mint kegyelmes asszonyomot, Nagyságod hagyja meg az udvarbírónak, köldjen meg az helyett mást, és azonkívül még for. 49 den. 88. Mert 164¹₄ akó borért per for. 3. den. 50 teszen f. 574 den. 88. Udvarbíró uramnak megírtam, borokat is mely szekeren hány akó vagyon írva köldtem ő kegyelmének. Ha asszonyomnak ő Nagyságának szöksége volna a költségre, kirül írtam is ő Nagyságának, nem bánom ha ő nagysága kezéhez veszi, úgy mint f. 81. den. 18. én az ő Nagysága pénzével contentálom az szegény embereket. Énnekem Nagyságod parancsoljon, mibül tudok Nagyságodnak szolgálni, szeretettel szolgállok Nagyságodnak. Tartsa és éltesse az úr isten Nagyságodat kedves jó egészségben sok esztendeig. Datum ex Vitencze, die 7 Maii, anno 1625.

Nagyságodnak

alázatos szolgálója

Jaczkouith György m. p.

Külczim: Illustrissimae ac magnificae dominae comitissae Elizabethae Czobor de Czobor-Szent-Mihály stb.

XII.

1625. jul. 18.

Köszönetem után istentől minden jót kívánok kegyelmednek megadatni.

Édes porkoláb uram, az kegyelmed levelét énnekem megadták, melyben azt írja kegyelmed, hogy az én kis fiam öcsém-

mel együtt jó egészségben vadnak. Azon igen örülök. Tartsa meg isten őket ugyanazon jó egészségben sok esztendeig. Holott azt is írja kegyelmed, hogy az dajka kér az fiannak ivó vizet, kit im megküldtem; megmondja kegyelmed az dajkának, hogy az előbbeni öveget megküldje; azt is írja kegyelmed, hogy az én fiannak küldjek salavardit, kit én el is küldtem, talám eddig oda vitte Nagy István. Mondja meg kegyelmed az dajkának, hogy az gyermeket úgy őrizze mint a két szemét. Ezzel isten tartsa meg kegyelmedet. Datum in arce nostra Trenczin, 18 Julii anno 1625.

Kegyelmednek jó akaró asszonya
Gróf Thurzó Ilona m. p.

Külczim: Generoso domino Georgio Fejérpataky castellano arcis Letava etc.

XIII.

1625. aug. 1.

Egregie domine nobis honorande, salutem etc.

Édes porkoláb uram, minthogy az Haydu Gáborom mentét kért tülem, im megvarrattam, a mellyet meg is küdtem; adja isten egészséggel viselje; de vót ő neki egy kamoka dómánkája; mondja meg kegyelmed a dajkának, hogy a szabóval csináltasson belőle neki télre való zubbonkát, a kit dómány alatt fog viselni. Játékot is küdtem neki, minthogy fazecskát kért, azt is küdtem. Egy ingválra és előkötőre kender-vásznat, két fedelet küdtem neki; de kegyelmed mondja meg a dajkának, jól forogja a gyermeket, mert ha valami nyavalyája leszen, kitúl isten óltalmazzon, lássa. Az szoknyát is megcsináltatom neki. Turnai majorban vót valami sertés marhája, most is megvayon. Mondja meg kegyelmed a dajkának; de az aprajában elhólt, még hét vayon. Ő arról ne gondolkodjék, csak legyen jó. Kérem kegyelmedet, írjon az gyermekek felől. En édes porkoláb uram, erre kérem kegyelmedet, hogy asszonyom anyámnak egy felajtárja vót, most Suhitin (?) lakik, a kinek felesége Turzo Christinát tartotta; az bichei tisztartó azt irta énnekem, hogy ha az ura a felajtár megengedi feleségének, hogy hozzám jün dajkaságra; kérem kegyelmedet, hivassa magához azon embert, és szóljon neki, megengedi-e avagy nem, hogy két szék között földön ne maradjak. Istennek ajánlom kegyelmedet. Datum ex arce Trinchin, die 1. Augusti anno 1625.

G. D. V.

vicina benevola
Gróf Thurzó Ilona m. p.

Külczim: Egregio domino Georgio Feyerpataki etc.

XIV.

1625. nov. 17.

Köszönetöm után istentől minden jót kívánok kegyelmednek megadatni.

Édes Fejérpataky uram, csak erről akarám kegyelmedet levelem által megtalálnom, kérvén azon kegyelmedet, hogy kegyelmed engem az gyermekek egészsége felől tudósítson, azon képen az én kis fiam felől is engem tudósítson kegyelmed. Adja isten hogy minden jó hírt hallhassak felőlök. Kérem azon kegyelmedet, hogy kegyelmed meghagyja az dajkának hogy az gyermeket úgy őrézze, mint az két szemét, hogy az gyermeknek semmi nyavalyája ne legyen. Tegnap hoztak asszonyom anyámtul ő nagyságátul levelet, az melyben énnekem parancsolja ő nagysága, hogy az gyermekeket embert küldjek meglátogatni, minthogy asszonyom anyám most otthon nincsen, örömet tudná ő nagysága mint vadnak az gyermekek. Ezzel istennek ajánlom kegyelmedet. Datum in arce nostræ Trenczin, 17. Novembris anno 1625.

Kegyelmednek jó akaró asszonya
Gróf Thurso Ilona m. p.

Külczim : Egregio Fejer Pataky castellano arcis Lethawa etc.

XV.

1625. decz. 11.

Köszönötöm után istentől minden jót kívánok kegyelmednek megadatni.

Édes porkoláb uram, az kegyelmed levelét énnekem megadták mind az fiam csizmácskájával együtt, az melyet igen megnyomta, de talám azért hogy a dajka nem jól vonja fel neki; azért im megint én küdtem neki egy pár száraz csizmát és egy pár deli csizmát; jó lesz-e neki, kegyelmed adja tudtomra, hogy azután is arra a mértékre csináltattassuk neki; de megmondja kegyelmed a dajkájának, hogy azután jobban vonja fel az csizmácskát az lábára. Az minemű salavaria vagyon, kegyelmed egy szabóval vetessen mértéket és azt is aláküldjön kegyelmed. Im az dajkájának az minemű ködment kért, megküldtem; de meghagyja kegyelmed neki, hogy az gyermekre jól viseljen gondot, hogy valami nyavalyája ne legyen. Az minemű dajka felől ír kegyelmed, hogy örömet ide jönne, azért immár énnekem nem kell, mert az minemű most itt vagyon avval megszegüdtem, jól is viselte magát még ez ideig. De mégis megmondja kegyelmed annak az dajkának, hogy az gyermeket elne válaszsza, im az új keresztény barbélyt

felküldtem Letawára magunknak is szükségünk vagyon reá, de immár ott legyen, addig még asszonyomat anyámat isten haza hozza. Ezzel az úr istennek szent gondviselésében ajánlom kegyelmedet. Datum in arce nostra Trenczin, die 11. Decembris anno 1625.

Kegyelmednek jó akaró asszonya
Gróf Thurzó Ilona m. p.

P. S. Im egy pár kapczácskát is küldtem az gyermeknek, írja meg kegyelmed, ha jó leszen-e neki, hogy többet köttessenek.

Külczim: Egregio domino Georgio Fejérpataki etc.

XVI.

1625. decz. 13.

Eltemig való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek mint jóakaró szerelmes asszonyomnak atyámfiának. Kivánok az úr istentől kegyelmednek szerelmes gyermekivel egyetemben minden lölki testi jókat jó egészségsős hosszú életet megadatni.

Kegyelmedet mint jó akaró szerelmes asszonyomat atyámfiát kérem, megbocsássa s talám nehéz néven ne vegye, hogy kételenségből az kegyelmed jó akaratjában bizván ily gyakorta való irásommal bántom kegyelmedet. Immár édes szerelmes asszonyom egyébképpen minden eszközökkel, valamellyek szerelmes uramnak tisztességsős temetéséhez illendők, alkalmasént hozzá készöltünk; hanem egy aranyos fegyverderék és egy aranyos sisak héán vagyunk. Úgy értettem, hogy az kegyelmed tárházában mind az kétféle megvolna. Hogy azért abból is fogyatozásunk ne történjék, kegyelmedet mint jó akaró szerelmes asszonyomat atyámfiát kéröm, ebben is mutassa meg kegyelmed jó akaratját hozzánk és adja kölcsön az temetésig. Az temetés után pedig jó oltalommal minden kár nélkül ismét megküldöm kegyelmednek. Az kegyelmed hozzánk való jó akaratját pedig árva gyermekimmal egyetemben meg igyekezőm szolgálni kegyelmednek és szerelmes gyermekinek. Tartsa meg az úr isten kegyelmedet szerelmes gyermekivel egyetemben sok esztendőig jó egésségben. Datum ex arce Sempte, 13 die decembris 1625.

Kegyelmednek tiszta szívből örömezt szolgáló
atyafia mig él

az néhai tekéntetes és nagyságsős gróf Thurzó
Staniszló uram Magyarország palatinusa
meghagyott özvegye.

Lyzthus Anna Rosina m. p.

Külczim : Az nemzetös és nagyságos gróf Czobor-Z. Miháli Czobor Erzsébet asszonnak, az néhai tekéntetes és nagyságos gróf Thurzó György uramnak, Magyarország palatinusának etc. meghagyott özvegyének etc. nekem jó akaró szerelmes asszonyomnak atyámtíának adassék ez levél.

XVII.

1625. decc. 27.

Köszönötem után istentől ebben az következő új esztendőben kívánok kegyelmednek minden lelki és testi boldog áldásokat megadatni mind azokkal együtt az kik most Letaván vadnak.

Édes porkoláb uram, csak ezért akarám kegyelmedet levelem által megtalálnom, kérvén azon kegyelmedet, hogy kegyelmed engem az gyermekek egissigek felől tudositson, azonképpen az én Haydú fiam egészsége felől is engem tudositson kegyelmed, kegyelmedtől jó néven veszem; adja isten hogy jó hírt hallhassak egissigek felőlek (*így*). Minthogy pedig az én fiam Jakusitné asszonyom által énnekem azt üzente, hogy én fazekat küldjek neki, im azért küldtem. Talám fazekas lesz belőle? — Kegyelmed pedig ezeket az fazecskákat oszsa el nekiek, hogy üstököt ne vonjanak rajta. Im az én fiamnak két salavardit küldtem, kegyelmed adja meg nekie. Azonképpen küldtem neki egy poma-gránátot és egy czitromot; kegyelmed adja meg nekie, de az dajka aprónkint adja nekie. Bizony édes porkoláb uram, ha tudtam volna, hogy asszonyom anyám ő nagysága haza nem jün az ünnepekre, elkértem volna az én fiamat az ünnepekre haza, de tudom hogy ott is jó helyen vagyon. Én az én szerelmes urammal és az itt való gyermekimmel jó egészségben vagyok, adja isten hogy az Letaván való gyermekek egissigek felől is kedves jó hírt hallhassak. Ezzel az úr istennek ajánlom kegyelmedet. Datum in arce nostra Trencziniensi, die 27 Decembris anno 1625.

Kegyelmednek jó akaró asszonya

Gróf Thurzo Ilona m. p.

P. S. Édes porkoláb uram, kérem kegyelmedet, ha az kis urak jó egészségben vadnak, és a borbélyra nincsen szükség, kegyelmed haza bocsásson az barbélyt.

Külczim : Egregio domino Georgio Fejérpataky etc.

XVIII.

1626. jan. 8.

Köszönötöm után istentől minden jót kívánok kegyelmednek megadatni.

Édes porkoláb uram, az kegyelmed levelét énnekem meg-

adták, melyből értem, hogy az én kis fiam jó egészségben
 vagyon, azom szívem szerint örölk. Tartsa meg isten szeginyt
 szent nevinek dicsíretire és minekünk nagy örömünkre. Értem
 azt is, hogy Turzó Erzsicskén nagy hűség vagyon, azt szívem
 szerint bánom, kérem azon kegyelmedet, hogy kegyelmed meg-
 mondja az dajkájának, hogy borsos ítkeket ne adjon neki
 enni, de talám meg akar himlőzni. Ha az az jel volna rajta,
 kérem kegyelmedet, hogy kegyelmed ott ne tartsa az több
 gyermekek között, hanem külömb tartsa kegyelmed, hogy az
 több gyermekekre ne ragadjon az hémlő. Mindazon által
 kegyelmed énnekem adja tudtomra ettől az embertől, hogy
 ha úgy vagyon-e mégis. Im én az én kis fiamnak küldtem egy
 üveggel ivóvizet, kérem kegyelmedet, hogy kegyelmed mondja
 meg az dajkának, hogy azt az üveget, az kit az minap oda
 küdtünk, ettől az én emberemtől megküldje. Bizony édes
 porkoláb uram, eléggé fáj az szívem rajta, hogy az én fiamot
 nem láthatom, de mindazonáltal én ötöt az istennek és kegyel-
 meteknek ajánlottam. Mi istennek hála az én szerelmes uram-
 mal és kis gyermekimmal együtt jó egissigben vagyok. Ezzel
 istennek ajánlom kegyelmedet. Datum in arce nostra Trenczin,
 die 8. Januarii anno 1626.

Kegyelmednek jó akaró asszonya
 Gróf Thurzó Ilona m. p.

Külczim : Egregio domino Georgio Fejerpataki etc.

XIX.

1626. jan. 8.

Generosi domini et amici mihi honorandi. Salutem stb.

Az kegyelmetek levelét énnekem megadák, melyben hogy
 kegyelmetek tudósított az in szerelmes öcsüm egészségek felül,
 kegyelmetektől jó néven vettem és meg is szolgálom kegyel-
 meteknek. Az mi az Örzsik beteges állapotját illeti, hogy
 nagy hűségben fekszik, írtem az kegyelmetek leveliből. Mivel-
 hogy pedig tudom, hogy asszonyom anyám ő nagysága hagyott
 azféle vizet, az kivel az gyermekek iljenek, mikor hűség
 vagyon rajtok. Azért ha vagyon afféle vizek, ennihányszor
 napjában egy-egy kalánkányit kell az gyermeknek meginnya
 adni; ha pedig az olyan vizek elfogyott volna, im egy czédu-
 lába feljegyztettem, ezeket az vizeket egy arányú mértékkel
 egy övegbe kell csinálni és azban az vízben ennihányszor nap-
 jában egy avagy két kalánit adjanak az gyermeknek meginnia.
 Széltől oltalmazták az gyermeket negyed vagy ötöd napig,

mert talám meg fog himlőzni. Bort ne adjanak innya; ha pedig meg nem fog himlőzni, talám szintis (*így!*) bántja; azért lám tudja Katus asszony, mivel ketezték az gyermeket, mikor megszírültek. Most is avval ketezzik. Ha pedig az gliszta bántja, mert attúl is van néha az gyermekeken hűsíg, az tehénnek az epéit meg kell fakasztani és gyapottal kell beli mártani, az gyermeknek kődekibe fedni. Az hasát pedig üremolajjal kenjük meg. Mindazonáltal kenéssel ne hertelenkedjenek valami három vagy negyed napig. Hogyha meg akarna himlőzni, az himlő be ne menjen rajta, hanem azokkal az vizekkel éljen, az mint fellebb megírtam. Ha pedig kegyelmetek venné eszébe rajta az himlőt, kegyelmetek nekem mingyárt írja meg és küldök himlő ellen orvosságot. Im magam is bizony eremest felmennék látogatni az öcsímet, de minthogy az fiamat kedden avagy szerdán Vitebergába bocsátom, az ő útjához való kiszületiben vagyok most foglalatos. Az doctor felül írtam Illés-házyné asszonyomnak öcsémnek, hogy felküldje, de nem vélem, hogy otthon legyen, mivelhogy asszonyom anyám ő nagysága magához hivatta volt. Kegyelmeteket kérem ezután is kegyelmetek írjon, mi állapotban leszen az gyermek. Ezzel isten éltesse kegyelmeteket. Datum Prusky, 8. Januarii anno 1626.

Gen. Dom. Vestris

libenter servit

spect. ac magn. domini Andreae Jakussit
condam relicta vidua
Thurzo Judith m. p.

P. S. Édes Marssowsky uram, kegyelmedet felette igen kérem, valami szép két nyestet szerezzon kegyelmed énnekem az fiannak süvegre. Valami leszen az ára, nagy öremest megadom és az fáradságot meg is szolgálom kegyelmednek.

Külczim: Generosis dominis Georgio Fejrpataky et Sigismundo Marssovsky etc. dominis amicis mihi honorandis.

XX.

a)

1626. febr. 3.

Generose domine et amice mihi observandissime, praemissam salutem et servitiorum meorum paratam commendationem.

Uram, im küdtem oda Lethavára az én jámbor szolgálómat, úgymint Horanszky Andrást és Horvath Istvánt, az minemű marhánk ott az bótban vagyon, hogy abból az mi

szükség vegyenek ki és hozzanak ide Késmárkra. Azért kérem kegyelmedet, hogy ha az kúcsot asszonyomtól ő nagyságától még el nem hozták volna, lakatossal is felnyitassa kegyelmed az bótot, hiszen az ajtót ismét úgy bepecsételhetni, az mint most vagyon, de talám az kúcsot addig elhozták. Ha kegyelmed félne asszonyom ő nagysága haragjától és az bótot nem merné kegyelmed fölnyitattani, attól kegyelmed ne féljen, mi magunkra vesszük asszonyunk ő nagysága haragját, csak kegyelmed ott ne kétsesse az jámbor szolgálómat, hanem hova hamarabb az bótot fölnyitván eligazítsa kegyelmed őket, mert az idő rövid és felette nagy kárunk következnek, hogy ha az szolgálóim ott késnének. Kegyelmed maga is bemehet az bótban és meglát-hatja kegyelmed, mit vesznek ki szolgálóim. Ezzel tartsa meg isten kegyelmedet jó egészségben sokáig. Datum ex arce Késmark. 3 Februarii anno 1626.

Gen. Dom. Vestrae

amicus ad serviendum paratissimus
Stephanus Theökeöly m. p.

Külczim: Generoso domino Fejérpataki supremo castellano arcis Lethava. Domino et amico mihi observandissimo.

b)

1626. febr. 6.

Anno domini 1626. 6. die Februarii Tekely István uram ő nagysága szolgálói Horiánsky András és Horvát István uramék vettek ki az ládákából kik itt Letaván vadnak az tárházban:

1. Egy zöld skatulában kerekdedben: egy arany lánczot egy kertvély rajta, másik gyöngy-lánczot, kézből kézből (*így!*). kerekded boglárók, fejér zománczosok, egy filre valót.
2. Másik skatulában, hold formán valóban: egy koronkat gyöngy az alján, a boglárókban gyémántok.
3. Egy fekete sima skatulában, aranyas a fele: szép gyenge arany kevés gyöngyes lánczot.
4. Egy fekete skatulában, hosszúban: egy nyakban-vető, függővel együtt nagy öreg boglárókkal.
5. Egy fekete skatulában aranyasban: egy öreg bogláros köves gyémántos gyöngyes lánczot.

Andreas Horansky m. p.
Stephanus Horvath m. p.

(Két pecséttel.)

XXI.

1626. márcz. 23

Generosi ac egregii domini etc.

Mínthogy az úr isten ő szent fölsége felette nehéz betegséggel látogatott meg bennünket, úgy annyira hogy életünknek és meggyógyulásunknak állapotja egyedül csak az szent istennek kegyelmes markában és rendelésében vagyon. Kihez képest noha az kegyelmetek hívséges jámbor szolgálatjában fogatkozást ez ideig sem tapasztaltunk; mindazonáltal szükségesnek ítéltek kegyelmeteket ez levelünk által megtalálnunk, szorgalmatosan kérvén s intvén is kegyelmeteket, ha ő szent fölségének elvégezett kegyelmes akarattja s lelkünknek idvességére való az, hogy ez betegségünkben ő szent fölsége ez világból kiszóllítana, viselvén szeme előtt ki ki kegyelmetek kezől hozzánk s szerelmes gyermekinkhez jámbor hívséggel való kötelességét és becsületit, hivataljában és tisztében úgy viselje kegyelmetek magát, hogy mind istenben idvezölt szerelmes uram dispositiója s mind pedig abból nekünk engedtetett dispositionk szerint, szerelmes gyermekink az kegyelmetek jámbor hívséges szolgálatjában semminemő fogatkozást ne szenvedjenek, sőt jövendőben jónéven s háladással vehessék kegyelmetektől. Hol pedig ő szent fölségének köllemetes szent akarattja az, hogy előbbeni jó egészségünket megtéríteni méltóztatik, az mint ez ideig, úgy ezután is minden kegyelmetek tisztiehez illendő otthon való dolgainkra legyen szorgalmatos gondviselése, kit vehessünk jó néven és köszönettel kegyelmetektől. Ezzel istennek ajánlom kegyelmeteket. Zomolánt, 23 Martii anno 1626.

Czobor Erzsébet.

Külczim: Generoso domino Georgio Fejerpataky arcis Lethava castellano etc. domino amico observando.

XXII.

1626. ápr. 17.

Szolgálók kegyelmednek mint bizott urannak. Felette igen kérem kegyelmedet, ha elébb nem lehetne is, de minden okvetőtlen tizenegy óra előtt itt legyen a hal, az mint ezelőtt is kegyelmednek írtam felőle: egy kepe ponty s No 12 csuka, mert itt semmi hal nincs. Kegyelmed hagyja meg a hajnikoknak, legyen készen pisztrángok s apró halak, ha szükség alakozni, hogy mingyárást aláhozassák, ha nem kell, ha felmennék ő nagyságok, legyen halok. Az udvarbírónak mondja meg

kegyelmed, míg az árvai zabbal elérkeznek, addig viselje gondját a zabszerzésnek, lehessen abrakjok az urak lovainak. Teökeöly uram ő nagysága is érkezett. Az atyafiakon kívül már főemberek is felesen lesznek; kegyelmed szedessen minyarást No 100 tyúkot s No 50 ludat, hétfőn hogy azok együtt legyenek, ha szükség, hogy ide aláhozassák. Bytsén, raptim 17 Aprilis anno 1626.

Kegyelmednek

jó szívvel szolgál
Litassi István m. p.

Külczim: Generoso domino Georgio Feierpataky etc.

XXIII.

1626. máj. 13.

Egregie domine nobis honorande. Salutem etc.

Mínt hogy szerelmes leányunk Illyésházyné fiacskája betegeskedni kezdett volt e napokban, írtunk volt leányunknak, hogy mellette levő új körösztyény orvosát ide küldötte volna. Jóllehet immár hála istennek az gyermeknek semmi nyavalyája nincsen, mindazonáltal is hogy meglássa az gyermeket s asszonyának megmondhassa, hogy már semmi nyavalyája nincsen, im fölköldöttük, kegyelmed tekintesse meg az gyermeket vele, és mit mond hozzá, köll-e már orvossággal élni, avagy, csak azonnal, kivel ez ideig, kegyelmed írja meg minekünk. Ő maga még ma alá jöhessen. Tartsa isten kegyelmedet jó egészségben. 13 Maii anno 1626.

Gen. Dom. Vestrae

domina benevola
Illustr. quondam comitis palatini
regni Hungariae relicta
Czobor Erzsébet m. p.

Víznek való öres üveget köldjön kegyelmed alá egyet.

Külczim: Egregio domino Georgio Fejerpataky etc.

XXIV.

1626. jun. 21.

Szolgállok kegyelmednek, mint jó akaró bizodalmas uramnak. Istentől kívánom kegyelmednek jó szerencsét, egészséget megadatni. Uram, a mint ott rendeltük az élest, többnek kell lenni, melynek az legistromát megküldtem kegyelmednek. Ne hagyjon henyélni az udvarbírónak kegyelmed, hanem hozzá

lásson mindenhez. Az két hordó bort küldje alá kegyelmed. Im az Illésháziné asszonyom inassa megyen oda három pinczetokkal, az minő bort akar, olyat adasson kegyelmed neki. Mégis kérem kegyelmedet, nógassa az udvarbíró kegyelmed. Ezzel istennek áldása legyen kegyelmeden. Datum Biche 21. Junii 1636.

Kegyelmednek jó szívvel szolgál

Litassi István m. p.

Az ilíst ilyen módon kell oda szolgáltatni Szovára, mindenestől hogy legyen:

Bor legyen akó 21, azon kívül az kit átalagokban visznek az urakírt.

Ser legyen akó	30
Széna, az mint rendeltük, szekér	30
Tyúk az szerint	100
Lúd az szerint	40
Bárány	30
Ökör	1
Tehén	2
Borjú	6
Ponty kepe	3
Csuka kepe	1 ¹ / ₂
Kárász kepe	3
Pisztráng	100
Rák az mennyi lehet.	
Morna az mennyi lehet.	
Boreczet akó	1
Sereczet akó	1
Fejér czipó	2000
Urain czipója	4000
Ártány	1
Egy korecz fejér liszt.	
Gyertya	300
Szalonna egész	1
Só korecz	1
Az uramiért abrosz, keszkenő.	

Itt nincsen gogi, hanem ezen a szekeren küldjön kegyelmed.

Külczim: Ez levél adassék az nemes és vitézlő Fejérpataky Györgynek, letavai főporkolábnak nekem igaz bizott uramnak barátomnak keziben.

XXV.

1626. jul. 20.

Köszönötöm után istentől minden jót kívánok kegyelmednek megadatni.

Csak ezt akarám kegyelmednek értésére adnom, mint-hogy tudom hogy Litasi uram az én szerelmes urammal ment Árvában, ahhoz képest nem írtam ő kegyelmének, azért kegyelmed megmondja az letavai tiszttartónak, hogy az minemű pínzt adott volt asszonyom néném, úgymint Erdődiné asszonyom bárányokra, hogy azokat a bárányokot alá hajtassa, mert immár három levelet írt asszonyom néném felőle, csudálkozom is rajta, hogy tudván azt az letavai tiszttartó, hogy asszonyom néném adott pínzt a bárányokra, még sem tudja aláhajtatni, mert ha ő akarta volna az gazdálkodásból pínzt az bárányokra kiosztani, hát előbb kellett volna arra gondot viselni, de asszonyom néném énnekem azt írja, hogy abból az pínzből, az ki Sextinél az bőrládában volt, az kit ő kegyelmének az szeginy üdvözült asszonyom anyám hatta volt, azt osztotta volt ki ő kegyelme bárányokra f. 58. hatta volt neki hogy megadják, az maradékját most Letawán az tiszttartónak megadta, de úgy hajtás alá, hogy kár ne legyen benne; lám Jakusitné is adott volt az biczei tiszttartónak bárányokra pénzt, de ő kegyelmének szépen beadták. Ha Lytasi uram ott vagyon az várban, kegyelmed mutassa meg ezt az én leveletem ő kegyelmének, de ezután meghagyja kegyelmed az letawai tiszttartónak, hogy ennek utána fel ne vegye az atyafiaktól bárányokra pénzt, mert nehéz osztán veszekedni velek, hanem előbb nekünk hírünkkel legyen, miből lesz osztán az jüvedelem, mert az én jószágomban is némely emberek adnak pénzt bárányokra, azt én nem bánom, úgy ott is ha előbb az vár szükségére megveszik, annak utána szab véle (*így*) akármely atyafi kiadatni az pénzt, azt én nem bánom, de ezt én semmiképpen meg nem tarthatom. Édes porkoláb uram, ha valamely atyafi elküldene párnájáért és fonalért, kegyelmed kiadja nekik, lám mindenik rakáson megvagyon írva, melyik rakás melyiké, az fonal is minden rakás mennyi font, fel vagyon írva. Ezeknek utána az úr istennek ajánlom kegyelmedet. Datum in arce nostra Trenczin die 20 Julii Anno 1626.

Kegyelmednek jó akaró asszonya
Gróf Thurzó Ilona m. p.

Külczim : Egregio domino Georgio Fejérpataky stb.

XXVI.

É. n.

Köszönetem után istentül sok jót kívánok kegyelmednek megadatni.

Vettem az kegyelmed levelét, mit írjon kegyelmed megértettem. Az mi illeti Erdeődi Imriskó nyavalyáját, ilyen orvosságokkal tartsák: *peterzelem vizet, eper vizet egy arányó mértékkel vegyenek, aztat adják az gyermeknek aprónként innya, vegyenek borkót, az kit tótúl bolehlounak híjják, azt szedjék és az valamely gyermek vizeletibe párolják meg egy fazecskába, kössek az ágyikára az gyermeknek, de igen melegen ne kössék rejá. Az patikárius az minemő port csinált volt az Erdeődi Mariankának, ugyan olyan port csináljon, és eper vízbe adjanak az gyermeknek innya aprónként. Az dajkának megmondja kegyelmed, hogy úgy lásson az gyermekhez, ki jó legyen, hogy azután is meg ne sirassa. Az gyermek mint leszen, mingyárást adja kegyelmed tudtomra. Isten tartsa meg kegyelmedet. Költ Biczén pinteken.*

Czobor Erzsébet m. p.

Külczim: Ezen levél adassék Fehir Pataky Györgynek stb.

A Fejérpataky családnak a nemzeti muzeumban őrzött levéltárából közli:

X—Y.

SZIRMAY TAMÁS EZREDES BUCSUZTATÓJA.

A Borsod és Zemplén vármegyében törzsökös szirmai és szirmabesenyői Szirmayak ős nemzetsége Zsigmond király óta úgy a hadi mind a polgári pályán sok jeles embert adott a hazának. A család legkimagaslóbb alakja *Szirmay István* ítélőmester volt, a ki a Thököly és Rákóczy felkeléskor ártatlanul szenvedett fogságából kiszabadulván, vigasztalásúl 1695-ben *bárái*, 1707-ben pedig *grófi* rangot nyert s a kortársak azt kezdték mondogatni róla, hogy ha még egyszer fogságba kerül, bizonyosan *herczegséget* kap. Miklós nevű testvérének Semsey Annától származott fia *Tamás* — állítólag — 1688-ban született, külföldi protestáns akadémiákon tanult és minekutána Svédországot, Dániát, Norvégiát beutazta, katona lett, Eugen herczeg seregében szolgált, több csatában vitézül harczolt és 1709-ben százados lett. De két év múlva haza jött, megházasodott, s mint Zemplén vármegyének táblabirája, utóbb az 1720., 1729 és 1740. évi országgyűléseken követe s a Tiszán inneni evang. egyház főfelügyelője a közügyekben tevékeny részt vett.¹⁾ Az osztrák örökösödési háborúban Mária Terézia királyasszony, mint régi katonát a Zemplén, Borsod, Sáros, Torna, Szepes, Abauj, Gömör és Heves vármegyei felkelő nemesség ezredesévé nevezte ki és azonnal a morvaországi csatatérre küldetett a poroszok ellen. *Olmücz* alól nagy hamarsággal a francziák által megszállott *Prága* fölmentésére vezette ezredét s úgy itt, mint a csehországi csatatéren vívott többi csatákon igen kitüntette magát. A táborozás alatt Ambergben megbetegedett; orvossággal nem akart élni, és 29 napig vívódott a halállal, mely idő alatt régi hú embere *Székely Samu* hadnagy

---

¹⁾ Szirmay Antal: Notitia Comitatus Zempleniensis p. 313—318.
TÖRT. TÁR. 1900. IV. FÜZET. 33

ápolta, énekelt és imádkozott mellette, míg végre 1743. július 9-én meghalt. Itt is temették el és itt tartotta valaki felette az alább következő magyar verses bucsuztatót. Ambergből később átszállították *Altdorff*-ba, hol temetése — Szirmay Antal tudósítása szerint — a katonai és polgári hatóságok és testületek részvételével, nagy pompával ment végbe.

Tamás ezredes egész életében *bornemissza* volt. A tudományokat különösen kedvelte, naplót vezetett s a francziák, poroszok és bajorok ellen való hadjáratáról emlékiratot hagyott hátra, melyhez mappákat is készített.¹⁾ Nagy kár, hogy az érdekes manuscriptum még nem került napfényre. Ő állította össze legelőször családjá genealogiáját. Feleségétől *Mednyánszky Anna Máriától* fiu gyermeke nem maradván. ágazatának magva szakadt. Verses bucsuztatóját gróf *Szirmay János* küldötte volt be, még boldogult *Szilágyi Sándor* életében a *Történelmi Tár* szerkesztőségének, — s így az minden valószínűség szerint a grófi család levéltárából való.

* * *

C i d a r i s S z i r m a i a n a .

Illustrissimi domini *Thomae Szirmay de Szirma* S. R. Ungaricae et Bohemicae Majestatis unius regiminis ordinis pedestris militiae ungaricae actualis colonelli, supremo Numine ita disponente in superiori palatinatu *Ambergae* Anno 1743. die 9 julii vita excedentis tumulo apposita, per N. P. D. F. O. s. k.

EXPLANATIO.

Felséges Asszonyunk sok bánattya között
Egész Magyar Haza fegyverben öltözött,
Az is Hazájából hamar ki költözött
A ki soha nem volt idegen nép között!

Kész volt egész Haza Királyné szavára
Sok költvén fegyverre lovára magára
Nem hajtott kastélya feles jobbágyára
Elindult Magyar nép Morva oltalmára!

¹⁾ V. ö. Szirmay Antal id. h. 318. 1.

Magyar kötött fegyvert Királynéja mellett
 Azért is Brussusnak Morvából ki kellett
 Szaladnia, melynek utánna is lelhatt
 Jelt az nagy prédálást mellyel bé is telhatt!

Az Bavarus vala ennek indítója
 Frantzia segítő, Cseheknek rontója
 Saxo de számtalan károknak vallója
 Oly féléktől Isten a Királynét ójja!

Bé jött franczia is Csehek országába
 Mind ezek valának Prága vívásába
 Csak az első maratt benn híres Prágába
 Vonakodott Brussus egyedül Morvába!

Ezzel meglőn hamar ugyan az békesség
 De a Bavarussal mert legfőbb ellenség
 Folya az háboru kit követe inség
 Szaladás emberben, kenyérben is szükség!

Költözött Morvából Királynénak népe
 Mihelyest Brussussal békességbe lépe
 Bavariából is jött népének szépe
 Prágának vétetvén környül ő vidéke!

E miatt Királyné sokat hűségére
 Hívott vitézekből, vigyázók népére
 Lennének s uj népet ő segítségére
 Fogadnának sokan, vették azt szívére!

Szirmay Tamásnak a többiek között
 Királyné ordere Szerencsre érkezett
 Bártfátul elkezdvén hét Vármegye között
 Ő lenne fővezér fegyverben öltözött!

Borsod, Zemplén, Sáros, Torna, Szepes Heves
 Abauj és Gömör hét Vármegye jeles
 Kiknek kebelükből jó katona s feles
 Származott, mind próbált, mindpediglen szemes!

Ezen hét Vármegye állandó hűségét
 Megmutatá mivel nem szánta értékét
 Bánatos voltában látván ő Felségét
 Küdte segicségre Magyar haza népét!

Sok gyalog katona kötött hevenyében
 Kardot, sőt Vármegye Hazánk környékében
 Válogatott személyt adott ő népében
 Nevekedne Magyar hogy régi becsében!

Az hadi dologra alkalmas voltát
 Felső Asszony is által látván tehát
 Szirmay Tamásnak egy Regiment gondját
 Atta s conferálta, mivel tudja módját!

Jól lehet szerencse őt úgy helyhez tette
 Hogy minden javában ezt részessé tette
 Se számos jószágát ő nem tekintette
 Királyné kegyelmét köszönettel vette!

Azonnal elhagyá az házi életet
 Éjjel nappal a mit csak végben vihetett
 Királyné hasznára vagy elkövethetett
 Hadi munka nélkül soha nem lehetett!

Ezt megírt Vármegyék mihelyest értették
 Mint Obester urnak mindjárt jelentették
 Örvendene kiki, hogy őt annak tették
 S azon Characterben jövén köszöntették!

Azon vala tagja minden Vármegyének
 Volna neve híres Szirmay népének
 Tisztye öltözeti és az ő fejének
 A mint is idővel mind öszve gyülének!

Magyar Király Asszony Obers-Leutnantjának
 Rendelte Bossányit Szirmay hadának
 E mellett Albrechtet tette Majorjának
 Had viselőik ketten ez előtt valának!

Sok esztendőik előtt Oberster is maga
 Fegyvert viselő volt mikor Kakas hada
 Austria ellen erővel támada
 Akkor is szívesen, a mint most fárada!

Familiájának híre terjesztője
 Sok szép jószágnak ez jeles keresője
 Maradék becsi lész fel emelője
 Magyar Nemzetnek is neve megszerzője!

Descriptio Leib-Batallionis.

Vala megengedve minden Vármegyének
 Hogy tettzése szerint kit kíván tisztyének
 Candidállya de azt jelentvén fejének
 Szirmay Tamásnak, mint Obersterének!

Midőn immár sok tiszt választatott volna
 Borsod, Zemplén, Sáros, Szepes, Gömör, Torna.
 Abauj és Heves közzül elő állna
 És Obersterének magát presentálna!

Nem vala kivető egy is azok között
 A mennyi csak hozzá naponként érkezett
 Fogott ellenséget sok közülök kezét
 Azért mindazokat confirmálni tettzett!

Februarius hava tizen-harmad napján
 Ordere érkezék hogy minden tiszt Tállyán
 Jelennyék meg s köznép fogadott Hegyalján
 Kik feküttek Szerencs, Patak, Tokaj táján!

Tizen-negyed napkor kezde gyülekezni
 Hol volna az mundér szörnyen értekezni
 Sok lódingját, kardját akarná övedzni
 Majd hogy nem látszatott a nép öszve veszni!

Hadi elérkezék Fő Comissarius
 Majdan Vice-Ispány és a Notárius
 Az vala szerencsés qui venit citius
 Vagy kinek a mundér osztattatott prius!

Tállyán borbély által szemléltetett az nép
 Nagyobb része vala mindezeknek majd ép
 Egyelges de szemes tekinték mindenkép
 Mondván ez regiment idővel lészen szép!

Az Leib-Batallion Kapitányok neve
 Kiket az Oberster confirmált eleve
 Szirmay Imrével Mayer első leve
 Illy rendelést ebben az Oberster teve!

Követik ezeket Horenberg és Ottlik
 Had viselőik voltak ezelőtt már a kik
 Minden természetből az könnyen ki tettzik
 Magok viselése fő-fejeknek tetszik!

Leib-Compániának Oberster az feje
 Visgáltassék nagyja, vagyis az eleje
 Ez Batallionnak ez az ő veleje
 Vetekedik állics ámbár kit melléje!

Gondviselőjének ennek rendeltetett
 Kapitány Lieutnantá a mikor tétetett
 Volkenhein az ki is élt hadi életet
 Ez előtt midőn már ide bé vétetett!

Hadnagyoknak száma áll ím ez négyekbül:
 Pécsy és Szemere könnyen természetbül
 Eszedben veheted ő nemes vérekbül
 Hadi ember válik jó mindkettőjékbül!

Freiberger hadnagy is Fogarassi véle
 Am az ez életben, már ez előtt éle
 Ebben találtatik tudomány sokféle
 Hullani sok fejet másika szemléle!

Zászlótartók nevét rendiben így tészem
 Czímeres virtussu Pothurnyai lészen
 Idővel oly ember kit ellenség készen
 Talál akar mikor sebet tőle vészen!

Ez Batallionnak zászló hordozói
 Keczer és Ragályi János Poturnyai
 Kálnásy ki fegyvert, már Saxoniai
 Országban is viselt Hazánknek fiai!

Berthóti jóllehet ifjú voltában
 Zászlót hordoznia feltette magában
 Fog ő boldogulni hadi szándékában
 Ha fellyebbvalóit nézi tanácsában!

Pápai Józseffnek mivel hogy természet
 Hivta ez életre strása mesterséget
 Tanullya, majd hogy nem láttz katonát készet
 Conferált az fő fej hadi mesterséget!

Hollegancz, Maternich személyét ezeknek
 Hadi életékért strása mestereknek
 Tették, hogy ez előtt fegyvert viseltenek
 Ismértettek lenni hadi embereknek!

Hadi kenyér mellett Csepe születtetett
 Hadi változás közt bajjal neveltetett
 Ez sok esztendőben élt hadi életet
 Azért ez tisztségre méltán emeltetett!

Nemes vérből való Fáty is azzá lett
 Familiájátul példát ő ebben vett
 Kinek ő eleje szintén ha sebet vett.
 Hadi életében viszont maga is tett!

Hogy meginduljanak vala parancsolat
 De éré Commendot másféle gondolat
 Az Leib-Batallion maradna azalatt
 Békével szállná meg várost Mádot, Tállyát!

Oka vala: mundér nem volt éppen készen
 Se az katonaság ott jelen egészen
 Mely miatt Sárostartul Zemplén népet vészen
 Kölcsön míg a vitéz verboválva lészen!

Commendója azért ez Batallionnak
 Leib-Compániával méne Medjaszónak
 Mádra Mayer, Ottlik hamar bé szállának
 És csak Tállya juta Horenberg hadának

Azért huszad napig majdnem itt nyugovék
 Mártiusban Order sietve érkezék
 Tizenegyedik nap ki ki megindulnyék
 Ugy volt parancsolva a mint meg is esék!

Tizen-egyedikben Martius havának
 Ez Batallionnal mind meg indulának
 Bucsut is adának jó Mád várossának
 Egész környékének Tállya lakásának!

Vivé úttját azért Borsod Vármegyének
 Melyly felé Hevesi hadakkal menének
 Onnan Gömör és Hont mene környékének
 Az Leib-Batallion Nógrád vidékének!

Ujj nép vala mint hogy bajos zabolázni
 Kellett szörnyen nappal éjjel is vigyázni
 Mivel szokott gyakran útban volt lármázni
 Simitani kellett nem pedig pálcázni!

Vehetett részt ebből Nógrádnak helysége
 Sztráczin az hol minden paraszt felesége
 Megszalatt bírája, gazdája és népe
 Mihellyest Szirmay hada belé lépe!

Feltámadott vala falu katonákra
 Keresztül marcholó all-tisztre és szolgákra
 Ezt halván vitézek tértek Sztrázcsinkára
 Melly által is történt néki feles kára!

Megnyitotta vitéz házát, kamaráját
 Lemettzette padrul síros szalonnáját
 Ölte szép malaczat és apró marháját
 És rakta halmossan véle az útczáját!

Se Kapitány, Hadnagy se zászlótartóját
 Nem nézte all tisztyét se fő Commendóját
 Égesd, gyujtsad, verjed ki ki uttzán kiát
 Ne nézd se a gazdát nyisd meg láda fiát!

Sok nyereség után másnap a katona
 Mondja egymás között, jójj ma hozzám koma
 Vagyon sódor nállam, jó síros szalonna
 Egyél mert ezt adta falu kis Sztraczina!

Utban ezen hadat sok gondolat érte
 Kaputtyát vetette, süvegét is félre
 Fizetést nagyobbat sok ízben is kére
 Gyakran haza felé indulván megtére!

Midőn már bé jönne Nyitra Vármegyébe
 Egyenessen onnan Fejér hegy tövébe
 Hadnagyot Feketét gyorsan elejébe
 Gyulay küldötte jönne hevenyébe!

Hásprunkánál azért által takaroda
 Oberster Szirmay feles számu hada
 Ott Fekete hadnagy hozzájok akada
 A ki is siető Ordert nékik ada!

Tizen-harmad napján Aprilis havának
 Sassin helységében be is rukkolának
 De előre immár Bossányi hadának
 Ott vala az népe példát is látának!

Akasztófa várta az Hevesi népet
 Készen mert Sassinban mihellyt belé lépett
 Generális kérde ki közzülök vétett
 Majd csak hevenyében törvényt reá tétett

Zárták az kereket hadi szokás szerint
 Törvényben ülének az faluban ott kint
 Ugy meg ítéltettek vétettek volt a mint
 Egy golyóbis által, más fán szenyvede kint!

Az Leib Batallion ezt midőn halotta
 Sassinban érkeztén egymásnak mondotta
 Szófogatatlanság őket mire hozta
 Mundér és a tisztye nem becsi okozta!

Obers-Liutenant 's Major Batallionjának
 Ordere érkezék menne Straznyiczának
 Hadi készületet annak nem adának
 Míglen elérkezne Doicson maradának!

Ott vala Gyulay Generális készen
 Midőn már Bossányi rukkolt bé egészen
 Gondolta azt ez nép, hogy csak maga lészen
 A ki Straznyiczában szolgálatot téssen!

Egy néhány nap mulván Doicsra az Leib hadhoz
 A midőn érkeznek ordert nékiek hoz
 Szirmay Oberster, mondván Straznyiczához
 Kellene indulni és onnét Morvához!

Gyorsan megindula ez nép és víg kedvel
 Vidám sőt éneklő, vidám tekintettel
 Tiszta mulatság volt marcholni ezekkel
 Egymást csak mulatván nyájas beszédekkel!

Straznyiczának midőn mezejében lépett
 Kapun álló vitéz megállítván népet
 Ott strázsalo kaprály reportumot tétett
 Hogy megtartóztatta szokás szerint őket!

Dobot verték szörnyen zászlót lobogtatták
 Vitézek módjára magok mutogatták
 Zászlót az kezekben zászlótartók kapták!

Fejér s piros színű zászlót a szél hordja
 Függett katonának horgában az kardja
 Vállán az fegyvere oldalán lódingja
 Szirmay Imrének volt ezekre gondja!

Ugy ment Straznyiczában az nép be rendesen
 Mellyet is Gyulay szemlélt volt szívessen,
 Hogy olly hevenyében oktatték jelessen
 Ellenségnek ellent fog állni szemessen.

Utszákra osztaték Compánia minden
 Fő és all tiszt véle ugyanazon rendben
 Öszve gyűlvén tisztség Gyulaihoz mégyen,
 Hogy complementumot szokás szerint tégyen!

Vice Colonellust Bossányit rendelték
 A két Batalliont Bécs felé küldették
 A más kettőt pedig megorderezttették
 Morvába bé menne Brussust hogy kergetnék.

Olmutz felé indult ez nép hamarjában
 A mint is berukkolt Májusnak havában
 Oberster Szirmay szokott paradában
 Vett két Batallion quartélyt várossában!

Első Majus naptul Julius havának
 Tíz-nyolczad napjáig ottan mulatának
 Azért mindenkoron Ordert ohajtának
 Jó kedvet ez néphez mert nem mutatának.

Ezen idő alatt exerciroztaték
 Ez két Batallion naponként oktatók
 A mint is annyira tűzhöz szoktattaték
 Batallion Carej majd jól formáltaték.

Generalis Keihl commendans marada
 Kivel contentust volt Szirmaynak hada
 Ki is tisztyeinek becseket megada
 Meg-edjező két fél egymásra akada!

Ezt látván Oberster kéré ő Felségét
 Prága vívásához küldetteté népét
 Vette Károly Herczeg siető Orderét
 Indullyon készítse népének fegyverét!

Morván által menvén Csehek országába
 Azon igyekezék majd minden órába
 Ő hogy részt vehetne Prága vívásába
 Próbával tanulna ki-ki ő hadába!

Oberster Szirmay hosszú marchot tétet,
 Az hol lehetne is csak röviden étet,
 Hogy mehessen folyvást szekereket vétet
 Sok jó nyereséggel biztatván a népet!

Mikor közelgetne Prága várossához
 Vígad nép hogy volna közel ármadához
 El mene előre Generállisságához
 Obester Szirmay onnan Ordert is hoz!

Moldva vizén csinált hídon megyen által
 Mellyet strazsáltattak magyar népek által
 Takarodék balra fel az hegyen által
 Több magyarokat is mindjárt ott találtal (sic)!

Már Königszahl felé midőn népe ére
 Szemlélte ő hadát ember mindenféle
 Lobogó zászlókkal tábori helyére
 Érkeztvén számosabb ember ott szemléle!

Victoria nevű klastromnak mellette
 Vere tábort népe Prágának felette
 Maga Ferencz Herczeg őket tekintette
 Sőt mások által is szörnyen szemléltette!

Az alatt Majornak Batallionjának
 Parancsolják, hogy ők ell marchiroznának
 Luben felől parton kik is megállának
 Szegezték az álgyút Kakas táborának!

Kormányozták álgyút fekvő táborára
 A szigetben megvont feles kuruczára
 A többi pattyantus egyéb lovassára
 Takarodó népe számos gyalogjára!

Prágában midőn már be is takarodék
 Azon lövő helyről népünk nyomakodék
 Az rendelt táborra hol meg állapodék
 Vadaskert s város közt rendel telepedék!

Nem lévén sátora Szirmay hadának
 Azért hevenyében Ordert is adának
 Hogy Szent Margarita menne klastromának
 Ott szerezne helyet mint tetik magának!

Herczeg gyönyörködék ezen népben nagyon
 Hogy ő hada közt is rendes népe nagyon
 Vagy hogy Magyar földről olly hamar támadjon
 S ennyi rendes népet sietséggel adjon!

Augustus hava hetedik napjában
 Vala szerencsájök Prága látásában
 Szirmay népének nem csak vívásában
 Sőt elkezdett, végzett s elis hagyásában!

Midőn bé rukkoltak Szent Margaritához
 Későn fogtak hadak Prága vívásához
 Csudálkozva tábor bátran klastromához
 Menne, talám ugyan fog ostromlásához!

Marchirozott nappal repdeső zászlókkal
 E mellett csak bátran ejtett szózatokkal
 Biztatván magokat nyerendő sok jókkal
 A mint hamar szembe juta francziákkal!

Egy darabig vala Klastrom tábor helyek
 Szirmay Oberster minden koron vélek
 Vitézségeknek volt ez bátorság jelek
 Kikkel nem valának semmi hadi felek!

Az Klastromon kívül a két Compániát
 Rendelték egy házban, honnau az francziát
 Ki menni mondották azért csak e miatt
 Szirmay, Szakmáry – Berdót ottan kiát!

Ott Frejberger Hadnagy egyszer ki ment vala
 Strázsa mester véle Pápai kert alá
 Egy néhány francziát ott jární talála
 Vett sebet mihellyest ajtóba bé álla!

Véletlen lövést tett fal mellől franczia
 El esett az Hadnagy azonnal melly mia
 Jól lehet ez vala német nemnek fia
 Hadi virtussának nem volt semmi híja!

Augustus hava midőn bé érkezett
 Magyar és a Német hadi felekezet
 Kénszeríté Kakast hagyni tábor helyet
 Mivel sütögette ágyút az part felett!

Aproch formáláshoz foga szörnyen az nép
 Mert a ki csak kézzel, vagyis lábbal volt ép
 Munkálkodik vala előmenti volt szép
 Majd hogy nem Prágának kapujáig bé lép!

Három Bateriát kezdnek projectálni
 De addig aprochban úgy kellett állni
 Jóllehet ellenség sokszor jött próbálni
 Kit is a mi népünk meg talált tréfálni!

Augusztus hava huszonkettőd napján
 Ki jöve ellenség Prágának kapuján
 Reá ütt aprochban munkálkodó hadján
 Ki lövén, kit vágván, kit pedig bé hajtván!

Három részről jött volt Királyné népére
 Szirmaynak népe ment segicségére
 Lármát vert, dobszóval mások védelmére
 Ki verte aprochbul állott bé helyére!

Prága bástyairul sütöttek az álgút
 Azzal nem gondolván Szirmay hadja fut
 De mivel szoros volt hársfák közt csinált út
 A mezőn által csak hamar aprochban jut!

Úzé a francziát vissza felé szörnyen
 Mert kiálta az nép ki csak mehet menjen
 A mint is sietvén ére oda könnyen
 El ejtvén akkoron sokat ellenségben!

Kaptak az aprochban egy néhány francziát
 A ki kézben akatt szörnyen pardont kiát
 Nem lehetett fézni egynek a más miatt
 Értek ütközetben vagy két zsidó fiat!

Megszögezték vala öt mozsárnak lyukát
 De viszont Szirmay népe nyert sok puskát
 Nem lelé franczia viszont kijött úttját
 Ebben megmutatá Magyar hadi módját!

Vesztett azon harcban két francia vitéz
 A kit is megölt volt magyar egynehány kéz
 Kiket kormányozott Tamás Szirmay és
 Jóllehet tíz jeles embere ottan vész!

Marquis és francia király egy embere
 Megöletett ottan népe majdan fele
 Feküve rakásban majd mezőben tele
 Szirmay népének vitézségek jele!

Igy mulván az dolog marasztatott ez nép
 Negyvennyolcz óráig aprochban mindenkép
 Vigyázott de azért, volt híre becsi szép
 Illy forma virtussért esett népe sok ép!

Másnap herczeg Ferencz emberét küldötte
 Szirmay Oberstert becsesl köszöntötte
 Köszönvén francziát hogy vissza verette
 Leszsz Regimentyének nagy becsi érette!

Uj had ez actusban nagy vérszemet kapott
 Bátor szolgálatban töltött minden napot
 Sőt hogy Obersterét nép bátornak látott
 Sokszor, menyünk rajta! víg szívvel kiáltott!

Ott kezdődött mindjárt ez had becsületi
 Gyakran az Commendó megorderezteteti
 Szirmaynak népét oly helyre téteti
 Hol az ellenségtül tábort féltetteti!

Midőn folyna munka az aprochban szépen
 Prága lövettetnék mindenféle képen
 Olly hírek érkezék hogy Malboa éppen
 Belil védelmére jönne immár régen!

Ez dolgot fontolván feje Armadának
 Tizenharmad napján Szeptember havának
 Hogy csak véget vetne Prága vivásának
 S eleibe menne Malboa hadának!

A mint is étszaka egész aprochokat
 Meggyujtatta Herczeg rakott kosárokat
 Prága vivásához szerzett sok karókat
 Faschinát és üres puskapor hordókat!

Lángot hajnal felé egész munka vetett
Szirmay népének mindvégig kellett
Reservában lenni, menni nem lehetett
Míglen meg nem viratt ez úgy végeztetett!

Egy falka nép közül Prága mellett maratt
Festetics ő véllek jobbára magyar had
Kiknek is franczia naponként gondot ad
Majd üz, üzettetik, fordul, meg is szalad!

Nagyobb része hadnak indult Pilzen felé
Ferencz s Károly herczeg dolgát úgy rendelé
Malboa hadában hogy botolna belé
Visgálót küldvén, adván vitézt mellé!

Mikor immár közel csehek erdejéhez
Menne az Armada szent-kereszt helyéhez
Közül esék hamar Malboa népéhez
Vonakodván egész Plannak mezejéhez!

Egyszer első napján Octóber havának
Készen, hogy étszaka lenne Armadának
Mevolt parancsolva mert az Malboának
Hajnalban népére ütni akarának!

Nyolczad naptól fogvást granatéros ötven
Szirmay Oberster Companiat ott benn
Tartott s kormányozott közel az erdőben
Ki is francziára készült ütni menten!

Kinek kinek adott Companiat annyit
Itélt elméjében jónak lenni mennyit
Rendelést is téve tiszték végett ő itt
Okos dolgaiért sokszor dicsértek kit!

Homályos idővel tanács bontakozott
Contra ordert három óra hamar hozott
Jelentvén hogy szándék minden megváltozott
Melyet két deserteur éppen csak okozott!

Vala szerencséje Malboa népének
Hogy azon étszaka reá nem ütének
Vagvis hogy Neudorfbul akkor ki szökének
Hirét vitték volna csehek erdejének!

Kéz alatt elindult az Malboa hada
 Titkon Eger felé semmi jelt nem ada
 De magyar katona reájok akada
 Üzenvén francia Corpus hagy szaladua!

El tünt s vonakodott eszre se is vették
 De mikor tábori helyét tekintették
 Akkoron ki tetzett, mert azt keveslették
 Armadát utánna megordereztték!

Neudorff és Kónigs-fort felé megindultak
 Királyné népével kik is megvidultak
 Francziák szökésén szívben megujjultak
 Jóllehet az utak nem igen jók voltak!

Azt is értésére adják az Herczegnek
 Hogy Karelszbad felől Egertül erednek
 Az francziák nagyon vonakodván mennek
 Akarván, indulnak ellent állni ennek!

Tepla felé indult magyar Armadával
 Ferencz s Károly Herczeg hogy ő Malboával
 Bellilnek ne adja ennek Corpussával
 Conjungálni magát segíté hadával!

Egész Carelszbádig az ellenség mene
 Próbált megegyezni mi formán lehetne
 Belilnek népével hogy ő erőt venne
 Kakas csehek földjén uralkodó lenne!

Saczi vármegyéig de Királyné népe
 Egész Tkis tályára eleibe lépe
 Vága ellenségben sokat el is tépe
 Tehet bizonyyságot egy oltárnak képe!

Zárazott vala egy templomban kétszáz
 Mihelyest bandurság a faluban kólyász
 Sok szent képhez kapván mondotta irgalmazz!
 Ki oltárra lépett fej nélkül maradt az!

Az Malboa jött volt olly nagy szorosságban
 Lenne már mi tévő gondolta magában
 Fel tette megtérni maga országában
 Az mint meg is álla ez gondolattyában!

Takarodott vala colonákban szépen
 Bé várá az kettőt az Armáda éppen
 De midőn harmadik mene mindenképen
 Minden csint követvén az cseh jobbágy népen!

Királynénak népe, indult Armadája
 Arra vala viszont térő marchroutája
 Tudhattya azt bőven Müsz és Pilzen tája
 E miatt üresült sokak kamorája!

Igy lévén a dolog két részre osztottak
 Armáda egy részét visszafordítottak
 Lobkovics herczeggel Kónigszálhoz hoztak
 Mert még benn Prágában francziák tartóztak!

Nagyobb része mene bé Baváriában
 Az elment ellenség marcholt ő nyomában
 Ell terjedett szintén Duna folyásában
 Az artolleria bent Passaviában!

Midőn Lobkovics már Kónigsalhoz ére
 Moldva s Balan víz közt szállott mezejére
 Járván lovas magyar Prága felé fére
 Egy része pediglen Baran felé tére!

El indult ez Corpus Moldva vizen által
 Betlehemnek népe de mindazon által
 Maradt Keihlebul is Beraunban által
 Commenderoztatván Gróff Bettlehem által!

A többi nép pedig Brandeiz felé mégyen
 Hogy ott postérungot tél felé már végyen
 Azért campirozék Bunczlaú alatt szépen
 De maga Lobkovics Limburgba volt éppen!

Mindaddig az nép is mezőben marada
 Mig Leitomiczben magát fel nem adá
 Nyolczszáz fejből álló szorult Belil hada
 Kikre Vallis bandur s más néppel támada!

Hostállját meggyújtván falra láptót tették
 Mikor láptón bandurt menni szemléltették
 Francziát kétszázat kapura küldötték
 Ajándékokat is falrul vetegették!

Az várossal adá meg ellenség magát
 Kére az Commendans Vallis ő Nadságát
 Ne küldné előre be az bandurságát
 Kéri tölténé bé ebben kívánságát!

Félt mivel bandurtul az francziák népe
 Mert sokszor mint villán hamar oda lépe
 Holott az ellenség vala java s szépe
 Eszekben bandurok forgott gyakran képe!

Ez jeles városnak megvétele után
 Bunczlau alól oszlott az had szörnyen osztán
 Vettés (?) vasas had is ott maradt meg posztyán
 Majd hogy nem végiglen November holnapján!

Adnak Ordert szintén November havának
 Tizenheted napján Szirmay hadának
 Hogy ők Bunczlal mellől elmarchiroznának
 Koszteleczen éppen strázsát tartanának!

A mint is azon nap ez nép oda ére
 Arra vala az út Leitomiczére
 Híd az vizen által Mellynyik vidékére
 Erre kellett járni nem pediglen fére

Deczember holnapnak tizenhatod napján
 Prágából ellenség kiszökött étszakán
 Mindenfelől Ordert az hadaknak adván
 Mi keves bent maratt ne szökne ki tartván!

Vala Lüben nevű város Prága felett
 Háromszáz személynek hova menni kellett
 Szirmay népéből Kazarma a mellett
 Imre Szirmay is velek Major helyett!

Kilencz főtisztekből ez Commendó állott
 Horenberg kapitány Ottlik Ragályi volt
 Hadnagy Roskoványi, Ujházy szolgált ott
 Az előtt francia tartozott az holott

Ragályi, Czimmermann, Csepe zászlótartók
 Bertóty kik voltak ottan Strazsát tartók
 Szolgálatban magok szépen s hamar váltók
 Ez Commendó helyett nem küldettek váltók

Harminczegyed napján Deczember havának
 Vissza térvén mennek Brandeisz várossának
 Ezen Commendóval mert Commendójának
 Voltak alá vetve Vinarz falujának!

Akkor ez faluban Kollovrath marada
 A mikor Lübenben ment Szirmay hada
 Prágából francia gyorsan takaroda
 Melly is Armadának bátorságot ada!

Koszteleczből az nap indult az Regiment
 Nap szállathoz készült s csakhamar is kiment
 Januariusnak heted napjáig bent
 Brandeizban maradott lakásan hagyott fent!

Szirmaynak népe nyert sok becsületet
 Posthoneur osztásban elég részt vehetett
 Mert, mindenkor hada előre tétetett
 Az hová más ritkán baj nélkül mehetett!

Nagy szerencséjének ezt fejek tartotta
 Azért tisztjeinek gyakran előhozta
 Melly jó hírt szerencse Regimentnek atta
 Magyarok szép nevét tartsuk meg mondotta!

Ordere érkezvén indul Falkenaunak
 Huszadik napjában Januáriusnak
 Azon helyre rendel baj nélkül bėjutnak
 Kiknek quartélyt mindjárt városiak adnak!

Ugy vala rendelve Königsbergbe menne
 Egyik Batallion Majorral ott lenne
 Melly is másfél óra Egertül volt benne
 Francziáknak népe, hogy kárt ő nem tenne!

Ez helyet küldetett jól megtekintetni
 Kapitány Ottlik, ha ellenség ki jönni
 Találna, lehetne é ellent állani
 Meg akarná midőn francia szállani!

Telepedék az nap alig még Regiment
 Hamarjába onnan elindula s kiment
 Senki nem marada akkoriba ott bent
 Falkenau s Königsberg lakáson hattak fent!

Oberster úr vészen Neustadtba státiót
 Nemelly Compania Hollevinben bent volt
 Condraticzon által Cseh országon marcholt
 Ez útban beteges némely vitéz megholt!

Már annyira midőn mentek volna éppen
 Hogy Palatinatust szemlélhették szépen
 Örvendez a nép is mindenféle képpen
 Fogna uralkodni az idegen népen!

Ki volt adva ennek az ő marchroutája
 Hogy megszalasztatnék Ezling s Mosbach tája
 Szerencsés volt a mint bé érő órája
 Felis hajhásztaték ez tractus birája!

Huszonyolczad napján Januáriusnak
 Örömmel ez helyre midőn be is jutnak
 Kinek kinek rendelt falukat mutatnak .
 Jut város Mosbach de az Oberster úrnak!

Az hét Compania ottan bent maradott
 Szirmay Szakmáry és Ottliknak adott
 Három falu quartélyt, mely nem soká tartott
 Mert rövid ideig mulattak ezek ott!

Negyed napján indult Februariusnak
 A mint is ötödik napján bé rukkolnak
 Jóllehet már későn Freimdban be is szállnak
 Honnan az francziák titkon el állának!

Naburgban ment aznap Obersterek maga
 Az Leib-hada véle gyorsan takaroda
 Sietett volt mivel nagyon megfárada!
 Mosbachtul elkezdvén Freimdbba marcholt hada.

Az egy Batallion Majorral maradott
 Kiknek is város Freimbd mindjárt quartélyt adott.
 Kakas honnan éjjel gyorsan takarodott
 Hallván hogy már magyar jönne majd itt s amott!

De mivel betege feles volt ez hadnak
 Mosbachon azért is mind csak elmaradnak
 Berthótinak vélek lenni Ordert adnak
 Idővel ezekkel adja magát marchnak!

Fontolván Lobkovics Herczeg a dolgokat
 Bátran mint lehetne tenni a postokat
 Wald-minichben tétett magazinumokat
 Az hová is hoztak szénát kenyért sokat!

Neuburgban marada maga személyében
 Tette Valist Freimbdnak az ő környékében
 Veydenben Definit s az lovas népében
 Szállított a táján királyné hivében!

Festeticst rendelé Eger tájékára
 Hogy ottan vigyázna jövő francziára
 Valdsaxennek szálla híres várossára
 Volt gondja Egernek bloquirozására!

Cseh-Ország, részérül Schullenburgnak népe
 Állott Königsbergben hol mihelyt kilépe
 Egerbül franczia, magyaroknak szépe
 Azonnal nyakán volt, sokat el is tépe!

Náb víznek folytában elrendelve vala
 Az holott ezelőtt Kakas megis szálla
 Terjesszkedett éppen Regensburghoz alá
 Khevenhill erővel magát conjungálá!

Lobkovics Herczeg már itt rendelést tétett
 Őszsze hívatatván Pflaczi tanács képet
 Tirschenterth, Pleistembul, Bernaubul az Pflögert
 Drasvitzbul, Nabburgbul, Freimdbul s paraszt népet

Bocsáttatott mindjárt regulamentuma
 Hadak által hogy melly vétettetnék summa
 Minden portiora öt garas hogy vóna
 Rendelve és lenne had adjumentuma!

Commissáriusnak Kiczing rendelteték
 Neuburgban az hol is meg is keresteték
 Assignátia itt ambtokra adaték
 Perceptiók végett computus tartaték!

Annak idejében minden Regimentek
 Assignatiójok mellett tisztet küldnek
 Pénz megvételével rendelt helyt sietnek
 Martiusban, kiknek bajjal megfizetnek!

Látván az Commandó, hogy szép szóval semmit
 Nem végezhetnének, parancsola a mint
 Executioval vennék meg pénzt ott kint
 Nemes regimentek assignationkint!

Tirschenreith-i Pflug-ambt a többiek között
 Szirmay népének assignálva esett
 Mellynek is ő feje oly módot keresett
 Hogy az házi nép is költene keveset!

Ottlik kapitánynak adnak Ordert menne
 Mig megadnák a pénzt nyakokon ott lenne
 Hadnagy Feketével, és csak annyit venne
 Assignatióban írtak mennyit benne!

Tizennyolczad napján Aprilis havának
 Menne hogy ellenség Eger várossának
 Értette Lobkovics azért Corpussának
 Parancsollya venni postot jót magának!

Veyden és Purg felé megindult egy része
 Túl az Nábnak vízén magyarok szélvésze
 Infestalta Kakast, ki is nagy marcht téssen
 Egri társainak eleséget viszen!

Ez dolgot nem vala mód megorvosolni
 Kellett magyar népnek távolyrul marcholni
 Festeticsnek hada és az Beleznay
 Voltak francziának kergető nyilai!

De sietve vissza fordult az ellenség
 Amberg s Regensburghoz hol fekütt vala rég
 Sczmid-millnél s a tájon meg is telepedék
 Biztatván ő népét hogy jőne segítség!

Lobkovics megtudván, hogy mindez így volna
 Parancsolta ki ki oda vissza szállna
 Az holott télben volt míg Kakas próbálna
 Készen volna vitéz s néki ellent állna!

Schwandorff várossába haub-quartér téteték
 Neuburgul eleség által vitetteték
 Comissariatús oda rendelteték
 Hol Pflatzi computus quartélyi tartaték!

Vissza szála Pstreinbndban Szirmaynak népe
 Bleznay magyarság Naburgban bé lépe
 Azon völgyön fekütt ez Corpusnak szépe
 Mig nem üresedett Pflatznak ő vidéke!

Egy ízben szerencsét Isten megfordítván
 Május holnapjának kilenczedik napján
 Kezdettt erőt venni magyar a franczián
 Braunau alatt holott Bavarus holt sok ám!

Ez után nem vala sehol szerencséje
 Vissza vonakodott megbódult elméje
 Posztirozván magát statt am Hof melléje!

Május holnapjának huszonnyolczad-napján
 Lobkovics Commandó ezt így lenni halván.
 Schullenburg, Festeticst Eger mellett hagyván
 A több Regimentnek menni Ordert adván!

Veltzendorf mezején azon nap tábort vert
 Lobkovics népének jobb szárnyán adnak helyt.
 Ugyanazon rendben helyt Bad, Pálffi is nyert
 Állott Kheil Vallis Vollfenbittel ott mert!

Egy treffben akkoron ez haddal állának
 Szirmaynak Keihlal helyt assignálának
 Bal szárnyát Posztatszki s Vittenberg hadának
 Táborozni két vagy három nap hagyának!

És mivel ellenség takarodott vala
 Commandó küldetett Burg-Linnéfeld alá
 Kit is banduroknak népe meg is szálla
 Francziát beteget felest ott találá

Négy házat hagyott volt az ellenség ottan
 Harmincz egyedikor az Corpus is aztán
 Ide beérkezett mindég campirozván
 Menvén az ellenség Regenspurgik nyomán!

Első Júniusban Regenstaffhoz jöttek
 Holott csak egy napi campirozást töttek
 Hová nyolczszáz ráczok hozzánk küldettettek
 Kik előre sokszor posztot magok vettek!

Igy folyván az dolog Károly Herczeg s hada
 Braunai actió után takaroda
 Straubing tájékára hol megállapoda
 Ellenség de onnan hamar megszalada!

Straubing várossában besatzungot hagyott
 De népével maga Broglió eljött volt
 Comte de Saxe het Regenspurghoz rukkolt
 Holott ötöd napig együtt campírozott!

Harchott Generálist előre küldette
 Pandurok seregét mellé rendeltette
 Menne statt am Hofhoz véle szemléltette
 Kakas ott volna-e postot hogy vétetne!

Jóllehet másodnap nyugadalmot az nép
 Tartott szokás szerint hogy volna frissebb s ép
 Irja Harch-Herczegnek sietne mindenkép
 Mivel foglalt helye már volna bátor s szép!

Azért csak véletlen s hamar bontakozik
 Régenstaffnak fekvő nép s ell marchirozik
 Barisch-Hoff mezein áll auf marchirozik
 Kiket a francziák Dunántúl csak nézik!

Egy rendben állitják vala ezen népet
 Lovasság swadronban eleikben lépett
 Gyalogság közébbe algyukat is tétett
 Vallis és Melignyi tartott rendet szépet!

Majdan négy óráig ezen dolog tartott
 Egy fél a másiknak semmit nem is ártott
 Ball szárnyán Károlyi, Beleznay állt ott
 Jobbikán pediglen Alt Vittenberg szált volt!

Készült az nap is már enyészetre menni
 Szirmay népének nem lehetett lenni
 Mezőben, sátora nem volt, azért tenni
 Szolgálatot kellett Barisch Hoffba venni!

Dob szóval vonult bé bent commandót váltván
 Regenspurg várossa kaput zárva tartván
 Lakossa elszökött házat csak úgy hagyván
 Bani Hoff népünket bé szállani látván!

Ez dolgot szemlélvén bandúr és ezen nép
 Mihelyest ez helyre szerencsésen be lép
 Nyitja kamaráját pinczójét mindenkép
 Üressítvén boltját, volt itt nyereség szép!

Szolgálatott tött itt ez had csupán maga
 Jó Commendansok volt Harch Gróff ő Nadsága
 Regenspurgban tisztek kies mulattsága
 Bé ment kinek vala pecsét szabadsága!

Jól lehet ellenség által takaradott
 Regen vízén innen de mégis maradott
 Weix nevű kastélyban, Dunán hídja ott volt
 Hová étszakára számos kakas marcholt!

Meg volt erősítve azon kastély szörnyen
 Ambár sütögették algyút oda könnyen
 Igen közel hozzá mi retoutánk innen
 Hol Szirmay Imre az nap volt Piquetben!

Francia számos ott ütött reá mindjárt
 Kiket is készülve puskák végire várt
 Keveset de nekik akkoriban ő árt
 Bátran egész éjjel azon helyen meg állt!

Látván Cont de Saxe és Broglió maga
 Hogy itten már állna Királynénak hada
 Utánnok Károly is nagyon nyomakodna
 Fel tette magában hogy csak elszaladna!

Mint is kilenczedik Juniusnak napján
 Szalmát, Dunán csinált hidra szörnyen rakván
 Szurok ragaszva volt ott le tött faschinán
 Tizen-egy órákor étczaka meggyujtván!

Weix nevű schanczokat titkon elhagyatták
 Takarodván által rontották vágatták
 Egy részit az hidnak, ezt tuttára atták
 Lobkovics Herczegnek, hogy üresen hagyták!

Másnap Ingolstádhoz indult az ellenség
 Harmadnap nekik is követni volt szükség
 Minden részről nyomta Kakast szoros inség
 Haláltul kit kaptak nem volt néki mentség!

Egy részről Dunának Károly Herczeg maga
 E felől pediglen Lobkovicsnak hada
 Ment utánna midőn innen megszalada
 Ellenség, kinek is nyugtot nem is ada!

Tizen-egyed napján Juniusnak éppen
 Megindult Lobkovics Collen-Heimhoz szépen
 Barisch-Hoffba tétett rendet mindenképpen
 Venne hogy Királyné erőt ellenségen!

Voltak midőn immár fele úttyán marchnak
 Szirmay népének megállani hagynak
 Mig Herczeg eljöne a mint meg is állnak
 Akkor Armadátul csakhamar elválnak!

Érkeztén a Herczeg mondja Obesternek
 Szirmaynak, adok Ordert Kegyelmednek
 Mennyen Neumark felé mert ők fejeskednek
 Könnyű s nehéz lovas népek is ott lésznek!

Amberg, Sulzbachra is legyen szörnyű gondja
 Adják meg magukat, nekiek megmondja
 Nem volt az magyar még Bavarus bolondja
 Bomba, álgú véle lészen abban módja!

Nem akarják ha ott fel adni magokat
 Tűzzel emészsze meg magokat, házokat
 Ha nem használhatna bocsásson bombákat
 Vagy szabad preadára küldje katonákat!

Jóllehet Szirmay beteges voltában
 Küldtetett még is titkolta magában
 Annyira rosszszul volt nem álhatott lábán
 Marcholt, hogy venne részt Neumarck prédájában!

Namensbach hadnagyot előre küldötte
 Az tábori helyet véle jegyeztette
 Tetett az nap marchot nagyot is felette
 Beteg Oberstert de falun helyhezette!

Tizenkettőd napján Juniusnak éppen
 Neumarckot feladták accordával szépen
 Erőt vett Királyné az Bavarus népen
 Nyomorgatták mivel mindenféle képen!

Fel atták ez várost azért hogy értették
 Villenhoffba lenni, mihelyestt hírlették
 Szirmaynak népét, véle ilyesztették
 Azért a fegyvert itt ez nap le is tették!

Volt előre küldve három száz lovakkal
 ötven magyarokkal
 Vice Colonellus s kapitány azokkal
 Sigrai, tartattak strázsát pandurokkal!

Rabbá feles tisztet Bavarust itt tettek
 Foglyok kapitányok akkor ketten löttek
 Négy hadnagyok vélek akkor jegyeztettek
 Kik házasok voltak bátran el mehettek!

Obers-Leutnantot is edjett tészek itten
 Conscribáltanak volt öt száz fegyvert ott benn
 Maródi francia harmincznegynél több nem
 Vétetik lakosnak ő fegyvere minden!

Juniusnak pedig tizenharmad napján
 Ez meglévén oda vígan bé rukkolván
 Kiknek is az város enni, innya adván
 Szirmaynak hada, ezt felőlök irám!

Doulon Regimentye Obers Wachmeistere
 Báró Hóchberg pedig Amberg vidékére
 Volt küldve megkérné várost hogy előre
 Ki negyven gyaloggal hált volt kertben félre!

Kevés népe lévén kére segittséget
 Major batalliont Szirmay e végett
 Küldte Amberg felé ijesztené népet
 Tizen ötödikén alája is lépett!

Későn érkeze már, mert várost felatták
 Tizen negyedik nap fegyvert le is rakták
 Háromszáz francziát betegen itt kapták
 Magazinumot is felest conscribáltak!

Csak hamar érkeze General Harch ide
 Ide s tova lévő mindent összve szede
 Armamentarium depositum leve
 Ki is a mit talált vala, oda leve!

Ez néppel volt Major Albrecht ott Ambergben
 Szakmáry, Ragályi, Ottlik, Fáy négyen
 Kapitányok kik is strázsát tartottak ben
 El enyészett az nap ide bé jövőben!

Fekete, Ujházy, Namensbach hadnagyok
 Pletrich és Péchy volt egyedül csak azok
 Maradtak Neumarkban ell tőlek amazok
 Vig vala egymásközt mulatozó napok!

Zászló tartó Csepe, Görgey, Czimermann
 Szentiványi, Czékus jelen voltak ottan
 Töltötték idejét egymás között vígan
 Albrecht Major rajtok az Commendot tartván!

Maga az Oberster Neumarkban marada
 Ott betegség miatt nagyon meglankada
 Kinek is Harch Ordert hamarsággal ada
 Hogy jönne Ambergbe hátra maradt hada!

Commendot ott hagyna azt is parancsolta
 A mint is Kapitányt Majert ottan hagyta
 De betegeskedni őtet hogy halotta
 Hogy elmaradhasson ő kedvére hagyta!

Obester Szirmay azzal nem gondolván
 Ágyából fel kele népével marcholván
 Amberg felé indult erőt vevén magán
 Beteges voltáért alig álván lábán!

Az Leib Batallion Ambergbe be rukkolt
 Az holott Major immár régen ott volt
 Keihl Regimentjének népe is bé marcholt
 Sigrai Kapitány magyarokkal ott volt!

Betegséget mivel titkolni nem lehet
 Erőt tovább magán Obester nem vehet
 Nyavalya meg nyomván semmit nem is tehet
 Nem járhat, se szólhat, keveset is ehet!

Az egyik nyavalya a másikat huzta
 Regiment dolgait az Majorra bírta
 Istenre életét, csak azt szörnyen hívta
 Mindig segítségül szemeit behuzta!

Orvossággal soha nem akart ő élni
 Hogy meghalna mostan nem tudta azt vélni
 Otthon valóinak meg kellett írni
 Keseredvén tiszték, kezdtek gyakran sírni!

Nem lehet haladni tovább illy voltának
 Nem is segíthetett senki ő sorsának
 Mivel célja eljött boldog órájának
 Énekelni hagyott szörnyen ő magának!

Hadnagy Székely Samu ült ő ágya mellett
 Imádság s énekkel consolálni kellett
 Hulasztotta könyvét patrónussa felett
 Mert oly kegyes atyát soha már nem lelhett!

Betegsége volta, volt csak fohászkodás
 A tiszték részéről sirás sopánkodás
 Kilencz rendbéli de betegség alkalmas
 Huszonkilencz napok alatt volt siralmas!

El állott a szava fohászkodás között
 Szeme fénye szája, más színben öltözött
 O Regimentyének tiszte is érkezett
 Körül állván ágyát él e? értekezett!

Nyolczad napján pedig Juliusnak éppen
 El nyomta nyavalya minden féle képpen
 Étszaka tisztéket öszve híván szépen
 Haldokni találták az Oberstert éppen!

Másnap az halállal nagyon tusakodott
 Tizenkét órakor délben Valet adott
 Ez árnyék világnak árvát sokat hagyott
 Maga után bút is tisztjeinek nagyott!

Adta meg ő lelkét drága Istenének
 Otven esztendejét élte életének¹⁾
 Volt gondviselője jó hadi népének
 Hire terjesztője Szirmay nevének!

El mult Sveciai háboruban fegyvert
 Ellenségek ellen bátran mindég viselt
 Gazdálkodott othon, jószágait jót nyert
 Consequalt viszont de Obester caractert!

---

¹⁾ Ha ez igaz, akkor nem 1688-ban — mint Szirmay Antal állítja — hanem 1693-ban született.

Feltett jegyzésimből maga viselése
 Az hadi életben járása kelése
 Ki tettzik, hogy az volt minden ő kérése
 Lenne maga s hada nagyra becsülése!

Hol vagy Szirmay már az gazdák eleje?
 Kit állicsak mostan hasonlót melléje
 Te voltál Szirmay háznak ő veleje
 Hires gazdaságod folytatása feje!

Bölcsen szóló hol vagy, irást tudó lélek?
 Rólad ezen jókot holtod után vélek
 Ha meg bántottalak bocsánatot kérek
 Bánom meg nem holtam éretted, de élek!

Másnak virtussival tellyes hol vagy Tamás?
 Dicsiret felőled vagyon bő s alkalmas
 Volt megvállásodban utánnad nagy sírás
 Maradt árvaságra néped, otthon is társ!

Bucsúzása az N. Regimentül, t-A. Kapitányoktul.

Isten hozzád immár Szirmay vérségem
 Nem mutattam hozzád nyilván én hűségem
 Titkom vala hozzád, el zárt szívességem
 Meg ne ítílj azért, bocsásd meg vétségem!

Azért el hattam volt az házi életet
 Jó hírt én személlyem néktek hogy nyerhetett
 Az hadi életben a mint is lehetett
 Tamás lásd ebben is ám mire mehetett!

Kray, Horenberg, Majer töletek is vészek
Szakmáry és *Ottlík* bizonysgot tésttek
Ragályi és *Fáy* bucsút gyászost vészttek
 Ritkán sértettelek követőim lésttek!

Vinklér András vale! neheztelsz te talán
 Vétkedért személlyed arestomban adám
 Meg bocsáss mert tudod hadi szokást talám
 Szót fogadnod kellett, vetve voltál alám!

Vale Péchy hadnagy, *Roskoványi* véle
 Tudjátok a hadi dolog csak aféle
 Ki túrt és szenvedett, az mindig jól éle
 Legyen megbocsátva vétkem mindenféle!

Ujházy, Fekete, Ottlik is hadnagyok
 Láttátok hogy hadi dolgok igen nagyok
 Ne legyetek azért olyanokon vágyók
 A mi szerencsétlen órát hozna rátok!

Éltetek tötcsétek úgy minden órát
 Hogy megböcsüllyétek a szerencsét máit
 Mert sokat szerencse, kit helyeztet ma itt
 Holnap bus órában máshová által vitt!

Szemere tüled bucsuzom immáron
 Előtted forogjon dolog mindég három
 Tanácsot hogy szoktak venni meg nagy áron
 Tarcsd meg a gravitást, ne örülj az káron!

Namensbach kövessed hadi tudományod
 Boldogulásodat látni ha kívánod
 Élj kegyesen mert azt idővel megbánod
 Vale! kövesd ebben saját én példámot!

Pletrich az szerencse látod követ téged
 Recomendalom, hogy példa serénységed
 Contentus légy azzal mit ad Isten néked
 Legyen pajtásid közt másutt vitézséged!

Ne bizzál mulandó, hamar muló jóban
 Légy állandó másnak egyszer adott szóban
 Gondollyad Nagy Sándort tették koporsóban
 Szándékozz részt venni a mennyei jóban!

Székely Sámuel már hozzád ejtem szómat
 Hallgatásban tartád ki minden titkomat
 Házi s szorgos hadi sok állapotomat
 Folytattad ércsed most ily bucsuzásomat!

Gyermekségtől fogvást voltál én házamban
 Segítettél gyakran perló hivatalban
 Terhes és unalmas gazdálkodásomban
 Végben vitt idegen földi járásomban!

Testálom azért én néked mind ezeket
 Ne szerezz magadnak bajt és irigyeket
 Találd meg tanácsért az tudós fejeket
 És meg ne vesd soha egyebek eszekeret!

Ne vesd az emberben soha reménységed
 Viseld magad előtt szörnyen az szükségét
 Fussad roszra vivő titkos kevélységet
 Hidjed az szerencse úgy fel talál téged!

Fordítom bucsumat zászlótartóimra
 Először Kálnássy atyafiságomra
 Holtam után is te vigyázz sok szép szómrá
 Midőn feddetelek válik néked jóra!

Becsüld meg szerencséd nemes virtussodért
 Arra én személyem gyakran tégedet kért
 Distingválljad magad s Kálnássy nemes vért
 Mert a ki főtiszt már jó szerencséhez fért!

Ketzer jó akarót szándékozzál nyerni
 Mindenütt és sokat, boldog szokott lenni
 Az olyatén ember, tessék példát venni
 Holtam után töllem mit szoktam volt tenni!

Görgey az Isten arra híván téged
 Hogy hadi életben mutasd serénységed
 Élly a mint kezdettél szeresd egyezséget
 Nyerni fogsz magadnak híret s nevet szépet!

Berthóty kezdettél mások példájával
 Változni és élni bölcsek tanácsával
 Részesít az Isten szerencse javával
 Másként okosodni fogsz saját kárával!

Fellyeb valóidat megbecsüljed szörnyen
 Megnyert becsületet elveszthetni szörnyen
 Atyádfiaihoz híred neved mennjen
 Bár lehetett volna közöttetek lennem!

Ragályinak pedig én azt csak testálom
 Legyen hogy előtte ezen dolog három
 Jámbor viselése és az rövid álom
 A mint elkezdette, oktatást kívánjon!

Így fog boldogulni hadi életében
 Lészen a mint vagyon mások jó kedvében
 Részt is vehet felest hadi szerencsében.
 Kit is már ajánlok Isten kegyelmében!

Székelly tudod hívem, hogy volt atyádfia
 Hív szolgálattyanak nem volt semmi híjja
 Menyországban lészen azért Isten fia
 Szándékozott nékem híven szolgálnia!

Kövessed példáját midőn szerencse hív
 Légy te azonképpen a mint ő volt csak hív
 Szándékozó nálad légyen szolgálni szív.

Csepe vigyázz szörnyen megnyert szerencsére
 Volt gondom személlyed jámbor életére
 Szokott néha lenni szerencse terhére
 Az házasság dolga, vetik azt szemére!

Csak te kormányozzad házi dolgaidat
 Mert másként megsérted kedves pajtásidat
 Bővülni meglátod minden javaidat
 Ha másként intézed házi dolgaidat!

Szent Iványi nézzed dolgát az világnak
 Módos felvett szokott szíves mulatságnak
 És meghatározni próbált barátságának
 Ezt ki cselekeszi jót várhat magának!

Társaságot kövesd, veszekedést fussad
 Kivel beszélsz, mulattz fontold meg és lássad
 Kedvelly minden embert, magad is mulassad
 Másnak belé essen, vermét meg ne ássad!

Czékus hadi embert ez két boldogítja
 Tarcsa meg gravitást, becsét szaporítja
 Fontollya az dolgát és a ki ámíttya
 Ne hidgyen olly hamar, mert csak foglyosította!

Zimmermann hallhattad, hogy az hadakban is
 Ész nagy kívántatik ember pedig is fris
 Becsületi vagyon annak igen kevés
 A ki dolgaiban unalommal jár s kés!

Azért életedet te úgy kormányozzad
 Hogy magadat abban soha el ne bízzad
 Volnál helybe tanult, mi tanácsod más ád
 Az nem volna helyes, sok szem vigyázz reád!

Dicit vale Tota Regimini.

Al-tisztem minnyájan vale! szép köznépem
 Veletek hogy bántam én atyai képpen
 Azt tapasztaltátok oktattalak széppen
 Javatok kerestem mindenféle képpen!

Kormányoztalak, hogy sokszor félelemmel
 De ellenben titkon voltam szerelemmel
 Ha jártatok volna tovább személyemmel
 Kedveltek volna edgyet értelemmel!

Meg bocsáss már ki-ki kinek mit vétettem
 Ha kinek értékét hamissan elvettem
 Adjon Isten jobb főt tinéktek helyettem
 Tudom, hogy csalárdul senkit nem sértettem!

Testáлом ti néktek im ezen dolgokat
 Az jövőendő jókért az jelenvalókat
 Meg ne vessétek se kedves pajtástokat
 Keressétek elébb az menyei jókat!

Soha hogy az Istent ti megne sércsétek
 Fellyeb valóitok kedvét keressétek
 Erővel értékét másnak ne vegyétek
 Híven hivataltok hogy végben vigyétek!

A mi az Istené ti azt megadjátok
 Királynéjé a mi azt elne vonjátok
 Se az hadi-törvényt által ne hágjátok
 Ugy Isten áldása fog szállni reátok!

Az Stabtul vészen búcsút.

Vice Colonellus csak azt bánom nagyon
 Hogy személyyed jelen mostanság nem vagyon
 Nálamnál Oberstert Isten jobbat adjon
 Kívánom Regiment, hogy reád maradjon!

Bossányi! vale már kérlek arra téged
 Abban mutasd mindég példás serénységed
 Jó karban lehessen rád bírt hadi néped
 Ezen hivatalra vagyon eszed néked!

Szerettesd magadat először tiszteddél
 Így elkövethetel mindent köznépeddel
 Ne járj alábbvalók tanácsán eszeddel
 Kormányozzad dolgod, s nyájas beszédeddel.

Fellyeb valóidat keressed meg gyakran
 Mert hadi dologban azon szokás megvan
 Hogy a ki zörgetni sokszor szokott bátran
 Dicsirik okossan, hogy mindennel ő bán!

Comissariatust csak azt Commendálok
 Udvaroljad gyakran helyesnek találom
 Ki tud azzal bánni van ott csendes álom
 Hátra fordul mindjárt koczka vetett három!

Vále! megbocsáss már hogy ha én vétettem
 Arestomot hogy én néked jelentettem
 Mások tanácsával arra vitettetem
 Végtére engedj meg hogy ezt cselekedtem!

Albrecht Regimentem Majora már Vale!
 Jobb Oberstert nálam személyed talál é?
 Nem tudom de Isten adja legyen azé! (így!)

Testálok hogy fussad az hirtelenséget
 Kövessed tanulni kívánó készséget
 Fő-tisztjeiddel tarsd meg egyességet
 Mások tanácsával oktasd a köznépet!

Kérj tanácsot elébb a dolgot úgy folytasd
 Mit egyebek tésznek megfontolván azt lásd
 Kíván hadi dolog mind holtig oktatást
 Minden állapotban találj meg azért mást.

Isten hozzad immár törvényt ki népemnek
 Tészel Fogarassy al s felső tisztemnek
 Nem szolgálsz már soha többé személyemnek
 Engedelmet adjál te is esetemnek

Folytassad dolgodat esküvéseid mellett
 Hamis törvényt ki tett, kárhoznia kellett
 Tégy hát igazságot a törvények felett
 Nyersz koronát menyben az igazság helyett!

Unrein! beteg voltam legjobban tudhatja
 Vagyis te személyed bőven leírhattya
 Ambergben mennyi volt bajos szolgálattya
 Körülöttem miért kevés tested nyugta

Huszonkilencz napig nem távoztál tőlem
 Vigyázzván hevertél értem kemény földön
 Beteg voltam üzted volna én mellőlem
 Isten de mit végzett, meglett én felőlem!

Fizesse meg Isten ezen hűségedet
 Bécsben tartson férjem (?) ezekért tégedet
 Hálállya meg kérem serénységedet
 Megbecsüllye tisztcség ezért személlyedtet!

Légy kérlek tovább is hív ilyen dologban
 Boldogitson az ég kívánt minden jókban
 Tölcse kívánságod fehászzkodásodban
 Örülhessen véred boldogulásodban.

Búcsúzik Bécsben volt két Batallionya Fő-tisztjeitül.

Kedves Fő tisztjeim tudom nem volt néktek
 Esmérni és látni engem szerencsétek
 Bő mivel nem mentem Bécsben ti felétek
 Azért ilyen rövid valemát értsétek!

Bocsásd meg kinek én valaha vétettem
 Vagyis a mint dolgom kellett nem végeztem
 Meg mondhattya kiki nagyon igyekeztem
 A mint is népemnek becsit megkerestem!

Találkozni fognak sokan kik engemet
 Rágalmazták minden cselekedetemet
 Jó tétemért szóllják hadi személlyemet
 Meg nem hálálhatják soha jó tétemet!

Bucsuzik köz népétül és altisztjeitül.

Tudjátok életünk hogy csak mulandóság
 Az világi pompa csupa füst bolondság
 Vagyis a mezőben elhervadt virág
 Édes jó fiaim olyatték ez világ!

Ez jóllehet olyan mert Isten rendelte
 Egyet híván hadban arra teremtette
 Más hogy eke szarvát fogja születete
 Papságra kit hívott azt is annak tette!

Gazdagságot adott másnak szegénységet
 Itt háborút másutt pedig békességet
 Szerzett, azért láttok mindenféle népet
 Alávalót, okost jámbort sőt még szépet!

Azért mivel Isten hívott benneteket
 Az hadi életre, áldjon meg titeket
 Mellyben mutassátok kérem hűségteket
 Ugy megáldja Isten hadi élteteket!

Szökéstől ójjátok magatokat szörnyen
 Az kit hová küldnek jó szívvel elmennyen
 Mert megtörténhetik rajtatok az könnyen
 A mit kellett nékem sokatokkal tennem!

Az állandóságot megfizeti Isten
 Hitszegésnél hadban nagyobb vétek nincsen
 Gyűlölséget senki egymás közt ne hincsen
 És így benneteket meg dicsirend minden

Valete! fejenként minnyájan immáron
 Utánnam személytek óránként már várom
 Azért bucsuzásom ím ezekkel zárom
 Maradjon veletek Szent Istenség Három!

Regimen Inclutum summít a suo Colonello Vale.

Mely szóval kezdjük el gyászos bucsuzásunk
 Edes Obersterünk történt megvállásunk
 Véletlen te tüled miként sirathassunk
 Nem tudjuk nem szünik habos bánkódásunk!

Meg kell vallanunk azt hogy te valál Atyánk
 Ki vigyáztál pásztor formán mindég reánk
 Véletlen most tőled mi már megfosztatánk
 Siralmas ily szóra fakad im a mi szánk!

Nem utolsó fejünk valál azt megvallyuk
 Ez elveszett javunk kiben feltaláljuk
 Nem tudgyuk, így méltán személlyed siratjuk
 Folyó víz módjára könyvünket hullatjuk!

Hol vagy árvaságban hagyott hadad feje
 Vagyis magyar Hazánk nemessek eleje
 Bár megvállásodnak mult volna ideje
 Meg volna mostan is Regimentünk feje!

Attunk volna mink mást az halálnak érted
 Szívünk haláloddal te oly nagyon sérted
 Hogy a melly bánatos sebet mostanság vett
 Az orvosollya meg ki jön már helyetted!

Való csak röviden valál contentumunk
 Szívünk szerint való jó Oberster Urunk
 Bocsásd meg sokszori engedetlenségünk
 Alázatossággal bocsánatot kériünk!

Hálálja meg Isten dajkálkodásodat
 Folytattad eszessen hadi Commandodat
 Hisszük hogy az Isten azért jutalmat ád
 Nem léssen ezekben soha panasz reád!

Virágzon, kívánjuk holtod után neved
 Mint hadi és gazda példás serénységed
 Meg is emlegetünk, mind tisztjeid téged
 Ugy mint édes Atyát tartván minden néped!

Isten hozzád immár Szirmay Tamásunk
 Hogy mink is örömet más fejünkben lássunk
 Az egyedül a mi végső kívánságunk:
 Adjon Isten olyat mint vala Tamássunk!
 Selah!

EPITAPHIUM.¹⁾

Illustris viri cui *Thomas de Szirma* nomen prosapia,
 virtutes experientia dedit, domesticorum rerum cultor peritus
 diu fuit orto sole Martis licet et condam ast iterum arma
 sub occasum dierum suorum tractare caepit, ut phallangis
 Pannoniorum pedestris Dux palatinatus moritur in thalamis
 prius *Ambergae* tumulatus sed posthaec *Altorfocae* in terra
 viscera matris conditus jacet.

Vivit tamen ille post funera clarus
 Regno tum Reginae hic fuerat charus,
 Disce tu viator atque recordare
 Quod debeat mori, qui solet bellare.
 Et sic frustraneus est, qui timet mori
 Nam nec Martis unquam parcat mors honori.
 Rapuerat multos violente quandam
 Sed *Ambergae* rapit *Szirmaium Thomam*.

¹⁾ V. ö. Szirmay Antal id. h. 318. l.

MIKSA FŐHERCZEG EMLÉKIRATA AZ 1596 ÉVI MEZŐKERESZTESI CSATÁRÓL.

Quandoquidem a multis fidedignis accepimus de bello contra christiani nominis hostem a nobis preterito anno 96 gesto, imprimis vero de praelio ad Kereztum pagum 26 octobris commisso, tam in sacro Romano Imperio, quam apud alias nationes varia atque incerta spargi multis de causis operae pretium fore duximus si quemadmodum singula in hac ipsa expeditione acciderunt, brevi scripto comprae-hensa ad notitiam aliorum deduceremus.

Postquam igitur a sacra Caesarea Majestate domino et fratre colendissimo munus generalis exercituum in Hungaria ducis nobis non ambientibus, mense majo elapsi anni clementer demandatum est,¹⁾ illud qua parerat debita obedientiae nec alia mente suscepimus quam ut quod semper desideravimus atque etiam num unice desideramus communi christiana reipublicae bono, etiam cum sanguinis nostri profusione prompte inserviremus, atque ita Wiennam nos contulimus ubi praeparandis iis quae ad bellum ac maxime rem tormentariam necessaria erant, totum mensem junium ac dimidium julium equidem praeter voluntatem nostram commorandum nobis fuit.

Interea dum aliqua pars copiarum ac praesertim peditum jam in Hungaria convenisset ablegauimus Vienna *Adolphum L. Baronem de Schwartzenberg* a Caesarea Majestate constitutum campi marschalcum cum hoc mandato ut prope *Ovarinum* (alias *Ungerichus-Altenburgensis*)²⁾ castra metaretur exercitum colligeret et quid ei ulterius demandaturi essemus expectaret. Cumque locumtenentem non haberemus ut ipse interim castris praeesset cunctaque justo ordine et sub disciplina convenienti moderaretur, interea nos ut quamprimum equitatus quem praestolabamur adventaret subsequeremur atque eos qui ad reliqua maiora militia munera obeunda destinati

---

¹⁾ Ebből tudjuk, hogy az emlékirat 1597-ben kelt és szerzője Miksa főherczeg volt.

²⁾ A rossz másolatban: »*Ungerichus vel Teuburgensis*.«

erant quaque praeterea ad rei bellica usum spectabant, quantum in nobis fuit praemitteremus omni cura annitebamur.

Atque tum ubi jam exercitus mediocri numero confluerat ne tempus sumptusque frustra perirent, habito consilio visum fuit ad defendendum transitum ab una parte versus Austriam simulque facilius arctiusque circumcingendum *Jaurinum*, arcem *Papiam* obsidere qua de causa tormenta majora, globos, pulverem et quae praeterea huic rei necessaria fuere flumine *Ovarinum* et ad castra devehī curavimus. Verum enim vero incidente pluvia quae per complures dies continue duravit et quia equitatus desiderabatur atque equi et currus pro tormentis et commeatu transportando quantumvis sedulo injunctum promissumque ut colligerentur esset tam subito comparari non potuerunt, ab hoc proposito desistendum fuit. — Quia vero et diversis locis ac consentientibus nuntiis affirmabatur Sultanum ipsum cum ingenti exercitu in procinctu atque jam in itinere esse constitutumque habere, urbem *Wiennam* obsidione circumdare in hanc sententiam itum est multis gravibusque de causis ne quaquam a Danubio longius recedendum esse, quin potius exercitum *Comaronium* deducendum eo fine quod istinc commodior obsidio futura esset castelli *Totes*¹⁾ reliquarumque arcium minorum circa *Jaurinum* ipsique adeo *Jaurino* commeatus facilius prohiberetur ac quidvis ulterius tentandi oportunior occasio foret, cui et hoc accedebat, quod si hostilis vis citius ingrueret exercitus noster eo in loco et minus periculi haberet et pro renata *Wiennam* versus receptum tutiorem. — Cumque omnino jam existimabamus nec aliud sperabamus quam castellum *Totes* eo pacto quo conclusum fuerat *Comaronio* oppugnandum esse, significarunt nobis campi marschalcus et *Nicolaus Palffy* L. Baro sese certis fidisque nuntiis adductos statuisse ac jam in procinctu esse oppidum *Wacz* obsidione tentare obnixē rogantes ne hoc tam utile propositum improbaremus neve aliud quippiam nobis persuaderi pateremur. Quorum petitioni et si eatenus assensimus ut uterque cum aliqua parte copiarum illuc tenderent quia oppidum illud ad transitum securum in Hungariam superiorem aliaque non parum momenti habere intelligebamus ipsi nihilominus non expectato nostro consensu cum universo exercitu eo profecti sunt. Oppidum ante ipsorum adventum ab hoste incensum desertumque occuparunt atque ibidem castra locarunt, locumque illum satis magno ambitu munendum nobis insciis susceperunt. — Quaedam istic gererentur nos 23 die mensis *Julii* cum praetoriana turma nostra aliisque non nullis equitibus germanis *Wienna Posonium* atque inde

¹⁾ *Tata*.

Vyvarium iter ingressi sumus, ubi quod saxones superiores et alii germani equites expectandi nobis erant, die ultima Julii ad videndum castrum *Comaronium* excurrimus, inde reversi statim atque istic saxones advenere cum equitatu qui circiter trium milium numero fuit tertia die augusti *Strigonium* concessimus castraque prope devastatum oppidum *Kokern (!?)* posuimus. — Eodem die *Waczio* ad nos venerunt campi marschallus et *Palfius* vocati cum quibus caeterisque consiliariis bellicis consilium cepimus, quid porro factu opus esset, quandoquidem denuo undique exploratores afferebantur de adventu Sultani ejusque ingentibus copiis adversum nos tendentibus. Ibi tum praereliquis *Palfius* suasit si quidem noster exercitus qui tum praesto erat hostili valde impar esset ut nos *Posonium* recederemus auxiliisque provincialia cogeremus, ipsos interim cum exercito contra *Budam* aut *Pestum* aliquid molituros. Cujus sententiam tantum abfuit ut probaremus quod etiam a nobis indignius magis admitti posse nihil judicabamus quam si relictis copiis militaribus virisque in bellis exercitatis, nos rusticorum similibusque imperitorum cohortibus adjungeremus, quinimo consultum potius nobis videbatur siquidem non satis instructi peditatu ad expugnandam *Budam* essemus neque conveniens putabatur nos recta *Waczium* procedere ac subito cum toto exercitu pedem referre ut ipsimet ambo exercitum retroducerent atque ita arces circa *Jaurinum* cis Danubium sitas aggredieremus. — Sed non placuit hoc consilium *Marescallo* et *Palfio* illudque una cum reliquis magis probarunt ut cum equitatu quem penes nos habebamus *Waczium* atque illinc *Hathwannum* pergeremus eoque occupato (nam id haud difficulter futurum nobis persuadebant extenuantes ejus loci munitionem) *Zolnokium* peteremus, cujus quoque sententia ipse *Teuffenpachius* fuit. — Et si vero invito a Danubio recederemus eo tamen libentius consilium hoc probavimus quod sperabamus positis hisce duobus locis nos hostium conatus eo usque impedituros ne quid hoc anno proficerent ac tempus sumptusque ingentes frustra amitterent. Nobis enim tota illa regio a tergo praesidio fuisset ab utroque latere *Tibiscus* et *Zagyva* fluvius quae non nisi pontibus transiri queunt ad *Tibiscum* etiam commeatus nec de esse nec praepediri potuisset nosque insuper ad utrumque flumen loco fossis aggeribusque munito considerare donec apparuisset quorsum hostis intentionem suam dirigeret, cui ex eo loco tanto facilius obuiam procedere ac resistere licuisset quod nostrum exercitum cum affinis nostri *Transsylvania* Principis superiorisque *Hungariae* copiis conjungere et qua res postulasset etiam si hostis *Danubium* trajecisset nos convertere potuissemus, nam

hostis quod sese in angustiis illis relicturus esset vix verisimile videbatur. — Postea quam igitur hoc proposito ad castra prope *Wacziium* venimus, nil aliud arbitrati, quam nos recta *Hathwannum* progressuros subito depraehendimus tantam tamque vastam ejus loci defendendi structuram inceptam quae nisi aliqua ex parte perficeretur atque ipse locus paulo munitior efficeretur hosti recuperatu haud difficilem futuram magnoque illi commodo cessuram quod ne cum damno dedecoreque nostro eveniret manendum istic nobis per aliquot dies, erat quoque locus ille alioquin multis modis perquam opportunus non nihil firmior redderetur, in quem quidem usum amplissimae circum habitantium subditorum operae promissae sed a paucis paucae praestitae fuerunt. — Quamvis autem interea dum istic commorabamur an *Buda* occupari posset varia tentata fuerint, tamen propter peditum exiguum numerum etiam alia non levia impedimenta occurrerunt quae nos ab hoc instituto desistere priorique consilio inhaerere adegerunt. — Porro vero ne qua difficultas in re annonaria sub *Hathwanno* contingeret ejus praeparationem per *Hungariam* superiorem instituimus quam occultissime ut ne quicquam hostis de obsidione praesentisceret. — Relictis itaque *Vacii* aliquot centenis Germanorum et Hungarorum in praesidio ac simul constitutis iis quae ad aedificationem necessaria videbantur, 13-a die Augusti cum universo exercitu nostro iter *Hathwannum* suscepimus quo propter tormentorum vehendorum in commoditatem, quod equi et jumenta nec sufficerent nec satis valida essent, 15-a demum Augusti difficulter sane appulimus, praemisso cum aliquot Germanorum et Hungarorum equitum milibus campi marschalco qui fortalitium illud obequitaret. Eo etiam paucis diebus post *Christoph. a Teuffenpach* L. Baro et supremus *Hungariae* superioris capitaneus cum suis copiis nimirum *quinque milibus* circiter accersitus advenit. — Quam primum igitur *Hathwannum* ventum est, statim quoque caeptum est oppidum fossis aggeribusque cingi ac paludes pontibus extruere, sic ut nulli amplius egressus aut ingressus pateret, et quia stationes castrorum nostrorum primo posita hostium tormentis (qua colubrina vulgo dicuntur) obnoxia erant, ea ob hanc et alias causas tertia die post . . . transtulimus. — Oppidum ipsum una cum castro in loco paludoso ac natura satis munito situm, densa saepe . . . trabibus compacta terraque expleta et extrinsecus luto illita et fossa aquatica satis profunda circumdatum est, illic nostra primaria oppugnacula extrui et cuniculos qui militibus aditum securum praestabant usque ad hostium fossas deduci curavimus, singulis etiam oppugnaculis suos praefectos et defensores attribuimus uni eorum *Wilhelmum Tertzka* cum

suevicis militibus praefecimus, alterum *Kinskio* cum moravicis demandavimus, tertium *Rudolpho a Graiss* obvenit, cui post adventum *Teuffenpachii* silesiacos pedites etiam adjunximus. — Fuere tum qui nobis certo affirmarent posse fossas oppidi aquis privari adeo ut siccis pedibus eas transire liceret, id quod tentatum a nobis est et . . . qui istic praeterlabitur et in ipsas fossas influit derivatus, sed frustra, namque tanta fossarum profunditas reperta fuit ut nec aqua omnis extrahi nec ipsae fascibus fructicibusque, quae injecto ab hostibus igne saepius combusta fuerunt adimpleri quiverint, sicut necesse habuerimus ligna et asseres pontibus conficiendis *Waczio* usque asportare quae res moram nobis jacturamque aliquot dierum injecit. — Nec vero etiam parum impedimenti attulit, quod eodem tempore quantumvis serio id praecaveramus annona deficere inceperat maxime propter vecturae penuriam: quare non minus equites quam pedites affligebantur, donec ipsa rursus undique abunde ac tolerabili pretio afflueret. — Perfectis tandem nostrorum fossis actisque ad hostium usque fossas cuniculis cum jam oppidum ipsum saepeque defensoriae ex tribus istis oppugnaculis, 36 majoribus mediocribusque tormentis ita quassatae dejectaque essent, quantum ad incursionem satis aestimabatur, atque eo loco quo *Wilhelmus Terczka* cum suis erat, pons quoque factus, jussimus, de consilio supremorum praefectorum die 3. septembris circa meridiem tribus in locis irruptionem fieri. Quae quidem oppugnatio ideo minus ex sententia cessit quia hostibus sese globis, jaculis, igne lapidibusque strenue defendentibus nostri duobus in locis fossam transire nequibant et pons fossae a *Terczka* instratus mergebatur, quo cognito ipsimet omnia loca oppugnacula que objicimus ignem tectis injicere ac sepimento admovere alium pontem *Albertum Baronem a Sprinzenstain* ex ratibus conficere atque ita circa horam quartam vespera pugnam redintegrari mandavimus, obitum caesis circiter mille quingentis defensoribus, reliquis mulieribus ac liberis captis, Deo opitulante oppido castroque potiti sumus. Sequenti die quiquid opera a nostris infodiendis fossis et extruendis oppugnaculis(?) . . . fuit destruere soloque aequare, ignem, quae castrum maxime conflagraverat extinguere, collapsa removeri reficique et quae praeterea usus poscebat importari. Curavimus ipsumque fortalitium *Michaeli Seryeni* praefecto *Filekiensi* defendendum tradidimus. — Sec cum de collocando ibidem praesidio ageretur ut una turma equitum sclopetariorum, qui in confiniis superioris Ungariae morantur cum certo numero hungarorum equitum peditumque ac duae cohortes Silesiacorum peditum eo imponerentur a nullo praesertim ut illic maneret impetrari potuit, praeterquam uno sclope-

tariorum praefecto, qui se cum suis equis famulisque promptum praebuit praetendentes sibi impossibile esse hosti adventanti resistere, locumque illum tueri, hungari vero tam equites quam pedites ad unum omnes aufugere ac soli Silesiaci milites ut manerent assensere. — De hinc habita cum nostris deliberatione quid ulterius suscipiendum esset nonnullis ac potissimum superioris Hungariae proceribus placuit exercitum Zolnokium ducere eamque arcem obsidere. Quia vero et Sultanum ipsum cum universis copiis *Zegedinum* quod oppidum a *Zolnokio* trium dierum itinere distat et *Giaffer Bassam* cum 30 aut 40 milibus turcarum atque insuper tartaris praemissum jam Zolnokium advenisse certo compertum habebamus, qua propter emissimus qui cognoscerent ex qua parte fluminis hostis castra locasset ac si possent captivos adducerent simulque loca explorarent si qua forte nobis cum illo Bassa antequam totus exercitus conveniret, manus conferendi facultas esset, sed cum omnes captivos in eo consentire videremus quod ipse Sultanus in dies Zolnokium ut se cum *Giaffer Bassa* conjungeret expectaretur, nequaquam e re fore putamus, si exercitum nostrum qui collatus cum hostili admodum exiguus tum erat temere in periculum conjiceremus. — Omnium igitur nuntiis literisque affirmantibus hosti propositum esse Agriam obsidere, statim *Paulum Nyári*, praefectum Agriensem additis illi tormentis et quae ad ea spectant eo amandavimus ut de rebus omnibus necessariis arcis mature prospiceret, adjunximus praeterea eidem *Joannem Jacobum Turianum* comitem, cum peditatu Moravico et ipsi *Teuffenpachio* in mandatis dedimus, si quid ulterius opus foret ut illum milite et re tormentaria juvaret. — Nil autem maluissemus quam ut *Hatvannii* consistere atque ibidem majores vires colligere licuisset, verum considerantes nos facile ab hoste commeatu intercludi nec si res posceret finibus Austria opem ferre posse, praeterea animadvertentes *Hathwannum* ipsum tum erat nempe ab oppugnatione nondum reparatum ad minimum quatuor milium defensorum praesidio egere, quos si illic reliquissemus, nobis in castris non ultra tria milia remansissent. Denique si quod et ratio dictabat et nuntii asserebant *Hathwannum* primo omnium ab hoste peteretur illud contra tantam potentiam defendi non potuisset nec tutum fuisset tam exiguis viribus fortuna aleam subire, quocirca consultius statuentes homines tormenta ac reliqua tuto servare, quam manifesto periculo exponere: id quod de fortalitia ad huc restabat in cinerem redegimus, nosque nona Septembris cum exercitu ad Danubium contulimus, eo animo ut ibi plus virium contraheremus ac simul quid hostis inceptaret operiremur. cum prius eadem die *Teuffenpachium* cum majori equitum

numero Agriam ablegassemus ut illic qua in omnem eventum necesse iudicaret, constitueret. — Priusque vero illinc discesimus *Teuffenpachio* et Praefecto Agriensi aliisque serio praecepimus ut ex adjacentibus oppidis, villis ac pagis jumenta et equos ad avehendam rem tormentariam cogere, nam quae prius huic rei destinata erant durante obsidione clam discesere. Sed cum praeter expectationem nostram illorumque promissa minus consequeretur quam opus erat necesse fuit multos globos aliaque instrumenta defodere, currus comburere atque deserere. — Cumque hoc modo 10 die septembris Wacziium rediissemus, certoque comperissemus de obsidenda ab hoste Agria nullum amplius restare dubium, atque ipse Praefectus Agriensis majores suppetias hominum et munitionis flagitaret, concessimus illi sine mora *Wilhelmum Tertzka* sese ultro offerentem cum quingentis sclopetariis germanicis eo omnibus cohortibus selectis et una vexillatione valonum peditum itidemque equitum, quibus addidimus primarium architectum *Claudium Cogoranum* et aliquot alios capitaneos et milites peritos, pulveris tormentarii trecentos centenarios et aliquot currus cum funiculis igni fovendo factis onustosque omnia faeliciter Agriam pervenere. — Eodem tempore cognovimus Budenses, Jaurienses aliosque ex confinibus turcas prope Pestum castra fixisse eo proposito, ut cum tormentis bellicis quae secum ferebant Sultano auxilio venirent; hos cum noctu invadere decrevissemus et ipsimet 14 septembris circa vesperam castris egressi essemus, casu evenit, ut qui tormenta campestria veherent ante oppidum Wacziium in paludes inciderent, unde cum aliquot horis tormenta et currus extrahi non possent, ac bona pars noctis incassum abiret, nos ab incepto desistere pedemque cum nostris Praetorianis ac Franconicis aliisque equitibus referre oportuit, nihilominus tamen Palfium cum reliquis Pestum misimus, ut fortunam experirentur, qui et ipsi re infecta redierunt.

Tum quoque ad nos legati venerunt a Principe Transylvaniae et superioris Hungariae ordinibus, offerentes auxilia ad succurrendam Agriam si res ad obsidionem deveniret, cum quibus ea de re tractatum de hoste aggrediendo conclusum, idque tam ad Principem quam ad ordines Hungariae superioris perscriptum, provinciales etiam Hungariae et Austriae quam celeriter evocati et equi et jumenta ad tormenta et commeatum et quae praeterea necessaria videbantur, per comitatus imperata sunt. — Sed ne dum auxilia undique convenirent illic in aperta planitie expectaremus tempusque inaniter laberetur, 20 die Septembris castra ad flumen *Ipol* prope pagum *Kevesch* movimus, qui locus medius fere est

inter Wacziium et Strigonium atque sua natura satis munitus sed et hic commune facti auxilia indicta nequaquam tam celeriter convenire posse, 22 Septembris ulterius Strigonium usque cum omni milite concessimus, si forte interea Totes in nostram potestatem redigere aut quidvis aliud aggredi possemus quod et nobiscum sentiebant omnes praefecti primores. — In ipsa autem consultatione cum jam conclusum esset, supervenit nuntius quidam Agria missus, ferens arcem 20 Septembris obsidione cinctam et Praefectum aeque atque Teuffenpachium summopere efflagitare ut subsidia maturentur, quo audito mutandum consilium, exercitus ad priorem locum *Kewesch* reducendus fuit, inde Principem Transsylvaniae ad festinandum denuo adhortati sumus ac Teuffenpachio simul et Palfio severe injunximus ut quantum quisque posset convocandis cujusque comitatibus moram rumperet atque inprimis annonae viarumque ac pontium reparationem curae haberent. — Et quo cuncta majori sollicitudine studioque gererentur, *Christophorum à Königspergk* L. Baronem ac Sacra Caesarum Majestatis consilii bellici consiliarium cum Joanne Christophoro *Schez* in superiorem Hungariam. Zachariam vero *Geitzkofferum* Imperii quaestorem dispositis celeribus equis Viennam et Pragam ad Sacram Caesarem Majestatem ablegavimus ut promissa provincialium auxilia urgerent. Post hac unice nobis curae fuit, qua ratione copias nostras promitteremus qua in re nos nihil magis remorabatur, quam rei tormentariae et commeatus vectura a comitatibus promissa quam singulis horis atque momentis expectabamus, interea dum hac una re tam anxie distinebamur, venit ad nos legatus Principis Transylvaniae Cornisch Caspar, nuntians quando sua Ill. iter ingressura esset, cupiensque a nobis certior fieri, ubi nos conjungi vellemus, cui dispertitis itinerum diebus ac intervallis tempus et locum utriusque nostrum atque Teuffenbachii exercitus conjungendi assignavimus. — Quo igitur expedite magis celeriusque iter caeptum conficeremus, totum exercitum nostrum tripartito divisimus ac qui praecederent Ungari equites hastati, Palfio duce, ultima Septembris praesente legato Transsylvaniae, profecti sunt, quibus comitatum pedestres copias Setschini obvium venire constitutum erat, hos subsecutus biduum post campi marschalcus cum media parte reliqui equitatus et peditatus, postremum agmen cum tormentis nos ipsi 4 Octobris produximus. Cum satis diu sollicite jumenta equos currusque provehenda re tormentaria et commeatu contra quam severe injunctum promissumque fuerat frustra expectassemus et ob id non levem ejus partem quod postea nobis magno cessit incommodo atergo relinquere cogeremur, nihi-

lominus tamen confectis eo die duobus miliaribus ad S. Nicolaum pagum, sequenti Palancam pervenimus, ubi propter impedimenta quae incidente pluvia subsequi non poterant, integrum diem subsistendum fuit. Septimo die Octobris Setchini Marescallum cum Palfio ac reliquis Hungaricis copiis offendimus et quia bipartito progredi ob itineris asperitatem necesse erat, eos octava paulatim *Fileckium* procedere jussimus. Nos contra cum armamentario subsecuti nec longius progressi ad ejusmodi lutosum et profundum tramitem devenimus ut aegerime leviores curri quamvis maximo conatu nedum tormenta majora pertrahi non potuerint, qui locus etiam nos donec saltem aliquantulum ad transeundum pararetur, tormenta expectando per importune diem fere detinuit. Cum merito is ab antecedentibus jam paratus esse debuisset potuissetque quando id serio illis injunxeramus et ipsi scirent gravissimam tormentorum molem atergo subsequi. Atque gravius adhuc impedimentum nobis contigit, quod toto illo tractu inter *Seteshinum* et *Fileckium* non nisi per invias montes silvasque ducebamur, ubi via ad eo lutosae difficilesque ex continua pluvia effectae fuerunt. ut plurima jumenta et equi deficerent, nec prius quam 12. demum die Octobris Fileckium pertinere potuerimus, ubi non solum equites, equos, curros et tentoria sed et nos ipsi majorem partem tormentorum bellicorum ac rei armamentariae relinquere necesse habuerimus. — Neque id hic silentio praetereundum est, quantumvis serio ac severe a nobis annonae procuratio ubivis injuncta et imperata esset. quod non tantum ipsi comitatus horum nihil praestiterint sed nec subditi domi et in villis, ubi quidem magna copia frumenti nondum triturrati erat, remanserint sed in silvas sese abdiderint, unde factum est, quod etiam nullo pretio panis haberi potuerit et plurimi praesertim pedites fame et itineris asperitate confecti in via succubuerint. — Inter progrediendum misit ad nos Praefectus Agriensis rascianum quendam, peti- tum auxilium octingentorum aut mille hominum, quos et si jam ante ipsimet illi deputaveramus ac tantum illius reditum expectabamus, quem quo pacto succursus iste tuto Agriam intrare posset speculatum emiseramur: at cum a rasciano intelligeremus, illum Agriam non pervenisse, statim hunc ipsum cum literis et mandatis ad campi marschallum et Palfium expeditivimus, ut ab eo omnes circumstantias plene explorarent, ne suppetiae illae frustra in discrimen conjicerentur et prout cognovissent, subsidium mittere ne tardarent, quamvis et ipse rascianus tum temporis de subitanea illa deditioe nihil metuebat. — Hic cum de omnibus accurate edocuisset, verum- tamen sibi ipsi tantum non tribueret, ut succursum eo dedu-

ceret, quod se nescire diceret, quo loco tunc res Agriae essent, et an aliqua mutatio ab ejus discessu intervenisset, an vero etiam ipse forte hosti proditus esset, obtulit sese ea nocte ad huc Agriam advolaturum eisque, qui ex levis armaturae equitibus illi adjuncti erant, signum daturum, quod et fecit reversusque pollicitus est, se quod prius ausus non fuerat effecturum. Dati igitur Julio Strassoldo Caesaris Tirtzkianae legionis supremo locumtenenti, qui hanc provinciam lubens suscepit 800 milites germani et hungari cum quibus alacriter usque ad duo miliaria ab Agria profectus, ubi accepto nuntio eam praeterita die hosti jam traditam, retrocessit et ad castra rediit. Nos interea antequam hac de re quicquam percepimus 13 Octobris ad vicum *Rimazombath* perreximus, ubi iterum campi marschallum et non longe ab eo Palfium cum eorum copiis depræhendimus. — Quare cum nos simul progredi viarum angustiae non paterentur, ne alterum agmen alteri impedimento et morae esset, eos iterum præmissimus atque illic et si invito decima quarta die remansimus. Ea nocte nuntiatum est nobis Agriam in potestatem hostium devenisse, quo sane tristi nuntio cognito denuo statuimus in suscepto proposito perseverare at que experiri, quantum aut in recuperanda Agria aut repellendo hoste ne quid vel Caesareae Maiestatis vel Principis Transsilvaniae ditionibus amplius damni inferret divina ope adjuti præstare possemus, id quod tum Principi Transsilvaniae tum Teuffenbachio statim notum fecimus et utquam primum conjungeremur admonuimus. — *Decima quinta* igitur die apud *Rima Setsch* dein 16. apud Hamva castra habuimus et 17. in *Jene* omnes nostras copias collegimus, quo die primo nos salutatum accessit paucis comitatus equis D. affinis noster Princeps Transsilvaniae, quo cum 18. die ad *Wamosch* contendimus, ubi tres exercitus cum prius Transsilvani atque Teuffenpachiani nonnihil negotii cum tartaris habuissent in unum conficere. — Hic trinus exercitus non solum omnium opinione *septuaginta quinque millia* virorum numero habitus est sed et fuisset si uti spes nobis et pollicitatio facta erat numerus omnium convenisset. Nam si Transsilvani cum *20 millia*, Teuffenpachius et superioris Hungariae proceres et comitatus ut ipsimet promiserant, cum *30 millia* prodiissent, et si inferioris Hungariae status prout tenentur accessissent, atque de nostro germanico equitatu ac peditatu non tot fame, pluvia et itineris asperitate desiderati fuissent, ad minimum totus exercitus hominum *75 millia* extitisset. — Verum cum univsum ipsimet perlustrassemus et a singulis praefectorum consignationes poposcissemus quot quisque armatos in aciem producere valeret, depræhendimus nostrorum germanorum equitum *quin-*

que milia, peditum septem milia, Ungarorum equitum tria ac peditum quatuor milia, tormenta campestria 22.

Transsilvanorum equituum una cum Silesiacis *quinque mili* peditum *totidem* et 40. tormenta, Teuffenpachianorum, procerum itidem et comituum superioris Hungariae tam germanos quam ungaros equites 5. millia ac totidem pedites et 35. tormenta. Ita ut totus *hic trinus exercitus conficeret 39 millia equitum peditumque*, quamquam ex Hungaris multi jam evanuerant, tormenta *95. et octo mille currus.*

Habito consilio decretum fuit cum hisce copiis *Kereztum* contendere, quod is locus praeterito anno nobis cognitus, si priores illum transitumque ibidem occuparem proposito nostro conveniens, judicabatur eoque tridui spatio devenimus.

Ex itinere aliquot excursionses tam Hungarorum quam sclopetariorum confinalium instituimus, qui aliquot captivos non postremae notae turcas adduxerunt, hi inter caetera referebant *Giaffer* ac non nullos alios Bassas a Sultano in mandatis habere, ut nostra castra, quae tunc 21 Octobris inter oppida *Miscoltz et Kereztes* posueramus vel circa noctem vel summo mane armis invaderent, quare campi marschalcus castra currubus carrisque circumdare, excubias duplicato numero media nocte alternatim variare, omnesque in armis et paratos esse iussit. — *Vigesima secunda Octobris* aciem instrui praecepimus, quae quidem propterea serius in ordinem redacta fuit, quod currus et impedimenta tam perplexe per mixta procedebant, ut etiam supremus excubiarum praefectus *Hermannus Christophorus Rossuwm* et contuberniorum magister *Joannes Babtista Peczen*, quos cum 500, aut 600. equitibus praemiseramus, circa vesperam ad locum stationis prope vicum *Kereztes* pervenirent, qui vicus ab hostibus igne devastatus fuit. — Illi conspecto hoste subito nos et campi marschallum certiores faciunt majoremque opem Germanorum et Hungarorum poscunt, quibus mox praesto fuit ipsi Campi Mareschallus cum Austriacis aliisque equitibus, sed priusquam adventaret incepta erat primo levis velitatio, qua hostes fugam simulantes et paulatim recedentes nostros ad insidias janicharorum et tormenta allicere conabantur. Videntes autem dolum a nostris animadverti, tormentis in eos jacularunt, ibi tum Marescallus assumptis quibusdam Transsilvanicis Ungaricisque peditibus sex tormenta campestria paludi, ubi transitus erat, admovit. Mox praelio acrius redintegrato, nostri cum hoste misceri 300 equites ex nobilitate Franconica, Austriaci Superiores Hungari et aliquot turmae Valonum pugnam strenue urgere, tormenta bis explodere, pedites hosti locum praesidii eripere ac tandem superato tramite illum in fugam

vertere adeo ut 43. tormenta campestria reliquerit, plurimos suorum desideraverit et nonnulla insignioria vexilla amiserit, quae omnia nobis praedae cesserunt, ac nisi nox praelium diremisset, Deo juvante spes insignis victoria ea die affulserat. — Ingruente igitur nocte cum omnes tota die ad tenebras usque in acie processissent, nec aqua equos potando aut ligna calefaciendo adessent, quaquam non gelida erat, castra disponi ac pro more distribui non poterant, sed ut quisque advenisset pedites in suo ordine et equites penes currus suos manere oportebat. — Quam avidi autem non solum nos sed unus quisque fuerit hanc victoriam *sequenti die* prosequendi propiusque Agriam succedendi vel ex hoc satis apparet, quod Illustrissimus Princeps Transsilvaniae summo mane insciis nobis cum omnibus copiis et militibus suis ultra paludem non modice processit, sed cum in consilio visum esset, tam homines quam equos qui ex longa et continua profectioe defessi et ad rem gerendam quodam modo languidi erant, non nihil reficere donec certiores fieremus, quo se hostis verteret, nam ferebatur passim cum jam in discessu versus Zolnokium esse, ea die 23 Octobris videlicet, ibi quiescere decrevimus, et Transsilvanos revocavimus. Quia vero ibidem ut dictum est, et ligno et pabulo destituebamur et si prope ipsum tramitem considerare maluissemus, commodior tamen locus eligendus castraque quadrante miliaris aut plus a Kerezto removenda erant. — Ea die cum aliunde tum a captivo praefecto Agriensi e castris hostium nunciatum est, hostem certo ad nos tendere animo nobiscum confligendi, quam ob rem nos, Transsilvaniae Princeps et senatus bellicus satius esse duximus eum in loco tutiori praestolari, quam ei obviam procedere, id quod statim post meridiem videre fuit ubi circiter sex milia turcarum cum tartaris tramitem nos versus trajecerunt, sed cito a nostris sunt repulsi, non absque eorum damno et amissione aliquot tormentorum. — *Vigesima quinta* die Octobris ipso diluculo cum universo exercitu suo, qui ad hominum tam pedestrium quam equestrium *centum quinquaginta milia* aestimabatur et ingenti numero tormentorum camelorum et asinorum, instructa acie ad transitum accessit, nonnullis ad nostras partes praemissis aliis pluribus in locis tentantibus sicuti vadum per paludes reperirent.

Nos ex omnibus inditiis facile colligentes hostem id unicum agere quod castra nostra circumveniret, ideoque relicto Teuffenpachio juxta eum transitus locum, ubi vadum erat et dispositis equitibus peditibusque quantum pro defensione castrorum sat arbitrabamur, reliquas copias in aciem produximus quam quidem in tres ordines dispertivimus. — Teuffen-

pachius oblata occasione, una cum iis quos ipsi campi marescallus auxilio adduxerat, hostem adortus in conspectu et oculis totius hostilis exercitus ultra vadum profligavit, multos primarios viros, inter quos et ipsum Beglerbeghum trucidavit, qui templum vetus dirutum occupant, interfecit et quatuor tormenta eripuit, reliqui quoque turcae non leve damnum a nostris tormentisquae eminentiori in loco habebamus acceperunt, in eo conflictu ex nostris periere circiter centum quinquaginta Hajducci, qui quidem strenue pugnantes praeter mandatum cupidius hostem insecuti fuerant, totidem vulnerati, ubi quoque *Dietmarus Baro a Königspergh* fortis et animosus juvenis praefectus sclopetariorum rubeorum, globo falconis ab hoste acie occubuit.

Nos tandiu in acie constitimus donec hostis paululum regressus e regione castrorum nostrorum sua quoque metaretur et cum horribili clamori subsedisset. Quae utraque castra vix quadrante miliari ab invicem distabant, exiguo tantum sed paludinoso rivulo disjuncta, qui utrorumque hominibus et jumentis potum et usum praestabat, adeoque non profundus ut postea quod multis locis pedes equesque transiri poterat. Tum demum et nos receptui canere jussimus et constitutis necessariis excubiarum vigiliis cunctis per Marescallum denunciavimus, ut sequenti mane signo dato quisque suo loco ante castra in campo compareret. — Quod et factum aciesque instructa fuit triplici ordine distincta sed nec ab adversa parte feriatum est quin magna pars hostium noctu per paludes transiens, cis et ultra transitum in acie stetit maximeque satagebat versus nostra castra perrumpere. Quapropter qui ea loca et castra tutarentur deputavimus *Tethauer* cum suis duabus turmis, quatuor sclopetariorum confiniariorum, alios equites tam pedites Silesiacos, Austriacos, Norimbergenses, Cassovienses et Lusatios atque etiam non paucos Hajdones et equites ungaros cum aliquot tormentis, ita ut *sexmilia* hominum essent praeter aurigas, calones, mercatores et id genus plures qui in castris remanserunt ab illis non minus 500. turcae cecidère.

Dum itaque hostis magis magisque per paludes transiret significatum nobis est, eum praeter tormenta etiam ligones et alia instrumenta ad excitandos aggeres et fossas secum ferre quare exploratum misimus, an id sic se haberet, interea omnes ordines obvium quemque singillatim compellendo et ad fortitudinem hortando, praefectos vero severe admonendo ne quemquam suorum ante partam victoriam praedae inhiare permitterent. — Postea unanimi consensu consiliariorum signo dato, *Campi Marescallo* cum *prima acie* hostem Deo auspice

fortiter adoriri, attamen ultra transitum si terga daret propter graves causas non insequi percepimus. Nos cum Principe Transsilvaniae *medio agmine*, pedetentim subsecuti *atergo* Teuffenpachium, qui tertium agmen claudebat habuimus, qui tartaros profligavit. — Porro cum hoc pacto primum agmen nostrum duobus locis impetum in hostem faceret, mox acies ejus ab utraque paludis parte in fugam versa eaque ex hac parte conflixerat, cum magna confusione transitum petens, plurimos primariosque turcas amisit et tormenta, quae secum transuexerant et trans paludes erant ac ultra 40. fuisse perhibentur cum quinque curribus instrumentis fossoriis et 10. curribus globis pulvereque onustis reliquit, — prout etiam in templo vastato similia instrumenta pulveres globique reperti sunt et 300 janiczari trucidati. — Obtenta igitur hac pugna nos equidem quoniam diem inclinare jam videbamus, nequaquam in animo habebamus vadum et paludes transire verum non solum *Princeps Transsilvaniae*, sed etiam omnes fere Ungari, potissimum autem *Palfius* tantopere nos adhortate sunt, ut victoriam prosequeremur, neque hosti tempus respirandi concederemus, vicitum eorum haec sententia eoque magis, quod ex transfugis et captivis intelligebamus, cuncta apud eos ad fugam comparata esse et ipsum jam Sultanum cum quinque circiter millibus Zolnokium fugisse nec a quoquam Germanorum aut Ungarorum (quod quidem audierimus) ne transiremus dissuadebatur imo potius ad unum omnes alacres promptosque videbamus, itaque ne parvi et consternati animi et cunctatione nostra tantam rei bene gerendae occasionem amisisse videremur, campi marescallo, qui eam ob causam ut quid faciendum illi esset a nobis cognosceret nos accesserat, mandavimus ut bono ordine copias traduceret. — Antequam autem ille hoc mandatum referret, multi germani et hungari contra quam jussi erant ultra transitum denuo cum hoste manus conserere hos alii suppetias laturo cateruatim subsequi adeo ut magna jam et densa multitudo Ungarorum Germanis permixta ex altera parte conspiceretur, idcirco iterum precepimus ut subito illi segregarentur unus quisque ad sua signa quae in tres ordines ante meridiem distincta erat omnesque ad constantiam confirmarentur inhiberetur praedatio.

Hostes interea sese paulisper recolligere ac in nostros tam repente invadere ut non spatium fuerit quicquam rite constituendi nostri e contra utriusque nationis equites hostis nimium avidi, antequam signum daretur in eos irruere commisceri et discurrendo ordinem percurrere Ungari catervis justo majoribus concurrere, alter alterum pugnando impedire ac denique qui in postremo agmine locati erant, nullus suo

loco manere, quisque ad primos provolare, ipsi postremo pedites quasi semi exanimes anhelando festinanter appropere, utcumque tamen hostem tam fortiter exceperunt ut non solum in fugam eum darent sed etiam tormentis quae a latere ante castra catenis ferreis inclusa servabantur, nec multum nostris nocuerant et majori parte castrorum potirentur. — Qui ubi hostem fugientem insectando ad castra ipsius delati fuerunt et vel ipsum prosequi vel ordines restaurare debebant, ipsi in castra magna ex parte irruerunt, multi tentoriorum funibus quae arcte inter se connexae et colligatae erant, cum equis suis illaqueati et irretiti corruerunt. Pedites vero quod abjectis armis gravioribus praedae sese dederant atque ea causa tantas turbas invicem concitarant, ut sese ipsos mutuo fugantes ac fugientes huiusmodi terrorem caeteris intulerunt, quod inde omnes fugam capescerent, cujus praecipua causa extitere pueri et spadones, qui tantum praedae gratia signa secuti sunt, unde arrepta occasione turcarum aliquot (*quorum tamen non ultra 500. visi sunt*) resumptis animis nostros aggressi et ad transitum usque subsecuti sunt. — Tum nos pedibus laborantibus cum turma praetoriana auxilio successuri in ipso progressu obuios habuimus, quam plurimos Ungaros et equitem Germanorum cohortes tres tanto furore nos nostramque turmam praetervolantes ut magnam Germanorum et Hungarorum catervam cum summa confusione ab utroque latere nostro post se traherent, quos non modo nos sed et alii nostro jussu retinere frustra conabantur. Igitur quantum potuimus, concitato equo ad transitum properavimus, speravimus illic nos quippiam obtenturos quod et verbis et jurgiis, strictoque ense pro viribus annitebamur, tantumque tandem effecimus ut et campestris tormenta non nulla in hostes exploderentur, et *Bernardinus Princeps Anhaltinus*, laudatae memoriae, qui equitibus superioris Saxoniae praefuit et in tota hac expeditione strenue se gessit, suorum duo vexilla revocaret et in hostem impeditum faceret. — Animadvertentes autem nihil nos diligentia nostra proficere omnesque tam equites quam pedites abjectis hastis et relictis scutis armisque imo et ipsis signis conscissis ultra vadum transfugere, sumus et ipsi transgressi ea spe, si forte ab altera parte sistere eos ac fugientes recolligere possemus, sed cum omnem operam frustra impendi ac paucissimos ad castra redire plerosque vero alio diffuere atque insuper noctem imminere videremus, simulque edocti multos Germanorum currus durante praelio ab Hungaris esse spoliatos et ea de causa vallum currule disruptum. Praeterea ab aliquo primarii officii viro commune facti nec recolligendi militis nec defendi castra spem ullam reliquam

esse, ex re quod dicitur consilium cepimus et ad oppidum *Miskoltz*, tribus miliaribus istinc distans, viam direximus ad huc aliqua spe freti fore ut non nullos saltem ad mentem animumque revocarem, ubi autem eo pervenimus, cognovimus non tantum Ungaros, Transilvanos et valones sed et plurimos Germanorum equites jam penetrasse ac partim Cassoviam partim Puthnokium, partim Zendröviám percurrisse, quapropter et nos Cassoviam recipere ibique cognito hostis proposito quid ulterius facto opus esset decernere praesentissimum judicavimus.

In hoc praelio tam in campo aperto quam in hostium castris interiere nostrorum circiter quinque aut sex milia, inter quos non pauci primarii, praefecti, equitum magistri et capitanei, aliique mandatarii, imprimis vero fratres duo Principes adolescentes strenui *Ernestus et Augustus Duces Holsatiae*. — Caeterum plures peditum a nostrismet ipsis equitibus . . . et conculcati sunt, quam ab hostibus interempti, cum viceversa hostium strages certe duplo major extiterit. Id quod postea ex nuntiis et captivis, qui ad nos pervenere concorditer consentientibus compertum est, et praecipuos viros periisse et ipsorum tentoria ac tormenta ea nocte in campo deserta stetisse, illosque hinc inde vagabundos circum-errasse, imo portas Zolnokienses propter metum . . . obstruxisse, quod idem vel inde etiam facile conjecturare licet, quod nec homines nec currus nostros insecuti sint, tantum Hungari conficto clamore ac si tartari adessent nostros alioquin jam percussos parte refecerunt ut tam equites quam pedites arrepta fuga ipsique adeo aurigae ut plurimum solutis equis currubusque relictis in silvis vitae ac saluti consulerent, prout multi currus post aliquot dies in silva illa illaesi reperti, multi vero inter quos et nostri a Cosacis, Ungaris, et rusticis spoliati, quotquot autem si terrore passi non sunt atque in via processerunt, indemnis evasere. — Hinc ergo cuivis manifeste liquet tum quid durante tota hac expeditione quaqua versum acciderit, tum quibus de causis Agriae citius subveniri non potuerit, atque etiam ex quo re in ipsa jam victoria fugae initium extiterit, qualia enim incommoda quantasque et assiduas pluvias ac tempestates in itinere Agriam contendendo perpessi simus, quo minus celerius istud iter conficere quiverimus . . . qui comites nobis istius itineris ipsi quoque negotio gerendo adfuere. — Ipsam vero Agriam milite re tormentaria aliisque omnibus necessariis ita instrui et muniri curaveramus, ut vel ipsiusmet praefecti opinione ad minimum sex septimanis defendi potuisse existimaverimus, quippe quae ante 44. annos cum neque hoc pacto quo nunc ex aedificata neque rebus

necessariis instructa esset, contra omnem hostis vim totis fere quinque aut sex septimanis a Stephano Dobo egregie defensa fuit.

Quod autem nunc a nonnullis potissimum carpi videtur quod vadum cum exercitu transierimus, equidem nemo eo die auditus est perspectis iis circumstantiis quas retulimus illud desvadere, quin imo ipsimet primores Ungarorum fatentur nisi ita fecissemus nostrae tantum vecordiae datum fuisse, quod tali insigni occasione hostis non profligatus, et Christiana respublica perpetuo metu ac periculo liberata non fuisset. Neque enim vero infaeliciter successisset, nimirum adepta jam victoria et non solum Transilvanis sed et ipso Palfio et nostris de victoria nobis congratulantibus nisi nostris spretis mandatis et adhortationibus intempestive sese praedae ingessissent et equites hastatique Ungari in castra hostium se praecipitassent arreptisque spoliis citato cursu reditum accelerassent, unde procul dubio divina sic disponente providentia reliquos tantus invasit terror, quamquam ab hoste nihil immineret ut subito ambae nationes Ungari simul cum Germanis fugam arripuerint nec postea quantumvis nobis sedulo obnitentibus sisti nunquam potuerint. — Utcunque tamen hujus pugnae exitus minus prospere atque ex sententia cesserit, id saltem divina Majestas manifestum fecit, huius ipsis hostis vires et potentiam quam ibi ex selectissimis omnium provinciarum suarum militibus habuit, tam immanem non esse ut Deo assistente reprimi ac superari non possit, modo eum fortiatque intrepido animo aggrediamur ordines constanter servemus, imprimis autem depraedationes evitemur, quae toties multorum praeliorum bene caeptorum tragicum exitum pepererunt, verum de his omnibus sincere ac candide enarratis ad eos provocamus, qui consiliis rebusque gestis interfuere.«

A simancasi levéltárból (*Archivo general de Simancas Num. 703 sin fol.*) másoltatta 1874-ben a M. Tud. Akadémia történelmi bizottsága. Igen rossz másolat, telve értelmetlen szavakkal és hibás mondatokkal.

GRÓF PETHEÓ ZSIGMOND KASSAI VICE
GENERALIS LEVELEI

HERCZEG LOBKOWITZ VENCZELHEZ.

(1661—1674.)

I.

Celsissime Princeps, Domine, Domine mihi gratiosissime.
Humilium seruitorum meorum commendationem. Nouerit
Celsissima D. Vra cum elapso vere ad fidelia seruitia Mattis
Sac. praestanda Viennae me repraesentassem, ac illo tempore
humillima supplicatione mea Matti Sac. humillime porrecta
ab officio vice generalatus Cassouiensis absolvi expostulassen.
Qui non ut absolutus a praedecarato officio, verum ibidem
Viennae, paulisper morando, benignum mandatum maxima
cum reuerentia ac humilitate Mattis Sac. recipiens ad propria
reuertere debebam ac tota aestate adlatus Excellmi Domini
Regni Hungariae palatini, et armatae Mtti Sacrae ad
Rakamaz constitutae, me praesentem exhibui, de quo excellmus
dominus Ludovicus Radvigius de Souches Mtti Sacrae armatae
in Hungaria existentis supremus generalis, informare poterit.
Quia tanem nec defacto in vice generalatu Cassoviensi, cujus
officium ex speciali mandato Sac. Caesar. et Regiae Mattis
non sine minori promptitudine et fidelitate mea supportare
intendissem, Illmum dnum comitem Homonnay harum partium
regni Hungariae superioris, supremum generalem ignoro penitus
quibus respectibus esse ductum, mihi totaliter contrarium
neque me jam a Matte Sacra in mandato benigno pro vice
generali designato agnoscere vellet; ratione cujus quantas
animi mei tribulationes et honoris derogamina sentio, calamo
meo exarare non possum. Sacrae Caesar. et Regiam Mattem
humillime supplicatum decrevi, quatenus Eadem Mattas Sac.
dignetur mihi eam gratiam conferre fidei subdito suo, ut ad
solium Mattis Sac. recurrere, ibidemque universas meas inju-
rias oretenus declarare liceat. Quapropter C. D. Vram humil-

lime peto, dignetur has in parte mihi ad Suam Mattem refugiendi facultatem, non solum obtinere, sed et patrocinare ac negotium meum promovere. Quam gratiam mihi humillimo seruitori suo praestitam Celsissimae D. Vestrae totis viribus promereri adnitar. De reliquo Celsissimam Dnem Vram diu ac feliciter valere cupio. Datum in Arce Ztropko, die 10. Januarii Ao. 1661.

Ejusdem Celsissimae Dominationis Vestrae

servus humillimus
Sigismundus Petheő.

II.

Celsissime Princeps Domine, Domine mihi benignissime.

Ex mandato: Cel: D. V. Vienna dimissus, sex dierum spatio domi meae Stropkoviensis appuli, ubi dum me itineri ad castra accingere voluissem, subito in via gravi modo oppressus, iter susceptum differe debui, qua in infirmitate mea Excellentissimus dominus palatinus praeterlapsa die, 19 huius mensis, in bonis meis *Böki* visitare dignatus est, plurimumque meae infirmitatis condoluit, ego quoque non minus, quod tali plane tempore infirmari incoeperim, quando vel maxime fidelitatem meam ac servitia tam erga Mattem Sacram Caesar., quam vero afflictissimam nostram patriam demonstrari debuissim. Obquam causam humillime Celsitudinem Vestram rogatam habeo, ignoscere velit, me hactenus C. Vra. literis meis non salutasse. Nova defacto ex his partibus alia non habeo qua scribam, non dubitans quin C. V. per postas ordinarias a magnatibus frequentiam non haberet. Istis Celsitudinem V. diu salvam et incolumem valere desidero, meque gratia Celsitudinis Vrae recomendo, manensque. Datum in Castello Böki prope Cassoviam, die 23. augusti 1661.

servus humillimus
Sigismundus Petheő.

III.

Celsissime Princeps, Domine Domine mihi benignissime.

Licet non ita pridem, ex castro meo Beökiensi, scriptotenus statum meum valetudinarium humillime Celsitudini Vestrae ad notitiam dare non intermiserim, nihilominus et de praesenti me in eadem afflictione pertubatum ac aggravatum agnosco; ob quem statum valetudinarium, cogor media, licet mihi minus grata, ad recuperandam pristinam sanitatem adhibere, nam principiis obstare necessarium est. Infelicem ac

infaustum me censeo, quod tempore hoc quo Suae Sacrae
Caesariae Matti, fidelia mea, praestaro servitia, ac publicum
bonum salutem patriae concernens, promovere deberem, tunc,
affixus lecto, magno cordis dolore ac patientia, a longe cernere
necessitor. Sum tanem, Celsissime Princeps, hujus bonae spei,
quandoquidem infinita illa bonitas, me invisit, illa me etiam
breui consolabitur, ac me aptum reddet, ad refundendum illud,
quod per absentiam meam (pro nunc in hoc miserrimo statu
existenti) omissum fuerit. Interim me gratiae ac benignitati
Celsitudinis Vrae ulterius etiam commendo, eandemque feli-
cissime valere, pro bono totius Christianitatis precor. Datum
in Arce Ztropko, die 8 mensis Septembris 1661.

Celsitudinis Vrae

servus humillimus
Sigismundus Petheő.

IV.

Celsissime Princeps etc.

Jam secundis literis certiorum facio Celsitudinem Suam,
Dominum meum gratiosissimum me cum vix pedem aedibus
meis intulisset Vienna redux, illico morbo vehementissimo
correptum esse, qui cum in dies majores vires sumeret, eo
usque me pessum dedit, ut omnes meos conatus anteverteret,
factumque ut animo augeter viam mihi interclusam debita
servitia et officia mea reddendi Suae Sacrae Matti Dno
Clementissimo, uti et promptitudinem meam declarandi Celsi-
tudini Suae. Cum spe laetor fore ut naturae vis morbi subra-
varet magnitudinem, irrita facta expectatione morbus in dies
ingravescere coepit, ita etiam ut ad ejus saevitiem debellandam
Kesmarkinum ad medicum tendere coactus fuerim. Ubi ex
itineris molestia et symptomatum vi grave discrimen subii ut
parum abfuerit, quin naturae debitum persolvere mihi necessum
fuisset, in coelitus medicamentis benedictionem afflasset, sup-
remum numen. Sextus igitur dies est, ex quo ad paulo
meliozem statum me sanitas revocavit, cum qua, quam primum
in gratiam redire dabitur animus est, festinato gradu Cassoviam
versus abire, praesertim cum fatis ita jubentibus Illustrissimus
dominus generalis Homonnay violento abruptus morbo in vivis
esse desierit. Mearum igitur partium memor brevi Deo volente
ad debita Suae Sacrae Mattis Dni Dni mei Clementissimi
servitia me attingam et Cassoviam versus prope ad aedes
meas me conferam, sed ad hoc usque tempus in civitate nulla
est mihi assignata residentia, quapropter ignoro qualem possim
intrare civitatem, ibique residere (quod est maxime neces-

sarium) ut eo melius possim peragere servitium Dni Dni mei Clementissimi. Plures autem residentiae modo non inveniuntur ibi, nisi domus Suae Mattis, ubi residebat illmus dnus Homonnay, ego quoque per aliquot annos. Ideo ista volui Suae Celsitudini tempestive humilime revellare, ne mihi sit imputandum, si casu quo aliquis defectus intervenisset in servitio Suae Mattis Dni Dni mei clementissimi, interim ego exspectaturus in omnibus ordinantiam et mandatum Suae Celsitudinis, cujus gratiae in tota vita mea humilime comendo et eandem dui feliciterque valere desidero. In libera regiaque civitate Kesmark, 14. 8 bris 1661.

Celsitudinis Vestrae

Servus humillimus
Sigismundus Petheó.

V.

Celsissime Princeps, etc.

Humilium servitiorum meorum demissam oblationem. Anno proxime evoluta, Sua Mattas sacr. et Dnus noster Clementissimus ad humilem supplicationem meam, bona Stephani quondam Darhocz, qui tum sine haerede ex hac vita decessisse ferebatur, ac per consequens bona eiusdem uniuersa, jure regio in suam Mattem Sacramam deuoluta fuissent: intuitu fidelium servitiorum meorum, quae ego ab adolescentia mea Augustissimae Austriacae domui fideliter et constanter exhibui, clementer mihi contulerat. Verum quia relicta ipsius Stephani Darhocz, non multo post decessum ejus ex hac vita. filium posthumum haeredem enixa fuisset: iisdem bonis protiri nequivi. Hoc etiam ultimo deficere unde denuo humiliter ad Augustissimum Suae Mattis Sacramae thronum confugiendum habui, quatenus Sua Mattas Sacrama ex praerepetita ratione intuitu videlicet servitiorum meorum, haec praementionata bona Darhocziana uti jam semel clementer contulerat ita denuo, mihi et haeredibus meis benigne conferre et in iisdem ulterius confirmare dignaretur. Quam demissam instantiam meam, ut illma C. D. gratiose apud praelibatam Suam Mattem sacr. promotam esse velit, humiliter peto. Patrocinium et fauorem Illmae Celsitudinis Vestrae omni occasione demisse reservare conabor. His quam diutissime Celsitudinem vestram feliciter vivere desidero. Datum Cassouiae, Anno 1662 die 24. Martii.

Ejusdem Celsissimae Dnis Vestrae

servus humillimus
Sigismundus Petheó.

VI.

Celsissime Princeps Dne Dne gratiosissime.

Licet superioribus praeteritis diebus, in quonam sit cardine status bonorum Darhoczianorum per Suam Mattem gratiose mihi compromissorum, confisus declaratae. . . . Celsitudinis V. gratiae, iteratis jam vicibus insinuaveram, interim ignoro, an forsitan ob non redditas meas literas, aut quod magis credibilius, propter varias in diversis negotiis suis occupationes, ad easdem nullum hactenus obtinui responsum, hinc etiam depraesenti cum optime noverim variis Celsitudinem Vram vacare curis, eandem inter tot tantes regnorum curas perlubens onerare ac molestare nollem, sed experta Celsitudinis V. gratia, qua me semper prosecuta est, sub rusticum illum timorem propellens, gratiam et veniam C. V. mihi promittit. Bene equidem meminerit Celsitudo Vra, qualiter Sua Mattas eadem bona Darhocziana, juxta condignam aestimationem per cameram suam fiendam clementer mihi compromiserit, quae Suae Majestatis camera et si eadem appreciari fecisset, mihi que juxta mentem decreti Suae Mattis praeter ceteris omnibus condigno aestimationis pretio dare et assignare compromississet, sunt nihilominus et inveniuntur tales, mihi . . . qui supra aestimationem antefatae camerae Suae Mattis, summam appreciationis augentes eadem bona, contra compromissionem Suae Mattis decretalem mihi eripere et sibi appropriare niterentur. Cum vero Celsissime Dne a prima ineunte aetate mea, ad hucusque tempus semper fidelem me Suae Mattis et praedecessorum suorum felicis reminiscendae servitorem praestiterim ac imposterum quoque praestare me compromittam.

Humillime igitur C. V. supplico, pro suo erga me solito favore, in obtinendis iisdem bonis gratiose coram Sua Matte Dno Dno nro Clementissimo promovere dignetur, ac si jam ex clementi sua in me humillimum et fidelem servitorem suum propensione et gratia, sua Mattas benigne mihi contulerit, ne eadem bona in praejudicium illibatorum verborum suorum regionum, et non exiguum dedecus meum, aliis forsitan personis immeritis, contra etiam diploma regium conferantur, alias enim caeteri quoque Suae Mattis servitores et fideles hujusmodi exemplis animos suos abjicere et se se turbare incipient, quorum abjectos affectus erigere difficilimum foret. Gratiam tamen et benevolentiam C. V. hac etiam in parte implorans iterato et humillime C. V. obsecro, me sua affectione gratiosa protegere resque meas sibi recommendatas habere ac si homines mei C. V. occasione negotiorum meorum requisiverint, eisdem

gratiose assistere velit ac dignetur, quam Vrae Cels. gratiam humillimis seruitiis meis promereri adnitor. Gratiae et benevolentiae C. V. me resque meas recommendans, Eandem diu florentissimam valere cupio. Datum Cassoviae, 8. Junii 1662.

Celsitudinis Vrae.

servitor humillimus
Sigismundus Petheó.

VII.

Celsissime Princeps Domine Dne gratiosissime.

Posteaquam copiarum in hisce partibus constitutarum lustrationem absolvissem de tentanda et exeperienda aliqua fortuna seu proba cogitaveram apud me, sicut et eandem intentionem meam, dno etiam Colonello Cob significandum duxeram, qua intellecta idem quoque dominus Colonellus, certos aliquos milites Germanos mihi adjunxerat, sicque divino invocato numine una cum iisdem etiam militibus, me versus Varadinum movi, ibique nos deus ex singulari sua benedictione fortunatos reddidit, utramque enim ciuitatem obtinuimus, igneque succensam comburi fecimus, numerosam sat turcarum congeriem ferro interemimus, potioem vero igne consumptam reddimus, interim quot . . . quotque igne consumpti proxime ita repente rescire non potuimus. Sufficit, si ordinantiam per me extradatam nonnulli prout ceteri observassent, confidissem, amplioem adhuc isthac nos reportare potuisse victoriam, neque comitem Ladislaum Rakoczium de praesenti desiderari. Faxit Deus imposterum meliores adhuc Celsitudini Vrae rumores perscribere valeam, quam in reliquo diuinae protectione recomendo. Dabantur ex Racz Beszermeny 30. Maii 1664.

Celsitudinis Vrae

humillimus seruator
Sigismundus Petheó.

VIII.

Celsissime Princeps Domine Domine gratiosissime.

Ratione certarum humillarum mearum instantiarum debui dominum Adamum Révész Viennam expedire; quas meas instantias ex memorialibus apud eundem dominum Adamus Révész habitis Vestra Celsitudo benigne intelligere dignabitur; Fretus igitur saepius experto ac penitus paterno Vestrae Celsitudinis favore ac gratiae Celsitudinem Vestram demisse requirendam, ac quam humillime obtestandam duxi dignetur easdem meas demissas instantias coram Sua Matte

Sacra benigne promovere et memoratum dnum Révész juxta saepius in me contestatum favorem et patrocinium benigna resolutione quantocius expedire. Quam Celsitudinis Vestrae gratiam ac paternam propensionem omni fortunae ac rerum eventu humillimis servitiorum meorum obsequiis demereri non intermittam, eandem celsitudinem vestram quam diutissime feliciter ac florenter vivere desidero. Datum Cassoviae, die 27. Mart. Ao. 1665.

Celsitudinis Vestrae

humillimus servus
Sigismundus Petheő.

Melléklet a VIII. levélhez.

Celsissime Princeps! Magnifici Dni Sigismundi Petheő negotia in hoc ordine versantur:

Primo. Quandoquidem Caesarea Regiaque Mattas universa bona Darhocziana, praefato domino Petheő benigne contulerit, pro quibus non contemnendam summam fisco regio deposuit, quae bona fisco regis authore iudice readjudicando manibus praefati dni Petheő resignasset. Ac post modum in iisdem bonis mediantibus literis donationem Mattis Sac. se se introduci fecisset, cujus statuti modernis praetendentes consanguinei, hic existentes extra dominium bonorum contradixerunt, propter quod evocati sunt, ad reddendam rationem contradictionis, qui jam non expectato eventus processus, litis Mattem Smam ad restitutionem supplicassent. Et quamvis praetendentes consanguinei haeretici nec Suae Mttis fideles, jam semel, per Suam Mattem excelsam cameram aulicam decretaliter relegaturos fore nihilominus in modernis Posenii opinionibus dandis per excellentissimum dominum regni Hungariae palatinum inter caetera effectum esse, ut sua sacr. Mattas jam semel collata bona inverso et abbreviato processu per medium prothonatarium revideri faciat, ac post modum revidendo dicta bona familiae simpliciter restitueret, quod vergeretur in praepjudicium fisci regii damnumque maximum, nec secus aliter fieri posset, nisi dno Petheő refunderetur. Itaque in hoc genere nihil aliud exoptulat dnu Petheő, nisi quod Sma Mattas, vigore evictionis suae clementer fisco regio demandare dignetur, ut in dictis bonis ulterius quoque omni modo tueatur ac protegatur, praetendentem vero familiam ad processum inchoatum ac semel acceptatum relegari faciat.

Secundo antecedenter Mattas Sac. decretaliter Hungaricae camerae pro comparanda domus Cassoviae residentiae intimaverat, quae propter defectus camerales effectum nequi-

uerit, coactus est propriis sumptibus acquirere, pro qua adhuc etiam propter defectus suos exhaustus, totaliter non exoluerit supplicaret Matti Smae, ut ex restantiis ordinati sui salarii sive futuri seruitii per excelsam cameram aulicam Viennae, haeredibus quondam Petri Bosnyak bis mille ducatorum restantiam exolueretur, vel vero cameram hungaricam quoad titulum magnificatus per dnum supremum generalem sibi vindicatum attineret, siquidem accusatus est sinistre dno regni Hungariae palatino ac contra dnum Petheő totus quantus exacerbatus, exinde non ut vellet inter ipsos circa hoc negotium disponere, quin imo magis alterius partem tueri videtur, humillime supplicarem Celsitudini Vrae, digneretur supremo generali talem qualem intimationem facere, ut hanc supervacaneam submissionem dnus Generalis a dno Petheő non expostularet, nam haec intitulatio nisi cum praeiudicio ipsius imponi debere, alias dno generali condecentem titulum debitum honorem ad obsequia deferre non recusat, cum et nunc Cassouiae tempore instellationis modernae inter se se accomodarunt et amice tractarunt. Haec sunt Celssime Princeps negotia domini Sigismundi Petheő in quibus supplicat Celsitudini Vrae, paternam promotionem ac benignam resolutionem sibi obtinendam.

Celsitudinis Vrae

humillimus servus
Adamus Révész.

Kívül: Negotia introscripta Mfici dno Sigismundi Petheő Celsitudini Vrae humillime repraesentantur.

IX.

Celsissime Princeps Domine Dne gratiosissime.

Ex literis dni Adami Révész sum informatus, Celsitudinem Vestram singularem in rebus meis gratiose promovendis tam ratione bonorum meorum Szendröviensium quam etiam aliarum instantiarum praestitisse gratiam, quam ulterius etiam se continuaturam Celsitudo Vestra mihi humillimo ac indigno suo servitori benigne promittit. Quam Celsitudinis Vestrae paternam propensionem remuneret superi, interea ego etiam deo optimo maximo vitam meam ulterius propagante in omnibus rebus possibilibus humillimis servitiorum meorum obsequiis recompensare haudquoquam praetermittam. Instans coram Celsitudine Vestra per quam humillime dignetur ulterius etiam me gratioso ejusdem patrocinio benigne tueri ac protegere, ac in iisdem bonis Szendröviensibus justam ac legitimam causam meam gratiose promovere, siquidem excellentissimus dominus palatinus post sinistram cujusdam sacerdotis

informationem ac delationem initu quorundam privatorum tali in me ducitur rancore, ut in iisdem bonis meis nimiam mei ipsius jacturam ac damnificationem moliat, intendatque tam personae propriae, quam etiam honori meo, coram sua Matte Domino Domino meo Clementissimo, quam etiam coram inclyta ejusdem aula maculae notam incurere, cum in omnibus innocentissimum me esse agnoscam. Haec interim praealto celsitudinis vestrae iudicio ponderanda humillime submittens, ulterius etiam me gratioso suo fauori ac patrocinio recommendo, ac demisse obtestor Celsitudinem Vestram dignetur meam in iisdem bonis causam justam ac legitimam, quam etiam alias meas instancias benigne promovere quidam enim tam bonorum Szendrőviensium, quam etiam expensarum mearum amissione me indigne damnificare nituntur. De ulterioribus autem meis instantiis credo per dnum Adamum Révész Vra Celsitudo hactenus benigne est informata. Ipsemet etiam perlubentissime profectus fuisset Viennam nisi a longinquo tempore continuata infirmitas me non detinuisset, per quam ita sum oppressus, ut coactus sim curam medicorum implorare, in qua defacto etiam detineor, ulterius autem qualis ex his calamitatibus dabitur eliberandi facultas, stat in Clementissima Divinae Mattis dispositione. — In reliquo eandem Celsitudinem Vram diutissime feliciter ac florenter valere desidero. Datum Eperjesini, 9. Junii 1665.

Celsitudinis Vestrae

humillimus servus
Sigismundus Petheő.

X.

Celsissime Princeps Dne Dne gratiosissime.

Gratam Celsitudinis Vrae memoriam, identidem apud me recolendo, jam a longo tempore expectabam, quatenus eadem Celsitudo Vra me pristinum suum et humillimum servitorem, ad debita serviendi officia mea revocaret. Sed cum optime noverim, eandem Celsitudinem Vram, variis regnorum curis et publicis circa patriam hanc occupationibus aggravatam esse, volui humillime praesentibus meis in gratiam et benevolentiam ejusdem Celsitudinis Vrae insinuare, ut si quid, meis exiguis servitiis gratificari possem, dignaretur imperare. Novi nunc ex hisce partibus nostris Celsitudini V nihil dare possum; quam quod, nonnulli de et super titulorum gravitate certantes, mihi quoque non exiguae sit molestationi, audientes aliqui, quod dominum *Comitem Franciscum de Csiak*, modernum supremum, partium regni hujus superiorum generalem, titulo magnificentiae, seu magnificatus titolare

nolim, usque adeo, jam nonnullis etiam ex proceribus et magnatibus regni nostri sim invisus: interim Deo juvante, benevolo cumque meorum opera et auxilio, pro consolatione mea, vel maxime Celsitudinis Vrae benevolentia et patrocinio, quod eorum sinistras evitare potero affectiones nil dubito.

Quocirca humillime apud Celsitudinem Vram insto, si quando in praesentia ejusdem, res et nomen meum alicubi controventeretur, solita sua gratia et benevolentia favore res meas tueri ac promovere non dedignetur. Ego quocumque infimus licet Celsitudinis Vrae servitor humillimis tamen obsequiis meis remeriri, quoad vixero non intermittam.

Cum autem jam tempus vindemiarum immineat, tempus illud jucunditatis, pro jucunditate Celsitudinis Vrae, ut possim inservire, rogo humillime dignetur imperare; quod si fecerit, pro singulari sua reputabo gratia; manens in reliquo una cum familia mea. Datum Cassoviae, 17. 8 bris 1665.

Celsitudinis Vrae

humillimus servitor
Sigismundus Petheő.

XI.

Excelme Princeps Domine Dne gratiosissime.

Confisus ejusdem Excell vrae gratia et benevolentia qua me humillimum servitorem suum prosequi solebat, ad Eandem submisso recurrendum esse duxi; quoniam laus Deo, in partibus hisce de praesenti nullus periculosus spargeretur rumor, ob quem ad aliquot dies ex residentia officiolatus mei exire non possem; cum autem cum domino fratre meo spli ac magn. Ladislao Petheő occasione bonorum nostrorum Transdanubianorum aliquid in isto pacato rerum statu concludere vellem, ne in summum aliquod successu temporis incurrerem damnum, humillime requirendam et rogandam eandem excell. vram praesentibus volui, dignetur pro solita sua gratia eatenus res meas promovere, atque ad aliquod dies mihi licentiam largiri et impertiri facere velit; intendam super eo, ut rebus meis compositis apud Dominum fratrem occasione nonnullorum privatorum meorum Viennam apud Suam Mattem et pro servitiis Excellentiae Vrae me humillimis servitiis meis remereri adnitar: gratiosam Excell. Vrae benignamque praestolaturus resolutionem. In reliquo eandem diu feliciter ut Deus et incolumem conservet desidero Ztropko, 5. Januar 1666.

Excell. Vrae

humillimus servitor
Sigismundus Petheő.

XII.

Celsissime Princeps Domine Dne gratiosissime.

Humillima servitorum meorum in gratiam Celsitudinis Vrae oblatione praemissa. Demisse eidem Celsitudini Vrae repraesentare cogor, nil dubimus optime eidem Celsitudini Vrae constare, qualibusnam incongruis et non convenientibus modis, jam antea ab illmo comite, dno Francisco Csaki, supremo harum partium regni Ungariae generali tractabar; eo licet, dum hyeme praeterita Viennae existens fuisset paratus. praetensas suae illmae Dnis querelas et passiones meas, ac exinde factam indebitam vexationem meam in lucem producere; nihilominus habita ratione, nonnullorum magnorum viro- rum interpositionis et insuper volens mihi cavere ne in solemnitatibus illis Suarum Mattum, disgustum aliquem parere videar, omnes meas injurias repressi ac nec in hunc diem quicquam contra eandem suam illmam dnem movi, quin imo ad hoc usque tempus conticui, licet eadem sua illma dnatio, pro more antiquitus solito nihil mecum communicando ipsamet propria sua autoritate, officiales, in praesidium Suae Mattis creaverit, sed nec insuper quicquam ad notitiam meam in servitio praefatae Suae Mattis et patriae daret. Ego tamen in istibus omnibus silebam quopacto meliori profectu, cum Suae Mattis, quam patriae servitium accommodaretur. Interim audivi de praesenti, quod eadam sua illma dnatio, nescio quales apud aulam Suae Mattis praefatae querelas contra me deposuerit, ad quas me occasionem dedisse non scio; Sua vero illma dnatio, quales mihi literas, extra omne meritum meum scripserit, ex paribus earundem apud servitorem meum praesentium exhibitorum, habitis, ulterius erit. Cum autem ista omnia non publicum commodum concernerent, imo in remoram servitii Suae Mattis ac patriae et in privatum sui boni et odii negotium vergerent. Eidem Celsitudini Vrae humillime insto, quatenus rebus ita se habentibus, innocentiam meam promovere, ac contra huiusmodi accusationes gratiose protegere et defendere dignabitur; si accusatus ego, me, coram iis quibus interest excusare nequeam, ero sub potestate et gratia Suae Majestatis et Celsitudinis Vrae. Spero nihilominus, quod si meritum accusationis intellexero, ac Excelsam Aulam genuine de omnibus informavero, non erit mihi quid verendum. De cetero autem Eandem Celsitudinem Vram diu feliciter valere et vivere desiderans, maneo. Datum Finta, 6. Augusti Ao 1667.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae

humillimus servitor
Sigismundus Petheő.

XIII.

Celsissime Princeps Domine Domine gratiosissime.

Licet anteactis ab hinc aliquot diebus Vram Cels. de et super vacantia supremi capitaneatus Suae Mattis Tokaiensis cum recomendatione splis ac magn. dni Francisci Barkoczi equitis aurati informaveram, nihilominus cum et moderni tempore status et rerum intervenientium opportunitas ita secum ferret, Vram Celsitudinem humillime et debita cum subjectione volui habere requisitam. subaudi, quod *grosus dnus Fabia-Farkas* ad idem officium supremi capitaneatus esset recomendatus, sed cum et familia et virtute militari praefatus dnus Franciscus Barkoczi praeiret, humillime insto ac supplico coram Vra Cels. pro solita sua gratia eundem *dnum Franciscum Barkoczi* habeat apud se recommendatum, imo tamquam personam bene meritam et omni meliori nota conspicuam pro officio eodem supremi capitaneatus Tokaiensis, coram Sua Matte Sacrama ac excelso consilio bellico promovere ac recommendare dignetur. Quam Celsitudinis Vrae gratiam hummillimis et perpetuis servitiis nostris, tum ego remereri, quam idem dominus Franciscus Barkoczi omni occasione reservire contendemus, gratiosam praestolaturus resolutionem, maneo. Datum Eperjesini, die I. Maii Ao 1669.

Celsitudinis Vestrae

humillimus servus
C. Sigismundus Petheó.

XIV.

Celsissime Princeps Domine Domine gratiosissime.

Posteaquam superioribus ab hinc aliquot diebus, iterata Suae Mattis Dni Dni Clementissimi mandata mihi fuissent allata, illico eisdem me omnimodo accomodare studens omnem meam adhibui operam, ut turbulentus harum partium nuperus motus in tranquillum et pacatum redigeretur ordinem, prouti statim et de facto tam comitatibus, quam confinariis et oppidus hajdonicalibus scripseram, ut sepositis quibusvis respectibus et cogitationibus ad pristinam Suae Mattis fidelitatem protinus redeant; interim vero, ut eo feliciores progressus ex parte mea servitium Suae Mattis possit habere, occasione congregationis comitatus Abanyvariensis hesterno die celebratae, in oppidum Göncz vocatum exiveram, ubi dum Suae Mattis benignas literas dicto comitatui sonantes et directas perlegissent, post earundem lectionem ego quoque personaliter astans oretenus cum bona declaratione statum negotii, eidem comitatui proposuissem ac serio intimassem, ut idem, in fide-

litate Suae Mattis Sacrae perseverare, eandemque pro exigentia temporum ipso etiam actu et facto demonstrare et contestari vellet et niteretur; extunc idem memoratus comitatus se unanimi voto resolvit, quatenus idem prout contra fidelitatem erga Suam Mattem habitam in hoc usque tempus ullo unquam modo se manifestasset, ita imposterum a similibus votis et conatibus prorsus alienus esset, imo vero, cum dispendio vitae suae et omnium fortunarum in fidelitate Suae Mattis semper permanere ac perseverare esset paratus, insuper autem equites suos ad praesens intertentos pro dispositione et ordinantia vice generalatus mei, residentiae Cassoviensis, eo, quo servitium patriae et emolumentum Suae Mattis postulaverit, convertere et accommodare non omitteret: super quibus modo praevis existentibus, alios etiam comitatus Zempliniensis et Sarosiensis per ablegatos nuncios suos requisitos esse duxit, ut iidem quoque quantocius se se accommodare studeant, quorum quidem exempla, quoniam inter ceteros essent principaliores extra dubium reliqui etiam comitatus sequi et imitari admaturabunt. Interim dum ad praescriptam comitatus congregationem exivissem, eram ejus intentionis, ut finitis et compositis ibidem negotiis, exinde ad reoccupanda confinia et oppida hajdonicalia me conferrem, quoniam per reverendissimum dominum episcopum Corbaviensem Andream Mokcsai, Principem Rakoczius habui requisitum, quatenus eadem confinia et oppida hajdonicalia remittere, ac in fidelitatem pristinam eadem redire permittere vellet, quae etiam remittenda, per eundem dominum episcopum resolveret, literasque superinde daturum se compromiserat, sed quoniam eadem literae, memorati principis mihi non fuissent allatae, multo minus reddita, (qua tamen de causa, non possum scire) reverti debui. Et ideo habita mutua conferentia, cum mentionato domino episcopo Corbaviensi, denuo literas nostras misimus, ad eundem principem cursorem expediendo, qui cursor noster exinde redux, si literas ejusdem principis compromissas concessionem attulerit, ego meum, ad eadem confinia et oppida rehabenda, continuabo iter, sin minus, quod non sperarem, eo statim facto Mattem Suam et Excellm. Vram certiore superinde reddere non intermittam. Ulterius quoque in omnibus possibilibus servitium Suae Mattis pro posse meo promovere non recusaturus, maneo. Datum Cassoviae, Septima Maii 1670.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae

humillimus servitor
Comes Sigismundus Petheő.

XV.

Celsissime Princeps Domine Domine gratiosissime.

Pridie hujus diei perscripseram Celsitudini V. qualiter nam ad illum principem Rakoczium, una cum reverendissimo domino episcopo Corbaviensi, cursorem nostrum denuo expediveramus, qui quidem cursor noster exinde reversus, quandoquidem ab eodem memorato domino principe literas suas tam confinarum quam oppidis hajdonicalibus sonantes attulisset, ut iidem, quantocius in fidelitatem Suae Mattis Sacrae redeant. Itaque acceptis iisdem, dni principis literis, ego quoque Deo dante crastina luce, versus confinia et oppida hajdonicalia me movere, atque ibidem servitia Sua Mattis ae omni meliori modo accommodare, juramentisque eorum praestandis ad fidelitatem Suae Mattis Sacrae denuo adstringi curare ac ulterius quoque omni opera mea de emolumento Suae Mattis et incremento boni publici providere non sum intermissurus. Quam Celsitudinem Vram diu ad vota valere desidero. Datum Cassoviae, 8. Maii 1670.

Celsitudinis Vrae

humillimus servitor
Comes Sigismundus Petheó.

XVI.

Celsissime Princeps ac Domine Dne. gratiosissime.

Quamvis ad praesens nihil quidpiam tale haberem, quod pluribus Celsitudini Vrae molestus esse deberem, nihilominus occasione postae praesentis, hisce meis, me ad servitia sua repraesentare, ac humillime insinuare volui; quatenus in partibus hisce nostris, videntes armadam Suae Mattis venientem, mentes hominum plurimum turbatae essent, verumtamen video, a comitatibus congregationes suas celebrari atque de comiteatu ejusdem armadae commode prouideri. Quantum vero ad statum meum attineret licet multis Celsitudini Vrae possem detegere, qualiter nam denuo dnus supremus generalis illmus comes Franciscus de Csiak honori meo detrahendo maculam mihi incurrere vellet, eo, quod confinariis et hajdones in fidelitatem Suae Mattis reduxerim et restituerim, imo aresto quoque, extra omne delictum meum mihi minabatur, quos tamen, si citius pro Sua Matte, habito superinde mutuo consilio, cum fidelibus consiliarium praefatae Suae Mattis non occupassem, sua illma dnatio in Polonia existens, donec superinde cum sua dnatione correspondissem, nescitur qualesnam inconvenientes tumultus interea oriri potuissent. Interim Celsitudinem Vram inter tantas regnorum curas defacto multis non onero, sed

patientia utens data occasione, humillime in alia forma meas repraesentabo querimonias Celsitudini Vestrae; me interim in gratiam Celsitudinis Vrae recommendans eandem diu feliciter valere desidero. Datum Cassoviae, 3. Junii 1670.

Celsitudinis Vestrae

humillimus servitor
C. Sigismundus Petheő.

XVII.

Celsissime Princeps etc.

Compromisso meo volens satisfacere, negligere non volui, quin praesenti data occasione super rumoribus harum partium nostrarum, ac occurrentiis Celsitudinem Vram certiore non facerem. Jam Deo auxiliante armada Suae Mattis et nos, hinc ex statione Szerdaheliensi, versus Cassoviam movere volumus, quoniam Eczedienses praesidium Suae Mattis germanicum jam tertia ab hinc die receperunt pedites armadae trans fluvium Bodrog vocatum hodie sese trajicere incoeperunt, equites etiam idem crastina luce continuare contendunt, atque Cassoviam versus iter nostrum dirigemus. Ubi etiam, si quae occurrerint nova et rumores, Celsitudinem Vestram informare non ero intermissurus. Quam Celsitudinem Vestram diu felicissime valere desidero. Datum ex Castris Szerdahely, 18. Julii 1670.

Celsitudinis Vestrae

humillimus servitor
C. Sigismundus Petheő.

XVIII.

Celsissime Princeps, Dne Dne gratiosissime.

Ex officio mihi et debito incumbenti volui super occurrentiis partium istarum nostrarum Celsitudinem Vestram facere certiore, unde defacto qualia Kalloviae acceperim novalia, extractum literarum domini supremi capitanei Kalloviensis, praesentibus inclusive transmissi humillime, ulterius quoque si, quid novi habuero Celsitudinem Vestram superinde informare non ero intermissurus et maneo. Datum Cassoviae, 27. septembris 1670.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae

humillimus servus
C. Sigismundus Petheő.

P. S. Ónodini quoque scribitur mihi, quod turca solitas suas antiquas excursiones licitas esse perhiberet, atque milites

in partibus illis deprehensos decollaret, amputataque capita pro more solito ante portas furcis apponi curaret.

Melléklet a XVIII. számú levélhez.

Extractus literarum domini supremi Capitanei Kalloviensis ad dominum Vice generalem Cassoviensem Comitem Sigismundum Petheó 19. Septembris (1670) Kalloviae datarum.

Hac ipsa hora advenit unus miles meus a partibus circa, fluvium Berettio vocatum situatis, qui retulit, quod Passa Varadiensis suas literas, in districtu illo per pagos ordine circumferri curaret, quas idem ille miles meus etiam perlegisset, in quibus serio reaedificationem et restaurationem pontis ad Pocsay habitis injungeret, sub supplicio furcae, nec nempe transiens turba in transitu damnum aliquod pateretur ad cujus pontis constructionem hodierna die pagorum illorum inhabitatores confluerunt etiam. Interim cum aliquibus hominibus Varadino venientibus fuit etiam locutus, qui narra- runt, quod turcae palam et manifeste dicerent, ipsos ad Castra ire, Principem quoque Transylvaniae se movere, prout turca a pagis undique currus et annonam ac hordeum exigit, quod ipsum unus quoque homo ex Félegyhaz veniens verum esse contestatur, et dicit quod die crastina intrabunt undique currus atque castra sua ad stagnum *Toczó* vocatum velit ponere, qui quidem locus esset prope Debreczinum et certe potest homo aliquid colligere vele ex eo, quod pro necessitate passae Debreczini de hordeo non modicum sit emptum. Omnino undique similes afferuntur rumores ex quibus credere fas est de motibus illorum aliquid. Idcirco, quoniam noverit Illma Dnatio Vra in quali provisione sit locus iste, si casu quo intentionem suam turca exequi velit, et se movebit quid ulterius ero factururus, rogo me faciat certiozem.

XIX.

Celsissime Princeps Domine Dne gratiossime.

Praemissa servitorum meorum humillima commendatione. Recordari bene poterit Celsitudo Vestra, quod jam ante decursum trium annorum, Matti Suae Smae Domini Dni mei Clementissimi inclitae camerae aulicae, certam et non contemendam summam pro bonis Butkaiianis tanquam ultimi deficientis deposuerim, nihilominus tamen de praesenti quoque ob retar- dationem et impedimentum quorundum hominum minime

justiciam colentium, non ut dictorum bonorum restitutionem sive satisfactionem una cum orfano fratre meo adipisci potuerim. quin imo per eosdem juris processus fiscus regius ad hoc usque tempus est praepeditus, quantas vero in dies expensas sumptusque frustraneos exposuerim pro iisdem bonis, parum deest quod capitalem summam non aequet. Dotalista vero in iisdem bonis existens jam unum partem dictorum bonorum una cum vinea quibusdam oppignoravit ac bona eadem de die in diem dilapidat, in nihilumque redigit. Ego autem una cum fratre meo extra dominium sumus, nec capitalis summae ac expensarum restitutionem nullam consolationem habemus: cum autem Sacra Caesarea Regiaque Mattas evictionem in dictis bonis in se se assumpserit, verendum est, ne ob tantas prolongationes, si etiam nescio quale jus habiturus sit fiscus regius, si in praesente causa pars adversa tali quali modo praevaleret, a modo imposterum in bonis per defectum seminis ad fiscum regium taliter qualiter reuolvendis, possit suum jus jure assequi. Quam obrem humilime Celsitudini Vestrae supplicandum duxi, dignetur ex innata Sua Clementia coram Sma Caesarea Regiaque Matte sapienti suo iudicio praesens negotium ita promovere ac disponere, ut tandem aliquando dictorum bonorum Butkaianorum dominium unacum fratre meo assequi valeamus, aliasquidem quod tam idem fisci regii processus juris est retardatus, causa trium aut quatuor personarum fuit, de quibus uberius Celsitudinem Vestram praesentium praesentator servus meus humillime informaturus est, graciosum itaque praestolans responsum ac de reliquo me benigne Celsitudini suae gratiae recommendans, maneoque. Datum Cassouiae, die 27. Novembr. Ao. 1670.

C. V.

servus humillimus
C. Sigismundus Petheő.

P. S. Celsissime Princeps, generum meum dominum *Franciscum Barkoczij*. Suae Celsitudinis gratiae quam humillime recomendo, dignetur sua Celsitudo eundem coram Sua Sacrasma Matte recommendare ac promovere, in nullis enim penitus factionibus et practicis inter erat; qualiter vero acciderit dni Comitisa a Starenbergh negotium, id Suae Celsitudini optime constat; verissime scribo semper Suae Mattis Sacratissimae fidelissimum extitisse. Verbotenus per praesentium exhibitiorem fide dignum servitorem meum Celsitudini suae de eodem genere meo quam humillime declaranda significari.

XX.

Celsissime Princeps Domine Domine Patrone mihi gratiosissime.

Humillimorum servitiorum meorum in gratiam Celsitudinis Principalis Vestrae praestandorum demissam commendationem. Ex benigno Suae Mattis Sacrae mandato cum dominis commissariis ad has superiores regni et partes destinatis, die 19. praesentis maji me Cassovia eo fine, ut confinium, ex intentione Suae Mattis benignissima restaurationem praesidiariorumque exolutionem cum iisdem procurarem, dimoveram: licet dnus Generalis Vigiliarum praefectus *liber baro a Spandkau*, tribus circiter horis iter nostrum praeveniendo, Tokainum se contulerit, quo nobis etiam paulo tardius appulgentibus, eo statim momento lustrae inchoationem, idem dominus Spandkau praesidiariis Tokaiensibus injungendo, eandem nobis non remorantibus, imo cum eodem spectantibus, praesidarios equestres perlustravit, pedestris vero ordinis lustram, ad horas pomeridianas destinavit. Ad quorum perlustrationem, me et dominis Commissariis egressis, qualemnam disceptationem cum iisdem Commissariis habuerit dominus Spandkau, ignarus germanicae linguae, haud quaquam intellexi. Discedentibus pono iisdem dnis Commissarijs, ut eorum discessus causam inquirerem, quaestionem movi domino Spandkau, qui nihil mei istius negotij interesse respondendo; in publico totius lustrae conspectu, plurimis diversae nationis ordinibus intuentibus, brachia mea, pro conquassatione arripiebat, me tamen factum ipsius foci instar habendo, magnam interessentiam, pro effectuatione benignissimae commissionis Mattis Suae Sacrae habere eidem regerendo, ac in majus testimonium etiam clementissimas ejusdem Mattis Sacrae literas superinde sonantes eidem producendo, quas e manibus meis eripiendo, omnibus spectantibus terrae allisit! Existimationique meae, non parum incommondavit, quamvis tamen ea occasione, non defuisset mihi modus honorem meum defendendi, verum tamen, volens omnia prout antea, ita et defacto cum diminutione existimationis etiam meae tolerare; quam ut praesens servitium Suae Mattis Sacrae, aliquam remoram pateretur reticui quo ex respectu volens me ad praedictos dnos Commissarios conferre; idem dominus Spandkau, (prout mihi relatum est) pugioni suo manus admovendo, vestigia mea insequi, ignominiosisque verbis me afficere, imo et portas occludi, meque una cum dominis Commissarijs detineri mandare non fuit veritus. Rebus siccine gestis, sequenti die, totum lustrae negotium, inibi, juxta benignam Suae Mattis sacrae intentionem effectuatum est. Ulte-

rius etiam in omnibus Mattis Suae Sacrae servitiis, cum attactis dominis Commissariis, me alacriter processurum offero; saltem ut praemissae inconvenientiae, adinstar hesterni diei, caeteris Suae Mattis confiniis ne reiterentur. Nec hoc diffiteri possum Celsissime Princeps, quot et quantum perpessus sum hactenus ab eodem domino Spandkau, etiam praeter officii mei autoritatis diminutionem, quam prosus mihi, una cum prostitutione honoris mei ademit. Super esset Celsitudini Vestrae Principali, non levis causa demirandi, si cum aliis inconvenientiis, quae in dies majori incremento augescunt, eidem detegerem. Pro hac tamen vice praetiosissimas Celsitudinis Principalis Vestrae aures cum iisdem onerare congruum fore non iudicavi.

Proinde eandem Celsitudinem Vestram Principalem humillime obtestatam habeo, dignetur in effectuatione Clementissimae Suae Mattis Sacrae in modernis benignissimis suis literis expressatae gratiae, respectu demissorum meorum memorialium, Suae Matti Sacrae ante hac humillime porrectorum, apud eandem Suam Matrem Sacram, ea qua pollet dignitate intercedere, et consilio suo proficuo, instantiam meam respectu absolutionis meae, a praesenti officio fiendae promovere et sublevare. Etenim saepenumero valetudinarius ac etiam per dominum Spandkau praepeditus existens, ulteriori Suae Majestatis Sacrae servitio ut par esset interesse ac in officio meo persistere, minime queo. Celsitudinis Principalis Vestrae, erga me declarandam gratiosam benevolentiam, humillimis servitiis meis repropromereri intendam. Eidem Celsitudini Principali Vestrae cuncta laeta et felicia, cum prosperis rerum Suarum successoribus apprecando. Datum Tokaini, die 21. Maii Anno 1672.

Celsitudinis Principalis Vestrae

servus humillimus
C. Sigismundus Petheő.

XXI.

Celsissime Domine Princeps, Domine mihi gratiosissime. Humillimorum seruitiorum meorum obsequentissimam commendationem.

Infelicem et inopinatum statum meum miser ego parens coram Celsitudine Vestra tanquam domino meo ab antiquo gratiosissimo, praesenti hocce demisso scripto recensere volebam, quod nimirum uterque filius meus, major natu *Franciscus* Capitaneus Onodiensis, et alter *Sigismundus* minor, praeteritis hisce proximis diebus insperato quodam casu in manus perfi-

dorum rebellium inciderit, qua ex ratione Celsitudini Vestrae humillime supplicandum duxi, dignetur coram Sua Sacratissima Majestate Domino Domino nostro Clementissimo subsequendam eorundem eliberationem gratiose promovere, occasione cujus ipsi quoquo altenominatae Suae Sacratissimae Majestatis mediante alio speciali meo scripto humillime supplicavi, quatenus eadem Majestas Sacratissima, tam intuitu multifariorum fidelium servitorum meorum, quam etiam eo ex respectu quod iidem filii mei penes fidelitatem Augustissimae Domus Austriacae et in servitiis Suae Majestatis incaptivati essent, quantocius ex benigna Sua Clementia eliberationis eorundem modum adinveniri facere clementer curaret, alias timendum, ne iidem maledicti rebelles manibus turcarum ipsos tradant. Quam Celsitudinis Vestrae gratiam et patrociniū Deus ipse ter optimus maximus remunerabit, et ego etiam in quibuscunque potero unacum praedictis filiis post subsecutam eorundem eliberationem humillimis servitiis meis promereri studebo, gratiosam praestolaturus resolutionem. Eandem Celsitudinem Vestram quam diutissime florentissimam in reliquo valere cupio et maneo. Datum Cassoviae, die 18. Februar. 1673.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae

servus humillimus

C. Sigismundus Petheő.

XXII.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi gratiosissime.

Recenter solummodo subintellexi suam Majestatem Sacratissimam excellmo domino generali *a Cob* id ipsum benigne demandasse, ut nimirum Stephanum Zákany occasione modernae hujus rebellionis incaptivatum ac in praesentiarum quoque in vinculis existentem, idem dominus generalis Posonium adduci curaret. Cum autem Celsissime Domine, filii mei miserrimi fortuna novercante nuper per rebelles capti, de praesenti quoque in vinculis ipsorum detinerentur, timendum ne forte, audita ipsi ejusdem Stephani Zákany Posonium fienda adductione, quo eo magis exacerbati, eosdem filios meos manibus turcarum (uti jam etiam Passis Varadiensis et Agriensis super eo oblationes facere non formidassent) absque ulla spe tandem eliberationis assignare intentabunt.

Proinde Celsitudinem Vestram humillime requirendum duxi, dignetur, demisse repraesentatam meam instantiam apud Suam Majestatem Sacratissimam promovere, ut nimirum idem Stephanus Zákany ex moderna sua captivitate Cassoviensi ne Posonium adducatur, quin potius respectu alleviationis nego-

tiorum filiorum meorum in eo quo hactenus hic detineatur aresto, alias enim iidem rebelles jam penitus degenerati, casu quo ipsi rescita antelati Stephani Zákány, abductione incaptivatos quoque meos filios, in locum aliquem remotum, vel ad manus turcarum deducere minime verentur; uti detestabile ipsorum facinus jam etiam intentatum supereo manifeste constaret. Quam Celsitudinis Vrae erga me filiosque meos declarandam gratiam humillimis servitiis recompensare studebo, eandem Celsitudinem Vestram diutissime feliciter valere desiderando. Datum Cassoviae, die 27 Martii Ao Dni 1673.

Celsitudinis Vestrae

humillimus servus

C. Sigismundus Petheő.

P. S. Cum praesentes humillimas meas literas obsignare voluissem, accepi mihi sonantes filiorum meorum literas, in quibus qualiter conquaerantur, ex hisce inclusis paribus ex hungarico in latinum idioma translatis, Celsitudinique Vestrae demisse transmissis clarius et uberius intellectura est Celsitudo Vestra.

Melléklet a XXII. sz. levélhez.

Illrme Comes, Domine Domine et Parens gratiosissime. Salutem et servitiorum nostrorum humillimam semper commendationem. Illrmae Dominationi Vestrae mediantibus humillimis nostris literis super eo solummodo instare voluimus, qualiter milites hungari, incaptiuatos hungaros tribulationes subaudientes, nos quoque jam elapsae sunt duae septimanae, ex quo in ferro compedibus ducere ceperunt, et noviter iterum relatam est, quod nimis tam Cassoviae, quam etiam in aliis locis, Christiani captivi in tam seuera detinentur captivitate, ut multi in solitario loco oclusi, nonnulli in toetidissimis carceribus detenti, ne forma quidem humana jam in ipsis appareat, comminantes nobis quoque miseris captivis, milites, quod nisi supersedeant ex alia parte, nos quoque in simili angustia tenere non formidabunt. Illustrissimam itaque dominationem Vestram propter effusionem etiam sanguinis Jesu Xti, tanquam dominum et parentem nostrum gratiosissimum humillime requirentem duximus, quatenus Illustrissima Dominatio Vestra dignetur ratione nostri negotii excellentissimo domino generali a Cob rescribere, ut eadem excellentia considerando erga Suam Mattem impensum fidele, humillimumque servitium nostrum, et etiam perpessam hactenus lamentabilem nostram captivitate, ne incaptiuatos hungaros tam severe cruciari permetteret. Quoniam nos quoque sine

omni respectu simili angustia afficient. Quam illustrissimae Dominationis Vestrae penes nos fiendam intercessionem quoad vixerimus Illustrissimae Dominationi Vestrae humillime reservare non intermitteremus. Bona vero militum in pagis passim existentia, milites Semsei, qui jam domi suae resident ne impetant, quoniam ipsi grauter id quoque patiuntur, et dicunt iidem milites, si qualia damna confiniarii eisdem inferre attentabunt, futuris quoque temporibus eorum refusionem per nos prenderent. In reliquo Illustrissimam dominationem Vestram bene valere desideramus. Anno 1673 die 15. Martii.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

humillimi, incaptivatique
servitores et filii
Sigismundus Pettheó.
Franciscus Pettheó.

XXIII.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi gratiosissime.

Servitiorum meorum in gratiam Celsitudinis Vestrae demissam semper commendationem. Fateor Celsissime Domine Princeps, ex quo miserrimi filii mei durum inimicae captivitatis fatum subivissent, jam ab eo, me in eo fuisse sollicitum ut eosdem eliberare, adque fidelia Suae Majestatis Sacrae servitia quivissem reducere, nihilominus parvam mihi adhuc spem in eliberatione ipsorum affulsisse; imo latitantes profugos rebelles impraesentiarum quoque in eo moliri qualiter eosdem e ditone Transylvanica (ubi quidem vita ipsorum adhuc conservata est) recipere possint, ex crebris iisque iteratis relationibus (utinam vano rumore) id ipsum mihi innotescere, timendumque ne quo pacto sollicita dictorum seditiosorum . . . porta Ottomanica instigata, Princeps Transylvaniae veluti subjectus ejusdem Portae vasallus ad saeverum aliquod dictae Portae ottomanicae mandatum cogatur miseris extradare: benignam solummodo praelibatae Majestatis Sacrae gratiam ac Celsitudinis quoque vestrae patrocinium pro eliberatione filiorum meorum sufficere posse.

Proinde Celsitudinem Vestram demisse duxi supplicandam quatenus fidelibus meis servitiis ab ineunte juventutis meae aetate erga Augustissimam Domum Austriacam praestitis gratiose respectatis filiorum etiam meorum in servitio suae Majestatis captorum, perpessa captivitate paterne commiserata, miserandam eorum sortem Suae Majestati Sacr. explanare, utque benigna eaque jam pollicita Suae Majestatis Sacr. gratia quantocius eidem suffragari possit eliberationem ipsorum coram Sua Majestate Sacra efficaci sua intercessione ita

promovere, juvare dignetur, ut gratioso Celsitudinis Vestrae Principalis adjutorio, eliberationem ipsorum quam citissime (donec miseros periculum aliquod non subsequatur) obtinere possim, in quem finem praesentium quoque exhibitoem egregium Michaellem Pisoni praecipuum aulae meae familiarem ad celsitudinem vestram, expediendo, oratenus etiam nuntiavi Celsitudini Vestrae, cujus verbis nomine meo proponendis indubitatam fidem adhibere ac gratiosa sua resolutione eundem dimittere, nec non medio ejusdem, Celsitudini Vestrae transmissa et praesentata duo vascula vini gratiose acceptare, nec exiguitatem muneris, verum sincere oblatam parvam meam gratificationem respectando accipere, meque uti et miseros filios meos, favere inque patrocínio suo conservare dignetur. Quam Celsitudinis Vestrae gratiam una cum iisdem filiis demereri non negligam. Eandem Celsitudinem Vestram quam diu ad vota valere desiderando felicissimam. Datum Ztropko, die 25 Apr. Anno Dni 1674.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae Principalis

humillimus servus

Com. Sigismundus Petheő.

XXIV.

Celsissime Princeps Domine Domine mihi gratiosissime.

Quod in resignatione duorum captivorum rebellium, pro eliberatione meorum filiorum, jam per suam majestatem Sacratissimam, gratioso Celsitudinis Vestrae adjutorio, benigne mihi collatorum, tam pia atque prona animi sui propensione, et quidem jam effective apud Suam Majestatem Sacram intercedere atque desudare Celsitudo Vestra dignata fuerit, eandem Celsitudinis Vestrae erga me clientem suum, miserosque captivos filios meos contestatam paternam affectionem cum maxima gratiarum actione, demissis servitiis meis demereri, ac in seram quoque charae meae posteritatis memoriam transmittere non negligam; indubia ulterius etiam spe fretus, quod si praementionati solummodo duo captivi rebelles, pro eliberatione filiorum meorum non sufficerent, adhibitis etiam aliis mediis assequendam ipsorum eliberationem coram sua majestate Sacratissima (uti jam sua majestas benigne polliceri dignata est) promovere, juvare Celsitudo Vestra dignabitur; quam gratiam faxit Deus Celsitudini Vestrae unacum meis filiis ad ultimum usque vitae meae habitum reservare queam; manens in perpetuum. Datum Ztropko, 3. August 1674.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae

humillimus servus

C. Sigismundus Petheő.

XXV. (É. n).

Celsissime Princeps ac Dne Dne gratiosissime.

Licet nil dubitarem, quod Celsitudo Vra ab aliis etiam erit intellectura nihilominus obligationi ac devotioni meae qua semper Celsitudinem Vram recolui volens satisfacere, intermittere nolui, quin de occurrentiis harum partium Celsitudinem Vram certiorarem. Laus sit Deo, Cassovienses quoque die hesterna Germanicum Suae Mattis praesidium acceptarunt atque intromiserunt, sicque in hunc usque diem negotium Suae mattis ac servitium felicem et prosperum habuit successum; imposterum etiam, si novitatem aliquam circa rumores nostri temporis habuero, humillime Celsitudini Vrae notificare ero paratus. Eandemque quam diutissime feliciter viventem valere desiderans maneo

Celsitudinis Vestrae

humillimus servitor
C. Sigismundus Petheő.

A herczeg Lobkowitz család levéltárából (Raudnitzer Archiv C. 41.) másoltatta a M. Tud. Akadémia történelmi bizottsága.

VEGYES KÖZLÉSEK.

A SZODORAY-CSALÁD LEVÉLTÁRÁBÓL.

I.

Lorántfy Mihály engedménye hiripi birtokáról Szabó Pál részére.

Én Serkey Lorantffy Mihály feleségem Zelemérj Borbála asszony az nihai Zeleméri Kamarás Miklós leánya képiben, adom mindeneknek tuttára a kiknek illik, hogy én meg tekintvén az én régi jámbor szolgálomnak *Zatthmár Németi Zabó Pálnak* körülöttem való jámbor és hiv zolgálatját, engettem neki jó akaratomig az Hiripen ez Zattmar vármegyében való nemes udvarházamat szántó föld, szőle, erdőköt és minden egyéb tartozójával egyben, hogy tőlem nem idegenüljenek, (*így!*) hanem hogy ő szántassa építtesse, vettesse. Az házamon penig az mi épületöt teszen megadja, én is ahoz való szíveskedésiért esztendönkint az mi hízó desznóval tartoznék nekem, megengettem neki. A mi penig az Nemes Udvarház után való réteket illeti azokat az én böcsületes és nemes attiamfiainak Dengelegi Miklósnak és Dengelegi Bernátnak jó akaratomig engettem, hogy élyék, építsék és kaszáltassák, s tőlem ne idegenítsék, sőt ha valaki találkoznék is távollétem miatt Zabó Pált abban háborgatni, ő kglmek oltalmazói legienek az én attiafiságomért. Ezhez hozzáteszem, hogy ha Dengelegi uramék az réteket mind le nem bírnak kaszáltatni, szabad legyön neki is az ő zükségire valót esztendönkint kaszáltatni Kinek bizonságára attam az én pecsetös leveletem kezem irásával megerősítöttem. Datum in civitate libera Cassoviensi 10 Die May A 1606.

M. Lorantffy m. pr.

Ivrét, kis ostya pecsét.

II.

II. Rákóczy György felmentő levele Keczely János szatmári udvarbíró részére.

Nos Georgius Rákoci Dei gratia Princeps Transilvaniae. partium regni Hungar. Dnus et Siculor comes etc.

Damus pro memoria etc., hogy Szakmárt lakó Ketzeli János egy néhány esztendőök alatt Szakmári és ahoz tartozó jószágainknak Udvarbíróságának és az Szakmári harminczadoságnak tisztit viselvén azoknak administratióiáruul reversalissának adásával kötelezte volt magát. melyek néminemű vétkes cselekedeti bizonyos fassiók által comperiáltatván az mi fejedelmi kegyelmességünkben és dispositiókba lett volna élete és mindennemű jószága, s java. Mindazáltal nem tekintvén mi az ő vétkes cselekedetit és dolgainkban való fogyatkozásokat, fejedelmi szokott kegyelmességünkől némely böcsületes hiveink törekedésekre illyen conditióval remittáltuk meg nevezett tisztiben és hivatalyában tött vétkes tselekedetit és fogyatkozásait Ketzeli Jánosnak: hogy az mi tárházunkba. avagy az hová parantsolni fogjuk hét-ezer forintokat tartozzék administrálni, melynek háromezer hatszáz forintyát ad vigesimum diem mensis Februarj, az más háromezer nigyszáz forintyát pedig ad decimum diem Aprilis Anni praesentis fogyatkozás nélkül beszolgáltassa és az felett Szakmár Vármegyében az erdődi szőlő hegyben levő két szőlőt is nekünk adott obligatoria szerint örökösön adgya; Melyeket praestálva mi is Keczeli Jánosnak mindkét rendbeli megnevezett tisztiről tartozó számadását cedálljuk és megengedgyük, úgy hogy azokrul se nekünk se succesorinknak se maga Ketzeli János se pedig maradéki semminemű számadással ne tartozzanak harum nostrarum vigore et testimonio litterarum. Datum in Arce Somlyó die quinta Febr. Anno Dni *Millesimo sexcent. quinquagesimo quinto.*

G. Rákoczy m. pr.

(Ostya pecsét.)

Ivrét, sajátkezű aláírás; oldalt R. saját kezével ez a megjegyzés: deponálva az summát praestálja azokat mint magát obligálta.

III.

II. Rákóczy György Keczely Jánoshoz.

Georgius Rakoczi Dei gratia Princeps Tranniae. partium Regni Hungar. Dominus et Siculor comes etc.

Egregio fideli nobis dilecto Salutem cum favore.

Gellen Gergely hivünk kapitánsága alatt levő katonáink fizetésökre hűséged által deputáltunk a nála levő adósságból ezer háromszáz forintot — f. 1300 — adatni kigyelmesen és serio

parancsolván hűségednek, requiráltatván az commisionkkal adgia meg mingyárást nekiök azt az ezer háromszáz forintot, acceptáltatik az adósságban testimonio praesente lévén quietantiája rólla. Secus non facturus.

Datum in Castro Nro Balasfalviensi die 7 Aprilis 1655.

G. Rákoczy m. pr.

Kívül: Egregio Joanni Keczeli Fideli Nobis dilecto.

Kis ívrét, csak az aláírás sajátkezű, nagy czímerpecsét.

IV.

Ugyanaz Pongrátz Pálhoz.

Georgius Rakóczi Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae Dominus et siculor comes etc.

Generoso fideli nobis dilecto Salutem cum favore.

Az előtti zakmári udvarbíró Ketzeli János alázatos könyörgéssel jelenté, hogy udvarbíroságabeli reversalisos szolgálival Gönczi András Deák Számtartóval és Csegödi Mihály kolcsárral volnának neminemű igazítandó difficultási, úgy mint az korcsmára vitt némely borok restantia árának eligazítása felől. melyre őket előnem vehetné. Azért könyörgésire kegyelmesen tekintvén, kgldeknek parantsoljuk az dolog így lévén egy bizonyos terminust nekik praefigáljon, melyre böcsületes törvénytevő embereket convocálván igazítsa el törvény szerént minden difficultásokat. hogy ez felett többször ne búsíttassunk. Secus non facturus.

Datum in civitate nostra Alba Julia die 10. Martii Anno 1656.

G. Rákoczy m. pr.

Kívül: Generoso Paulo Pongrátz de Szent Miklós, bonorum nostrorum in Hungaria cis et ultra Tybiscanorum Praefecto etc Fideli nobis dilecto.

(Nagy czímer pecsét.)

Kis ívrét, csak az aláírás sajátkezű.

V.

Ketzely János udvarbíró kérvénye Lorántffy Zsuzsánna fejedelem asszonyhoz 1656. apr. 26.

Az Méltóságos Fejedelem Asszonyhoz Lorántffy Susánnához mint klmes Aszonyához alázatos Supplicatioja Keczely Jánosnak. Klmes Aszonyom mind ennyi kárvallásom és keresztviselésim között is. mind legkeservesebben érdeketik az, hogy Nagod énnemem eleitül fogván is klmes Aszonyom lévén s mind idvözült klmes urunk előtt nekem méltatlan együgyű szolgálcskának hitelem lévén. végre immár életemnek megfogyatkozott állapottyába az

gonosz informatorok reám való vádgyokkal, Nagod reám nehezteliséget indították volt; úgy vagyon Klmes Aszonyom, hogy nincs oly igaz hívsíges tiszt senki az ki minden vádunktul üressé lehessen; mert lehetetlen, hogy kinek kinek akarattját tellyesíttesse, mind az által iffjabb állapotombannis mindenkor Klmes uramnak és Aszonyomnak méltóságokra szorgalmas figyelmetességgel voltam, annál inkább már megesett öreg ember lévén, hogy cselekedtem volna én azt Klmes Aszonyom, hogy az Nagod lovait (az mint vádoltattam) kiverettem volna. kiben bizonságom az úr Isten és egynehány keresztény emberek bizonságim lehetnek, hogy nem cselekedtem. El hittem hogy Nagod igaz hivei által is erről informáltatva valóságossan méltó mentségemre Klmes tekintettel lészen.

Klmes Aszonyom, én elesett öreg ember lévén, csak koporsóm szélén ballagok, s nehéz lelkem ismértetnek, hogy Nagod nekem is Klmes Aszonyom lévén az méltatlan vádunkt ellenem haragra indították volt. Im Nsgod elfogyatkozott szolgája Nsgod méltóságos személye elejibe jöttem, kérvén alázatosan Nsgodat előbbeni kegyelmességét felül tartván, neheztellésért rulam elvenni méltóztassék. Szolgálatommal immár elégtelen lévén, ottan Isten előtt való imádságommal Nsgod szerencsés egészséges életéért esedezni meg nem szünöm. Klmes választ várva Nsgodtul.

Negyedrét iv, hátán *Lorántffy Zsuzsánna sajátkezű írása* :

»Az én lovaimnak ott tartása nem igen nagy terhet tehetett, Az nem csak énnekem volt böcstelenségemre, hanem a fiamnak is, ha illetlenül cselekedött, én arul nem is irtam. A fiamnak mi dolga lehetett, a fiam hogy inquráltattat ellene, azt maga tudgya, mi miattunk ez utánnis békével maradhat 25 Aprilis 1656 in S. P.

Susánna Lorantfi m. pr.«

VI.

II. Rákóczy György fejedelem Szodoray Mihályhoz.

a)

Georgius Rákoci Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum comes.

Egregio fideli nobis dilecto. Salutem cum favore.

Kgld levelét elvettük, megértettük. Azt in serio megparantsoltuk az szakmári udvarbírónak, hogy ott Kővárban levő szakmári gyaloginknak és azoknak hadnagyának fizessen meg másoknál othon Szathmárt lévő gyalogink fizetésinél elébb Gondi úram; a vinczi németeket kgld mustrállya meg, laistromozza, küldgye

hozzánk, megh írván mikor telik havuk mert mi úgy tudgyuk az jövő hétfühöz egy hétre telnék el Aszonyok gyalogi is az minők immár ot nem sokáig lésznek. Az supplicánsoknak is supplicatiójokra választ töttünk, hűséged jól vigyázzon. Datum in curia nra Dioszegiensi die 21 Martý 1659.

G. Rákóczy m. pr.

Kívül: Egregio Michaeli Szodorai Praesidii Arcis nr Kőváriensis officiali etc. Fideli nobis dilecto.

Kis ívrét, csak az aláírás sajátkezű. Nagy czímer pecsét.

b)

Isten Kgltekel. Elvettük kgdtek levelit Cancellarius urám mi hirünkkel kötözik Nagybányára, az udvarbul penig mit hordat jól meg kel látni. Az per heliben legyen; Zakmárit mikor resignatiót tészünk ki kel hozatni; hitünk ellen való dolog volna munitiót kivitetni, kgltek igen jól vigyázzon, most nagyobb vigyázat kölletik. Isten kgltekl.

Ecsed 21 Jli 1659.

R. György m. pr.

Kívül: Egregio Michaeli Szodorai Equitum nostr. praesidianorum Szathmáriensium Ductori. Fideli nobis dilecto.

Kis ívrét, Rákóczy György sajátkezű írása; nagyobb czímerpecsét.

c)

Adgyon Isten kgdk.

Ily nevű katona szököt ki: Óvári, kgd fogassa meg, küldgye be, parantsoltuk többinek is; vigyáztasson. Egyéb dolgokra is vigyázzon, tudósícson. Isten kgddel. Zaba (?)

17. Apr. 1660.

R. György m. pr.

Kívül: Zakmari Vice kapitánunknak Zodorai Mihály Uramnak adassék.

Kis negyedré, Rákóczy György sajátkezű írása; kis gyűrű pecsét.

VII.

Gr. Csáky István levelei Szodoray Mihályhoz.

a) 1668. márcz. 5.

Ajanlom klgdk szolgálatomat

Szokmárrul 18 et 24 Februárii irott két rendbéli leveleit klgdk most egyszermind vöttem. Kivántam volna in specie látni az Várad Passa és Telegdi Nagy Simon leveleit az szerint külttem volna felis de minthogy úgy teczett kglteknek ez . . ne legyen, vagyon ő Fölségének ott katonája, nekem szolgáim, szabadossim, ha postára nem bizhattia, azok által küldgye, noha

valamint az párok, úgy az Originalis levelekis nem tévedtek volna ell. Az hódoltatólevél hordozókat kglđ prosequallia és kézre kerítvén úgy Nagy Simont, mint az többit igaz törviny tétel után büntettesse érdemek szerint. Az Szakmári részen levő darócziak penig semmiképpen meg ne hódollianak, ha külömbet cselekesznek fogassa nyársoltassa kglđ őket, mert annyival tartozunk az egész Szakmár Vármegie oltalmábannis a menyivel azoknak, tagja lévén azon vármegyének. Szánakodom énis az tizedes és közlegények halálán, ójja Isten kglteket véletlen szomorúságtól, vadnak nekem is betegim és magam is kornyadozni kezdek, Isten tudgya mint lesz végig. Szepes, 5. márcz. 1668.

Maradván Kglđ Jóakaró Attiaffia

Gr. Csáki István m. pr.

Kivül: Nemzetes Szodoraj Mihály Szakmárj vicekapitány uramnak kedves atyámfiának adassék Szathmár.

Kis ívrét. Kis czímer pecsét.

b) 1670. april 16.

Szolgálok kegyelmednek

Bemenetelem felül kglmeteknek sem tehetek más választ, kit hadnagy uraimtul ecszer megizentem és Strasoldó uramnakis megirtam, ha penig az németeknek az várban lévő magiarságtul tartani kell, igazán vért viszen vérért. Kgelmeteknek azért rendet nem szabok, mert kiki tudgia hivatalját In éltesse kdget. Medgies dje 16. aprilis 1670.

Kglmd jóakaró Attiafia

Gr. Csáki István m. pr.

Kivül: Nemzetes Vitézlő Szodoray Mihály Uramnak, kglmes Urunk ő Felségének Szakmári vice kapitanniának és nekem kedves Attiamfiának adassék.

Negyedrét. Kis gyűrű czímer pecsét.

VIII.

Gróf Csáky Ferencz edictuma.

Mi Gróff Cháky Ferencz Szepes Földének örökös Gróffja és azon Vármegyének fő Ispánnya az Felséges Leopoldus Római császárnak Német Magyar és Cheh etc. országok kirallyának Tanácsa, Komornyikia és Magyarország felső Részének és azokhoz tartozó Végházaknak fő Generalissa. Mindeneknek az kiknek illik nevezett szerint penig megirt kglmes Urunk ő Felsége zatthmári végházához tartozó fő és vicekapitányinak, hadnagyinak, porkolábnak, strásamesterinek és azoknak vicéinek. Ismét közönségesen mind lovas és gyalog renden való sereginek, zászló-tartóinak, tizedeseinek s fejenkint mind katonáknak és gyalogok-

nak köszönetünket az kiknek penig illik szolgálatunkat ajánlva adjuk tudtokra. Mivel az Török igája alatt levő hódoltsági szeginségnek pusztítása, nyomorgatása, dúlása, fosztása húzása vonása, számtalan marhájoknak egyszeris mászor is elhajtása praedálása és sok ártatlan keresztyin vérontása s öldöklő gyilkosságok véget lött mostani és ez előtti sok panaszokkal igen eltöltének füleink. És most az Epperjést levő kglmes Urunk ő felsége méltóságos Commissariussi s az nemes Tizenhárom vármegye közönségis affélékkel nem kiméli az . . . . . mind irásokkal, mind penig követtyik által való izenettyökkel igen kívánták tollunk, hogy a megirt Égben kiáltó Istentelenségek pártolóit megbüntetvén, a szeginségnek securitállása és a szent békességnek az törökkel tovább s jobban való megtartására s ez alatt mindnyájunk megmaradására tellyes tehetségünkkel ezeket megorvosolva az ollyatén gonosztévőket persecuálnók és megzaboláznánk. Mellyeket hogy annyival jobban elkövethessünk, keglmeteknek megnevezett kglmes Urunk ő felsége zatthmári végházában levő fő és vice kapitány Uramnak Fő Generalissi Tisztünk s Authoritásunk szerint hadjuk és serio parancsollyuk ezeket az felljeb említett bottya alatt való minden rendeknek értésére adván, tisztis s becsületi vesztése alatt, kiglmek immár ez után a végházból eggyetlen egy lovast, se gyalogot engedelem nélkül sehova ki ne bocsásson semminemű dolgának véghez vitelére, külömben, hanem az kinek hová kellettik menni utilevelet adván neki, megirva abban micsodahelyre s minemű dolgába jár s tudhassa kglmetek magais bottya alatt való közöl ki hová megy s hol lészen, ugy hogy tudva legyen mindenekről, hogy az nemes vármegyékben is immár ez után jobban fognak vigyázni s ha kinek leveli nem lészen penig a mint leveliben iratott más dologba tapasztaltatik, bár semmi gonoszságot ne cselekedjékis, meg fogják s mig magokat igazíttják tömlöczökben fognak sanyargattatni. Annyival inkább peniglen ha ki valami tilalmas dolgokban találtatik, akár legyen levele akár nem, kézben akadván kedvezés nélkül érdemi szerint megfogiák büntetni. Hasonlóképpen sem Gróff Pethő Sigmond vice Gralis uramnak sem másnak senkinek a végházba megne engedgye kiglmek, hogy conventiós szolgálakat tartsanak, hanem ha ki szolgál vagy ura udvarában vagy jószágában másutt legien, és szolgaságának színe alatt kiglmektől sem . . . . . álva a végházból törvénytelenégeket cselekedni ki ne járhasson. Ha penig az ollyan szolgálak ezen edictumunkhoz engedelmeskedni nem akarnának, és azonban valamellyiket mi panasz éri non obstante, hogy más ember szolgálja s' egyébb akármi exceptioknak is helyt nem adván, klmek tisztis szerint minden tekintet s kedvezés nélkül mingyárt meg fogassa és erőss rabságba tétetvén érdemek szerint törvényessen megbüntettesse akár mikor is számot adhatván felülle ezen parancsolatunkkal. az

kinek kívántatik. A mint ezen dolog most az Epperiessi Gyűlésbenis megnyugodott discursussal javaltatott. Végezésre tilalmas lévén mindeneknek mi rajtunk kívül az Patens Leveleknek is kiadása, se holdotságra se másúvá emberek fogadására, marha hajtásokra és semmi kártételekre senki Patenst kiglmetek közzülis kiadni akárkinek is ne merészellye. Mert valaki meg próbállya s másoknak kárt tétet: irremissibiliter törvényessen fog számot adni érette. Melyekben keglmetek sub amissione (ut supra) officii et honoris külömben se cselekedgiék. Kinek jövendőbeli bizonságára adtuk ez pecsétés levelünket kezünk irásával is megerősítvén. Datum in Libera ac Regia Civitate Cassoviensi die vigesima septima mensis may Anno Millesimo sexcentesimo sexagesimo nono.

Gf. Csáki Ferencz m. pr.

Egész ív, nagy ostyapecsét a Csáky-czímerrel.

IX.

Gr. Károlyi Sándor levelei Szodoray Boldizsárhoz.

1.

Ajánlom szolgálatomat kglnek

Még minekelőtte Posonból megindultam volna, vévén Domahidy László uramnak levelét abbul értettem hogy kglnek is megette volna már egy rosda keminségét, és úgy tudom piskárkosi portióját remittálni kész volna. Mely iránt hogy bizonyossab lehessek a míg öt legfellyeb hat napok alatt itten késésem lészen, ha ugyan placidioribus akarja-e avagy sem, kívántam illendőképpen requirálnom, addig a míg itten leszek kglldel végezhessek . . . . . levállya kglld mellyér midőn elvárnék maradok Erdőd, 23. apr. 729.

Kglnek szolgáló jóakarója

Gr. Károly Sándor m. pr.

Kivül: Nemzetes Vitézlő Szodorai Boldizsár Uramnak ő kegyelmének adassék Hirip.

Negyedrét, kis fekete címer pecsét.

2.

Ajánlom kész szolgálatomat kgnnek.

Kegyelmed levelét elvévén informatióját megértettem s minthogy magát Jasztrabszky Uramra provocállya kegyelmed elmenetelemnek alkalmatosságával ő kegyelmére bizom ezt a dolgot. Károlyly 6. may. 1729.

Ezzel maradok Kegyelmednek kész jóakarója

G. Károly Sándor.

Kivül: Monsieur Baltazare Szodoray a Hirip.
Negyedrét, kis ostya pecsét.

3.

Erdőd, 24. Marty 1742.

Ajánlom Szolgálatomat kgdnek

Levelét kk elvettem, kivánságát megértettem, mi az katonának felállításában kívántató succursusra nézve kgyd Nénnyének (?) kgydel való öszve veszését illeti, én az ilyen particularitásokban eddig magamat nem ingerálhattam és sok dolgaim között nem is ingeralom, hanem azoknak revisiója és terminatiója concredáltatva lévén Ordiarius Vice Ispány Uramnak ő kgylmének, informállya kgyd magát, s tudom a mennyiben igazságosnak láttatik praetensiója, kdnek fogja . . placidálni és a mennél jobb a szerént terminálni,

Ezzel maradok kk jó akarója

G. Károly Sándor.

Alul: Szodoray Boldizsár Uramnak*Kivül*: Monsieur Balthazare de Szodoray praesentament a Mikola. Negyedrért, nagyobb czimer pecsét.

Az érszodorói Szodoray-családnak Tisza-Várkonyon szajoli Fejér Miklós nyug. államtitkár birtokában levő levéltárából

Közli: BENKÓ IMRE.

LEVÉLTÁRI KUTATÁSOK.

I.

Zsigmondháza 1606 augusztus 18. Gyarmati Balassa Zsigmond Bocskay István fejedelemhez.

Fölséges fejedelem, kegyelmes uram, hűséges szolgálatom ajánlása után etc.

Fölséged levelét, melyet 7. augusti nekem ir Kassáruul, ma adák meg és noha ez napokban ezen dologrul az előbbi fölséged levelére irt válaszomban volta képen informáltam fölségedet. mindazonáltal látván hogy fölségedet sinistre informálni és ellenem haragra indítani nem szünnék meg némelyek, választ illetik adom fölségednek.

Nyilván van az fölséges uram az hatalmas Ur Istennek nagy csudálatos vezérléséből mikor az ország fölségedet fejedelemmé választotta, hogy kötelezte is fölségednek magát hűségre s' engedelmességre, s' fölséged is viszontag hiveinek törvényekben és szabadságokban oltalmokra és segitségekre, ahhoz képest én fölségednek maga szájából értvén akarattyát és fölséged parancsoló levelét is vevén, mint uramnak s' fejedelmeknek engednem. parancsolatja s' akarattyja szerint cselekednem hiszem, tartoztam. De midőn én hűségemnek. engedelmességemnek fsgedtől jutalmát s'

oltalmat, segítséget és minden kegyelmességet várnám, az közön-
 séges igazságnak és az természetnek szokása szerint, ime mire
 jutok. Valaki ez országban maga szabad akarattából mi gonosz-
 ságot és istentelenséget cselekedett, azoknak tellességesen meg
 van engedve. Én egyedül, ki semmit magamtól nem mieltem,
 hanem fgd parancsolattából mieltem az mit mieltem, melyet
 fgd levelével bizonyítok, irattatom *tanquam facinorosus*, ki fsgd
 méltósága s' autoritása ellen nyilván van articulásokban, miért
 hogy in tali casu nem annyira azt ki cselekszi, mint azt ki cse-
 lekedtetni szokták tekinteni. Azbul megént midőn reménlettem
 volna fsgd által és méltán is elégségesképen meg szabadulásomat
 s' nem barátim gonosz igyekezetek és rágalmazási ellen segítség
 s' oltalmat, visszat tapasztalok s' az mint ez fsgd leveléből
 veszem eszemben, haragot nyertem magamnak fsgdtől. Köz, fsges
 uram az igazság személy válogatás nélkül mindennek, de ha szintén
 magamtul mit cselekettem volna is kívántatnék, hogy az többivel
 együtt én is absolváltatnám, *meunyvél inkább hogy nem magam
 szabad .akaratomból, hanem fsgd parancsolattából cselekedtem,*
 kelletnék nekem mindenek előtt megengedni, fsgdnek s' az ország-
 nak hogy vétettem volna noha meg nem bizonyosodik, és mégis
*jóságomat hitván hajduk birják sok időtől, ingo marhámban sok
 ezer ft kárt tevén.* Engemet pedig ime arra készerttetnek fsgddel,
 hogy mely marhát fsgd s az ország nem hivatól el vettem, sim-
 pliciter mingyárt megtérítsem. Ha törvényre menne bizony kglmes
 uram nincs az körösztvényseghben oly törvény és igazság, ki egye-
 beket eximálván, egyedül engem erre erőltetne, de az hadgyárék
(igy!). Minthogy véremnel van dolgom, csak fsgd legyen hozzám
 oltalommal és elegendőképen assecuráltasson mind az asszonyal,
 mind öcsémnel, hogy jövendőben galibám magamnak vagy mara-
 dékimnak ezbul ne következék, az mi arany s ezüst marhájokat
 én el vettem, ajánlásom szerént, melyen fsgd az tanács uraimmal
 egyetemben acquiescált, megadni nem difficultálo. Az mint hogy
 az asszonynak meg is adtam éppen mindeneket ki nállam volt, a
 között van Nyáry Pál uram zálogja is. Czobor Mihály uram mar-
 hájának nagyobb részét pedig én fsgd akarattából és parancso-
 lattából térítettem meg Czobor uramnak még karácsonban, azt
 ne nállam hanem ő kgylménél keresse. Van nem tagadom még
 nállam Czobor uram ezüst marhájában valami kevés, kit az
 asszony maga jelentett meg, azt is annak adom valakinek fsgd
 parancsolja, elégséges expeditoriam lévén. Az várbul igaz nem
 consentiáltam hogy ki vitte volna marháját az asszony, de mint
 értem az arany marhájának alattomban elvitte az javát, azért
 csak elegendőképen quietálljon az várbul is örömet felszabadítom.

Szegény idvezült asszonyom anyám marháját pedig mi illeti,
 hogy az zálogul volt volna ő kgylménél, meg nem bizonyodik,

hanem attam én certis respectibus híven (?) kézhez ő kglmének, de látván már reám haragját azért tartottam meg mint sajátomat. Fsgdet azért kérem ne impediáltasson ebben engem. holott az nélkül is elég káros vagyok. Holta után az asszonnak marhájában részes voltam volna, aztul már el estem s' így ezben is fsgdhez való hívségemért vagyok káros.

Az öcsém marhája az várban van, nem tudom hová hurczolkodnék vele, hiszen ha Fsgd várát s' jószágát megadatja, az én reversalisomat megtéritvén ott megtalálja, ha penig ki akarja is vinni, nekem semmi ellenem, csak adjon elegendő expeditoriát.

Azután könyörgek fsgdnek mint kglmes Úramnak, legyen hozzám minden kegyelmességgel és oltalmazzon az sok irigyim s' gonosz akaróim rágalmazások s' veszedelmekre nyilván igyekező szándékok ellen. Ffsgdnek mindeneket nem írhatok meg, de az elmultakból veheti fsgd eszében, mely sokképen vagyok káros és menyi gyűlölséget és háborut kelletik szenvednem, fsgd s' az országhoz való hívségemért s' engedelmisségemért. Az mellett őstül maradt jószáginkat is ajánlási s' az ország végezése szerént hogy adassa meg már fsgd, kérem fsgdet. Mert ha ez büntetést és kárvallást megérdemlettem volna, bizony nem volna nehezem, de hogy büntelen s' érdemem kívül szenvedem, bizony szégyenlem s' bánom. Sándorffiné asszon is az fsgd parancsolatját csak tréfára vette és nem hogy megelégitett volna, de sőt csak számot sem akart velem vetni, hanem hatalmasul, torokon verve bírja Liptó ujbári jószágomat. Kegyelmes uram, én is fsgd hívének tartom magam, sokat is s' többet mindnyájoknál fsgdhez való hívségemért s' engedelmisségemért türok és szenvedek. Azért ha hívének az mint remélem tart fsgd is, jelencse meg már fsgd kötelessége szerént oltalmát, segítségét s' kegyelmét hozzám valóban, kiért szolgálhassak én is fsgdnek. Ezzel az ur Isten éltesse és szerencséltesse fsgdet sokáig. Ex Sigmond háza die 18. augusti anno 1606.

(Fogalmazvány, aláírás nélkül a Báró Balassa-család levéltárában. Nemzeti múzeum.)

Kivül: Misi per felicem Tarnóczy.

II.

Enyed 1607 september 25. Péchy Simon Homonnai Drugeth Bálínthoz.

Illustris ac magnifice domine, domine mihi . . . semper obsequiis colendissime, servitiorum meorum etc et. Az mindenható . . . istentül nsgdnek jó szerencsés bódogh . . . és jó hirrel névvel tündöklő emlékezeti . . . előmenetelt kívánok minden dolgaiban.

Beteges állapottal érkezvén házamtul ez gyűlésre . . . az urunk ő nsga hivataljára, ugyan meg . . . hogy Nsgdnek jámbor

szolgája által kedvesen iratott levelét láthattam és mind Nsgdnak s mind szerelmes fiának jó egészségéről tudakozhattam, kiknek én nagy jó szerencsés hosszú életet egész nemzetségünknek és mindnyájunknak öröme az seregeknek Urátul, Istentül tiszta szivből kívánom.

Az nsgd írása szerint törekedtem a Jónás vajda jószága megadatásában urunknál, ezen szóval való választ hagyá irnom ő nsga felölle, hogy az Uyvárhoz való jószág, kitől Sigmond fejedelem ezelőtt minden jószágokat elosztván, szaggatván sok időtül fogván mind országostul munkálkodik azoknak restituálásában. lám ő nsga minden Kővárhoz tartozó jószágoknak békeséget hagy. ebben is, ha oda való volna nem bántaná Jónás vajdát etc.

Ezek után, minthogy kívántatott, mutatám urunknak ő nsgának az nsgd nekem küldött levleit, kiváltképen maga kezével való irását, kit ő nsga csak kedvesen mosolyga és az követség mondásban sem tartana ellent, de az itt benn való unio jól tudgya nsgd mit kíványon. Azon kívül legyen Istennek hála mindenekből türhető állapotban vagyunk és semmi időben feledékenségben az nsgd dicséretes emlékezeti nállam nincsen. Adna az Ur Isten, ott künn is szegény nemzetünknek csendességet és közönséges megmaradást, kire nsgdnak szükségesképpen tudom vigyázása is léssen. Én nsgdnak az én kegyelmes uram, fejedelmem után szegény megromlott hazánknek java mellett azon tiszta szivből való jó akaró igaz szolgája vagyok, a mint ennek előtte is azt én bennem megtapasztalhatta. Tarcsa meg az Ur Isten nsgdot sokkáig nagy bódogul, virágzó jó szerencsés életben, szerelmes gyermekével egyetemben. Datum ex oppido Enyed die 25 septembris anno Domini 1607.

Ejusdem Illustris ac magn. D. V.

servitor addictissimus et obsequentissimus

Simon Péchy mpr.

Kívül: Illustri ac magnifico domino domino Comiti Valentino Drugeth de Homonna supremo Regni Hungariae Consiliario et exercituum ejusdem generali Capitaneo, necnon Comitatum Zempleniensis et Máramaroiensis perpetuo Comiti et domino mihi summis semper obsequiis colendissimo et confidentissimo.

(Homonnai Drugeth-Itár.)

III.

Ungvár 1608 május 30 Homonnai Drugeth Bálint Szabolcs-vármegyéhez.

Spectabiles, magnifici, generosi, egregii et nobiles Domini, fratres, amici vicinique mihi observandissimi.

Servitorum meorum paratissimam commendo. Jól emlékezhetik reá kgték ennek előtte való levelemben megirtam vala

kgteknek, hogy ha valamely éretlen elméjü emberek miatt országunknak valami oly véletlen háboruja történnék, tehát sem jószágom pusztulásával váraimnak veszedelmével sem életemnek elfogyásával nem gondolván fejedelmünknek, kgteknek és édes hazámnak szolgálni akarok. Minek okaiért tisztem szerint kgteket az mi kgylmes urunk fejedelmünk nevével szeretettel intem, magam pedig atyafiuságosképen kérem, hogy ott az kgtek böcsületes vármegyéjében mindgyárást kgtek gyűlést hirdetvén kgtek oly készüllettel legyen, hogy az mikor második levelem érkezik akkor minden gyűlés tétel nélkül viritim et personaliter jó készüllettel lovasal és gyaloggal fel ülven, az hol az mi kgylmes fejedelmünk zászlóját, ha csak egy mezőben fel ütöm is, mingyárást mellém siethessen, hogy penig kgteket hirrel tartassam, ex inclusis paribus mit igán egy szigeti biróm az huszti kapitányomnak megértheti kgtek. Hol penig az szükség hirtelen kívánná az felülést. hogy sem mint hazánk pusztítani reánk várnók azokat az nyughatatlan atyafiakat én magam lovagimmal és gyalogimmal mennél jobb készüllettel lehet, annak felette az ország hívségére hajlott hajdu atyafiakban is egynehányat mellém vevén, az határban Husztig eleikben megyek mig ktek utánam érkezik és eleikben állatok. Tarcsa meg Isten kgteket. Datum ex arce mea Unghvar die 31. maji anno 1608.

Spect. magn. et D. V.

sevitor frater, amicus vicinusque paratissimus
Comes Val. Drugeth de Homonna mpr.

P. S. Ha penig ugy tecczenék jobbnak hazánkra való vigyázásban az mint az naponként való bizonyos hireim megmutatják, idején Husztban felmegyek és bizonyos legyen kgtek abban per omnem occasionem az kgtek megmaradására vigyázok. gondot viselek és onnan minden hirekkel is tápláljuk kgteket. Interim arra is jó kgteknek vigyázni, ha affélék találkoznának, kik Erdélyben . . . volnának, akár ki volna, jó volna bizonyára megbüntetni, hogy az mi nagy fáradságunk munkánk alá affélék ne ásogattatnának. Kgteket szolgálni, kgtekért életet is halált is szenvedni készek vagyunk.

(Szabolcsvármegye levéltárában.)

IV.

Gyulafejeérvár, 1608 junius 30. Báthory Gábor fejedelem Homonnai Drugeth Bálinthoz.

Spectabilis ac magnifice domine et pater nobis observandissime, salutem etc. Sok jókkal áldgya meg Isten kgdet.

Kegyelmed emlékezhetik rólla Matthias herczeg urunk ö felsége ez elmúlt napokban megtaláltatván, intett arra, megmutat-

nánk hazánkhoz való szeretetünket, mi is minden felháborodott zür zavarok csendesítője lennénk. Sőt az oda fel való urak, mind pedig kgték ezent kívánta tőlünk, mely dologban minden igyekezetünkkel és tehetségünkkel azon voltunk, hogy mind ő fsgének s mind az országnak és kgteknek szolgálatunkkal kedveskedhessünk, melyet meg is teljesítettünk. Isten immár minden állapotokat jó végben hozott vala. Mostan nem tudjuk micsoda gondolatjából Rákóczy Zsigmond hitét hátra hagyván nem elégedvén portára menő követeinnek egyszer felterésekvel, utokat másodsor is ujobban megállatván, levágatta őket maga fizetett szolgálóival. kiket személyek szerint megismertek, ugymint ónodi Jakabházy Pált. szerencsi Gombos Barrabást és Fekete Mártont több magokhoz hasonló lator társokkal, ezek nevezett szerint így cselekedvén, követinken lött gyalázatot semmiképen tolerálni nem akarjuk, megkeressük érette valahol föltaláljuk. Mivel pedig ő fsgének azon az földön kgd generalissa, akarjuk kgdnek értésére adnunk, megindulásunknak oka semmi egyéb nem lészen, hanem az Rákóczy uram hitelensége, kgd egyébre ne vällje és semmi gonoszra ne magyarázza, az ország, sem pedig kgd meg ne induljon rajta. Irtunk postán az nándorfejérvári és budai vezéreknek is. hogy minden tractátul megszünvén, az hatalmas, győzhetetlen császárnak parancsolatjához tartván magokat, minden erejekvel mellénk jöjjenek, mert elszenvedhetetlen dolog, az országnak is romlására vagyon. Azonképen az havasalföldi és moldvai vajdának is irattunk, hogy készek levén második levelünkre személye szerint minden hadastul mentül számosabban és jobb módgyával lehet. magok kötelessége tartása szerint hozzánk jöjjenek etc. Datum in Civitate nostra Alba Julia die 30. junii anno 1608.

Spect. ac Magn. D. V.

servitor filius addictissimus
ac paratissimus
Gabriel Báthory.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino Comiti Valentino Drugeth de Homonna etc. etc.

(Másolat, melyet Homonnay 1608 július 18. Thurzó Györgyhöz küldött, mondván hogy ő a király parancsolatához tartja magát és azonképen fog cselekedni. *Act. Thurz fasc. 100. m. 11.*)

V.

Gyulafejérvár, 1608. október 27. Báthory Gábor fejedelem Homonnai Drugeth Bálínthoz.

Illustris ac magnifice Domine, pater et affinis nobis observandissime salutem etc. etc. Látogassa az jó Isten és áldja meg kgdet kívánsága szerint való jókkal etc.

Az kgd követi megadák nekünk kdnek becsületes levelét.

melyben mit irjon kgd megértettük, hisszük mikor kgd követit hozzánk expediálta, ujabban, másodszor kgdhez bocsátott követink Cserinyi Farkas és Körösi István uramék kdhez nem érkeztenek volt. Mindazonáltal noha ez irását még akkor kdnek nem értettük mikor ujabban követinket kdhez elbocsátottuk, de plena auctoritate engettünk és attunk nekik, hogy kgddel jó módgyával végezzen és Kővárat kézhez vevén Husztban kgdet statuálják. Kdet kérjük is szeretettel, mint jó akaró apám uramat, végezésünk szerint továbbra ne halassza. Értjük azt is, hogy némelyek némi némü okon contradictiót akarnának formálni Huszt ellen, abból kdnek semmi bántása nem lészen, magunkra vevén megakarjuk oltalmazni kgdet benne. Ezek felett a mi jó akarattal való hiv szolgálátunkat ajánljuk kgdnek. Tarcsa meg Isten sokkáig jó egészségben kgdet. Datum in Civitate nostra Alba Julia die 27. Octobris anno domini 1608.

Illustr. ac. magn. dom. Vestrae
servitor filius affinis sincerus addictissimus
Gabriel Báthory mpr.

(A fejedelem saját kezével):

Agya Isten kgdnek a következő örvendetes napját jó egészséggel megérni, öcsémnek én szómmal kgd mongya köszönetemet.

Kívül: Illustri ac magnifico Domino Comiti Valentino Drugeth de Homonna, etc. etc. (följegyezve rá, hogy Ungváran 1608. nov. 6-án vette. Eredetije a Homonnai Drugeth-levéltárban.)

VI.

Radnót, 1612. május 2. Báthory Gábor fejedelem Homonnai Drugeth Györgyhöz.

Spectabilis ac magnifice Domine affinis nobis observandissime, salutem etc.

Értjük, hogy kgd Huszt várának kgd kezében adását szorgalmatosan sollicitálja és Máramaros vármegyét hol gratiájával kinállja s hol imez amaz fenyegető szóval és levelekkel próbálja. Az kgd gratiájára hogy szükségesek legyenek nem itéljük, miért kelletnék pedig kgtül félniek, azt sem tudgyuk. Az mi Huszt várát illeti, maga is jól tudgya kgd azt, hogy szegény idvezült Homonnay Bálint uram halála után annak proprietássa egyebet nállunknál nem illet, de csudálkozunk azon, hogy az nyilván való igazságot meg nem gondolván oly dologban is töri kgd fejét. az ki kgdhez nem illenék, holott az huszti vitézlő rendet is azzal hitegette kgd az várnak megadására, hogy az erdélyi fejedelemnek nincs módgya az vitézeknek való fizetésben és fogyatkozott állapottya miatt ez esztendeig alig ad egy hó pénzt váraiban. Itéljük,

hogy az Báthori familiának mindenkor volt anyi értéke, mint az Homonnay háznak, nem is igen láttyuk ez ideig, hogy supplicálni oda járnának. Tudgyuk mind az kgd méltóságos állapottyát s' mind peniglen értékének kiterjedt határát, az kgtek váraiban is miképpen pizeznek azt is láttyuk, mert az sok hó pénz miatt az ruhában sem viselhetnek, hanem bocskorban s' rongyos, foltos köntösben, az mi várainkban penig hála Istennek gránátban, skarlátban járkálnak, mely, itélljük, hogy arrul az részről az hó pénznek bősége, innét pedig szüksége miatt vagyon. Igaz az, hogy mi nem fizetünk ugy mint kgtek, mert mi jámbor szolgálkat nem csak nyaroltatjuk, hanem teleltetjük is és nem csak három avagy négy forinttal, hanem falukkal, jószágokkal tápláljuk, hogy peniglen oda innen igen sietnének ez jó fizetésre, azt sem igen látjuk. Azért kgdnek mi szükség az féle irogatással magát jedczettetni és efféle dologban ártani, lenne contentus az magáéval, ne kivánná az másét, mert akárki is nehezen engedi az ő konczát. Ez után penig afféle dologban oda Máramarosban kgd ne jártasson s' oda való követséget ne hordoztasson, mert türtünk ez ideig azért, hogy kgd attul megszünnyék, de ha ezután az kgd emberi Huszt felé járkál, nem itéljük, hogy az követséget megvihesse. Az huszti kapitánnak penig az mely jószágát és marháját kgd elfoglalta, azokat kgd adassa meg, mert ha annak az kinek kötelességgel tartozott hű és igaz volt, nem méltó kgdnek jószágában, marhájában zsákmánt vetni. Mert ha mi is az szerint akarunk procedalni, talám vagyon annyi módunk benne, a mi birodalmunkban is, mind Máramarosban s mind másutt vadnak oda ki valóknak jószági, igen könnyen elfoglaltathatjuk mi is ha csak abban jár az dolog, melyet meg is cselekeszünk, ha kgd az huszti Capitánnak Bornemizza Jósának minden jószágát s' marháját meg nem adgya. Innen mi minden . . . megtartjuk s álljuk az szent békességet, de ha kgd kezd immár okot adni az dissensióra, azt kgd lássa. De reliquis etc. etc. Datum ex Castro nostro Radnoth die 2. maji 1612.

Gábriel princeps. mpr.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino Georgio Druget de Homonna, Comiti Comitatum Zemplin et Ungh, sacrae Reg. Majestatis Equiti aurato ac consiliario etc. affini nobis observando.

(Drugeth-Csáky-Wandernáth-Itár Homonnán.)

Közli: K. A.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

A. Á.

- Aachen* (Aquensis urbs, Aquisgranum.)
481. 482; —i levéltár, 481. 488;
magyar kápolna műkincsei 481—
488; társas káptalan, 482.
- Abafája*, 145—147.
- Abaffy* Miklós, 425; — *Demeter*, 317.
- Abaúj* vm. 102. 133. 310. 314. 473.
474. 479. 480. 513. 516. 517.
579; — levéltára, 411; örökös
főispánjai a Perényiek, 120—122.
- Abaújvári* protest. egyházmegye, 102.
- Abossi* György 480.
- Ábrahám*, a Rákóczyak zsidaja, 336.
- Absolon* Dániel, 339.
- Ácz* Mihály, 311.
- Ádám* pap, 290.
- Adonyi*, 308.
- Adorján*, 195.
- Adryanfolva*, 389.
- Agárdy* János, 427.
- Ágnes* (Szent-) ereklyéje Aachenben,
483.
- Ágost* elzászi hg halála, 566.
- Ágoston* Sándor, 377, 378.
- Akay* István, 496.
- Akalichna*. 489.
- Akli* (falu), 144.
- Alagi*, 267.
- Alaghy* Ferencz, 435. 442; — és a
hajduk, 437, — levele Forgách
Zsigmondhoz, 436.
- Alasy* (Olaszi) birtok, 400.
- Alay* (Olaj) bég, 217.
- Albert* Lajos, 372. 373. 375; — *Péter*.
115. 116. 118.
- Alberti* András, 10.
- Albrecht*, 517. 540. 547.
- Alföldy* Gáspár, 85; — *Pál*, 296.
- Ali*, budai basa 195, 196, 202, 204—
206, 423, 439. és h. Drugeth Bálint
erd. fejedelemsége 478. 479.
- Almássi* István, 479; — *Mihály*, 338.
- Almos* hg. 301.
- Alpár* (Abaúj), 106. 118.
- Aparét*, 201.
- Asó-Méra*, 118; — *Németi* (Abaúj),
311, 313; — *Tokaj*, 107. — *Vadász*.
368.
- Alt*, 537.
- Altenburg* (M.-Óvár), 551.
- Altorf*, 514. 550.
- Alvidéki* csapatok, 560.
- Alzaz* András személynök, 76.
- Amade* nádor, 389.
- Amberg*, 513—515, 535, 538, 540,
541, 547, 550.
- Ambrus*, 281.
- Andaházy* család, 489.
- Andoch* Jakab, 311.
- András* erdélyi prépost, 6.
- Andrási* János, 104.
- Andrássi* Mátyás ítélőmester, 100.
- Angelus* ortei püspök, 15.
- Anglia*, 158.
- Angol* lovak a munkácsi udvarban,
384. 385. — posztó 336.
- Anhalti* hg, I. Bernát.
- Anjou* címér Aachenben, 482. 485.
- Anjoukori* magy. műkincsek Aachen-
ben, 481, 482. 484—486; — okle-
velek, 386. 390—410.
- Annales* Hageciani, 299. 310.
- Antalóczy* János, 371.
- Anto* Jakab, 311.
- Apa*. 193.
- Apafi* István, 202; — *Mihály*, 217.
218, 583, 589.
- Apagy*, 195. — (falu) 144.
- Apai*, 209.
- Aquensis* urbs (Aachen), 482.
- Aquisgranum* (Aachen) 483.
- Arad* (város), 240, 245. — (Ung. vm),
388. 391—393.
- Aragonia*, 451.

Arany bulla ellenállási záradéka, 220, 249.
Aranyi Pál, 110.
Aranyművesek Budán, 133; — társasága Pécssett, 11.
Aranyos folyó, 202.
Ardó, 364.
Areus fiai, 391.
Arka (község), 109.
Armálisok, 128—132. 450.
Armognaci gf, 449.
Árpádkori oklevelek, 385—390.
Artánházi Antal, 2.
Arva vára, 85, 245, 416, 496, 511, — vm. 411. 417; adója 62. 71.
Asguth (Hasguth), 406, 408.
Asguthi (Hasguthi, Aszguthi), 397. — Bud és Moch, 406.
Aspremont Ferd. Gobert gf, 347, 355, 364. 366.
Aszguthi János, 113.
Asszó, 194.
Ausztria, 241. 246. 418. 517. 552. 556. 557.
Awaz erdő (Abauj), 311.
Azar (Bereg) 400.
Azari Mihály és fiai, 400; 1. Kisazari

B.

Bán Dorka, 317. — (helység) 415.
Babicsa, babicsálás, 24. 25. 36.
Bábonyi plebánia, 11.
Bácsi prépost, 6.
Bad, 535.
Baden, 128, 131.
Badinyi Boldizsár, 349. — János, 348—350.
Báj (község), 113.
Baja, 245.
Bajom, 426.
Bajorok, 514. 515. 535. 538. 539.
Bajorország 1. Bavaria.
Bajóry (Bayóry) Kata végrendelete, 313; — Lénárt, 311—313.
Bakay Ádám, 361. 377. 378.
Bakich (Bakith) Margit (laki), 318; — Mihály pecsétje 320; végrendelete, 317—320; — Péter, 318. 319.
Bakó Erzsébet, 108.
Bakolcha (Abaúj), 473.
Bakonybéli benzés apátság, 299.
Baksa, 116. 316.
Baksay Krisztina 317; — Mátyás, 317.
Balajti Péter, 112.

TÖRT. TÁR. 1900. IV. FÜZET.

Balan vize, 529.
Balaythi, 204.
Balás erdélyi-püspök, 3; — János, 106.
Balásfalva, 594.
Balásfi Tamás, 464.
Balassa (Balassy) János, 457. 458. 461; — *Menyhért*, 141—144. 318. 357—461. 463; ingóságai, 457—463; — *Péter*, 319; — *Zsigmond*, 149—155: és Bocskay István fejedelem, 600—602; elfogatása, 149—154; hűtlenségi pere 149. stb; ősi várai, 160.
Balassa-Gyarmat, 1. Gyarmath
Balázs sárosi várnagy, 393.
Balczer Mária, 117.
Baldigara Oktáv, kir. építész, 66.
Balino, 197.
Bálint szfejérvári kanonok, 14.
Bálintffy András, 159.
Balló István, 140.
Balog Andrásné, 274. — *Dorka*, 107; — János, 109. — *Kata* 110.
Balogh, Miklós, 453—457.
Balsa, 388.
Balszemes János, 115.
Baluzius (Baluze) István, 299.
Bályinkás István, 106.
Bán (helység) 53.
Bánfalva (Wandorf, Bondorf), 278.
Bánffy, 193. 281; — *Albert* br. 5. 6. — *Bálint*, 134; — *Boldizsár* 147. — *Dénes*, 204. 205. 207—211. 213. 215; felesége 205. 216; — *György* gf (losonczy) 368; — *István* br. 5. 6. — *Kata*, 493; — *Zsuzsánna* 334.
Bánóczi, 336.
Bánya, 209.
Bányavárosok (hét —) taxája, 72.
Baran (Csehorsz.), 529.
Baranya vm. 475.
Baranyai István, 64. 68; — *Márton*, 132.
Barcsay (Barchay) János, 447. — *Ákos*, 161. 179. 192. 195. 197. lemondása 200.
Bárcza (Abauj), 103.
Barisch-Hoff, 536—538.
Bárkány Ferencz, 339.
Barkóczy, 341; — *Ferencz*. 579. 584; — *László*, 435.
Barlok Anna, 109. 110.
Baronensis cottus 475. 1. Baranya vm.
Bars vm. adója, 62. 71. 88. 95.

- Barta* Miklós, 106.
Bártfa, 196. 516.
Bartik Márton és Péter, 155.
Barunchi István és Jakab, 409. 410.
Basa Péter, 21.
Bátéiak és Hettyeyek aragoniai armálisa, 450.
Batha és Ine, 387.
Báthory 340; *András*, 132. — *Boldizsár*, 145; — *Erzsébet* 106; — *Gábor*, 411. 435. 436. 442. 604.— 607; és h. Drugeth György 606. 607; és az erdélyi fejedelemség 418. 445. és a hajdúk feltételei, 438—440; — *István*, 139. 140. 142—144. — *István* hajdúkapitány, 439; — *Miklós* országbíró 76. — *Zsigmond* fejedelem, 553. 557. 558. 560. 562. 564. 567; — *Zsófia*, 322. 323. 325. 327. 349. esüstnemüi, 322. 323; nővére, 323. 325.
Barthwai Miklós, 407.
Bátor, 353.
Battyán, 144.
Batthyány, 43; —né, 36. 41. 56. 59. 280. 181; — *Adám* házassága 56; — *Boldizsár*, 61. 65.
Batua földje 387.
Bavaria 529. l. Bajorok.
Bay Mihály, 76.
Bayóry l. Bajóry.
Bazilikák, magyar — képei Aachenben, 486.
Bazin 33; — 30-adja 64.
Bazini grófok, l. Szentgyörgyi;
Bebek-né, 142. 144. — *Kata* (Perényi Ferenczné) 133. végrendelete 134.
Beczko. 43. 271.
Beczky, 167.
Bécs. 13. 17. 20. 25. 26. 38. 43—46. 50. 54. 55. 68—70. 72. 75. 80. 81. 100. 266—268. 271. 272. 278. 286. 288—292. 300. 309. 310. 335. 348. 349. 358. 365. 366. 368. 375. 415. 457—461. 464. 469. 475. 522. 548. 551. 552. 558. 568—570. 573. 575. 576. 578.
Bécsi béke végrehajtása, 412.
Beke, 395. — *Antal*, 15; — *János* 399.
Beken, 315.
Bekény Mária, 117.
Békési Gáspár pártütése, 139. 140. 144.
Béla király (II), 301. — (IV), 301. 386—388. 489.

- Belbodun* 390.
Belényessi Ferencz, 368.
B(e)leznay, 535. 537.
Belgrád visszafoglalása 340.
Bel(l)ül, 527—530.
de Bellonis Ottobonus, 450.
Belovári, 287.
Belus, 388. 389.
Belye, (berkeszi) család 386. 388—391.
Benczeffi, 333.
Benczés apátságok, 15. 299.
Bene Ethei Máté, 94.
XIII. Benedek (de Luna Péter) pápa, 449. 450. 452.
Benedek Mihály (várad), 13. 14.
Benedikti Tamás, 12.
Benenyg 387. l. Zekleni.
Beniczky, 497.
Benkovicz Ágost, 367. 369.
Benzúr József 309.
Benyék (község) 112.
Beöch (község) 448.
Beraun, 530.
Berczel (Szabolcs vm.); 396—400. 409. 410.
Bercsényi 284. 287. — *Miklós* gf. ungvári söre 369.
Bereczk György, 478.
Bereg, 390. — vm. 142. 390. 398. 399. ispánja (1332) 395.
Berettyó, 583.
Berger (Perger) Illés, 464. 465.
Berke Máté özvegye, 69. 94.
Berkesz (Berkes, Berkez) 390. 392. 398. 400. 401.
Bernát anhalti hg. 565.
Bernath (Bernált) Bereczk végrendelete 311—312. — *László* és felesége 313.
Bernau, 534.
Bernhardt János, 377. 378.
Bertalan régeni plébános, 6.
Berthóty, 519, 531. 533.
Berzék, 367. 368.
Berzéli Mihály, 399.
Berzeviczy Ádám, 363.
Bérzi Katalin, 106.
Besztercze, 208. 215.
Beszterczebánya 30-adja 63. 67. 74. 79. 90. 95.
Bet(t)lehem gf. 530.
Bethlen Anicska, 336. — *Farkas* 175. 194. 199. Gyulai Pálról 145. — *Ferenczné*, 192. 194. 196. — *Gábor*, 30—32. 35. Fülek alatt, 33; magyarországi hadtoborzói 478.

- Nagyszombatban 32; özvegye, 269.
 — *János* gf. 194. 199. 212. 213.
Bethlen — collegium rectora, nagyenyedi, — 466—467.
Beyczy Anna, 472; — *Balázs* 471; — *Miklós*, 471. 473.
Bige, 207.
Bihar vm. 368.
Bihar — diószegi kam. uradalom, 353.
Biledsky Cziprián, 86.
Biró Anna, 107. — *Erzsébet* 108.
Bittner, 368.
Bittse (Biche, Bicze, Bicse, Bitsche, Bitse, Bittche, Bytche, Bytse) 19. 43. 53. 269. 270. 288. 415. 417. 490. 494. 500. 501. 509. 510. 512.
Blotius Hugó udv. könyvtárnok 79.
Boboldan, 318. 319.
Bocskay, 195. 196. 201; — *István*, 147. 160. 411—414. 417. 418. 477. és gy. Balassa Zsigmond 600—602; és a sz. hajdúk 412. 413. halálának napja 416. — *Miklós* 425.
Bod (Bood, Both, Bud) személynév 395. 397. 401. 405. 407.
Bodfalvai Bod, 407.
Bodházai Bod, 405.
Bodnár Erzsébet, 110.
Bodókó 331.
Bodoló (Budolon), 386. 387. — *feuld*, 391.
Bodon (Bodun, Eghazasbodun, Budon, Budun) 391. 397. 400—402. 420. 421.
Bodrog vize 211. 395. 396. 437. 582. — *köz*, 437.
Bodun, l. Bodon.
Bogárdi Péter, 74. 75. 86.
Bogláni plebános, 14.
Bohoni Herosit, 99.
Bohus, 419.
Boldogasszony képe, 159. 325. 486.
Boleslav lengyel hg. 310; — *váczi püspök*, 386.
Bologna (Bononia) 468.
Bolondos Mihály, 108.
Bolstan (Wallenstein) 32. 271.
Boly (Zemplén), 211. 213.
Bonczhida, 208.
Boncznyiresi templom, 4.
Bondorf (Wandorf, Bánfalva) 278.
VIII. Bonifác pápa, 10.
Bononia, 468.
Bor, érmelléki, 353; hegyaljai 345. — *vásárlásra utasítás* 353. 354.
Borbély 518; — *András*, 193; — *György*, 205; — *István*, 266. 286. 294. — *János* (ugróci), 314.
Borbélyok, német—, 338.
Bordás Ambrus és Balázs, 311.
Bornemisza, 46. 142. 144; — *Boldizsár*. 147. — *Imre* 134. — *János* (tengheldi), 66. 78. — *Jósa*, 607. — *Pál* 141; *Tamás* özvegye 79.
Boros Pál, 185—189.
Boroszló, l. Breszlav.
Borsasné 268.
Borsod vm. 368. 474. 513. 516. 517. 520. levéltára, 411.
Bory János, 497.
Bosin fia Miláth, 489.
Bosnyák Péter örökösei, 575.
Bossányi, 517. 521. 522. 546.
Bósvai Mária 106.
Both, 395. 403. 404. 408. l. Bod
Bothi Péter és Domonkos 410.
Botth Anna, Bádinyi Boldizsárné, 349.
Bottyáni, 43. 268. 269. — *né*, 41. 56. 267. l. Batthyány.
Boz(i)ák Mátyás 377. 378.
Böd. 117.
Böki, 569.
Börsöny (Nógrád), 152.
Bötteleő Erzsébet, 491. 492.
Bramiszló város, 171.
Brandeisz város, 530. 531.
Brankovich János P. gf. 379.
Branyicskay, 207.
Brassó város, 189. 203. 206. 216; *könyvtára*, 145. 146.
Braunau, 535. 536.
Braunicz (Praunicz) János, 373.
Breer l. Brier.
Brenzovics János, 371.
Bresányi, 285.
Breszlav, 319.
Bretschneider Gottfried H. 299.
Brevnői apátság alapító levele, 310.
Brezányi, 294.
Breznai István, 114.
Brier (Breer, Prier) Jakab, 373. 374.
Bród, 240. 246.
Broglio, 536. 538.
Bronperger György, 377. 378.
Bruck, 273.
Brunne község, 14.
Brussus, 515. l. Poroszok
Bubek István országbíró, 409.
Bucho l. Puchó
Buchteluke, 406.
Buczagság, 178.

Bud, 397. 406. l. Bod.
Buda, 14. 15. 83. 119. 120. 122. 123.
 127. 132. 227. 233. 236, 240, 241.
 243. 245. 246. 260. 300. 307. 309.
 387. 389. 394. 398. 399. 402—407.
 410. 423. 424. 426. 442. 474. 553.
 554. 557; — *György*, 104.
Budai basa, 195. 448. 605; sziget
 egyháza 301.
Buday István, 368.
Bud(y)atin, 497.
Budolou, l. Bodoló.
Budon, l. Bodon.
Budrugh, l. Bodrog.
Budun, l. Bodon.
Bujdosó István és János, 337.
Bunczlau, 530.
Burg-Linnéfeld, 536.
Busana, 11.
Butkai család javai, 583. 584.
Buza fia Miklós, 388.; — (helység)
 216.
Buzár(i) 337. 339. — hajdúk, 341.
Buzita, 115.
Buzlay Balázs, 450.
Büd, 109.
Büdösküti Sámuel, 367.
Buzi halastó, 451. 452.
Bythou személynév 396.

C. Cz. Cs.

de *Candia* Miklós, 65. 69. 73. 77. 78.
 86. 91.
Caprara Aeneas gf. 333.
Carelszbád, 529.
Ceceri 400. l. Csicsery.
Cecey Jakabné (kassai), 314.
Cervi János (Cervus), 88. 92.
Chaan, 311. l. Csányi.
Chamaz személynév, 405.
Chanad egri püspök, 394.
Chany Ambrus (de Zend) 310.; —
Jakab, 311. — *Kelemen*, 310. l.
 Csányi.
Chaszar Balázs, György, Mihály, 119.;
 — *Peter*, 119. 120.
Chaukolo László és Pál, 296.
Chebi nemesek, 408.; — *Miklós* és
 fia, 406.
Checher (Csicser) 386. 387. 391. 392.
 401. 403.
Checer (Csicser) 393. 400.
Checheri (Domonkos fia) István 409.
 410.; János, 405. 408—410. — *Jób*,
 394.; fiai, 394—400. 402. 404.;

unokái, 402—405. — *Simon* 394.;
 — *Szoboszló* 387.
Checseri Domonkos, 401.
Cheley (Zemplén), 400.
Chekefalva (Csik), 139.
Chemete helység, 401.
Chene személynév, 389.
Chepleu, 404.
Cheplevi János, 404.
Chernel (Chyrnely, chernelházi) Ta-
 más itélőmester, 94. 144.
Chiany Ákos, 82.
Chomourlazzlou-teleke (Chomurlázló-
 teleke) 390. 396. 397.
Chyrsant, Szent ereklyéje Aachenben,
 483.
Chwzek Miklós, 311.
Chyany Achác, 68.
Chyazar Balázsné Erzsébet, 314.
Chychyri Jób, 405.
Chyernely Tamás, 94. l. Chernel.
Chyok, 473.
Chyrom (Chyoron) János, 71. 78. 91.
Chytwan Károly, 388. 392. 393.
Chywn 84.
Ciarnahun (Csarnahó), 476.
Cob (Cobles) tábornok, 573. 587. 588.
Cogoranus Kolozs építész, 557.
Colbaza (Zemplén), 400.
Collen-Hein, 538.
Condriticz, 532.
Copornicha, 388.
Corpus Juris Hung., 298.
Couwen J. 487.
Cramer Gáspár, 99.
Crani (Kranik) András, 377.
Crayna, 443.
Cronsfield (Gronsfeld), 354.
Cubo (Cuba) Jakab, 377. 378.
Cuicryehss, ecclesia de — 4.
Cusmuta birtok, 391.
Cyrke személynév, 408.
Czalokis, 99.
Czedgruber (Czeiggruber) Gáspár,
 373. 375.
Czéhlevelek: debreczeni szücsöké 296.;
 kassai vargáké, 155—157.
Czeiggruber (Czedgruber) Gáspár, 372.
Czékus, 540. 545.
Czenstochowi csodatévő Máriakép.
 325.
Czernomál, 319.
Czifra Hasszán, 209.
Czigányzene, 36.
Czikles (Cseklész) 279.
Czikó benczés, 310.

- Czimmermann*, 531. 540. l. Z. alatt.
Czindorf, 287. 279.
Czirádi leány, 284.
Czirjék. 211. 214.
Czisztercziták, 14.
Czobor család, 319.; — *Erzsébet* (Thurzó Györgyné) 18. 19. 24. 489—492. 494. 495. 497—500. 504. 508. 509. 512.; — *Mihály*, 435. 601; levele a hajdúkhöz, 441. 442.; levelei Thurzó Györgyhöz, 442—445; — *Pál*, 319.
Czudo (Csodó) János, 106.
Czábrág, 68.
(Csák) Máté, 391.
Csáky, 195. 201. 265.; — *Ferencz* gf. felvidéki főkapitány, 576. 578 581. edictuma Szatmár részére, 597—599.; — *István*, 59. 281. 289. 290. 596. 597.; felesége, 25. 41. 281. 285. 286. utasítása konyhamestere részére, 147. 148.; — *László*, 267—269. 279. 280. felesége, 279.; — *Pál*, 142. 144.
Csallóköz, l. Czalokis.
Csanád vm., 14.
Csanádi prépost, 10.; püspök, 76.
Csány (Abauj), 106. 310. 311. 316. l. Chaan.
Csányi (Chany, Chiany, Chyany), — *Achácz* (Ákos) 68. 82 — *Ambrus* (szendi) 310.; — *Jakab*, 311. — *Kelemen* 310.; — *Márton* végrendelete, 310. 311.
Csapy András, 450.
Császár, l. Chaszar, Chyazar.
Csató (Tsató) Mária, 110. 111. 114.; *Szorát*, 316.
Csázmai prépost, 407.
Csebi nemesség, 405.; — *Miklós*, 406.
Csegódi Mihály, 594.
Cseh erdő, 527.
Cseh Erzsébet, 106. — (község) 206.
Csehek, 515. 529.
Csehország, 232. 240. 513. 523. 532. 533.
Csejthe, 276.
Cseke, 443.
Cseklész (Czikles), 279. 293.
Csemethy István, 84.
Csengeri, 204.
Csepe község 519. — (katona) 531. 545.
Csepregi, 215.
Cserei István, 455.
Cserényi Farkas, 606.
- Csermeny* Mihály, 203.
Csernahó, l. Ciarnahum.
Cshecheri Jób, 391—394.
Csicser, l. Checher, Checer.
Csicsery (l. Ceceri, Checheri, Chychyri, Cshecheri.) — *Antal*, 385.
Csigai, 338.
Csik-szék, 139. 140. 206.
Csima Lőrincz, 103.
Csiok (Chyok, Csók) János, 471. 473.
Csoba Zsigmond, 367.
Csobádi Anna, 105. 106.
Csobaj, 109. 112. 114. 115.
Csodó (Czudo) János, 107.
Csokó Anna, 109.
Csorba Gergely, 114. 115.; — *György*. 113.
Csordás, 336.
Csorna, 264. 265.
Csupor István (monoszlói), 10.
- D.
- Dacho* (Daczó) György, 313. 314.; — *János*, 312. 313.
Daczó, 170.
Danch (Donch), 401—404.
Dancs Judit, 112,
Dánia, 513.
Dániel, 270. 274. — *deák*, 40. 206. 285.
Dánok veresége Tillytől, 31.
Darhóczy István, 571. javai, 571. 572. 574.
Darócz, 5. 7. 206. 597.
Daróczy András, 6.; — *Ferencz*. 471.
Dávid János, 88.
Deák János, 146.; — *Márton*, 114.; — *Tamás*, 143. l. Diák.
Debreczen, 67. 80. 245. 296. 438. 583.
Debreczeni szücsök czéhlevele, 296.
Décse, 165.
Dederichs-Kirchen, 483.
Deés, 206. 217.
Definit, 533.
Delchemeni templom, 9.
Dely Markó, 437.
Demeter pap, 14.
Dengelegi Bernát, 9.; — *Miklós és Bernát* 592.; — plébánia, 9.
Deres István, 105.
Derkai Márton, 453. 455.
Dersffy Benedek, 450.
Deschitz Péter, 81.

Deseu beregi ispán, 395.
Desseöffy János, 426. 427.
Detek (község), 111. 114.
Déva, 207.
Devecser 40; várának ellátása, 91.
Dévényi, 196. 201.
Dezső János (losonczy) és a minoriták, 3.
Diák Mihály, 154. — *Tamás* (soproni) 99. l. Deák.
Dietrichstein Miksa 83.
Diódi minoriták, 5.
Diószeg, 426. 596. —i uradalom, 353.
Dirholcz Pál, 155.
Dirnberger (Dirinperger) Vid, 377. 378.
Divény vára 160.
Dobay Gábor, 334. — *Zsigmond*, 337.
Dobiva birtok, 391.
Dobner Gelasius, 299. 310.
Dobó István. 567.
Dobokai Miklós, 8.
Dobos (Szatmár) 119. 120.
Dobracszi Szt. Katalin kápolna, 9.
Dobron, 215.
Dobrona, 400. l. Dubraua.
Dobronyi Péter, 356 357.
Dobsza, 115. 116.
Dobzó István, 115.
Doctor Péter, 155.
Dóczy, 166. 167; — *András*, 436. 441; — *Menyhárt*. 289.
Doics, 521. 522.
Domahidy, 208; — *László*, 599.
Domaniszky János, 348.
Domokos, sz.-fejérvári prépost, 474; — *Albert*, 139.
Domonkosok viszálya Nagyszebenben, 8.
Donch mester (liptói), 391. — (tarnóczyi) 395. 397. 402—404.
Dorottya, Szent — ereklyéje Aachenben, 483.
Doulon, 540.
Dózsa György keresztesei és a hajdúk, 413.
Dömény György, 107.
Dóry András, 368.
Draheim Vilmos, 329.
Draskovics (— vit), 59; — *György* érsek 76.
Drasvitz, 534.
Dráva, 241.
Drost(e) báró, 376. 378.
Drugeth Bálint gf. (homonnai), 436. 443. 444. 602—606. és az erdélyi

fejedelemség 417. 418. 478. 479; és a hajdúk, 430—433. 435. és a lengyelek, 479. és Raduly 479. és Rákóczy 425. 426. a kir. biztosokhoz 430—436. Thurzó Györgyhöz, 425. 426; — *Fülöp* nádor 392. — *Gáspár*, 312; — *György*, 437. és Báthory Gábor, 606. 607. — *János* nádor, 394. 404. fia János, 408. 409. — *Miklós* országbíró, 406. 407. fia János, 408. 409. — *Vilmos* nádor 396—400. 403.
Drugeth — Csáky levéltár, 411.
Dubniko Helena, 113.
Dubovecz vára, 66.
Dubrawa (Sáros) 400. 405.
Dudás György, 112.
Dukanich Fülöp, 11.
Dulovszki, 340.
Duna, 20. 23. 35. 38. 43. 69. 240. 241. 246. 251. 268. 270. 529. 536—538. 552. 553. 556.
Dunáninnei hadak (1600), 99.
Dupon kisasszony, 358.
Dülye Mihály, 103.
Dvornikovich Mihály külföldi útlevele, 468. 469.

E. É.

Ebersdorff, 20.
Ecchiani, 69.
Ech de villa Pop, 387.
Ecsed, 195. 353. 440. 582. 596.
Edel Antal, 351. 355. 356. 364—366. 371. 372.
Eder Gáspár, 65. 78.
Eger vára, 143. 240. 243. 245. 556—567. — ostroma és felmentése (1596.) 558—560. 566. — védelme Dobó által, 567.
Eger (Csehország), 528. 532—535.
Egerszegi Gergely, 330.
Egészségügyi óvintézkedés himlő ellen 497; rendszabályok Letáva várában, 494.
Egresi ciszterciáták, 14.
Egri basa, 448. 587. — káptalan, 387—390. 392—395. 407; püspök (1453.) 5. 6. püspökség, 65. 66. 75. 91.
Egry Benedek, 143. — *Lőrincz*, 453.
Egyházasberczel, 410. l. Berczel.
Egyházasbodun birtok, 397. l. Bodon.
Egyházi szakadás, nyugati—, 449. 450.

Eisenthal (Eisenstadt), 62. 69. 1. Kis-
marton
Eisztorfer Sámuel, 367.
Elek János hajdúkapitány, 438. 439.
Elias Borbála, 114.
Elzászi Ernő és Ágost hgek halála 566.
Emerentiana, Szent —, ereklyéje
Aachenben, 483.
Endre király, II —, 220. 386. —
III. — 386. 388. 390. 396.
Engelhar(d)t György, 71. 83.
Enics Katalin, 112.
Enyed, 602. 603. 1. Nagyenyed.
Enyi András, 117. 118.
Eökeövrár, 40.
Eördeögh Dorottya, 68. 94; — *Ger-
gely*, 99.
Eperjes, 53. 54. 196. 240. 241. 245.
260. 269. 366. 576. 579. 598. 599.
—i százszok, 387.
Építőmesterek, 66. 132. 557.
Erdély, 51. 53. 142. 145. 161. 174.
177. 189. 192. 202. 212—215. 227.
238. 240. 241. 244. 245. 251. 288.
419. 426. 430. 438. 439. 442. 445.
476. 604. — állhatatlansága, 50. 53.
Erdélyi György, 195; — *István*, 1.
Ludányi; — *Tamás* 341.
Erdélyi csapatok Mezökeresztesnél,
560—562. 566. 567. egyházra von.
oklevelek 1. stb., — fejedelemség
külső részei 418; főesperes, 5. 7;
hódoltság (1674.) 589. követség
Eszterházy Miklósnál, 56; püspö-
kök a XV. szban, 2. 3. 5. 6; szá-
szok, 216; vajdák 4. 122. 135.
Ér-diószegi kam. uradalom, 353.
Erdőd, 206. 599. 600.
Erdődy 492. 511. — *Bálintné*, 280.
— *Gábor* eljegyzése 287. — *Imre*,
512; — *Marianka*, 512.
Ereklyék, szent — Aachenben, 483.
Ereklyetartók, magyar — Aachen-
ben, 484.
Erke, 399. 1. Herke
Érmelléki bakator, 353.
Enrnlajtner (— leytner, — leuttner)
Bálint, 69. 84—87.
Ernő fhg, 75. 86. 94. — elzászi hg.
halála, 566.
Erős Mihály, 340.
Erpali Pál, 296.
Érsekújvár, 89. 150. 152. 154. 245.
246. 457; német helyőrsége, 89.
Érsekújváry Éva, 103. 104. — *Or-
bán* 103.

Erzsébet, Szent — képe, 159; —
királyné, 401—403.
Eszék, 227. 240. 241. 245. 246.
Esztergom, 246. 553. 558. —i érsek,
5. 6. 260; érsekség jövedelmei
(1583.) 64. 94. 84; iskola (1492.)
15; káptalan, 407. 453. 454. 456.
Eszterházy Anna Júlia, 56. 266. 276.
290. 294. 295; — *Boldizsár* 456;
— *Dániel*, 43. 454; — *Erzsébet*,
49; — *Ferencz* 454; — *György*
samandriai püspök végrendelete,
452—457. könyvtárai, 454; — *Imre*
454—456. — *István*, 284; —
János, 454—456. — *Krisztinka*,
49. 51; — *László* 48; — *Marianka*,
295; — *Mihály*, 454. 455. —
Miklós 455; — *Miklós* nádor le-
velei Nyári Krisztinához, 16—60.
264—295; felmenti Nógrádot 33;
— *Miklós* újvári főkapitány 19;
— *Pál* 19. 292. 294. 452—454.
456; — *Péter* 454. 456; — *Zsig-
mond* és fiai, 453—456.
Etevényi póstamester 77.
Ethieky (Ethekius, Ethiecus, Ethie-
kius) József, 66. 78. 89. 91.
Eugen herczeg 513.
Ezling, 532.

F.

Fábián ispán, 388.
Fábr Balázs, 12.
Fadi Molnár János, 12.
Faggyas András, 316.
Falkenau, 532.
Fándly Mátyás, 379.
Farkas, 294. — *Anna*, 113. — *Asszó*
(helység) 194; — *Mihók*, 353—456;
— *Sándor* ezredes, 337; — *Zsófia*
(Hoffmann Györgyné), 479, 480.
Fátrán inneni vmegyék gyűlése Szik-
szón, 446.
Fay, 519. 540. 543.
Fazekas Kata, 117. 118.
Fejér Miklós (szajoli), 600.
Fejérkeőy István püspök, 64. 69. 76.
Fejérpataky (kelecsényi) család és
levéltára 489. — *György* létavai
várnagy, 489—493. 498—512. —
Mihály 337.
Fejérvár, 162. 207; —i kanonokok, 14.
Fekete, 521. 534. 540. 543; — *Er-
zsébet*, 115; — *János*, 427; —

- Márton*, 605; — *Panna*, 108; —
Péter (orodi —) 389.
Feketeváros, 270. 273.
Feldric személynév, 406. l. Feudruch.
Feldvály István, 92.
Félegyház, 583.
Felfalui minoriták, 3.
Felső — *Jára*, 146; — *Kéked*, 110;
 — *Láncz*, 103. 106. — *Magyar-*
ország, 241. 552. 554. 555. 557.
 558. — *Méra*, 105. 113—117; —
Szend, 108. 114.
Felvidéki csapatok, 67. 80. 553. 560.
 561; — 13 vmegye 598.
Felvinczi Zsigmond, 173—177. 179—
 182. 185. 186. 202. 207. 209.
 216. 217.
Fent Márton, 377. 378.
Ferdinánd király, I. — 68. 141. 142.
 223. 458; — argoniai kir. 450.
Ferencsik Bonaventura, 159.
Ferenez fhg, 524, 526—528.
Ferenczrendiek 4. 5. 9. 13. 159. 339.
Festetics, 527. 533. 535.
Festő György, 155.
Feudruch, 403. l. Fodric.
Feu(l)drich, 395. 399. 400. 402. 403.
 l. Fodric.
Feuldruch, 406. 407. l. Fodric.
Finta (helység) 578.
Fischleim (Fislin) Katalin, Zsuzs. 358.
 360. 377. 378.
Flajsaker (Flaisoker) András, 377.
 378.
Flór-alapítvány, 411.
Florencz, 2. 365.
Fodor Erzsébet, 112; — *Miklós*, 402.
Fodric 402. l. Feldric, Feudruch, stb.
Fogarás 162. 208.
Fogarassi. 518. 547.
Fok, 12.
Forgách, 337. 340; — *Ádám*, 457;
 — *Miklós*, 284; — *Zsigmond*, kir.
 biztos, 430. 436. 441. 443. levelei
 Thurzó Györgyhöz, 416. 417. 445.
 446. — *Zsófia*, 494.
Forró János, 147.
Földvály l. Feldvály.
Főméltóságok fizetése (1583), 75—77.
Frajmiller Mátyás, 372. 374.
Fraknó, 34. 45. 59. 60. 265. 277. 278.
 280. 282. 283. 287. 290.
Fraknoi Vilmos, 1.
Franch birtok, 388.
Francziák, 513—515. 524—528. 530.
 532. 533. 535—537.
- Francziaország*, 449. 484. 485.
Franczos András, 8.
Frank csapatok Mezőkeresztesnél, 561.
Franka András (csicseri), 386.
Frankavillai Lőrincz, 386.
Freiberger, 518. 525.
Freimbd, 533. 534.
Fridrich János (csicseri) 386.
Freydenhoffer Simon, 77.
Freydenreich János, 461.
Fülő Borbála, Judit, Margit és Mihály,
 314. — Mihályné végrendelete, 314;
 — *Miklós*, 478. 479.
Fuk, 389.
Füged (Abauj) 106.
Fülek (Philek), 141. 245. 330. 433.
 555. 559.
Fürer Mátyás, 480.
Füzér vára, 392.
Füzy Borbála, Gyulai Pálné, 147.

G. Gy.

- Gaboltai György*, 377. 378.
Gaidla, 496.
Gál Anna, 117; — *Kata*, 107.
Galantha, 43. 44. 57. 279. 288. —i
 templomra tett hagyaték, 454.
Gálfy János, 147.
Galgóczi, 339. 341. 342; — 30-ad és
 30-adós, 63, 73, 76. 79. 80. 82. 83.
 85. 89.
 »*Galicus*« *Jakab* és *János*, 409.
Garadna, 115.
Garai Tóth Antal 296.
Garai család 395.
Garay Miklós nádor, 450.
Garázda Sámuel, 147.
Gasi András 111.
Gáta, 268. 269. 279. 287.
Gáti András, 110.
Gebennis város, 2.
Gechey Dóra, 469; — *Kata* és *Panna*,
 315. 316. — *Márton* és *Ferencz*,
 315. — *Márton* ingóságai 470.
 471; — *Pál* végrendelete, 314—317.
 — *Sebestyén* és *György*, 473.
Géczy János hajdúkapitány, 439.
Gecse, 316. 317.
Gecsey, l. *Gechey*, *Gettsey*.
Geitzkoffer Zakariás, 558.
Gellen Gergely, 593.
Gellyénes, 391.
Geöry Mihály, 94.
Geréb László 10. 13.
Gerend, 165. 216.

Gerendi János, 146. 147.
Gergely pápa (XII.), 449.
Gesztefi (Geszterédi) Heléna, 106. 107.
Geszthely, 448.
Gettsey András deák, 471. 1. Gechey.
Gezdánfalva, 166.
Ghassermair (—tt—) Egyed, 87. 92.
Ghencz, 84.
Ghensdorf, 71. 83.
Ghering Egyed, 65. 90.
Giaffer basa, 556. 561.
Gibláth, 403.
Giletfi Miklós nádor, 401. 403. 405.
Gimes, 32.
Ginczner (Günzner) 372.
Girintsi Ferencz, 116.
Glaczinger Mihály, 155.
Glanz Folrad, 377. 378.
Glosz József, 377. 378.
Gmunden, 69.
Golop, 111.
Gombkötő János, 107.
Gombos András, 312; — *Barabás* (szerencsi) 605: — *Imre* 367.
Gondi, 595.
Gorondi Sándor, 340.
Goske Henrik Ernő, 362.
Gotzl Zakariás, 75.
Govorkovics Antal kőpíró, 159.
Göder István 112.
Göhöcz, 341.
Gömör vm. 368. 513. 516. 517. 520; — tizedje, 98.
Göncz, 109. 110. 579. — *Ruszka*, 108.
Gönczi András deák, 594.
Gönyű, 316.
Görgény, 208.
Görgey. 540. 544; — kapusi prédikátor, 211.
Graiss Rudolf, 555.
Gref (Krefcz, Krefst) Ráfael, 373.
Grinvald Márton, 371.
Grófmill(n)er János, 377. 378.
Gronsfeld (Cronsfeld), 353.
Grosz János György 372—374; — *Mihály*, 377. 378.
Groszer (Kroszer) János, 372.
Grundiser Keresztely, 155.
Gubassóczy János, 454—457; — *György*, 453.—455.
Gulácsi János, 112.
Gulyás János, 111.
Guthi Boldizsár, 119.
Gúti Sándor, 356. 357.
Günzner (Ginczner) Keresztély, 357. 358. 364. 366. 372. 376.

Gvottker András, 155.
Gunwy Damián, 311.
Gyarmat, 152. 160.
Gyerőmonostor, 163.
Gyetray Mátyás, 338.
Gyógyító víz, 51. 505.
Gyöngyi, 353.
Győr vm. 80. 79; adója, 71; — város. 245. 284. 388. 552. 553. failletménye, 78. 79; német helyőrsége. 67. 80. 87. 90. 92. 99; tanácsának provisiója, 71.
György kalocsai érsek, 10: erdélyi püspök, 2. 3: — deák, 190. 191.
György Ferencz, 340.
Győri káptalan budai háza, 132; — püspök 76.
Győri Mátyás, 356. 357.
Győrki András, 337.
Gyula vára, 446.
Gyulafejérvár, 241. 594. 604.—606. — székesegyháza 13.
Gyulafi György, 334. 337. 338.
Gyulay, 521. 522; — *János*, 145—147; — *Miklós*, 5; — *Pál* alapítványa, 146; levele Sibrik György-höz, 145; felesége (Füzy Borbála) 147; végrendelete, 145—147.

H.

Haczak (Haczok), 205. 206.
Hadad, 165. 166. 190—192. 198. 201. 202. 206. 207. 210. 217.
Hadadi, 110. — csatáról szóló jelentés, 142—144.
Hagara, 373.
Hageciani annales, 299. 310.
Hainburg 83.
Hajdu Péter, 205.
Hajdúk, 160. 581. 601; — és Báthory Gábor, 438. 440; és h. Drugeth Bálint, 422. 479; egyezsége, 446—448; fegyverszünete 440. 441: garázdálkodásai, 420. 421. 437. 442—444; gyülekezései 416. 422; háborgása, 419; Hatház alatt 422; Kálló alatt, 422, 427; és a kassai gyűlés, 442; és a kir. biztosok oszlató felhívása, 434. 435; kőborlása, 411; lázadásának okai, 413. 422. 428. 434; Liptó vmhez, 414. megtelepülése, 440. 447. 448; Mezőkeresztesnél, 563; oszlása 418; száma és leszállításuk kérdése, 416. 419; a Tiszántúl, 416; és a török

- szövetség, 439. 440. 445; Túróc-
ban, 415; vallási türelme 438. 440.
Hajdúvárosok, 579—581.
Hajnal 23. 56. 281.
Halasy Márton, 330.
Halász (jóság) 388; — *János*, 311;
— *Márton*, 377.
Halgazdaság, 496.
Haller Gábor, 199.
Halmaaj, 109.
Hamburg, 71. 83.
Hamva 560.
Hangács Albert, 7.
Harabur-földe, 389. 395. 400.
Harch gf., 536. 537. 540.
Harnákvizy erdő, 311.
Hartleitt(n)er György, 63. 66. 74. 79.
90. 92.
Hartman János, 208; — *Tamás*,
377. 378.
Hasguth (Ásguth) 397. 406.
Hasguthi (Ásguthi) Both és László,
397.
Hásprunka, 521.
Határigazítás Zlecznál, 288.
Hatház, 422.
Hatvan, 245. 446. 553. 554. 556; —
ostroma (1596) 554. 555.
Havasalfölde, 185. 188. 206. 217.
Havasalföldi Miklós, 109. 110.
Haydu Gábor, 500. 501, 504.
Házassági pörök, prot. — a XVII.
szban, 102—118.
Hécze, 117.
Héderváry 268.
Hedreharai Lőrincz nádor, 473.
Heflán község, 270. 277. 286. 452—
456.
Hegyalja, 517. —i szálló, 345.
Hegyéni, 319.
Hegyi György, 432.
Heizter, 206. 207. 209. 215.
Helmechi Miklós, Salamon, Simon 405.
Helmeicz, 144. 211. 443. 444.
Heltai Pál, 10.
Helytartó fizetése, 64. 75.
Henclyn 394.
Hene Dénes kanonok, 2.
Henrik pilisi apát, 481.
Heraklides Jakab oláh vajdasága, 141.
Herczeg Kata, 105. 109. — *Mihály*,
107.
Herczegszánthói Mihály, 10.
Herke, 399. — *Pál*, 132.
Herknecht (Hertnek) község, 417, 418.
Herkuche birtok, 392. 393.
Herman Döme, 378.
Hernád, 332; — *Némethi*, 448.
Herpál, 426.
Hertnek (Herknecht), 416.
Hesszen, 360.
Hesszeni ház színei 359; — *Sarolta*
hgnő 351.
Héthársi Mátyás 337.
Hettyeyek és Bátéiak aragoniai arma-
lisa, 450.
Heves vm. 475. 513. 516. 517. 520.
521. — parasztsága Borsod vmhez,
420. 421.
Hilai Mihály, 118.
Hilyó, 473.
Him község, 111.
Himlő elleni óvintézkedések, 497.
505. 506.
Hochberg báró, 540.
Hofer Farkas, 461.
Hoffmann György, 479. 480.
Holics, 318.
Hollegancz Maternich, 519.
Hollewin, 532.
Hollós falu, 40.
Holomek zsidó, 319.
Holomucz (Olmütz), 83.
Holsatia, 566.
Homokuczai Gergely, 296.
Homonna, 425. 426.
Homonnay, 1. Drugeth, — *György*
gf. 201. 568. 570. 571. — leány
(1630) 50.
Hont vm. 520.
Honvédelemről szóló országgy. vég-
zés (1511), 126.
Horánszky András, 506. 507.
Horenberg, 518. 519. 531. 542.
Hornek (Hornyek, Hornyok) János,
372—374.
Hortvig János György, 372.
Horvát Ferencz, 55; — *Gáspár*, 20.
21; — *István*, 150. 151. 506. 507.
Istvánné (Bötleő Erzs.), 491. 492;
— *Miklós*, 317; — *Pál*, 34. 55.
372.—374; — *Zsigmond*, 338.
Horvát Sípos János 338.
Horváth Anna 113; — *János*, 108.
110. 113. — *Kata*, 111. 113. 491;
— *Mihály*, 471. 473; — *Péter*,
63. 65. 77. 91.
Horvát bánáság és Perényi Imre nádor,
123—128.
Horvátok, 429.
Horvátország, 227. 238. 244. 245.
Hostát, 209.

Hosszútóti, 40.
Hosszútóthy György, 86.
Hozenpláj János és Ferdinánd, 372—374.
Hribóczy András és János, 338. 340.
Hubiár Mihály, 19.
Huczek Mátyás, 377. 378.
Hueber Orbán, 63. 67. 74. 79.
Hung (Ung) folyó, 404.
Hunyady János kormányzó, 4. 5. 296. pápai búcsúi 5. 7. szabadságlevele a székelyek részére, 136. — *László* pápai búcsút nyer 7.
Hunyadvári kápolna, 4.
Huszt, 168. 177. 178. 191. 193. 197. 198. 210. 212. 215. 604. 606. 607.
Huszt Mojzes, 357.

I.

Iglshover Ferencz, 463.
Illava, 415; — 30-adja 95.
Illavati András, 155.
Illyésházy Gáspár 288; felesége, 266; — *István*, 68. 71. 78. 81—83. 96. 318. 412. 413. 416. 441—443; bujdosása, 160; és a hajduk, 416; Kolonics Seifridhoz, 415; várai, 98. 100.
*Illyésházy*né (Thurzó Ilona), 489. 497. 506. 509. 510.
Iloba, 193.
Ilvo, 168.
Imre (Szent —) 483. 486. — ereklyéje Aachenben, 483; — kir. hg. 301; tordai főesperes 5.
Inács (Ináncs) 115. 118. 443.
Incze pápa (VIII), 1. 10—14. 15.
Inczeg, 196.
Ine és Batha, 387.
Ingolstad, 538.
Ipoly 557.
Isephi család, 396. 397. 400.
Iske-földe, 393.
Iskolák: esztergomi, 15. — krakói egyetem, 13. 14; — n.-enyedi főiskola, 466.
István: első vértanu ereklyéje Aachenben 483; — királyok: I. (Szent —) 301. 483. 486; ereklyéje Aachenben, 483; és feleségének képe Aachenben, 486; — II. 301; — III. 301; — V. 387. 388; — erdélyi püspök, 2; — pap. 407. — deák, 208.
István István, 79.

Istvánffy Miklós alnádor, 76. 97.
Italus Ferencz, 133. l. Olasz.
Ivancsics Márk, 455. 457.
Ivánkó György, 113.
Izabella királyasszony, 141.
Izbégy (Izbighi) István képiró, 159.
Izdenczy Mátyás, 66. 78. 92.
Izsbek-Zend, 314.
Izsép, 328.
Izsépi l. Isephi.

J.

Jabloneza, 106.
Jaczkouith György, 500.
Jakab, daróczi plébános, 5. 7.
Jakabfi Miklós, 3.
Jakabházy Pál (ónodi), 605.
Jakobi Miklós, 3.
Jáksó György, 356. 357.
Jakusith András, 443; felesége (Thurzó Judit), 494. 497. 504. 506. 511.
Janicsárok 564.
Jánki plébánia, 4.
Jankovics Márton benzés apát, 307.
János pápa (XXIII) 449. 450; — biboros, 7; — ugocsai főesperes, 8; — erdélyi pap, 3; — ó-budai várnagy, 394; — deák, 338.
János Zsigmond, 141—143.
Jánosfi Domokos, 12; — *János*, 10.
Jánossy János, 312.
Jantó János, 347—349.
Jára, 146.
Jaraszló, 171.
*Járm*y, 197; — *István* és Péter, 119.
Jász Ferencz, 117.
Jászay-gyűjtemény, 411.
Jászói convent, 396. 406. 408. — 410.
Jasztrabszky, 599.
Játéktábla, 37.
Jekul, 408.
Jeller Mihály, 98.
Jenő vára 245; — község Gömörben 560.
Jeszenczky Mihály, 320.
Jeszernyczky Kristóf, 79.
Jó Miklós, 39.
Jobbágy György, 103. 105.
Jónás vajda, 603.
Joó Balázs, 144; — *János* kir. személynök, 65. 77. 97. 100.
Juhász Katalin, 113. 114.
Jussup, 341.

K.

- Kabai* Dániel, 112. 113.
Kacsó, 340.
Kajzer Sándor, 377. 378.
Kalauz Pál, 66. 78. 91.
Káldy György, 269; — *Péter*, 471.
Kallixt pápa (III.), 5. 7. 8.
Kálló (Nagy —), 245. 399. 406. 419. 422. 427. 440. 448. 582; szorongat-
 tatása a hajduk által, 427; végvár
 sorsa, 418.
Kálmán király, 386.
Kálmán János, 103. 104.
Kálmándi Pál, 357.
Kálnásy (Kálmássy, Kállnássy), 519.
 544.
Kálnoky, 193. 202. 206—208.
Kalnukzeegh, 396.
Kalocsa, 245; — érseke, 5. 6. 76.
Kaloda vára, 184. 186. 1. Sidó.
Kalotaszeg, 202.
Kamara, alsó-ausztria, 457—460; —
 magyar: 457. számadásai a XVI.
 szban 61. stb.; — udvari: 457.
 459.
Kamara-elnök fizetése 65; — tiszt-
 viselők fizetése, 77. 90. 97.
Kamarás: helység, 216; — *Miklós*
 (zeleméri) 592.
Kamondi, 168.
Kamper(us) Ferencz, 68. 84.
Kamuthy Borbála, 473; — Miklósné,
 217.
Kanizsa, 78. 240. 241. 246.
Kankó vára, 141.
Kántor László (de Jánosi), 119.
Kányhám, 209.
Kaplony nemzetség (Kaplón, Koplón),
 390. 394.
Kapolch (Kopouch), 392. 393.
Kapocsi Lászlóné (Baksay Krisztina),
 317.
Kaposi bíró (1359) 408.
Kapus (Kapos), 391. 214.
Kapy (birtok) 406; *Gábor*, 367; —
György, 164. 195. 196. 206. 207.
Karachatelke, 400. 401.
Karádi, 207.
Karánsebes, 206.
Karázy Sándor bán, 390. 392.
Karcsa, 437.
Karicsay, 333.
Karlsbad, 528. 529.
Károly, I. — magyar király, 390—
 398; — VI. — francia király, 449; —
 főherczeg, 523. 527. 528. 536.
 538; — város (= Nagykaroly),
 599.
Károlyi, 537; — *Ádám*, 201; — *Gás-
 pár* bibliafordító 134; — *György*,
 331; — Sándor gf. 599. 600.
Karsa (= Kartsa) 499.
Karthali Ábrahám, 407.
Kassa, 51. 53. 54. 68. 82. 134. 155.
 157. 159. 160. 196. 201. 227. 233.
 240. 241. 245. 260. 311. 328. 329.
 333. 344. 352. 353. 355. 379. 416.
 417. 419. 423—425. 430. 433. 437.
 440—443. 473—480. 566. 569—571.
 573. 574. 577. 580—582. 584—588.
 592. 599. 600. 1. kassai.
Kassa János, 339.
Kassai Klára, 108; — *László*, 356.
 — T. 356; — bíróválasztás 53;
 — hadak Mezőkeresztesnél 563; —
 német helyőrség, 591; — német
 főprédikátor, 480. országgyűlés,
 414. 441; — vargák czéh — levele
 155—157.
Kászón, 215.
Katalin, Szent — ereklyéje Aachen-
 ben, 483.
Káthay Mihály, 160. 418. — halála,
 419.
Katich Mihály, 75. 86.
Katona Mihály, 173. 175; — *Pál*, 476.
Kaza, 141.
Kazarma, 531.
Kebel Zsófia, Bornemisza Tamásné, 79.
Keczely János, 593. 594.
Keczer, 519. 544.
Kecskemét, 240.
Keihl tábornok 523. 530. 536. 541.
Kéked, 113.
Kékedy György, 314.
Kékkő, 149. 150. 152. 160.
Kelecsény (Liptó), 489.
Keleznew, 392. 393.
Kemény Boldizsár halála 169; —
Ferencz, 198. 203. 206—208. 214;
János és Lónyay Anna levelezése,
 161—218; — *Simon*, 169. 173. 174.
 176. 177. 179. 185. 186. 194. 197.
 199. 206. 216. 217.
Kende Gábor munkácsi emberei és
 portékai 333. 334; — felesége
 (Bánffy Zsuzsánna), 334.
Kendi birtok, 399.
Kendy Ferencz, 147; — *Gábor*, 83.
Kenessey János, 415.
Keövér Mihály, 83.

- Képirok*, 159. 490.
Kér (Abauj.), 113.
Kerekegyházi Mihály, 3.
Kerekes Dániel, 364; — *Katalin*, 104.
Kereszt (helység), 551. 561. 562.
Keresztes (Mező —), 561. — nevű pap. 291.
Keresztesi Ferencz, 194.
Kereszthury., 267.
Keresztúr, 289. 290. —i egyház, 453.
Kéry Ádám gf, 352. 353. 376. 378; — *János*, 368; — *Jánosné* 55. 316.
Kesegh család, 388.
Késmárk, 507. 570. 571. 1. Kysmark.
Ketzer (Keczer), 544.
Kewesch (Kövesd? Hontban) 557. 558.
Keznyeten, 448.
Kheil (Keihl) 535.
Khern János, 461.
Khevenhill, 533.
Kiczing, 534.
Kimperger, 280.
Kinski, 555.
Kint(h)in Anna, 377. 378.
Királyfi János, 74.
Királyi biztosok: Eperjesen, 598; — a hajdúkhöz 424; Ung vmhez, 440—441; — tanácsosok fizetése 76.
Királynép, 328.
Kiri páter, 1. Kéry Ádám gf.
Kirina Ferencz Márton benzés, 298—300. 307. 310.
Kis András, 113. 114. — *Demeter*, 112; *György*, 113; *György* (sáros-pataki) 368; *István*, 337; *János*, 112. 116; *Katalin*, 114; — *Pál*, 106. 107; — *Simon* (kassai). 296.
Kis-Ar, 214; — *Kinizs*(Kinyizs), 106. 110. 111. 114; — *Lónya*, 196; — *Námény*, 195. 198; — *Tapolcsány* 32. — *Várda*, 141. 144. 419. 420.
Kisazari Mihály, 401. 402. 1. Azari.
Kisfaludi Dezső, 407.
Kisfalvi Dezső 399.
Kisla helység, 181.
Kismarton (Eisenstadt), 18. 21. 25. 26. 45. 50. 52. 62. 266. 267. 270. 272. 274. 277. 278. 286; —i barátok, 452.
Kistarnóc (Kistornouch) 395—397. 408. 410.
*Kistarnóc(a)*i család (Kis — Kystornouchi, — tornolchai), 395. 397. 401. 406. 408. 410. 1. Tarnóczi.
Klilljer Mátyás, 371.
Klokoczow, 323.
Klobu(c)siczky Ferencz báró, 345. 346. 349.
Knop Vid, 82.
Koczpek Zsigmond, 70. 87.
Kocsis Kata, 113.
Koháry Péter, 155.
Kohut Borbála, 117.
Kokern(?) város, 553.
Kola Heléna, 106.
Kolbása, 400.
Kolláth község, 113.
Kolonics Lipót, 349; — *Seifrid*, 415. 479. —
Kolosmonostori apát, 2. 5. 6. 8.
Kollovrat, 531.
Kolozsvár, 146. 477.
Komárorcz 108. 111. 367. 1. Komorou.
Komárom vára, 22—26. 82. 245. 284. 415. 416. 552. 553. vm. adója, 88. adószedője 92.
Komáromi vajdák, 66. 78. 94. 98. — helyőrség, 67. 92. 99.
Komáromy András 134; — *Gáspár*, 94; — *Mihály*, 113. — *Miklós*, 155.
Komorócz, 367. 1. Komárorcz.
Komorou birtok. 390.
Komjáti község, 111. 112.
Komplosi György fiai, 397. 398.
Kondás János, 109.
Konrád váradi prépost, 3.
Konstanz, 2. —i zsinat, 449—452.
Kont Miklós nádor, 407. 410.
Kopáchy István, 475.
Kopácsy György, 84.
Kopasz nádor, 391.
Kopaszháza, 310. 311.
Koplon, 1. Kaplony.
Kapouch (Kapolcs), 392. 393.
Korcsmáros Erzsébet 109. 110.
Korcsva, 313.
Korlát, 478. 479.
Koris Miklós székely kapitány, 137.
Kornis Gáspár, 558.
Kóródy, 330.
Kórós György, 117.
Korpona, 415.
Kós István, 368.
Kosztelec (Csehország), 530. 531.
Kovács Anna, 117; — *Erzsébet*, 106. 109. 118; — *Éva*, 116; — *Imre*, 108; — *János*, 341; — *Kata*, 115; *Mihály*, 110. 111. 116.
Kovacsóczy Farkas, 145. 146.
Ko(v)ásznai András, 155.
Koyso, 328.

Kozák István, 341.
Kozákok, 566.
Königsberg, 532. 533.
Königstfort, 528.
Königspergh Ditmár báró 563; —
Kristóf báró, 558.
Königszahl, 523. 529.
Könyvtárak, 145. 146. 454.
Köpcsény, 279. 285.
Körösi István, 606.
Körösy György, 335. 344. 345. 347—
 353. 355—357. 361—363. 365. 366.
 372—379; — (berzéki) András,
 Imre, István, János, Péter, 367.
Kövár, 201—203. 207. 214. 218. 595.
 596. 603. 606.
Kövesd, 168. (557. 558.)
Köveskáli plebánia, 2.
Köwér Pál, 471.
Közmondások és szálló igék, 34. 38.
 52. 162. 264. 279. 431. 434. 437.
 445. 446. 501.
Krabat Péter, 75. 77. 93.
Kraczinger Dániel, 363.
Krajna, 319.
Krakkai Anna, 108.
Krakó, 169. 171. 282. 492. 495; —
 egyeteme, 13. 14.
Kranik (Crani) András, 378.
Kray, 543; — *Jakab*, 367.
Krechmer Anna és Balázs, 83.
Krefcz (Kreft, Gref) Ráfael, 372—374.
Kriszton Erzsébet, 108.
Kriw Bálint, 100.
Kroszer (Groszer) János, 374.
Kroy Jodok, 68. 75. 83. 93.
Krucsay István, 368. — *Márton*,
 159. 334; — *Miklós*, 323. 328.
Kruk, 337. 339.
Krusith János, 68. 81—83.
Kuch fia Jákó, 394.
Kulin, 336.
Kumuro, 397.
Kumurói Tamás, 397.
Kún István, 215; — *Mihály*, 115.
Kunith, Antal, 85. 94.
Kurtyánok, 217.
Kusalyi család és a minoriták, 3.
Kuthassy János, 97. 98. 318.
Kúti István, 155.
Kükemezey Borbála, 134.
Küküllő, 392.
Kürthy András (fajkürthi), 132.
Kürtös Mihály, 480.
Kürtösi, 207.
Kuzffevld-erdő, 311.

Kybodun, 390.
Kylman András, 82.
Kysmark, 94.
Kystorno(u)ch, 395—397. 408. 410.
Kystornouchi család, 406. 408. 410.

L.

Laborcz folyó, 406.
Ladány, 106. 109. 111. 113.
Ladányi (Erdélyi) István, 104.
Ladoméri István, 105.
Lajos királyok: I. Nagy —, 400.
 403—406. 408. 409; múkincsei
 Aachenben, 481. 483—485; — II.
 — 125. 126. 130. 222.
Lakatos Heléna, 109. 111.
Lakompak, 27. 36. 59. 60. 264. 265.
 267. 280. 282. 283. 286.
Lampert országbíró, 391.
Láncz község, 103. 106.
Lánzsér, 36. 60. 264.
Larvi (= Lavier) Ferencz, 374.
Lask, 409.
Lasvich Péter, 81.
László királyok: I. (Szent —), 483.
 486; ereklyéje Aachenben, 483. —
 IV. 388. 392. 393.
László, csazmai prépost, cancellár,
 407; — sárosi ispán, 388; — szat-
 mári főesperes, 5.
László István pap, 9.
Lateráni templom, 5.
Latorcza (Latorcha, Laturcha, Lo-
 turcha), 387. 389. 393. 394.
Latrán András, 115.
Laurentius Gyögy, 85.
Lauzer János, 68.
Lavier (Larvi) Ferencz, 373. 374.
Láz birtok, 405.
Lázár, 336. — *István*, 217.
*Lázon*i testvérek, 409: — nemesek,
 408.
Lebarchi Lukács, 391.
Léh, 112. 116. 117.
Lehotai Mátyás, 104.
Leitomericz, 530.
Lekencze, 9.
Leleszi convent, 119. 386. 387. 389—
 396. 407—410; hajdúgyűlés, 443.
 444. prépost, 5. 7. 394.
Lengyel István, 83; — *Jakab*, 377.
 378; — *János*, 109. — követség
 Bécsben, 288. — posztók, 336.
Lengyelek és h. Drugeth Bálint, 479.

Lengyelország, 116. 149. 151. 166. 204. 323. 325. 339. 443. 581.
Lépes Gyögy, 2. 3.
Letáva (Letova, Litava), 19. 38. 489. 491—493. 495. 496. 499. 503. 504. 506—508. 511.
Letenyei Márton, 336.
Leukus, 399.
Léva, 415; — 30-adja 63. 74. 89; — helyőrsége, 79. 80.
Lévai Kata, 108. 111.
Levéltárak: aacheni, 481. 488; Csicsery családé 385; Fejérpataky (kelecsényi) családé, 489; Liptó vmé, 411; Országos- és a magánlevéltárak, 385; Rákóczy családé Vörösvárott, 321; Rákóczy Itár gondozói, 349. 350; Szabolcs, Ung, Zemplén vmegyéké, 411; vatikáni, 1; Wesseleányi családé, 161.
Lichtenpergher Tóbiás, 69.
Lichtenstain Erasmus (passau), 12; — *Kristóf*, 13.
Limburg, 530.
Liperti Mária, 104.
Lipót király, (I.) 329; — útlevele külföldi tanuló részére, 468. 469.
Lipótvár, 245.
Lippai András deák, 93; — *Balázs* hajdúkapitány, 414; Kassa szabadságaira esküszik, 477. 478; — *Tamás* cancellár, 10.
Liptai Imre, 455.
Lipthay nemesi és bárói család, 489.
Liptó vm. 414; adója, 71; levéltára, 411; és a hajduk, 414.
Liptói kir. erdők, 489.
Liptó-Ujvár, 160. 602.
Liszokay Jónás, 314.
Lisztyné, 166. — *Anna Rozina* (Thurzó Szaniszlóné) 493. 503.
Litassi István, 509—511.
Lobkovicz hg., 529. 530. 533—535. 538; — *Venczel hg.*, 568.
Lónyai András 437. 441. 442; — *Anna* és *Kemény János* levelezése, 161—218; — *Zsigmond*, 270. 277.
Lorántffy (serkei) Mihály, 592; — *Zsuzsánna*, 349. 594. 595.
Losonczy tized 64.
Loztouch, 388.
Lócse, 196. 490.
Lök, 228. 229.
Lörincz: Szent — ereklyéje Aachenben, 483; — tárnokmester, 401; — kaposi bíró, 408.

Lubiniczki, 204; —né, 207.
Lubai Pál, 118.
Luben, 524. 1. Lüben.
de Luna aragoniai gfok, 449. — *Péter gf.* (XIII. Benedek pápa) 449—452.
Lupstowska Jadwiga, 323. 325.
Luzitánok Mezőkeresztesnél, 563.
Lüben, 531. 1. Luben.
Lyzthius, 1. Liszty.

M.

Mád, 104. 107. 110. 437. 519. 520.
Madarász, 193. 211.
Mader János, 155.
Madocsányi: 160. 346.
Mador, 353.
Magasfalva, 194.
Magister Péter, 456.
Mágochy Ferencz, 435. 443.
Magy, 144.
Magyar Miklós, 109; — *Pál*, 398.
Magyar: anjoukori műkincsek Aachenben, 481. 482. 484—486; bazilikák képei Aachenben, 486; csapatok Mezőkeresztesnél, 560. 561. 563—567; felkelő foglyok helyzete, 588; kamara számadásai a XVI. szbél, 61—101; szentek ereklyéje Aachenben, 483; történeti intézet Rómában, 1.
Magyarbél, 50. 51.
Magyari, 310.
Magyarország, 358. 365. 438. 439. 451. 477; Ausztria kapuja, 418; címere az aacheni műkincseken, 482. 485. 487; kormányzásáról szóló emlékirat, 219—263; nemzetiségei, 249.
Magyar-Óvár, 245. 551. 552.
Magyeh női név, 399.
Mágyi Péter, 144; — *Zsófia* (dalnoki Székely Antalné) 144.
de Maitiis Péter, 1. Mihályfi.
Majer 540. 543; — *János*, 377. 378. 1. Mayer.
Majláth Béla, 489.
Majoros Mária, 113.
Majthény, 404.
Makkos András (kistornyai), 367.
Maklin János, 105. 107.
Makó Jakab (zetényi), 474.
Makovicza, 171. 172.
Makra János, 115.

- Malakóczy* (Malykóczy) Gábor, 471, 473.
Malboa, 527—529.
Malonyay Ferencz, 368.
Mansfeld, 31, szkereszti tábora, 32.
Már Illés, 62. 67. 71. 80. 92.
Máramaros vm. 606. 607. —i szorosok, 208.
Marer, 97.
Marhard, 389.
Mária-képek, 159. 325. 486.
Mária Terézia, 513.
Markó, Radóczyak zsidaja, 336.
Markoviczky Kristóf, 64. 70.
Maros város censusa, 89.
Maros-Portus, 207; — *Újvár*, 202. 203.
Marosvásárhelyi országgyűlés, 192.
Marseille, 450.
Marsowszky, 51; — *Zsigmond*, 498. 506.
Márton: pápa (V), 1—4; egrí püspök, 390. 394; — egresi apát, 14; — pécsi pap. 13.
Mártonfi Albert, 13.
Máté; erdélyi püspök, 5; — orbói pap 5.
Maternich, Hollegancz. 519.
Mathesius István püspök, 76.
Mathiasoviczky Mihály, 77.
Mátyás: király: I, 12. 13. 15. 135. 136. 301. 474; — II. 301 — főherczeg, 98. 99. 418. 442. 443. 604; — veszprémi püspök, 8.
Maurinusok dipl. műve, 299.
Maurusok (Szent —) ereklyéi Aachenben, 483.
Mayer, 518, 519. l. Majer.
Mazur Katalin, 114.
Medgyes, 162. 166. 191. 193. 194. 196—199. 201. 204. 206—209. 212. 213. 217. 404. 597.
Mednyánszky Anna Mária (Szirmay Tamásné) 514.
Medyes, 404. l. Medgyes.
Meggyaszó, 108. 111. 116—118. 519.
Megyer 27; — Gábor, 347.
Meley Márton, 111.
Melignyi, 537.
Melit Péter, 437.
Melynyik (Csehország), 530.
Mendő Dénes, 15.
Menegatti, 357.
Méra, l. Alsó—, Felső—.
Mérai Gáspár, 117. — *Gergely*, 116.
Mercsányi Katalin, 105. 107.
- Messkó* Jakab, 368.
Mester János, 79.
Mészáros Anna, 115. 116. 118. — *János*, 106; — *Mátyás*. 115. — *Sámuel*, 108.
Mezár Gergely, 296.
Mezei Dániel, 110.
Mezőkeresztesi csatáról szóló emlékirat, 551—567.
Mezőség, 217.
Mezőtúr, 353.
Miglécz, 115. 116. 118.
Mihalcz, 4.
Mihály füzéri várnagy, 392; szebeni dékán, 6.
Mihályfi Benedek 10; — *Dénes*, 11. — *Péter* (de Maitiis, Maytis). 6. 7.
Mihályi János, 350.
Miklós: pápa (V.) 4—7; — erdélyi püspök, 9: — nádor (Giletfi) 401. 403. 405; — nádori albíró, 392. országbíró, 405; ungi főispán, 402. 404; — vajda, 7.
Mikola, 600; — *Zsigmond*, 217.
Miksa: császár és király, 128. 132. 134. 144. — főherczeg emlékirata a mezőkeresztesi csatáról, 551—567.
Milanói Miklós építőmester, 132. 133.
Milath, Bosin fia, 489.
Minaji János és Miklós, 405.
Mindszent, 10. 104.
Minoriták, 3. 4. 5. 10. 13.
Miriszló, 205.
Mirk, 399. 400.
Miskolcz, 384. 561. 566.
Misle, 328. 390.
Mislyei prépost, 475.
Mitermeyer János, 377. 378.
Moch, 406.
Mocsenoki Lukács, 455.
Moder János, 377. 378.
Modor (Modria), 62. 72. 97. 100.
Modordo(r)ffi templom, 453.
Modrusi egyházmegye, 11.
Modván Tamás 11.
Mogor Benedek, 92.
Mogyordi benczések, 15.
Mohács, 246.
Mohamed szultán (III), 552. 556. 557. 561. 564.
Mokcha, 394.
Mokchai Dénes, 394.
Mokcsay András corbaviai püspök, 580. 581.
Moldva folyó, 523. 529. 530.
Moldvaország, 430.

Molnár András, 116; *Anna*, 104;
János (fadi), 12; *Kata*, 103; *Mihály*, 113.
Monak (Monok), 109. 112. 114. 115.
 117. 431.
Monaki György, 116; — *Mihály*,
 315. 316.
Monostor, 163.
Monoszlói Csupor István, 10.
Monumenta Vaticana 1.
Mora Barnabás, 2.
Morella város, 450.
Morgenthaler Fülöp, 151.
Morgós János, 377. 378.
Morle Péter, 68. 82.
Morva csapatok Mezőkeresztesnél,
 555. 556.
Morvaország, 232. 319. 513. 515.
 522. 523; — harminczadosa, 77.
Mosbach, 532. 533.
Moson vm. 80. 84; adója 61. 62. 71.
 póstamestere, 77.
Moys, 395.
Möhrer Péter, 482.
Munkács, 103. 171. 212. 240. 245.
 321—323. 329. 331. 335. 348. 349.
 351. 354—356. 362. 368. 369. 371.
 373—375. 380. 381; — feladása
 (1688), 343.
Munkácsi F. és Tamás, 356.
Munkácsvári: kápolna kincstára
 323—328; — leltárak és udvartar-
 tási iratok, 321—384.
Murakeözy Máté, 76.
Muskan Antal, 82.
Muzka Mihály, 147.
Mükincsek, magyar anjoukoriak
 Aachenben, 481. 482. 484—486.
Münster S. 482.
Müsz (Csehország) 529.
Mykeus pap, 387.

N.

Náb vize, 533. 534.
Na(b)burg, 533—535.
Nádasd, 113. 115. 116.
Nádasdy Ferencz, 95—97. 99; —
Pál, 27. 60. 264; — *Tamás* ná-
 dor, 475.
Nádudvar, 143. 144. 422. 424. 426.
Nagy András, 105; — *András* hajdú-
 kapitány, 413. 430. 438. 439. 442;
 és Ali budai basa, 423. 424; czi-
 meres pecsétje, 429; Kassa város-

hoz, 428. 429; a kir. biztosokhoz,
 434; Rhédey Ferenczhez, 422—424;
 — *Arva*, 113; — *Balázs*, 476; —
Borbála, 113; — *Dorottya*, 114.
 116; — *Erzsébet*, 113—115. 118.
Imre, 385; — *István*, 111. 501. —
János, 341; — *Judit*, 110; —
László, 336; — *Mihály*, 108; —
Miklós, 208; — *Simon* (telegdi),
 596. 597.

Nagy Lajos király, I. I. Lajos; —
Sándor király, 544.

Nagybánya, 215. 355. 596.

Nagyenyedi Bethlen-collégium, 466.
 467; 1. Enyed.

Nagyfalvi Miklós, 5. 6.

Nagyheflán, 39. 40. 452—456.

Nagyida, 134. 442. 443.

Nagymartoni gyógyító-víz, 51.

Nagymihály, (Zemplén), 407.

Nagyorbó, 5.

Nagysáros, 355.

Nagyszeben, 8. 241. 466. 467. — vi-
 szálya a dominikánusokkal, 8.

Nagyszombat, 20. 29. 32. 37. 44—47.
 50. 55—59. 96. 100. 271. 286. 287.
 292. 294. 295. 455—457; censusa,
 96; 30-adja, 62. 63. 73. 89. 95;
 — taxája, 72; velencei kalmárok
 —ban, 29.

Nagyszombati barátok és congregá-
 tiók, 453. 452; béketárgyalások, 37;
 30-ados, 65. 67—69. 74. 76. 77. 79—
 83. 85. 86. 90—93. sokadalom, 29.

Nagyszöllős, 194. 198. 199.

Nagytoronya, 476.

Nagyvárad, 5. 145. 197. 198. 205.
 206. 227. 240. 241. 245. 439. 478.
 1. Várad.

Nagyzombor (Nogsombor), 391.

Namensbach, 539. 540. 543.

Námény, 196—199. 204.

Nándorfejérvári basa, 605.

Napayella, 320.

Natalja község, 12.

Náray László, 471.

Narbonne, 450.

Nemegyei, 205.

Nemes Barnabás, 296; — *Gáspár*,
 307; — *János*, 112. 114.

Nemesi felkelés, 513.

Német Balázs hajdúkapitány, 414;
 Kassa szabadságaira esküszik, 477.
 478.

Németh Dénes, 66; — *Mihály*, 168.
 203. 206. 207.

Némethy Ferencz, 142. 143; — *Ger-gely*, 160: — *Kristóf*, 312.
Németi János, 103.
Németi község: *Alsó*—, 311. 313; *Tornyos*—, 114.
Németország jellemzése 1626-ban, 158. —i csapatok Mezőkeresztesnél, 561. 564—567.
Németujhely, 373. 379.
Nempti Miklós és Zouchik, 407.
Nemzetiségek, 249.
Neuburg, 523—535.
Neudorf, 528.
Neuhaus, 349.
Nevelős Erzsébet, 113.
Nigrelli gf., 347.
Nikházi Anna, 116.
Nitka János, 356. 357.
Nizza, 263. 450.
Nógrád, 33. 152. 245. 520. — vm. adója, 61.
Nogsombor vára, 391.
Norimberga, 80. —i csapatok Mezőkeresztesnél, 563.
Norvégia, 513.
Noska-ér, 407.
Nostich György, 73. 85.
Nostop, 40.
Novaj, 108. 113.
Novák Krizosztom, 298. 300. 307.
Nyaláb, 194. 197. 198. 210.
Nyáry István gf., 16. 268. 270. 284; — *Krisztina* levelezése Eszterházy Miklós gffal, 16—60. 264—295. — *Lajos*, 280. 287. 289. 291; — *Miklós*, 29; — *Pál* 419. 420. 435. 601. — *Pál* egri kapitány, 556. 562; — *Sára*, özv. Pálffy Tamásné, 81.
Nyék, 21. 59.
Nyilas Mihály deák, 312; — *Panna*, 105.
»*Nyíri pajkosok*,« 142.
Nyitra, 33. 43. 51—53. 240. 245. 288. 293; — vmegye, 521; adója, 95.
Nyitrai gyűlés (1639), 295; — püspök (1343), 400.
Nyúzó Mihály és János, 337.

O. Ö.

Oberfelt Jakab, 377. 378.
Obtazi György, 356.
Óbudai prépostság, 15; — várnagy, 394.
Ochyarovith Mihály, 63. 66.

Octavális tvszék Nagyszombatban, 55. 56. 58. 59.
Ocskay Ferencz 30-ados, 74. 86.
Oláh, 338; — *Borbála*, 109; — *Heléna* Kalauz Pálné, 66. 91.
Oláhok, 249. 251; — vajdája, 141.
Oláhország, 217,
Olaj (Alay) bég, 217.
Olasz János, 397—400.
Olaszi (Olaz, Olazy, Olózy). 391. 395. 401. 403. 437; —i nemesség 406. pere Patakka, 402. 403.
Olaszország, 364.—366.
Olaszy Balázs, 407. — Feuldrich, 407.
Olcsvár, 113.
Old, 393.
Oldal Döme, 336.
Olmütz (Holomucz, Olomuc), 83. 320. 513. 522.
Olozy, l. *Olaszi*.
Olsaviczky Miklós, 357.
O(l)tvári István, 116. 117.
Ónod, 364. 582.
Orbai-szék, 135.
Orbán István, 469.
Ordódy Kristóf, 88.
Orodi Fekete Péter, 389.
Orosz Anna, 116.
Orosztony Ferencz, 75. 86. 320.
Ország János, 107.
Országbíró fizetése, 76.
Országgyűlési végzés a honvédelemről (1511), 126.
Orvos, királyi — (1338), 399.
Orvosságok, 47. 505. 506. 512.
Osvád Pál, 112.
Osztrák örökösödési háború, 513; — csapatok Mezőkeresztesnél, 561. 563.
Osztroth András (giletinczi), 415.
Otsvári, l. *Oltsvári*.
Ottlík, 518. 519. 531. 532. 534. 540. 543.
Óvár (Magyar —), 245. 551. 552.
Oxfordi tanuló levele Kassára (1626), 157—159.
Ökrös, 336.
Ördög Boldizsár, 147.
Óri Jakab, 356. 357.
Órményes, 216.
Ötvös Ferencz, l. *Szegedi*; — Lőrincz, 477.

P.

Paar János, 97. — *Péter*, 62. 67. 73. 77. 82; — *Pompeius*, 95. 97.
Paczén község, 436. 437.

- Paczóth János*, 134.
Padua, 14; — *i posztó*, 336. 337. 352.
Pai László, 455—457.
Pákai Balázs, 453. 455. 456; —
Benedek levele Oxfordból (1626).
 157—159.
Pákony, 103. l. *Pányok*.
Pál: pápa (II.), 8. 9; — országbíró,
 396. 399. 400—402; — pataki
 plébános, 214.
Palád, 214.
Palánka, 559.
Palásthy Gergely, 491.
Pálffy testvérek (1582), 68; — *István*,
 68; — *János*, 81. 82. 284. 289.
 340; — *Katalin*, özv. Krusith
 Jánosné, 68. 83; — leány, Erdődy
 Gábor jegyese, 287; — *Márton*,
 13; — *Miklós*, 93. 97. 98; —
Miklós báró, 552. 553. 557—560.
 564; — *Tamás*, 81. 82.
Pálffy (Pálffy), 535.
Pálosok kiváltságai (1489), 13; —
 Pókafalván, 4.
Palota, 367.
Palotás hajdúk II. Rákóczy Ferencz
 udvarában, 356—357.
Palozhi Miklós és István, 407.
Panka István hagyatéka, 471. 472.
Pankotai plébános, 5. 6.
Pankovics Kázmér, 377. 378.
Pányok, 105. l. *Pákony*.
Pap János (tölczei), 113; — *Judit*,
 111. 112; — *Tamás*, 356. 357.
Pápa, 29. 265. 552.
Pápai József, 519. 525.
Pápiatak és a hajdúk, 438.
Páris, 336.
Párkányi ütközet (1663), 457.
Parlag László, 340.
Parlaghi Erzsébet, FülóMihályné, 314.
Parnasi (us) Mihály, 75. 86.
Parthingher Lénárt, 94.
Párvi István, 14.
Parvus, Symon — de Cassovia, 296.
Passau (Passavia), 13. 529.
Pászthó, 496.
Pásztor János, 105. 114; *Márton*, 112.
Patach János, 9.
Patak (Sáros —), 195. 211. 344. 349.
 350. 352. 397. 400. 405. 436. 475.
 476. 517; — pere az olasz neme-
 ssekkel, 402. 403. — plébánosa
 (1338), 399.
Patika-adomány, 11.
Patikárius Pál, 476.

- Patóchy Miklós*, 143. — *Zsófia*, 142.
 144.
Pauli Márton, 109.
Payél, 353.
Pázmány Péter, 46. 60. 268. 279.
Pazonyi Máttyás, 119.
Pechler Konrád, 92.
Péchy, 518. 540. 543; — *Balázs*.
 296; — *Simon*, 602. 603.
Peck Lipót, 100. 101.
Peczen Ker. János, 561.
Pécs, 246.
Pecsétviasz, vörös — használhatásá-
 nak joga, 122. 123.
Pécsi aranymívesek, 11: Bertalan-
 templom 11; — leányok, 336; —
 prépost, 7; — püspökség, 76.
Pécsy, 518. l. *Péchy*.
Péder község, 105.
Peer Albert, 372. 375.
Pefenhawfer István, 99.
Peitl(er) M. 482.
Pellisius György, 9.
Pelsőczi András, 155. — *Tamás*, 113.
Pemphlinger család, 458; — udvar
 Bécsben, 457—460. 463.
Pentner Márton, 83.
Perekedy Miklós, 77. 84.
Perényi Borbála, 135; — *Ferencz*,
 133. 141; — *Gábor*, 122. 123. 132.
 133. 201; — *Gergely*, 119. —
György, 134. — *Imre*, 120—124.
 126. 127. 201; hercegsége és
 czimerbővítése, 128—132. — *István*,
 122. 123. 132. — *Katalin*, 134. —
Margit, 134. — *Mihály*, 132. —
Péter országbíró, 119. 120; —
Zsigmondné 194. 201.
Perényiek abauji főispánsága, 120—
 122. 129; — házai Budán, 132.
Perger Illésre von. adatok, 464. 465.
Perpignon, 449—452.
Pessel Márton, 372—374. 376.
Pest, 300. 308. 310. 474. 553. 557.
Pesthy Ferencz, 142. 144.
Pesti Márton, 371.
Pete Mihály, 341.
Péter egri püspök, 394; — kalocsai
 érsek, 10; — pankotai plébános,
 5. 6.
Péter Ferencz, 110.
Péterlaka, 147.
Pétervárad, 240. 241. 246.
Pethe Márton (hethesi) püspök, 75. 76.
Petheő Gáspár és János (gersei), 93;
 — *Ferencz gf*, 586, 589. — *László*

- gf, 577; — *id.* Zsigmond, 568.—
571. 573—588. 590. 591; és Csáky
Ferencz gf, 576. 578. 581. 598.
levelei Lobkovitz Venczel hghez,
568—591; — *íj.* Zsigmond, 586.
589.
- Pethő* Ambrus 61. 65.
Pethőffi Gergely, 320.
Petki, 200. 207. 209. 218.
Petneházi István, 426.
Pető István, 117.
Petri község, 112—115.
Petridi Dávid, 118.
Petronellai postamester, 65. 97.
Petrowytt, 143.
Pezereni Benedek, 403.
Pfalz, 534. 535.
Philek, 330. l. Fülek.
Piler Kristóf, 98.
Pilisi apátok, 481.
Pilsen, 527. 529.
Pinkóczy Ferencz, 471.
Pisák Lajos, 116.
Pistalocius Miklós orvos, 82. 90.
Pitti Theromini Antal, 72. 81.
Pius pápa (II.), 8.
Plan, 527.
Pleisten, 534.
Pletrich, 540. 543.
Pocsáj, 353. 368. 583.
Pogány Zsigmondné, 21.
Poharus Péter mester, 406. 408.
Póka Gál, 296.
Pókafalvai pálosok, 4.
Pokol Márton, 418.
Polányi, 493.
Polgári (Szobolcs), 447.
Poláczko Péter, 155.
Pólyi György, 118; — *István*, 115.
Pongrácz 167; *György*, 455; — *Je-*
remiás, 160; — *Mihály*, 50; —
Pál (sztmiklósi), 594.
Pop, Ech de villa —, 387.
Pór Antal, 488.
Poroszok, 513—515. 522.
Porta (Fényes —), 589.
Portus (Maros —), 207.
Pos (Pows, Pouch), 399.
Posa Miklós, 296.
Posghay György, 474.
Posonyi Mihály, 590.
Posztatszki, 536.
Posztók, 336. 337.
Posztómethő János deák, 146.
Pothurnyai, 518. 519.
Pouch (Pos, Pows), 395. 408. 409.
- Poucha* birtok, 391.
Pows (Pos, Pouch) 399.
Pozsegai káptalan, 389.
Pozsony, 29—35. 43. 48—50. 64. 65.
68. 75. 77. 78. 81. 85. 96. 155.
191. 227. 233. 236. 240. 241. 245.
260. 268. 269. 273. 275. 276. 279.
283—285. 287. 289. 291. 293. 298.
394. 441. 552. 553. 574. 587. 599.
— taxája, 62. 72. 96. — tertia
pars tributi de —, 298; — vmegye
95. 295.
Pozsonyi barátok, 68. 91. 98; —
30-ados, 68. 84; — hajóhad, 65.
69. 72. 77. 78; — póstamesterok,
33. 62. l. Paar. — várjobbágyok,
301.
Prácsa, 21.
Prága, 56. 443. 513. 515. 523—527.
529—531. 558.
Praun Ferdinánd, 372.
Praunicz (Braunicz) 372. 374.
Pray György, 298—300. 307; —
levelezése Novák Krizosztommal,
298—310.
Prier Jakab 372, l. Brier,
Próna József, 105.
Protestáns házassági perek a XVII.
szból, 102—108.
Prukner János, 379,
Prusky helység, 506.
Pruzinsky Dániel, 100.
Pstreinbá, 535.
Ptrügy, 111.
Puchói 30-ad, 63. 74. 95. 96,
Purg, 534,
Putnok, 566.
Putnoki Péter, 117.
Pynchouch, 396. 397.
Pys Márton, 85. 94.

R.

- Rába*, 40; — köz, 246. 265.
Rabutin, 344.
Rach János, 83.
Rác-*Böszörmény*, 573.
Rác Farkas, 143; — *Gábor* (Ras-
cianus), 91; — *György*, 371. —
Kata, 106. — *Mihály*, 371. —
Pál, 319.
Ráczok 245. 249. 253. 536.
Ráczország, 408. 409.
Rád helység, 159.
Radach felde, 388. 391. 399—401.
Radák, 212; — *László*, 142. 143.

- Radács* Kata, 115.
Ráday Ferencz, 320.
Radéczy István, 64. 66. 75. 90. 91.
Radics András, 343. 344.
Radnót, 192. 606. 607.
Radossitt György, 491. 492.
Raduly szövetsége h. Drugeth Bálinttal, 479.
Ráfael, kalocsai érsek, 5. 6.
Ragályi János, 519. 531. 540. 543.
Ragusai Marin, 66. 79.
Ragusius Bernát deák, 310. 311.
Raicher István, 155.
Raicz, 494.
Rajter, 377.
Rakamaz, 568.
Rákóczy, 419. 425. 426; — *Ferencz*, 316, — *I. Ferencz* fejedelem, 580. 581; — *II. Ferencz* fejedelem, 323, 327. 331. 336. 337. 340. 343. 344. 347—356. 361. 364. 369. 372. 376. 378. 384; czimeres pecsétje, 351. 354. 361; elfogatása Nagysároson, 355. 373. 376; felkelése, 513; javainak elkobzása, 379; komornyikja, 335. 1. *Körösy* György; lovas testőrsége, 355. 371—376; munkácsi ingóságai, 380—384; nevelője, 349; udvari káplánja, 352; udvari személyzetének fizetése, 376—378. — *II. Ferencz* nejének: udvari személyzete, 357. 358; sárospataki lakása, 358—360. — *György*, 479; — *I. György* fejedelem, 52—54. 269. — *II. György* fejedelem, 192. 195. 593—596: czimeres pecsétje 596; — *János*, 479. — *Julia*, 327. 331. 336. 343. 348. 349; — *László* gf. 573; — *Zsigmond*, 315. 316. 603; és az erdélyi fejedelemség, 444; hitelhagyása, 605.
Rákóczy: — árvák, 332; — családra von. adatok, 321; — javak állapota 1693.-ban, 347; levéltár 321, és gondozói 349. 350; — nemzetség 315; — zsidók, 336.
Rákosi János, 467.
Rákosi kenézek, 368.
Ráró község, 320.
Rásai György, 114. 115.
Rascianus, Gábor, 91.
Rási István, 104.
Rau János Jakab, 379.
Raytter Mihály, 84.
Razyna, 11.
Razynai Gál, 11.
Recchei Demeter, 391.
Rechlinghen Daniel, 82.
Recozohalo Mihály, 11.
Récse, 1. Raicz.
Regécz, 279. 331. 332. 348; capitulatiója (1685), 331—333.
Régen, 200. 216, 1. Szászrégen; — kegyurai 5. 6.
Regen folyó, 537.
Regensburg, 533. 535—537.
Regenstoff, 536.
Regnaud, 372.
Rhédey, 160. 215; — *Ferencz*, 187. 192. 201. 204. 210—212. 218; — *László*, 211—213.
Rettegi, 337.
Révay András, 276. 279. 284; — *Farkas*, 93; — *Ferencz*, 89; — *István*, 455. — *László*, 56. 58. — *Mihály*, 74. 76. 320.
Révész Ádám, 573—576; *Kálmán*, 118.
Rigis Imre, 115.
Rigó Ferencz, 340.
Rimaszécs 560.
Rimaszombat, 560.
Rimay János, 371.
Roch (Rohl. Rolh), 372.
Rochefort (Roszfor), 355. 372. 375. 376.
Rodach-falua, 388.
Rogoz, 217.
Rohl (Roch, Rolh) 373. 374.
Rohonc, 36. 40.
Róma, 2—14. 339. 348.
Római birodalom (szent-) 551; — bird. herczeg czíme, 129. 130; — főgyházak, 5.
Róna, 197.
Rosály, 209.
Rosenberg, 416.
Roskoványi, 531. 543.
Rosnai Pál, 148.
Rosswurm Hermann, 561.
Roszfor (Rochefort), 372. 373.
Rottenburgher János, 80.
Rozgony, 53.
Rozgonyi György, 451; — *István*, 449. 451. 452. levele Zsigmond király perpignoni útjáról, 449—452; — *János*, 372—374; — *Simon*, 451. 452.
Rózsahegyi postamester, 85. 1. Rosenberg.
Röczei vargák, 155. 157.

Rökk Gáspár, 371.
 Rublander János, 155.
 Rudolf király, 222.
 Ruethart János, 62. 69.
 Runttorff Illés, 89. 92.
 Russdorfer János, 155.
 Ruzska, 479.
 Russzi vajda fia (1636), 286.
 Rücs, 218.

S.

Sác, 529.
 Sada, 388. 390. 396.
 Sadaani István és Loránd, 396.
 Sággy Imréné, Eördeögh Dorottya,
 68; — Péter és Sándor, 368.
 Saint Robert, l. St-Robert, Strob.
 Sakjáték, 352.
 Sálesinger Kilián, 99.
 Salgai János, 112.
 Salghó vára, 160.
 Sallay János, 114.
 Salm Eck gf. 69.
 Salomon Kata, 109. 110.
 Salygó János, 110.
 Sambucus János, 67.
 Sámsondi, 218.
 Sándi Péter, 155.
 Sándor: pápa (VI.), 1; — ország-
 bíró, 393; — oláh vajda, 141.
 Sándor Gergelyné, 147; — János,
 160; — Róránd, 390.
 Sándorffiné, 160. 602.
 Sántha (Szántha) Anna, 113—115;
 — Dorottya, 109. 110. 115.
 Sarkadi Erzsébet, 118.
 Sárkány Orsolya, 318.
 Sarkaz János, 451. 452.
 Sarközy János predikátor, 314.
 Sarolta (hesszeni) fejedelemszony,
 351.
 Sáros vára, 365. 366. 368. 372. 404;
 — vmegye, 102. 387. 404. 513.
 516. 517. 519. 580; ispánja (1275),
 388; várnagya, 393.
 Sárosi István, 114. — (Sarusi) László,
 406; — Miksa, 354.
 Sárospatak, 345. 347. 348. 351. 356.
 358. 360—362. 365. 373. 375. 376.
 Sarusdi Pál és Wolther, 386. 387.
 Sárvár, 246. 290.
 Sassin, 44. 318. 319. 521; — 30-adja,
 74. 89. 91; — 30-adosa, 63. 65.
 66. 76.
 Sásvár, 4. 63. 204. 209. 210.

Sátor(alja)újhelyi Boldogasszonykép,
 159. l. Újhely.
 Savons, 450.
 Savanyóvíz, 36. 40. l. Tarcsa.
 Savoyai Jenő, 340.
 de Saxe(het) gf., 536. 538.
 Schacher Sebestyén, 92.
 Schez János Kristóf, 558.
 Schobert János, 372—374.
 Schullenburg, 533. 535.
 Schwandorff, 535.
 Schwartzembergh Adolf br., 551.
 Schweiger (Svajger) György, 377.
 Sclam Péter, 11.
 Schlarus: Antonius de Gara 296;
 — Franciscus de Wecze, 296;
 l. Tóth.
 Sczmid-mill, 535.
 Sebald Gáspár, 84.
 Sebe, 397—399. 409.
 Sebestyén deák, 477.; l. Tinódy.
 Sefner (Sethner) János, 377.
 Segesvár, 217.
 Segniensis capitaneatus, 125. 126.
 Selyei vajda, 66.
 Sellyei, 211.
 Selybik János, 109.
 Selyeb, 368.
 Semjén, 389.
 Sempte (Sente) 32. 293—295. 493.
 503.
 Semsey, 589; — Anna (Szirmay Mik-
 lósné), 513; — György, 166; —
 Pál br. 15; — Péter, 365. 366.
 Sencz, 269. l. Szempecz, Sencz.
 Senk Márton, 155.
 Sennyei István, 456; Péter cancel-
 lár, 50. 278. — Sándor, 51. 60.
 Sente, 32. 37. 38, l. Sempte.
 Sepsi-szék, 135.
 Seryeni Mihály, 555.
 Sethner (Sefner) János, 378.
 Sfereni Gábor, 99.
 Sibaj, 209.
 Sibenburgher Tamás, 79.
 Sibó, 162—165. 197. 199. 206.
 Sibrik György, 145.
 Sidó András, 118; — vára, 174. 184.
 Sierotina Friderik, 320.
 Sigrái, 539. 541.
 Sikator, l. Sykathor.
 Siklós (Suclusium) 475.
 Sipos Ambrus vajda, 66. 78. 91; —
 Jakab (Sypos), 311.
 Síposok, 338. 340. 341.
 Sírablók Kassán, 480.

Sislócz (Sisloch, Sislouch, Sysloch, Zyslouch) 392. 396. 397. 400. 401; nemesei, 407.
Sitkay (Sitkey) Gábor, 68. 82.
Sitna, 68.
Sixtus pápa (VI.), 9. 10. 15.
Skótország, 449.
Slegler Dániel, 67.
Slézia, 418.
Smenigh Gergely, 98.
Smitpauer (Smitpaor) György, 377. 378.
Snaider Gergely, 155.
Sóka Erzsébet, 111. 112.
Sokloys cím, 129. 130.
Solter, 320.
Som, 196.
Somgh László, 314.
Somlyó 593.
Somogyi Dániel (medgyesi), 360; — Gábor, 320; — István, 100.
Somos, 113.
Sonacza, 10.
Soós István, 367.
Sopron vármegye, 78. 83; adója 71. 88; — város, 27. 28. 84. 241. 245. 267. 278. 279; boreladása (1599), 99; taxája, 72. 96. 99.
Soproni barátok, 452.
Soror Kristóf, 97.
Sorpek János, 376. 378.
Sós András, 472.
de Souches Lajos Radvig, 568.
Sóvágó János, 271. 275.
Spandkau br., 585. 586.
Spanyolország, 449.
Sprinzenstain Albert br., 555.
Sréter János, 334. 336.
Staininger Gáspár, 457—460.
Starhemberg Ernő Rüdiger, 205. 584.
Staro János, 371.
Starzer János, 461.
Stephanovsky Mátyás, 365. 366.
Sticzelius József, 80. 93.
Stiriai rendek, 238.
Stomfai tized, 64.
Stook György, 311,
Strasznicza, 319. 521. 522.
Strassaldo Julius, 560. 597.
Straubing, 536.
Strob(er), 372—375.
St-Robert (Strob-er) Mihály, 373. 374.
Stubenwol Farkas, 80.
Stubnya, 205.
Stuff Máté, 69.
Subich Vid, 10.

Suclusium, 475.
Sud, 395. 403.
Sulch folyó, 389.
Sulczbach, 538.
Sultonhamer János, 98.
Supplicatiók gyűjteménye a Vatikáni Ltárban, 1.
Surány vára, 100.
Sümeg, 246.
Sütő (Swteo) György, 476.
Süvegh (Swvegh) Antal, de Csány, 311.
Svajger (Schweiger), György, 377.
Svarcz Frencz, 372—374; — Mihály, 155; — Vid, 81.
Svéd háború, 542.
Svédék (szvékusok) veresége (1637), 288; — Mezőkeresztesnél, 555.
Svédország, 513.
Svibniczky Márton, 357.
Swanczer Farkas, 69.
Sykathor István és Lukács, 296.
Synka Miklós és Péter, 401. 406.
Sypos, 311.
Sysloch, l. Sislócz.

Sz.

»Szabács Viadalja« 385.
Szabad hajdúk, l. Hajdúk; — kir. városok taxáji, 62.
Szabó Ambrus, 477. — Dániel, 337. — Erzsébet, 107; — Gergely, 110. 317, — István, 337; — Jakab, 11. 108; — János, 109; — Kata, 109. 110. 113; — Mátyás, 208; — Pál, 476. (szatmárnémeti) 592. — Sámuel, 110.
Szabolcs vm., 102. 142. 398. 399. 406. 603; levéltára, 411.
Szakács Péter, 377. 378.
Szakadás a nyugoti egyházban, 449. 450.
Szakály helység, 116.
Szakmány 525. 532. 540. 543; — János, 372. 374.
Szokolcza borkivitele, 72; — 30-adja, 63. 73. 89; — 30-adosa, 65. 74. 78. 85. 86. 93; — taxája, 62. 73.
Szokolczai barátok ellátása, 63. 66. 73. 78. 91.
Szalacs, 216.
Szálly Balázs, 146. 147.
Szálló igék, l. Közmondások.
Szamos, 208. 212. 214. — telke, 193. *ujvár*, 164. 201. 205—207.

- Szaniszló*, Szent — ereklyéje Aachenben, 483.
Szaniszló Katalin, 105.
Szappanfűzők, 339.
Szár János (újhelyi), 368.
Szarava Márton, 373. 375; — *Mihály*, 372.
Száráz Mihály, 193.
Szarka Miklós, 371.
Szász György, 7. 8; — *Imre*, 211. — *István*, 110. 113. — *János*, 117. *kézdi*, 2. 7.
Szászok, 515; eperjesiek (1249), 387; — *Mezőkeresztesnél*, 553. 565.
Szászország, 519.
Szászrégen, 145.
Szászsebes, 7. 8.
Szatmár, 198. 142. 206. 212. 216. 218. 227. 240. 241. 246. 341. 418. 425. 593. 595. 596. — vármegye, 592. 593. 597.
Szatmári főesperes, 5.
Szat(h)máry Ferencz, 15; 106; — *János*, 371.
Szebeni vár, 8; 1. Nagyszeben; — *esperes*, 6.
Széchy, 417. — *Mihály*, 56; — *Miklós*, 408. 410; — *né*, 50. 1. *Szétsi*.
Szécsény, 558. 559.
Szeged, 386. 556.
Szegedy (Öttvös) *Ferencz*, 480; — *Mihály*, 455.
Székely Antal (dálnoki) *élete*, 141. 142. 144; *tudósítása a hadai csatáról*, 142—144; 1. *Waska — Balázs*, 143; — *György* *primipilatusa*, 139. 140. — *Jakab*, 64. 86. 70. 74. — *Samu*, 513. 541. 544. 545.
Székely esküdtbíróságok, 136. 137; *főnemesség*, 136—138; *királybírák*, 136. 137; — *papság*, 137; *vagyonbiztosság*, 137.
Székelyek adózása (rovása) a XVI.-szban, 138—139; *grófja* 137; és az idegenek, 137; *költözködési és letelepedési joga*, 137; *szabadságlevele Hunyady Jánostól*, 136; *történetére vonatk. adatok*, 135—140; *zabolai statutumai*, 135—138.
Székelyhid, 202. 205. 206. 353.
Székesfejérvár, 240. 246.
Széleskút, 47. 49. 50. 279.
Szelepcsényi György érsek, *kancellár*, 208. 212. 469.
Szelestovszky György, 357.
Szemere, 518. 543; *község*, 114.
Szemgyógyító víz, 51.
Szempecz (Sempecz, Szemecz, Sencz Szencz), 26. 83. 269. 293. 295: 30-adja, 62. 63. 72. 73. 89. 92; 30-adosa, 67. 76. 77. 79—83. 85. 86. 92.
Szénásszi, 340. 341.
Szencz, 1. *Szempecz*.
Szend, 1. *Felső-Szend*, *Zend*, *Izsbek-Zend*.
Szendrey István, 155; — *János*, 116.
Szendrő, 245. 478. 566. 575. 576.
Szent, 1. a *személynevek* alatt; — *család képe*, 159.
Szentelek *ereklyéi Aachenben*, 483.
Szentgyörgy (Pozsony) 84. 475; — (Csík) 140.
Szentgyörgyi István (szentgyörgyi) 475. — *Márton*, 12. — és *bazini János* *gf.* *erdélyi vajda* 135; *Péter* *gf.* *országbíró és erdélyi vajda*, 122.
Szentháromságtagadók és a hajdúk, 438.
Szentiván (Liptó) 414.
Szentiványi 273. 540. 545; — *László* *gf.* 379. — *Mihály*, 16. 18; 341.
Szentjakab (Borsod) 109.
Szentjános 30-adja, 96.
Szentjób, 418. 245.
Szentkereszt *tábor* 32; 1. *Mansfeld*.
Szentlélek (Esztergom), 65.
Szent-Margarita (Csehország), 524.
Szent-Margita (Szabolcs), 447.
Szentmártoni Imre, 155.
Szentmihály, 414.
Szentmiklós (Liptó), 414; *fal*, 559.
Szentpály János, 193. 209. — *né*, 205.
Szent-Zsófia *kastély*, 500.
Szepes vára, 147. 148. 196. 201. 245. 390. 597; — *vmegye*, 102. 513. 516. 517; *ispánja* (1328.) 394.
Szepesi Kelemen, 155.
Szepesi kamara 379; *kölcsönei* 80; és *Thököly konyhaszükségletei* 328. 329.
Szepessi János, 368.
Széplak, 328. 367.
Széplaki (Sziplaki) 336. 337.
Szépmező, 392.
Szepsi, 434. 435.
Szerdahely. 196. 198; 475. 582.
Szerdahelyi Baxa, 405; — *M.* *mislyei prépost*, 475.
Szereda, 216.
Szerednya, 443—445.

Szerémi Sámuel, 155.
Szerémség, 240. 241. 245. 246.
Szerémy Theodosius es Balassy Zsigmond, 160.
Szerencs, 109. 110. 112. 113. 116. 355. 362. 367. 368. 373—378. 444. 448. 516. 517.
Szerencsi Gerson, 467; — *Sámuel* tanuló, 467.
Szeszta, 110.
Szétsi, Mária; Hilay Mihályné, 118; 1. Széchy.
Szexti, 497. 499. 511.
Sziget, 69.
Szigeti Sámuel, 334.
Szigethi Péter, 174. 176. 180. 181. 183—186.
Szikszay Zsigmond, 168. 215.
Szikszó, 133. 141. 416. 431. 446. 448.
Szikszói gyűlés végzése (1608), 46—448.
Szikszó-Újfalú, 368.
Szilády Dorottya, Székely Jakabné, 64. 70. 86.
Szilágyi, 202; — *Ferencz*, 110. 111. 114; — *Sándor*, 514.
Szilézia (Slézia), 232. 418; — 30-adosa 77; — és II. Ulászló, 124.
Sziléziai csapatok Mezőkeresztesnél, 555. 556. 561. 563.
Szilvásy István, 344.
Szina, 110. 112. 113. 116. 1. Zuna, Zyna
Szinán basa, 177. 202.
Szincendorff Joákim, 87.
Szinevicz, 167.
Szinyér-Váralja, 167.
Szinnye, 195.
Szirmay család (szirma-bessenyői), 513. 517; — *Antal*, 514. — *György*, 450; — *Imre*, 518. 522. 531. 537; — *István*, br. 513; *János*, gf. 514; — *Miklós*, 513. — *Péter*, 450. — *Tamás* ezredes, 513—516. 520—528. 530—532. 534—542. 550; bucsúztatója 513—550; felesége, 514; — *Tamás* erdélyi pap, 4.
Szlavóniai báni csapatok, 92.
Szmercsányi Kata, 111. 113.
Szoboszló, 144.
Szobránczi János, 155.
Szodorai család (hiripi) Itárából közlések, 592—600; — *Boldizsár*, 599. 600; — *Mihály*, 595—597.
Szólát Panna (Anna), 106. 107.

Szolnok vára, 240. 241. 245. 246. 446. 553. 556. 562. 564. 466; vármegye, 368.
Szolnoki bég, 205.
Szolocsínay András, 356.
Szombat, 1. Nagyszombat.
Szombathely, 240.
Szombathelyi Márton, 40.
Szomolyán, 44. 498. 1. Zomolyan
Szomotor, 437.
Szoza, 510.
Szováta, 145.
Szöcs Anna, 108; — *Kata*, 104; — *Miklós*, 104.
Szögyén, 26.
Szöllős, 1. Nagyszöllős; — *Végardó*, 132.
Szöllösi Kata, 105. 114.
Sztáray Mihály pap, 476.
Sztráczin, 520.
Sztrecsen, 47.
Sztropkó, 569. 570. 577. 590.
Sztry vára, 168. 169.
Szucsányi, 336.
Szuhay Gáspár, 315. 316; — *István*, 98.
Szűnyogh Jánosné, gf. Thurzó Anna 493.
Szurdok, 164. 195. 198. 201.
Szücs István, 106. 109.
Szvékusok 288. 1. Svédek.
Szvidnik 311.

T.

Taglich János, 65. 77. 78. 85. 86. 91.
Takács Judit, 112; — *Mihály* 104.
Tal, 30.
Tállya, 105. 106. 108. 109. 111. 113—116. 118. 369. 517—520.
Tamás ispán, 396; országbíró 404—406.
Tani Ferencz, 25.
Tapolcsány, 418.
Tapolcsányi, 337.
Tarczal, 110. 113. 115. 368.
Tarcsa fürdő, 37. 40—42. 280—283; 1. Savanyóvíz.
Tarján, 10.
Tárkány, 196.
Tárkány István, 435.
Tarnócz (Thornolch, Thornouch, Tornouc, Kystornouch), 395. 404; — nemessége, 407.
Tarnóczy család (Tarnolchi, Thor-

- nolchi, Thornouchi, Kistornulchi),
 395. 397. 402—404. 407.
Tarnova, 171.
Tarzsok, 206.
Tasi Gáspár, 38.
Tata, l. Totes; helyőrsége, 99.
Tatárok, 560. 564.
Tatthner Balázs, 98.
Tavarnok, 445. 446.
Tehány, 103.
Tekely, l. Thököly
Tekus ispán, 388.
Telchi Demeter, 399.
Telegdi Nagy Simon, 596. 597.
Telegdy Mihály, 142; — *Miklós*, 142.
 144; pécsi püspök, 76. 90.
Teleki Mihály, 211. 213—215; fele-
 sége (K. Veér Judit) 216.
Telkibánya, 104.
Temesvár, 340. 391. 446.
Tempe Erzsébet, 113.
Tényő, 299. 300.
Tepla, 416; — (Csehország) 528.
Teplieze, 285.
Terche Mihály, 79.
Terebes, 396.
Terebessi, 337.
Tergovistye, 177. 188.
Ternyei Péter, 109. 112. 113. 115.
Tersaczkylára, Bakich Mihályné,
 318; — *Miklós*, 319.
Tersztyánszky, l. Tresztyánszky.
Tertzka Vilmos, 554. 555. 557.
Teschen, 77.
Testőrsége II. Rákóczy Ferencznek.
 355. 371.
Tethauer, 563.
Truffenbach (Tiftenpak) 149. 150. 295;
 — *Kristóf* br., 553—558. 560.
 562—564.
Thaly Kálmán, 384. 385.
Thar István, 67. 80.
Thelekessy Imre, 141; — *Mihály*, 155.
Theronimi Pitti Antal, 72. 81.
Thiwnotz, 9.
Thobias Jakab, 81.
Thomek Bertalan, 372—375.
Thornolch (Thornouch) l. Tarnócz.
Thót Anna, 114; — *Erzsébet*, 113;
 — *István*, 113; — *Márton*, 311.
*Thököly család*ra von. adatok, 321;
 — *Imre*, 328. 329. 331. 336. 339.
 340. 349. 507. 509; — felkelése,
 513; naplói, 321; tábori portéká-
 jának jegyzéke (1682), 329—331;
 — *Sebestyén*, 67. 80.
Thrinchen, 490.
Thuránszky l. Turánszky.
Thurcsány Sibilla, 498.
Thurekeer, 396.
Thury János, 556.
Thurzó 38; — család iratai, 411;
 — *Anna*, gf. (Szunyogh Jánosné)
 493; — *Erzsike*, 497. 505; —
György nádor, 149. 413. 415. 417.
 430—433. 441. 605; koporsója, 490;
 Osztrosith Andráshoz, 415; özvegye,
 489—492, 498. 504; l. Czobor Er-
 zsébet; *Ilona* (Illésházyné), 489.
 500—505. 511; — *Judit* (Jakusithné),
 494. 506; — *Kristófné*,
 19; — *Krisztina*, 501; *Mihály*,
 285; — *Szaniszló*, 74. 81. 93. 496.
 503; — *Szaniszlóné* (Lisztly Anna
 Rozina), 493. 503.
Thybay Ferencz, János, Miklós, 313.
 314; l. Tybay.
Thynody, l. Tinódy.
Tiftenpak, l. Teuffenbach.
Tihany vára, 79.
Tilly győzelme a dánokon, 31.
Timár (jóság), 368.
Tinódy (Thynody) Sándor, 477; —
Sebestyén és családja, 474. 476.
 477.
Tirpák Kata, 111.
Tirschenreith, 534.
Tirschenterth, 534.
Tisza, 202. 204. 205. 214. 215. 240.
 241. 245. 340. 389. 390. 430. 479.
 553.
Tiszán inneni ev. egyház, 513; haj-
 duság, 447; — túli vármegyék
 sorsa Bocskay halála után, 418.
Tisza-Várkony, 600.
Tkis (Csehország) 529.
Tobul vár, 387.
Toczó mocsár, 583.
Tokaj, 25. 104. 106. 107. 109. 110.
 113. 117. 197. 240. 245. 368. 419.
 426. 517. 579. 585. 586; sorsa
 1607-ben, 418; —i bor, 365. 366.
Tokaji Ferencz pörzendülése, 383.
Tolesva, 437.
Tomaczek (Thomas) Jakab, 377. 378.
Tomássy László, 450.
Tomi Kata, 117.
Tonhauszer, 426. 440.
Torda, 145. 146. — főesperese, 5. 8.
Tordai István, 8; — Sigmondi Lu-
 kács, 8.
Torma Mihály, 336.

Tormás Heléna, 111. 116.
Torna vmegye, 102. 513. 516. 517.
Torna-Újfalu, 109.
Tornouc, l. Tarnócz.
Tornyos-Németi, 104. 112. 114.
Tost Miklós, 10,
Totes (= Tata), 552. 558.
Tótfalu, 208. 209.
Tóth, l. Thót, Sclavus; *Anna*, 103. 106, 109. 115; — *Antal* (garai), 296; — *Bálint*, 106; — *Erzsébet*, 106. 109; — *Ferencz* (verőczei), 296; — *János*, 107; — *Margit*, 111. 112; — *Mária*, 105. 109; — *Mihály*, 105. 109. 111. 114; — *Péter*, 110.
Tököly, l. Thököly.
Tölczei, l. Pap János.
Török Demeter, 179. 185. 204. 205. 208; — *Margit*, 114.
Török szultán (1596.), l. III. Mohamed; — veszedelem és II. Ulászló, 126.
Törökország, 340.
Törökök, 30. 31. 37. 38. 53. 557. 561. 565. 573. 582. 583. 587. 588. 598; portyázása Tapolcsány és Gimes körül, 32.
Töttös (Töttesi) Mihály, 455. 456.
Tráta János, 317.
Traskirchen, 98.
Trencsén, 53. 96. 98. 100. 245. 271. 490. 492. 501—505. 511; taxája, 62. 72; — vmegye, 160. 411. 415; adója, 61. 88; 30-adja 63. 73. 89. 96; 30-adosa. 85. 464. 465.
Trencsényi Máté, 391.
Tresztyánszky Gáspárné, 52.
Tristan kanonok, 2.
Trother Tóbiás, 67.
Tsátó, l. Csátó.
Tunyogi, lóorvos, 205.
Turánszki, 497.
Turbocza, 197.
Turcsányi, l. Thurcsányi.
Turdosini 30-ad, 74. 89. 90. 95; 30-ados, 81. 92. 93.
Turna, 501.
Túróc vm. 415; adója 62. 71.
Turzó, l. Thurzó.
Türkius Sebestyén, 480.
Tüzes Gábor emlékirata Magyarország kormányzásáról, 219—263.
Tyba fiai, 391.
Tybay Fekete Nagy István, 312; — László, 312. 313; — *Mihály*, 315.
Tyuisi István, 404.

U.

Ubrizi Pál, 337.
Udvard, 60.
*Ugo*csa vm. 142; —i főesperes, 8.
Ugróczi Borbély János, 314; — *Kata*, 117; — *László*, 333.
Újfalu 493. — (Erdélyben) 10; — (Zemplénben) 391. 394. l. Vyfolu, Wyfalu.
Újfalussy András, 471.
Újházy, 531. 540. 543.
Újhely, 34; — Sátoralja —, 159. 374. 476; l. Németújhely.
Újhelyi borok, 58; 30-ad 63. 73. 89. 96; 30-ados 64. 70. 90. 93.
Új keresztények (1634), 276. 280.
Újvár (Aba —), 110. 112. 115; — 21. 22. 33. 92. 206. 293—295. 394. 416. 553. 603; — főkapitánya, 18. 19. 79.
Ulászló (I.) 120. 122. 132; — (II.) 123. 128. 129. 222; és Szilézia, 124; és a török veszedelem, 126.
Ulrik pilisi apát, 481.
Undi János, 406.
Ung folyó, 395. 396. 403. 404. 407; — vmegye, 392. 394. 396—398. 405. 408. 433. 437. 440; alispánja (1344.); 394. 401. 402; levéltára, 411.
Ungvár, 329. 369. 387. 429. 430. 432. 433. 604. 606.
Unghi Pál, 296.
U(n)gnad Kristóf, 88. 92.
Unrein, 547.
Utasítás borvásárlásra, 353. 354; a letávai várnagy részére, 494—497.
Uzsok, l. Vsuch.
Üvegesmunkák, 81.

V.

Vác, 552—555. 557. 558; — püspöke, 75. 76.
Vadászi Sára, 104.
Vadkerti Gergely, 104.
Vág, 43.
Vai Péter, 201.
Vaigand, 298.
Vaján (Voyan, Wayan, Woyan), 388. 392. 394. 400. 401.
Vajda Jónás, 447.
Vajkócz, 108.

- Vajsz János, 372—374.
 Vajnczedl(i) Mihály, 372—374.
 Valdsaxen, 533.
 Valkői Ráfael János, 10.
 Vallis, 530. 533. 535. 537.
 Vallonok Mezőkeresztesnél, 557. 561.
 566.
 Vámos (helység), 560.
 Vancsay István, 155.
 Várad, 53. 217. 444. 573; — török
 basája, 583. 587. 596.
 Váradai László, 402.
 Váradhegyfoki convent, 395.
 Váradai Benedek Mihály, 13. 14; —
 Ferencz, 339.
 Váralja, 193. 206. 208.
 Váraljai minoriták, 10.
 Váralyai Ferencz, 85.
 Varannó, 479.
 Varasd vm, 88. 92.
 Varasdi Ferencz, 69.
 Váratkai János, 317.
 Varbó(v) 63. 64. 70. 74. 86.
 Várda, 291. 448.
 Várday István, 134.
 Varga András, 106; — Jánosné,
 103; — Kata, 107; — Mihály 477.
 — Pál, 109. 111. 112.
 Vári Miklós, 341.
 Varjas, Mihály, 105.
 Varjú Anna, 104.
 Vármegyék, 13 felső —, 598.
 Varnek Mátyás, 377. 378.
 Varsány, 144.
 Vass Mihály (Károlyi), 475. — Sándor,
 367. 368; l. Vass, Wass.
 Vasad, 216.
 Vásárhely, 199. 433. 434.
 Vásárhelyi János, 467.
 Vaskapú, 203. 217.
 Vass Mihály 113.
 Vatikani ltár, 1.
 Vécs, 208.
 Vég helyi Dezső, 451.
 Véglesi helyőrség, 63. 67. 74. 79.
 92.
 Végvárak sorsa a bécsi béke után,
 416—418.
 Veikart János, 155.
 Vékey Ferencz, 472.
 Vékony János, 340. 341.
 Velence, 365.
 Velencei kalmárok Nagyszombat-
 ban, 29.
 Velesperg, 13.
 Velizsán füleki bég, 141.
 Veltzendorf, 535.
 Vén Istók (lohói) 342.
 Veores Miklós, 92. 98.
 Verancsics, l. Werancsics.
 Verbicha, 489.
 Veres István, 106. — Istvánné, 314.
 — Kata, 104. 115.
 Verestorony, 217.
 Veresvári György, 320.
 Veronai Gábor püspök, 9.
 Verőcze, 387.
 Veszprém, 227. 240. 241. 246; —
 vmegye, 78., adója 71. 88. 91.
 92.
 Veszprémi püspök, 8. 64. 65. 69.
 76.
 Vesselényi l. Wesselényi.
 Vetés János, 105.
 Vetési család, 7. — Albert, 7. 8.
 Vetéssy Mihály, 427.
 Veyden, 533. 534.
 Victoria-klastrom, 524.
 Vigles, l. Végles
 Villafranco, 450.
 Villenhoff, 539.
 Vilmány, 332.
 Vilmos szepesi ispán, 394.
 Vinarz (Csehorsz.) 531.
 Vincze Benedek, 450; — Tamás,
 132.
 Vinczi, 182. 187; l. felvinczi.
 Vinger János, 9.
 Vinkler András, 543; — Vilmos
 ezredes, 337.
 Vis (Vys. Wys), 386. 392. 393. 396.
 400. 401.
 Visegrád, 393. 396. 398. 399—401.
 505. 408. 409.
 Visk, 167.
 Vissenacque Sándor Kristóf br. 355.
 364. 372. 373. 375. 376. 384.
 Visy l. Vysi.
 Viszniczei Ferencz és Ihnád, 340;
 — Jakab, 342.
 Viteberga, 506. l. Vittenberg.
 Vitencze, 500.
 Vittenberg, 536. 537. l. Viteberga.
 Vitus nyitrai püspök 400.
 Vizaknai Lázár, 467; — Miklós, 4.
 Vízkeleti János, 38. 285.
 Vízsolly, 108. 111. 393. 394. 397.
 Vojtíz, 340.
 Vollfenbittel, 535.
 Volkenhein, 518.
 Voltaire, 307.
 Vonukel Erhard, 81.

Voyan (Vaján) 392. 400. 401. l. *Wayan*,
Woyan.
Vörös Miklós, 66. 78.
Vörösvári Rákóczy-levéltár, 321.
Vsuch (Uzsok) 394.
Vyfolu, 391. 493; l. Újfalu.
Wys, 386. 392. 400. 401, l. Vis.
Wysi Domonkos, 406.

W.

Waldminich, 533.
Wallenstein, 32. 271; árulása, 274;
 halála 275. 276. l. Bolstan.
Waraduczai István, 296.
Waska 141. 144. l. dálnoki Székely
 Antal.
Wass György, 146; — *Mihály*,
 480.
Wassenpergh Lénárt 99.
Wayan (Voyan, Woyan), 394.
Weidner Ferdinánd, 86.
Weis Tóbiás, 93.
Weix kastély, 537. 538.
Werancsics (Weranczius) *Faustus*, 65.
 68. 90. 94.
Werezze, Franciscus Sclavus de —,
 296.
Wesselényi, 285. 286. 294; család
 levéltára, 161; — *Ferencz nádor*,
 205. 211. 214. 563. 569. 574. 575;
 — *István*, 163, 165. 167. 168.
 170—172. — páter, 201.
Wick György 81.
Wiltth János, 101.
Wirth Mihály, 62. 69.
Wittenberg, l. Viteberga.
Woyan, 388. l. Vaján.
Wyfolu, 394. l. Újfalu.
Wyneur birtok, 409.
Wys, l. Vis.
Wywár megye, 474; l. Abaujvár.

Y.

Ysdan falu, 386.

Z. Zs.

Zabola, 135. 138. —i székely gyűlés
 határrzatai, 135—138.
Zabolcki család, 395; — *Feldric*,
 406.
Záborszky János, 334.

Zágráb, 391. 418; — 30-adja, 127;
 — taxája, 72.
Zagyva, 553.
Zah comes, 389.
Zahun, 398. 399.
Zákány István, 587. 588.
Zala vm. adója, 61. 65. 72. 95.
Zaluczka, 407.
Zamaria Ferdinánd, 79.
Zámbor, 169. 170.
Zámi György, 426.
Zampakné, 52.
Zászlósúrak, 223.
Zattersak Pál és Mihály, 155.
Zay Ferencz, 141. 142.
Zboray Mátyás, 357.
Zekleni Máté fia Benenyg, 387.
Zelemér, 144.
Zeleméry Borbála (Lorántffy Mi-
 hályné), 592; — *László*, 64. 84.
 89. 94. — (Kamarás) Miklós, 592.
Zelie, 150.
Zelin vára, 82.
Zemleni Gábor, 155.
Zemlin (Zemplén), 479.
Zempecz 83; l. Szempecz.
Zemplén 102. 211. 405. 406. 431.
 433. 435. 436. 437. 479. 513. 516.
 517. 519. 530; levéltára, 411.
Zend (Abauj), 310. 311.
Zene, 36.
Zenészek a munkácsi udvarban,
 338.
Zentes (Zemplén), 408.
Zenthusligethe (Zentuslygete) erdő,
 408. 409.
Zentgerginus, 475; l. Szentgyörgyi.
Zerdaheli Baxa, 405.
Zeres István, 407.
Zetényi Makó Jakab, 474.
Zibroth György, 74.
Zichy György, 84.
Zilahi István és Márton, 467.
Zimmermann, 545.
Zinzenorff gf., 368; — Joákim,
 87.
Zleczo, 288.
Zokoli Péter, 155.
Zólyom német helyőrsége, 63. 66. 74.
 79. 92; vmegye adója, 62; 30-adja,
 92.
Zólyomi Miklós, 193. 206. 210. 214.
 216.
Zoltán (Zótány) *István*, 110. 113.
Zombor, 245.
Zomol(y)án, 491. 498. 499. 508.

Zompon Gergely János (tordai), 2.
Zrínyi családra von. adatok, 321; —
György, 61. 66. 76: — *Ilona* 322
 331. 335. 336. 339. 342—344. 349;
 gyóntatója, 339; — *Katalin*, 85.
Zuhai, 98. 1, Szuhay.
Zuna, 391; 1. *Zyna*.
Zveley Pál, 159.
Zwidnek, 311.
Zyna (*Zynna*), 386. 387; 1. *Zuna*.
Zynyay Potincza, 311.

Zyslouch, 401; 1. *Sislócz*.
Zsámboki, 1. *Sambucus*.
Zsámbokreti 30-ad, 63. 73. 74.
Zsibó, 1. *Sibó*.
Zsigmond király, 2. 119. 449—451.
 513; decretuma (1405), 298. 301—
 307; perpignoni tartózkodásáról,
 449—452; — pécsi püspök, 11.
Zsigmondháza, 600. 602.
Zsolna, 28. 490. 495. 498; 30-adja,
 63. 74; 30-adosa, 77. 79. 81. 89.